Un manuscris inedit al mitropolitului Teoctist din vremea lui Ştefan cel Mare

— descoperit în Şcheii Braşovului —

Cu câţiva ani în urmă anunţam în presă descoperirea în arhiva istorică a Muzeului Bis. Sf. Nicolae din Şchei a primului manual de filozofie, copiat aici în veacul al XVI-lea de dascălul şcolii de aici, Barbu Hoban[1]. Textul grecesc şi slavon al dascălului Hoban, cuprindea între altele, opera monahului insihast din veacul al VIII-lea, Petru Damaschin, fragmente din valorosul comentariu al lui Simion Metafrastul regăsite în „Învăţăturile" lui Neagoe Basarab, fragmente din Simion Noul Teolog, Grigore de Nissa, Ioan Damaschin, Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, citate din cugetările a 42 de filozofi ai antichităţii latine şi greceşti, corespondenţa Sfântului Nicodim de la Tismana cu patriarhii Chiprian al Rusiei şi Teofilacht al Bulgariei, precum şi o scrisoare a unui monah roman necunoscut, Pavel, adresată lui Nicodim de la Tismana, dar şi texte din alţi sfinţi părinţi (material care nu face obiectul studiului de faţă).

Colegat cu manuscrisul dascălului Hoban, ca o completare a acestuia, găsim un manuscris slavon, conţinând 274 pagini, scris în grafie specifică veacului al XV-lea, cu filigranul hârtiei (misterţul) pentru aceeaşi perioadă, cu scriere semiuncială (cu puţine elemente de cursivă), purtând în final însemnarea autografă a ieromonahului Teoctist, unul din viitorii mitropoliţi ai Moldovei din timpul lui Ştefan cel Mare.

Aflăm în conţinutul manuscrisului, bine ordonat de altfel, întocmai ca într-un text didactic, următoarele capitole: *„Despre viaţă, tâlcuirea părintelui nostru Ioan, egumenul de la Sfântul Munte Sinai, cel numit Scolasticul"*[2] (filele 179—233), evident tot textul din Scara Sfântului Ioan Scărarul; *„Despre tristeţe. Cuvântul 13 al lui Grigore Sinaitul* (filele 233—239); *„Înţeleptul Vasile către un oarecare Ştefan, despre cele trei ceasuri"* (filele 239 v — 248); *„Tâlcuire altuia despre aceeaşi trecere"* (filele 248 v. — 251); *„Al aceluiaşi, cuvânt către păstor"* (filele 251 v. — 252); *„Învăţătura Sfântului Efrem Sirul"* (filele 252 v. — 258). Textul se încheie cu *„Treptele despre renunţare la lume"*, evident tot din Scara lui Ioan Scărarul începând cu treapta întâia, apoi 1—5, 8—10, 12, 14—15, 22, 25 şi 28 (filele 258—307).

Ca o completare ulterioară, după textul autograf, ieromonahul Teoctist adaugă alte texte didactice cu titlul scris tot cu cerneală roşie: *„Să vă feriţi de avariţie"* (filele 307—308); *„Poveste folositoare a părintelui nostru Pior"* (filele 308—312).

Pe filele rămase libere ale manuscrisului, Barbu Hoban, după ce realizase colegatul, adaugă tot în limba slavă o *„Spunere pe scurt despre naşterea Preasfintei şi Născătoarei de Dumnezeu"*, precum şi un text grecesc cu grafie chirilică (deci un joc didactic), care vine tocmai în completarea textelor din manuscrisul ierarhului moldovean[3].

Textul autograf, care trebuia să încheie manuscrisul copiat, tot în limbă slavă, în aceeaşi grafie (fila 307), ne oferă date extrem de importante privind paternitatea şi semnificaţia manuscrisului, precizând: *„Eu Theoctist ieromonah am făcut această Leasviţă*[4] *cu tâlcuire şi dacă o voi da eu undeva, fie înainte de moartea mea, fie după moartea me, să-mi fie mie de pomenire şi fraţilor spre mântuire şi folosinţă la mănăstire sau la sihăstrie să fie alcătuirea (Leasviţei făcute de mine) întocmai şi să nu îndrăznească nimeni s-o ia de acolo, unde se află dată de mine, iar cine va voi să o ia, acela să nu fie iertat de Dumnezeu şi de toţi sfinţii şi de mine păcătosul şi să fie nedezlegat. Amin"*.

Însemnarea autografă, prin conţinutul său, ne pune în situaţia de a nu ne putea pronunţa despre care dintre cei doi ieromonahi cu acelaşi nume (Teoctist), din timpul lui Ştefan cel Mare, este vorba. Documentele timpului ne oferă informaţii despre cei doi slujitori ai altarului monahal contemporani cu domnia lui Ştefan cel Mare, ambii fiind în relaţie directă cu marele voievod. Este vorba de Teoctist I, care încă din timpul lui Alexăndrel Voevod (1452—1454) a fost binecuvântat ca Mitropolit al Moldovei de patriarhul sârb Nicodim de la Ipek (nu putea fi aşezat de patriarhul Constantinopolului, căci tocmai în 1453 acesta cădea sub turci). Pe câmpul de la Direptate Teoctist a uns cu mir sfinţit pe noul domn „cu cea mai mare bucurie", fiind unul din cei care l-au sprijinit pe Ştefan încă în condiţiile în care lupta împotriva lui Petru Aron, fiind înţeles pentru aceasta cu o seamă dintre boierii Moldovei, înainte ca Ştefan să ajungă domn[5]. Răsfăţat apoi de marele voievod prin numeroase danii, (cu care se pare că era înrudit, făcând parte din neamul Muşatinilor), avea să fie înmormântat tocmai la Mănăstirea Putna în 18 noiembrie 1477, unde ulterior sunt înmormântaţi Ştefan şi ai săi.

Manuscrisul putea data din perioada în care Teoctist era egumen la Neamţ, motiv pentru care semnează ca ieromonah.

Cel de al doilea presupus autor, Teoctist II, a fost şi el egumen, dar la Neamţ, episcop de Roman la 1500 şi din aprilie 1508 mitropolit al Moldovei până la moarte (15 iunie 1528, fiind înmormântat la Neamţ). În timpul egumeniei sale de la Neamţ, s-a ridicat şi s-a sfinţit Biserica Înălţării Domnului de la Neamţ de către marele Voievod Ştefan (1497). Din iniţiativa sa s-a copiat un Tipic şi o Psaltire, dăruite apoi mănăstirii Neamţ. Cronicarul moldovean Macarie (secolul al XVI-lea) aminteşte că Teoctist al II-lea, înainte de a ajunge mitropolit al Moldovei, pe vremea când era ieromonah şi stareţ la mănăstirea Neamţ, desfăşurase activitate de „nastavnc" şi de dascăl, fiind un om foarte învăţat, citind cărţile „din doască în doască", fiind cunoscut pentru activitatea sa de copist de manuscrise[6].

Chiar dacă în stadiul actual de cercetare, încă nu ne putem pronunţa care dintre cei doi ierarhi ai lui Ştefan cel Mare au realizat manuscrisul, cert este că şi unul şi altul s-au aflat în relaţia directă cu marele voievod al Moldovei şi cu şcolile de copişti de la Putna şi Neamţ, iar manuscrisul aflat în arhiva din Şcheii Braşovului este încă una din dovezile care confirmă lgăturile pe care Braşovul şi în speţă Biserica Sf. Nicolae le avea cu Moldova lui Ştefan cel Mare.

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

---

1. Vasile Oltean, *„Un străvechi manual de* filozofie *din arhiva istorică a Muzeului Bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului"*, în „Mitropolia Ardealului", an XXVII (1983), nr. 5—6, p. 379—385.

2. Ioan Scărarul (Sinaitul, Scolasticul) este unul dintre scriitorii contemplatici ai veacului al VI-lea, care împleteşte asceza cu mistica şi înalta cugetare teologică, trăind cca. 40 de ani în rugăciune, meditaţie şi studiu, ducând o viaţă de anahoret într-o peşteră din Muntele Sinai. Cartea sa, o veritabilă carte ascetică, care i-a conferit atributul de Scărarul, s-a numit Scara, sugerând prin cele 30 de capitole (cuvântări), cele 30 de trepte ale urcuşului spre înălţimile desăvârşirii, corespunzând cu cei 30 de ani ai vieţii Mântuitorului, folosind din plin propria experienţă. Avea să devină una din cele mai populare cărţi în evlavia mănăstirească a ortodoxiei.

3. Redăm această impresionantă meditaţie (poate predică) catehetică de interpretare a Crezului prin traducere liberă a textului din limba greacă, după ce iniţial am procedat la transpunerea textului din grafie chirilică în grafie greacă: *„Ioan zice că tot ce se arată despre Tatăl nostru sunt adevărate. Pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire a coborât din cer şi din Duh Sfânt şi din Maria Fecioara şi s-a făcut om şi s-a răstignit pe cruce pentru noi în timpul lui Pilat din Pont şi a suferit şi a fost îngropat şi a înviat a treia zi după Scripturi şi s-a suit la cer şi s-a aşezat de-a dreapta Tatălui şi din nou a venit din nou cu toate că a fost mort, în glorie a venit din Împărăţia Cerului. Nu e sfârşitul pentru Hristos prin moarte şi în Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, care provine din Tatăl, el există veşnic. Tatălui şi Fiului ne închinăm şi slăvim şi pentru ceea ce ne-a spus şi ne-a luminat într-o sfântă credinţă adevărată şi apostolică Biserică. Eu zic că trebuie să ne botezăm ca să ne fie iertate păcatele. Cred în reînvierea morţilor şi în viaţa de veci. Amin. Cele văzute şi cele nevăzute sunt întru Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, care este unul născut din tatăl pentru totdeauna. Lumina din lumină, cina de taină, astăzi Domnului să ne împărtăşim ca să primim această sfântă taină şi să iertăm pe toţi duşmanii, căci numai aşa vom câştiga. Ne-a dat Dumnezeu şi Tatăl, dar Iuda a alunecat spre păcat, a iubit păcatul şi a trădat Împărăţia. Şi tu de asemenea să te bucuri de toată bucuria îngerească în această viaţă omenească. Sănătos omul să creadă în Biserică, unde se dă cuvântare curată, mândră de la Dumnezeu. S-a contopit trup şi suflet ... şi întotdeauna există Dumnezeu şi Mamă care a născut pe Fiul lui Dumnezeu. De asemenea ce s-a născut din pântecele Ei din nou s-a ridicat la cer şi în schimb tot ce s-a făcut a dat bucurie"*.

4. Scara lui Ioan egumenul de la Sfântul Munte Athos.

5. N. Iorga, *„Istoria Românilor"*, vol. IV, „Cavalerii", Bucureşti, 1937, p. 125.

6. Ştefan Bârsănescu, *„Pagini nescrise din istoria culturii româneşti, sec. X—XV"*, Editura Academiei, Bucureşti, 1971, p. 129—30.

Stema personală a lui Io Ştefan Voievod

Ne propunem, în rândurile ce urmează, să abordăm stema personală a lui Ştefan cel Mare, diferită de cunoscuta stemă „de stat" a Moldovei Evului Mediu, stemă a cărei mobilă heraldică principală în scut era capul de bour. Când vorbim despre stema lui Ştefan, trebuie să avem în vedere dinastia Muşatinilor, căreia marele voievod şi domn i-a aparţinut.

Dacă, după cum am spus, binecunoscutul cap de bour constituie elementul principal al herbului Moldovei, ca stat feudal, stema dinastică muşatină cuprinde un set diferit de mobile heraldice. Piesele sau mobilele respective au fost, iniţial, plasate pe un scut despicat, adică despărţit de printr-o linie *(trăsătură)* verticală în două părţi egale. Ulterior, într-o fază de maturizare heraldică şi implicit dinastică, scutul a fost scartelat — cu alte cuvinte, împărţit în patru, în formă de cruce — şi încărcat cu elemente distinctive, având, fiecare, conotaţii multiple (religioase, istorice, familiale ori familial-dinastice, simbolice etc.). Astfel, în primul cartier a fost plasată crucea; crucea simplă, la început, atestată pe emisiunile monetare ale lui Alexandru cel Bun, în timp ce crucea dublă apare în timpul domniei lui Ştefan al II-lea. În spaţiul cronologic al interesului nostru imediat, cu alte cuvinte, în timpul domniei lui Ştefan cel Mare, o întâlnim sub mai multe variante.

Scutul scartelat cuprinde, în cartierul 2, fascii — benzi orizontale —, ele apărând în primele emisiuni monetare ale lui Petru I al Moldovei (după 1377), în care câmpul din dreapta a scutului despicat apare fasciat de şase piese. În cartierul 3 al scutului în discuţie sunt plasate rozele. Roza sau trandafirul, ca mobilă heraldică, apare în emisiunile monetare ale lui Petru I, atât în stema dinastică, cât şi în cea statală. Anterior domniei lui Ştefan cel Mare, întâlnim numai o roză — un trandafir — şi ace(a)sta numai ca un simplu element de anexă a capului de bour din stema Moldovei. Trandafirul este apoi întâlnit, tot ca element heraldic auxiliar, în unele din emisiunile monetare ale lui Alexandru cel Bun ca, în final, în timpul lui Ştefan cel Mare, să intre în categoria mobilelor din stema dinastică.

Florile de crin — din cartierul 4 — au apărut ca o posibilă concesiune angevină fiind iniţial plasate în câmpul al doilea al scutului dinastic de pe reversul primelor monede ale lui Petru I. La început numărul lor era de şapte — aranjate 2, 2, 2, 1 — iar ulterior, în cazul emisiunilor mai târzii ale aceluiaşi voievod, să fie numai două, aşezate în ţeapă, adică una sus şi una jos, în prelungire.

Este îndeobşte cunoscut faptul că rădăcinile istorice ale crinilor heraldici sunt de căutat / şi de găsit / în Franţa medievală, iar cele religioase în Vechiul Testament. Anterior apariţiei stemei heraldice franceze propriu-zise — *flori de crini pe câmp de aur* — elementele acesteia sunt de găsit în sfera sigilografiei monarhice, cu siguranţă în timpul domniei regelui Ludovic al VIII-lea (1223—1226), dar şi cu indicii documentare despre existenţa unor astfel de elemente (proto)heraldice pe banerul (steagul) lui Filip al II-lea August (1180—1223). Prin jocuri politice la scară europeană şi prin înrudiri dinastice, crinii din stema familiei regale a Franţei au ajuns, mai întâi, în stema familiei domnitoare din Italia de sud, mai precis a unei ramuri cadete a familiei d'Anjou din regatul de Neapole, iar mai apoi în stemele — şi, prin aceasta, în heraldica — unor regate feudale central-europene, care au avut, la un moment dat, dinaşti din amintita familie angevină. Mai precis, Carol Robert a adus crinii heraldici în Ungaria, în timp ce fiul său, Ludovic cel Mare, i-a menţinut în Ungaria, i-a introdus în Polonia şi i-a concedat în Moldova.

Evul Mediu a considerat albastrul, sub raport cromatologic, şi crinii, sub raport sim-

(Continuare în pag a 6-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU
cercetător

CULTUL LUI ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT

— ÎNAINTE ŞI DUPĂ CANONIZARE —

— 500 de ani de la moarte —

Vrednic de toată lauda este înaintea lui Dumnezeu şi de mare folos duhovnicesc pentru credincioşi, să cinstim cu toată cuviinţa pe Sfinţii plămădiţi de evlavia neamului nostru românesc. (II Macabei XII, 43). Cinstirea şi pomenirea acestora, prin Sfintele Slujbe şi cântări bisericeşti, fiind un act de laudă adusă lui Dumnezeu, care este: „Minunat întru Sfinţii Săi" (Ps. 67, v. 36).

Dacă cu dreptate este să se dea „cinstire Sfinţilor" pe pământ, (Fapt. Ap. XVI, 29), cu atât mai mult li se cuvine aceasta, după ce prin moarte, s-au sălăşluit în preajma şi lumina lui Dumnezeu. Noi îi cinstim pe Sfinţi, pentru că ei sunt „prietenii lui Dumnezeu" (Ioan XV, 14). Sfinţii se roagă lui Dumnezeu pentru noi (Ieşire XXXII, 31—32) şi duc rugăciunile noastre înaintea lui Dumnezeu (Apoc. V, 8—14).

În acest sobor de Sfinţi, pe care i-a dat poporul român, sunt creştini de toate vârstele şi din toate păturile sociale, de la ţăranul din bordeiul de pe marginea pădurii, până la mai-marii lui. Jubileul „500 de ani de la strămutarea la veşnicile locaşuri", a Ctitorului Mânăstirii Putna, ne-a determinat să arătăm ceva, ca o „picătură de apă într-un ocean", din evlavia şi cinstirea, pe care o aduc credincioşii români, Marelui Voievod pentru virtuţile creştine, cu care era împodobit şi de adâncul smereniei, în măreţele sale înfăptuiri, căci „dacă noi vom tăcea, pietrele vor striga" (Luca XIX, 40).

Credinţa şi evlavia le-a moştenit de la mama sa Doamna Oltea, cum sună dictonul vechi: „bune mame au creştinii". Le-a practicat cu toată fiinţa sa, ascultând de Sfântul Daniil Sihastru, „sfetnicul său de taină şi chiar de război" (Dr. Antonie Plămădeală) şi de preotul de familie Arhimandritul Amfilofie Şendrea (M. Sadoveanu), iar dragostea de glia străbună, de la tatăl său Bogdan al II-lea (1449—1451). Tradiţia susţine că în copilăria sa, făcea exerciţii de călire, prin practici nevinovate, cu cei de o seamă cu el pe meleagurile natale de la Borzeşti.

Intrat cu vrerea lui Dumnezeu în moştenirea părintească, la întâlnirea cu ţara, cler şi popor pe Câmpia Direptăţii, 12 aprilie 1457, a făgăduit să fie la înălţimea chemării sale. Din momentul în care Mitropolitul Moldovei Teoctist I (1452—1477) l-a „pomăzuit" ca voievod, în strigătele de bucurie ale mulţimii, în sunetele clopotelor şi murmur de rugăciune, nimeni din cei prezenţi, nu şi-ar fi închipuit că pentru Moldova se deschide o nouă şi strălucită epocă, cum n-a fost alta.

Nimeni nu ar fi intuit că tânărul blond, vlăstar al muşatinilor, cu ochii albaştri şi mustăcioara abia mijind, avea să întruchipeze în fapte, la cel mai înalt grad, atributele de: cel Mare, cel Bun, cel Viteaz, cel Sfânt, eroul creştinătăţii, Atletul lui Hristos, soarele, protectorul şi părintele Moldovei. Prestigiu ce şi l-a dobândit în cei 47 ani, 2 luni şi 3 săptămâni de domnie, în care perioadă a îngemănat cu pasiune, virtuţile patriotice, cu o rară vrednicie şi râvnă creştină, jertfindu-se deopotrivă pentru ţară şi pentru credinţă.

Atât de puternică i-a fost credinţa religioasă, încât istoricii de-a lungul veacurilor până astăzi, au fost nevoiţi să i-o recunoască şi să vadă în ea, explicaţia a multor fapte săvârşite de Măria Sa, care nu au dezminţit cu nimic, această latură a concepţiei sale creştine.

Nu spre laudă deşartă, a înălţat atâtea locaşuri de rugăciune, pentru poporul său dreptcredincios, care se pot vedea şi astăzi, din piatră şi cărămidă încleştate în mortar, aşa cum le-au pus meşterii Măriei Sale, oricât au ars focurile puse de neprieteni, oricât au ciocănit târnăcoapele inconştienţilor şi oricât au ros puternicii colţi ai vremii, înzestrându-le cu moşii, oameni, cu obiecte şi cărţi de cult. Ci ca un creştin convins, toate acestea le făcea pentru mântuirea sufletului său şi spre slava lui Dumnezeu, spre care îşi ridica gândurile şi nădejdea, ori de câte ori, se găsea la vreo strâmtorare sau necaz, bucurie sau norocire.

A trăit şi a murit, neprecupeţind nimic, pentru apărarea gliei străbune, a fiinţei noastre naţionale, pe aceleaşi meleaguri, consfinţite cu sângele şi sudoarea înaintaşilor noştri, peste ale căror sfinte oase, călcăm astăzi pretutindeni, „dincolo de marginile căreia n-avea, nu voia, să aibă nici o ambiţie. Ctitor de ţară şi păstrător al

(Continuare în pag. a 7-a)

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCĂ

Conferința preoțească dedicată aniversării a 500 de ani de la trecerea în veșnicie a lui Ștefan cel Mare și Sfânt

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca prima conferință a preoților din 2004 să fie dedicată împlinirii unei jumătăți de mileniu de la săvârșirea din această viață a binecredinciosului voievod al Moldovei, Ștefan cel Mare și Sfânt.

În Arhiepiscopia Sibiului, programarea pe protopopiate, a conferinței a avut loc astfel: în 11 mai, la Protopopiatul Mediaș cu participarea P.S. Visarion, episcop vicar, a pr. prof. Dumitru Abrudan — consilier cultural, și a pr. Ezechil Oancea, consilier economic; în 13 mai, la Sibiu, în aula Facultății de Teologie „Andrei Șaguna", sub președinția Î.P.S. Antonie, mitropolitul Ardealului și cu participarea P.S. episcop vicar Visarion, a pr. prof. Dumitru Abrudan, consilier cultural și a pr. prof. Mircea Păcurariu.

Au fost convocați preoții din protopopiatele Sibiu, Agnita, Avrig și Sălișteș; în 18 mai, la Protopopiatul Făgăraș, unde au participat P.S. vicar Visarion Rășinăreanu, pr. prof. Dumitru Abrudan, consilier cultural și pr. Eugen Buta, inspector eparhial; în 25 mai, la Protopopiatul Brașov, unde au participat P.S. episcop vicar Visarion Rășinăreanu, pr. prof. Dumitru Abrudan și pr. prof. Mircea Păcurariu; în 27 mai, la Protopopiatul Rupea, unde au participat P.S. episcop vicar Visarion Rășinăreanu și pr. Eugen Buta, inspector eparhial.

La toate protopopiatele a fost difuzată, în timp util, o schiță de plan și o listă bibliografică.

S-a avut în vedere prezentarea contextului politic intern și extern în care a domnit Ștefan cel Mare. Apoi, au fost trecute în revistă luptele lui Ștefan pentru apărarea independenței Moldovei.

Partea a doua a planului avea drept scop conturarea personalității religioase a lui Ștefan cel Mare, cu organizarea bisericească din timpul său și descrierea ctitoriilor sale (mănăstiri zidite de înaintași, dar care au fost ajutate de el; mănăstiri zidite din temelie de el; biserici de mir ctitorite de el; biserici zidite în afara hotarelor).

Urma apoi: Cultura și arta bisericească în timpul lui Ștefan cel Mare și în sfârșit, Concluziile, cu referire specială la hotărârea Sfântului Sinod din 1992 de canonizare a voievodului și prăznuirea lui în 2 iulie, a fiecărui an.

În cadrul celor cinci conferințe, au prezentat referate următorii preoți:

1. Prot. Mediaș — pr. Teodor Claudiu Cândea, de la parohia Copșa Mică.

2. Prot. Sibiu — pr. Bobeș Nicolae de la parohia Poplaca II.

3. Prot. Făgăraș — pr. Valentin Funieru, de la parohia Dejani (a prezentat partea I a referatului) și pr. Lucian Bârsan, de la Capela-Spital din Făgăraș.

4. Prot. Brașov — pr. dr. Vasile Oltean, directorul Muzeului bisericii „Sfântul Nicolae", din Brașov.

5. Prot. Rupea — pr. Florin Ignat, de la parohia Drăuseni și Pr. Moisé Antal, de la parohia Ormeniș.

Pe lângă fiecare conferențiar au mai fost desemnați, încă alți doi preoți, care au alcătuit referate complementare.

La toate protopopiatele, conferințele au fost precedate de oficierea Sf. Liturghii sau a slujbei Te-Deumului.

Atmosfera care a predominat toate întrunirile a fost aceea a unei pioase comemorări, pe care Biserica a dedicat-o unui ales fiu al ei și vlăstar al neamului românesc, mare iubitor de țară și viteaz apărător al independenței și integrității acesteia.

Adresându-se preoților, din cele patru protopopiate, care s-au adunat la Sibiu, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Antonie* le-a vorbit despre o descoperire personală, care s-a vădit a fi foarte importantă și care este în legătură cu evenimentul comemorat. Astfel, prin anii 50, pe când se afla ca tânăr monah la mănăstirea Dragomirna, unde a fost trimis de mitropolitul Sebastian Rusan pentru lucrările de restaurare, s-a ocupat și de bogata colecție de manuscrise, care exista acolo și care nu prea fusese în atenția nimănui. Personal, Î.P.S. Sa a pus în rânduială acea colecție și cercetând piesele care erau acolo, a descoperit, pe lângă un manuscris slavon, de prin sev. XIV și un Tetraevangheliar, care s-a dovedit a fi din timpul lui Ștefan cel Mare. Manuscrisul slavon a fost dus la Patriarhie și a fost depus la muzeu, iar Tetraevangheliarul a fost dus la mănăstirea Putna. Au trecut de atunci 50 de ani.

În legătură cu Ștefan cel Mare, Î.P.S. Sa a arătat că el trebuia să fie canonizat, pentru că a fost împodobit cu multe virtuți, care au precumpănit în raport cu unele scăderi. Obiecțiunile pe care unii le ridică în legătură cu canonizarea sa, nu sunt justificate. Contează ceea ce a lăsat el Moldovei și când e vorba de moștenirea, pe care a transmis-o posterității, nu putem ignora bisericile mănăstirești și de mir, pe care le-a ctitorit. Cronicarul Ion Neculce, în lucrarea sa *„O samă de cuvinte"*, spune că „Ștefan cel Mare câte războaie au avut, atâtea biserici au făcut". Se pare însă că numărul bisericilor zidite de Ștefan este chiar mai mare decât numărul războaielor purtate. Sunt aproximativ 50 de biserici, care înseamnă tot atâtea momente de pocăință. Ctitoriile sale de frunte sunt Putna și Voroneț.

Ștefan a zidit biserici și în afara granițelor Moldovei. Astfel se cuvine menționată biserica-mănăstire de la Vad, în Transilvania, din apropierea cetății Ciceu și biserica „Cuvioasa Paraschiva", de la Râmnicu Sărat, din Țara Românească.

În Basarabia, Ștefan cel Mare a restaurat Mănăstirea Căpriana.

Ajuns la acest punct, Î.P.S. Sa a subliniat evlavia cu care era pomenit numele lui Ștefan cel Mare în provincia natală a Î.P.S. Sale. Trebuie să nu lăsăm să se stingă duhul lui Ștefan ci să ne întărim în convingerea că odată tot va reveni la sânul patriei-mame și această provincie a Basarabiei și odată cu ea și celelalte teritorii înstrăinate. Acesta a fost îndemnul pe care Î.P.S. Sa l-a adresat preoților, la conferința de la Sibiu. În continuare Î.P.S. Sa a stăruit ca vineri, 2 iulie și Duminică, 4 iulie, în toate bisericile din Arhiepiscopia Sibiului să fie pomenit Ștefan cel Mare și Sfânt. Desigur că noi românii am mai avut și alți domni mari și vestiți, dar Ștefan i-a întrecut pe toți în vitejie și în credință.

Dacă n-ar fi fost Ștefan al Moldovei, puhoiul otoman s-ar fi extins departe în Europa. Poporul l-a urmat pentru că i-a simțit credința. Arma lui de biruință a fost vitejia poporului român.

Intervenții la tema dezbătută au fost din partea Prea Sfințitului Visarion, episcopul vicar al Sibiului, a pr. prof. acad. Mircea Păcurariu, care, în calitatea sa de istoric a venit cu completări interesante, a pr. prof. D. Abrudan, a mai multor preoți din toate cele 8 protopopiate din Arhiepiscopie.

S-a subliniat ideea că Biserica este instituția care cu o pilduitoare evlavie și statornicie i-a cinstit memoria lui Ștefan — Mormântul lui de la Putna a devenit altar național.

Marele nostru poet Mihai Eminescu l-a omagiat, ca unul care a înțeles ce a însemnat Ștefan cel Mare pentru destinul istoric al românilor, în această parte de lume. El a asigurat nu dominația românilor în Europa ci dăinuirea lor în pofida tuturor adversităților.

Onomastica românească, prin frecvența și prezența peste tot a numelui de Ștefan, este o mărturie a cinstirii deosebite pe care românii i-o rezervă domnitorului mare și sfânt. Când ne botezăm copiii, cu acest nume, ne gândim și la primul martir al creștinătății, dar îl asociem cu evlavie și pe Ștefan al Moldovei, mare apărător al credinței.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Oaze de trăire duhovnicească

Sfânta Mănăstire Căluiu

— Ctitoria boierilor Buzești —

Este bine cunoscută în istoria țării noastre tradiția inaugurată de voievozi și familii boierești de a construi mănăstiri — renumitele vetre de spiritualitate ortodoxă și cultură românească. Așezăminte impresionante și temeinice, consacrate locului de rugăciune și desăvârșire a monahilor, ele aveau și un rol hotărâtor în viața credincioșilor, atât în privința progresului spiritual și al procesului educațional, datorită școlilor și activității culturale, desfășurată de monahii cărturari, cât și a protecției, în vremuri de restriște, unde familiile ctitorilor și locuitorii din împrejurimi găseau adăposturi sigure.

Una dintre aceste renumite vetre monahale — mai puțin cunoscută — este Mănăstirea Căluiu din Eparhia Râmnicului, având căi de acces de la Balș spre Iancu Jianu, sau de la Otetelișu spre Oboga (jud. Olt), până în satul care-i poartă numele, iar de acolo, 3 km, cu mașina, sau pe jos, de-a lungul pârâiașului Căluiețu, nume cu rezonanță particulară în toponimia românească. Legenda leagă acest nume de faptul că, marele voievod Mihai Viteazul (1593—1601), când a străbătut odată zona, calul său, bătând pământul cu copita, ar fi țâșnit un izvor de apă cristalină, pe care l-au numit Căluiețu, iar domnitorul, împreună cu sfetnicii săi, a hotărât să construiască aici o mănăstire. Potrivit altor surse, când grecii au intrat în stăpânirea acestui fermecător monument de arhitectură bisericească, călugării, impresionați de frumusețea lui, repetau mereu: „kalos, kalos", adică „frumos, frumos", de unde a rezultat denumirea „Căluiu". Totuși, specialiștii în semantică susțin că acest cuvânt este de origine pecenego-cumană, urmând a i se descoperi adevăratul sens.

Documentar, Mănăstirea Căluiu datează din secolul al XVI-lea, fiind întemeiată în timpul lui Neagoe Basarab (1512—1521), de frații Vlad banul, Dumitru pârcălabul și Balica spătarul, strămoșii boierilor Buzești. Potrivit *Pisaniei*, ei zidesc biserica din temelie, însă, apoi „a fost în pustiire multă vreme", fapt explicabil prin instabilitatea politică a epocii respective, când înșuși Buzeștii, împreună cu alte familii, pribegesc prin Transilvania.

Activitățile de șantier au fost reluate în anul 1588 de frații Buzești, descendenți ai primilor ctitori, anume, marele clucer Radu, (1595—1610), banul Preda (1594—1608) și stolnicul Stroe (1594—1602), cei mai destoinici căpitani din oastea lui Mihai Viteazul, care vor îndeplini, de altfel, roluri importante și în domnia lui Radu Șerban (1602—1611); ei desăvârșesc lucrarea în timp record (20 aprilie — 8 iunie), fiind „opera nemților", cum scriu hrisoavele. Prin aceasta, se înțelege că, noii ctitori au apelat la meșteri transilvăneni pentru finisarea bisericii și zidirea clădirilor incintei Mănăstirii.

Înzestrată cu mari danii de boierii ctitori, și chiar de unii voievozi, cum este Mihnea Turcitul (1585—1591), Mănăstirea, „ca pe o fecioară curată, au închinat-o Sfântului Mormânt"; însă, din nefericire, egumenii străini n-au îngrijit-o, ci au lăsat-o să decadă într-o neîncetată paragină. Un sprijin substanțial îi vine de la Matei Basarab (1632—1654), însă degradarea avansează, fiind provocată de cutremure, incendii și nepăsarea monahilor greci, iar în timpul Revoluției lui Tudor Vladimirescu (1821), a fost arsă de invadatorii turci.

După înlocuirea grecilor cu „egumeni pământeni", Mănăstirea Căluiu va fi condusă de arhimandritul Chiriac Râmniceanu (1823—1828). Monah vrednic, format în Școlile de la Mănăstirea Bistrița și Mitropolia din București, călugărit la Cernica în timpul starețului Gheorghe, fost egumen la schiturile Cioclovina-Tismana și Plăviceni-Argeș, precum și la Mănăstirea „Sfântul Pavel" din Muntele Athos, avea pregătirea corespunzătoare — duhovnicească și administrativă — pentru a scoate ctitoria Buzeștilor din ruinele în care se afla. Într-adevăr, în cei șase ani de egumenie, destoinicul arhimandrit și-a afirmat puternica sa personalitate în toate domeniile vieții mănăstirești: oficierea sfintelor slujbe după tipicul monahal, restaurarea monumentului bisericesc, recuperarea moșiilor pierdute, organizarea vieții de obște în duh isihast și reînviorarea activității culturale.

Urmat de protosinghelul Tarasie, acesta îi continuă opera, însă în anul 1856, Mănăstirea se afla din nou într-o avansată stare de avarie. Biserica prezenta crăpături în zidurile altarului și ale pridvorului — care va fi și demolat în 1859 — de egumenul

(Continuare în pag. a 6-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Un calendar comemorativ

(Urmare din pag. 1)

urmează la un Calendar bisericesc de perete, editat în acel an și care se păstrează la Muzeul bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului. Editat de către librăria H. Steinberg, din strada Gabroveni din București, calendarul a fost tipărit în două culori, negru și roșu în Stabilimentul Grafic Albert Baer din București.

Având formatul de 82/49 cm, calendarul de perete cuprinde tabela celor 12 luni cu datele calendaristice pe stil nou și pe stil vechi și sfinții și sărbătorile zilei.

Titlul său este menționat sus: *„Calendarul Național pe anul bisect 1904"*, iar la mijloc are o imagine a domnitorului Ștefan tânăr îmbrăcat în costum voievodal, ținând într-o mână un rulou iar cealaltă fiind rezemată pe o masă împodobită cu brocart pe care se află sabia voievodului și coroana Moldovei. În stânga domnitorului se află un piedestal pe care este zugrăvită stema țării: capul de bour și o semilună.

Sub imagine apare legenda: *„Ștefan cel Mare în 1454, — după Evanghelia din Humor"*. Este bine știut că în scena cuprinsă în Tetraevangheliarul de la Humor, Ștefan apare stând în genunchi cu coroana pe cap și oferind cartea Maicii Domnului.

Calendarul are un chenar dreptunghiular în care sunt înserate câteva scene executate în peniță. Deasupra titlului, la mijloc, doi îngeraș încadrează într-o cunună de lauri chipul voievodului înainte de moarte (1504), iar pe banda aferentă apare înscrisul *„În amintirea aniversării a patru sute de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare"*. În dreptunghiul chenarului apar apoi 19 scene din viața lui Ștefan cel Mare, scene încadrate de motive florale și decorațiuni gotice; *„Ambasadorul din Branderburg la Ștefan cel Mare; Ruinele cetății Baia; Ștefan și Genovezii la Chilia; Un portret al lui Ștefan cel Mare în 1480; Ștefan cel Mare și Petru Rareș; Ștefan cel Mare în 1485, Ruinele Cetății Neamțu; Ultimele zile ale lui Ștefan Vodă; Mânăstirea de la Războieni; Panihida de la Rahova; Biserica sfântul Ioan de la Piatra Neamț; Ștefan cel Mare și aprodul Purice; Muma lui Ștefan cel Mare, Ștefan cel Mare în 1460; Testamentul lui Ștefan cel Mare 1504; Ruinele bisericii d n Baia, și Doamna Voichița și Ștefan cel Mare"*.

Calendarul cuprinde de asemenea date privind sărbătorile legale, cele naționale, bâlciurile principale, evenimente astronomice. De notat că acum 100 de ani Sf. Paști au fost serbate la 28 martie pe stilul vechi, respectiv 10 aprilie pe stilul nou, iar ziua morții marelui voievod 2 iulie cădea la fel ca și în acest an (2004) într-o zi de vineri. Cu siguranță că și atunci s-au organizat manifestări comemorative la Mânăstirea Putna unde au participat reprezentanții întregii societăți românești. Iată deci cum și înaintașii noștri acum 100 de ani au ținut să marcheze împlinirea celor 400 de ani de la trecerea în veșnicie a marelui voievod. După 100 de ani, generația de azi îi aduce și ea un prinos de cinstire voievodului Ștefan care în anul 1992 a fost trecut de către Biserica Ortodoxă Română în rândul sfinților și bineplăcuților lui Dumnezeu odrăsliți din neamul nostru și care acolo sus în ceruri se roagă pentru țară, poporul și Biserica Strămună.

Cuvine-se dar la acest popas aniversar să ne plecăm genunchii smeriți înaintea criptei voievodale de la Mânăstirea Putna și să rostim și noi cu glas de laudă zicând: *„Veniți toți credincioșii cu inimi curate și cu dreaptă credință să lăudăm cu cântări duhovnicești pe Slăvitul Ștefan Voievod care s-a arătat prin râvnă dumnezeiască Soare al Moldovei, mare binefăcător al Casei lui Dumnezeu și către Domnul pururi rugător"*.

In rugăciunea pentru sine, Iisus s-a adresat Părintelui Său, grăindu-i: „Acum mă preamărește, Tu, Părinte, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea" (Ioan 17, 9). Ap. Pavel specifică preaînălțarea lui Iisus prin cuvintele: „Dumnezeu L-a prea înălțat pe El și i-a dăruit Lui numele care este mai presus decât orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt. Și toată limba să mărturisească faptul, că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl" (Filipeni 2, 9—11).

La patruzeci de zile după Paști, la Ispas, adică la praznicul Înălțării lui Iisus la cer, pe lângă proslăvirea înălțării întru mărire a Domnului Hristos, Biserica noastră dreptmăritoare îndătinează a sărbători și înălțarea eroilor, care s-au jertfit pentru neam și pentru sfânta noastră lege creștinească.

Mitologia a dat numele de erou celui ce a devenit nemuritor, fie ca fiu de zeu și muritoare (ca Hercule), fie datorită marilor sale isprăvi (adică a faptelor sale strălucite) pe care le-a săvârșit (ca Tezeu).

Înaintea erei creștine, Dariu, fiul lui Histaspe al Persiei, Alexandru ce Mare și Lisimah, unul din generalii lui Alexandru, s-au luptat cu dacii, al căror pământ l-am moștenit noi românii.

La o sută de ani după Hristos, Decebal, cel mai însemnat rege al Daciei, s-a confruntat cu Traian, trimfătorul împărat roman. Cu voință oțelită, Decebal și-a luat singur moartea, spre a scăpa de înjositoarea degradare ca rob, la triumful lui Traian în Roma, capitala imperiului roman de atunci.

Dacă Alexandru cel Mare, Cezar, sunt eroii lumii, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul sunt eroii patriei noastre. Victoriile de la Podu-Înalt, de la Călugăreni și de la Rahova, pentru noi sunt mai strălucite decât cele de la Maraton și Salamina, primele fiind câștigate de români.

ÎNĂLȚAREA EROILOR

Cu legitimă încredere s-a întrebat poetul A. Cotruș, în al său poem „Ai noștri sunt acești munți":

„Care dintre neamurile vechi și noi
are îngropați în sânul lui atâți eroi?"

„Eroii nu ne părăsesc nicicând, / Și se aud profunzi, prin secole pașii. / Noi trecem toți, dar ei rămân vibrând / mereu, contemporani cu toți urmașii. / Căci harta patriei e vatra lor / ... ei sunt trecut, prezent și viitor". Ne-o spune A. Andrițoiu, în „Eroii".

Baia, odinioară oraș, azi sat în Moldova, pentru noi românii are mai mare însemnătate decât Corintul, pentru că la Baia, Matei Corvinul, craiul crailor — cum i-a zis Sixt VI — rănit de sabie moldavă, pus pe fugă, și-a uitat drumul patriei.

Ce vom zice despre sfârșitul eroic al lui Mihai-Vodă Viteazul, ucis mișelește de trimișii lui Basta? „Și căzu trupul lui cel frumos ca un copaciu, pentru că nu știuse, nici se împrilegise sabia lui cea iute în mâna lui cea viteză. Și-i rămase trupul gol în pulbere aruncat... Și rămaseră creștinii și mai vârtos Țara Românească, săraci de dânsul" (Cronica Țării Românești).

Ne umple de uimire vitejia cu care nouăsprezece plăieși au apărat Cetatea Neamțului, împotriva întregii armate a lui Sobiețki, salvatorul Vienei.

Tăierea lui Constantin Brâncoveanu, împreună cu cei patru fii ai săi, este una dintre cele mai înfiorătoare priveliști înfățișate de istoria universală. Martor la sfârșitul barbar al dragilor săi coconi, „Brâncoveanu greu ofta / Și din suflet cuvânta: / — Doamne! fie-n voia ta!" / Poezia populară cu tristețe consemnează adevărul, zicând: „Să știți c-a murit creștin / Brâncoveanul Constantin!"

Același Andrițoiu mai adaugă, zicând: „Și vin din veac eroii legendari, / eroii libertății. Iată filmul / tribunilor semeți și temerari, / cu Horia, Tudor și cu Iancul".

Reluând un cântec vechi, iată cum începe Șt. O. Iosif al său Cântec: „Stau la Bălgrad trei fărtați / Stau la închisoare / Mâne-zori sunt așteptați / De spânzurătoare". După dorințele exprimate de primii doi dintre ei, cel de al treilea zice cu amar: „Ci de mine nu-ntreba; / Mie mi-e totuna /Mai vedea-voi mâini ori ba / Soarele și luna!"

In al său poem „Fântâna blestemată", Mihu Dragomir dă glas lui Tudor din Vladimirești, cel căsăpit și aruncat în fântâna blestemată: „Doar că n-a fost timp trecând / și-o tăcere, deodată, / se-auzi, străfund, gemând, / din fântâna bestemată. / Toți aud șuierul vorbii: „Voi mă omorâți pe mine, / dar de voi nu va fi bine, / câinii vor mânca și corbii".

În poemul său, I. D. Bălan afirmă, că: „Eroii ard pe cărările istoriei ca torțele lampadoforilor din antichitate".

Mai departe, exemplifică el, zicând: „La o răscruce de timp, / arde într-o coloană de lumină / inima lui Bălcescu / și scapără a munților cremene / de voința lui Iancu".

Iată ce spune N. Stoian despre eroi, în poemul său „Aci se odihnesc": „Vrăjmașii care-ar mai pofti, pe aice / Să afle dar: eroii ce-odihnesc / Nu-s morți, ci pot cu noi să se ridice / Să apere pământul românesc".

Acest imbold spre nețărmurită încredere, este în consonanță cu ceea ce spune tradiția de la Țebea, despre Iancu, Crăișorul munților, care își doarme somnul sub gorunul lui

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

De ce îl cinstim pe „binecredinciosul domn Ștefan cel Mare și Sfânt"?

(Urmare din pag. 1)

(devenit bizantin), la Constantinopol, marele împărat Iustinian (527-567), ctitorul catedralei Sfânta Sofia din Constantinopol și a numeroase alte biserici, a fost trecut de Biserică în sinaxar, în ziua de 2 august, sub forma „binecredinciosul împărat" (mulți călugări i-au purtat numele, între care și cel de al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române).

Atunci, ne întrebăm: de ce nu s-ar fi putut lua o hotărâre similară și în privința „canonizării" lui Ștefan cel Mare?

2. O serie de Biserici ortodoxe — și chiar catolice — „naționale" au trecut în rândul sfinților pe unii dintre conducătorii lor politici care au introdus creștinismul în țările respective ori au sprijinit lucrarea Bisericii. Așa au făcut rușii cu cneazul Vladimir din Kiev «cel întocmai cu apostolii» († 15 iulie 1015), cneazul Igor al Kievului și Cernigovului († 1150), cneaghina Olga din Kiev († 969), cneazul Alexandru Nevski († 1263), cneazul Dimitrie Donskoi al Moscovei († 1389), apărătorul țării împotriva mongolilor, mai mulți cneji și cneaghine din Kiev, Vladimir, Moscova, Smolensk, Iaroslav, Murom sau Riazan. Așa a procedat și Biserica Ortodoxă Georgiană, cu David, regele Georgiei († 1130), cu Tamara, regină a aceleiași țări († 1212) și alții. La rândul ei, Biserica Bulgară a trecut între sfinți pe țarul Boris-Mihail (prăznuit la 2 mai), cel care a decis încreștinarea poporului bulgar în 864, sau Biserica sârbă cu unii dintre conducătorii poporului sârb: jupanul Ștefan Nemania (călugărit sub numele de Simeon, † 1200), cneazul Lazăr († 1389 în lupta de la Kosovo, împotriva turcilor), mai târziu despoții Iovan Brancovici sau Ștefan „cel orb", în secolul al XV-lea și alții. Dintre conducătorii poporului maghiar catolic, notăm pe primul rege Ștefan „cel sfânt" (997—1038), apoi pe Ladislau „cel sfânt" (1077—1095). Toți acești conducători politici ai unor state din jurul nostru au fost nevoiți, de multe ori, să-și apere țara cu arma în mână atunci când a fost nevoie. Iar Boris-Mihail al bulgarilor și Vladimir al rușilor kieveni au fost puși în situația de a porunci decapitarea unora dintre sfetnicii lor care se împotriveau la introducerea creștinismului în țara lor. Și cu toate acestea, Bisericile lor i-au trecut între sfinți. De ce nu se putea acorda o asemenea cinstire și lui Ștefan cel Mare al Moldovei?

3. Trecând peste aceste argumente «externe», revenim la Ștefan cel Mare, ca să desprindem chiar din faptele sale de ce a binemeritat să fie trecut între sfinți. În primul rând pentru că a fost un apărător neînfricat al țării sale, timp de 47 de ani, în fața expansiunii otomano-islamice. Dacă el nu și-ar fi apărat țara cu sabia în mână la Podul Înalt, lângă Vaslui, la 10 ianuarie 1475, la Valea Albă sau Războieni, în 26 iulie 1476, când Moldova a fost invadată de o oaste otomană de 120—150.000 de soldați, sub conducerea lui Mehmed II, cuceritorul Constantinopolului, la Cătlăbuga și Șcheia în 1484, poate că Moldova ar fi fost cucerită de turci, cum s-a întâmplat cu absolut toate țările din Balcani: Bulgaria (1393 și 1396), o serie de principate grecești, culminând apoi cu însuși strălucitul Imperiu bizantin de altădată (1453), Serbia (1459), despotatul Moreea (1460), Imperiul grec de Trapezunt (1462), Bosnia (1463), Herțegovina (1483), Muntenegru (1496), Albania (în mai multe etape). Dacă Moldova n-ar fi fost apărată cu sabia în mână de Ștefan cel Mare ar fi avut și ea aceeași soartă și poate, ar fi început și aici un proces de «islamizare» a populației, s-ar fi construit și la noi moschei și geamii, cum s-a întâmplat în Bosnia, Herțegovina, Albania, parțial în Bulgaria. Deci apărându-și țara, Ștefan a apărat și Ortodoxia moldoveană, a apărat cultura și arta noastră bisericească.

4. În același timp, Ștefan Vodă, apărând Moldova, a apărat și creștinătatea apuseană în fața expansiunii otomano-islamice. El însuși era conștient de acest rol al său, lucru ce se desprinde din scrisoarea pe care a adresat-o monarhilor apuseni la 25 ianuarie 1475, prin care îi informa de victoria dobândită la Vaslui împotriva forțelor armate trimise de sultanul Mehmed II, pe care-l considera «pierzătorul întregii creștinătăți (care) în fiecare zi se gândește cum ar putea să supună și să nimicească toată creștinătatea". Intenția lui Mehmed era *„... să supună țara noastră, care este poarta creștinătății* și pe care Dumnezeu a ferit-o până acum. *Dar dacă această poartă, care este țara noastră, va fi pierdută — Dumnezeu să ne ferească de așa ceva — atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie"*. Drept aceea, cerea ajutor, cu precizarea că: «Noi, din partea noastră, *făgăduim pe credința noastră creștinească* și cu jurământul domniei noastre, că vom sta în picioare *și ne vom lupta până la moarte pentru legea creștinească...*»

Deci, lupta antiotomană a lui Ștefan nu era numai pentru salvarea Moldovei ortodoxe, ci și pentru apărarea întregii creștinătăți apusene, catolice, în fața islamului. Pe bună dreptate i-a recunoscut acest rol însuși papa Sixt al IV-lea (1471—1484), care îl considera ca un «adevărat atlet al credinței creștine» (verus christianae fidei athleta). Și dacă cercetăm cu obiectivitate situația religioasă din Europa occidentală de azi, cred că nu greșim dacă afirmăm că Ștefan a întârziat „islamizarea" acesteia cu o jumătate de mileniu.

5. Ștefan Vodă a fost un domnitor profund credincios, plin de dragoste față de supuși și mai ales față de cei oropsiți, așa cum îl arată o serie de legende populare. Marii cronicari moldoveni Grigore Ureche și Ion Neculce îl numesc «Ștefan Vodă *cel Bun*» (doar episcopul-cronicar Macarie al Romanului îl numea «cel Viteaz», iar regele Sigismund I al Poloniei — într-o scrisoare către Petru Rareș din 1531 îl numea «cel Mare» — Stephanus ille magnus —atribut preluat apoi de istoriografia modernă). Ion Neculce, în cunoscuta sa lucrare *«O samă de cuvinte»* relatează, între altele, și întâlnirea pe care a avut-o cu Daniil Sihastrul la Voroneț, după lupta de la Războieni, la care «s-au ispoveduit (spovedit), Ștefan Vodă», și care l-a sfătuit să continue lupta cu turcii, iar «după ce va izbândi, să facă o mănăstire acolo, în numele Sfântului Gheorghe». Tradiția populară știe că Ștefan era un domn credincios, că îl avea ca ocrotitor pe Sfântul Mucenic Gheorghe «purtătorul de biruință», a cărui icoană o purta mereu cu el. De altfel, chiar și numărul mare de biserici și mănăstiri zidite de domnitor constituie o mărturie de netăgăduit despre evlavia lui. În multe hrisoave de danie, acordate unor mănăstiri — inclusiv celor de la Muntele Athos — el nu cerea altceva călugărilor decât să-i facă slujbe de pomenire: parastase, paraclise și liturghii pentru el și membrii familiei sale.

Și, în același context trebuie să punem în lumină modul în care a știut să cinstească pe eroii neamului său și ai credinței ortodoxe, lucru ce se desprinde mai ales din impresionanta pisanie pe care a pus-o la biserica din Războieni, ridicată la 20 de ani după lupta pe care a avut-o acolo cu oștile otomane mult superioare ca număr conduse de însuși sultanul Mehmed II: «Aici am făcut mare război cu ei — spunea pisania — în luna iulie 26 (1476). Și cu voia lui Dumnezeu au fost înfrânți, creștinii de păgâni. Și au căzut acolo mulțime mare de oșteni ai Moldovei. De aceea, a binevoit Ștefan Voevod cu buna sa voință și a zidit acest lăcaș în numele arhanghelului Mihail și întru rugă sieși și doamnei sale Maria și fiilor săi Alexandru și Bogdan și întru *amintirea și pomenirea tuturor dreptcredincioșilor creștini care au pierit ici.*»

De altfel, toate victoriile sale militare, le socotea ca fiind un dar al lui Dumnezeu, după cum sesiza și Grigore Ureche în *Letopisețul* său. De pildă, în lupta de la Lipnic (Lipinți) cu tătarii, în 1470, Ștefan «a cunoscut că ajutoriu nu de aiurea i-au fost, ci numai de la Dumnezeu și Preacurata Maica Sa». Iar despre lupta de la Râmnicu Sărat, cu Basarab cel Tânăr (Țepeluș) din 1481), același cronicar scria: «Au biruit Ștefan Vodă cu mila lui Dumnezeu și cu ruga Preacistii și a tuturor sfinților și cu ajutorul sfântului și marelui mucenic al lui Hristos Procopie».

6. Argumentul cel mai puternic în sprijinul canonizării lui Ștefan cel Mare îl constituie, însă, *ctitoriile* sale, el fiind cel mai mare ctitor de lăcașuri sfinte din tot trecutul neamului nostru, alături de Matei Basarab în Țara Românească. Grigore Ureche scrie că «au făcut 44 de mănăstiri». Într-adevăr, o consemnare exactă a tuturor ctitoriilor sale (în care au inclus și câteva atribuite lui doar de «tradiția locală»), se ajunge la această cifră. Iar dacă adăugăm și cele cinci de la Muntele Athos și pe cele ctitorite de membrii familiei sale, atunci numărul ctitoriilor ștefaniene este de aproximativ 50.

Iată care sunt mănăstirile și bisericile ctitorite de el. În primul rând notăm bisericile ridicate de înaintașii săi în scaun, cărora el le-a făcut diverse danii (sate, bani. veșminte, scutiri de vamă etc.): *Neamț, Moldovița, Probota* (unde a fost îngropată mama sa, doamna Oltea), *Bistrița, Humor, Horodnic, Ițcani, Căpriana* etc.

A doua categorie de lăcașuri sfinte o reprezintă bisericile și paraclisele noi ridicate în incinta unor mănăstiri mai vechi, ctitorite de înaintașii săi: biserica nouă cu hramul «Înălțarea Domnului» din mănăstirea *Neamț* (din 1497), clopotnița și paraclisul de la mănăstirea *Bistrița* și biserica nouă de la mănăstirea *Dobrovăț*, lângă Iași, toate existând până azi.

A treia grupă de lăcașuri de închinare o formează cele zidite din temelie de marele domnitor, fie mănăstiri, fie biserici de mir. Mănăstirile au fost patru la număr: *Putna*, zidită între anii 1466—1470, sfințită la 3 septembrie 1470 de un mare sobor de preoți și diaconi, în frunte cu mitropolitul Teoctist și episcopul Tarasie de la Roman și care va deveni gropnița (necropola) sa și a familiei; *Voroneț*, zidită în vara anului 1488 (26 mai — 14 septembrie) și care mai târziu va fi împodobită cu picturi exterioare, *Sfântul Ilie* de lângă Suceava (azi biserică parohială) și *Tazlău*, lângă Buhuși (azi biserică de mir).

Mult mai impresionant este, însă, numărul bisericilor de mir, unele ridicate în amintirea biruințelor sale asupra dușmanilor Moldovei, majoritatea datând din ultimele două decenii de domnie. Iată care au fost aceste biserici, cu hramul și data zidirii lor: Sf. Procopie din *Bădeuți* (distrusă de armata austriacă în 1916), Înălțarea Sfintei Cruci din *Pătrăuți* (1487), Sf. Ioan Botezătorul din *Vaslui*, ridicată în amintirea luptei de la Podul Înalt, lângă Vaslui (1490), Sf. Nicolae Domnesc din *Iași* (1491—1492), din nefericire refăcută la sfârșitul secolului al XIX-lea, Sf. Gheorghe din *Hârlău* (1492), Sf. Nicolae din *Dorohoi*, Sf. Nicolae din *Popăuți-Botoșani* (azi refăcută), Sfinții Apostoli Petru și Pavel din *Huși* (refăcută în secolul al XVIII-lea, azi catedrală episcopală), Adormirea din *Borzești*, Sf. Arhanghel Mihail din *Războieni* — jud. Neamț (1496), în amintirea luptei cu forțele otomane din 1476), Sf. Ioan din *Piatra Neamț*, Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul din *Reușeni* (jud. Suceava, pe locul unde a fost decapitat tatăl său Bogdan II), Înălțarea Sf. Cruci din *Volovăț* (jud. Suceava), Sf. Dumitru din *Suceava* (înlocuită cu alta, de Petru Rareș).

Tradiția populară îi atribuie și alte câteva ctitorii: Sf. Gheorghe (sau „Albă") din *Baia*, ridicată după lupta cu oștile regelui Matia Corvin, bisericile din *Scânteia, Cotnari* și *Ștefănești*, toate în jud. Iași, *Scheia* lângă Roman, *Florești*, lângă Vaslui, un paraclis în *Cetatea Neamț*, iar dincolo de Prut: o biserică la mănăstirea *Căpriana*, o biserică cu hramul Sf. Nicolae în *Cetatea Chilia*, o biserică în *Cetatea Albă*, un paraclis în *Cetatea Hotin*.

În Țara Românească a zidit o biserică cu hramul Cuvioasa Paraschiva în *Râmnicu Sărat*, zidită de „Ștefan Vodă cel Bun din Moldova" (refăcută de Constantin Brâncoveanu și care a dăinuit până la sfârșitul secolului al XIX-lea). Iar în Transilvania, tradiția populară, ca și unii istorici, îl consideră ctitor al bisericilor din *Vad*, pe Someș și de la *Feleac*, lângă Cluj, unde au existat un timp și scaune vlădicești care au avut permanente legături cu Moldova. În felul acesta, ctitorind lăcașuri de închinare pe întreg spațiul geografic și etnic și lingvistic românesc, Ștefan cel Mare și Sfânt a contribuit și la afirmarea conștiinței de unitate românească, el fiind un adevărat simbol al unității naționale românești, așa cum va fi, peste un secol, și Mihai Viteazul.

În același timp, marele domnitor a venit și în sprijinul altor popoare ortodoxe, căzute sub dominație otomană. Așa se explică faptul că el — asemenea basileilor bizantini de până în anul 1453, asemenea multor alți domni munteni și moldoveni a acordat subvențiile necesare pentru construirea unor așezăminte bisericești la Muntele Athos, în Grecia de nord. De pildă, cu ajutorul lui a fost refăcută biserica mănăstirii *Zografu*, a zidit o bolniță și un turn pentru corăbii (cu o pisanie care consemna numele lui) și i-a dăruit câteva manuscrise liturgice și o icoană a Sfântului Gheorghe. Mănăstirea *Grigoriu* a fost refăcută „din temelie" cu sprijinul său financiar, după ce fusese distrusă și jefuită de pirați. Alte ajutoare a oferit mănăstirilor *Vatoped, Sf. Pavel* și *Constamonit*. Toate aceste mănăstiri păstrează hrisoave de danie, precum și obiecte de cult de la „binecredinciosul și de Hristos iubitorul" domn moldovean.

Așadar, prin cele aproximativ 50 de lăcașuri de închinare consemnate aici, credem că Ștefan Vodă «cel Mare și Bun» este îndreptățit cu prisosință și la atributul de «cel Sfânt», căci de cinci secole, în cele 50 de ctitorii ștefaniene se săvârșește mereu «jertfa cea fără de sânge», iar mulțimi nesfârșite de preoți și credincioși se împărtășesc cu Trupul și Sângele Domnului.

7. Același sfânt domnitor a fost un priceput îndrumător al vieții bisericești din țara sa, precum și al activității culturale și artistice. Notăm că în timpul său, Mitropolia țării, cu scaunul la Suceava, a fost cârmuită de mitropoliții Teoctist I (1453—1478), cel care l-a «pomăzuit» spre domnie în aprilie 1457 și Gheorghe (1478—1508), cel care a sfințit majoritatea ctitoriilor sale. În scaunul de la Roman au păstorit episcopii Tarasie (a. 1464 —p. 1473), Vasile (a. 1474 — c. 1500) și Teoctist (c. 1500 — c. 1508), în cel de la Rădăuți episcopul Ioanichie (c. 1472 — † vara an. 1504). Acești ierarhi — dar mai ales cei doi mitropoliți — cu sprijinul statornic al domnitorului, au îndrumat întreaga activitate culturală din marile mănăstiri ale țării: Neamț și Putna. Acolo s-au creat cele două «școli» de copiere a manuscriselor liturgice, de către copiști de renume, cum au fost Nicodim de la Putna (autorul cunoscutului portret policrom al domnitorului în Tetraevanghelul copiat în 1473), Teodor Mărișescu de la Neamț și mulți alții.

În aceleași mănăstiri s-a dezvoltat și arta bisericească, cu toate ramurile ei: pictură, broderie liturgică (cu câteva piese de mare valoare artistică, mai ales epitrahile sau acoperământul de mormânt al doamnei Maria de Mangop), icoane, piese de argintărie, etc.

8. Poporul moldovean dreptcredincios l-a socotit pe Ștefan ca «sfânt» îndată după trecerea sa la Domnul. Grigore Ureche cronicarul nota că «pre Ștefan Vodă l-au îngropat *țara* cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era de plânge(u) toți ca după un părinte al său, că cunoștiia(u) toți că s-au scăpat (au pierdut, n.n.) de mult bine și de multă apărătură. Că după moartea lui până astăzi îi zic *sveti* Ștefan Vodă...» Candela de la mormântul său din biserica mănăstirii Putna, care arde neîncetat de 500 de ani, este încă o mărturie că poporul îl cinstește ca pe un adevărat sfânt.

În fața mormântului său și-au plecat mereu genunchii de cinci secole atâția credincioși din toate părțile pământului românesc: Moldova propriu-zisă, inclusiv Basarabia, Bucovina, Transilvania, mai puțin din Muntenia. În biserica de la Dobrovăț, zidită spre sfârșitul domniei și împodobită cu fresce la scurt timp după moarte, se pare că el a fost zugrăvit având aureola specifică portretelor de sfinți.

În creațiile folclorice, ca și în graiul credincioșilor din Moldova — inclusiv în cea de dincolo de Prut, el este numit mereu „Ștefan cel Mare și Sfânt". Toate aceste manifestări ale evlaviei populare nu sunt altceva decât o cinstire, o venerare, la adresa domnitorului; astfel spus «o canonizare populară sau neoficială», până când ea a primit «binecuvântarea» Bisericii, în 20—25 iunie 1992. Așa s-au petrecut lucrurile și cu duhovnicul său, Daniil Sihastrul de a Voroneț, canonizat odată cu Ștefan cel Mare, în iunie 1992 (prăznuit la 18 decembrie), dar care a fost «canonizat» de mult, încă din secolul al XVI-lea, de când apare documentar cu atributul de sfânt. Iar în cadrul picturii exterioare de la Voroneț, realizată în anii 1546—1547, el este înfățișat cu aureolă de sfânt, precum și cu inscripția «Sfântul Daniil». Cu alte cuvinte, în 1992, Sf. Sinod n-a făcut altceva decât să «oficializeze» cinstirea pe care poporul a acordat-o acestor străluciți fii ai Moldovei: «duhovnicul» și sihastrul Daniil și «ucenicul» său — domnitorul Ștefan.

*

Din toate acestea, se desprinde constatarea că Ștefan cel Mare și Sfânt a fost un remarcabil conducător de oști, apărător al țării sale și al întregii creștinătăți apusene în fața expansiunii otomano-islamice, un mare ctitor de lăcașuri sfinte, un îndrumător al vieții cultural-artistice din marile mănăstiri ale țării, un domn însuflețit de o credință puternică în Dumnezeu, de la Care socotea că vin atât victoriile cât și înfrângerile sale, toate fiind mărturii grăitoare ale unei epoci de maximă strălucire politico-militară, culturală, artistică, dar și spirituală, care poartă pecetea geniului creator al marelui domn. De bogata lui «moștenire» culturală, artistică, dar și duhovnicească, au beneficiat atâtea generații de români ortodocși până în zilele noastre. Prin tot ceea ce a făcut pentru Biserica sa, socotim că el și-a ispășit păcatele de care pomenea cronicarul Grigore Ureche și că s-a lucrat cu multă înțelepciune în iunie 1992 când Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât ca el să fie cinstit în fiecare an, la 2 iulie, ziua trecerii sale la Domnul, ca «binecredinciosul domn Ștefan cel Mare și Sfânt». Să-l rugăm deci să mijlocească în fața Părintelui ceresc pentru toți fiii acestui neam, de pe ambele maluri ale Prutului, de pe ambele versante ale Carpaților, ca și pentru cei care trăiesc azi departe de pământul românesc.

Boala incurabilă — aspecte de asistenţă spirituală

Necesitatea rândurilor de faţă s-a născut în urma participării la seminarul „Comunitatea şi membrii ei vulnerabili", organizată în cadrul programului Ricop „Servicii socio-medicale la domiciliul pacienţilor cu cancer, în stadiu avansat".

Este foarte greu să aduci în discuţie aspectele de asistenţă spirituală în ceea ce priveşte boala incurabilă, pentru că „fenomenul" este în fază de pionierat, atât în rândul bolnavilor, cât şi al celor ce împlinesc asistenţa spirituală.

Chiar dacă definiţia dată bolii de părintele Arsenie Boca nu are darul să încurajeze (Boala este o retragere a lui Dumnezeu din susţinerea sănătăţii omului. Poate chiar o ignorare a Lui), ea cuprinde o realitate cutremurătoare pentru omul contemporan obişnuit să i se vândă fericirea împachetată în staniol.

Boala impune omului un stil nou de viaţă, nedorit şi privat de anumite posibilităţi ce-i lăsau senzaţia libertăţii. Conştientizarea păcatelor nu este prima opţiune a bolnavului pentru că, în general, el este nepregătit duhovniceşte. Natura omului contemporan este secularizată. Nevoia de duhovnicesc apare foarte rar, când încercările îl copleşesc. Dumnezeu devine ultima şansă de care se agaţă cu disperarea înecatului, aşteptând să se întâmple o minune.

Şi cât de greu e să recunoaştem că vina de a-L fi izgonit pe Hristos din noi o avem noi înşine!

Înainte de a exista ca persoane pământeşti, existăm ca gând, ca intenţie a lui Dumnezeu, făcându-ne să înţelegem propria existenţă ca rânduială a lui Dumnezeu, ca providenţă divină. Dacă până şi perii capului nostru sunt număraţi, înseamnă că lucrarea proniei divine faţă de lume e un act creator cu fiecare fiinţă în parte, care se bucură de unicitate absolută faţă de celelalte persoane.

Izgonirea lui Dumnezeu din „duhul nostru" este o problemă personală, a fiecăruia, dar restabilirea prezenţei lui Dumnezeu în noi înşine devine o problemă comunitară, în măsura în care „personalul" comunică la nivelul „comunitarului".

Din acest punct îşi face loc asistenţa spirituală ca model de regăsire hristică a dimensiunii duhovniceşti capabile să conştientizeze în om posibilitatea accederii în împărăţia lui Dumnezeu.

Creat de Dumnezeu, omul se luptă între nevoile fizice şi spirituale. Boala, care atentează la viaţa fizică a omului, dă sentimentul perenităţii noastre, arătându-ne că suntem proprii noştri musafiri. Boala distruge ordinea naturală a organismului, care ţine de echilibrul divin, iar bolnavul simte nevoia unei apropieri mai concrete de Dumnezeu, de la care aşteaptă alinarea încercărilor.

Sfântul Ioan Scărarul spune frumos: „Cine plânge mereu după Dumnezeu, acela prăznuieşte în fiecare zi duhovniceşte, dar cel ce prăznuieşte mereu cu trupul (mănâncă, bea), pe acela îl aşteaptă plânsul veşnic".

Omul contemporan a pierdut dimensiunea duhovniciei sale, mai mult sau mai puţin liturgice, şi nu înţelege sensul acestui plâns duhovnicesc după Dumnezeu. Se mulţumeşte cu o stereotipie educaţională ce-L ţine pe Dumnezeu în cărţile de religie sau în icoanele agăţate prin colţurile caselor, fără a înţelege că nevoia de Dumnezeu implică o jertfă cât de mică şi neînsemnată din partea noastră.

Cât de frumos spune înţelepciunea Patericului: „Necazurile vin pentru că ne semeţim când Dumnezeu ne miluieşte". De aceea se spune că smerenia iartă toate păcatele şi trece peste toate cursele vrăjmaşului.

Creaţia întreagă este destinată să ajungă la transfigurare prin Biserică în împărăţia lui Dumnezeu. De acest adevăr trebuie să fie convins omul pentru ca întreaga sa trudă pământească să nu rămână zadarnică.

Biserica este în lume prin întemeierea, misiunea şi scopul ei. „În lume" înseamnă o solidaritate indisolubilă şi desăvârşită cu ea. O solidaritate nu numai etică şi socială, ci una fiinţială şi organică.

Sub aceste auspicii putem încadra nevoia de asistenţă spirituală la bolnavii incurabili.

Vorbim aici de o categorie aparte, chiar dacă în această „incurabilitate bolnăvicioasă" ne aflăm aproape fiecare dintre cei ce ne considerăm sănătoşi.

Viziunea ortodoxă asupra raportului dintre Biserică şi lume, pleacă de la această dialectică: lumea este darul iubirii lui Dumnezeu, pe care El ne-o dă în chipul unei comuniuni restabilite în Biserică şi prin Biserică. Lumea este omenirea căzută, care, prin convertire personală şi conlucrarea cu harul lui Dumnezeu, trebuie să ajungă de la antropocentrism la teocentrism.

Lumea este chemată prin Biserică din îndepărtarea şi înstrăinarea ei de Dumnezeu, din însingurarea şi independenţa ei falsă, ca să meargă spre scopul ei final, spre comuniunea de viaţă şi iubire cu Dumnezeu-Sfânta Treime şi să realizeze această comuniune între oameni aici şi acum.

Asistenţa spirituală are în vedere raportarea omului faţă de latura sa spirituală. Nu dogma contează, ci disponibilitatea sufletului spre Dumnezeu. Măsura în care această disponibilitate există, este măsura cu care bolnavul se vindecă în lupta sa cu boala şi implicit cu stările ei.

Grija faţă de bolnav nu este doar una profesională, ci are la bază conştiinţa apartenenţei egale la Împărăţia Veşnică, pe care o dobândim prin modul în care ne raportăm la triada comunicare-comuniune-euharistie.

Asistenţa spirituală trebuie să conştientizeze bolnavul de importanţa luptei pentru dobândirea Împărăţiei şi să angajeze omul în asemănarea cu Samarineanul milostiv.

Există o admirabilă interpretare a acestui episod biblic făcută de părintele Arsenie Boca, interpretare care merită relatată succint, tocmai din nevoia acută de modele.

Pe lângă omul căzut între tâlhari treceau pe rând neputincioase Legea şi Preoţia Vechiului Testament. Nici una nu i-a putut ajuta nimic. A venit Samarineanul milostiv, om de alt neam, omul fără de păcat, Iisus care L-a luat pe cel rănit şi l-a pus pe dobitocul său. Ceea ce ascuns înseamnă întruparea lui Dumnezeu în firea omului, omul fără de păcat, adevăratul nostru aproape, în stare să ne care în spate dintre tâlhari, Acasă.

Cel căzut între tâlhari a fost încredinţat Bisericii, ca slujitorii ei să poarte grijă de dânsul, spălându-i rănile, din neam în neam, cu vin şi untdelemn. Bisericii i-a dat cheltuială doi bani: Vechiul şi Noul Testament, adică după trebuinţă — Legea, povăţuitoare la pocăinţă aspră ca vinul pe rană şi Harul celor şapte Taine, izvorând din Hristos, pomul vieţii, ca un untdelemn ce unge rănile, curăţite cu asprimea pocăinţei. Amândouă tămăduiesc deplin pe om.

Pilda Samarineanului milostiv este revelaţia misiunii viitoare a Bisericii şi angajarea omului în asemănarea cu Samarineanul.

Toată bătaia de cap cu omul şi tămăduirea conştiinţei sale o are Biserica, până la a doua venire a Samarineanului, când i se va răsplăti osteneala. Iată adevărata împlinire a legii în iubire. De aici putem înţelege nevoia asistenţei spirituale pentru cei aflaţi în suferinţă.

A venit un străin, spunea părintele Arsenie, i s-a apropiat de răni, le-a spălat cu vin (usturimea pocăinţei), le-a uns cu untdelemn (celelalte taine), i-a luat firea sa în spate (întâmpinarea lui Dumnezeu). A petrecut împreună cu omul, l-a dat în grija Bisericii. Dar a doua zi după Înviere, pecetluind cu aceasta unul din cei doi bani de cheltuială, Noul Testament a dat Bisericii grija de om, precum şi cele două testamente: Legea şi Harul.

Iată în câteva cuvinte şi rostul asistenţei spirituale.

Accentul nu cade pe boală, ci pe tămăduirea în Hristos prin asumarea necondiţionată a jertfei, prin purtarea crucii având drept model pe Hristos.

Trupul trăieşte dacă este locuit de suflet; iar sufletul trăieşte dacă este locuit de Dumnezeu. Asistentul spiritual urcă treaptă cu treaptă, împreună cu bolnavul, de la trup spre suflet cu ajutorul lui Dumnezeu. Drumul nu este lipsit de privaţiuni, de neîncredere, de îndoială, de lehamite, dar stăruinţa de a ajunge la capătul drumului, dacă este dublată de străduinţă, are efecte binefăcătoare. La tentaţia bolnavului de abandonare a luptei, asistentul spiritual îi răspunde cu toată puterea sa de convingere că e nevoie să meargă mai departe.

Un rol important în acest demers îl are preotul duhovnic, despre care omul contemporan vorbeşte atât de puţin, dar care are marea misiune de a găsi sensul duhovnicesc al bolii şi scopul pentru care o îngăduie Dumnezeu.

Un loc privilegiat între celelalte rugăciuni, taine sau ierurgii, îl are Taina Sfântului Maslu, despre care s-a scris atât de mult, dar, din păcate, se ştiu atât de puţine lucruri printre credincioşi.

Am găsit în cadrul Cărţilor necanonice sapienţiale ale Vechiului Testament, mai precis în Cartea Înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah, un text care aminteşte de o practică asemănătoare Maslului încă din vremea vechilor evrei:

„Fiule, dacă eşti bolnav, n-o lua în uşor,
ci roagă-te Domnului, iar Domnul te va vindeca.
Îndepărtează greşala, păzeşte-ţi mâinile curate
şi de tot păcatul curăţeşte-ţi inima
Adu jertfă de tămâie binecuvântătoare
şi, drept jertfă de pomenire, făinuţă de grâu
şi prinoase mărinimoase, după puterea ta.
Apoi fă-i loc doctorului, căci Domnul l-a făcut
şi nu-l îndepărta, fiindcă ai nevoie de el.
Sunt împrejurări când izbânda se află
în mâinile lui,
căci şi el se va ruga Domnului,
ca prin el, Acesta să-ţi dea uşurare
şi vindecare, ca să scapi cu viaţă.
Cel ce păcătuieşte împotriva celui ce l-a făcut,
acela să cadă în mâinile doctorului".

Textul ebraic e mult mai elocvent în „La Bible de Jerusalim", „Cel ce face pe viteazul în faţa doctorului / acela păcătuieşte în faţa Ziditorului său".

Putem observa în textul citat că recomandarea ce se face bolnavului ţine atât de rugăciunea către Dumnezeu, cât şi de ascultarea doctorului. Nu se poate face rugăciune fără ascultare şi nici ascultarea nu e completă fără rugăciune. Rugăciunea ţine în primul rând de „îndepărtarea greşelii", care nu se poate face decât într-o inimă curată „de tot păcatul", ce nu poate fi străină de spovedanie.

Bolnavul credincios e chinuit de gândul că boala lui e urmarea păcatelor pe care nu le-a mărturisit. Taina Sfântului Maslu arată că Dumnezeu îşi manifestă mila lui în special faţă de cei suferinzi, care-şi pun nădejdea în ajutorul şi mila Domnului. În rugăciunile ce se citesc aici, preoţii şi credincioşii cer împreună *tămăduirea trupului, iertarea şi curăţirea sufletului de păcate.* Sălăşluirea Duhului, spunea părintele Stăniloae, are mai ales scopul curăţirii de păcate, al tămăduirii de patimi şi al ridicării omului la o viaţă de sfinţenie, de slujire curată a lui Dumnezeu.

Spovedania, anterioară Maslului, a adus bolnavului iertare de păcatele mărturisite, dar el n-a avut timp să topească prin conlucrarea cu harul redobândit slăbiciunile păcătoase, hrănite printr-o obişnuinţă îndelungată cu păcatul, slăbiciuni care explică adeseori şi boala trupului.

Cerându-se în rugăciunile Maslului tămăduirea trupului, iertarea şi curăţirea sufletului de păcate, se are în vedere însănătoşirea trupească şi sufletească a bolnavului, pentru ca el să poată trăi o viaţă curată, închinată slujirii lui Dumnezeu.

Aceasta arată că Taina Maslului nu e pentru moarte, ca în catolicism, ci pentru o viaţă întru sănătate şi curăţie.

De fapt, spune părintele Stăniloae, nu material şi nici celelalte forme văzute constituie Taina, ci întâlnirea în credinţă a celor două persoane (preot şi credincios) în ambianţa Bisericii plină de Sfântul Duh, unde mărturisesc prin cuvinte această credinţă a celui ce săvârşeşte şi a celui ce primeşte Taina.

Sfintele Taine ne descoperă însemnătatea trupului omenesc şi importanţa lui de „vas ales" plin de bogăţiile adâncimilor dumnezeieşti. Ele vin să ne convingă de puternica legătură dintre trup şi suflet, ce trăiesc la nivelul umanului deopotrivă teandric şi perihoretic.

A sfinţi trupul înseamnă a sfinţi şi sufletul pentru că orice gest al trupului are repercusiuni asupra vieţii sufleteşti. Hristos atinge prin lucrarea Lui trupul nostru, iar aceste atingeri se adâncesc în sufletul nostru, comunicând puterea lui Dumnezeu.

Astfel Domnul reactulizează opera Sa de mântuire cu fiecare din noi, cei ce participăm la această acţiune transfiguratoare şi desăvârşitoare.

Asistenţa spirituală pentru bolnavii incurabili trebuie să aibă în vedere aceste modeste premise, dacă doreşte ca scopul său să atingă o finalitate concretă în redobândirea unui trup şi suflet sănătos, capabil să jertfească pentru Hristos timpul mântuirii.

Pr. dr. CRISTIAN MUNTEAN

Sfânta Mănăstire Căluiu

(Urmare din pag. a 4-a)

Pavel. Încăperile incintei, „fiind foarte vechi, s-au dărâmat şi se lucrează din nou", iar în 1861, casele erau deja reclădite „în două etaje", cum adeveresc documentele. După secularizarea averilor mănăstireşti (1864), Căluiu intră într-un grav proces de ruinare, ca majoritatea mănăstirilor din ţară. O intervenţie salvatoare vine din partea Comisiunii Monumentelor Istorice care, în anii 1932 şi 1937, efectuează unele lucrări de consolidare.

Astăzi, vizitatorul ajuns în faţa Mănăstirii Căluiu descoperă întâi ruinele monumentalelor construcţii ale boierilor Buzeşti, printre care se înalţă turnul masiv al clopotniţei. În mijlocul fostei incinte mănăstireşti, se conservă eleganta biserică. Modestă, ca dimensiuni, este monumentul cel mai caracteristic al secolului al XVI-lea, impresionând prin turla maiestuoasă, înaltă şi îngustă, cu cele douăsprezece ferestre obţinute prin retragerea succesivă a zidăriei, procedeu care o evidenţiază şi mai mult. Decoraţia exterioară, opera meşterilor transilvăneni din 1588, cu elemente originale, îi oferă o notă de eleganţă şi frumuseţe particulară.

Interiorul bisericii, compartimentat în pronaos, naos şi altar, a fost împodobit prin anii 1593—1594, cu pictură în frescă, de meşteri autohtoni, unul fiind Mina zugravul. Datorită degradării, pictorul Barbu Coşoveanu o restaurează în 1834, aplicând procedeul vremii, „culoare peste culoare", metodă ce permite redescoperirea bogatei compoziţii scenice, inspirată din Erminia bisericească.

O deosebită valoare istorică reprezintă tablourile voievozilor Mihai Viteazul şi Petru Cercel (1583—1585), al doamnei Stanca, împreună cu fiul său Pătraşcu, Preda, soţul doamnei Florica, fiica lui Mihai Viteazul, precum şi cele votive ale fraţilor Buzeşti, cu soţiile lor: Radu şi Stanca, Preda şi Catalina, Stroe şi Sima, aflate toate în pronaosul bisericii.

În anul 1610, la intrarea în biserică a fost adăugat un pridvor. Aici, în secolul al XVII-lea au fost zugrăvite portretele altor ctitori, anume: Radu Buzescu şi soţia sa Maria, împreună cu cei cinci copii ai lor, precum şi Matei Basarab cu doamna Elina.

Concepută şi ca necropolă, pronaosul bisericii păstrează câteva morminte ale membrilor familiei: Radu Buzea, tatăl ctitorilor (1589), Stroe postelnicul (1589) şi Stanca (1590), fiul şi soţia marelui armaş Radu.

Asemenea tuturor ctitoriilor boiereşti, şi Mănăstirea Căluiu a fost înzestrată cu valoroase obiecte cultice (icoane, sfinte vase, cruci, veşminte preoţeşti, cărţi de slujbă), însă au dispărut de-a lungul secolelor. Dintre ele, se mai păstrează clopotele donate în anul 1588 de Radu Buzescu, Pomelnicul triptic, din 1825, şi Catapeteasma de lemn, „săpată, poleită şi zugrăvită", menţionată documentar în anul 1828.

Cu privire la activitatea culturală de la Mănăstirea Căluiu, nu există date concludente, mai ales că a fost permanent în stăpânirea călugărilor greci. Însă, odată cu venirea arhimandritului Chiriac Râmniceanu, în Mănăstire vor începe să se afirme o serie de cărturari, sub conducerea egumenului. Astfel, chiar la un an după numirea sa, aici activa logofătul Sandu. În 1824, însuşi Chiriac redactează o lucrare originală, intitulată *Lexicon cu viţile sfinţilor;* corectura manuscrisului aparţine logofătului Ilie, iar transcrierea, monahului Pahomie. Unul dintre ucenicii egumenului, anume Constantin, termină de copiat în anul 1827 *Tripesneţele, facerea lui Iosif* şi un *Aghiasmatar,* ambele fiind scrise din „porunca Sfinţii Sale Părintele arhimandrit Chiriac, i cheltuiala".

În prezent Mănăstirea Căluiu cunoaşte o perioadă de întinerire şi consolidare. Obştea, în frunte cu arhimandritul Corneliu Miroslav, depune eforturi pentru ridicarea sfântului aşezământ la strălucirea ce i se cuvine. Printre cele mai vrednice realizări, se înscrie monumentala biserică nouă, amplasată în partea dreaptă a intrării în vechea incintă.

Stema personală a lui Io Ştefan Voievod

(Urmare din pag. a 3-a)

bologic, drept elementele sau atributele caracteristice ale Maicii Domnului. Şi aceasta după secole şi secole de evoluţie a cultului Sf. Fecioare Maria. Despre frumuseţea crinilor ne vorbeşte *Cântarea Cântărilor,* poem care, în coordonate vetero-testamentare, este un dialog, o nuntă mistică între Divinitate şi poporul Său, iar în cele creştine, o nuntă, de asemenea, mistică, între Hristos-Mirele şi Biserică-Mireasa Sa, Mireasă asemuită cu crinul.

Încă de la începuturile poemului, a *Cântării Cântărilor,* iubitul îşi aseamănă mireasa cu crinul, pe care îl plasează între scaieţi pentru a-i spori valoarea, gingăşia şi frumuseţea. Aranjamentul este extrem de sugestiv, obligând la comparaţii, în situaţia în care scaiul, cu spinii săi, este considerată ca ultima dintre plante, ca valoare. O aflăm şi din *Cartea lui Iov* (31, 40), unde ni se sugerează că scaiul, spinul este o buruiană şi nimic altceva *(şi dacă am întristat de moarte sufletul stăpânilor . . . / atunci să crească spini în el în loc de grâu).*

În contextul nunţii mistice, Evangheliile îl numesc pe Hristos Mire: Ioan Botezătorul se autointitulează prietenul Mirelui *(Ioan* 3, 29), Apostolii nu pot fi trişti câtă vreme se află Mirele cu ei *(Matei* 9, 15; *Marcu* 2, 19-20; *Luca* 5, 34). Sf. Apostol Pavel, la rândul său, încredinţează Biserica din Corint lui Hristos, ca pe o *fecioară neprihănită* (2 *Corinteni* 11, 2). Sf. Grigore de Nyssa, în secolul al IV-lea, a văzut în Mireasă un simbol al sufletului omenesc în ardoarea iubirii de Dumnezeu. În ultimă instanţă, poemul cântă unirea sufletului cu Dumnezeu prin iubire, deoarece *sufletul ce se uneşte cu Dumnezeu nu se mai satură de ceea ce gustă.*[1]

Atât pentru cititorii care, lecturând-o, nu au acceptat ori nu acceptă interpretarea sa mistică ori alegorică, cât şi pentru cei care nu au acces la straturile ei sacrale, *Cântarea Cântărilor* rămâne un imn al iubirii desăvârşite dintre bărbat şi femeie — *Şi a făcut Dumnezeu pe om după chipul său; . . . a făcut bărbat şi femeie* (Geneza 1, 27) — cu al său corolar, nunta.

Şi astfel, din polifonia hermeneutică a textului sacru antic, floarea de crin a trecut în mentalul şi imagistica unei lumi, cea medievală, în care (în)semnele heraldice au jucat rolul unor simboluri vizibile ale unor mesaje ori puteri invizibile. Crinul heraldic al succesivelor steme a jucat un important rol într-un spaţiu, cultural-religios european, unde / şi într-un timp, Evul Mediu, când / scrisul nu avea atâta greutate ca imaginea. În coordonatele spaţio-temporale date, gândirea era preponderent figurativă, comunicarea bazându-se, în special, pe capacitatea de sugestie a imaginii şi pe puterea aproape magică a cuvântului rostit, nu scris.[2]

Or, puterea magică a cuvântului rostit era, în cazul prestării omagiului de vasalitate, un jurământ /legământ/ depus, şi cu aşa ceva nici un creştin nu se putea juca. Iată pentru ce nu împărtăşim opinia unor istorici români, conform căreia, după ce au prestat un jurământ, Muşatinii, de la Petru I la Ştefan cel Mare, nu şi-au propus să-l respecte. Dincolo de faptul că a presta jurământ de vasalitate însemna, în Evul Mediu, acceptarea deponentului de jurământ în familia seniorului său, într-o epocă în care relaţiile internaţionale erau puternic personalizate, vasalitatea nu era o înjosire ci era, păstrând proporţiile, echivalentul acceptării în NATO din zilele noastre. Sub raport religios, argumentăm supoziţia noastră, pe principiul că un legământ trebuia respectat, citând din Molitfelnic, mai precis din *Rugăciunile de iertare* ce se spun de către preot la *Rânduiala înmormântării: Aşa Doamne, Dumnezeul nostru...* [dacă] *a căzut robul Tău sub blestemul tatălui sau al maicii sale sau sub blestemul său... şi a luat* **legătură nedezlegată** [subl. n. — C. I.] *. . . iartă-l pe acesta prin mine slujitorul Tău.* Iar în altă parte, găsim: *... şi-i iartă lui toate...* [inclusiv] *de legătura pusă în orice chip asupra lui, cu care el însuşi... s-a legat pe sine.*[3]

---

1 **Cântarea Cântărilor,** versiune revizuită după **Septuaginta,** redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, sprijinit pe numeroase alte osteneli, Bucureşti, 1998, p. 10; cf. Sf. Grigore de Nyssa, **Tâlcuire amănunţită la Cântarea Cântărilor,** trad. în româneşte de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae şi Pr. Ioan Buga. Bucureşti, 1982 (PSB).

2 C. Ittu, **Semnale de telegraf,** Sibiu 2001, p. 78; Idem, **Filotei monahul alias Filos logofătul lui Mircea cel Bătrân,** în „Telegraful Român", Anul 143, Nr. 41—44 pp. 6-7.

3 **Molitfelnic,** Bucureşti, 1998, pp. 195—197.

Eternitatea Axioanelor de la Mănăstirea Neamţ

Împodobite cu *Icoana Maicii Domnului* de la Mănăstirea Neamţ, pecete sfântă de secol VII (665), dăruită de Împăratul bizantin Ioan al VIII-lea Paleologul (1425—1448) domnitorul Alexandru cel Bun (1400—1430), *Axioanele tradiţionale de la Mănăstirea Neamţ* (Piatra Neamţ, 2003, 97 p.), înmănunchiate în Colecţia Fundaţiei Culturale „Pavel Lungu", reprezintă un evident succes editorial şi deopotrivă unul cultural şi artistic inconfundabil.

Reîmprospătate cu fiecare interpretare; împodobite, evident, cu sufletul fiecărui rugător şi creator de muzică religioasă, cele 30 de axioane, câte alcătuiesc respectiva colecţie, aduc în prim plan numele unor mari protopsalţi români ce şi-au legat întreaga lor viaţă de altarul şi strana sfintei Mănăstiri Neamţ: Antonie Putneanul, Iosif Moldoveanul — Protopsaltul, Visarion „Duhovnicul" sau creaţii mai noi datorate profesorului bizantinolog Pavel Lungu (n. 1962), titularul catedrei de muzică psaltică şi liniară de la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi" — Mănăstirea Neamţ. O notă aparte constituind-o, de pildă, şi *Axionul, eh VIII,* de acelaşi Iosif Protopsaltul care, prin textul tradus în limbile engleză şi franceză se adresează, evident, occidentalilor „de a asculta pe limba lor" un *axion* ce face parte din tezaurul eternităţii de la Mănăstirea Neamţ din Moldova. Fiindcă, observă profesorul Pavel Lungu, „Ar trebui ca modernitatea să accepte faptul că *muzica bizantină* este o *altă muzică*... iar axioanele de la Mănăstirea Neamţ duc mai departe marile teme ale *muzicii bizantine* şi sunt sacru tradiţionale" (p. V).

Prin *Anexa* de la p. 87—97, profesorul bizantinolog Pavel Lungu desfăşoară asupra fiecărei creaţii o minuţioasă analiză morfologică şi de interpretare artistică concretă. Astfel, distinsul nostru coleg punctează cu siguranţă asupra felului în care ar trebui înţelese axioanele „prototip" de la Neamţ păstrate prin „predanie". Semnatarul studiului la care ne referim identifică în aceste creaţii, de pildă, legătura dintre anumite segmente melodice cu „proporţia de aur" sau „proporţia divină"; apoi scoate în relief anumite intervale melodice caracteristice acestor cântări liturgice; vorbeşte despre ison ca „bază a sistemului muzical folosit (trifonie, tetrafonie, diapason etc.); identifică teme şi elemente componente asimilate în şi din creaţia unor compozitori protopsalţi precum: Eustatie de la Putna, Nectarie Frimu şi Nectarie Schimonahul, Petru Efesiu, Grigorie Vizantie, Ieromonahul Calistrat de la Mănăstirea Zografu (Muntele Athos), Visarion Protopsaltul, Iosif Naniescu etc.

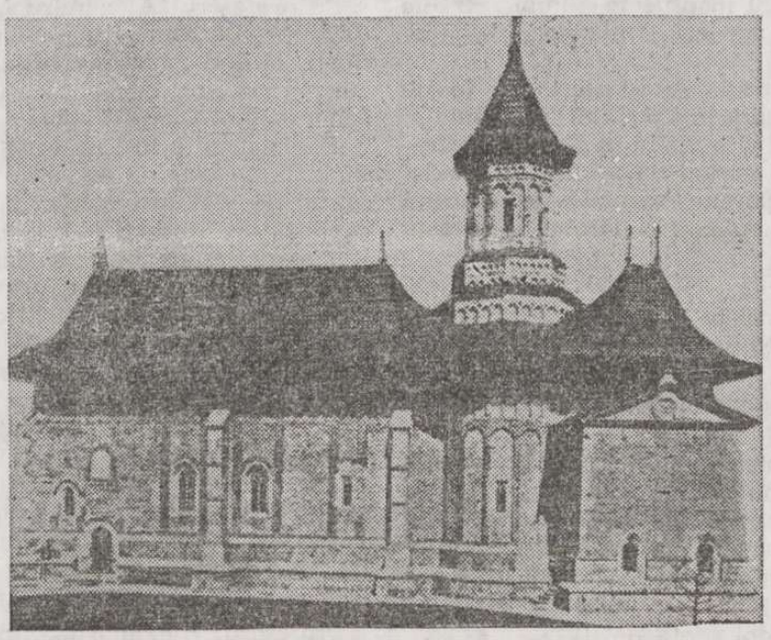

În ansamblul lor paginile din *Anexă* ne invită, după opinia noastră, la o analiză tot mai aplicată, cu caracter stilistic, asupra fiecărei cântări ce urmează a fi interpretată vocal (solistic sau în formaţie de tip monodic).

Dar *Colecţia de Axioane* la care ne-am referit devine tot mai accesibilă dacă avem în vedere şi caseta audio: *Ecclesiastical Byzantine Hymnis I/Axioane de la Mănăstirea Neamţ,* Electrecord — STC 001331. „Garanţia interpretării autentice «după firea moldovenească» a acestor axioane — apreciază Arhid. prof. Ioan Ivan — este dată de profesorul Pavel Lungu, de la Seminarul Teologic „Veniamin Costachi", Mănăstirea Neamţ, făuritorul şi dirijorul formaţiei *Imn*".

Desigur, cartea *„Axioanele tradiţionale de la Mănăstirea Neamţ"*, apărută sub îngrijirea profesorului bizantinolog Pavel Lungu şi finalizată, din punct de vedere moral şi material, prin îndemnul I.P.S. Daniel, mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, şi a altor susţinători de nădejde, reprezintă, iată, o investiţie umană şi de specialitate ce merită, deopotrivă, atenţia şi preţuirea noastră deplină.

Prof. dr.
CONSTANTIN CATRINA

Înălţarea eroilor

(Urmare din pag. a 5-a)

Horea: „Iar când va veni duşmanul / Să vă ia pământ şi drept, / Români, scuturaţi stejarul, / Ca din somn să mă deştept!"

În poezia „Un râu ce se porneşte", vibrează în acorduri entuziaste, elanul poetului Iosif Vulcan, care grăieşte: „Popor de viţă-naltă, / Române, cântă, saltă, / Că eşti nemuritor: / Nu piere mişelește / Un râu ce se porneşte / Dintr-un măreţ izvor!"

Cu aceleaşi accente de entuziasm, grăieşte şi I. Neniţescu în imnul „Pui de lei":

„E viţa noastră făurită
De doi bărbaţi cu braţe tari,
Şi cu voinţa oţelită,
Cu minţi deştepte, inimi mari.
Şi unu-i Decebal cel harnic
Iar celălalt Traian cel drept,
Ei pentru vatra lor, amarnic
Au dat cu-atâţia duşmani piept.

Şi din aşa părinţi de samă
În veci s-or naşte luptători
Ce pentru patria lor mamă
Vor sta ca vrednici următori...
Eroi au fost, eroi sunt încă
Şi-or fi în neamul românesc,
Căci rupţi sunt ca din tare stâncă
Românii orişiunde cresc."

Ca un corolar adecvat, alesele gânduri exprimate de Al. Vlahuţă, în a sa odă, închinată „Eroilor-martiri", vin să exprime recunoştinţa datorată cu prisosinţă pentru jertfa vieţii lor, adusă de eroii martiri, pe altarul patriei, pentru triumful dreptăţii:

„Veşnică-i dreptatea şi veşnici sunt martirii
Care-şi jertfesc viaţa pentru triumful ei".

ANUNŢ

Dorim a încunoştinţa că s-au calcuat drepturile de autor, la „Telegraful Român", pe anul 2003.

Adresăm rugămintea celor care au semnat materiale apărute în paginile foii şaguniene, să binevoiască a ne trimite adresa exactă şi codul numeric personal spre a le putea achita drepturile ce li se cuvin.

REDACŢIA

Cultul lui Ştefan cel Mare şi Sfânt

(Urmare din pag. a 3-a)

datinilor, Ştefan cel Mare îşi ridică peste crestele celor cinci veacuri, chipul nimbat al sfinţeniei. Cu trecerea timpului, se arată tot mai netrecător. Piatra de mormânt din marmoră de Carrara nu l-a putut cuprinde şi nici ţintui pe loc, ci ea mărturiseşte doar că „crugul vieţii pământeşti, s-a înădit acolo cu crugul veşniciei".

Cronicarul Grigore Ureche (1595—1647) notează: „unde nu cugetai, acolo îl aflai". Pretutindeni, de-a lungul şi de-a latul Moldovei, firul vieţii şi al istoriei se întoarce la moştenirea lui. Pe bună dreptate că la „trecerea la locaşurile veşnice", s-a stârnit multă consternare şi jale... „de plângeau toţi, ca pe un părinte al său". Şi apoi mai adaugă: ... „ce după moartea lui, până astăzi, îi zicu — sveti (sfântul) Ştefan Vodă".

Cu certitudine, culese de pe buzele tuturor. Căci... „nimeni din domni, nici mai nainte, nici după aceea l-au ajunsu". Această stare apăsătoare, peste toată suflarea Moldovei s-a menţinut şi în următorii ani, ca pe parcurs să apară versurile populare, ca o altă „Mioriţă", după vorbele bătrânilor: „Plânge dealul / plânge valea / plâng pădurile bătrâne / şi norodul, în hohot plânge / cui ne laşi pe noi, Stăpâne?".

Deci şi natura se pare că a luat parte la durerea Moldovei, căci cronica consemnează că, în acel an „a fost" o iarnă grea şi geroasă, cum n-a fostu aşa nici odinioară şi deci peste vară au fostu ploi grele şi povoare de ape şi multă înecare s-au făcutu".

De bună seamă că în conştiinţa urmaşilor săi, umbra Măriei Sale de Mare Român şi Bun Creştin, era adânc înrădăcinată, cu toţii l-au avut la mare evlavie, considerându-l sfânt. Nu ni s-a păstrat un text anume cum îl cinsteau de-a lungul veacurilor, dar îi simţeau ca şi noi cei de astăzi prezenţa, auzeau paşii purtaţi pe lespezile bisericilor, printre ruinele cetăţilor şi în foşnetul frunzelor din codrii Carpaţilor.

Dreapta credinţă şi evlavia creştină pulsau puternic în popor şi nu putem concepe, să-l fi uitat o clipă pe cel ce s-a identificat cu vrerile şi aspiraţiile lui, ci l-au avut în mare cinstire şi chiar i se rugau. Poporul, spune Nicolae Iorga (1870—1940), ştia că neamul său a dat cândva — dăunăzi treisute de ani în urmă — un om minunat, „un sfânt cum nu mai poate răsări altul". El era izvorul a toată vitejia, el era fântâna tuturor dreptăţilor, el era marea bunătăţilor. Şi suspina în vremuri grele şi rugăciunea lor, se suia la dânsul ca la Dumnezeu", „Săracul Ştefan Vodă, unde-i să vadă?".

Poetul Mihai Eminescu (1850—1889), îi atribuie puteri nebănuite, cum observăm din versurile „Doina": „Ştefane, Măria Ta, Tu la Putna nu mai sta...". George Coşbuc (1866—1918), în poezia „Moartea lui Gelu", credea că atunci când e vorba de ţară, „sunt vii şi morţii din mormintele lor".

Istoricul Dimitrie Onciul, în faţa a peste 20 000 de români, în pelerinaj la mormântul lui Ştefan cel Mare în anul 1904, a rostit un vibrant cuvânt, pe care şi-l încheie cu o rugă caldă: „Măreaţă umbră, revarsă lumina ta asupra noastră şi asupra neamului tău întreg şi spre faptele iubirii de ţară, ale iubirii de neam, ale iubirii de lege, virtuţi, prin care tu străluceşti în veacuri, îndreaptă şi uneşte cugetele noastre".

Părintele exarh Zaharia Voronca, luând cuvântul a spus printre altele: „Ştefan cel Mare prin ferma sa credinţă în Dumnezeu, şi-a apărat ţara de duşmani şi a reuşit să apere Europa întreagă, de cel mai periculos duşman al Crucii... Folosul credinţei Măriei Sale nu a fost numai pentru Ştefan cel Mare, ci el s-a revărsat şi asupra urmaşilor săi, s-a revărsat şi se revarsă în mod abundent şi asupra noastră". (Candela (1904).

Fără îndoială că, au fost nenumărate pelerinaje la mormântul „Marelui Strămoş", de-a lungul celor 488 ani, în faţa căruia au păşit cu emoţie şi evlavie creştină şi s-au rostit în tăcere sau în şoaptă rugăciuni către Măria Sa şi s-au vărsat lacrimi. Biserica nu le-a respins, ştiind că: „vocea poporului credincios este vocea lui Dumnezeu".

De la cuvântarea învăţatului Arhimandrit Vartolomeu Măzăreanu, din 1762 şi până astăzi, avem o serie de lucrări, inspirate din ceea ce mărturiseşte poporul nostru credincios şi în urma minuţioaselor cercetări ale materialelor arheologice şi a documentelor vechi. Din toate acestea se desprinde uşor, de câtă cinstire şi recunoştinţă dă dovadă poporul nostru faţă de Ştefan cel Mare şi Sfânt, din punct de vedere creştin, aureolat cu nimb de sfânt şi de neîntrecut conducător şi apărător de ţară.

Actul de canonizare a Slăvitului Voievod, săvârşit la 2 iulie 1992 de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, nu este decât „un act de recunoaştere" a ceea ce de-a lungul veacurilor şi permanent, poporul nostru a simţit pentru Ştefan cel Mare. De aceea, canonizarea sa este o împlinire a unei fapte plăcute lui Dumnezeu, răspunzându-se şi simţămintelor de evlavie ale credincioşilor. Trebuie precizat că, Biserica nu a impus cinstirea şi pomenirea cultului vreunui sfânt, ci, constatând existenţa unui astfel de cult, aceasta a procedat, potrivit rânduielilor stabilite la canonizarea acestuia, printr-un document solemn, a celui ce s-a învrednicit pentru meritele sale, de un asemenea cult.

Prin grija Chiriarhului locului, s-a compus: slujba sfântului cu priveghere pentru data de 2 iulie a anului, ziua „trecerii la veşnicile locaşuri" şi acatist, care aici la mormântul său se oficiază în fiecare zi de „marţi" a săptămânii, cu refrenul: „Bucură-te, Sfinte Ştefane, Binecredincios Voievod şi apărător al creştinătăţii". Zilnic la Sfânta Liturghie, troparul şi condacul precum şi otpustul, după rânduiala tipicului bisericesc.

Atât canoanele, stihirile vecerniei şi acatistul, reflectă: evlavia, ostenelile, dreptatea, larga dărnicie bisericilor, săracilor, vitejilor, dragostea nemărginită de glia străbună şi apărarea credinţei strămoşeşti faţă de prozelitismul altor culte străine de legea şi neamul nostru.

În continuare, redăm câteva crâmpeie din slujba sfântului, spre exemplificare, după cum glăsuieşte psalmistul David: ... „Celor drepţi li se cuvine laudă" (Ps. 32, v. 1) şi „întru pomenire veşnică va fi dreptul" (Ps. 111, v. 6).

„Cinstită este înaintea Domnului moartea cuviosului Său, afirmă Psalmistul, cinstită a fost înaintea Domnului şi moartea Slăvitului Ştefan al Moldovei, cum mărturiseşte poporul, care l-a plâns, ca pe un părinte al său şi i-a zis, cinstindu-l, Sfântul Ştefan Vodă". (Stihira I de la Stihoavnă a Vecerniei).

„Dragostea de ţară şi dreapta credinţă ai primit-o de la mama ta, slăvite Ştefane, odată cu laptele ce l-ai supt de la pieptul ei, iar râvna pentru apărarea lor, de la tatăl tău, te-ai pilduit". (Peasna I., strofa II).

„Înălţând Biserici pe întreg pământul românesc, cu bucurie ai cântat lui Dumnezeu: iată, cât este de bine şi de frumos, când fraţii sunt împreună, rugându-se lui Dumnezeu cu dreaptă credinţă, precum strămoşii noştri". (Peasna IV, strofa I).

„Văzând multă risipire şi stricăciune, la sfintele locaşuri din Sfântul Munte Athos, cu prisositoare dragoste, te-ai îndreptat către ele, dându-le cele trebuitoare, pentru a-şi redobândi frumuseţea şi trăinicia cea dintâi". (Peasna IV, strofa II).

„Întărindu-te cu postul şi cu rugăciunea, neclintit ai stat de strajă la poarta creştinătăţii, Ţara Moldovei, biruind pe duşmanii ţării şi ai credinţei strămoşeşti". (Peasna VII, strofa I).

„Stăpânit cu totul de credinţa în învierea morţilor, ai împodobit cu aleasă frumuseţe pietrele de mormânt ale părinţilor tăi". (Peasna VIII, strofa II).

„Multă iubire de oameni ai arătat, Doamne, neamului nostru, dându-ne pe Slăvitul Ştefan, domn şi părinte, căruia i-ai luminat mintea şi ai dat tărie braţului, ca să poată birui cu puterea Ta, pe vrăjmaşii creştinătăţii. Pe acesta noi îl avem părinte ocrotitor al hotarelor ţării şi credinţei strămoşeşti apărător". (La laude, strofa IV, gl. 8).

Troparul Sfântului, gl. I, reflectă prescurtat, toată viaţa şi osteneala sa: „Neînfricat apărător al dreptei credinţe şi patriei străbune, mare ctitor de locaşuri sfinte, Ştefan Voievod, roagă pe Hristos Dumnezeu, să ne izbăvească din nevoi şi din necazuri".

Din 1992 cultul său şi-a luat locul cuvenit în imnologia creştină şi este săvârşit cu toată evlavia şi râvna cuvenită sfinţilor Bisericii noastre.

La comemorarea celor cinci sute ani de la „trecerea la locaşurile veşnice", ale Sfântului şi Marelui Ctitor, găseşte necropola sa ca o bijuterie, afară doar că nu s-a terminat de pictat Biserica voievodală, cu un personal de peste 90 vieţuitori din toate colţurile ţării noastre, cu ateliere de pictură, sculptură, croitorie, ateliere mecanice, tâmplărie şi o casă de pelerini pentru cinstirea Mitropolitului Bucovinei Visarion Puiu.

Muzeul s-a reorganizat şi amenajat, după proiecte întocmite şi studiate de specialişti în acest domeniu, după o muncă de 9 luni încheiate.

Dar, bucuria nu poate fi deplină, câtă vreme „nu suntem liberi sub aspect spiritual, cât timp Basarabia şi nordul Bucovinei sunt teritorii înstrăinate", cum preciza Domnul Profesor Ştefan Andreescu din Bucureşti, prezent la Simpozionul „Ştefan cel Mare şi Sfânt, Atlet al credinţei creştine", organizat şi găzduit, de Mânăstirea Putna între 18—25 aprilie a.c., la care au participat istorici, cercetători, arheologi, ierarhi, preoţi, profesori şi monahi, din ţară şi de peste hotare. (Ziar „Crai Nou", Suceava, nr. 3645, din 21 aprilie 2004, pag. 16).

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 1 IUNIE 2004 — Î.P.S. Sa** a primit pe Prof. univ. Dr. Corneliu Bucur, Director General al Complexului Muzeal „Astra" Sibiu.
— A primit pe Pr. prof. dr. Vasile Grăjdian de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Tudor Sicoe, de la Parohia Hurez, Protopopiatul Făgăraș.
● **Miercuri, 2 IUNIE 2004** — A primit pe sora Bîte Carmen Simona, de la Mânăstirea Măgura - Jina.
● **Joi, 3 IUNIE 2004** — A participat la Liturghia festivă a absolvenților Facultății de Teologie, promoția 2004, în Capela Mitropolitană.
La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învățătură.
— A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan de la Parohia Valea Aurie din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Pensionar Ioan Savu de la parohia Sebeșul de Sus. Protopopiatul Avrig.
— A primit pe P.C. Pr. Andrei Sicoe de la Parohia Brașov - CFR Triaj.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe dl. Grid Modorcea, scriitor din București.
● **Vineri, 4 IUNIE 2004** — A primit pe P.S. Calinic Argatu, Episcopul Argeșului și Muscelului.
● **Sâmbătă, 5 IUNIE 2004** — A primit pe P.S. Dorimedont, Episcopul de Edineț și Briceni, Republica Moldova. A fost o întâlnire foarte interasantă.
— A vizitat Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde s-a întâlnit cu dl. arhitect Victor Modoran, dl. ing. Alexe Plămădeală și dl. ing. Bogdan Ioniță, pentru construcția unei trapeze la Academia de la Sâmbăta.
● **Marți, 8 IUNIE 2004** — A primit pe P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Miercuri, 9 IUNIE 2004** — A primit pe fostul preot Câmpean Vasile, împreună cu soția, de față fiind Permanența Consiliului Eparhial Sibiu.
● **Joi, 10 IUNIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.,
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
● **Vineri, 11 IUNIE 2004** — A primit pe Aurelia Buda din Câmpeni - Alba.
— A primit pe dl. Emil Plic din New York, ing. Mihai Buda din Italia și ing. Ioan Buda din Tg. Jiu cu fam.
● **Luni, 14 IUNIE 2004** — A plecat la București, pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
— S-a întâlnit cu Î.P.S. Nicolae al Banatului, Î.P.S. Teofan al Olteniei cu care a discutat despre transferul fostului preot Câmpeanu, în eparhia Timișoarei.
— A primit pe Maica Benedicta Chirobocea, stareța mânăstirii Christiana - București.
● **Marți, 15 IUNIE 2004** — A participat la ședința Sf. Sinod.
● **Miercuri, 16 IUNIE 2004** — Este primit în audiență de dl. procuror general al României, Ilie Botoș.
— A primit pe P.S. Laurențiu Streza, episcopul Caransebeșului, împreună cu fiica sa Iuliana și viitorul ginere Traian Govoreanu.
— A prezidat lucrările Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Ardealului.
● **Joi, 17 IUNIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R.
— A primit pe dl. Arthur Silvestri, istoric și scriitor din București.
— A primit pe dl. ing. Mihai Plămădeală din București.
— În după-masa aceleiași zile s-a reîntors la Sibiu.
● **Marți, 22 IUNIE 2004** — A primit în audiență pe P.C. Pr. pensionar Nechifor Todor din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. protopop Pavel Simion din Chicago - S.U.A.
— A primit pe P.C. Pr. Gâlea Emil din Aiud.
— A primit pe monahia Andreea Hasna, angajată a Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe P.C. Pr. protopop Ioan Ciocan de la Făgăraș.
— A primit pe monahia Maria Streulea, stareța Mânăstirii Măgura - Jina, protopopiatul Săliște.
● **Miercuri, 23 IUNIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. conf. univ. Simion Tudoran, de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

● **28 MAI 2004 — P.S. Sa** a vizitat canonic parohiile Merchiașa, protopopiatul Rupea și Porumbacu de Sus-Răsăritean, protopopiatul Avrig.
● **29 MAI 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu hirotonind întru diacon pe teologul Dragoș Dobrițoiu.
— Seara a slujit și predicat la Vecernia Oastei Domnului în Catedrala din Sibiu.
— A participat la inaugurarea Sălii Thalia din Sibiu, recent restaurată.
● **30 MAI 2004 — RUSALIILE — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană, hirotonind întru preot pe diaconul Dragoș Dobrițoiu pe seama parohiei Dâișoara, protopopiatul Rupea.
— Seara, a slujit Vecernia și slujba plecării genunchilor în Catedrală.
● **31 MAI 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, prot. Săliște, rostind cuvânt de învățătură.,
— Seara, a slujit și predicat la Vecernie în biserica „Sf Treime" din Sadu, prot. Sibiu, nou construită și unde a sfințit și trei clopote (Pr. paroh Gheorghe Boorel).
● **1 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Schitul „Sf. Treime" din Sibiel, prot. Săliște, rostind cuvânt de învățătură.
● **2 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană din Sibiu cu prilejul întâlnirii promoției 1974 a Facultății de Teologie din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
● **3 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană cu prilejul terminării cursurilor anului IV.
— A săvârșit în Capelă un Te-Deum cu prilejul reîntâlnirii colegiale a promoției 1984.
— A participat la festivitatea de premiere a elevilor participanți la Olimpiada de religie pe jud. Sibiu. În aceeași zi a binecuvântat bustul mitropolitului Nicolae Bălan din curtea Facultății de Teologie din Sibiu, precum și noua clopotniță aflată tot acolo.
● **5 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană. Seara, a slujit și predicat la slujba Vecerniei la Mânăstirea „Toți Sfinții" din Rășinari, prot. Sibiu.
● **6 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit slujba de resfințire a bisericii parohiale din Sebeș, prot. Făgăraș și Sfânta Liturghie arhierească hirotonind întru diacon pe teologul Ciprian Bâlbă. P.C. Pr. paroh Cosmin Moldovan a fost hirotesit întru sachelar.
— A vizitat canonic, în aceeași zi, mânăstirea Bucium, prot. Făgăraș.
● **8 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru preot pe diaconul Ciprian Bâlbă, pe seama parohiei Toderița, prot. Făgăraș.
● **10 IUNIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Seminarului Teologic din Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură.
— A participat la Muzeul Bruckenthal din Sibiu la lansarea unui nou număr al Revistei „Transilvania".

Arhid. VASILE AVRAM

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● *Ortodoxia și problemele lumii contemporane* de Anastasios Yannoulatos, Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania, traducere de Drd. Gabriel Mândrilă și pr. prof. dr. Constantin Coman. Cartea apare la Editura Bizantină, București, 2003, 247 pag.

„Anastasios Yannoulatos s-a născut în Pireu în anul 1929. A studiat teologia la Universitatea din Atena, istoria religiilor, misiologie și etnologie la Universitățile din Hamburg și Marburg, ca bursier Alexander von Humboldt. A studiat diferite religii în India, Tailanda, Sri Lanka, Coreea, Japonia, Kenia, Uganda, Tanzania, Nigeria, Brazilia, Mexic, Caraibe, etc.

Doctor în teologie al Universității din Atena (1970), a predat Istoria religiior la Facultatea de Teologie a acestei universități între 1972 și 1997. Din 1993 este membru corespondent al Academiei din Atena.

Din 1992 este Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania, reușind să reorganizeze din ruine Biserica Ortodoxă din Albania și desfășurând în același timp o vastă activitate socială în domeniul sănătății, al educației, al asistenței sociale și al culturii.

A scris un număr de opt cărți în domeniul istoriei religiilor, a publicat un număr impresionant de studii de specialitate, din care peste 130 în diferite limbi străine (engleză, franceză, germană, suedeză, finlandeză, olandeză etc.)".

Îl cunosc pe Înalt Preasfințitul Anastasios de foarte mult timp, încă de pe când lucra în Consiliul Ecumenic al Bisericilor. A făcut de curând și o vizită în România. Credem deci că e o bună lectură cartea Sa asupra ortodoxiei și problemelor lumii contemporane, mai ales acum când îndeplinește și funcția de arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania.

*

● Semnalăm două cărți apărute la Editura Paralela 45 ale lui Ovidiu Moceanu: *Teologie și filologie.* Andrei Șaguna vs. Ion Heliade Rădulescu, și *Literă și duh.*

Vom începe cu prima: Teologie și filologie. Andrei Șaguna vs. Ion Heliade Rădulescu (198 pag.).

„Lucrarea prezintă o polemică semnificativă din secolul al XIX-lea dintre două personalități de prim rang ale culturii și literaturii române, stârnită de inițiativa lui Ion Heliade Rădulescu de a traduce Biblia în limba română. Autorul studiază cu rigurozitate științifică implicațiile polemicii, în relație cu contextul istoric și cu trăsăturile specifice ale personalității celor doi protagoniști.

Adresată deopotrivă teologilor, filologilor, precum și tuturor celor interesați de aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea acestor oameni de cultură, lucrarea reprezintă în același timp și un prilej de a-i omagia: împlinirea a două sute de ani de la nașterea lui Ion Heliade Rădulescu (n. 1802) și a 195 de ani de la nașterea lui Andrei Șaguna (n. 1808)".

Acum mai în urmă, Profesorul Dr. Ovidiu Moceanu a devenit preotul Ovidiu Moceanu. Cartea sa este un lucru foarte bun, pune în paralelă pe un mare *om* al Bisericii, Andrei Șaguna și Ion Heliade Rădulescu. Este o carte de mare importanță pentru că pune în paralelă pe un om al Bisericii, cu unul care e la începutul literaturii românești. E foarte interesant cum vede această rela ie un scriitor care acum e și cleric, și care coboară, pe linia preocupărilor sale, în curajul de a-i pune pe acești doi într-o paralelă interesantă.

Cea de a doua carte, *Literă și duh,* e prezentată de P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului: „În cazul de față, surpriza este deosebită prin faptul că autorul volumului, intitulat atât de sugestiv *Literă și duh,* este un laic, dar cu o aleasă pregătire teologică și care, prin scrisul său, face cinste Bisericii".

Dacă deschizi cartea, vezi că e plină de titluri teologice, care ar face bine oricărui teolog. E de la sine înțeles că ele pot face succesul unei lecturi de interes major mai ales tinerilor teologi, cărora le-o și recomandăm. Dar nu numai lor.

*

● Editura Enciclopedică București publică cartea lui Alexandru Mironescu: *Centenarul nașterii 1903—2003.* Mărturii despre gânditor și operă adunate și publicate de Ileana Mironescu Sandu (București, 2003, 291 pag.).

Pe profesorul Alexandru Mironescu l-am cunoscut încă devreme, pe când era unul dintre luptătorii pentru credință, făcând parte din mișcarea *„Rugul Aprins"* de la Antim, condusă de bunul său prieten Sandu Tudor (Ieroschimonahul Daniil Tudor).

Pe lângă că a fost un scriitor această operă a lui se îmbina foarte bine cu aceea de mărturisitor al credinței și faptul de a fi fost membru într-o organizație ca aceea condusă de Sandu Tudor. Parcă *ieri* au fost toate acestea. Îmi aduc aminte bine de dânsul căci eram și eu printre ceilalți 12 studenți care urmau o ucenicie duhovnicească față de „Rugul Aprins". El a fost unul dintre marii literați ai vremii lui.

Volumul acesta ni-l aduce în amintire dintr-o epocă frumoasă, pentru activitatea creștină, dar extraordinar de dureroasă, pentru toți cei care se angajau și militau pentru creștinism într-o vreme în care numai a fi creștin era un pericol, dar el era mai mult decât atâta. A trecut apoi și prin temnițele comuniste împreună și cu Sandu Tudor, cu Benedict Ghiuș, iar dintre cei tineri cu Roman Bragă, Sofian Boghiu printre care trebuie să-l amintesc încă și pe fiul său, Șerban Mironescu.

Profesorul Alexandru Mironescu va rămâne, în amintirea tuturor celor care l-am cunoscut, ca un mare dascăl al culturii și spiritualității românești din acele vremuri triste, prin care am trecut cu to ii. Pentru noi, studenții de atunci, a fost însă omul care spunea adevărul, fără ocolișuri, în numele lui Iisus Hristos.

Ne rugăm lui Dumnezeu ca, și cu această ocazie să-l pomenească întru împărăția Sa. A făcut mult bine, a fost la dreapta scriitorului Sandu Tudor, în vremuri în care riscul era foarte mare. Dar el a stat.

ANTONIE P.

Tragedia dezbinării și speranța împăcării

(Urmare din pag. a 2-a)

nătatea lui ca și cum ceilalți apostoli s-ar înscrie într-o categorie inferioară, în perioada medievală s-a dezvoltat ideea unui primat juridic al papei conform căruia numai el singur ar deține deplinătatea adevărului prin inspirație specială de la Sfântul Duh. Aceste concepte au fost susținute cu atâta înverșunare încât s-a ajuns la dogmatizarea lor (primatul papal și infailibilitatea papei — adevăruri de credință necesare mântuirii) în cadrul Conciliului I Vatican (1869—1870).

Nu este de mirare că în scrisoarea adresată patriarhului Mihail Cerularie, înmânată de cardinalul Humbert, papa declara pe un ton impunător: *„Să știe patriarhul că fără aprobarea sa, nici nu are dreptul să existe, căci așa cum împăratul Constantin cel Mare a predat papilor puterea să conducă pe principii pământești,* (afirmație bazată pe documentul „Donatio Constantini", un fals demonstrat chiar de teologii apuseni, - n.n.), *tot așa răspunde și de Biserică. Nu trebuie să fie atât de lipsită de respect Biserica de Răsărit, care a fost moleșită de plăceri și de îndelungată odihnă* (se face referire la protecția acordată de puterea imperială bizantină în timp ce după cucerirea Imperiului Roman de Apus de triburile lui Odoacru în anul 476, Biserica apuseană a rămas sub barbari, - n.n.), *în timp ce papa a apărat-o de atâtea erezii. Apostolul Petru și urmașii lui pot judeca toată Biserica dar pe ei nu-i judecă nimeni".*

Nu este de mirare că discutându-se în acești termeni s-a ajuns la declanșarea schismei. Legații papali veneau la Constantinopol nu să dialogheze, ci să impună primatul papal și doctrina apuseană care includea și adaosul „Filioque". Pentru ei grecii erau rebeli și schismatici care trebuiau aduși sub ascultarea scaunului roman. Când acest lucru nu s-a putut face cu forța măsurilor spirituale (excomunicarea) s-a recurs la forța armelor ca în cazul cruciadei a IV-a când la 13 aprilie 1204, chiar în vinerea Patimilor, Constantinopolul a fost ocupat de latini, fiind profanate bisericile și mormintele sfinților iar patriarhul ecumenic înlocuit cu un patriarh latin, venețianul Toma Morosini. Aceste acte se încadrează în „fapte condamnabile care au însoțit evenimentele triste ale acelei perioade". Nici când acestea puteau fi reparate și șterse din memoria grecilor, latinii n-au fost dispuși să o facă ci au preferat să vadă Constantinopolul cucerit de turci (29 mai 1453) și cu aceasta creștinătatea ortodoxă din Asia Mică, Orient și Balcani supusă necreștinilor mai bine de 500 de ani, pentru că nu a acceptat compromițătoarea unire de la Ferrara-Florența (1438-1439).

Ne bucurăm că după mai bine de 900 de ani prin aportul celor doi înalți prelați s-a ajuns la memorabilul act de la 7 decembrie 1965. Totodată suntem conștienți că ridicarea formală a anatemelor din 16/24 iulie 1054 n-a îndepărtat consecințele schismei, iar deosebirile dogmatice, cultice și disciplinar-canonice trebuie discutate cu multă seriozitate și sinceritate pentru ca în urma clarificării și eliminării lor să se poată realiza intercomuniunea sau „communicatio in sacris" dintre cele două Biserici. Reactivarea Bisericilor Ortodoxe unite cu Roma sau Bisericilor Greco-Catolice după evenimentele politice din anii 1989—1990 a trezit noi resentimente ale ortodocșilor față de romano-catolici deoarece crearea Bisericilor Unite s-a făcut cu prețul dezbinării credincioșilor unei Biserici Ortodoxe locale. Acest lucru a stagnat pentru un timp mersul firesc al dialogului, fiind necesară clarificarea poziției scaunului roman față de noua situație. În timp ce Bisericile Ortodoxe trebuie să accepte realitatea și dreptul la existență al Bisericilor Unite, Biserica Romano-Catolică trebuie să recunoască la rândul ei că politica unionistă nu corespunde dorinței de unitate, ci propagandei și prozelitismului. De aceea ea trebuie părăsită pentru a se crea premisele unui dialog teologic sincer, serios și real susținut de ambele Biserici surori egale, deținând împreună adevărul de credință revelat care trebuie păstrat, mărturisit și propovăduit pentru mântuirea oamenilor.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P.S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 august
Nr. 29—30
2004

01 10 04 2

1593 - 1601 MIHAI VITEAZUL ROMÂNIA 3000L

01 10 04 2

an-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

Taborul nostru

In ziua de 6 august, sfânta noastră Biserică sărbătoreşte Schimbarea la faţă a Domnului nostru Iisus Hristos. Acestei sărbători îi premerge o zi de înaintepăznuire (5 august) şi îi urmează şapte zile de pomenire a acestui eveniment, pomenirea Schimbării la faţă sfârşindu-se în ziua de 13 august, când se face din nou slujba din 6 august, adică repetarea praznicului.

Despre Schimbarea la faţă a Domnului Hristos istorisesc, în Evangheliile lor, trei dintre cei patru Evanghelişti, anume sfinţii Evanghelişti Matei, Marcu şi Luca. Din istorisirea lor, înţelegem că Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos a luat pe trei dintre ucenicii Lui, pe sfinţii Petru, Iacob şi Ioan şi i-a dus într-un munte, în care s-au adăugat doi dintre prooroccii din Vechiul Testament, Moise şi Ilie. Acolo, Domnul S-a schimbat la faţă, în înţelesul că faţa Lui a strălucit ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina sau ca zăpada, cum înălbitor nu poate înălbi pe lume. Cu acest prilej, Domnul nostru a vorbit cu Moise şi cu Ilie, despre pătimirile pe care Domnul avea să le sufere în Ierusalim.

Evenimentul Schimbării la faţă, pentru ucenici a fost un prilej de bucurie, pe care a exprimat-o sfântul Apostol Petru, care a zis: „Doamne, bine este nouă să fim aici. Dacă vrei, voi face trei colibi, una Ţie, una lui Moise şi una lui Ilie". Dorea sfântul Apostol Petru să rămână în acea revărsare de lumină şi să nu mai plece de acolo.

Tot atunci, cei de pe muntele Schimbării la Faţă au fost învăluiţi într-un nor luminos şi au auzit din nor un glas, care a zis: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care bine am voit, pe acesta să-L ascultaţi". Era glasul Tatălui ceresc, Care Îl recomanda pe Domnul Hristos oamenilor şi le spunea să asculte de El. Ucenicii, uimiţi, au căzut cu feţele la pământ. Domnul Hristos S-a apropiat de ei, i-a atins şi le-a zis: „Sculaţi-vă şi nu vă temeţi". Când ucenicii s-au ridicat de la pământ, n-au mai văzut decât pe Iisus singur. (A se vedea, Matei 17, 1—8; Marcu 9, 2—8; Luca 9, 28—36).

Toate cele amintite până acum, s-au petrecut înainte cu douăzeci de veacuri, deci, sunt de domeniul trecutului. Ele pot fi spuse sub cuvintele „a fost odată". E bine să ştim însă că cele ce au fost odată, au fost ca să fie totdeauna, în vremelnicie şi in veşnicie, în folosul credincioşilor. Despre aceasta ne încredinţează sfânta noastră Biserică, prin aceea că aduce pe cele de odinioară în actualitate, rânduind, pentru toate rândurile de oameni, sărbătorirea schimbării la faţă a Mântuitorului, nu numai pentru amintirea ei, ci mai cu seamă, pentru trăirea ei. În acest înţeles, slujba rânduită pentru sărbătorirea schimbării la faţă, ne cheamă să participăm la Schimbarea la faţă şi ne pune în situaţia să vorbim cu Domnul Hristos cerându-I să ne învrednicească şi pe noi, să vedem lumina Lui, aşa ca cei de odinioară, şi să cunoaştem mărirea Lui, arătată în lumină. În vederea acestui scop, ne adresăm Domnului Hristos, zicând: „Schimbatu-te-ai la faţă, în munte, Hristoase, Dumnezeul nostru, arătând ucenicilor Tăi mărirea Ta, pe cât li se putea". Aceasta s-a întâmplat, cândva, pentru alţii, dar noi vrem să se întâmple şi pentru noi, aşa că ne rugăm: „Străluceasca şi nouă, păcătoşilor, lumina Ta, cea pururea fiitoare (totdeauna existentă) pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, (deci ale Maicii Domnului). Şi mai spunem: „Dătătorule de lumină, mărire Ţie".

Dătătorului de lumină, — Care este Domnul nostru Iisus Hristos —, Căruia îi aducem mărire, îi cerem lumină şi pentru noi, lumina cunoştinţei, lumina cea veşnică, pe care a arătat-o pe muntele Tabor.

Conduşi de sfânta noastră Biserică, prin rânduielile de slujbă, zicem, la Schimbarea la Faţă şi următoarele cuvinte: „În munte Te-ai schimbat la faţă şi pe cât au cuprins ucenicii Tăi, Hristoase Dumnezeule, mărirea Ta au văzut, că dacă Te vor vedea răstignit, să cunoască patima Ta cea de bunăvoie şi lumii să propoveduiască că Tu eşti, cu adevărat, raza Tatălui".

În cuprinsul slujbei de la sărbătoarea Schimbării la Faţă a Domnului, ni se face chemarea: „Sculaţi-vă, cei leneşi, nu fiţi totdeauna pe jos tăvălindu-vă, ui-

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhimandritul
TEOFIL PĂRĂIAN

Comunicat de presă

Îndemn la rugăciune şi solidaritate

În aceste momente de grea cumpănă, când „toată făptura împreună suspină" (Romani 8, 22) din pricina păcatelor noastre, împărtăşim durerea profundă a fraţilor noştri greu încercaţi de revărsarea nemiloasă a apelor care a curmat vieţi omeneşti şi a provocat mari pagube materiale. Cu duhovnicească dragoste, chemăm pe toţi românii să fie alături de fraţii lor aflaţi în suferinţă, aducându-le un strop de alinare sufletească şi ajutor, după putinţă.

În faţa neliniştii provocate de stihiile răvăşite ale naturii, cunoscând bănătatea şi dragostea Preamilostivului Dumnezeu, îi îndemnăm părinteşte pe preoţii, monahii şi credincioşii Bisericii noastre să se roage neîncetat pentru izbăvirea din primejdii şi iertarea greşelilor noastre. În acelaşi timp, „cu suflete smerite şi cu duh umilit", îi povăţuim pe cei care s-au aflat în calea apelor învolburate să aibă nădejde neclintită în purtarea de grijă a Părintelui Ceresc, crezând cu tărie în cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „Toate câte cereţi, când vă rugaţi, să credeţi că le veţi lua, şi le veţi avea" (Marcu XI, 24).

În nădejdea împlinirii rugăciunilor noastre îndreptate către Sfânta Treime, vă încredinţăm că slujitorii Sfintelor Altare sunt alături de toţi cei aflaţi în necazuri şi nevoi.

† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

În spiritul ecumenismului şi al păcii

Vizita Patriarhului Ecumenic, Sanctitatea Sa Bartolomeu I al Constantinopolului, la Vatican

Sărbătoarea Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel (29 iunie), a prilejuit un eveniment ecumenic cu o semnificaţie aparte: întâlnirea, la Vatican, dintre Sanctitatea Sa, Papa Ioan Paul al II-lea şi Sanctitatea Sa Bartolomeu I, patriarhul ecumenic al Constantinopolului.

De fiecare dată, la sărbătorile patronale ale celor două Biserici (Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, pentru Biserica Romano-Catolică şi Sfântul Apostol Andrei, pentru Patriarhia Ecumenică) au loc vizite reciproce, când reprezentanţi ai celor doi întâistătători de Biserici, prezintă mesajul lor de preţuire reciprocă şi dorinţa de adâncire şi consolidare a relaţiilor bilaterale. În acest an, vizita patriarhului ecumenic, la Roma, a avut o motivaţie, în plus, şi anume împlinirea a patruzeci de ani de la istorica întâlnire dintre Papa Paul al VI-lea şi Patriarhul Atenagoras I al Constantinopolului, la Ierusalim (1964), când cei doi şi-au împărtăşit reciproc sărutul păcii, sărut care a devenit simbolul reconcilierii şi o profeţie de speranţă pe calea către unitatea deplină a tuturor creştinilor.

În dimineaţa zilei de 29 iunie a.c., a avut loc o întâlnire particulară între cei doi întâistătători, în biblioteca palatului de la Vatican, după care, în sala Clementină, fiecare a rostit câte un scurt discurs, dând expresie speranţei în sosirea zilei în care *„deplina comuniune"* între Răsărit şi Apus, între cele două mari Biserici surori se va înfăptui.

În aceeaşi zi, la ora 18,00, a avut loc o concelebrare euharistică, prezidată de papă, în Piaţa Sf. Petru, la care a fost prezent şi patriarhul ecumenic. Din nou, cei doi înalţi prelaţi s-au adresat mulţimii de credincioşi, prezentându-le eforturile care se fac pentru ca testamentul evanghelic al Mântuitorului: *„ca toţi să fie una"*, să se înfăptuiască.

Joi, 1 iulie, a fost ziua în care Papa Ioan Paul al II-lea şi Patriarhul ecumenic Bartolomeu I de Constantinopol au semnat o Declaraţie comună, al cărui text îl publicăm, în traducere, în acest număr al „Telegrafului Român".

Tot joi, 1 iulie, întâistătătorul Bisericii constantinopolitane a prezidat o Liturghie ecumenică, în biserica cu hramul „Sfântul Mare Martir Teodor", pe care papa a pus-o la dispoziţia comunităţii ortodoxe elene din Roma, împlinind astfel o promisiune pe care papa Paul al VI-lea a făcut-o patriarhului Atenagoras al Constantinopolului. Biserica a fost construită la jumătatea secolului al VI-lea, deci într-o perioadă în care tragica schismă dintre Orient şi Occident nu se produsese. La Sf. Liturghie a participat o delegaţie a Sf. Scaun condusă de cardinalul Walter Kasper, preşedintele Consiliului pontifical pentru Promovarea Unităţii Creştinilor.

În aceeaşi zi de 1 iulie s-a încheiat vizita patriarhală la Vatican. În cuvântul adresat oaspetelui constantinopolitan şi însoţitorilor săi, papa a spus, între altele: „Să aducem împreună mulţumire lui Dumnezeu că ne-a îngăduit, într-un astfel de mod, să arătăm credincioşilor un foarte viu semn de fraternitate şi de a fi putut confirma intenţia noastră de a progresa în chip hotărât spre obiectivul deplinei unităţi între catolici şi ortodocşi. Avem mare nevoie de astfel de semne de comuniune, ca şi de cuvinte care să le acompanieze şi să le explice, ceea ce de altfel am şi dorit a face semnând Declaraţia noastră comună".

Nu o dată, pe parcursul vizitei, s-a subliniat faptul că ortodocşii şi catolicii sunt chemaţi spre a acţiona împreună pentru ca Europa să nu uite rădăcinile sale comune.

(Informaţiile au fost preluate din „L'Osservatore Romano", nr. 27 din 6 iulie 2004).

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

*

Declaraţia comună a Papei Ioan Paul al II-lea şi a Patriarhului ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului

(Vatican, 1 iulie 2004)

„Privegheaţi, rămâneţi tari în credinţă, îmbărbătaţi-vă, întăriţi-vă. Toate ale voastre cu iubire să se facă" (I Cor. 16, 13—14).

1. În duhul credinţei în Hristos şi al iubirii reciproce, care ne uneşte, mulţumim lui Dumnezeu pentru darul noii noastre întâlniri, care are loc la sărbătoarea Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, mărturisind despre voinţa noastră fermă de a urma calea către deplina comuniune între noi, în Hristos.

2. Numeroase au fost etapele pozitive care au marcat acest drum în comun, începând mai ales cu evenimentul istoric, pe care îl reamintim astăzi: sărutul dintre Papa Paul al VI-lea şi Patriarhul Atenagora I, la Ierusalim, pe Muntele Măslinilor, în 5 şi 6 ianuarie 1964. Astăzi, Noi, succesorii lor, ne regăsim împreună pentru a comemora în chip demn, înaintea lui Dumnezeu, în fidelitate faţă de memoria şi intenţiile originare, acea întâlnire binecuvântată, care face, de acum, parte din istoria Bisericii.

3. Sărutul vrednicilor de pomenire înaintaşi ai noştri, la Ierusalim, exprima în mod vizibil o speranţă prezentă şi atunci în inima tuturor, aşa cum rezulta din Comunicatul semnat de cei doi: Cu privirea aţintită spre Hristos, exemplu şi autor, împreună cu Tatăl, al unităţii şi păcii, ne rugăm lui Dumnezeu ca această întâlnire să fie semnul şi preludiul lucrărilor viitoare, spre slava lui Dumnezeu şi insuflarea poporului credincios. După atâtea secole de tăcere, ne-am reîntâlnit acum în dorinţa de a realiza voia Domnului şi de a proclama străvechiul adevăr al Evangheliei Sale încredinţate Bisericii".[1]

4. Unitate şi Pace! Speranţa aprinsă de acea istorică întâlnire a luminat calea acestor ultime decenii. Conştienţi că de secole lumea creştină suferea drama separării, predecesorii noştri şi noi înşine am continuat cu perseverenţă „dialogul iubirii", cu privirea îndreptată spre acea zi luminoasă şi binecuvântată în care ne vom putea împărtăşi din acelaşi potir cu sfântul Trup şi preţiosul Sânge al Domnului[2]. Multele evenimente ecleziale, care au marcat ritmul acestor ultimi patruzeci de ani, au format temelia şi consistenţa angajamentului iubirii fraterne: o iubire care, învăţând din trecut, să fie gata să ierte, să fie dispusă să creadă mai degrabă binele decât răul, să încerce înainte de toate să se conformeze Mântuitorului Divin, şi să se lase atrasă şi transformată de El[3].

5. Îi mulţumim lui Dumnezeu pentru gesturile exemplare de iubire, participare şi împărtăşire reciprocă, pe care ni le-a dat să le împlinim între care se cuvine să amintim vizita Papei la Patriarhul ecumenic Demetrios în 1979, când, la reşedinţa din Fanar, a fost anunţată crearea „Comisiei Mixte Internţionale pentru

(Continuare în pag. a 2-a)

S.S. IOAN PAUL al II-lea
S.S. Patriarh BARTOLOMEU

Comunicat de presă

Întâlnirea Episcopilor Ortodocşi Români din Europa Occidentală şi America, Paris, 15—19 aprilie 2004

1. TEMA ÎNTÂLNIRII

Între 15—19 aprilie 2004, a avut loc la sediul Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale şi Meridionale de la Paris (Limours, Franţa), ÎNTÂLNIREA EPISCOPILOR ORTODOCŞI ROMÂNI DIN EUROPA OCCIDENTALĂ ŞI AMERICA cu tema: *Biserica Ortodoxă între migraţie şi înrădăcinare în Occident — Perspectiva unor Biserici locale.*

2. PARTICIPANŢII LA ÎNTÂLNIRE

La întâlnire — prima de acest gen în istoria românilor din afara graniţelor — au participat toţi cei şapte episcopi ortodocşi români (patru titulari şi trei vicari) din Europa Occidentală şi America:

— Înalt Prea Sfinţitul *Serafim,* Mitropolitul Germaniei şi Europei Centrale şi de Nord;
— Înalt Prea Sfinţitul *Iosif,* Mitropolitul Europei Occidentale şi Meridionale;
— Înalt Prea Sfinţitul *Nathaniel,* Arhiepiscopul Episcopiei Ortodoxe Române din America;
— Înalt Prea Sfinţitul *Nicolae,* Arhiepiscopul Americii şi Canadei;
— Prea Sfinţitul *Sofian,* Episcop vicar al Mitropoliei Germaniei şi Europei Centrale şi de Nord;
— Prea Sfinţitul *Siluan,* Episcop vicar al Mitropoliei Europei Occidentale şi Meridionale;
— Prea Sfinţitul *Irineu,* Episcop vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America.

Ortodoxia românească în Europa Occidentală şi America se referă la toţi românii ortodocşi aflaţi în aceste teritorii, fie recent emigraţi, fie deja născuţi şi stabiliţi la a doua sau mai multe generaţii, şi la cei care au îmbrăţişat credinţa ortodoxă în cadrul acestor eparhii.

Biserica ortodoxă europeană şi americană de origine română, formată în ultimii 100—150 de ani, ca de altfel întreaga diasporă ortodoxă (subiect aflat pe ordinea de zi a viitorului Sinod panortodox), are nevoie de lămurirea perspectivelor ei ca Biserică locală în devenire. Termenul de diasporă a devenit impropriu în contextul actual, dată fiind integrarea totală (America) sau aflată în curs de realizare (Europa Occidentală) a emigraţiei române.

3. PROGRAMUL ÎNTÂLNIRII

Întâlnirea a fost găzduită de Î. P. S. *Iosif* şi s-a defăşurat pe parcursul a cinci zile, cuprinzând în program:

— sfintele slujbe ale săptămânii luminate,
— vizite la diverse obiective,
— întâlniri cu clerul, credincioşii şi tineretul din regiune şi, desigur,
— discuţiile pe marginea temei.

Joia luminată, 15 aprilie 2004, s-a săvârşit dumnezeiasca Liturghie în biserica Mitropoliei (Limours) şi au fost vizitate mai multe mânăstiri ortodoxe şi centre creştine din Franţa.

Vinerea luminată, 16 aprilie 2004, toţi ierarhii au slujit dumnezeiasca Liturghie în sobor, în parohia *Sfânta Parascheva şi Sfânta Genoveva* din Paris (St. Sulpice). După-amiază, Diaconul Nicolas Lossky, profesor la Institutul de Teologie Ortodoxă *Saint-Serge* din Paris, a susţinut în faţa ierarhilor o prelegere despre emigraţie şi inculturarea Ortodoxiei în Occident, urmată de discuţii. Seara, cei şapte ierarhi l-au întâlnit pe Î.P.S. *Emanuel,* Mitropolitul grec-ortodox al Franţei şi Preşedintele Adunării Episcopilor Ortodocşi din Franţa, la catedrala şi reşedinţa din Paris.

Sâmbăta luminată, 17 aprilie 2004, s-a slujit dumnezeiasca Liturghie în biserica Mitropoliei (Limours). Preotul Marc-Antoine Costa de Beauregard, Protoiereul Franţei în Mitropolia Ortodoxă Română, a susţinut în faţa ierarhilor o expunere despre tema întâlnirii. După-amiază, ierarhii s-au întâlnit cu clerul din regiunea pariziană. Seara, s-a săvârşit Vecernia mare a Duminicii Tomii în parohia *Sfânta Parascheva şi Sfânta Genoveva* din Paris (St. Sulpice), urmată de un dialog dinamic şi fructuos între ierarhii prezenţi şi credincioşii şi tineretul din Paris, care au adresat întrebări în legătură cu problemele actuale ale Bisericii.

Duminica Tomii, 18 aprilie 2004, toţi cei şapte episcopi — cărora li s-a adăugat şi Î. P. S. *Adrian,* Arhiepiscop emerit — au slujit dumnezeiasca Liturghie în biserica *Sfinţii Arhangheli* din Paris (Jean de Beauvais), în cadrul căreia tânărul diacon Dan Săvan, doctorand în Teologie, a fost hirotonit întru preot pe seama bisericii. Î. P. S. *Nathaniel* a adresat un cuvânt de mulţumire Înalt Prea Sfinţitului Iosif pentru invitaţia la întâlnire şi celorlalţi episcopi pentru prezenţă. Î. P. S. *Iosif* a explicat apoi importanţa acestei întâlniri. Slujba a reprezentat un moment de aleasă sărbătoare şi bucurie pentru toţi cei prezenţi, care i-au întâmpinat pe ierarhi în costume populare româneşti, înscriind în istoria Bisericii Ortodoxe Române din afara graniţelor în general şi din Franţa în special, o zi de neuitată rugăciune şi prăznuire întru unirea frăţească ce depăşeşte limitele geografice şi chiar mentalităţile diverse. După slujbă, ierarhii prezenţi s-au întâlnit cu membri ai Consiliului bisericii care şi-au exprimat fiecare în parte bucuria pentru trăirea acestei zile unice în istoria ei. Seara, s-a slujit Vecernia la reşedinţa mitropolitană de la Limours, urmată de recepţia tradiţională pascală de la Mitropolie la care au participat foarte mulţi clerici şi credincioşi din regiunea pariziană.

Lunea Tomii, 19 aprilie 2004, a fost dedicată discuţiilor în cerc restrâns în legătură cu aspectele sensibile ale temei întâlnirii şi concluziile acesteia cuprinse în acest comunicat. Au fost dezbătute de asemenea şi alte diverse probleme pastorale concrete, întâlnite în eparhiile din afara graniţelor.

4. CONCLUZIILE ÎNTÂLNIRII

Pornind de la discuţiile avute, participanţii au formulat următoarele concluzii:

1. Prezenţa Bisericii Ortodoxe Române în Occident răspunde nevoilor concrete ale credincioşilor ei şi reprezintă o mărturie şi un mod de transmitere a spiritualităţii ortodoxe. Realitatea şi reuşita integrării în societăţile în care trăiesc şi aportul însemnat adus la gândirea şi cultura locală de către credincioşii ortodocşi români stabiliţi în Europa Occidentală şi America, reprezintă o experienţă pozitivă şi dovedesc deschiderea şi compatibilitatea mesajului creştin ortodox cu lumea contemporană şi structurile ei.

2. Ortodoxia nu este legată de o singură cultură sau de un singur neam; ea este credinţa în Fiul lui Dumnezeu întrupat, mort şi înviat pentru viaţa lumii, veşnic prezent în Biserică prin Sfintele Taine, îndumnezeind şi dăruind viaţă veşnică tuturor credincioşilor. Prin spiritualitatea şi mistica ei profundă, Ortodoxia propune Ocidentului desăvârşirea umanului în divino-umanitatea lui Hristos.

3. Ortodoxia românească este moştenirea strămoşească, cu rădăcini apostolice, cu practici şi tradiţii locale diverse şi pline de sens; păstrarea tradiţiei ei înseamnă respectul şi punerea în valoare a identităţii noastre de origine.

4. Ortodoxia românească este deschisă faţă de cultura locală şi caută integrarea firească a valorilor ei în aceasta, prin folosirea parţială sau chiar totală (mai multe parohii din America) a limbii locale în cult, prin redescoperirea trecutului local creştin şi prin exprimarea teologiei sale în limbajul local. Aceasta conferă identitatea locală a generaţiilor actuale şi viitoare ale emigraţiei româneşti, ca şi a celor are descoperă credinţa ortodoxă prin intermediul lor, faţă de care ne simţim responsabili.

5. Eparhiile noastre acţionează în acest sens în comuniune cu toate celelalte jurisdicţii ortodoxe locale, faţă de care îşi exprimă dorinţa de intensificare a colaborării, de asociere şi angajare mai susţinută şi mai constantă la toate nivelurile pe plan panortodox local (ierarhie şi popor, adulţi şi tineret, copii etc.) prin organizarea de acţiuni împreună (Adunările Episcopilor: SCOBA în America, AEOF în Franţa, KOKID în Germania; Fraternităţile ortodoxe şi reuniunile inter-parohiale; Asociaţiile de tineret: SYNDESMOS, AROY, ACER, OJB, NEPSIS). Apreciem cu deosebire intensitatea cu care se lucrează în cadrul Adunării Episcopilor Ortodocşi din Franţa, care poate servi de model.

6. Starea avansată şi experienţa bogată a Bisericii Ortodoxe Române în America, favorizată de vechimea mai mare a emigraţiei, dar şi de condiţiile politice, canonice, sociale şi economice diferite faţă de cele din Europa Occidentală, reprezintă un exemplu pentru restul Bisericii Ortodoxe Române din afara graniţelor, mai cu seamă în ceea ce priveşte inculturarea şi organizarea catehezei (şcolii duminicale), construcţia de locaşuri de cult proprii, absolut necesare păstrării şi afirmării tradiţiei ortodoxe.

7. Schimbul de opinii în legătură cu pastorala desfăşurată în ţările în care trăim contribuie la armonizarea practicilor canonice şi liturgice.

8. Având în vedere cele de mai sus, noi, episcopii ortodocşi români din Europa Occidentală şi America, în comuniune şi colaborare cu toate celelalte jurisdicţii ortodoxe locale, susţinem şi promovăm crearea firească a Bisericilor locale peste tot unde există ortodocşi, conform spiritului Ortodoxiei şi hotărârilor panortodoxe.

9. Considerăm foarte benefic acest gen de întâlniri şi exprimăm dorinţa de a le continua în viitor, atât pentru nota de conciliaritate pe care o dau în faţa credincioşilor, a Ortodoxiei locale şi a celorlalte confesiuni creştine şi autorităţi publice, cât şi pentru vocea unitară cu care pot să se pronunţe asupra mai multor aspecte delicate legate de prezenţa ortodoxă românească în Occident.

O a doua întâlnire a fost propusă să aibă loc în America, în a treia săptămână după Paşti a anului viitor (15 mai 2005).

Paris, 19 aprilie 2004.

Declaraţia comună

(Urmare din pag. 1)

Dialogul Teologic între Biserica Catolică şi Biserica Ortodoxă" în ansamblul ei, un pas ulterior pentru a pune alături de „dialogul iubirii", „dialogul adevărului"; vizita Patriarhului Demetrios la Roma în 1987; întâlnirea noastră la Roma, în sărbătoarea Sfinţilor Petru şi Paul din 1995, când ne-am rugat în Bazilica Sf. Petru, deşi ne-am despărţit în mod dureros în timpul celebrării Liturghiei Euharistice, deoarece nu ne este încă cu putinţă să bem din acelaşi Potir al Domnului; apoi, mai recent, întâlnirea de la Assisi la „Ziua de Rugăciune pentru Pace în lume" şi Declaraţia comună pentru protejarea mediului, semnată în 2002.

6. În ciuda voinţei noastre ferme de a continua pe drumul spre deplina comuniune, ar fi fost nerealist să nu ne aşteptăm la diferite obstacole: doctrinare mai ales, dar şi obstacole care derivă din condiţionările unei istorii dificile, în plus, noi probleme apărute din schimbările profunde care au avut loc în ansamblul politico-social european nu au rămas fără consecinţe în relaţiile dintre Bisericile creştine. Cu reîntoarcerea la libertate a creştinilor din Europa Centrală şi de Est au reapărut şi vechile temeri, făcând dificil dialogul, îndemnul Sf. Pavel către corinteni: totul să se împlinească între voi în iubire, trebuie să răsune, totuşi, în noi şi între noi.

7. „Comisia Mixtă Internaţională pentru Dialogul Teologic între Biserica Catolică şi Biserica Ortodoxă", iniţiată cu atâta speranţă, a fost marcată, în ultimii ani, de paşii făcuţi. Ea poate să rămână încă un instrument potrivit pentru a studia problemele ecleziologice şi istorice, care sunt la baza dificultăţilor noastre şi să individualizeze propuneri de soluţionare. Este de datoria noastră să continuăm în angajamentul hotărât de a relua lucrările cât mai curând. Ţinând cont de iniţiativele reciproce luate în acest sens de către Scaunele din Roma şi Constantinopol, rugăm pe Domnul ca să sprijine voinţa noastră şi să îi convingă pe toţi cât este de indispensabil să continuăm „dialogul adevărului".

8. Întâlnirea noastră de astăzi de la Roma ne prilejuieşte şi o confruntare, în mod fratern, cu câteva probleme şi neînţelegeri care au apărut recent. Îndelunga practică a „dialogului iubirii" ne vine în ajutor tocmai în aceste circumstanţe, pentru ca dificultăţilor să li se poată face faţă cu seninătate şi pentru ca acestea să nu încetinească sau să întunece drumul întreprins spre deplina comuniune în Hristos.

9. În faţa unei lumi care suferă tot felul de diviziuni şi dezechilibre, întâlnirea de astăzi doreşte să reamintească în mod concret şi cu putere cât este de important ca creştinii şi Bisericile să trăiască în pace şi în armonie între ei, pentru a mărturisi în mod unanim mesajul Evangheliei, cât mai credibil şi mai convingător.

10. În contextul particular al Europei, în drum spre forme mai înalte de integrare şi lărgire spre estul continentului, îi mulţumim Domnului pentru această evoluţie pozitivă şi ne exprimăm speranţa că în această nouă situaţie va creşte colaborarea dintre catolici şi ortodocşi. Sunt multe provocările cărora trebuie să le facem faţă împreună pentru a contribui la binele societăţii: aceea de a vindeca, cu iubire, rana terorismului, de a insufla o speranţă de pace, de a contribui la vindecarea atâtor conflicte dureroase; de a restitui continentului european conştiinţa rădăcinilor sale creştine; de a construi un dialog adevărat cu Islamul, pentru că din indiferenţă şi din ignorare reciprocă nu poate să se nască decât neîncredere şi chiar ură; de a alimenta conştiinţa sacralităţii vieţii umane; de a depune eforturi pentru ca ştiinţa să nu nege scânteia divină pe care fiecare om o primeşte prin darul vieţii; de a colabora pentru ca acest pământ al nostru să nu fie desfigurat, iar creaţia să poată păstra frumuseţea pe care Dumnezeu i-a dăruit-o; dar, mai presus de toate, de a proclama cu o forţă reînnoită mesajul evanghelic, arătându-i omului contemporan cât de mult îl ajută Evanghelia să se regăsească pe sine şi să construiască o lume mai umană.

11. Îl rugăm pe Domnul să dăruiască pace Bisericii şi lumii şi să însufleţească cu înţelepciunea Duhului Sfânt, drumul nostru spre deplina comuniune, „ut unum in Cristo simus".

Note:

1. Comunicat comun al Papei Paul al VI-lea şi al Patriahului Athenagoras I, Tomos Agapis - Vatican - Fanar, 1971, nr. 50, p. 120.

2. Cf. Alocuţiunea Patriarhului Athenagoras către Papa Paul al VI-lea, (5 ianuarie 1964), ibid., nr. 48, p. 109.

3. Cf. Alocuţiunea Papei Paul al VI-lea către Patriarhul Athenagoras, (6 ianuarie 1964), ibid., nr. 49 p. 117.

Traducere după „L'Osservatore Romano", nr. 27/6 VII 2004.

Taborul nostru

(Urmare din pag. 1)

tându-vă la pământ. Gândurile sufletului vostru înălţaţi-le şi vă ridicaţi la înălţimea dumnezeieştii suiri. Să alergăm la Petru şi la fiii lui Zevedei şi împreună cu dânşii să mergem în Muntele Taborului, ca să vedem acolo slava Dumnezeului nostru şi să auzim glasul pe care ei l-au auzit de sus şi au propoveduit raza Tatălui.

Suntem chemaţi, aşadar, să mergem în Muntele Taborului. Desigur, chemarea aceasta nu este să facem o călătorie în Ţara Sfântă, la Muntele Taborului, unde chiar dacă am merge, n-am fi mai aproape de evenimentul Schimbării la faţă şi nici n-am putea să vedem ceea ce au văzut cei trei ucenici ai Domnului. Chemarea are un cu totul alt înţeles, un înţeles spiritual, pe care ni-l descoperă una din alcătuirile de la slujba de care ne ocupăm, alcătuire care are următorul cuprins: „Munte preaînalt având noi inima curăţită de patimi, să vedem schimbarea la faţă a lui Hristos, care luminează mintea noastră".

În lumina celor amintite, din slujba de la Schimbarea la Faţă, ne dăm seama că Taborul nostru este în noi. Având noi inima curăţită de tot felul de răutăţi, avem condiţia ca Domnul Hristos să Se descopere în noi, cu mărirea Sa cea mai presus de minte şi de cuvânt. Călătoria noastră, spre Muntele Taborului, nu este nici în spaţiu şi nici în timp, ci este o călătorie de la rău, la bine.

Să fim cu luare aminte şi să ne rânduim viaţa în aşa fel, ca să nu fie în noi nici un chip al răutăţii ca să putem întâmpina pe Domnul Hristos, venit în fiinţa noastră, în conştiinţa noastră, cu lumina Sa, pe care au văzut-o ucenicii Lui, şi să auzim glasul Tatălui ceresc punându-ne în atenţie pe Fiul Său cel Unul-Născut. Şi să auzim pe Fiul lui Dumnezeu, pe Domnul nostru Iisus Hristos spunându-ne: „Sculaţi-vă şi nu vă temeţi". Toate acestea să le vedem şi să le auzim, în Muntele Taborului din sufletul nostru având noi, ca Tabor, ca Munte al Schimbării la Faţă, „inima curăţită de patimi". Aşa să fie, pentru noi toţi, de acum şi până în veac!

Slujba, Viaţa şi Acatistul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt*

Cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, Editura TRINITAS din Iaşi, a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, a publicat anul acesta (2004), „Slujba, Viaţa şi Acatistul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt". Textul a fost refăcut, diortorisit şi definitivat de către *Comisia Chiriarhală Liturgică a Arhiepiscopiei Iaşilor,* sub îndrumarea *I.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei,* pe baza unei variante iniţiale elaborate de *Arhiepiscopia Sucevei şi Rădăuţilor.* Ulterior, textul a fost cercetat şi acceptat de către *Comisia Sinodală pentru Canonizarea Sfinţilor Români,* la 9 februarie 2004, fiind apoi aprobat de *Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române,* prin hotărârea luată în şedinţa de lucru din 10 februarie 2004.

În bogatul *Cuvânt înainte* care însoţeşte textul tipărit la Iaşi, I.P.S. Daniel, Mitropolitul Sucevei şi Bucovinei arată pe larg motivele pentru care Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt a rămas în memoria credincioşilor români ortodocşi dintotdeauna ca un atât de însemnat „Voievod român şi Domnitor al Moldovei, fiu al Bisericii şi apărător al creştinătăţii". Câteva dintre ideile acestui *Cuvânt înainte* le vom relua în rândurile ce urmează, făcând legătura între Viaţa Binecredinciosului Voievod şi cântările închinate lui în Slujba şi Acatistul său.

Astfel, de la începutul Slujbei sale, după ce se face pomenirea evlavioşilor părinţi ai Domnitorului, Bogdan şi Maria, sunt amintite titlurile de glorie (nu numai „istorică") ale Binecredinciosului Voievod: „apărătorul întregii creştinătăţi", „atletul lui Hristos", „ostaşul lui Hristos" *(Stihirile* la „Doamne strigat-am ..." de la Vecernia cea mică şi cea Mare, p. 9; 11).

Prăznuind pe dreptul Voievod, dar totodată „slăvind pe Dumnezeu, Care prin Cruce a dat biruinţă alesului Său" *(Stihira a treia* de la *Stihoavna* Vecerniei mici, p. 10), aflăm cum „marele Ştefan al Moldovei ... acest vrednic cinstitor de Hristos s-a întrarmat în luptele sale cu puterea Sfintei Cruci, cu pavăza credinţei, a dragostei de neam şi a nădejdii în ajutorul lui Dumnezeu" („Slavă ..." la „Doamne strigat-am ..." de la Vecernia Mare, p. 12).

Străduinţele de ctitor ale domnitorului sunt ilustrate de „cetatea de scaun al Sucevei, dimpreună cu cetăţile de pe malul Nistrului şi din toată Moldova, pe care nebiruitul Ştefan Voievod le-a înălţat întru apărarea creştinătăţii şi a pământului strămbun" *(Idiomela Sfântului,* la Litie, p. 15). Dar mai ales este Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt „mare ctitor de locaşuri sfinte", aşa cum ne spune *troparul de la binecuvântarea pâinilor* la Litie (p. 16): „biserici prea frumoase le-a(i) înălţat" — dintre care unele închinate celor „trei mari Sfinţi Mucenici ai lui Hristos şi ostaşi purtători de biruinţă", Gheorghe, Dimitrie şi Procopie, pe care i-a avut ocrotitori în luptele sale şi care, prin mijlocirile lor, i-au dat biruinţă asupra vrăjmaşilor *(Stihira a doua şi a treia* de la *Stihoavna* Vecerniei Mari, p. 15—16). Şi tot aşa, „înălţând biserici în ţară şi peste hotare", cu creştinească dragoste s-a îndreptat „către mănăstirile din Sfântul Munte Athos, dându-le cele trebuitoare pentru a-şi redobândi frumuseţea şi trăinicia cea dintâi" *(Stihira întâia şi a doua* de la *Cântarea a patra a Canonului,* p. 220).

Nu sunt uitate „nici necazurile vieţii, nici amărăciunea ispitelor şi nici durerea rănilor (care) însă nu i-au slăbit râvna şi dragostea pentru apărarea credinţei şi a ţării" *(Sedealna* de după *Polieleu,* p. 19), după cum „porunca iubirii şi a iertării vrăjmaşilor" s-a ostenit voievodul a o împlini („Slava ..." *Cântării a şasea a Canonului,* p. 24).

Multe alte fapte ale sale, ca şi viaţa de rugăciune, de post şi pocăinţă a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt sunt arătate cu deamănuntul în *Viaţa (Sinaxarul,* p. 25—29) şi Acatistul său (p. 34 ş.u.), unde îl întâlnim şi pe cel pe care voievodul l-a avut „ca rugător către Dumnezeu şi povăţuitor duhovnicesc, pe Sfântul Daniil Sihastrul" *(Icosul al IV-lea al Acatistului,* p. 36), cel odată cu fiul său duhovnicesc canonizat de Biserica Ortodoxă Română, la 20 iunie 1992.

Toate acestea îndreptăţesc întru totul cinstirea Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt cu numirea de „apărător al poporului român", căruia să-i înălţăm după cuviinţă cântări şi rugăciuni de mijlocire către Dumnezeu, ca unui „grabnic folositor al tuturor creştinilor" *(Rugăciunea* de la sfârşitul *Acatistului,* p. 43).

*

O serie de Partituri muzicale necesare însoţesc textul tipărit al *Slujbei, Vieţii şi Acatistului Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt* — pentru Vecernie, *Slavele* ... de la „Doamne strigat-am ...", de la Litie şi Stihoavnă, ca şi *Troparul Sfântului;* la Utrenie, *Mărimurile, o Stihiră după Evanghelie* şi „Slava" de la *Laude* (p. 45—55). Aceste frumoase cântări au fost compuse de Corul „Anghelos" al Mănăstirii „Sfinţii Trei Ierarhi" din Iaşi, condus de studentul Daniel Popa, sub îndrumarea Arhim. Clement Haralamb.

Pr. GRĂJDIAN VASILE

* *Slujba, Viaţa şi Acatistul Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt,* Editura TRINITAS a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 2004, p. 55; toate indicările de pagini din text se referă la această lucrare.

Parohia Sibiu-Iosefini II, la 50 de ani

Se împlinesc în acest an, la începutul lunii iulie 50 de ani de la întemeierea celei de a doua parohii la biserica purtând hramul Bunei-vestiri, cea din Groapă, str. Justiţiei.

Sunt binecunoscute momentele fondării bisericii şi a unei parohii româneşti IOSEFIN în afara cetăţii Sibiului la sfârşitul sec. 18. În spiritul iluminist al vremii, împăratul Iosif al II-lea (1780—1790) decretează prin edictul din 4 iulie 1781 „dreptul de concivitate" în Sibiu pentru toţi cetăţenii Principatului. În partea de sud a oraşului, în faţa porţii Cisnădiei de acum dărâmate, (poarta se găsea în dreptul fostei Cazarme 90) cartierul înfiinţat va fi denumit IOSEFIN în onoarea împăratului. Biserica din str. Justiţiei este ctitoria credincioasei Ana, văduva lui Petru Luca, construită între anii 1788—1789 şi refăcută după un cutremur în 1802 de către cunoscutul negustor şi sprijinitor al acţiunilor culturale Hagi Constantin Popp.

În anii de după Marea Unire de la 1918 oraşul s-a extins foarte mult şi în partea de sud a sa. Au apărut străzi noi, purtând nume cu rezonanţă istorică — Călugăreni, Mirăslău, Goroslău, Oituz, Măreşti, Mărăşeşti — dar şi a unor personalităţi ca Andrei Mureşeanu, Anton Pann, Aron Pumnul, Gh. Dima, George Bacovia, Anghel Saligni etc. Numărul mare de locuitori impunea de acum crearea şi a unei a doua parohii. Venind şi al doilea război mondial, abia în anul 1954 s-a făcut acest lucru prin numirea preotului Nichifor Todor, venit de la Parohia Turnişor la parohia nou înfiinţată IOSEFIN II. Parohia aceasta cuprindea străzile situate în stânga actualei Calea Dumbrăvii, iar prima parohie rămânea cu străzile din dreapta, sub păstorirea preotului Ioan Albu. În anul 1955 preot al parohiei noastre devine preotul Simion Macarie printr-un schimb, el venind de la Parohia Trei Stejari. În anul 1969 se înfiinţează alte două noi parohii. Prima, Calea Poplăcii desprinsă din parohia Iosefin I şi cea de a doua, Hipodrom desprinsă din parohia Iosefin II. Slujeau astfel în biserica „de pe groapă", patru preoţi, pentru patru parohii, cu rândul, câte o săptămână. În anul 1982 la Parohia IOSEFIN II este numit prin concurs, preotul Aurel Răduleţ de la Parohia Copăcel, Făgăraş în locul părintelui Macarie pensionat.

Revenind la biserica din Groapă, ea a devenit de multă vreme neîncăpătoare pentru miile de credincioşi ortodocşi. Ne aflam atunci în plin regim ateu şi se puneau mereu piedici în ridicarea unui nou locaş de cult. Încercări au fost dar toate s-au soldat cu înfrângeri sau sancţiuni.

În anul 1987 preotul Aurel Răduleţ şi credincioşii săi au reuşit să cumpere pe str. Anton Pann, de la Arhiepiscopia Sibiului casa fostului mitropolit Nicolae Mladin. În această casă părintele paroh a amenajat un birou parohial şi un mic paraclis clandestin unde aproape zilnic avea întâlniri cu credincioşii din zonă pentru rugăciuni, dezlegări, spovedanii şi sfaturi duhovniceşti. Revoluţia din Decembrie a permis ca la 1 ianuarie 1990 aici să se oficieze prima Sf. Liturghie iar ulterior să se amenajeze o frumoasă capelă cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului".

Anul 1990 a fost un an plin de evenimente pentru parohia IOSEFIN II, pentru că la 21 mai, de Sfinţii împăraţi Constantin şi Elena s-a sfinţit locul pentru viitoarea măreaţă biserică din Piaţa Prahovei, urmând ca în octombrie să se toarne primii metri cubi de beton în fundaţia viitoarei biserici.

Eforturile din anul 1990 vor fi încununate prin sfinţirea celei de-a doua capele, cea din str. Bacovia în casa credincioşilor, vrednici de pomenire, Traian şi Victoria Jurcă în ziua de 7 decembrie, Sf. Muceniţă Filofteia, sărbătoare ce-i va deveni hram.

În anii următori strădania preotului paroh şi a credincioşilor a continuat în ritm susţinut. S-au pictat cele două capele şi s-au dotat cu mobilier şi strane din lemn de stejar, s-a amenajat locuinţa din str. Anton Pann şi a început construirea casei parohiale din str. Bacovia dar marile lucrări s-au făcut la Biserica Sfinţii Împăraţi. Această frumoasă biserică în construcţie este rezultatul muncii depuse de preotul paroh şi credincioşi.

Marea lucrare este însă la „biserica cea vie", la desăvârşirea vieţii duhovniceşti a oamenilor. Şi aici rezultatele sunt încurajatoare şi pentru toate dăm slavă lui Dumnezeu. Zilnic se săvârşeşte Sfânta Liturghie, săptămânal Sf. Maslu de obşte, foaia parohială „Credinţa noastră" este în al şaptelea an de apariţie neîntreruptă. Zilelor de hram la locaşurile din parohie li se dau atenţia cuvenită culminând cu serile duhovniceşti intitulate „Zilele Parohiei" în preajma sărbătorii Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena.

La acest moment aniversar, mulţumim Bunului Dumnezeu pentru toate cele primite şi-L rugăm să ne învrednicească să ducem la bun sfârşit lucrările începute.

IONEL ALBU

Hram la Mănăstirea Sf. Ilie — Coroieni, jud. Maramureş

La distanţă de 2 km de com. Coroieni, jud. Maramureş, într-o poiană frumoasă, se află sf. mănăstire cu hramul Sf. Prooroc Ilie, ctitorie a P. Cuv. Arhimandrit Paisie Cosma, vrednic ostenitor în ogorul Domnului. Mănăstirea este în faza de pictare (mai bine de jumătate din suprafaţă este terminată).

Cu ocazia acestui hram (20 iulie, Sf. Ilie), a fost prezent P.S. Sa Iustinian, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului.

Din partea oficialităţilor judeţene a participat Dl. Prefect ing. Ioan Buda, precum şi cei doi primari din Tg. Lăpuş şi din Coroieni. De asemenea au fost prezenţi credincioşii din satele din jur: Coroieni, Baba, Vălenii Lăpuşului, Răzoare, Drăghia, Dealu Mare, Vima Mică, Rohia, Tg. Lăpuş etc.

La orele 9,30, P.S. Sa Iustinian a fost întâmpinat de către primarul din Coroieni, Dl. Ropan Gavril şi celelalte oficialităţi ale comunei la marginea satului, după obiceiul pământului, fiind întâmpinat cu pâine şi sare şi un cuvânt de bun venit, la care a răspuns P.S. Sa Iustinian.

De aici oaspeţii au urcat 2 km spre sfânta mânăstire.

La ora 10, a început oficierea Sf. Liturghii arhiereşti, răspunsurile fiind date de către corul din Tg. Lăpuş.

La priceasnă a vorbit P.C. Părinte protopop Ioan Ciceu despre viaţa şi minunile Sf. Prooroc Ilie, scoţând în evidenţă spiritul de dreptate ce-l anima pe acest prooroc când a avut curajul să-i înfrunte pe regele Ahab şi pe regina Izabela pentru nedreptatea ce i-o făcuse lui Nabot, luându-i via, etc.

La sfârşitul Sf. Liturghii a vorbit P.S. Sa Iustinian, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, care, legat de viaţa şi minunile Sf. Ilie Tesviteanul, a dat multe sfaturi credincioşilor prezenţi.

În încheiere P.S. Sa a făcut apel la cei prezenţi pentru a sprijini terminarea lucrărilor de pictare a bisericii şi pentru a oferi un exemplu, P.S. Sa a înmânat P. Cuv. Arhimandrit Paisie suma de un milion de lei. Acelaşi gest l-a făcut şi Dl. ing. Ioan Buda, prefectul judeţului Maramureş, care a înmânat părintelui Arhim. Paisie Cosma o diplomă de onoare pentru ostenelile sale, pentru sfânta mănăstire, iar pentru continuarea picturii a dăruit părintelui stareţ suma de două milioane de lei. Desigur că credincioşii, văzând aceste exemple, au dat şi ei după putere şi stare pentru terminarea picturii.

Credincioşii din parohiile Baba şi Drăghia au oferit o agapă frăţească pentru toţi participanţii la acest hram.

La urmă, P.S. Sa Iustinian a mulţumit tuturor ostenitorilor Martei pentru pregătirea şi buna desfăşurare a agapei frăţeşti.

În calitate de gazdă, P. Cuv. Arhim. Paisie a mulţumit P. Sfinţitului Iustinian, preoţilor, oficialităţilor şi credincioşilor pentru participarea la acest hram binecuvântat de Dumnezeu şi cu un timp foarte frumos.

Am ţinut să relatez toate aceste fapte spre a arăta că noi românii suntem pregătiţi şi pentru fapte de cinstire a lui Dumnezeu şi de ajutorare pentru semeni. Pe nedrept şi cu efect nociv sunt supralicitate abateri de la conduita morală şi acte cu caracter antisocial.

La Sf. Mănăstire de la Coroieni, gândul cel bun, rugăciunea, fapta cea bună au adunat o mare mulţime de credincioşi care s-au zidit duhovniceşte, împreună cu păstorii lor.

Arhimandrit
GAVRIIL BURZO

Loc. Suciu de Sus — Mănăstirea Breaza, jud. Maramureş

Luptele de gladiatori în epoca romană

Competiţiile de gladiatori erau, probabil, de origine etruscă. Conform tradiţiei, au fost introduse la Roma în 264 î.Hr. şi au dobândit repede o mare popularitate. Din spectacole private cu caracter funebru au devenit, în 105 î.Hr., spectacole publice.

S-au răspândit cu rapiditate în toate provinciile Imperiului Roman şi, cu trecerea timpului, au pierdut semnificaţia funerară originară, devenind simple spectacole. În sfârşit, cu împăratul Domiţian (81-96 d.Hr.), jocurile de gladiatori private au fost abolite.

Pe de altă parte, astfel de lupte (în latină, *munera)* erau în perfectă consonanţă cu conceptul tradiţional de virilitate, atât de prezent în conştiinţa societăţii romane. Plebea romană, nesatisfăcută de propriaşi condiţie, îşi revarsă asupra învingătorului propriile pasiuni şi umori, făcând din el un adevărat „profesionist" (în sensul etimologic al cuvântului).

Dezvoltarea jocurilor *munera* a determinat sosirea la Roma a diverşilor prizonieri, sclavi, oameni liberi, care erau angajaţi în lupte, desigur, după o adecvată pregătire. În perioada persecuţiilor, unii dintre combatanţi erau creştini; nefiind pregătiţi pentru aceasta, deveneau victime sigure în arenă, spre distracţia publicului.

Devenind un joc de stat, s-a recurs la o serioasă organizare, prin *leges gladiatoriae,* prin constructori şi pretori, apoi prin *curatores,* angajaţi direct de împărat.

Gladiatorii erau reuniţi în *familiae* şi împărţiţi în categorii sau clase, în funcţie de tipul de armătură şi de genul de luptă. Împăratul Augustus a reorganizat clasele de gladiatori şi a stabilit definitiv închisorile. De obicei, trupa de gladiatori era formată din condamnaţi la moarte sau la munci forţate, din sclavi, din oameni liberi, care-şi puneau propriul trup la dispoziţia unui impresar de lupte. Acesta din urmă, numit *lanista,* se îngrijea de antrenamente şi de întreţinerea gladiatorilor, de cazarea lor în *ludus* (un fel de şcoală-sală-cazarmă), unde erau supuşi unei discipline de fier şi unor legi foarte severe şi supravegheaţi continuu de gărzi. Tratamentul rezervat lor era, aşadar, foarte asemănător celui al criminalilor de drept comun, atâta doar că se acorda mare atenţie sănătăţii lor şi că un medic le controla în fiecare zi dieta. În schimb, criminalii (între ei, mulţi creştini, care purtau acest nume doar pentru că mărturiseau credinţa în Hristos ...) nu se bucurau de aceste facilităţi, deşi compăreau împreună în arenă.

La Roma, existau mai multe şcoli imperiale de gladiatori, dintre care, cea mai mare era *Ludus Magnus,* construită lângă Amfiteatrul Flavius.

Împăratul Constantin a abolit luptele *munera,* dar, la Roma, jocurile de gladiatori au continuat până spre a doua jumătate a secolului al V-lea, când au fost definitiv interzise de Honoriu.

Roma, august 2004

Arhim. IUVENALIE IONAŞCU

AGENDA Î.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Vineri, 25 IUNIE 2004 — Î. P S. Sa Dr. ANTONIE** a primit pe dl. prof. Laurenţiu Tănase, Ministru secretar de stat la Ministerul Cultelor, în prezenţa Permanenţei Consiliului Eparhial şi a P. C. Arhim. Ilarion Urs, Stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe Arhid. conf. dr. Dorin Oancea, Decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

● **Luni, 28 IUNIE 2004** —A plecat spre Mânăstirea Slatina, jud. Suceava.
— A poposit în casa preotului Petru Ciobanu de la parohia Slatina, jud. Suceava.
— Seara, s-a oprit la Mânăstirea Slatina unde a fost primit de Maica stareţă Evelina Tănase şi P. C. Paisie, împreună cu soborul Mânăstirii.

● **Marţi, 29 IUNIE 2004 — Sărbătoarea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel"** — Asistă la Sf. Liturghie în Biserica Mânăstirii Slatina. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învăţătură.
— A participat la masa festivă cu prilejul zilei onomastice a vechiului său prieten Pr. Petru Ciobanu.
— În după-masa aceleiaşi zile s-a întâlnit cu: P. C. Pr. Ignatie Peckstadt şi soţia, preot ortodox din Belgia.
— Dl. Virgil Ionescu, de la Facultatea de Teologie din Bucureşti.
— Un grup de tineri ortodocşi din Chişinău, participanţi la marşul „Drumul Crucii" la festivităţile aniversării a 500 de ani de la moartea Sf. Ştefan cel Mare.
— A primit pe preotul Petru Rusu de la Parohia Slatina II, jud. Suceava.

● **Miercuri, 30 IUNIE 2004** — A vizitat Mânăstirea Râşca, unde a petrecut o bună parte ca şi călugăr închinoviat în obştea Mânăstirii.
— A fost întâmpinat de stareţul Demostene Buzdugan şi obştea Mânăstirii.
— Cu acest prilej a vizitat şi fosta chilie în care a locuit.
— În aceeaşi zi a vizitat Mânăstirea Sihăstria unde a fost întâmpinat de P. C. Arhim. Ioanichie Bălan.
— S-a recules şi a aprins o lumânare la mormântul marelui duhovnic Ilie Cleopa.
— Tot în aceeaşi zi a vizitat Mânăstirea Neamţ, unde a fost întâmpinat de P.C. Arhim. Benedict Sauciuc, stareţul Mânăstirii. A cercetat sfânta biserică şi a aprins o lumânare la mormântul P. Cuv. Protosing. Nichifor Stancu.
— S-a întâlnit cu P. C. Pr. prof. Constantin Coman de la Facultatea de Teologie din Bucureşti.

● **Joi, 1 IULIE 2004** — A vizitat Mânăstirea Dragomirna şi a fost întâmpinat de Maica stareţă Heruvima.
— A vizitat Mânăstirea Probota, unde se restaurează ruinele caselor domneşti aparţinând domnitorilor Petru Rareş şi Vasile Lupu.

● **Vineri, 2 IULIE 2004** — La întoarcerea spre Sibiu s-a oprit şi a vizitat Mânăstirea „Izvorul Mureşului" unde a fost întâmpinat de Monahia Mina Oprea şi soborul Maicilor de aici.
— Cu această ocazie a rostit un cuvânt de învăţătură.

● **Luni, 5 IULIE 2004** — A prezidat la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, şedinţa Permanenţei Consiliului Eparhial.
— A primit pe dl. Sorin Joantă, inspectorul şcolar al Arhiepiscopiei.

● **Marţi, 6 IULIE 2004** — A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarh al Mânăstirilor.

● **Joi, 8 IULIE 2004** — A primit pe d-na Ecaterina Gospodin din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Petre Oltean de la Parohia Viile Sibiului, Protopopiatul Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe Maria Deac fostă angajată la Arhiepiscopie.

● **Vineri, 9 IULIE 2004** — A primit pe Dl. prof. Gabriel Liiceanu din Bucureşti.

● **Joi, 15 IULIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Minea Sorin de la Parohia Brădet, jud. Covasna.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Munteanu de la Parohia Fofeldea, Prot. Sibiu.
— A primit pe dl. dr. Sorin Joantă de la Centrul Eparhial.
— A primit pe dl. lector Dr. Paul Brusanowski de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
— A primit pe dl. Cârjă Mihai din Timişoara.

● **Vineri, 16 IULIE 2004** — A primit pe Dr. Viorel Roman din Sibiu.

● **Marţi, 20 IULIE 2004** — A primit pe Dr. Wang Xiaoguang din China.
— A primit pe Pr. prof. dr. Cezar Vasiliu de la Montreal.

● **Miercuri, 21 IULIE 2004** — A primit pe Arhid. conf. dr. Dorin Oancea, decanul Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **Joi, 22 IULIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Minea Sorin de la parohia Brădet, jud. Covasna împreună cu soţia.
— A primit pe P.C. Pr. Mircea Leb şi soţia de la Parohia Săcele, Prot. Braşov.
— A primit pe dl. Ioan Faloba din Sibiu, cântăreţ bisericesc, împreună cu fiica acestuia, Bianca Faloba din Anglia.

● **Sâmbătă, 25 IULIE 2004** — A primit pe Î.P.S. Iosif, Mitropolitul românilor ortodocşi din Europa Occidentală (cu sediul la Paris), împreună cu P. S. Laurenţiu Streza, episcop de Caransebeş.

● **Marţi, 27 IULIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. dr. Nicolae Dura, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Viena - Austria.
— A primit pe d-na Maria Bratu din Sibiu.
— A primit pe monahia Veronica Motrica de la Schitul Bazna, prot. Mediaş.
— A primit pe dl. Florin Oancea, reporter la Televiziunea Antena 1, Sibiu.

● **Miercuri, 28 IULIE 2004** — A primit pe Dr. Emil Băcilă, directorul Direcţiei Sanitare Sibiu, şi pe Dr. Gheorghe Ghişe din Sibiu.

● **Joi, 29 IULIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ioan Munteanu cu soţia de la Parohia Fofeldea, prot. Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Laţchescu, asistent social, prot. Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **13 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roşu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.

● **15—17 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod al B.O.R. la Bucureşti.

● **20 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale din Bărcut, prot. Făgăraş şi Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Neagu Marius a fost hirotesit întru sachelar. În aceeaşi zi a vizitat canonic şi bisericile din Netuş, Brădeni şi Retiş din prot. Agnita.

● **21 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a participat la lucrările Simpozionului „Transformare şi ecologie" organizat de Academia Evanghelică din Sibiu şi a prezentat referatul **„Răul fizic şi răul moral"** al Sanctităţii Sale Patriarhul ecumenic Bartolomeu I.
— A participat la Primăria Sibiu la constituirea Asociaţiei „Sibiu 2007 — capitală culturală a Europei", devenind membru al acesteia.

● **22—23 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a prezidat examenul pentru ocuparea postului de preot de la parohia Tractorul II, Braşov.

● **24 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Schitului „Naşterea Sf. Ioan Botezătorul" din Poiana Braşov, rostind cuvânt de învăţătură.

● **25 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a vizitat Mânăstirea Orlat, Schitul Foltea şi biserica-monument istoric din Sibiel.

● **26 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a primit o delegaţie militară elenă aflată în vizită la Sibiu şi pe care a condus-o apoi la Catedrala mitropolitană şi la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **27 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Apostoli Petru şi Pavel" de la Cârţişoara, prot. Avrig, rostind cuvânt de învăţătură.

● **29 IUNIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ap. Petru şi Pavel" din Sibiu (Dintre Brazi) rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **2 IULIE 2004 — P. S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care a săvârşit Sf. Liturghie la Mânăstirea Putna cu prilejul comemorării a 500 de ani de la trecerea la cele veşnice a voievodului Ştefan cel Mare şi Sfânt.
— A vizitat mânăstirile Sucevita şi Moldovita din Bucovina.

● **4 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Spitalului Militar din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara, a slujit şi predicat la Taina Sf. Maslu de obşte în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu.

● **7—8 IULIE 2004 — P. S. Sa** a prezidat examenul de capacitate pentru candidaţii din Arhiepiscopia Sibiului.

● **10 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.
— A oficiat o slujbă religioasă cu prilejul depunerii Jurământului militar de către trupele Jandarmeriei din Sibiu.

● **11 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale cu hramul „Sf. Paraschiva" din parohia Ghijasa de Jos prot. Agnita şi Sfânta Liturghie arhierească. A vizitat şi mânăstirea de maici de la Valea Hârtibaciului.

● **16 IULIE 2004 — P. S. Sa** a participat la Biblioteca Astra din Sibiu la o întâlnire cu Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

● **18 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Pogorârea Sf. Duh" din Sibiu, Valea Aurie (Pr. paroh Simion Săsăujan), rostind cuvânt de învăţătură.

● **20 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ilie" din Sibiu — Vasile Aron, rostind cuvânt de învăţătură (Pr. paroh Vasile Munteanu).

● **22 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a Capelei cu hramul „Sf. Nicolae" de la Şcoala specială de fete din Turnu-Roşu, prot. Avrig şi Sf. Liturghie arhierească. P.C. pr. Petre Oltean, confesorul şcolii, a fost hirotesit întru iconom.

● **25 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Vasile" din parohia Fofeldea, prot. Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească (Pr. paroh Ioan Muntean).
— Seara, a slujit Vecernia şi Sfinţirea monumentului eroilor din comuna Coveş, prot. Agnita, rostind cuvânt de învăţătură. P.C. Pr. paroh Mihai Naicu a fost hirotesit întru Sachelar.

● **27 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Schitul „Colţul Chiliilor" din Zărneşti, cu prilejul zilei hramului (Sf. Pantelimon).
— A cercetat canonic bisericile Sf. Nicolae şi Sf. Arhangheli din Zărneşti.

● **28 IULIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a Capelei „Sf. Vasile" de la Azilul de bătrâni din Braşov şi Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Stelian Raicu a fost hirotesit întru sachelar.

● **30 IULIE 2004 — P. S. Sa** a oficiat o slujbă de Te-Deum cu prilejul înălţării în grad a ofiţerilor din Garnizoana Sibiu.

● **31 IULIE 2004 — P. S. Sa** a participat la festivitatea de premiere a participanţilor la Olimpiada de pictură pe sticlă de la Fântânele, prot. Sălişte.
— A participat la festivitatea de deschidere a Zilelor Oraşului Tălmaciu.
— Seara a slujit Vecernia şi slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Ştefan cel Mare" din oraşul Copşa Mică, prot. Mediaş (Pr. paroh Teodor Cândea).

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

— Parohia ortodoxă română Săcele — la transferări.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ

— Parohia ortodoxă română Bucium — la numiri.

Termen de concurs: 10 iulie — 10 august 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copiii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Protoiereul Ioan Ciuntu din Basarabia publică cartea **Mărturisiri în alb şi negru,** o culegere antologică de povestiri (2000—2003). Cartea a apărut în Editura Poligrafică, Chişinău, 2003, 162 pag.

E un povestitor real. Lucru pe care l-a văzut Grigore Vieru, marele poet al Basarabiei. El scrie printre alte lucruri interesante şi aceste cuvinte: *„La această bucurie se mai adaugă una: harul literar al străluciţului nostru protoiereu, care a dat viaţă diverselor întâmplări ale unor vremuri trecute sau actuale, unele dintre ele fiind împlinite artistic şi dând dovadă de autenticitate. Am citit cu plăcere câţiva ani în urmă culegerea* **„Dangăt de clopote"**. *Harul de povestitor, frumuseţea însuşirii faptelor deseori dramatice, la care se adaugă şi un umor fin, aduc din paginile acestei noi cărţi, bucurie şi linişte sufletului nostru în nişte vremuri atât de nedrepte cu noi şi atât de potrivnice legilor creştineşti". (Un preot al demnităţii naţionale şi al scrisului).*

Am citit toată cartea cu mare bucurie. Dăm la întâmplare câteva din cele multe titluri pe care le are şi în care autorul povesteşte întâmplări din viaţa sa personală, dar cu tâlc pentru toţi oamenii. Iată, citâm câteva: „Mătuşă Catincă nu te ţii de cuvânt", sau „O „minune" de ziua Sfântului Nicolae", sau iată alta „Mândrie de păun".

Iată numai câteva cuvinte luate la întâmplare: „E noapte. În întunericul bisericii, ici-acolo se aud şoaptele creştinilor, răvăşiţi de emoţiile aşteptării. Pâlpâie doar candela de la icoana Învierii Mântuitorului. Înclin făclia spre candelă. La o uşoară atingere, mucul făcliei prinde viaţă, sfârâie şi aruncă o ploaie de steluţe, prefăcându-se din minuscule scântei efemere într-o dungă de lumină ce se aruncă în sus, subţiindu-se. E momentul când dispare pe o clipă, hotarul dintre real şi ireal, dintre cele materiale şi cele spirituale. E noaptea Sfintelor sărbători de Paşti . . .".

E un preot cu talent artistic de care cred că vom mai auzi.

● Am primit cu mare bucurie cartea lui Andrei Pleşu: **Despre îngeri,** apărută la Editura Humanitas, Bucureşti, 2004, 287 pag.

Nici nu aş fi crezut că Andrei Pleşu să ne dea o astfel de carte, în care scrie cum n-am mai văzut în nici o altă carte, **Despre îngeri,** acele fiinţe cereşti care fac bucuria noastră, a tuturor celor care credem şi care ne bucură foarte mult.

Iată ce scrie la pag. 82: *„Nu există om, oricât de neînsemnat, oricât de „mic" care să nu aibă în ceruri un înger al său, cu ochii aţintiţi spre Faţa Tatălui — spre Iisus (Matei 18, 10). Cine disprefuieşte pe cel mai precar dintre oameni îi disprefuieşte, aşadar, îngerul şi întunecă, indirect, Tronul dumnezeiesc. În Epistola lui Pavel către Evrei (1, 14) îngerii sunt numiţi „duhuri* **slujitoare, şi trimise să îndeplinească o slujbă pentru cei ce vor moşteni mântuirea",** *adică pentru oameni. Capitolul 12, Faptele Apostolilor, relatează o poveste năucitoare: Apostolul Petru e scos din închisoare de un înger, bate, în puterea nopţii la uşa unor prieteni, iar aceştia, convinşi că o asemenea evadare e imposibilă, socotesc că cel de la uşă nu poate fi Petru, ci îngerul lui! Pentru acea comunitate precreştină era, prin urmare, de la sine înţeles nu numai că Petru avea un înger, dar şi că îngerul acela îi* **semăna** *până la identitate".*

Pe ultima copertă Andrei Pleşu mai spune câteva cuvinte pe care aş vrea să le amintesc: *„S-a spus mereu că îngerii sunt „dublu" ceresc al omului. Suntem mereu însoţiţi de „modelul" nostru, de portretul nostru îmbunătăţit. Şi suntem — sau, în orice caz, ar fi bine să fim — într-un dialog permanent cu posibilul acestui portret. Îngerul oferă fiecăruia din actele noastre reperul* **epurei** *lui, adică desenul lui ideal. Lângă fiecare „este", îngerul aşază un „cum ar trebui să fie". El conjugă neobosit, la optativ, curgerea vieţii noastre, aşa cum am face-o noi înşine dacă am fi în condiţia lui".*

E o carte foarte bună care n-ar trebui să lipsească din casa nimănui.

● Ierom. Rafail Noica traduce din limba rusă cartea: CUVÂNTĂRI DUHOVNICEŞTI, vol. I de Arhim. Sofronie. Cartea apare la Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2004, 396 pag.

Arhim. Sofronie Sarov a trăit între 1896—1993. Cartea de faţă prezintă cuvântările stareţului Sofronie între anii 1989—1993. Era originar din Moscova. Încă din copilărie el s-a dăruit picturii. A scăpat în Apus în 1922. Părăsind totuşi pictura în 1925, el s-a dus la Muntele Athos, unde s-a întâlnit cu Cuviosul Siluan Atonitul. De la acesta ne-a rămas cuvântul lui Dumnezeu, descoperit printr-o frază interesantă, şi anume: *„Ţine-ţi mintea în iad şi nu deznădăjdui".*

La Muntele Athos a fost ucenicul bun al Sfântului Siluan. Acesta a spus cuvintele interesante: „Ei de la sine nimic nu spun . . . vorbesc numai ceea ce le dă Duhul".

Cartea e alcătuită din 30 de predici foarte valoroase, pe care le-a ţinut el, şi cred că e o binecuvântare frumoasă, făcută neamului românesc traducerea acestei cărţi. Sunt predici originale de mare conţinut, pe care el le-a dăruit ascultătorilor săi.

Părintele Rafail a făcut un lucru extraordinar, purându-ne şi pe noi printre ascultătorii lui. Căci cartea e un preţios document pentru viaţa creştinilor. Dumnezeu să-l binecuvinteze şi pe el şi pe traducătorul lui, care s-a gândit să ne traducă o astfel de carte, foarte folositoare, o carte minunată, a unui om minunat, pe care o pune la dispoziţia cititorului român.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
15 august
2004
Nr. 31—32

„Maica Cerului — Nădejdea poporului"

După o perioadă de post şi rugăciune, de înfrânare şi de nevoinţe duhovniceşti de două săptămâni, creştinii ortodocşi serbează la 15 august, în fiecare an praznicul Adormirii Maicii Domnului.

Poporul nostru îl numeşte şi *Sfânta Maria Mare* pentru a-l deosebi de praznicul Naşterii Maicii Domnului sau *Sfânta Maria Mică*.

Numele acestei sărbători a intrat şi în folclorul românesc în legătură cu fenomenul transhumanţei:

„De sfânta Maria Mare
Cobor oile la vale
La sfânta Maria Mică
Nu mai rămâne nemică".

Este poate cea mai mare sărbătoare dintre cele patru închinate Maicii Domnului, care are o conotaţie deosebită pentru lumea ortodoxă. Ziua aceasta adună milioane de pelerini la marile sanctuare închinate Sfintei Fecioare din întreaga lume ortodoxă. Şi la noi, la români, această zi are o semnificaţie aparte, mii de pelerini îndreptându-se mai ales pe jos către sfintele lăcaşuri închinate Sfintei Maria de pe cuprinsul patriei.

La 15 august Biserica face amintire de adormirea Maicii Prea Curate, căci într-adevăr trecerea dincolo pentru Maica Domnului, ca şi pentru fiecare dintre noi, este o adormire şi nu o moarte. Biserica nu vorbeşte nicidecum de moartea Maicii lui Hristos ci de Adormirea ei.

După înălţarea la cer a Fiului Său şi după Cincizecimea Rusaliilor, Maica Domnului a fost în grija ucenicului iubit al Mântuitorului, Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan, care a primit-o ca mamă — şi prin el întreaga omenire — atunci când Hristos Domnul era pe Crucea Golgotei.

La vremea sorocită mutării ei, ne istoriseşte tradiţia Bisericii, Maica Domnului a fost înştiinţată de arhanghelul Gavriil — acelaşi care la Buna-Vestire i-a adus vestea naşterii în pântecele său a lui Mesia —, de trecerea ei dincolo. Sf. Fecioară a chemat pe văduvele şi fecioarele care îi erau aproape şi le-a împărţit puţinele sale haine pe care le avea. După rugăciune fierbinte către Fiul Său, Fecioara s-a aşezat pe patul ei şi aşa în chip smerit şi cuvios şi-a dat obştescul sfârşit.

Icoana Adormirii ne-o prezintă pe Sfânta Născătoare de Dumnezeu, întinsă pe pat, înconjurată de sfinţii apostoli, de sfinţii ierarhi şi de îngeri care plângeau pentru pierderea ei.

Într-o mandorlă strălucitoare apare Mântuitorul Hristos care ţine, sub chipul unui prunc, sufletul Maicii Domnului care se suie la cer. În partea de jos a icoanei apare evreul cu numele Atonie, care, din ură faţă de Hristos, s-a ridicat din mulţime şi a vrut să răstoarne patul cu trupul Maicii Domnului. Din cer însă arhanghelul Mihail i-a tăiat mâinile care i-au rămas lipite de pat, pentru ca apoi prin convertire şi pocăinţă să fie vindecat.

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
SIBIU

Decizie sinodală privind unele îndreptări în Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 15 iunie 2004, a luat în examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 1807/2004 cuprinzând propunerile Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu de aprobare a unor îndreptări în Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur în perspectiva publicării unei viitoare ediţii a Liturghierului.

Luând act că propunerile de îndreptări în Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur aduse înaintea Sfântului Sinod de către Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului sunt făcute în spiritul prevederilor art. 10, lit. „m" din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cărora Sfântul Sinod are competenţa de *„A iniţia, autoriza şi supraveghea tipărirea de cărţi de ritual şi de icoane religioase pentru trebuinţele cultului"*;

În urma lecturării şi definitivării fiecărui punct din propunerile formulate de Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, a consideraţiilor exprimate în cadrul discuţiilor care au avut loc şi la propunerea Comisiei pentru Doctrină, viaţă monahală şi misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

● *Aprobă propunerile Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului de îndreptări în textul Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur în perspectiva publicării unei viitoare ediţii a Liturghierului, în următoarea formă rezultată în urma discuţiilor din plen:*

PESTE TOT:

— În loc de: *Strana*, se va scrie corect: *Poporul;*

— În loc de: *Cu pace, Domnului să ne rugăm*, se va scrie corect: *Cu pace Domnului să ne rugăm* (fără virgulă);

— În loc de: *închinăciunea*, se va scrie corect: *închinarea;*

LA RUGĂCIUNEA ANTIFONULUI ÎNTÂI:

— În loc de: *... şi cu cei care se roagă ...*, se va scrie corect: *... cu cei ce se roagă ...*;

LA RUGĂCIUNEA ANTIFONULUI AL DOILEA:

— În loc de: *dumnezeiască puterea Ta*, se va scrie corect: *dumnezeiasca Ta putere;*

La APĂRĂTOARE DOAMNĂ:

— În loc de: *Ci ca ceea ce ai stăpânire*, se va scrie corect: *Ci ca una ce ai stăpânire;*

La FERICIRI:

— La fericirea a 9-a, în loc de actuala formulare: *Fericiţi veţi fi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mintind pentru Mine* (sau, în varianta: *... mintind din pricina Mea*), se va scrie corect: *Fericiţi veţi fi când din pricina Mea vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi, mintind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră* (textul îndreptat din ediţia jubiliară a Bibliei);

La RUGĂCIUNEA CÂNTĂRII CELEI ÎNTREIT SFINTE (şi în toate cazurile asemănătoare):

— În loc de: *Care*, se va scrie corect: *Carele* sau *Cel ce;*

La RUGĂCIUNEA CERERII STĂRUITOARE (şi în alte cazuri, în funcţie de context):

— În loc de: *... şi ne miluieşte pe noi, după mulţimea milei Tale*, se va scrie corect: *... şi ne miluieşte după mulţimea milei Tale;*

La RUGĂCIUNEA PENTRU MORŢI:

— În loc de: *Şi orice greşeală au săvârşit ei (...) iartă-le lor*, se va scrie corect: *Şi pentru tot ceea ce au greşit ei (...) iartă-i!*

(Continuare în pag. a 2-a)

CANCELARIA SFÂNTULUI SINOD

Delictul simoniei şi sancţionarea sa

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa sa de lucru din 15 iunie 2004, a luat în examinare referatul Cancelariei Sfântului Sinod în legătură cu adresa Arhiepiscopiei Clujului nr. 1805/2004, cuprinzând propunerea Î.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului pentru completarea prevederilor Regulamentului de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române cu definirea delictului simoniei şi a pedepselor ce se pot aplica.

Constatând că pe ansamblul activităţii şi vieţii noastre bisericeşti, clerul, personalul didactic, personalul monahal şi personalul neclerical de la unităţile bisericeşti se încadrează cu responsabilitate în disciplina canonică, respectând prevederile statutare şi regulamentare bisericeşti care normează aceste aspecte;

Având în vedere că exprimarea Sfântului Sinod cu maximă luciditate şi deplină responsabilitate în problema fenomenului corupţiei generalizate din România, în contextul aderării ei la Uniunea Europeană, cunoscând că problema devine cu atât mai sensibilă pentru viaţa noastră bisericească atunci când s-ar vădi existenţa unor astfel de cazuri şi că orice astfel de exprimare întăreşte Biserica Ortodoxă Română în misiunea şi prestigiul ei;

Ţinând seama că, în accepţia generală a cuvântului, corupţia vizează în primul rând mita, un delict prevăzut şi sancţionat de Codul Penal şi pe care limbajul bisericesc îl numeşte simonie, delict respins cu indignare de Sfinţii Apostoli şi, ulterior sancţionat cu vigoare în Sfintele Canoane ale Bisericii, de la al 9-lea Apostolic până la al 5-lea al Sinodului VII Ecumenic;

Luând act că în legislaţia noastră bisericească, acest delict este prevăzut în *art. 3, aliniatul I, litera „r"* din Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată, dar nu se bucură şi de o definiţie, aşa cum se întâmplă cu alte delicte (*apostasia* la art. 5—7, *erezia* la art. 9—11, *schisma* la art. 12—13, *neascultarea* la art. 15—16 etc.) prezumându-se astfel că simonia s-ar reduce la obţinerea ilicită a hirotoniei dar că, actuala complexitate a procesului prin care se accede la hirotonie ne obligă să reiterăm analizele, observaţiile şi interpretările canoniştilor clasici ai Bisericii, care fac o distincţie clară între simonia expresă şi simonia camuflată, aceste aspecte vizând în special sistemul învăţământului teologic, cel ce are menirea de a-i oferi Bisericii oameni bine pregătiţi, bine educaţi şi cu vocaţie certă, a căror admitere sau promovare s-a făcut după criterii strict obiective;

Apreciind că este necesar a se pune la dispoziţia tuturor unităţilor bisericeşti un extras orientativ al prevederilor Sfintelor Canoane ale Bisericii Ortodoxe în problema simoniei, aşa cum este redactat în anexa prezentată de Cancelaria Sfântului Sinod;

Opinând că în succesiunea logică a capitolului *„Despre abateri, delicte şi pedepsirea lor"* din regulamentul de procedură, propunerea respectivă poate fi inclusă, după art. 13, ca *art. 13 bis* (viitor art. 14 la o nouă publicare), urmând ca specialiştii să ţină seama de această propunere la revizuirea Regulamentului de procedură şi la stabilirea pedepselor;

În temeiul prevederilor art. 158 din Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, potrivit cărora *Sfântul Sinod are competenţa de a aproba Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale*

(Continuare în pag. a 2-a)

PREŞEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† TEOCTIST
Arhiepiscopul Bucureştilor, Mitropolitul Munteniei şi Dobrogei şi Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Secretarul Sfântului Sinod
† VINCENŢIU PLOIEŞTEANUL
Episcop-Vicar Patriarhal

Expoziţia naţională „Icoana din sufletul copilului"
Ediţia a XII-a (2004), faza judeţeană

Expoziţia naţională *„Icoana din sufletul copilului"*, ediţia a XII-a, a fost organizată, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, la Sibiu, într-una din sălile Muzeului „Brukenthal", de pe str. Tribunei nr. 6, începând cu data de 24 august 2004.

Organizatorii, sponsorii şi sprijinitorii au fost: Patriarhia Română, Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, Complexul Naţional Muzeal „ASTRA" din Sibiu, Inspectoratul Şcolar judeţean Sibiu, Direcţia pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu - Sibiu, Biroul de Pelerinaj al Patriarhiei, Ordinul Arhitecţilor Sibiu - Vâlcea, Institutul Cultural Român şi Fundaţia Universalia.

Icoanele (pe lemn şi pe sticlă) expuse au fost pictate de copii de grădiniţă, şcoală generală şi licee, din 25 de judeţe ale Ţării.

Juriul a avut următoarea componenţă:

Preşedinte de onoare: *I. P. S. Dr. ANTONIE Plămădeală*, mitropolitul Ardealului.

Preşedinte: *P. S. VISARION Răşinăreanu*, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Membri:

Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural la Arhiepiscopia Sibiului.

Prof. Dr. Corneliu Bucur, directorul Complexului Naţional Muzeal „ASTRA".

Prof. Constantin Catrina, Inspector general al Inspectoratului Şcolar Judeţean Sibiu.

Costin Neamţu, Uniunea Artiştilor Plastici.

Prof. Florin Soare, Casa Corpului Didactic.

Ierod. Calinic Morar, pictor bisericesc — Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

Aurelia Marcu, consilier la Direcţia pentru Culte şi Patrimoniu.

Mirela Creţu, muzeograf şef-secţie la Complexul Naţional Muzeal „ASTRA".

Ada Popa, muzeograf.

Prof. Ana Gabriela Negulescu — redactor corodonator.

Premiile speciale acordate:

1. Premiul omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt — Cercul de pictură „Romănaşul" — al Centrului cultural „Miron Cristea" din Miercurea-Ciuc, jud. Harghita.

2. Premiul special „Părintele Dumitru Stăniloae

(Continuare în pag a 3-a)

Pr. prof. DUMITRU ABRUDAN

Sfârşitul vieţii lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt

Rana de la picior, prilejuită de o schijă duşmană, în faţa zidurilor Chiliei, i-au provocat lui Ştefan-Vodă cel Mare, din ce în ce mai chinuitoare dureri. Ca urmare, în anul 1504, viteazul Domn al Moldovei se pregătea cu grijă pentru trecerea în lumea veşniciei.

A făcut succinte consideraţii asupra celor patruzeci şi şapte de ani, de când Moldova i-a ieşit înainte cu mitropolit, episcopi, egumeni, boieri, răzeşi şi ţărani, în Câmpul de la Direptate, voindu-l Domn al ţării, ceea ce de fapt a dorit şi el. Ca o minune a Domnului Hristos, a vegheat ca numele ţării să fie cinstit de toţi fiii ei, trecând graniţa, de la Caffa Crimeii, până la Roma.

Faţă de aprecierea îndeobşte de care s-a bucurat, Ştefan Vodă a recunoscut că la Războieni şi la Chilia a fost înfrânt. Cât despre Moldova — zicea el — ea a biruit pretutindeni. Cu respect a înşirat el localităţile în care zăceau moşii, pe oasele cărora sta pământul Moldovei, ca pe umeri de uriaşi. Spre a se ridica împotriva primejdiei obşteşti a creştinătăţii, a căutat să unească într-un gând Apusul, dar a rămas la făgăduieli. Zadarnic a căutat apoi să unească Răsăritul. În faţa lui Dumnezeu a mărturisit, că „a stat zid neclintit în faţa păgânilor", deşi toţi l-au părăsit. „Doamne, - a zis apoi Ştefan-Vodă - osândeşte-mă după păcatele mele!" Şi în fine, a adresat el din suflet îndemnul: „Ţineţi minte cuvintele lui Ştefan... că Moldova n-a fost a moşilor mei, n-a fost a mea, şi nu este a voastră, ci a urmaşilor voştri şi a urmaşilor urmaşilor voştri, în veacul vecilor!" (din „Apus de soare" de Barbu Ştefănescu Delavrancea).

Preocupat intens de trecerea din această viaţă, în ziua de 2 iulie 1504, viteazul domn al Moldovei, om binecredincios, cuminte, iubitor de neam şi ţară, Ştefan-Vodă, a trecut în lumea veşniciei.

În fruntea clerului şi a poporului moldovean, mitropolitul Gheorghe a condus convoiul funebru, cu osemintele lui Ştefan cel Mare, de la Suceava la Putna. În dangătele clopotelor, în plânsetele şi lacrimile poporului, rămăşiţele pământeşti ale lui Ştefan-Vodă au fost aşezate în cripta domnească a mânăstirii Putna (Reli S., Istoria vieţii bisericeşti a Românilor, vol. I, Cernăuţi, 1942, p. 276—277).

Coborât fiind în mormânt, se spune, că timp de trei zile şi trei nopţi, pe mormântul marelui Ştefan-Vodă, a ars o lumină, pe care nimenea n-o aprinsese (Iorga N., Istoria lui Ştefan cel Mare, Bucureşti, 1966, p. 247).

În „La moartea lui Ştefan-Vodă cel Bun", din cronica sa, Letopiseţul Ţării Moldovei, Grigore Ureche arată că la 47 ani de domnie, Ştefan-Vodă cel Bun, bolnav fiind şi slab, după războaie purtate în toate părţile, osteneală şi neodihnă, cu mare laudă, a murit în scaunul său de la Suceava.

„Om nu mare de stat, întreg în fire, neleneş... unde nu gândeai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meşter, unde era nevoie, însuşi se vâra, ca văzându-l ai săi să nu îndărăpteze şi rar război de nu biruia.

După moartea lui Ştefan-Vodă, feciorul său, Bogdan-Vodă urma lui luase de lucruri vitejeşti; cum se tâmplă, din pom bun roadă bună op să iasă (adică trebuie să iasă)".

„Cu multă jale de plângere, ţara l-au îngropat pe Ştefan-Vodă la mânăstire, în Putna, care era de dânsul zidită. Atâta jale era, ca după un părinte al său, că s-au scăpat de mult bine şi de multă apărătură. Ce după moartea lui până astăzi îi zic Sfântul Ştefan-Vodă — grăieşte cronicarul G. Ureche (1590-1647) — nu pentru suflet... că el încă au fost om cu păcate, ci după lucrurile lui cele vitejeşti carele nime din domni, nici mai nainte, nici după aceea l-au ajuns.

Au domnit Ştefan-Vodă 47 de ani şi 2 luni şi 3 săptămâni şi au făcut 44 de mânăstiri (şi biserici) şi singur ţiitoriu preste toată ţara.

Iară când au fost aproape de săvârşirea sa, chemat-au vlădicii şi toţi sfetnicii săi, boierii cei mari şi alţi câţi s-au prilejuit, arătându-le cum nu vor putea ţine ţara, cum au ţinut el...".

Egumenii de la Putna au respectat cu credincioşie îndatorirea de a se ruga pentru

(Continuare în pag a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

„Maica Cerului — Nădejdea poporului"

(Urmare din pag. 1)

Troparul Adormirii glăsuieşte minunat arătând toată taina petrecută atunci: *„Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit de Dumnezeu Născătoare, mutatu-te-ai la viaţă fiind Maica vieţii şi cu rugăciunile tale izbăveşti din moarte sufletele noastre"*.

Naşterea mai presus de fire a Fecioarei prin puterea lui Dumnezeu, face ca şi trecerea ei dincolo să fie tot în chip minunat. Aşa cum Hristos Domnul prin înălţarea Lui la cer nu s-a despărţit de oameni, rămânând cu ei *„până la sfârşitul veacului"* (Matei 28, 19), tot aşa prin adormirea ei, Maica Domnului deşi e cu sufletul în cer la Fiul Său, totuşi ea rămâne în lume cu trupul, rămâne caldă rugătoare şi caldă ocrotitoare tuturor celor ce aleargă către ajutorul şi folosinţa ei.

Maica Domnului e mai mult prezentă în lume după sfânta ei adormire decât în timpul vieţii. Ea rămâne de-a pururi *„Maică rugătoare"* şi *„Maică a îndurărilor"* pentru întreaga Biserică, ce o cinsteşte cu deosebită evlavie.

De remarcat este şi faptul că Biserica Ortodoxă nu vorbeşte despre ridicarea cu trupul la cer a Maicii Domnului cum face Biserica Apuseană, cea care face un paralelism nefiresc între Hristos şi Maria.

Biserica Ortodoxă rămâne la învăţătura primară a creştinismului în care unicul Mântuitor este doar Hristos şi nu un om oarecare. Cu toate acestea Biserica Ortodoxă îi acordă o mai mare cinstire în cultul său Maicii Domnului decât alte Biserici, ea fiind mereu invocată în toate slujbele şi rugăciunile ei ca o mijlocitoare fierbinte pentru neamul omenesc. Aşa se explică numărul mare de biserici şi mânăstiri închinate Maicii Domnului, acatistele şi paraclisele compuse în cinstea ei, praznicele afierosite ei ca şi numărul mare de creştini ce poartă cu sfinţenie numele de Maria.

Să rămânem în dragostea Maicii Domnului *„cea pururi fericită şi prea nevinovată"* şi să căutăm pe parcursul vieţii noastre să devenim fii preaiubiţi ai ei, împlinitori ai poruncilor Fiului Său şi lucrători în ogorul mântuirii.

Să o fericim dimpreună cu îngerul: *„Bucură-te, Marie, cea plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău"*. AMIN.

Delictul simoniei

(Urmare din pag. 1)

Bisericii Ortodoxe Române, implicit completările sau modificările ce i se pot aduce;

Urmare discuţiilor care au avut loc, a completărilor ce s-au făcut şi la propunerea Comisiei Canonică, juridică şi pentru disciplină, Sfântul Sinod a hotărât:

● *Ia act cu mulţumiri de propunerea I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului pentru completarea prevederilor Regulamentului de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române cu definirea delictului simoniei şi a pedepselor ce se pot aplica, cu constatarea că pe ansamblul activităţii şi vieţii noastre bisericeşti clerul, personalul didactic, personalul monahal şi personalul neclerical de la unităţile bisericeşti se încadrează cu responsabilitate in disciplina canonică, respectând prevederile statutare şi regulamentare bisericeşti care normează aceste aspecte.*

● *Aprobă completarea* Regulamentului de procedură *al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române prin introducerea după art. 13 a* art. 13 bis, *care va avea următorul conţinut:*

„Art. 13 bis — *Simonia este fapta prin care, în schimbul unor bani, bunuri sau avantaje, ca şi prin prietenie, nepotism, influenţe sau presiuni politice şi de orice natură, se obţine o hirotonie, eparhie, parohie, funcţie, distincţie sau avansare clericală, precum şi admiterea, notarea, promovarea sau absolvirea în învăţământul teologic preuniversitar, universitar şi postuniversitar".*

„Simoniac este atât cel care pretinde sau impune mita, cât şi cel care o oferă, o acceptă, o mijloceşte sau o patronează. Dreptarul biblic se află în Cartea Profetului Isaia, 5, 23: „Vai celor ce pentru mită îi dau dreptate nedreptului şi sugrumă dreptatea celui drept", precum şi în Sfintele Canoane 29 Apostolic, *2* Sinodului IV Ecumenic, *22* Sinodului VI Ecumenic *şi 5* Sinodului VII Ecumenic, *care prevăd sancţiuni radicale pentru asemenea acte de corupţie: caterisirea clericului, anatemizarea mireanului şi nulitatea efectului".*

„Instanţele bisericeşti care judecă actele de simonie sunt Sfântul Sinod pentru arhierei, Consistoriul Eparhial pentru preoţi şi diaconi, Consiliul profesoral prezidat de Chiriarhul locului pentru mirenii din învăţământul teologic".

● *Aprobă ca, pentru preîntâmpinarea unor astfel de cazuri, prezenta hotărâre a Sfântului Sinod să intre în vigoare de la data comunicării ei către unităţile bisericeşti respective, urmând ca la o nouă reeditare, noul* art. 13 bis *să fie inclus, la locul cuvenit, în Regulamentul de procedură al instanţelor disciplinare şi de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române.*

● *Cancelaria Sfântului Sinod va pune la dispoziţia tuturor eparhiilor un extras orientativ al prevederilor Sfintelor Canoane ale Bisericii Ortodoxe în problema simoniei, care se anexează la prezenta hotărâre.*

Aducându-Vă la cunoştinţă această hotărâre a Sfântului Sinod, Vă rugăm să binevoiţi a lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire şi pentru încunoştiinţarea clerului prin publicarea în presa bisericească eparhială.

Decizie sinodală

(Urmare din pag. 1)

La RUGĂCIUNEA DIN TIMPUL CÂNTĂRII HERUVIMICE:

— În loc de: *...şi fără schimbare, Te-ai făcut om şi Arhiereu al nostru Te-ai făcut...*, se va scrie corect: *... şi fără schimbare Te-ai făcut om, şi Arhiereu al nostru Te-ai făcut...;*

— În loc de: *şi învredniceşte-mă, cu puterea Sfântului Tău Duh (...) să stau înaintea Sfintei Tale mese acesteia...*, se va scrie corect: *şi cu puterea Sfântului Tău Duh învredniceşte-mă (...) să stau înaintea acestei sfinte Tale mese...;*

— În loc de: *plecându-mi grumajii mei, şi mă rog Ţie;* se va scrie corect: *plecându-mi grumajii, şi Ţie mă rog:*

La CÂNTAREA HERUVIMICĂ:

— Se menţine textul actual: *Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim...*

După VOHODUL MARE:

— În loc de: Iosif (...) *luând preacurat trupul Tău...*, se va scrie corect: *Iosif (...) luând preacuratul Tău trup...;*

— În loc de: *în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu,* se va scrie corect: *în iad cu sufletul ca un Dumnezeu* (fără virgulă);

— În loc de: *toate umplându-le, Cel ce eşti necuprins,* se va scrie corect: *pe toate umplându-le, Tu, Cel ce eşti necuprins;*

La ecteniile „Să PLINIM..."

— În loc de: *... la Domnul să cerem,* se va scrie corect: *... de la Domnul să cerem.*

După SĂ STĂM BINE:

— În loc de: *Mila păcii, jertfa laudei,* se va scrie corect: *Dar de pace, jertfă de laudă;*

La ecfonisul CÂNTAREA DE BIRUINŢĂ:

În loc de: *Cântarea de biruinţă, cântând...*, se va scrie corect: *Cântarea de biruinţă cântând...* (fără virgulă);

La „CU ACESTE FERICITE PUTERI":

— În loc de: *în noaptea în care a fost vândut şi mai vârtos pe Sine însuşi S'a dat pentru viaţa lumii, luând pâinea...*, se va scrie corect: *în noaptea în care a fost vândut — şi mai degrabă El pe Sine însuşi S'a dat pentru viaţa lumii —, luând pâinea...;*

— În loc de: *... şi fără prihană mâinile Sale...*, se va scrie corect: *... şi neprihănitele Sale mâini...*

La ANAMNEZĂ:

— *În loc de:* Luaţi, mâncaţi, acesta este *trupul Meu, Care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor,* se va scrie corect: *Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu, Cel ce se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor;*

— În loc de: *Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, Care, pentru voi şi pentru mulţi, se varsă, spre iertarea păcatelor,* se va scrie corect: *Beţi dintru acesta toţi, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, Cel ce pentru voi şi pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor;*

La „ADUCÂNDU-NE AMINTE":

— În loc de: *... şi de cea de a doua şi slăvită iarăşi venire,* se va scrie corect: *...şi de cea de a doua şi slăvită venire;*

La „ALE TALE":

— Se va menţine textul actual: *Ale Tale dintru ale Tale, Ţie Ţi-aducem de toate şi pentru toate;*

La EPICLEZĂ

— În loc de: *Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-l înnoieşte nouă, celor ce ne rugăm Ţie,* se va scrie corect: *Doamne, Cel ce pe Preasfântul Tău Duh în ceasul al treilea L-ai trimis Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi, ci ni-L înnoieşte nouă, celor ce ne rugăm Ţie;*

Înainte de TATĂL NOSTRU (ecfonisul):

— În loc de actuala formulare, se va scrie corect: *Şi ne învredniceşte pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema Tată, pe Tine, Dumnezeul cel ceresc, şi să zicem:*

La TATĂL NOSTRU:

— *În Liturghier se va introduce textul din Biblia jubiliară* (oficializat de către Sfântul Sinod);

— *În Cântările Sfintei Liturghii se va menţine textul actual;*

La RUGĂCIUNILE ÎMPĂRTĂŞIRII:

— În loc de actuala formulare, se va scrie corect:

Cred, Doamne, şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu-cel-Viu, Cel ce ai venit în lume să-i mântuieşti pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu. Cred, de asemenea, că acesta este însuşi Preacuratul Tău Trup şi că acesta este însuşi Scumpul Tău Sânge. Deci mă rog Ţie: Miluieşte-mă şi iartă toate greşalele mele cele de voie şi cele fără de voie, cele cu cuvântul, cele cu fapta, cele cu ştiinţă sau cu neştiinţă. Şi mă învredniceşte ca fără de osândă să mă împărtăşesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci. Amin.

Cinei Tale celei de Taină, Fiule al Lui Dumnezeu, astăzi părtaş mă primeşte; că nu voi spune vrăjmaşilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îţi voi da ca Iuda; ci ca tâlharul mărturisescu-mă Ţie: Pomeneşte-mă, Doamne, întru împărăţia Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului şi a trupului.

După SĂ LUĂM AMINTE (la ridicarea Sfântului Trup):

— În loc de: *Sfintele, sfinţilor,* se va scrie corect: *Sfintele, vouă, sfinţilor!*

După: SFINTELE, VOUĂ, SFINŢILOR!

— În loc de: *Unul Sfânt. ...*, se va scrie corect: *Unul este sfânt...*

● *Aprobă ca textele de mai sus să fie folosite şi în alte texte liturgice şi să fie incluse şi în broşura Sfânta Liturghie în cântare omofonă ce se va edita de către Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;*

● *Aprobă ca, în perspectiva preluării de Către Comisia Învăţământului pentru pregătirea personalului bisericesc a preocupării privind diortosirea cărţilor de cult şi, în mod special a textului Sfintei Liturghii, P.S. Episcop Laurenţiu al Caransebeşului să devină membru al acestei Comisii, încetându-i mandatul la Comisia Canonică, juridică şi pentru disciplină;*

● *Cele de mai sus se vor comunica şi Editurii Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române în vederea aducerii la îndeplinire atât în ce priveşte textul Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur din Liturghier, cât şi în vederea pregătirii broşurii Sfânta Liturghie în cântare omofonă.*

Aducându-vă la cunoştinţă această hotărâre a Sfântului Sinod, Vă rugăm să binevoiţi a lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire şi pentru încunoştiinţarea clerului prin publicarea în presa bisericească eparhială.

Ctitoriile Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt în Enciclopedia Română de la Sibiu

Glorioasa şi îndelungata activitate a cunoscutului apărător al Moldovei şi a întregii creştinătăţi, sub care viaţa bisericească a ajuns la o înflorire nemaiîntâlnită până atunci, este prezentată de *Enciclopedia Română* publicată de Asociaţiunea transilvană pentru cultura şi literatura poporului român (Astra), în 1898—1904, nu doar în volumul al III-lea când lucrarea vorbeşte de Binecredinciosul voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt ci pe întregul ei cuprins, ori de câte ori este amintită una din localităţile prin care a trecut, a purtat o luptă sau a ridicat câte un locaş de cinstire închinat lui Dumnezeu.

„Epoca lui e cea mai strălucită în istoria Moldovei. Domnitor viteaz, care prin energie şi prin geniul său militar, diplomaţenia sa şi în şiretenie neîntrecută, a asigurat independenţa ţării faţă de puternicii sei vecini timp de o jumetate de veac" (vol. III, p. 1013), iată fragmentul care descrie cât se poate de elocvent însuşirile Marelui Domnitor şi care constituie începutul prezentării istoricelor sale biruinţe, iar acestea au adus neatârnarea Moldovei şi au stârnit admiraţia întregii Europe. În contextul acestor biruinţe, *Enciclopedia Română* aminteşte apoi o serie de localităţi aparţinând Moldovei lui Ştefan cel Mare şi în strânsă legătură cu acestea şi o serie de mănăstiri şi biserici — construite ori refăcute de Domnitor sau cărora acesta le-a acordat numeroase danii.

Dintre mănăstirile ctitorite de înaintaşii săi cărora Ştefan cel Mare le-a făcut numeroase danii este amintită mănăstirea *Humor*, iar mănăstirii Neamţ, domnitorul i-a construit „Biserica cea mare de astăzi" (vol. III, p. 383), cu hramul Adormirea Maicii Domnului şi i-a întărit numeroase danii.

În ce priveşte mănăstirile şi bisericile construite în întregime de Ştefan cel Mare, cea mai amănunţit este descrisă mănăstirea *Putna*, „pe care Ştefan cel Mare începu a o zidi la 10 iulie 1466 şi a isprăvit-o în 1470 ..., una dintre cele mai frumoase clădiri ale Moldovei ...", care a devenit apoi gropniţă a sa şi a familiei. Acolo la mormântul lui Ştefan, tinerimea română universitară din Viena şi Bucureşti, în frunte cu Ioan Slavici şi Mihai Eminescu, serba „în anul 1871, 15 august aniversarea a 400 de ani de la moartea lui" (vol. III, p. 701).

Evenimentul Junimii nu avea să fie trecut cu vederea nici de prestigiosul nostru ziar sibian, *Telegraful Român*, care în numerele 61, 62, 63 şi 64 din acel an prezenta sub titlul „Serbarea de la monastirea Putna 15/27 Aug. 1871", atât motivele care au determinat această adunare, cât şi misiunea pe care Ştefan cel Mare a avut-o de îndeplinit în condiţiile concrete în care se afla la momentul respectiv Europa şi în special românitatea. „Serba-vom memoria eroului lumei răsăritene, devotatul creştinataţiei, ..., a acelui mai strălucitoriu simbolu, care resuma în sine idealulu iubirei de patria, prundenţiei, pietaţiei sacrificiului: inspire-ni-se dear sufletele de dorul d'a-l imita" (Telegraful Român nr. 61, 1/13 aug., p. 243). Aşa spuneau discursurile ţinute la Putna înainte de a începe descrierea acestui luceafăr al trecutului românilor, care a fost Ştefan al V-lea „celu Bunu, celu Mare şi celu Sântu".

În ceea ce priveşte mănăstirile *Voroneţ* şi *Tazlău*, celelalte două ctitorii monahale ctitorite în întregime de Ştefan cel Mare, Enciclopedia Astra prezintă nu doar anii construcţiei acestora, 1488 şi 1502, dar relatează şi faptul că la vremea respectivă (1871), ele erau transformate în biserici parohiale.

Dintre cele 20 de biserici cu mir construite de domnitor sunt amintite: *Biserica Sf. Ioan din Vaslui, Biserica Sf. Nicolae domnesc din Iaşi*, zidită la 1491 (vol. II, p. 764), *Biserica Sf. Gheorghe din Hârlău*, zidită la 1487 (vol. II, p. 656), *Biserica din Borzeşti* — locul natal al lui Ştefan cel Mare (vol. I, p. 538), *Biserica Sf. Apostoli Petru şi Pavel din Huşi*, ridicată la 1495 (vol. II, p. 740), *Biserica Sf. Nicolae din Dorohoi* pe al cărei frontispiciu se găseşte inscripţia „Blagocestivul şi de Christos iubitorul Io Ştefan Voievod (cel mare) cu mila lui Dumnedeu Domn ţării Moldovei, fiu al lui Bogdan V.v.-am zidit această Biserică cu hramul marelui Ierarch şi făcătorul de minuni Nicolae şi s-a săvârşit în anul de la zidirea lumii 7003 (1495) luna Oct. în 15 dile" (vol. II. p. 206), *Biserica Sf. Nicolae din Popăuţi — Botoşani* (vol. I p. 549), *Biserica Sf. Ioan din Piatra Neamţ*, zisă şi *Biserica domnească*, zidită de Ştefan cel Mare în 1497 (vol. III, p. 592), *Biserica din Volovăţ* construită în 1502 (vol. III, p. 1235), *Biserica din Reuseni* construită tot în 1502 (vol. III, p. 759) şi *Biserica Cuvioasa Paraschiva din Râmnicu Sărat* zidită pe la 1474 (vol. III, p. 771). În ceea ce priveşte *„Biserica Albă" din Baia*, care este atribuită de tradiţie tot lui Ştefan cel Mare, *Enciclopedia română* menţiona „în marginea nord-vest a satului se află ruinele bisericii lui Ştefan cel Mare" (vol. I, p. 356), iar vechii Mănăstiri din Vad, care de la 1475, în urma păcii dintre Ştefan cel Mare şi Matia, i se acordă o importanţă deosebită, i s-au făcut numeroase danii, numindu-i-se chiar şi un episcop.

Puternica credinţă în Dumnezeu şi dragostea pentru glia străbună, care au determinat râvna, jertfelnicia şi eroismul său erau o urmare firească a educaţiei primite de la mama sa, Doamna Oltea şi de la Bogdan II, tatăl său şi aveau să justifice apelativele atribuite de însuşi poporul pe care l-a condus, *Mare şi Sfânt*. Mare şi Sfânt a fost atât datorită stăvilirii expansiunii otomane, cât şi a organizării vieţii bisericeşti, ceea ce a permis înflorirea culturii şi a artei religioase într-un mod nemaiîntâlnit până atunci.

De altfel, acest atribut de *„Mare şi Sfânt"* a constituit şi titlul primului articol apărut în nr. 71 din 6/19 iulie 1904 al „Telegrafului Român", cu prilejul împlinirii a 400 de ani de la trecerea sa în veşnicie. *„Mare* a fost el prin bunătatea inimei, prin înţelepciunea şi vitejia arătată în purtarea luptelor cu duşmanii ţerei sale pe care i-a învins cu oste mult mai mică de cum era a lor... *Sfânt* a fost el pentru că grele lupte a purtat mai ales în contra păgânităţii, făcându-se în zilele sale cel mai devotat apărător al Sfintei Cruci ..., şi *Sfânt* a fost şi pentru evlavia sa legendară şi pentru credinţa pusă în puterea de sus". Iată cugetările ieşite din mintea şi sufletul redactorilor de atunci ai foii şaguniene care constatau, în acelaşi timp, cu deosebit regret şi durere faptul că doar românii transilvăneni nu au putut fi prezenţi la marea sărbătoare de la Putna din 1904.

Şi dacă nr. 72 din 8/21 iulie 1904 prezenta sub titlul „Sărbătoarea lui Ştefan cel Mare", modul în care a fost marcat evenimentul atât la Putna cât şi în principalele oraşe ale ţării, la Suceava şi Bucureşti, ca de altfel şi la Academia Română, precum şi fragmente din alocuţiunea rostită cu acel prilej de Spiru Haret, ministrul român al Instrucţiunii, în numerele 74—78 la rubrica *Foişoara*, sub titlul „Despre Ştefan cel Mare" este prezentat întregul discurs al Prof. Dr. Dimitrie Onciu, rostit la Putna. Acest discurs făcea evocarea complexei personalităţi a domnitorului, dar şi a luptelor purtate şi ctitoriile ridicate ca urmare a victoriilor obţinute.

Ţinând seama de modul în care domnitorul s-a înscris în conştiinţa neamului său, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române avea să procedeze în anul 1992, la canonizarea sa, fiind înscris în calendarul ortodox sub forma *Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt*. Acest fapt ne-a dat posibilitatea ca anul acesta, cu prilejul sărbătoririi la 2 iulie a *unei jumătăţi de mileniu* de la trecerea acestuia în veşnicie, să-l putem cinsti cum se cuvine, făcând cunoscute tuturor faptele demne de urmat ale neînfricatului apărător al dreptei credinţe, cu atât mai mult cu cât chiar în urmă cu o 100 de ani personalitatea sa era cunoscută, iar ideea conştiinţei unităţii noastre naţionale îşi făcea loc din ce în ce mai mult în publicaţiile care apăreau atunci la Sibiu.

Drd. VALERIU GABRIEL BÂŞA

Expoziţia naţională „Icoana din sufletul copilului"

(Urmare din pag. 1)

— Lăutaru Marius, elev cl. a VII-a, Liceul Teoretic Zărneşti, jud. Braşov.

3. Premiul „Cel mai tânăr participant"

— Răducanu Andreea, 5 ani, Grădiniţa „Nouvelle Generation" — Constanţa.

4. Premiul special al juriului „Ucenici ai Frumuseţii şi Credinţei"

— Tabăra de Iconografie din Parohia Fântânele — jud. Sibiu.

Premii Icoană pe Sticlă

1. *Marele premiu*

— *Smădu Octavia*, elevă cl. a XI-a, Liceul Teoretic din Oraş Victoria, pentru Icoana „Prăznicar".

2. *Premiul special al juriului*

— *Mocanu Adina*, cl. a VII-a Şcoala cu clasele I—VIII din Valea Cireşului, jud. Teleorman, pentru Icoana „Maica Domnului cu Pruncul".

— *Ciubotaru Gabriel*, elev cl. a VII-a, Cercul de pictură „Românaşul" din cadrul Centrului Cultural „Miron Cristea", Miercurea Ciuc, pentru icoana „Cuvioşii Mărturisitori Sofronie, Oprea şi Visarion".

Premiul I

S-au acordat în total 7 premii I, unor elevi din mai multe şcoli din ţară.

Premiul II

S-au acordat 18 premii II, unor elevi de la mai multe şcoli din ţară.

Premiul III

S-au acordat 24 de premii III, la tot atâţia elevi de la mai multe şcoli din ţară.

În total 52 de premii acordate pentru icoane pe sticlă.

Premii icoană pe lemn

1. *Marele premiu*

— *Petrescu Alexandra*, elevă cl. a VIII-a, la Liceul Teoretic Zărneşti, jud. Braşov, pentru icoana „Mântuitorul".

2. *Premiul special al juriului*

— *Năməloşanu Medeea*, elevă cl. a VIII-a, Liceul de Artă „D. Cuclin" din Galaţi, pentru icoana „Viziunea proorocului Moise".

3. *Premiul special pentru Tehnică*

— Enache Daniel, elev cl. a IX-a, Seminarul Teologic „Sf. Andrei", din Galaţi, pentru icoana „Arhanghel".

Premiul I

S-au acordat în total 7 premii I, unor elevi din mai multe şcoli din ţară.

Premiul II

S-au acordat 12 premii doi.

Premiul III

S-au acordat 4 premii III.

În total, 23 de premii la „Icoană pe lemn".

De precizat că a existat şi Secţiunea de Mărturii Creştine (obiecte de cult, machete, lăcaşuri de cult, ţesături, etc.).

Premiile acordate la această secţiune

1. *Marele premiu*

— Cercul de machete de la Palatul Copiilor din Buzău pentru machetele „Ctitorii ale lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt".

2. *Premiul special al juriului*

— *Echipa de la Palatul Copiilor din Deva.*

3. *Premiul I*

S-au acordat 2 premii I

4. *Premiul II*

— S-au acordat 6 premii II

5. *Premiul III*

— S-au acordat 3 premii III

În total, 13 premii la secţia „Mărturii creştine".

Premiile au constat în diplome şi cărţi.

La festivitatea de acordare a premiilor au luat cuvântul:

1. *P. S. Episcop Visarion*, care a transmis mesajul *Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie*, mitropolitul Transilvaniei.

2. *Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan*, care a vorbit despre semnificaţia icoanei şi despre evoluţia cultului icoanei în lumea creştină.

3. *Prof. Dr. Corneliu Bucur*, care a prezentat desfăşurarea manifestărilor „Meşteşuguri tradiţionale", care s-au desfăşurat în cadrul Complexului Muzeal Naţional „ASTRA", pe tot parcursul lunii august.

4. *Prof. Constantin Catrina*, care a transmis salutul Inspectoratului şcolar judeţean Sibiu.

5. *Dl. Martin Bottesch*, preşedintele Consiliului Judeţean, care a prezentat mesajul acestui for administrativ.

6. *D-na Prof. Ana-Gabriela Negulescu*, care a mulţumit factorilor ce s-au implicat şi au sprijinit financiar organizarea expoziţiei.

Diferite grupuri de tineri şi elevi au prezentat un program artistic adecvat momentului (cântări liturgice, pricestne, folclor religios).

În ansamblu, manifestarea a fost de înaltă ţinută, iar valoarea exponatelor a rezultat şi din numărul mare de premii acordate.

În luna noiembrie, de sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei, va avea loc faza pe ţară a Expoziţiei „Icoana din sufletul copilului", manifestare care şi-a creat de acum o tradiţie şi care a creat un spaţiu de exprimare a sensibilităţii, purităţii şi frumuseţii sufletului copiilor.

Expoziţia a rămas deschisă până la sfârşitul lunii august.

Sfârşitu vieţii lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt

(Urmare din pag. a 2-a)

sufletul neînfricatului apărător al Ţării. Fără întrerupere, au păstrat nestinsă candela de la căpătâiul lui şi în panegiricele lor i-au lăudat vitejia, dreptatea, iubirea de Dumnezeu, de neam şi de ţară, care s-au înşirat pe fruntea lui Ştefan-Vodă cel Mare şi Sfânt, asemeni unei cununi de mărgăritare.

Ştefan-Vodă a rămas în conştiinţa românimii „ca un om minunat, cum nu mai poate răsări altul. În clipele grele, suspinele şi rugăciunea se suiau la dânsul ca la Dumnezeu" (Iorga N., op. cit., p. 244—245).

În caracterizarea domniei lui Ştefan-Vodă, a spus N. Iorga despre marele domnitor al Moldovei că a fost un ziditor de ţară. De fapt, a găsit ţara de lemn şi a lăsat-o de piatră.

Ştefan-Vodă n-a venit anume să facă războaie; ele i-au fost impuse şi rare i-au fost cazurile în care nu a biruit.

A fost Ştefan-Vodă un bun creştin, dovedind aceasta prin fapte.

A avut în suflet simţul neamului, fapt confirmat cu întreaga sa fiinţă.

S-a impus ca fiind superior contemporanilor săi de creştinătate, deşi nu s-a înfăţişat lumii cu laurii străluciţilor cezari.

Faţă de turci, nu s-a coborât până a călători la sultanul de curând stăpânitor asupra Bizanţului.

Ştefan-Vodă cel Mare n-a moştenit o luptă pentru cruce, dar a simţit ca o datorie lupta pentru cruce. S-a dovedit a fi un adevărat apărător al creştinătăţii, luând în braţul său ferm sabia de atlet al lui Hristos, lăsată de românul Ioan Huniade.

Ofertă de recondiţionare a vaselor liturgice

Din cele mai vechi timpuri, preoţii şi credincioşii ortodocşi s-au străduit ca la sfintele altare să se slujească în cele mai bune condiţii. În acest sens ei şi-au înzestrat bisericile cu odoare din cele mai alese, îndeosebi din aur şi argint, multe dintre ele adevărate capodopere.

Totuşi nu peste tot acest lucru a fost posibil şi de aceea, în timp, vasele liturgice realizate din alte materiale au fost supuse oxidării, devenind astfel improprii utilizării lor în cadrul Sfintelor Taine şi slujbe ale Bisericii.

În sprijinul acestor parohii, vine societatea „Real Gold" din Sibiu, care fiind dotată cu o tehnologie de

placare, de ultimă generaţie, poate să redea strălucirea iniţială obiectelor de cult degradate, ridicându-le la standardul înalt cerut de menirea lor.

Aici se pot auri sau arginta potire, discuri, sfetnice, cruci, pe scurt orice obiect metalic, la un preţ accesibil şi, în funcţie de mărimea comenzii, chiar negociabil.

Doritorii se pot adresa direct societăţii, la sediul din Sibiu, Calea Dumbrăvii nr. 116 A, sau la nr. de telefon: 0744/57 38 90; 0788/38 16 81; 0788/30 68 34.

IOAN BICA,
reprezentant al firmei „Real Gold"

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 3 AUGUST 2004 — Î. P. S. Sa ANTONIE, Arhiepiscop și Mitropolit al Transilvaniei,** a primit pe dl. prof. univ. Dr. Corneliu Bucur, directorul Complexului Muzeal „ASTRA", Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Petre Oltean și pe d-na Prof. Mihaela Miron, Directoarea generală a Școlii Speciale de la Turnu Roșu, după săvârșirea sfințirii Capelei amenajată în cadrul acestui Așezământ.
— A primit pe dl. Florin Oancea, reporter la Postul de televiziune „Antena 1" Sibiu.

● **Miercuri, 4 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. militar Langaș Cătălin de la Unitatea Militară de Aviație din Mediaș.
— A primit pe P.C. Pr. Dorin Cătinaș, preot-paroh la Parohia Șeica Mică, Prot. Mediaș.
— A primit pe Monahia Vasilica Matrica de la Schitul Bazna, Protopopiatul Mediaș.
— A primit pe P.C. Pr. Andrei Sicoe de la Parohia Triaj-Brașov.

● **Joi, 5 AUGUST 2004** — A primit pe Dr. Wang Xiaoguang din China.

● **Sâmbătă, 7 AUGUST 2004** — A primit pe dl. Ec. Constantin Teculescu președintele CEC, împreună cu fiica Teodora.

● **Luni, 9 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. prof. Victor Neamțu directorul Seminrului Teologic Liceal din Brașov.
— A primit pe monahia Vasilica Matrica de la Schitul Bazna.
— A primit pe dl. Ilie Cișmaș, revizorul contabil al Arhiepiscopiei.

● **Miercuri, 11 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. Zenovie Mușoiu, Protopopul Brașovului.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei și pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.
— A primit pe monahia Ierusalima Ghibu, stareța mânăstirii Râmeț.

● **Joi, 12 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. Bogdan Vasile de la parohia Dârste — Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Valeriu Frățilă și soția de la parohia Recea, Protopopiatul Făgăraș.
— A primit pe P.C. Pr. conf. dr. Aurel Pavel de la Facultatea de Teologie din Sibiu și pe dl. Laurențiu Toma, reporter la Televiziunea „Alfa", Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Agapi Rusu de la Parohia Tractorul Brașov.

● **Vineri, 13 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Arhid. prof. Dr. Constantin Voicu din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Arhid. prof. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— În după-masa aceleiași zile a vizitat șantierul de construcții de la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **Sâmbătă, 14 AUGUST 2004** — S-a întâlnit la mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, cu dl. Ec. Constantin Teculescu din București.

● **Duminică, 15 AUGUST 2004 — „Adormirea Maicii Domnului" —** A participat la Sf. Liturghie cu ocazia hramului Mânăstirii, la altarul de vară. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învățătură.
— S-a întâlnit cu dl. senator Corneliu Vadim Tudor, președintele Partidului România Mare.
— S-a întâlnit cu dl. prefect al Brașovului cu senatorii și deputații: Nicolae Iorga, Gheorghe Roșculeț, George Pruteanu, Dornel Onaca, Marcu Tudor, Gelil Eserghep și alte persoane oficiale care i-au însoțit.
— S-a întâlnit cu dl. General Dr. Nicolae Uscoi, comandantul Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu și membru al Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului, participant la acest măreț eveniment.
— A primit pe P. C. Arhim. Ștefan Gușă.

● **Marți, 17 AUGUST 2004** — A primit la Reședința mitropolitană pe d-na Aurelia Buda din Câmpeni împreună cu fiica Ileana și nepotul Gabriel din S.U.A.
— A primit pe Pr. Cristian Motora de la Parohja Câmpeni-Vale.

● **Miercuri, 18 AUGUST 2004** — A primit pe Dr. Viorel Roman din Sibiu.

● **Joi, 19 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe d-na Săsăujan Eugenia, angajată la Arhiepiscopia Sibiu.
— A primit pe dl. Lucian Coca, președintele Asociației „Scriptus" Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediașului.
— A primit pe d-na Ana Negulescu din București, Directoarea Festivalului „Icoana din sufletul copilului".

● **Vineri, 20 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe dl. Miriuță Nicolae din București.
— A primit pe P.C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.

● **Sâmbătă, 21 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. Ioan Ciuntu din Chișinău, consilierul cultural al Mitropoliei Basarabiei.

● **Duminică, 22 AUGUST 2004** — A primit pe dl. arhitect Modoran Victor, pe dl. ing. Bogdan Ioniță și pe dl. ing. Alexe Plămădeală în vederea continuării lucrărilor de construcție la Academia Mânăstirii „Brâncoveanu", de la Sâmbăta de Sus.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus.

● **Marți, 24 AUGUST 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe d-na Ana Marcu Damian, pictoriță din Timișoara.

● **Joi, 26 AUGUST 2004** — A primit pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediașului.
— A primit pe dl. Florin Oancea, reporter la Tv. „Antena 1" Sibiu.
— A primit pe dl. Mihai Boghian, ostenitor al Arhiepiscopiei.
— A primit pe fratele Calinic Pondroș de la Schitul Rășinari.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Dumitru Cobzaru, starețul Mânăstirii Nicula, împreună cu o parte din obștea Mânăstirii.
— A primit pe Ierom. Macarie Vladimir de la Mânăstirea Bistrița, jud. Neamț.

● **Vineri, 27 AUGUST 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial la reședința mitropolitană din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. Viorel Ioniță de la Geneva.
— A primit pe P. C. Pr. Cătălin Dumitrean din Sibiu.
— A primit pe P. Cuv. Arhim. Ilarion Urs, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și exarhul Mânăstirilor.
— A primit pe fratele Calinic Pondroș de la Schitul Rășinari.

● **Sâmbătă, 28 AUGUST 2004** — A primit la reședința mitropolitană din Sibiu pe P. S. Dr. Laurențiu Streza, episcopul Caransebeșului.
— A primit pe P. C. Arhid. conf. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultății de Teologie din Sibiu împreună cu un grup de participanți la cea de-a XIII-a adunare generală a Organizației SOCIETAS OECUMENICA, desfășurată la Sibiu.
— În după-masa aceleiași zile a efectuat o vizită la șantierul de construcții de la Mânăstirea Sâmbăta.
— S-a întâlnit cu P. S. Sofian Pătrunjel, episcop-vicar al Mitropoliei Ortodoxe a Germaniei.
— S-a întâlnit cu dl. ec. Constantin Teculescu din București.

● **Marți, 31 AUGUST 2004** — A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu pe dl. ing. Octavian Pătroiu, fost angajat al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe d-na Ileana Ghibu din Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eprahial

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, **a săvârșit următoarele:**

● **1 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Nașterea Maicii Domnului" din Zărnești, prot. Brașov. P.C. Pr. Viorel Drangă a fost hirotesit întru iconom.

● **4 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a vizitat bisericile parohiale din Streza - Cârțișoara și Oprea - Cârțișoara, prot. Avrig, aflate în șantier de restaurare a picturii murale.

● **5 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Iacob" de la Azilul de bătrâni din Sibiu (str. George Coșbuc), rostind cuvânt de învățătură (Pr. paroh Cătălin Dumitrean).
— Seara a slujit Vecernia la Mânăstirea de la Rășinari.

● **6 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea Bucium, prot. Făgăraș cu prilejul hramului. A vizitat și biserica din Șinca Veche, aflată în șantier de pictură.
— Seara, a slujit și a predicat la Taina Sf. Maslu de obște în parohia Moeciu de Jos, prot. Brașov.

● **8 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale din Felmer, prot. Făgăraș și Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Marius Demeter a fost hirotesit întru sachelar.

● **10 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit împreună cu Î.P.S. Teodosie, Arhiepiscop al Tomisului, Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Brașov, cu prilejul aducerii moaștelor Sf. Epictet și Astion.

● **14 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit împreună cu Î.P.S. Bartolomeu, Arhiepiscop al Clujului, slujba de resfințire a bisericii din Dretea, jud. Cluj, aflată acum în Muzeul ASTRA din Sibiu și Sf. Liturghie arhierească.
— Seara, a slujit Vecernia și Prohodul Maicii Domnului în Catedrala mitropolitană.

● **15 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **16 AUGUST 2004 — P. S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Dintre Brazi", din Sibiu, cu prilejul celui de-al doilea hram „Sf. martiri Brâncoveni", rostind cuvânt de învățătură.

● **21 AUGUST 2004 — P. S. Sa** a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii „Sf. Arhangheli" din Șeica Mică prot. Mediaș și Sf. Liturghie arhierească. P.C. Pr. paroh Dorin Cătinaș a fost hirotesit întru iconom.

● **22 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Sf. Maria" de la Turnu-Roșu, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara, a slujit și predicat la slujba Vecerniei și la punerea pietrei de temelie la noua biserică „Sf. Mucenic Pantelimon" din parohia Sibiu Inferior I (Pr. paroh Teodor Burcuș).

● **24 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a participat la festivitatea de premiere a participanților la Olimpiada „Icoana din sufletul copilului" organizată de Patriarhia Română la Sibiu.
— Seara, a oficiat un Te-Deum în Capela mitropolitană și a ținut un cuvânt de salut participanților la lucrările Simpozionului ecumenic organizat la Sibiu de către „Societas Oecumenica".

● **26 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a vizitat canonic cele două biserici parohiale din Sohodol, biserica parohială din Cheia și Moeciu de Sus, prot. Brașov, precum și mausoleul arhiereului Ilarion Pușcariu din Bran.

● **28 AUGUST 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea de maici de la Valea Hârtibaciului, prot. Agnita.

● **29 AUGUST 2004** — La invitația **P.S. Gherasim** al Râmnicului, **P.S. Sa Visarion Rășinăreanu** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Schitul Cornet, jud. Vâlcea cu prilejul zilei hramului, rostind cuvânt de învățătură.
— **P.S. Sa** a hirotonit întru diacon pe teologul Adrian-Nicolae Păușescu.
— Seara, a slujit Vecernia în Catedrala din Sibiu.

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AVRIG

— Parohia Ortodoxă Română Cârța — la transferări.

Termen de concurs: 1.IX — 1.X.2004.

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cerere în termen legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverințe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliu, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Muzeul de păsări. Scrisori din lazaret,** de Theodor Răpan, Editura Semne, (București, 2004, 377 pag.).

Theodor Răpan ne-a mai dat o carte care e mai presus de poezie și de proză, e parcă din amândouă și parcă un strigăt neputincios către cerul mare de deasupra și din inima lui.

„Cine ne-nvață să fim? Și de ce? Forță! Epitaf de spus pe-nserate în gând! Ah! Un allegro ma non tropo divin! În spatele tuturor lucrurilor e o pojghiță cât bășica udului, în spatele Morii stai tu, cu suflet de năpârcă spășită! Dintr-o dată, la granița vieților noastre a apărut Arta de a fi imposibili, o roșie dramă ce se conturează pe foile de porumb, în apele minerale în care se ascund trădătorii Câmpiei: mult mai aproape îmi este reflexul, Mărirea!" (pag. 291).

Sau, iată, un alt exemplu luat la întâmplare din această carte a lui Theodor Răpan: *„August mormânt peste Lumina paște caii, dinții mei sunt nebuni de iubire! Tu stai și privești galeșă la Altceva! Numele meu l-ai uitat, blânda cârmă demult a-nnoptat și suspină! Și e o altă noapte-n fața mea de apăsare, în puterea ta eu viețuiesc și-ți cer iertare! . . .*

Lasă-mă, să te colind, Iubire! Valul înspumat a împietrit! August mormânt paște caii, cicoarea se răstește la urzici! Pleacă de-aici!" (pag. 250).

Mă opresc aici. Pentru că altfel ar trebui să copiez toată cartea. E prea frumoasă, în fond e o carte de versuri și nu mai ai nevoie de rimă pentru a te simți în lumea autorului, în lumea versului, în lumea lui Dumnezeu. Deși e o carte mare, totuși e ușor de citit, pentru că versul lui cuprinde doar cât ar scânteia un foc aprins în grabă, în iubire, în liniște și-n neliniște.

E o carte care merită citită și răscitită. E o carte mare. E un dar al poetului către toată lumea, un dar care îți merge la inimă. L-am cunoscut de multe ori, dar parcă niciodată. Abia acum îmi dau seama că respirația lui, gândul lui e numai cântec, care te cuprinde și nu-l mai lași.

Îndemn pe tot omul să parcurgă și în zumzet de albină să înțeleagă că, viața este și frumoasă, și demnă de trăit. Îi mulțumesc autorului pentru această carte pe care mi-a dăruit-o la Mânăstirea Sâmbăta, spunându-mi că îmi trimite **inima lui toată, bătrână de Cântec.**

*

● **Chemări la Hristos,** Revista Bisericii Ortodoxe Române „Sfânta Înviere" din Viena. Este un număr închinat, desigur, binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt. Revista este a credincioșilor ortodocși din Viena, care îl au preot pe Nicolae Dura. La început apare un articol închinat Sfântului Ștefan cel Mare și Sfânt, la 500 de ani de la mutarea sa la Domnul, semnat de un anume Iustin. Are apoi un articol intitulat: „Episcopul, preoții și credincioșii în Biserică", articol semnat de Episcopul vicar Sofian Brașoveanu. Și mai apoi un articol despre vizita Sanctității Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic, la Viena între 16—22 iunie 2004.

Ceea ce mi se pare foarte interesant, e un articol de Ierom. Rafail Noica, intitulat: **Rugăminte,** din care aș cita, la întâmplare, doar câteva cuvinte: *„Iubește-mă în dragostea Duhului Meu și fără motive. Nu mai sta departe de Mine! Îți lipsește nu sfințenia pe care numai Eu ți-o pot da, ci o inimă gata să mă iubească oricând și până la capăt. Astăzi, Eu stau la ușa inimii tale ca un cerșetor, Eu, singurul și adevăratul Împărat și Domn. Eu bat și aștept".*

E limpeede că Ieromonahul Rafail Noica moștenește de la tatăl său un talent literar mare. Își încheie această Rugăminte cu cuvintele: *„Și acum, du-te! Eu sunt cu tine!"*

Apoi are o poezie frumoasă: **„Reaprindeți candela"** de marele poet basarabean Grigore Vieru. Aș cita doar o scurtă strofă: *„Toate le ierți, / Doamne de Sus, / Cu blândețe măreață, / Chiar și pe cei ce Te-au dus / În siberii de gheață".*

Este o revistă scurtă, dar, după cum se vede, destul de reușită.

Pe părintele Nicolae Dura l-am vizitat acum câteva zile și-am văzut lucrarea lui prea frumoasă, Biserica cea nouă din Viena, pe care a construit-o într-un timp scurt și acum a început pictura. Are alături și locuințe, și se vede cu câtă vrednicie a zidit-o. Îi doresc numai bine alături de enoriașii lui, succese în legătură cu revista, și mai mari succese în legătură cu Biserica.

*

● Editura Harisma publică cartea: **Părintele Galeriu. Astăzi.** Cartea îi dă și bibliografia selectivă, apoi dă câteva articole interesante ale părintelui Galeriu: *Fericirea credinței,* apoi o *Predică la Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci* și încheie cu unele considerații din partea unor scriitori și oameni de cultură din țara noastră.

E un volum mic, care ne dă idee despre ce a însemnat părintele Galeriu în spiritualitatea și-n cultura română. Îi zicem și noi „Dumnezeu să-i ierte" ce va fi greșit și să-l păstreze în inimile noastre cu tot ce a fost bun într-însul, cu toată iubirea lui de oameni. L-am cunoscut bine pe părintele Galeriu, și am fost printre aceia care l-au chemat la București, și apoi l-au numit la Facultatea de Teologie. Deși, eu îl cunoșteam cu mult mai înainte, întâlnindu-l la mânăstirea Vladimirești.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMÂNA A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 septembrie
Nr. 33—36
2004

„LĂSAŢI COPIII SĂ VINĂ LA MINE"
(Mt. 19, 14)

Ne aflăm în pragul unui nou an şcolar. Fapt obişnuit la noi şi în toată lumea. Cu toate acestea, în fiecare familie, în fiecare comunitate umană există o preocupare aparte pentru acest eveniment. Legea firii şi Legea divină ne determină să punem mai presus de orice altă grijă a vieţii, interesul pentru buna creştere, temeinica pregătire profesională şi sănătate trupească şi sufletească a tinerelor vlăstare.

Din nefericire, lumea în care trăim nu oferă întotdeauna protecţie şi şanse optime pentru generaţia care este cea mai vulnerabilă în faţa abuzurilor şi pericolelor de tot felul. Din contră nenumărate capcane şi ameninţări copleşesc făpturile fragile ale multor copii şi tineri din vremea noastră.

Ne gândim, de pildă, la zonele de conflict din diferite părţi ale lumii unde mor cu sutele copii nevinovaţi. Drama şcolarilor de la Beslan — Osetia, pentru care prima zi de şcoală a fost şi ultima a vieţii lor, a zguduit lumea. De asemenea, luni de zile s-a aflat în centrul atenţiei şi situaţia disperată a elevilor din şcolile cu limba de predare română din Transnistria. Ca să nu mai spunem de bolile, mizeria şi sărăcia care afectează milioane şi milioane de copii din prea multe regiuni ale pământului.

Reflectând şi la ceea ce se întâmplă în ţara noastră nu se poate să rămânem indiferenţi la situaţii cum sunt cele ale copiilor străzii, ale celor care consumă droguri, ale celor care cad victime unor adulţi înrobiţi de patimi, ale celor care devin delincvenţi şi abandonează şcoala.

Violenţa propagată zilnic prin mijloacele audio-vizuale afectează într-o asemenea măsură, mai ales generaţia tânără, cum nici nu ne putem imagina. Până când vom rămâne indiferenţi la toate acestea?

Dacă ne bucurăm de copiii şi tinerii care înregistrează performanţe la competiţii naţionale şi internaţionale şi de cei care se realizează profesional, şi care sunt cei mai mulţi, nu este îngăduit să ignorăm nici minoritatea celor defavorizaţi, abuzaţi, handicapaţi, porniţi pe căi greşite.

Să ne aducem aminte de cele două frumoase pilde rostite de Mântuitorul: pilda cu oaia rătăcită şi pilda cu drahma pierdută (Lc. 15, 1—10). Ni se spune că şi într-un caz şi în altul *„s-a făcut bucurie mai mare"* pentru oaia şi drahma regăsite, decât pentru toate celelalte oi şi drahme pe care stăpânii lor le aveau. Dorim să asociem acestei dezlegări a pildelor un alt text scripturistic care spune că: *„Dumnezeu voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină"* (1 Tim. 2, 4). În această comunitate umană desemnată prin pronumele *„toţi"*, Dumnezeu îi are în vedere prioritar pe copii şi pe tineri, pentru că *„a unora ca acestora este împărăţia cerurilor"*. Prin definiţie, copilăria şi tinereţea înseamnă puritate şi deschidere spre tot ceea ce înseamnă adevăr, bine şi frumos.

Bunul Dumnezeu să reverse harurile Sale cele bogate peste toţi şcolarii, tinerii şi dascălii lor, pentru a le lumina mintea, curăţi simţirea şi întărirea voinţei, spre împlinirea voinţei Sale sfinte şi pentru însuşirea învăţăturii celei folositoare.

† **ANTONIE**
Mitropolitul Ardealului

Cuvânt de binecuvântare adresat tineretului studios de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist cu prilejul deschiderii noului an şcolar 2004—2005

Iubiţi elevi,

Activitatea noastră cotidiană este marcată, în desfăşurarea ei, de unele momente ce fixează anumite perioade de activităţi distincte şi bine conturate sau de evenimente, colective ori individuale, cum ar fi sărbătorile religioase, cele naţionale, precum şi diferite aniversări ce constituie popasuri duhovniceşti sau de reflecţie şi, în acelaşi timp, un moment decizional în a începe sau a continua o activitate sau un drum ales, cu un nou elan şi cu speranţa unor rezultate şi mai bune.

Un asemenea moment, de periodizare, sărbătoresc şi decizional este şi începutul unui nou an şcolar care, an de an se repetă şi după cum se ştie, este într-adevăr un eveniment deosebit cu o anumită festivitate. Pentru unii acest moment este un început marcat de multe întrebări legate de tainele cunoaşterii, pentru alţii este o continuare în năzuinţele de mai mult şi de mai bine pe aceeaşi cale. Din aceste considerente, evenimentul începutului unui nou an şcolar este trăit cu mare intensitate de tineretul şcolar, de părinţii şi educatorii lor, practic de întreaga societate care, prin toţi aceşti factori urmăreşte să asigure viitorul lor şi al ţării, prin formarea tineretului pentru muncă şi viaţă.

Într-adevăr, procesul de instruire, educare şi formare a omului, învăţământul în general, constituie o preocupare prioritară în viaţa noastră, având în vedere că după „pâinea noastră cea de toate zilele", învăţătura este o a doua hrană, spirituală, fără de care nu am putea fi ceea ce suntem, oameni de înaltă conştiinţă, cu rosturi şi responsabilităţi în viaţa personală şi în societate.

Din această perspectivă, toată această lucrare este, pe drept cuvânt, o prioritate naţională şi trebuie privită ca atare atât de factorii responsabili decizionali, cât şi de cei prinşi în acest angrenaj: elevi, părinţi, societatea civilă, care, fiecare, pe măsura atribuţiilor să-şi aducă contribuţia materială şi morală la împlinirea idealului de desăvârşire a omului prin educaţie, încât să răspundem chemării şi îndemnului Mântuitorului Iisus Hristos: „fiţi voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc, desăvârşit este!" (Matei 5, 48).

Iubiţi elevi,

Voi cei care, acum, la o vârstă fragedă, începeţi şcoala sau cei care o continuaţi în derularea normală a anilor de studii, urmaţi acest îndemn al Mântuitorului, care vă asigură atât împlinirea unor idealuri în viaţa individuală şi colectivă în societate, cât şi nădejdea că prin lucrarea cea bună din această lume veţi dobândi şi fericirea vieţii veşnice.

Aveţi îndrumători mulţi şi distinşi care ştiu ce vă trebuie şi cum să vă ajute în munca de înnobilare a spiritului. Părinţii voştri îmbină grija creşterii cu cea a formării voastre, şcoala, prin dascălii şi educatorii ei, vă călăuzeşte pe căile cunoaşterii, Biserica vă îndrumă, prin ora de Religie şi sfintele slujbe, la o viaţă ordonată şi curată iar toţi, laolaltă, se străduiesc ca voi să creşteţi şi să vă îmbogăţiţi sufleteşte aşa cum şi pruncul Iisus sporea „cu înţelepciunea şi cu vârsta, şi cu harul la Dumnezeu şi la oameni" (Luca 2, 52).

Luaţi aminte la toată această lucrare a celor ce vă înconjoară cu dragoste, urmaţi pilda şi fapta cea bună, stăruiţi în desluşirea tainelor cărţii şi a învăţăturii Sfintelor Scripturi pentru ca prin tot ce veţi învăţa să vă ridicaţi mintea la cele înalte „ca să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune şi să-L slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri" (Matei 5, 16).

Nu uitaţi să răsplătiţi prin munca, ştiinţa şi străduinţele voastre aşteptările celor ce vă poartă de grijă şi vă înconjoară cu căldură ca, după cuvântul Sfintei Scripturi, ascultându-vă şi cinstindu-vă părinţii, „să vă fie vouă bine şi să trăiţi mulţi ani pe pământ" (Conf. Ieşire 20, 12).

Respectaţi pe educatorii voştri care, în anii de şcoală, vă sunt adevăraţi părinţi sufleteşti şi vă împărtăşesc cu dărnicie din ştiinţa lor şi din lumina cărţii, ca să puteţi înţelege viaţa în toate aspectele ei.

Luaţi aminte şi la trebuinţele sufleteşti prin îndemnurile şi sfaturile părinţilor Bisericii de azi şi de odinioară, reţinând că, unii dintre ei, Sfinţii Vasile, Grigorie şi Ioan, numiţi „mari dascăli ai lumii şi ierarhi", au ajuns să fie recunoscuţi ca piscuri ale înţelepciunii şi modele de urmat, tocmai pentru că nu cunoşteau altă cale decât cea a Şcolii şi a Bisericii.

Ei au ştiut să aleagă din cărţi şi din ştiinţa vremii ceea ce era esenţial pentru desăvârşirea lor ca oameni de cultură, de ştiinţă şi de viaţă aleasă, bine plăcută lui Dumnezeu, după povaţa Sfântului Vasile care recomanda tinerilor să urmeze pilda albinelor care: „nu se duc fără nici o alegere la toate florile şi nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile pe care se aşează, ci doar iau cât le trebuie pentru lucrul lor" (Sfântul Vasile cel Mare, Omilia a XXII-a către tineri, P.S.B., vol. 17).

Cu o asemenea zestre, de ştiinţă şi înţelepciune, de pricepere şi purtare aleasă, veţi putea înţelege viaţa cu toate cele ce ea le are, mai bune sau mai rele şi veţi şti să alegeţi între bine şi rău, în special să vă feriţi de multele capcane, răutăţi şi pericole care, din nefericire, există în lume.

Cu aceste îndemnuri şi cu nădejdea că gândul cel bun vă va însoţi în activitatea şcolară,

Vă binecuvântez şi rog pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască sănătate şi putere de muncă, dar mai ales credinţă statornică în bunătatea şi în dreptatea Sa şi în munca voastră; să vă întărească nădejdea în rezultate frumoase, obţinute prin străduinţile voastre şi să sporească dragostea dintre voi şi faţă de toţi binefăcătorii şi semenii voştri.

Al vostru de tot binele doritor şi către Domnul fierbinte rugător,

† **TEOCTIST**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Biserica Ortodoxă Română împărtăşeşte doliul Bisericii Alexandriei Egiptului

Sâmbătă, 11 septembrie a.c., şi-a pierdut viaţa într-un tragic accident de elicopter, Sanctitatea Sa Petros al VII-lea, papă şi patriarh al Alexandriei şi al întregii Africi.

Aflat într-o vizită oficială în Grecia, cu o delegaţie de ierarhi şi clerici ai Patriarhiei Alexandriei, S. Sa s-a îmbarcat la bordul unui elicopter Chinook — considerat printre cele mai sigure aparate de zbor din lume — şi s-a îndreptat din Atena spre Muntele Athos unde avea programată o vizită oficială — prima în calitate de patriarh — şi o Sf. Liturghie solemnă la Mânăstirea Vatoped de sărbătoarea „Brâului Maicii Domnului" — pe stil vechi.

La aproape o oră şi jumătate de la plecarea din Atena, elicopterul în care se afla delegaţia a dispărut de pe radarele turnului de observaţie. Îndată au fost trimise în zonă două avioane militare, un elicopter şi trei nave de război care au descoperit la aproximativ 30 de km de capitala Muntelui Athos — Kareas — resturile elicopterului căzut în apele Mării Egee. Au fost recuperate atunci şapte cadavre dintre care

(Continuare în pag. a 7-a)

† **VISARION RĂŞINĂREANU**
Episcop-vicar
Sibiu

Biblia de la Blaj — 1795. Ediţie jubiliară. Roma, 2000

În 1995 s-au împlinit 200 de ani de când a apărut, la Blaj, cea de a doua ediţie a Bibliei, în limba română, la un interval de 107 ani, după ce, în 1688, rodise pentru prima dată *„în pom românesc"*, la Bucureşti, cuvântul lui Dumnezeu, în integralitatea cuprinsului său revelat.

Cu prilejul sărbătoririi, în anul 2000, al celui de al doilea mileniu de la Naşterea cea după trup a Mântuitorului Hristos, a fost reeditată, la Roma[1], cu sprijinul direct al Papei Ioan Paul al II-lea, în text transliterat, acea Biblie, cu traducerea căreia s-au ostenit episcopul unit Petru Paul Aron, învăţatul Samuil Micu Clain „de la Mânăstirea Sfânta Troiţă de la Blaj" şi Ioan Bob, episcopul unit de la Făgăraş, ajutaţi de un grup de colaboratori.

Avem de-a face cu un volum masiv de 2 627 de pagini, în greutate de 6,500 kg. Am menţionat acest detaliu pentru că rar se mai întâmplă să mai apară în peisajul publicistic cărţi de asemenea dimensiuni.

Este potrivit să reamintim acum că şi prima traducere a Bibliei în limba română, (cea de la 1688), s-a bucurat de o ediţie jubiliară, în 1988, ediţie patronată de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist. Acelaşi lucru s-a petrecut şi cu Noul Testament al lui Simion Ştefan (1648), episcopul de pioasă memorie Emilian al Albei Iulii iniţiind de asemenea o ediţie jubiliară, tot în 1988, cu prilejul împlinirii a 340 de ani de la apariţie.

Revenind la actuala reeditare a Bibliei blăjene, dorim să arătăm că s-a făcut cu binecuvântarea Î.P.S. Lucian Mureşan, mitropolitul Bisericii Unite, de la Blaj, sub patronajul P.S. Virgil Bercea, episcopul Eparhiei Române Unite din Oradea şi sub egida ştiinţifică a Academiei Române — Institutul de Istorie din Cluj-Napoca.

În Precuvântare, Î.P.S. Lucian ţine să precizeze că „Biblia de la Blaj, din 1795, a preluat, *cu respectuoasă fermitate*, făclia mai vechii Biblii, tipărită la Bucureşti, în 1688" (p. 7). De asemenea, mai afirmă Î.P.S. Sa cum că „Biblia lui Samuil Micu a devenit instantaneu Biblia naţională a tuturor românilor, indiferent de confesiune".

Într-adevăr, aşa a fost socotită ca făcând parte din lungul şir al ediţiilor româneşti ale Bibliei, şir care până în prezent a fost marmarcat de următoarele date memorabile: 1688 (Biblia de la Bucureşti sau a lui Şerban Cantacuzino), 1795 (Biblia de la Blaj, a Bisericii Unite cu Roma), 1819 (Biblia de la Petersburg, tipărită de o societate biblică rusească), 1854 (Biblia episcopului Filotei, de la Buzău), 1858 (Biblia mitropolitului Şaguna de la Sibiu, prima Biblie ilustrată), 1873 (prima ediţie a Societăţii Biblice Britanice, care a apărut la Budapesta), 1914 (prima ediţie sinodală, de la Bucureşti), 1936 (Biblia apărută la Bucureşti, sub patronajul primului patriarh al României, Miron Cristea, fiind tradusă de Gala Galaction şi profesorul Vasile Radu), 1936 (a doua ediţie ilustrată a Bibliei, tradusă şi tipărită la Mânăstirea Neamţ, de către episcopul Nicodim Munteanu de la Huşi), 1938 (a doua ediţie a Bibliei din 1936), 1944 (Biblia de la Bucureşti, tipărită de către Nicodim Munteanu devenit patriarh al României), 1968 (Biblia de la Bucureşti, tipărită cu binecuvântarea patriarhului Justinian), 1975 (a doua ediţie, tot la Bucureşti, a aceluiaşi patriarh), 1982 (ediţia patriarhului

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

1. În foaia de titlu a Bibliei găsim menţionat ca loc al apariţiei: *Roma*, iar la pagina 2619, unde este menţionat colectivul redacţional se precizează că: „Lucrarea a fost executată în cadrul Editurii „Napoca Star", din Cluj.

BIBLIA DE LA BLAJ

(Urmare din pag. 1)

Justin, de la București), 1988 (ediția jubiliară a Bibliei de la 1688, tipărită, la București, sub patronajul P.F. Patriarh Teoctist), 1988 (o ediție obișnuită a Bibliei, tipărită la București sub același patronaj al P.F. Patriarh Teoctist), 2001 (Ediția Bartolomeu Anania, declarată ediție jubiliară a Sf. Sinod, București).

Tot în preambulul noii reeditări a Bibliei se află un text foarte dens și de nivel cu adevărat academic semnat, din partea Institutului de Istorie al Academiei Române, filiala Cluj Napoca, de către academicianul Camil Mureșan. Textul se intitulează sugestiv: „Cartea Cărților" și prezintă o sinteză istorică a etapelor alcătuirii acestui corpus de scrieri revelate, care se numește Biblia sau Scriptura. Găsim, de asemenea, referiri la limbile originare în care au fost scrise cărțile Vechiului și Noului Testament (Limba ebraică și Limba greacă), precum și la cele mai vechi traduceri ale textului sacru, precum Septuaginta (traducerea Vechiului Testament din ebraică în greacă, traducere operată la Alexandria Egiptului în secolele III, II, î. d. Hr.), Vulgata (traducerea latină a Bibliei ebraice, datorată Fericitului Ieronim — sec. V, d. Hr.). Surprizător că nu se face amintire și de Itala, care este prima traducere în latină a Bibliei, după Septuaginta, în sec. II, d. Hr.

Nu sunt ignorate, în schimb, traducerile timpurii în limbile popoarelor europene, care au îmbrățișat creștinismul, precum traducerea gotică a lui Wulfila (sec. IV), traducerea slavonă a fraților Chiril și Metodiu (sec. IX), apoi traducerile în franceză (sec. XIII), spaniolă (sec. XIV), germană, poloneză, italiană, maghiară, etc. (sec. XVI). Foarte importante sunt socotite traducerile lui Wycliff, în engleză (sec. XIV) și a lui Luther, în germană (sec. XVI).

Ar mai fi de amintit, desigur și traduceri foarte vechi din Răsărit, precum „Peschitto", prima traducere siriacă, din sec. II d. Hr., ca și traducerea armeană făcută de învățatul Mesrob, în sec. V d. Hr.

Cum era de așteptat, un spațiu larg a fost acordat traducerilor românești, părțiale și integrale, ale Bibliei. Referitor la Noul Testament de la Bălgrad (Alba Iulia), din 1648, de pildă, autorul afirmă că „reprezintă cea mai valoroasă tipăritură biblică în limba română", nu atât pentru textul în sine al traducerii, cât mai ales pentru predoslovia mitropolitului Simion Ștefan, care este socotită *întâiul eseu lingvistic*, ce pune problema neologismelor, a creării unei limbi unitare, care să fie înțeleasă de toți. Noi am adăuga că ediția Noului Testament de la Bălgrad este importantă, în primul rând, pentru textul biblic, în sine, care reprezintă prima ofertă hărăzită românilor de a gusta din izvorul viu făcător al Sfintelor Evanghelii și al celorlalte scrieri neotestamentare.

Și apariția Bibliei de la 1688 este decretată drept cel mai mare eveniment din istoria traducerilor românești de până atunci.

Ultima parte a materialului este rezervată Bibliei de la Blaj din 1795 și evident, traducătorilor acesteia. Meritul mare în pregătirea și tipărirea acestei traduceri este atribuit *„Școlii Ardelene"*, „care a năzuit să elibereze limba română... de caftanul greoi și învechit al slavonismului, și să o aducă mai aproape de eleganța rezonanțelor ei originare, latine" (p. 11).

Referindu-se direct la Biblie, autorul afirmă că aceasta „a fost o tipăritură mai puțin artistică decât cea de la 1688 dar într-o expresie mai corectă, în sensul de mai apropiată de original și — cu deosebire — mai românească decât oricare din realizările anterioare".

Succint, se fac referiri și la Bibliile care au succedat Biblia de la Blaj, și în special autorul evidențiază traducerea din 1938 (ne întrebăm de ce nu cea din 1936) care a fost tradusă din ebraică și în care „s-au întâlnit erudiția unui orientalist și teolog ca Vasile Radu, cu măestria vechii limbi românești, de sub pana lui Gala Galaction" (p. 12).

Un lucru important de reținut este acela că reeditarea Bibliei de la Blaj nu vrea să fie socotită un fapt cu totul și cu totul deosebit, ci doar „să omagieze un moment memorabil din istoria literaturii religioase în limba română" (p. 12). Este vorba evident de o apreciere pertinentă și echilibrată, care estompează puțin o afirmație din Precuvântarea din fruntea Bibliei, cum că „opera blăjeană, recte Biblia de la 1795, este cea mai importantă carte apărută vreodată în cultura noastră" (p. 7). Vorbind în general despre Biblie, care a fost tradusă și în limba română, putem afirma că, este într-adevăr „cea mai importantă carte apărută vreodată în cultura noastră", dar a singulariza o traducere a ei (doar una dintre cele câteva zeci) și a o declara pe aceea ca „cea mai importantă carte apărută vreodată", este desigur exagerat.

Samuil Micu Clain însuși, care referindu-se critic la Biblia de la 1688 spunea că „acea tălmăcire aceii Biblii mai pre multe locuri neplăcută urechilor auzitorilor easte și foarte cu anevoie de înțeles, ba pre alte locuri tocma fără de înțeles easte, care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului și besearicii românilor" (p. 17), totuși recunoaște că și în Biblia la care a ostenit s-ar putea întâmpla ca în unele locuri să pară întunecat graiul. „Întunecarea" aceasta vine de acolo că „este foarte cu anevoie a tălmăci de pre o limbă, pre altă limbă", fiecare limbă având „ai săi, osibiți idiotisimi".

După ultima carte a Bibliei, care este Apocalipsa, găsim în noua ediție a Bibliei blăjene câteva adaosuri, pe care le vom trece în revistă. Amintim astfel textul extins pe 67 de pagini semnat de Ioan Chindriș, editorul coordonator, care text este intitulat: *„Secolele Bibliei de la Blaj"*. Într-un prim capitol al acestui text, autorul tratează pe larg problema „Unirii cu Roma", evidențiind rolul cardinalului Leopold Kollonich, omul de încredere al împăratului, de la Viena, în propagarea catolicismului în Europa central-răsăriteană (p. 2339). Referitor la unirea realizată în Transilvania între 1697—1701, autorul afirmă că aceasta a reprezentat „un fenomen complex, bine articulat și reușit integral în faza incipientă". Avantajele majore ale actului uniației sunt apreciate a fi fost, în primul rând, de ordin cultural. Transilvania este prezentată drept „un peisaj de o pauperitate culturală vecină cu barbaria" (p. 2340). Cauza acestor stări de lucruri nu putea fi alta decât anularea de către principii calvini ai Transilvaniei a oricărui drept pentru români, între care și dreptul la cultură. Mai era, în viziunea autorului, și o altă cauză și anume: închistarea Ortodoxiei ardelene în „rudimente populare". Citându-l pe un cronicar străin, catolic desigur, autorul vorbește de *„cota zero"* de la care s-ar fi pornit, pe linie culturală, când s-a realizat unirea. Faptul că în Ortodoxie limba de cult era slavona, autorul califică drept „boscorodeală" Liturghia pe care o oficiau preoții ortodocși. Nu o înțelegeau nici ei și nici păstoriții lor.

Referitor la cele de mai sus, ar fi de obiectat în privința expresiilor „închistare" și „boscorodeală". Adevărul este că pentru marea majoritate a românilor transilvăneni, „închistarea" și „boscorodeală" au însemnat rezistența în fața presiunilor de catolicizare.

Devenind, la 1700, parte integrantă a Bisericii catolice, noua confesiune românească (Biserica unită, n.n.) „trebuia să realizeze un minimum grad de aliniere la standardele culturale pe care evolua catolicismul" (p. 2341). Cum conducătorii noii confesiuni se părea că nu răspund cu suficientă perspicacitate acestei cerințe de aliniere la standarde, a apărut ideea „teologului", respectiv a unui reprezentant personal al cardinalului Kollonich, care să supervizeze tot ceea ce se făcea în direcția propagării catolicismului printre românii ortodocși din Transilvania.

Fără să vrem, reflectând la cele menționate mai sus în legătură cu standardele pe care le impunea catolicismul românilor transilvăneni, alunecăm spre ispita de a asocia acelor condiții realitățile de azi când de asemenea ni se impun anumite condiții pentru integrarea noastră europeană.

Ca o continuare logică a ideilor din primul capitol al studiului, în cel de al doilea capitol, intitulat „Pătrunderea cărților", sunt prezentate măsurile și metodele de culturalizare a românilor uniți și în primul rând a prelaților acestora. Editarea și răspândirea cărților, școlirea viitorilor slujitori ai altarelor, susținerea și înmulțirea școlilor confesionale sunt preocupări despre care se afirmă că s-au aflat în centrul atenției Bisericii unite din Transilvania. Dacă Atanasie Anghel, primul episcop unit, coborât la această treaptă din cea de mitropolit ortodox al Transilvaniei, ar fi reușit mai greu să se ridice la nivelul standardelor cerute de noua structură bisericească la care a aderat, alți ierarhi, care l-au succedat, precum Ioan Giurgiu Patachi și Inochentie Micu Klein sunt descriși ca fiind „modelul ierarhilor de tip european, personaje luminate, stăpâne pe cunoștințele umaniste ale vremii lor" (p. 2345).

Inevitabil, autorul ajunge și la descrierea și evidențierea meritelor a ceea ce îndeobște se numește „Școala Ardeleană" și a corifeilor acesteia. Dintre aceștia, autorul stăruie asupra personalității lui Petru Maior, creator de epocă, pe plan cultural.

Urmează capitolul „Resurse umane", în strânsă legătură cu cel anterior. Se are în vedere aici mai ales programul de formare a slujitorilor bisericești, cu răspunderi mai înalte în ierarhie. În acest scop erau trimiși la Roma, spre a studia la Colegiul Urban de Propaganda Fide, mulți tineri români transilvăneni. Întemeiat în 1627, acest colegiu avea menirea de a pregăti misionari, ce urmau să fie trimiși în toată lumea. Studenții, primiți în acest colegiu, trebuiau să depună un jurământ prin care se obligau, ca odată întorși în locurile lor de baștină, să lucreze după puteri la promovarea catolicismului.

Și Viena a fost un centru european unde au studiat mulți tineri transilvăneni. Era renumit aici Colegiul Sfânta Barbara.

Autorul atribuie Bisericii unite un titlu de glorie din a fi deschis porțile Europei pentru tinerii transilvăneni.

Urmează două capitole foarte extinse: „Opera Liturgică" și „Teologia" în care autorul prezintă tot ceea ce s-a realizat în aceste domenii după înfăptuirea actului unirii. Am reține doar consemnarea faptului că în ce privește opera liturgică, Curtea din Viena a considerat că utilizarea de către românii transilvăneni a unor cărți de cult venite din provinciile românești de peste munți, ar fi fost o stavilă în calea catolicizării acestora și ca urmare, „printr-un decret din 13 nov. 1746, Maria Tereza a interzis orice import de cărți din Țara Românească și a ordonat confiscarea celor existente la credincioșii uniți" (p. 2357). Nu este greu de imaginat ce a putut însemna o astfel de măsură pentru unitatea sufletească a românilor. Pentru a nu exista motiv de import de carte românească de peste munți, în 1747 s-a înființat la Blaj o tipografie. În această tipografie va fi imprimată și Biblia de la 1795.

În privința „Teologiei" cultivate la Blaj, autorul studiului arată că prelații uniți s-au străduit să arate că „religia unită era una orientală, că tradiția nu a fost afectată prin unirea cu Roma, că principiile unirii se aflau în cele mai importante scrieri ortodoxe de cult" (p. 2367). Totuși, nu se poate face abstracție că s-au introdus în Teologie și unele puncte deosebitoare.

Penultimul capitol al studiului foarte extins al lui Ioan Chindriș se intitulează: *„Biblia"* și tratează toate etapele lucrării anevoioase de traducere și tipărire a „Cărții Cărților", la 1795.

Se evidențiază faptul că prima traducere a Bibliei de la Blaj, cea care a rămas în manuscris, s-a făcut după „Vulgata" lui Ieronim (traducere care la rândul ei a fost făcută din ebraică, în latină, la Betleem, între 390—405), de către episcopul unit Petru Paul Aron. Lucru straniu, că din textul acestei traduceri românești lipsește „Cântarea Cântărilor". Absența acestei cărți s-a datorat puritanismului traducătorului care a apreciat drept profan cuprinsul acestei capodopere.

Reținem că varianta tradusă de Petru Paul Aron a pierdut totuși competiția istorică cu o altă traducere făcută de Samuil Micu Clain, care va respecta tradiția orientală și va utiliza ca text de bază Septuaginta. Această traducere este de fapt ceea ce s-a tipărit la Blaj, în 1795 și s-a reeditat acum la Roma.

Se apreciază că limba Bibliei de la Blaj este superioară celei a Bibliei de la 1688, lucru firesc, dacă ne gândim că trecuseră mai bine de o sută de ani, între apariția primei și a celei de a doua traduceri, răstimp în care limba a evolut. Ioan Chindriș motivează superioritatea limbii Bibliei de la 1795 prin aceea că „Filologia Școlii Ardelene a făcut deja pași importanți în efortul de a regenera limba română... prin revenirea la curățenia originară latină și prin debarasarea de *„barbarisimii"*, care au invadat-o pe parcursul secolelor" (p. 2389).

Precum am mai arătat, Samuil Micu însuși a formulat critici la adresa Bibliei de la 1688, mai ales în ce privește limba, dar mitropolitul Andrei Șaguna, în prefața Bibliei pe care el însuși a editat-o, ia apărarea traducătorilor acelei Biblii spunând că limba este ca un pom împodobit cu multe frunze, dintre care unele îngălbenesc și cad, dar în locul lor cresc altele noi. Traducătorii Bibliei de la Blaj n-au avut altceva de făcut decât să înlocuiască cuvintele care s-au învechit și au ieșit din uz, ale Bibliei din 1688 și să le înlocuiască cu altele care circulau în timpul lor. De aceea, arată Șaguna, meritul cel mai mare rămâne totuși al traducătorilor de la 1688.

Aceia au făcut marele efort al redării pentru prima dată, în limba română, a unei lucrări atât de vaste cum este Biblia. Cei care au urmat, retipărind Biblia, n-au avut altceva de făcut decât să înlocuiască cuvintele ieșite din uz cu altele noi.

Samuil Micu Clain este desemnat ca cel mai competent român să poată săvârși o astfel de lucrare. El avea nu doar pregătire teologică de înalt nivel dar și pregătire filologică. Se mai spune că el a pornit la traducerea Bibliei nu de la o platformă confesională ci de pe una națională — „El voia să dea o traducere a Bibliei pentru toți românii, ceea ce s-a și întâmplat", (p. 2394). Unui astfel de scop corespundea numai Septuaginta, care era familiară atât ortodocșilor cât și greco-catolicilor.

Se crede că Samuil Micu a avut totuși și un colaborator în migăloasa sa trudă. Acela a fost Dimitrie Eustatievici, grec de origine, născut la Brașov. Este vorba deci de un colaborator ortodox.

Înainte de a fi tipărită Biblia lui Samuil Micu a fost verificată de episcopul Ioan Bob de la Făgăraș, ajutat de un grup de colaboratori.

Iarăși, un lucru interesant de știut este că Petru Maior, apropiat și admirator al lui Micu a încercat totuși să stopeze tipărirea traducerii acestuia, trimițând o scrisoare foarte dură la Congregația de Propaganda Fide. Motivul demersului său ar fi fost frustrarea pe care a simțit-o Petru Maior pentru faptul că nu a fost inclus în comisia de verificare a textului biblic tradus de Samuil Micu. Vaticanul n-a ținut însă cont de reclamația lui Petru Maior și astfel, în 1795 Biblia de la Blaj a văzut lumina tiparului.

Ultima parte a studiului semnat de Ioan Chindriș se intitulează: *„Posteritatea"* și tratează despre rolul pe care l-a avut această traducere de la Blaj, în apariția edițiilor românești ulterioare ale Bibliei. Se face referire la edițiile 1854, de la Buzău și 1858 de la Sibiu. Ambele ediții sunt socotite tributare Bibliei de la Blaj, lucru adevărat în parte, pentru că și Biblia de la Blaj a fost tributară celei de la București.

Este însă cu dreptate să spunem că așa cum traducătorii Bibliei blăjene au fost puși în situația de a veni cu îndreptări în privința formei, adică a aducerii la zi a limbii, care, așa cum am spus, a evoluat pe parcursul celor mai bine de 100 de ani, tot așa se presupune că au fost nevoiți să procedeze și traducătorii Bibliilor editate ulterior, respectiv episcopul Filotei al Buzăului și mitropolitul Andrei Șaguna de la Sibiu. Autorul studiului, și nu numai el, îi impută lui Șaguna faptul de a nu fi pus în valoare importanța Bibliei de la Blaj, pe care ar fi folosit-o. Se utilizează expresii incriminatoare precum „furt cinic", „furt literar". Se recunoaște totuși că între Biblia de la Blaj și cea a lui Șaguna, de la Sibiu, sunt și unele deosebiri, dar acestea ar fi minore (p. 2405). Ne întrebăm dacă nu cumva supărarea pe Șaguna ar proveni totuși de acolo că ierarhul sibian a luat, în termeni foarte fermi, apărarea traducătorilor Bibliei de la București, criticați de către Samuil Micu Clain, mai ales în ce privește limba.

În continuarea studiului semnalat urmează rezumate din acesta, în limbile latină, italiană, franceză, engleză și germană.

Un al doilea studiu asupra Bibliei de la 1795 este semnat de Eugen Pavel și tratează mai mult probleme de ordin filologic și lingvistic, cu descrierea generală a cărții, tehnica și arta tipografică, filigranele hârtiei și în final o paralelă între Biblia de la București (1688) și Biblia de la Blaj (1795).

În privința raportului dintre aceste două ediții, autorul studiului precizează că Samuil Micu recunoaște că unul dintre izvoarele Bibliei sale a fost Biblia de la București, la care s-a raportat în permanență. Nu este vorba însă de o preluare masivă ci de o „prelucrare substanțială a traducerii anterioare" (p. 2423).

Același autor semnează și o „Notă asupra ediției", după care avem un „Indice de concordanțe ale numelor proprii".

În încheierea acestor considerații pe marginea reeditării Bibliei de la Blaj, dorim să evidențiem aspectul pozitiv al sporirii interesului pentru punerea în valoare a eforturilor înaintașilor de a facilita accesul românilor la cunoașterea nemijlocită și valorificarea, pe planul credinței și al trăirii, a cuprinsului Scripturilor sfinte.

Totodată, nu poate fi decât lăudabilă preocuparea de a mijloci generațiilor tinere posibilitatea de a cunoaște și prețui valori ale culturii și spiritualității noastre românești.

IN MEMORIAM

Arhiepiscopul Lucian Florea

După o scurtă suferinţă, luni, 30 august a.c., a trecut la cele veşnice cel ce a fost primul ierarh al reînfiinţatei Eparhii a Tomisului, arhiepiscopul Lucian Florea.

Adormitul întru Domnul s-a născut la 3 aprilie 1922 în comuna Stremţ din judeţul Alba, aproape de vatra monahală de la Cheile Râmeţului. A intrat de tânăr în monahism, fiind tuns întru monah în anul 1950 la Mănăstirea Sihastrul din judeţul Vrancea. În acelaşi an a fost hirotonit diacon iar după opt ani a fost hirotonit întru ieromonah.

A urmat cursurile seminarului monahal de la Mănăstirea Neamţ (1948—1953), ale Institutului Teologic din Bucureşti (1955—1956) şi ale Academiei Duhovniceşti din Zagorsk-Moscova (1956—1960). A fost numit profesor la Seminarul Teologic din Bucureşti în perioada 1960—1963, când a continuat şi cursurile de doctorat în teologie la Institutul din Bucureşti.

În anul 1963 a fost numit de către patriarhul Justinian ca Superior al Aşezămintelor româneşti din Ierusalim şi reprezentant al Bisericii noastre la Locurile Sfinte. Aici a desfăşurat o activitate meritorie fiind hirotesit întru arhimandrit de către patriarhul Benedict al Jerusalimului.

În anul 1974 Sf. Sinod l-a ales ca episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Occidentală cu sediul la Paris, cu titlul de „Făgărăşanul". Şi aici a depus o muncă susţinută concretizată în înfiinţarea de noi parohii, în vizite pastorale şi contacte ecumenice şi culturale. În septembrie 1980 a fost ales ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului la recomandarea mitropolitului Nicolae Mladin. La Sibiu, vlădica Lucian a lucrat cu sârg în ogorul Domnului, cercetând parohiile eparhiei, slujind şi aducându-şi o contribuţie de seamă la bunul mers al vieţii bisericeşti. A fost vreme de 3 ani colaborator apropiat al I.P.S. Mitropolit Antonie.

Din anul 1985 a trecut ca episcop-vicar al Eparhiei Dunării de Jos cu titlul de Tomitanul. După reînfiinţarea Arhiepiscopiei Tomisului, la 12 februarie 1990 a fost ales ca Arhiepiscop de către Colegiul Electoral Bisericesc fiind instalat în septembrie 1990 în Catedrala Arhiepiscopală din Constanţa, cu hramul „Sf. Apostoli Petru şi Pavel".

Aici la Constanţa, vrednicul de pomenire Arhiepiscopul Lucian a înfiinţat noi parohii şi protoierii şi mai ales s-a ocupat de înfiinţarea Facultăţii de Teologie din Constanţa în cadrul Universităţii „Ovidius". O realizare de excepţie a fost şi dobândirea vechiului sediu eparhial din Constanţa, confiscat în 1963 de către autorităţile vremii.

În anul 2001, simţindu-şi împuţinate puterile şi-a cerut pensionarea, continuând să slujească şi să fie prezent mereu în rândul preoţilor şi al credincioşilor din Eparhie.

S-a bucurat de toată preţuirea şi consideraţia urmaşului său în scaun: I.P.S. Arhiepiscop Teodosie Petrescu.

Slujba înmormântării a avut loc joi, 2 septembrie pe esplanada Catedralei Arhiepiscopale din Constanţa. Dimineaţa s-a oficiat Sf. Liturghie arhierească de către un sobor de preoţi şi diaconi în frunte cu P.S. Episcop Gherasim al Râmnicului şi P.S. Visarion Răşinăreanu. La orele 11,00 a început slujba înmormântării, prezidată de către P.F. Părinte Patriarh Teoctist al României, înconjurat de un sobor de 7 arhierei. P.F. Sa a rostit la sfârşitul slujbei un emoţionant cuvânt în care a scos în relief calităţile deosebite ale adormitului în Domnul: credinţa, smerenia şi bunătatea.

La terminarea slujbei, sicriul cu trupul neînsufleţit a fost purtat în procesiune în jurul Catedralei arhiepiscopale după care a fost aşezat spre veşnica odihnă în cripta pregătită în Catedrală.

Arhiepiscopia Tomisului a oferit apoi o masă de pomenire în incinta reşedinţei.

Aşa şi-a încheiat călătoria pe acest pământ Arhiepiscopul Lucian Florea al Tomisului.

A fost un ierarh devotat Bisericii care şi-a înţeles pe deplin chemarea sa în slujba lui Hristos şi a semenilor.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii şi veşnică să-i fie pomenirea.

† VISARION RĂŞINĂREANU

Episcop-vicar
Sibiu

În perspectiva sărbătorii „Înălţarea Sf. Cruci"

Ce va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?...

Pregătindu-i pe apostolii Săi, înaintea trimiterii lor în misiunea de probă, le-a grăit lor Iisus şi despre vrednicia de a fi ucenici ai Lui. „Cine nu-şi ia crucea şi nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine". Şi iarăşi: „Cine ţine la viaţa lui, va pierde-o, iar cine-şi pierde viaţa lui pentru Mine, va găsi-o" (Matei 10, 38—39).

După prima vestire a patimilor Sale, datorită atitudinii Apostolului Petru care nu cugeta cele ce sunt ale lui Dumnezeu, le-a prezentat Iisus apostolilor condiţiile necesare spre a-l urma pe El. „Dacă vrea cineva să vie după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie, că cine va voi să-şi scape sufletul, pierde-l-va pe el, iar cine îşi va pierde sufletul pentru Mine, îl va afla" (Matei 16, 24—25). De aici se desprinde, în primul rând, libertatea voinţei, respectată tuturor, de a alege şi de a se decide să-l urmeze pe Hristos. Dumnezeu l-a făcut pe om ca fiinţă cu voinţă liberă, neimpunându-i să facă ceva fără propria sa voie. În al doilea rând, celui ce s-a decis să-l urmeze pe Hristos, i se cere să se lepede de sine, adică să se lase de plăcerile efemere ale lumii acesteia (plăceri de scurtă durată). În aceste condiţii, i se cere apoi să-şi ia crucea, adică să fie în stare a suferi pentru credinţa în Hristos şi de a fi gata să-şi jertfească chiar şi viaţa, ducându-şi însuşi crucea la locul de osândă, după cum şi-a dus-o Iisus. Date fiind aceste condiţii împlinite, va putea să-l urmeze pe Domnul Hristos.

Cel ce socoteşte, că ar putea să-şi scape sufletul — înţelegând prin acesta viaţa pământească — acela îl va pierde şi nu se va bucura de viaţa viitoare, veşnică. În schimb, cel ce-şi va pierde sufletul, pentru Hristos, va avea parte de viaţa viitoare, în fericire veşnică, pe care o va afla, în mod neîndoielnic.

A pus apoi Iisus legitima întrebare: „Ce va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?" (Matei 16, 26). Mulţi sunt aceia care de dragul plăcerilor efemere de pe pământ şi-au pus tot interesul spre a strânge averi cât mai mari, dacă s-ar putea chiar bogăţii imense. Ce folos ar avea însă, căci din acestea omul nu poate duce cu el nimic, în lumea viitoare. Vai de „cel ce-şi adună comori sieşi, iar pentru Dumnezeu nu se înavuţeşte" (Luca 12, 21)! Cu sufletul pustiit şi nesprijinit, care îi va fi soarta omului în lumea viitoare? Ce ar putea să ofere omul în schimbul sufletului său, de care nu s-a îngrijit? Sufletul, izvorât din suflare dumnezeiască, nu poate fi echivalat cu nimic din lumea pământească.

În predica Sa de pe munte, Domnul Hristos i-a fericit, în primul rând, pe cei săraci cu duhul, prin ei înţelegem a fi cei smeriţi. Aceştia, oricât de virtuoşi ar fi, nu se socotesc a fi desăvârşiţi şi se silesc să realizeze cât mai mult pe calea binelui. Din punctul de vedere al înţelepciunii, cei smeriţi, oricâte cunoştinţe ar fi dobândit, caută totuşi cu răbdare să se lumineze cât mai mult posibil. Şi oricât de mare le-ar fi comoara de fapte bune, agonisită, se străduiesc mereu să o îmbogăţească. În sărăcia lor materială, s-au înavuţit în cele duhovniceşti, agonisindu-şi comori nepieritoare. „Fericiţi sunteţi voi cei săraci, că a voastră este împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 6, 20).

În a sa epistolă, apostolul Iacob îşi pune întrebarea: „Au nu Dumnezeu i-a ales pe cei ce sunt săraci, în ochii lumii, ca să fie bogaţi în credinţă şi moştenitori împărăţiei pe care a făgăduit-o celor ce îl iubesc?" (Iacob 2, 5). Într-adevăr, fraţilor, — a zis Sf. Ap. Pavel — uitaţi-vă la voi cei chemaţi, că nu mulţi sunt înţelepţi omeneşte, nu mulţi sunt puternici, nu mulţi sunt de neam. Dumnezeu şi-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să ruşineze pe înţelepţi. Dumnezeu şi-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să dea de ruşine pe cele tari. Dumnezeu şi-a ales pe cele de neam prost ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să dea jos pe cele ce sunt" (I Corinteni 1, 26—28).

La rândul lor, şi bogaţilor le oferă posibi-

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Cei 7 tineri macabei şi Cărţile Macabeilor

În ziua de 1 august, Biserica Ortodoxă face pomenirea celor 7 fraţi macabei, a mamei lor şi a bătrânului Eleazar, care au primit moartea mucenicească pentru credinţa lor, în vremea persecuţiei regelui Antioh IV Epifanes (+164 î.Hr.).

Martiriul lor a avut loc înainte de apariţia creştinismului, în epoca numită intertestamentară (cele aproximativ două secole înaintea naşterii Mântuitorului), epocă ulterioară evenimentelor descrise în Vechiul Testament, dar care premerge epoca Noului Testament. Avem aşadar în calendarul nostru creştin-ortodox şi martiri necreştini sau precreştini. Martiriul lor ne este cunoscut din cartea 2 Macabei, capitolul 7.

Din sec. 3 î.Hr., Iudeea trece sub stăpânire seleucidă (siriană). Cea mai grea perioadă au cunoscut-o evreii în vremea lui Antioh IV Epifanes (175-164 î.Hr.). Printr-un decret, acest rege interzice în anul 167 cultul iudaic şi dedică Templul din Ierusalim lui Zeus Olimpianul. Cel mai sfânt loc al evreilor este pângărit cu desfrânări şi beţii, se interzice ţinerea sabatului şi a sărbătorilor iudaice. Iudeii sunt siliţi să participe la cultul împăratului sau la cultul lui Dionysos, iar cei care refuză sunt ucişi. Cruzimea persecutorilor este atât de cumplită, încât autorul cărţii 2 Macabei previne cititorii înaintea evocării martiriilor („*Rog dar pe cei care vor citi această carte, să nu se îngrozească din cauza acestor suferinţe...*" — 6, 12) şi se opreşte doar la evocarea a două dintre multele care vor fi fost („*Iar despre ospeţele păgâne şi despre chinurile cele peste măsură să fie destule cele zise*" — 7, 42).

Primul dintre cele două martirii evocate cu patetism de autorul cărţii 2 Mac este al unui bătrân învăţător de lege, Eleazar, silit de persecutori să mănânce carne de porc. Pentru un iudeu, această solicitare echivala cu renunţarea la credinţa iudaică. Eleazar a socotit însă că e mai bine să-şi păstreze demnitatea şi să ofere o pildă celor mai tineri şi întregului popor, preferând mai degrabă să moară decât să-şi lase credinţa (6, 17—31). La aceeaşi umilinţă au dorit asupritorii să-i supună pe şapte tineri, împreună cu mama lor. Fiind încredinţaţi că Dumnezeu le va da viaţă veşnică, fraţii macabei preferă mai bine moartea decât apostazia. Ei sunt chinuiţi şi omorâţi pe rând, sub privirile îndurerate ale mamei, care însă îi încurajează să rămână fermi în credinţă (7, 1—42).

Martiriul celor 7 tineri şi cultul lor

Părinţii Bisericii au elogiat credinţa şi curajul tinerilor macabei şi au văzut în ei precursori ai martirilor creştini. Deşi în 2 Mac. 6—7 nu se precizează locul unde au pătimit fraţii macabei, din context ar reieşi că evenimentul a avut loc în Iudeea. O tradiţie timpurie a localizat însă martiriul în Antiohia. Această localizare este dedusă din afirmaţia cărţii 1 Mac, cum că Antioh IV nu se afla în Ierusalim sau în Iudeea în momentul când a început persecuţia religioasă a iudeilor (1 Mac 1, 29.44); s-a presupus de aceea că regele se afla în reşedinţa imperiului său, Antiohia. Din moment ce textul din 2 Mac spune că regele a asistat la martiriu, s-a presupus că tinerii au fost duşi special în Antiohia pentru această ocazie.

Existenţa unui cult al celor 7 fraţi macabei în Antiohia reiese din mai multe izvoare din primul mileniu creştin. Tradiţia antiohiană este cunoscută de părinţii Bisericii, Sf. Ioan Hrisostom rosteşte câteva omilii în cinstea tinerilor, afirmând că moaştele lor

se păstrează într-o Biserică din apropierea oraşului (PG 50, 617.623; 63, 530). Fer. Augustin aminteşte şi el biserica sfinţilor macabei din Antiohia. Alte izvoare menţionează şi ocul unde s-a aflat biserica sfinţilor macabei. S-a instituit şi o zi de pomenire a lor, la 1 august. Cultul celor 7 tineri a ajuns apoi în Occident. Relicvele lor au fost duse în Köln şi Milano, iar în Roma, Lyon şi Viena au fost ridicate biserici cu hramul lor.

Surprinzător este însă un alt lucru: Biserica a preluat în calendarul ei pe cei 7 tineri spre pomenire, dar cartea în care e descris martiriul lor - de altfel izvorul principal care menţionează acest eveniment - a socotit-o neinspirată şi nu a primit-o în canon. Cărţile 1, 2, 3 Macabei sunt cărţi necanonice în Biserica Ortodoxă.

Chestiuni generale despre cărţile Macabeilor

Cele 3 cărţi ale Macabeilor nu au fost acceptate în canonul cărţilor Vechiului Testament în iudaism. Ele ne sunt cunoscute din Septuaginta (LXX) - traducerea greacă a Vechiului Testament. În unele dintre manuscrisele mai importante ale LXX (Codex Sinaiticus, sec. 4 d.Hr.; Codex Alexandrinus, sec. 5 d. Hr.) întâlnim şi o a 4-a carte a Macabeilor. Aceasta este un discurs filosofic, având ca punct de plecare ideea stoică a dominaţiei raţiunii asupra patimilor. Raţiunea este pusă aici în strânsă legătură cu principiile legii mozaice. Prin exemple din istoria biblică, îndeosebi a martiriului celor 7 fraţi macabei, se arată că iudeii care respectă legea împlinesc de fapt virtuţile stoice. Cartea nu a fost acceptată nici în iudaism, nici în vreo biserică creştină ca şi canonică, fiind socotită apocrifă. Ea a fost tipărită în prima ediţie integrală a Bibliei în limba română (1688) sub titlul „Despre singur ţiitorul gând", fiind atribuită lui Iosif Flaviu.

Prima carte a Macabeilor a fost scrisă în limba ebraică, însă originalul s-a pierdut. Origen (sec. 3 d.Hr.), ştia de versiunea ebraică, şi aceasta nu era încă pierdută în timpul lui Ieronim (sec. 5 d.Hr.). Ne-a parvenit doar traducerea greacă a operei, în LXX. Celelalte cărţi ale Macabeilor au fost scrise de la bun început în limba greacă. Din greacă ele au fost traduse încă din vechime în latină, siriacă, armeană, alături de celelalte cărţi ale LXX. Cu privire la data compunerii, ea se situează undeva în jurul anului 100 î.Hr. pentru 1 şi 2 Mac, în sec. 1 î.Hr., pentru 3 Mac, respectiv între sec. 1 î.Hr. şi sec. 1 d.Hr. pentru 4 Mac.

Situaţia canonică controversată a cărţilor 1-4 Macabei în creştinism s-a reflectat oarecum în manuscrisele vechi ale LXX. Astfel, există manuscrise care cuprind toate cele 4 cărţi, altele le cuprind doar pe primele 3, altele conţin doar 1 şi 2 Macabei sau 1 şi 4 Macabei, şi, în fine, în unele nu este cuprinsă nici una din aceste cărţi (Codex Vaticanus, sec. 4 d.Hr.). Această inconsecvenţă s-a concretizat mai târziu în modul diferit cum au fost şi cum sunt privite astăzi aceste cărţi în ortodoxie, catolicism şi protestantism.

În Biserica Ortodoxă cărţile 1, 2, 3 Macabei sunt socotite necanonice, adică neinspirate. Biserica le consideră însă bune de citit pentru zidirea sufletească a credincioşilor, edificatoare din punct de vedere moral. Părinţii Bisericii le-au folosit şi le-au apreciat mai ales pe primele două. În ediţiile Bibliei din Biserica Ortodoxă Română cărţile 1, 2, 3 Mac sunt cuprinse după cărţile canonice. 4 Mac este socotită apocrifă.

Biserica Romano-Catolică le-a declarat oficial canonice pe primele două în urma sinodului tridentin (1545-1546). A 3-a carte este socotită apocrifă în Biserica romano-catolică. Bisericile protestante le consideră pe toate cărţi apocrife. De remarcat însă că până şi Luther, de altfel foarte reticent şi critic în ceea ce priveşte canonicitatea unora dintre cărţile canonice ale Bibliei, regreta faptul că 1 Mac nu şi-a găsit locul în canon. Doar unele dintre bisericile necalcedoniene au reţinut aceste cărţi în canon.

Cuprinsul cărţilor

După o scurtă evocare a cuceririlor lui Alexandru cel Mare (+323 î.Hr.), *Cartea 1 Mac* trece direct la prezentarea evenimentelor din istoria iudaismului palestinian între 176 şi 134 î.Hr. Iudeea se află sub dominaţie seleucidă. Regele Antioh IV Epifanes doreşte să impună cu forţa elenizarea Iudeei.

(Continuare în pag. a 6 a)

Pr. lect. Dr. CONSTANTIN OANCEA

Un Talmud babilonian din secolul al XVII-lea, existent în colecţiile Muzeului Brukenthal, donat Ţării Sfinte în 1946

În colecţia de manuscrise a Bibliotecii Brukenthal, în dosarul de corespondenţă al acesteia pe anul 1946, am găsit ceva demn de semnalat pentru cititorii „Telegrafului Român". Este vorba de trei „piese de corespondenţă" — dacă ne este îngăduită exprimarea — pe marginea unei donaţii de Talmud pe care Muzeul Brukenthal o face către Biblioteca Evreiască Naţională şi Universitară *(The Jewiss National and University Library)* din Ierusalim în anul respectiv. Prima dintre scrisori, scrisă în germană, expediată din Sibiu la 1 iunie 1946 şi semnată de Josef Grünberg din acelaşi oraş, este un răspuns de mulţumire către conducerea muzeului, răspuns care vine de la Uniunea Naţională Evreiască, Oficiul Palestinian (Oficiul de Emigrare), a cărui „adresă telegrafică" se afla la Timişoara.

Din a doua scrisoare, în engleză, expediată în 11 septembrie de la Biblioteca Evreiască Naţională şi Universitară din Ierusalim, sub semnătura Prof. G. Weil, directorul instituţiei, aflăm că cel desemnat să preia donaţia brukenthalensă era acelaşi Josef Grünberg „din str. Ocnei 31". Deşi, până la data expedierii misivei, exemplarul din Talmud nu a ajuns încă la destinaţie, semnatarul mulţumeşte conducerii Muzeului Brukenthal pentru gestul de înaltă ţinută, acela de a dona o carte din secolul al XVII-lea, mai precis un Talmud babilonian, editat într-un oraş olandez, Leyden, la 1630, din atât de faimoasa officină Elzevir.

Ultima piesă de care ne ocupăm, scrisă în germană, este o copie a unei liste cu exemplarele din Talmud existente în Biblioteca Brukenthal la acea dată. Se prea poate ca această scrisoare să fie, cronologic vorbind, anterioară primelor două aflate azi în dosarul de corespondenţă — dar, în mod cert, nu prima în schimbul de scrisori al căror număr probabil că depăşeşte cifra celor trei ajunse până la noi — tocmai datorită faptului că este o listă realizată spre a răspunde unei (unor) solicitări.

Din dorinţa de a veni în întâmpinarea celor interesaţi de colecţiile de carte străină rară din Biblioteca Brukenthal, ne permitem să inserăm lista semnată de Dr. Rudolf Speck, directorul de atunci al Muzeului Brukenthal[1]:

1. Talmudis Babylonici codex Middoth sive de Mensuris Templi, una cum versione latina. Opera et studio Constantini l'Empereur de Oppyck. Leyden: Bonaventura et Abraham Elzevir. 1630.

2. Duo tituli Thalmudici Sanhedrin et Maccoth cum excerptis ex utrisque Gemara. Amsterdam: Iohannes Janssonius, 1629.

3. Joma. Codex Talmudicus, in quo agitur de sacrificiis... ex Hebraeo sermone in Latinum versus et comentariis illustratus a Roberto Sheringhamio Cantabrigiensi. London: I. Junius. 1648.

4. Talmud Babli, Babylonischer Talmud. Tractat Berachoth Segenssprüche. Mit deutscher Übersetzung ... Berlin, 1842.

5. Der babylonische Talmud in seinen haggadischen Bestandteilen, I., II., 1—4. Leipzig, 1886—1889.

*

Vorbind despre Talmud trebuie să ne raportăm, mai întâi, la aspectele de cronologie istorică. Este cunoscut faptul că romanii, sub comanda lui Titus, fiul împăratului Vespasian, au distrus templul din Ierusalim în 26 septembrie 70 d. Hr., adică, după calendarul ebraic, în 9 Av, ziua comemorării distrugerii primului templu[2]. Mai târziu, în urma unui necruţător război, de ambele părţi (133—136 d. Hr.), împăratul Publius Aelius Hadrianus distruge Ierusalimul şi ridică în locul lui un oraş roman, Aelia Capitolina, după numele său.

Aflaţi în exil, evreii secolelor respective au fost confruntaţi cu o sumedenie de probleme practice privind căsătoria, divorţul, alte aspecte ale vieţii de familie, precum şi cu cele privind igiena personală ori puritatea rituală. La acestea nu trebuie uitate legile alimentare, ritualurile de jertfă, respectarea zilelor de sărbătoare, a şabatului, tratarea bolilor, grija pentru oropsiţi. Timp de aproximativ un secol, erudiţii *poporului vechi* (Sf. Efrem Sirul) s-au străduit să alcătuiască un nou cod de legi, care să reinterpreteze vechile concepte şi să le adapteze la noile condiţii, acelea caracteristice unui popor monoteist răspândit într-o lume a cultelor păgâne. Şi astfel, în Palestina celui de al III-lea secol d. Hr., totalitatea scrierilor rezultate din interpretarea Bibliei au fost redactate şi corelate într-o singură lucrare în şase cărţi, numită *Mişna* („Repetarea"). *Mişna* a constituit nucleul Talmudului[3], nume sau titlu care se poate traduce prin „Cercetare". În următoarele trei secole au apărut o serie de scrieri şi comentarii înmănunchiate în *Ghemara* („Învăţătură"), cu scopul de a explica Mişna şi de a facilita înţelegerea pasajelor mai dificile. Astfel, timp de aproape o jumătate de mileniu, *hahamii* („înţelepţii") din Babilon şi Ierusalim au lucrat la transpunerea în scris, mai întâi a Mişnei, apoi a Ghemarei, care împreună alcătuiesc Talmudul.

Istoria religioasă cunoaşte un Talmud babilonian şi unul ierusalimitean, iar Talmudul babilonian — o ediţie Elzevir, cum am arătat deja, din oraşul Leyda sau Leyden a anului 1630 — a constituit obiectul donaţiei Muzeului Brukenthal către Biblioteca Universităţii din Ierusalim în 1946.

Donaţia trebuie apreciată la adevărata ei valoare având în vedere faptul că anul acesteia a fost unul de intense frământări în Ţara Sfântă, unde Marea Britanie, ca putere mandatoare va încerca găsirea unor soluţii. Astfel, declaraţia comună Truman-Bevin, din 13 noiembrie 1945, prevedea constituirea unei Comisii mixte anglo-americane însărcinată cu examinarea problemelor din zonă. Raportul prezentat de comisie, la 20 aprilie 1946, a nemulţumit toate părţile locale implicate în desfăşurarea evenimentelor. Într-o nouă şi ultimă încercare, Londra a convocat, la 10 septembrie 1946, o masă rotundă la care nu s-au prezentat nici reprezentanţii Înaltului Comitet Arab şi nici cei ai Agenţiei

(Continuare în pag. a 5-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU,
cercetător

Păcatele împăraţilor şi puterea episcopului

Unul din momentele cele mai cunoscute din viaţa Sfântului Ambrozie, reprezentat şi în numeroase tablouri, este, cu siguranţă, pocăinţa la care l-a obligat pe împăratul Teodosie, pentru crimele din Tesalonic.

În 390, după ce avuseseră loc dezordini în Iliric, a izbucnit o revoltă în circul din Tesalonic, când un înalt demnitar împărătesc, Buteric, a fost linşat de mulţime. Pentru a-i pedepsi pe tesaloniceni, a dezlănţuit o represiune, omorând o mulţime de persoane, vinovaţi şi inocenţi deodată. Despre pocăinţa pe care Sf. Ambrozie a cerut-o lui Teodosie, aflăm de la Ambrozie însuşi, ca şi dintr-un pasaj din *De obitu Theodosii,* discursul funebru rostit de episcop la moartea împăratului, în 395.

Lipsa altor surse a făcut pe unii să creadă că Sf. Ambrozie s-a folosit de un eveniment politic, pentru a face o lecţie de morală privind raporturile dintre episcop şi împărat, acesta din urmă fiind cinstit de posteritate (îl aminteşte şi Augustin în *De civitate Dei)* pentru umilinţa de care a dat dovadă. Această părere ar putea fi acreditată, dacă am avea la dispoziţie doar acest exemplu al împăratului, care, asemeni lui David, se pocăieşte pentru păcatul săvârşit, supunându-se voii lui Dumnezeu cu sinceritate, conştient că puterea sa este „încoronată" şi „cu zăbala" (Tradiţia spune că Teodosie purta două piroane din crucea Domnului: unul la coroană, celălalt la zăbala calului).

Numai că situaţia este diversă. Căci în scrisoarea aceluiaşi Sf. Ambrozie către Teodosie, din 395, şi referitoare la intervenţia împăratului în sinagoga lui Calinic, se observă un ton divers, dominat doar de datoria de a-şi exprima *libertas dicendi,* pe care Sf. Ambrozie a considerat-o dintotdeauna dreptul-datorie al episcopului. În schimb, în scrisoarea din 390, această atitudine nu exista, iar episcopul îşi asuma toate riscurile de a-l înfrunta pe împărat, care a săvârşit o nelegiuire. Episcopul îşi asuma dreptul de a-l chema pe împărat la ascultarea faţă de Dumnezeu.

Scrisoarea din 390 este adresată exclusiv împăratului; acesta din urmă trebuie să o citească singur. Episcopul aminteşte de vechea lor prietenie, ştie că ar putea provoca mânia împăratului, dar, în acelaşi timp, îl avertizează pe Teodosie că împărăţia sa este trecătoare şi că sceptrul său vine de la Dumnezeu. Prin urmare, e necesar să facă pocăinţă în faţa lui Dumnezeu pentru crimele comise. Împăratul este doar administrator al puterii imperiale.

E util de amintit un alt episod, din viaţa lui Filip Arabul, considerat de unii drept primul împărat creştin. Acesta a obţinut puterea, în 244, în urma unei revolte, căreia i-a căzut victimă Gordian al III-lea. Când a vrut să intre în biserică, de Sfintele Paşti, a fost oprit de episcopul local (după Eusebiu) sau chiar de Sf. Vavila (după Sf. Ioan Hrisostom), până când şi-a recunoscut păcatul şi s-a pocăit.

Atât păcatul lui Filip, cât şi cel al lui Teodosie, erau recunoscute ca atare atât de creştini, cât şi de păgâni. Aceştia din urmă, după uciderea lui Crispus şi a Faustei de către Constantin, acuzau creştinismul că ar ierta cu uşurinţă păcate de neexpiat. În cazul lui Teodosie, intervenţia împăratului nu privea restabilirea ordinii publice, pentru care şi creştinii şi păgânii recunoşteau împăratului dreptul la represiune, ci uciderea unor oameni inocenţi.

Sfântul Ambrozie, care, în scrisoarea către Paternus vrea să spună lucrurilor pe nume, nu contesta autoritatea imperială, ci pretenţia conform căreia *imperatori licere omnia,* şi îi fixează limitele impuse de dreptatea divină. Iar el, episcopul, îşi rezerva dreptul la *libertas dicendi,* ca propovăduitor al unei legi superioare, cea divină, şi ca principiu de control faţă de o putere mereu ameninţată de a deveni tiranică.

Arhim.
IUVENALIE IONAŞCU

„Apologia" resemnării sau „Golgota noastră cea de toate zilele"

„Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Lc. 23, 34)

Lumea a făcut salturi uriaşe pe calea progresului şi al civilizaţiei, trecând, aproape pe nesimţite, din secolul vitezei în plină eră a informaticii.

„Secolul XXI va fi religios, sau nu va fi deloc", anunţa sentenţios vocea lui André Malraux şi, iată că am intrat în acest secol întrebându-ne pe noi înşine ... cum? Suntem, oare, mai religioşi sau, măcar ... religioşi? Răspunsul poate fi în egală măsură afirmativ şi negativ, afirmativ însemnând în cazul acesta: *„Da, suntem religioşi!"*, iar negativ, continuarea: *„... deloc"*.

De altfel, incertitudinea este la ordinea zilei, ea planând deasupra multor suflete neliniştite. Pericolul cel mai mare este însă acela de a nu fi deloc religios şi a nu-şi da seama de acest lucru. Denis de Rougemont spunea în cartea sa „Partea diavolului": *„Cea mai mare ispită a diavolului este să ne facă să credem că nu există"*. Suntem şi noi în aceeaşi situaţie?

Se vorbeşte mult şi, ... de mult, despre „sfârşitul lumii". Unii s-au hazardat chiar să dea termene fixe în ce priveşte derularea „evenimentului" (fără a avea nici urmă de vocaţie profetică, se-nţelege!), însă, nu se gândeşte nimeni că, poate sfârşitul a şi venit iar noi nici nu ne dăm seama, pentru că, în amalgamul de situaţii şi stări sufleteşti care pot fi definite printr-un singur cuvânt — confuzie! — este şi greu să ne dăm seama de realitateă sau irealitatea acestui fapt.

Dar ... suntem sau nu suntem religioşi? Da! — răspundem. Dar în ce credem noi? Care este religia noastră? Cum este ea?

Trist, dar, adevărat, este o *religie a resemnării* ... sau, poate ar fi mai potrivit să spunem, o *resemnare a noastră în privinţa religiei.*

Religia — s-a spus — *este legătura conştientă şi liberă a omului cu Dumnezeu.* În încercarea de a înţelege, în contextul existenţial al prezentului, termenii întrebuinţaţi la alcătuirea definiţiei anterioare, am întreba: care *„legătură"*, când nici măcar unii cu alţii nu mai vorbim decât în termeni ca: „parteneriat", „contract de asociere", „clauze" şi altele şi altele, deci ... care legătură?

Despre *„conştiinţă"* şi *„libertate"* ar fi, ce-i drept, multe de spus, însă, acestea fiind apanajul forurilor ştiinţifice de înaltă ţinută academică, nu ne este permis nouă să le deconceptualizăm, să vorbim despre ele la nivel experienţial — Doamne fereşte, nu cumva să le profanăm în acest fel! Atât de mult au fost folosite în discursuri pestriţe, de facturi diferite, alături de alte „noţiuni" pompoase şi sonore, încât din cauza uzurii, în câţiva ani vor ajunge „exponate" de muzeu, „fosile" ale unei civilizaţii de mult apuse.

Omul, cel despre care se vorbeşte aproape de fiecare dată cu durere, este marele absent, absentul prin excelenţă, care „îşi joacă" umanitatea ca un actor desăvârşit, înconjurat de decorul cenuşiu al unei lumi ce se zbate în agonie, reflectând fidelă tribulaţiile „artistului".

Omul este o fiinţă care, atinsă de păcat, se resemnează, cu sau fără motiv, în faţa tuturor darurilor pe care i le face Dumnezeu. „O luptă-i viaţa", ne-a pus în gardă Coşbuc, însă ... *„lupta"*, pentru orice lucru care ar merita luptă în această lume, este peste poate de grea. De aceea, tot mai des în ultima vreme, se apelează la „lupta din umbră", la multiplele şi perfidele forme de terorism prin care duşmanul, (care, din laşitate rămâne nevăzut, ca şi diavolul! sic.), ne ţine paralizaţi de gândul că ar putea ataca oricând şi oriunde. *„Munca"*, acel exerciţiu care, nu de mult înnobila omul, este lăsată tot mai mult, pe seama roboţilor care gândesc, fac calcule, prestează activităţi complexe şi dintre cele mai variate şi, cine ştie, azi-mâine vor avea şi sentimente. Iar, dacă n-o să ni se pară prea mult şi vom reuşi să-i programăm din ce în ce mai performant, vor şi crede în locul nostru. Noi, suntem gata să ne resemnăm! Nu ştim cum va fi credinţa/religia lor cibernetică dar, oricum, va fi mai puţin costisitoare pentru noi, oamenii prezentului, care nu mai suntem în stare să facem nimic fără un profit consistent şi imediat.

Cât despre *Dumnezeu,* ce vorbe ar fi vrednice sau ar putea să plăsmuiască o minte frământată laolaltă cu ţărâna unui trup vremelnic? *El* ... „a murit de mult, iar noi suntem ucigaşii Lui". O ştia foarte bine Nietzsche şi, a repetat-o de suficiente ori ca să fie şi crezut de către unii, iar alţii au „confecţionat" chiar o „teologie" a morţii lui Dumnezeu. O ştim şi noi, poate chiar tot atât de bine, însă, spre deosebire de el, noi tăcem despre ea, dându-ne toată osteneala să ascundem cât mai bine deicidul, pentru a nu fi cumva ţinta acuzaţiilor unui ipotetic proces. Mai mult, experţi în disimulare, pozăm în evlavioşi şi pioşi pelerini ai credinţei, prin această lume — vai! — de coşmar, imorală şi neavenită, aşteptând să fim „canonizaţi" pentru „meritele noastre prisositoare" şi asta, pentru a ni se recunoaşte doar o infimă parte din contribuţia consistentă adusă la binele general.

Dumnezeu a murit, într-adevăr ..., pe Golgota, aproape Singur, în chinuri groaznice şi în resemnare, dar cât de mult diferă resemnarea Lui de a noastră! Resemnarea Lui ne priveşte pe noi, *„Israelul cel nou"*, pe noi, pe care ne-a chemat insistent la Sine şi n-am răspuns chemării (cf. Mt. 23, 37). De aceea, ultimele cuvinte ale Lui au fost rugăciune pentru noi: *„Părinte, iartă-le lor ..."*, rugăciune rostită cu iubire şi resemnare pentru „omul" care, la pâine I-a răspuns cu piatră; la mană, cu fiere; la apă, cu oţet; iar la: „Veniţi la Mine ...!", cu: „Răstigneşte-l!"

Golgota devine astfel paradigmă a resemnării lui Dumnezeu în faţa îndărătniciei şi a incapacităţii de a iubi şi a crede, a noastră, a tuturor oamenilor.

Apoi ...? Apoi ... se va face iarăşi Duminică şi vor răsuna clopote biruitoare din turle de biserici înnegrite de vreme, iar Golgota perpetuă a Sfintelor Altare îşi va picura *Jertfa* mântuitoare în sufletele răzleţe care, „cu frică de Dumnezeu, cu credinţă, cu dragoste" şi fără resemnarea despre care vorbeam, vor mai îndrăzni să cerşească în genunchi, înaintea „Uşilor Împărăţiei": „Doamne ..., iartă-ne nouă, că nu ştim ce facem!"

Resemnarea noastră, iată, începe astfel să pălească în faţa resemnării lui Hristos, săvârşind prin aceasta o transformare ontologică a propriei naturi, ce devine de-acum înainte „hristoformă", adică, îşi leapădă caracterul de eschivă din faţa vieţii şi asumându-şi *Jertfa Care ne jertfeşte* lui Dumnezeu, *„pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră"*; împreună cu lumea în care trăim, metamorfozată la rândul ei în *„Golgota noastră cea de toate zilele"*.

Pr. VASILE GAFTON

Teologul anglican A. M. Allchin — un prieten sincer al Ortodoxiei româneşti

Poate că nimic nu conferă unei tradiţii sau teologii locale sentimentul unei depline obiectivităţi, ca faptul constatării că roadele propriei sale gândiri teologice sunt preluate, comentate şi de ce nu, aplicate în varii contexte eclesiale ca expresie a universalităţii de gândire din sânul aceleiaşi Tradiţii creştine.

Unul dintre teologii Bisericii Anglicane, care în permanenţă s-a aflat în căutare chiar dincolo de limitele propriei sale tradiţii este şi pr. prof. A. M. Allchin, personalitate marcantă a anglicanismului contemporan, teolog original în gândire, cu vaste orizonturi de cunoaştere.

Poate că nu întâmplător i-a fost dat pr. Allchin să se cunoască cu pr. Dumitru Stăniloae, teolog care după cum el însuşi ne va mărturisi, i-a marcat la modul cel mai serios direcţiile de receptare ale tradiţiei patristice răsăritene. De-a lungul vremii, între cei doi mari teologi s-a înfiripat o prietenie, cum doar în Hristos poate exista şi asupra căreia vom zăbovi în rândurile ce urmează.

Aş dori să menţionez de la bun început că pr. Allchin nu îi e străin Sibiul şi aceasta din două motive. Unul ar fi că în octombrie 1969, parte a unei vizite oficiale în Patriarhia română a poposit şi la Sibiu, unde a conferenţiat pe tema relaţiei dintre Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, iar al doilea ar fi că pr. Allchin are un vechi prieten aici, în persoana Înalt Prea Sfinţitului Antonie pe care l-a cunoscut de pe vremea studiilor sale la Oxford.

Fost profesor de teologie la Oxford, canonic (eclesiarh) al catedralei arhiepiscopale din Canterbury, redactor al periodicului Sobornost, preşedinte al Asociaţiei Sf. Alban şi Serghie şi membru în diferite comisii de dialog pe plan ecumenic, mentor şi prieten al actualului primat al Angliei, Dr. Rowan Williams, în prezent profesor de spiritualitate celtică la Bangor — Ţara Galilor, modestul pr. Allchin n-a încetat să se hrănească din teologia Sfinţilor Părinţi, să le promoveze gândirea în Anglia zilelor noastre şi să mediteze la darul avut al prieteniei cu pr. Dumitru Stăniloae.

Fiecare a scris unul despre celălalt, şi-au făcut reciproc recenzii şi împreună au încercat să răspundă provocărilor vremii, oferind contemporanilor lor soluţii în dificultăţile existenţiale cu care s-au confruntat. În rândurile de faţă voi reproduce conţinutul unei conversaţii avute cu pr. Allchin în martie 2003 în Ţara Galilor, unde mi-a fost dat să-l întâlnesc în duhul unei vieţi fireşti, smerite, însă despre care poate că s-ar putea scrie cărţi . . .

— Cum l-aţi cunoscut pe pr. Stăniloae şi cum l-aţi caracteriza după o relaţie de prietenie împărtăşită până la finele petrecerii sale pământeşti?

Pr. Allchin: L-am întâlnit prima dată în 1969 când am vizitat pentru prima dată România şi cred că în următorul an a venit el în Anglia. Ne-am ocupat de găzduirea sa pentru câteva zile la Oxford şi a fost o foarte bună ocazie să ne cunoaştem mai bine. Fără îndoială că pr. Stăniloae este cel mai mare teolog pe care l-am întâlnit în viaţa mea. Am întâlnit mulţi teologi, fiecare având diverse calităţi, însă pr. Stăniloae le întrunea pe toate, cel mai profund dintre câţi teologi mi-a fost dat să-i întâlnesc. El este în acelaşi timp unul dintre cei mai iubiţi şi minunaţi oameni pe care i-am cunoscut. Deci nu este numai teolog în sensul tehnic al cuvântului, ci şi purtătorul unui umanism extraordinar, a fost omul unei mari iubiri. Era extrem de dotat, nu era întrebare la care să nu poată răspunde ca un intelectual extrem de profund, iar în ceea ce spunea era extrem de fundamentat în spiritualitatea biblică şi filocalică. Era un fel de sfinţenie în jurul său, care-l făcea extrem de remarcabil.

— V-a impresionat în opera pr. Stăniloae legătura organică a teologiei cu spiritualitatea. Există ceva aparte la pr. Stăniloae în această relaţie?

Pr. Allchin: Da. Şi cred că trebuie să pornim cu înţelegerea evoluţiei lui Stăniloae ca teolog. El a început prin a-i studia pe unii teologi greci din sec. XIX—XX, în mod concret a tradus Dogmatica lui Hristos Andrutsos, pentru că în general vorbind prin 1920—1930 modul în care Andrutsos prezenta învăţătura dogmatică a Bisericii Ortodoxe părea unul satisfăcător şi de aceea a început să-l traducă. Ulterior Stăniloae a perceput-o ca un fel de teologie academică, o teologie intelectualistă în formă ortodoxă, dar a cărei spirit şi metodă era foarte asemănătoare cu teologia academică apuseană, într-o vreme nu prea inspirată. Am fost extrem de fascinat când am aflat aceasta, deoarece şi eu ca şi tânăr teolog am încercat să pătrund în cartea lui Andrutsos şi pur şi simplu am renunţat, pentru că mi s-a părut a fi extrem de proastă. Astfel că pr. Stăniloae a reacţionat împotriva acestui mod formalist de înţelegere a învăţăturii dogmatice în varianta Andrutsos şi şi-a îndreptat atenţia spre Grigore Palama. Dar pentru că imperiul bizantin a căzut curând după epoca lui Palama, scrierile sale nu fuseseră încă descoperite şi publicate, doar în ultimii 50—60 de ani operele lui Palama au fost publicate şi în acest sens pr. Stăniloae este un pionier al descoperirii şi publicării unor fragmente palamite în 1934.

Un alt pionier în acest sens a fost arhiepiscopul Vasile Krivochein, monah atonit de origine rusă, venit la Oxford unde a condus parohia ortodoxă de acolo, unde de altfel l-am şi cunoscut, a lucrat mult timp asupra unui dicţionar patristic semnalând şi el prin anii '30 şi ulterior importanţa lui Grigore Palama în redescoperirea întregii modalităţi patristice de gândire a teologiei ca fundamentată în spiritualitatea fiecărei comunităţi creştine şi a fiecărui creştin. Acest mod de reintegrare, de reunire a reflecţiei teologice, ca şi experienţă spirituală a început din 1930 să se dezvolte în lumea ortodoxă, în parte în Rusia şi în parte în România prin pr. Stăniloae. Cred că s-a întâmplat ceva aproape similar, însă într-un stil diferit în opera pr. Iustin Popovici în Serbia. Am mai spus-o şi o repet că există în gândirea sa un fel de extremă respingere nu numai a anumitor aspecte ale Apusului, ci a Apusului ca întreg, ceea ce evident nu se întâmplă în opera pr. Stăniloae.

Dincolo de această relaţie absolut providenţială cu pr. Stăniloae, am avut bucuria şi încă de pe vremea studenţiei să-l cunosc pe Vladimir Lossky, familia acestuia care, în timp, a constituit pentru mine un fel de a doua casă. Cunoscându-i astfel pe cei doi mari teologi ortodocşi, evident că mi-au influenţat fundamental felul de-a înţelege teologia şi pot spune că am început să gândesc teologia în mod ortodox.

— Aţi făcut afirmaţia că cele mai dificile teme sunt tratate de pr. Stăniloae cu o mare simplitate. Ce credeţi că a stat la baza acestui stil simplu şi în acelaşi timp complex?

Pr. Allchin: Sigur că nu toată opera sa este simplă, este uneori chiar foarte complexă. El însuşi mi-a spus că în modul său de a face teologie se regăsesc trei elemente, şi anume: teologia dogmatică, elementul filocalic, dar şi dialogul cu literatura, poezia şi cultura, în general. Această simbioză cred că i-a dat un dar al exprimării şi dincolo de acesta o aleasă profunzime. Mi-l reamintesc adresându-se comunităţilor monahale, cărora le vorbea cu o luminoasă simplitate spirituală, făcea teologie într-un fel monastic (a se vedea cele două broşuri apărute în engleză: „Prayer and Holiness". şi „The Victory of the Cross"). Am avut bucuria să-l însoţesc în diferite comunităţi monahale şi sunt martorul dragostei pe care o răspândea. Îi plăcea adeseori să repete că a fost în închisoare cu monahi.

A doua oară când a stat la Mănăstirea de la Fairacres, i-am arătat meditaţiile unei surori şi mai apoi mi-a mărturisit că sunt absolut remarcabile. Există, spunea, un fel de profunzime teologică în ele, de delicatese feminină în modul de percepere al tainei lui Hristos, pe care nu o găsim în scrierea vreunui bărbat. Ştiu de la mitropolitul Antonie Plămădeală că prin anii '50, mai precis în 1958 odată cu slăbirea persecuţiei regimului se plănuia înfiinţarea anumitor şcoli pentru călugăriţe, ca parte a acelei revigorări ce se plănuise. Deci erau oameni care gândeau revigorarea teologiei şi în acest sens pr. Stăniloae nu privea teologia ca ceva destinat exclusiv bărbaţilor, ci sesiza o anumită complementaritate în raport cu o vocaţie teologică feminină.

Îmi aduc aminte că prima sa conferinţă de la Oxford a început-o prin a comunica celorlalţi felul cum el însuşi înţelegea Ortodoxia, nu ca pe ceva închis, ci deschis, nu ca pe ceva rigid, ci ca pe o realitate vie şi pentru că e vie e flexibilă, are o flexibilitate a ei şi astfel, pentru că e universală, ortodoxia are capacităţi universale de relaţii cu celelalte tradiţii creştine.

— În ultimul timp multe medii teologice apusene recunosc în pr. Stăniloae o autoritate în materie de eclesiologie, exegeză patristică şi ecumenism. Cum priviţi evoluţia acestei tendinţe?

Pr. Allchin: Sunt absolut entuziasmat că cel puţin în ultimii ani avem de-a face cu o mult mai largă recunoaştere a importanţei teologiei pr. Stăniloae, în special în America şi în Marea Britanie. Au existat persoane şi în urmă cu câţiva zeci de ani care au remarcat importanţa teologiei sale, însă din păcate atunci nu aveam capacitatea de a ne apuca să-i traducem lucrările, ci pur şi simplu am început să scriem articole şi să-l deschidem lumii pe acest om, sperând că timpul se va schimba, în special regimul politic de atunci şi totul va fi posibil.

În 1970 am venit frecvent în România, întotdeauna invitat de Biserică şi astfel am avut oportunitatea de-a simţi viaţa Bisericii. Am încercat să respect limitele în care Biserica trebuia să trăiască sub comunism, însă după 1980 când regimul lui Ceauşescu şi-a acutizat măsurile represive, nu am mai fost invitat şi nu am vrut să vin din propria mea iniţiativă deoarece nu doream să produc neplăceri altora. Dar în întrevederile avute cu pr. Stăniloae aveam discuţii extrem de profunde. Pleca să mă conducă de unde stătea, de pe Calea Moşilor spre Patriarhie şi ajungeam să facem de trei, patru ori acest drum, absorbiţi de adâncurile temelor abordate. Pr. Stăniloae era extrem de informat asupra realităţilor societăţii apusene, am abordat printre altele tema exacerbării aspectelor sexuale în relaţia de cuplu şi nevoia evidenţierii aspectelor spirituale, despre diversitate şi universalitate, despre varietatea modurilor de contemplare a creaţiei, despre limitele cunoaşterii lui Dumnezeu sau despre felul în care omul se poate îndestula de ea. Pentru mine era evident că pr. Stăniloae avea o viziune creatoare a capacităţii fiinţei umane de a lucra în cadrul ordinii create.

Cred astfel că anii ce vor urma îl vor pune pe pr. Stăniloae în adevărata sa lumină, un teolog original, capabil prin teologia sa să creeze punţi de dialog cu orice tip de societate secularizată.

— Există un interes viu în Biserica Anglicană de astăzi faţă de ecumenism?

Pr. Allchin: Cred că ne aflăm foarte aproape de poziţia Bisericii Angliei din perioada reformei. În timpul reformei cele mai mari influenţe veneau dinspre luteranism şi calvinism. În Anglia am avut o puternică şcoală calvină, care ulterior a devenit presbiteriană şi s-a plasat în afara structurii Bisericii Angliei, menţinând totuşi un fel de structură episcopală şi o anumită tradiţie liturgică de bază, pe parcursul reformei. Marii noştri teologi de la sfârşitul sec. XVI şi începutul sec. XVII, Richard Hooker şi Lancelot Andrewes au început să dezvolte un fel de teologie ecumenică şi să privească spre marii Părinţi ai Bisericii, pentru a încerca să rezolve câteva din controversele vremii lor. Erau conştienţi că adevărul Evangheliei trebuie să-i facă pe oameni mesageri ai păcii şi astfel au încercat să găsească anumite posibilităţi de împăciuire. Nu a fost uşor şi nu înseamnă că au reuşit, dar astfel ei au fundamentat oarecum ethosul tradiţiei anglicane, care este în esenţă irenică, eveniment ce se poate plasa între 1580—1620, un fel de mişcare clasică ce se distingea de calvinismul şi luteranismul vremii şi care a prezentat apelul la Sfinţii Părinţi ca un element component al spiritualităţii anglicane.

În urmă cu aproximativ 20 de ani, în cadrul schimburilor de teologie experimentală pe care noi le facem în Anglia, mulţi au spus că tradiţia patristică este pierdută. Însă îmi este lesne să observ chiar în zilele noastre că nu este aşa. Avem o mulţime de teologi care sunt exponenţii acestui spirit patristic în Anglia zilelor noastre. Această realitate mă face să privesc spre viitor cu optimism şi am convingerea că între bisericile noastre vor exista relaţii cel puţin la fel de bune, cum au fost până în prezent.

Încheind aceste rânduri cu mulţumirile de rigoare pr. Allchin pentru răspunsurile oferite, îmi exprim speranţa că acest teolog anglican nu va mai avea mult de aşteptat până la apariţia anumitor opere ale sale în limba română, sau până la noi conferinţe cu dânsul în şcolile teologice din cuprinsul Patriarhiei române.

Drd. ŞTEFAN TOMA

Un Talmud babilonian

(Urmare din pag. a 4-a)

Evreieşti. Drept consecinţă, premierul britanic Bevin va recunoaşte în Camera Comunelor, la data de 18 februarie 1947, eşecul Guvernului britanic, anunţând intenţia ţării sale de a preda mandatul către Naţiunile Unite. În după amiaza zilei de 14 mai 1948, cu câteva ore înainte de expirarea mandatului britanic, David ben Gurion, şeful Agenţiei Evreieşti, proclama la Tel Aviv independenţa statului Israel[4].

*

Revenind la obiectul interesului nostru, la Talmud, cu alte cuvinte, specialiştii în domeniu admit că, în mare, cărţile acestuia sunt inegale, alternând severitatea legii teologice cu neîntrecuta frumuseţe a literaturii legendare. Dar, cum spune unul dintre hahami, *Cine ar renunţa la o plimbare prin pădure doar fiindcă în ea există şi copaci uscaţi şi sterpi*[5]?

Note bibliografice:

1. Dr. Rudolf Speck a fost custode şi director al Muzeului Brukenthal între 1927 — când l-a succedat pe Michael Csaki, la moartea acestuia — şi 1948. În timpul directoratului său este editată revista de specialitate *Mitteilungen aus dem baron Brukenthalischen Museum* („Studii şi comunicări din Muzeul Brukenthal"), revistă care apare cu ritmicitatea de un număr pe an în intervalul 1931—1936, ritmicitate imposibil de respectat în perioada războiului, ultimul număr fiind cel din 1947 (Gudrun-Liane Ittu, *Muzeul Brukenthal de la constituirea colecţiilor până în zilele noastre*, Sibiu, Forumul Democrat al Germanilor din România, 2000, pp. 61—62).
2. J. Eisenberg, *O istorie a evreilor*, trad. de J. Roşu, Bucureşti, Humanitas, 1993, p. 78.
3. Dagoberd D. Runes, *Dicţionar de iudaism*, Bucureşti, Editura Hasefer, 1997, p. 269; Brian Lancaster, *Elemente de Iudaism*, Bucureşti, Editura Ethos, 1995, pp. 55—57.
4. Rodica Georgescu, Mioara Georgescu, *Dosarul problemei palestiniene*, Bucureşti, Editura Politică, 1977, pp. 27—32.
5. Runes, *op. cit.*, p. 270

Mica Biblie, Malovăţ, Editura Parohiei Malovăţ, 528 p.

Parohia Malovăţ din comuna Malovăţ, judeţul Mehedinţi, a dat la lumină o nouă ediţie a *Micii Biblii* pe care a distribuit-o gratuit tuturor familiilor din parohie. Efortul financiar este imens pentru o parohie de sat, dar a fost făcut cu convingerea că se săvârşeşte un act de cultură şi de misionarism creştin-ortodox în rândul enoriaşilor parohiei respective.

Se ştie că *Sfânta Scriptură* sau *Biblia* a fost întotdeauna cartea cea mai respectată, mai căutată şi cea mai răspândită la români. Dar nu numai la ei! Nu este limbă în care să nu fi fost tradusă, nu este popor la care să nu fi pătruns! *Mica Biblie* s-a născut ca o necesitate. Ea există în alte culturi din veacuri precedente, dar în cea română a apărut pentru prima dată în anul 1913, din iniţiativa şi cu osârdia unor mari teologi ai vremii, precum Nicodim Munteanu, pe atunci episcop al Huşilor, devenit apoi patriarhul României, arhimandritul Iuliu Scriban şi alţii. Ediţia aceea de început era împodobită cu ilustraţii reproduse din albumele de gravuri ale unor autori occidentali precum Destunis, Dore, Ecker, Schorr, Crampon, Reggenbauch şi Fleishmann, cu hărţi şi schiţe, precum şi cu adaosuri. Principalii beneficiari erau elevii seminarişti şi *Mica Biblie* avea în vedere programa analitică a vremii. Cartea s-a bucurat de mare căutare şi a trebuit să fie reeditată de câteva ori (aproximativ 5 ediţii) până la al doilea război mondial, patriarhul Nicodim având grijă ca de fiecare dată să fie aduse îmbunătăţiri. Nu numai elevii seminarişti şi ai şcolilor de cântăreţi au beneficiat, ci şi foarte mulţi creştini, care au văzut în *Mica Biblie* un text accesibil, o limbă românească frumoasă, cursivă, o hrană duhovnicească de calitate superioară. După al doilea război mondial, *Mica Biblie* a mai fost reeditată de cel puţin trei ori după ştiinţa noastră (1972, 1973, 1984) Sfântul Sinod, ierarhii şi clerul în general având multă grijă pentru răspândirea ei în popor. Ediţia de faţă preia textul ediţiei Sfântului Sinod din 1984, îngrijitorul aducând doar îmbunătăţiri de ordin ortografic. Cele cca. 120 ilustraţii adecvate conţinutului au fost selectate cu grijă din colecţia lui Iulius Schorr von Carolsfeld, *Die Bibel in Bildern* (Leipzig, 1860). Fiind un rezumat al *Bibliei*, *Mica Biblie* expune istoria mântuirii neamului omenesc pe înţelesul tuturor, tocmai aceasta asigurându-i perenitate, răspândire într-un spaţiu foarte mare. Parohia Malovăţ a pus şi pune la dispoziţie această operă de zidire sufletească tuturor celor interesaţi.

Relaţii suplimentare despre carte se pot obţine la telefon 0724/99 80 86.

Pr. AL. STĂNCIULESCU-BÂRDA

Întâlnire după 50 de ani de la absolvirea cursurilor teologice universitare

Absolvenţii Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu (astăzi Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna") de acum 50 de ani s-au întâlnit încă o dată în luna august a.c., spre a-şi depăna amintirile şi gândurile şi spre a-şi împrospăta elanul vital cu bucuria revederii colegiale. Întâlnirea a avut loc la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". Desfăşurarea programului întâlnirii a început în capela Facultăţii cu slujirea unui parastas pentru ierarhii, profesorii şi studenţii strămutaţi în veşnicie. După rânduiala parastasului săvârşită de Pr. Viorel Alexiu şi Pr. Ioan Popa, a urmat cuvântarea de rigoare pentru un asemenea moment cu semnificaţie dublă: amintire şi revedere. Aceasta a fost ţinută de către Pr. Ioan Popa, consilier eparhial la Arad. Frăţia Sa şi-a început cuvântarea prin exprimarea bucuriei prilejuite de revederea colegială şi a regretului că suntem aşa de puţini prezenţi. A exprimat apoi bucuria revederii instituţiei în care ne-am pregătit pentru viaţă şi pentru misiunea preoţească şi a revederii capelei în care, ca studenţi, ne întâlneam seara la rugăciune cu Mitropolitul Ardealului, Nicolae Bălan, cel care avea la suflet pe studenţi, ca un adevărat părinte duhovnicesc. În continuare, a subliniat însemnătatea pentru viaţa şi slujirea preoţească, pentru formarea caracterului şi demnităţii personale — a cunoştinţelor teologice şi convingerilor creştine însuşite în anii de studenţie la orele de curs, în timpul cărora profesorii de înalt prestigiu, pe care i-am avut, ne încântau prin prelegeri de înaltă prestanţă academică.

După rugăciunile şi cuvântarea din capelă, s-a trecut în sala de curs. Aici, preotul Ioan Glăjar, autorul acestor rânduri şi fost cadru didactic al Inst. Teologic Universitar — Sibiu, a rostit câteva cuvinte menite să realizeze o trecere de la atmosfera solemnă de rugăciune şi reculegere din capelă la o atmosferă caracteristică unei ore de curs universitar. A salutat şi a urat bun venit colegilor şi soţiilor lor şi tuturor celor prezenţi (fii şi nepoţi), şi-a exprimat şi el bucuria revederii şi regretul că nu mai suntem prezenţi în bănci toţi cei din anii 1950—1954. De asemenea, a evocat frumuseţea vieţii studenţeşti din Sibiul de odinioară şi la fel ca altădată, a dat curs nostalgiei tinereţii atât de îndepărtate şi de nerecuperat.

În continuare, Ioan Tătăhuia, organizatorul principal al întâlnirii, a strigat catalogul studenţilor de odinioară. Fiecare din cei prezenţi a luat cuvântul şi a prezentat ceea ce a crezut de cuviinţă privind viaţa şi familia sa, activitatea şi realizările sale, mai ales din ultimii ani, ca şi anumite informaţii despre colegii trecuţi la cele veşnice sau despre cei care, în viaţă fiind, n-au putut veni la întâlnire. Între altele, strigarea catalogului a condus şi la constatarea că din cei 62 de studenţi ai promoţiei din 1954 au trecut la cele veşnice 20, iar din cei aflaţi încă în viaţă au venit la întâlnire doar 18, majoritatea împreună cu soţiile. Mai mulţi au lipsit din motive de sănătate.

La încheierea întrevederii din sala de curs, preotul Ioan Glăjar — având în vedere relatările celor prezenţi, ca şi relatările făcute la întâlnirile anterioare — şi-a exprimat convingerea că fiecare membru al promoţiei studenţeşti din anul 1954 este îndreptăţit să spună ca şi Cicero: „Nu mi-e ruşine că am trăit, pentru că am trăit aşa încât nu cuget că m-am născut în zadar". Fie ca la sfârşitul vieţii noastre pământeşti să putem spune şi ca Sf. Apostol Pavel: „Lupta cea bună m-am luptat, alergarea am săvârşit-o, credinţa am păzit, de acum mi se găteşte cununa dreptăţii, pe care mi-o va da Domnul, Judecătorul cel drept, în ziua aceea, şi nu numai mie, ci tuturor celor ce au iubit arătarea Lui" (II Tim. 4/7-8).

Filmarea şi fotografierea celor prezenţi în faţa Catedralei mitropolitane şi o agapă colegială sobră au constituit ultimele satisfacţii ale întâlnirii. O nouă întâlnire a fost hotărâtă pentru anul viitor. Programarea acesteia se va face la timpul potrivit.

Pr. IOAN GLĂJAR

În prag de nou an şcolar

Educaţia religioasă la vârsta preşcolară

Cât de important este a modela caractere, a forma individualităţi, a contribui la formarea unei viziuni asupra lumii, la înţelegerea valorilor esenţiale ale şcolii vieţii: binele, iubirea, credinţa! Toate acestea sunt posibile prin realizarea unui proces educaţional complex şi mai ales, printr-o educaţie religioasă, de timpuriu.

Vârsta preşcolară, când trăsăturile de voinţă şi caracter sunt în formare, când copilul este foarte receptiv la influenţele exercitate asupra lui având tendinţa de a imita persoanele ce se află în anturaj, este vârsta cea mai potrivită introducerii unor elemente de educaţie religioasă. Rezultatele acestui lucru vor avea importanţă majoră, în influenţarea comportamentului moral al copilului, în a da răspunsuri la întrebările fireşti despre: biserică, îngerul păzitor, Moş Nicolae, Moş Crăciun, lume etc., în asigurarea revigorării spiritual-morale a tinerei generaţii, care este confruntată, din nefericire, cu mari pericole sociale.

Familia poate fi considerată prima şcoală pe care copilul o frecventează, iar educaţia religioasă începută în familie este necesar a fi continuată în grădiniţă, în şcoală, în societate. Aşadar, părinţii, educatoarea şi preotul vor sădi în sufletele copiilor mugurii bunei cuviinţe, ajutându-i să-şi deschidă mintea şi sufletul spre credinţă, astfel încât:

— să afle de existenţa lui Dumnezeu;

— să cunoască obiceiuri creştineşti;

— să înţeleagă semnificaţia unor sărbători religioase;

— să înveţe să se roage;

— să participe la slujbele bisericeşti;

— să cunoască modele de comportament creştin;

— să respecte reguli de comportament în familie, grădiniţă, societate;

— să identifice principalele calităţi ale unui bun creştin: hărnicia, cinstea, modestia, curajul şi sentimente morale: prietenie, dragoste, adevăr.

Conţinutul acestor activităţi se realizează în grădiniţa de copii, în cadrul „Educaţiei pentru societate" prin:

— memorizarea unor rugăciuni, a unor scurte poezii cu conţinut moral-religios; „În ziua de Paşti", „Îndemn";

— povestiri: „Copilul lacom", „Ouăle roşii", poveste despre Sf. Nicolae, Sf. Andrei, despre Florii, despre Crăciun;

— convorbiri: „Vine Moş Crăciun", „Cum sărbătorim Sf. Paşti";

— lecturi după imagini: „Moş Crăciun împarte daruri";

— învăţarea unor cântece cu conţinut religios, a colindelor de Crăciun;

— activităţi artistico-plastice:

● desen şi picturi: coşuleţul cu ouă, îngerul păzitor;

● modelaj: sania lui Moş Crăciun;

— activităţi practice: confecţionarea unor podoabe pentru pomul de Crăciun: cizmuliţe pentru copii cuminţi, Moş Crăciun; realizarea unor elemente specifice sărbătorii de Paşti: felicitare de Paşti, iepuraşul aduce ouă;

— participarea la momente din slujba religioasă.

Noi, toţi educatorii, să oferim copiilor modele de umanitate şi bunătate, să fim severi atunci când este nevoie, dar, mai ales, să fim blânzi, smeriţi, plini de dragoste — această însuşire de bază a creştininmului, fără de care nu am însemna nimic.

Să ajutăm aceste minunate flori ale vieţii, ale sufletului omenesc să crească frumos, să-şi iubească aproapele, să facă fapte bune, să vorbească frumos, să nu mintă, să nu fure, să fie generoşi, cinstiţi, modeşti, să aibă încredere în ei şi în cei din jur.

Să îi iubim, ca pe un dar al lui Dumnezeu, să îi ajutăm să devină oameni şi atunci vom fi fericiţi, noi toţi:

— părinţii — primele modele de viaţă;

— educatoarea — primul dascăl, prin arta educaţiei;

— preotul — educatorul creştin, prin întreaga sa lucrare religioasă.

Educatoare:
ANA MUNTHIU,
Directoare: Grădiniţa nr. 4
Sibiu

Cei 7 tineri macabei şi Cărţile Macabeilor

(Urmare din pag. a 3-a)

Politica lui Antioh IV de deznaţionalizare şi de elenizare a cultului şi tradiţiilor religioase iudaice are ca reacţie revolta preotului Matatia. Fiul său Iuda, supranumit Macabeul („ciocanul"), recucereşte independenţa naţională şi proclamă reînfiinţarea statului naţional iudeu (167 î.Hr.). Urmează ani de lupte împotriva trupelor seleucide, încheiate cu izbânda macabeilor. Are loc sfinţirea Templului din Ierusalim, care fusese profanat de Antioh IV. Iuda moare ca un erou, în lupta împotriva unui inamic mai numeros.

Succesorul său este fratele mai mic, Ionatan (161-143 î.Hr.). Acesta ştie să profite de luptele pentru putere în tabăra seleucidă. După moartea sa urmează la conducerea poporului Simon, care fortifică Iudeea şi obţine recunoaşterea libertăţii. El este în acelaşi timp conducător politic (etnarh) şi arhiereu. Urmaşii săi vor întruni în persoana lor cele două demnităţi. După moartea lui Simon, ucis de ginerele său, urmează la conducere fiul său Ioan Hircan. Cu acest eveniment se încheie cartea 1 Mac.

CARTEA 2 MAC nu continuă istoria primei cărţi, ci prezintă mai detaliat evenimente din această perioadă. Relatarea începe cu perioada anterioară urcării lui Antioh IV pe tron şi se încheie înainte de moartea lui Iuda Macabeul, deci perioada descrisă e mai scurtă decât în 1 Mac.

Se insistă mai mult asupra evenimentelor care au precedat răscoala macabeilor - abuzurile din viaţa politică şi religioasă a vremii, persecuţia religioasă a lui Antioh IV. Un loc important în naraţiune îl ocupă martiriul suferit în timpul persecuţiei de bătrânul Eleazar şi de cei 7 tineri împreună cu mama lor. Se relatează unele din victoriile repurtate de Iuda Macabeul. Autorul a folosit lucrarea lui Iason din Cirene, pe care, aşa cum mărturiseşte, o prezintă în rezumat, reproducând pasaje largi, dar introducând şi materiale independente sau reflecţii proprii.

CARTEA 3 MAC nu are nici o legătură cu evenimentele amintite în primele două cărţi. Ea relatează despre o persecuţie împotriva evreilor din Egipt în sec. 3 î.Hr. Iudeii sunt adunaţi într-un hipodrom din Alexandria pentru a fi nimiciţi, însă din diverse motive programul eşuează în trei rânduri. Regele realizează atunci că iudeii sunt ocrotiţi de Dumnezeu şi renunţă la planul său.

Valoarea istorică şi doctrinară a cărţilor 1, 2, 3 Mac

1 MAC. Importanţa primei cărţi rezultă din faptul că este principalul izvor istoric despre sfârşitul epocii seleucide şi despre perioada macabeilor. Valoarea istorică a cărţii 1 Mac a fost mereu afirmată. Autorul palestinian a cunoscut bine evenimentele pe care le relatează. Felul de a prezenta istoria se apropie de cel al operelor de istorie profană. El foloseşte izvoare, cum ar fi scrisori sau documente oficiale, pe care le reproduce. De aceea cartea este unul din cele mai preţioase documente despre istoria poporului evreu în perioada intertestamentară. În prezentarea epocii macabeilor, Iosif Flaviu recurge la ea şi o foloseşte ca izvor principal (capitolele 1-13) pentru lucrarea sa „Antichităţi iudaice".

2 MAC. A 2-a carte a Macabeilor nu e compusă cu aceeaşi obiectivitate ca cea dintâi. Aici prevalează nota religioasă şi intenţia autorului de a oferi o operă de zidire sufletească, lucru ce se observă din discursul pe alocuri oratoric şi din reflecţiile sale personale. Cartea a 2-a Mac este o lucrare mai teologică decât prima. Dacă în prima Dumnezeu nici nu este numit (se folosesc substitute, cum ar fi „cerul"), a doua carte insistă asupra prezenţei şi intervenţiei lui Dumnezeu în istorie în favoarea poporului său.

Sunt câteva idei interesante în Cartea 2 Mac, care nu contravin doctrinei cărţilor canonice ale Vechiului Testament şi au cunoscut o dezvoltare ulterioară în gândirea teologică creştină. Ele merită de aceea să fie expuse aici pe scurt.

1. *Creaţia lumii şi creaţia vieţii.* În discursul ei, mama tinerilor macabei afirmă că Dumnezeu a creat lumea „nu din cele ce sunt" (LXX), respectiv „din cele ce nu sunt" (LXX, recenzia lucianică), adică „din nimic" (Vulgata: ex nihilo).

„Rogu-te, fiule, ca, la cer şi la pământ căutând şi văzând toate cele ce sunt într-însele, să cunoşti că din cele ce n-au fost le-a făcut pe ele Dumnezeu şi pe neamul omenesc la fel l-a făcut" (7, 28).

Prin afirmaţia că Dumnezeu a adus lucrurile la fiinţă din nefiinţă, cartea confirmă doctrina biblică a creaţiei, prezentată în Fac 1, 1-3 ş.u., care deşi nu vorbeşte literal de o *creatio ex nihilo*, o presupune. Există „la început" o primă creaţie din nimic a unui haos primordial, a materiei neorganizate; apoi o secundă creaţie, inaugurată prin „să fie lumină" - o organizare a materiei primordiale.

Prin aceasta concepţia Vechiului Testament despre crearea universului se deosebeşte de cea a lumii greco-romane, pentru care creaţia din nimic reprezintă o absurditate logică ('ex nihilo nihil' sau 'ex nihilo nil fit').

În strânsă legătură cu crearea lumii din nimic este prezentată apariţia vieţii umane, pentru om tainică minune, un mister perpetuu:

„Nu ştiu cum v-aţi zămislit în pântecele meu şi nu v-am dat duh şi viaţă şi închegarea fiecăruia nu eu am întocmit-o. Ci Ziditorul lumii, Care a zidit pe om de la naşterea lui, vă va da ca un milostiv iarăşi duh şi viaţă, de vreme ce acum nu vă este milă de voi, iubind legile Lui" (7, 22-23).

2. *Rugăciunea pentru morţi şi mijlocirea celor morţi pentru cei vii.* În 2 Mac 12, 42-45 avem singurul loc din Vechiul Testament (totuşi o carte necanonică!) unde se afirmă eficacitatea rugăciunii pentru cei adormiţi. După biruinţă, Iuda Macabeul ordonă ca trupurile celor căzuţi în luptă să primească onorurile cuvenite şi să se aducă jertfe de iertare pentru păcatele lor la Ierusalim. De remarcat că justificarea rugăciunii pentru morţi se face aici pe baza credinţei în învierea morţilor.

Că de n-ar fi avut nădejde că vor învia cei care mai înainte au căzut, deşert şi de râs lucru ar fi a se ruga pentru cei morţi (12, 44).

Se spune tot în 2 Mac că dreptii dintre morţi se roagă şi mijlocesc pentru cei vii (15, 12-14), afirmându-se astfel implicit şi credinţa în viaţa după moarte. Pentru a-i îmbărbăta înainte de luptă, Iuda le povesteşte soldaţilor săi un vis pe care l-a avut.

În vederea visului astfel era: că Onia, care fusese arhiereu, om bun, blând, cucernic la chip şi cu obiceiuri bune şi la vorbă cuvios, care din pruncie s-a nevoit întru toate lucrurile faptei bune, cu mâinile întinse se ruga pentru toată adunarea Evreilor. După aceasta s-a arătat un bărbat cu căruntele şi cu slavă minunată şi preacuvioasă mărire era împrejurul lui. Şi a grăit Onia, zicând către Iuda: „Acesta este iubitorul de fraţi, proorocul lui Dumnezeu Ieremia, care mult se roagă pentru popor şi pentru sfânta cetate" (15, 12-14).

Se observă de asemenea credinţa în învierea morţilor cu trupul şi în viaţa veşnică, credinţă existentă deja în iudaism în această perioadă, după cum reiese şi din discursurile tinerilor macabei în faţa lui Antioh IV.

„Tu dar, nelegiuitule, ne scoţi pe noi dintr-această viaţă, însă Împăratul lumii, pe noi cei care murim pentru legile Lui, iarăşi ne va învia cu înviere de viaţă veşnică... Din cer le-am dobândit acestea (mâinile şi limba - n.n) *şi pentru legile Lui nu ţin seamă de ele, pentru că nădăjduiesc că de la El iarăşi le voi dobândi"* (6, 9-11).

3 MAC. Elementele ficţionale ale relatării au făcut ca acestei cărţi să i se conteste valoarea istorică. Cartea se remarcă însă din punct de vedere spiritual prin conduita personajelor, prin stăruinţa poporului în rugăciune în momentele de primejdie (1, 13-25), sau prin frumoasa rugăciune a arhiereului Simeon din capitolul 2, versetele 1-15.

*

Reamintim în încheiere că în Biserica Ortodoxă aceste cărţi sunt socotite necanonice, adică neinspirate. Biserica nu îşi fundamentează adevărurile de credinţă pe afirmaţiile cărţilor necanonice ale Vechiului Testament. Însă cele câteva exemple oferite mai sus arată că pe bună dreptate Biserica le-a considerat încă din primele veacuri folositoare, atât pentru edificarea morală a credincioşilor, cât şi pentru acele idei care nu contravin învăţăturii de credinţă creştine.

A 59-a Conferinţă Generală a „Societăţii de Studii ale Noului Testament"

(Barcelona, 3—7 august 2004)

Între 3 şi 7 august a.c. a avut loc la Barcelona (Spania) cea de-a 59-a Conferinţă Generală a „Societăţii de Studii ale Noului Testament" *(Studiorum Novi Testamenti Societas,* prescurtat SNTS).

SNTS este o asociaţie de specialişti recunoscuţi internaţional în domeniul studiilor Noului Testament care numără aproximativ o mie de membri din lumea întreagă. În fiecare an, în vacanţa de vară, are loc o conferinţă generală a SNTS, la care sunt invitaţi toţi membrii şi un număr de oaspeţi (cei mai mulţi specialişti mai tineri, aspiranţi la calitatea de membri ai SNTS). La fiecare din aceste conferinţe generale anuale, ţinute în câte un centru universitar din diferite părţi ale lumii, participă între 200 şi 500 dintre cei invitaţi. În acest an, numărul participanţilor a trecut de 230. Au participat şi cei trei membri ai SNTS din România: Prof. Hans Klein, de la Institutul Teologic Luteran din Sibiu, Pr. prof. Vasile Mihoc, de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, şi Pr. prof. Stelian Tofană, de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

Primul referat principal a fost cel al preşedintelui din acest an al SNTS, aşa-numita „conferinţă (adresă) prezidenţială"; este vorba de referatul profesorului W.A. Meeks, de la Universitatea Yale, cu titlul: *De ce să studiem Noul Testament?* Celelalte referate prezentate au fost: Prof. T. K. Seim, *Mama lui Iisus — încă o reconsiderare;* Prof. M. Wolter, *Apocaliptica — formă de expresie în Noul Testament,* Prof. C. Rowland, *Apocalipsa în imagini,* Pr. F. Manns, *Tradiţiile targumice în comentariul la Eclesiast al Sf. Ieronim;* Prof. O. Mainville, *De la Iisus la Biserică. Studiu redacţional al textului din Lc 24;* Dr. R. A. Culpepper, *Proiecte pentru Biserică în relatările din Evanghelii despre moartea lui Iisus;* Prof. J. G. Cook, *Filosofii păgâni şi I Tesaloniceni;* Prof. P. F. Esler, *Memorie colectivă şi Evrei 11: Spre un nou cadru de investigare;* Prof. S. Kim, *Intrarea* (Eisodos) *lui Pavel şi credinţa tesalonicenilor,* şi Prof. M. Wojciechowski, *Vocabularul filosofic al lui Arius Dydimus şi Noul Testament.*

Pe lângă lucrările în plen, s-a lucrat şi în 16 grupe de seminar, cu următoarele teme: 1) Epistolele sobornicești şi tradiţiile apostolice; 2) Coloseni; 3) Studii curente asupra Evangheliilor sinoptice; 4) Evanghelia de la Matei; 5) Lumea greco-romană în perioada Noului Testament: limbaj; cultură; idei; 6) Limba greacă a Noului Testament; 7) Iisus Cel istoric; 8) Cuprinsul şi problemele unei teologii a Noului Testament; 9) Scrierile ioaneice; 10) Septuaginta şi Noul Testament; 11) Misiunea Bisericii: exegeză şi hermeneutică; 12) Noul Testament în istorie şi cultură; 13) Sf. Pavel şi retorica; 14) Scrierile apocrife şi originile creştine; 15) Recepţia Sf. Pavel; 16) Critica de text.

Ultima zi a programului a fost zi de excursie, participanţii putând alege între un tur al oraşului Barcelona, o vizită la mânăstirea benedictină Montserrat sau vizitarea ruinelor romane de la Tarragona-Tarraco.

Pr. prof. VASILE MIHOC

Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă — în pragul celei de a V-a ediţii

Vreme de patru zile, la început de toamnă, mai precis între 14—17 octombrie, Sibiul va fi din nou gazda Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă, „Târg" organizat de Asociaţia SCRIPTUS Sibiu sub Înaltul Patronaj al Patriarhiei Române, cu sprijinul Mitropoliei Ardealului şi al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Ajuns cu ajutorul Bunului Dumnezeu la a V-a ediţie, Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă de la Sibiu tinde să devină mai mult decât un târg de carte, o sărbătoare a cărţii şi revistei religioase, precum şi locul prielnic în care la fiecare început de an universitar să se desfăşoare manifestări cultural-duhovniceşti în cadrul cărora să se faciliteze tinerilor şi publicului sibian redescoperirea spiritualităţii creştine şi a tradiţiilor româneşti, prin intermediul cărţii duhovniceşti, ziditoare de suflet şi de faptă.

În acest an „Târgul" se va desfăşura într-un loc bine-meritat, loc de cinste al urbei sibiene, loc în care atât cartea cât şi „Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă" se vor afla la ele acasă. Şi care este locul cel mai adecvat pentru această unică manifestare naţională dacă nu o prestigioasă instituţie de cultură cum este Biblioteca Judeţeană Astra?

Vor fi patru zile în care Sibiul va purta iar haina de sărbătoare a cărţii duhovniceşti, zile în care cititorii şi iubitorii de carte şi revistă religioasă au posibilitatea de a-şi astâmpăra setea de adevărata lectură duhovnicească cu un număr impresionant de titluri expuse de editurile participante.

Deschiderea oficială va avea loc în 14 octombrie, ziua în care creştinătatea ortodoxă o prăznuieşte pe Sfânta Cuvioasa Parascheva, Sfântă pe care ne-o dorim ca patroană spirituală a acestei ediţii. După ce în jurul orei 13, în prezenţa unui număr considerabil de personalităţi ale vieţii cultural-duhovniceşti, vor fi deschise oficial spre vizitare standurile cu exponatele editurilor participante, la ora 18 vom trăi bucuria de a-l avea în mijlocul nostru pe bine-cunoscutul duhovnic al Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus — Părintele Arhimandrit Teofil Părăian, îndrumător spiritual al multor generaţii. În deschiderea acestei conferinţe va avea loc un concert de muzică religioasă în interpretarea corului de cameră Caedonia din Sibiu.

A doua seară a Târgului va oferi publicului posibilitatea să cunoască mai în detaliu activitatea unei edituri şi anume a Editurii Christiana din Bucureşti.

Sâmbătă, 16 octombrie, tot la ceas de seară, şi în mod special pentru tânărul public prezent, va fi organizată masa rotundă pe tema „Tânărul şi cartea în faţa provocărilor contemporane", având ca invitaţi fii ai Bisericii, atât clerici cât şi mireni.

În ultima zi a Târgului, după cuvântul de binecuvântare, de bun rămas şi de re-vedere adresat de *P. S. Visarion Răşinăreanu,* va avea loc decernarea diplomelor de participare şi a premiilor pentru concursurile desfăşurate pe parcursul celei de a V-a ediţii a Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă. Otpustul Târgului va fi constituit de concertul susţinut de Corul Catedralei Mitropolitane din Sibiu şi dirijat de Pr. Prof. Dr. Vasile Grăjdian.

Pentru ediţiile viitoare nădăjduim ca „Târgul să atingă consistenţa pe care o merită şi să devină o oglindă cât mai fidelă a vredniciei ortodoxe", aşa cum adesea spunea d-l Răzvan Codrescu, prieten apropiat al Asociaţiei şi al Târgului.

ORGANIZATORII

Ce va folosi omului?

(Urmare din pag. a 3-a)

litatea de a-şi dobândi mântuirea, prin strădania vieţii de pe pământ: „Vindeţi averile voastre şi daţi-le milostenii, faceţi-vă pungi care nu se învechesc, comoară nesleită în ceruri, unde furul nu se apropie, nici molia nu strică" (Luca 12, 33). Despre o astfel de agoniseală, dobândită cu trudă, grăieşte Scriptura, prin rostul înţeleptului Solomon: „Rodul meu este mai bun decât aurul, decât aurul cel mai curat, iar ceea ce vine de la mine este mai de preţ decât argintul lămurit" (Proverbe 8, 19).

Ap. Pavel, scriindu-i lui Timotei, episcop în Efes, îi dă sfaturi şi privitoare la cei bogaţi: „Celor bogaţi în veacul de acum, porunceşte-le să nu-şi facă închipuiri trufaşe, nici să-şi pună nădejdea în bogăţia cea nestatornică, ci întru Dumnezeu care ne dă cu belşug toate spre îndulcirea noastră. Porunceşte-le să facă ce e bine, să se înavuţească în fapte bune, să fie darnici, să fie cu mână largă, agonisindu-şi lor bună temelie în veacul viitor şi câştigători făcându-se vieţii celei adevărate" (I Timotei 6, 17—19).

Neadmiţând pronia cerească, lumea păgână acorda interes numai pentru viaţa de aici, de pe pământ. Filozoful grec Epicur (337—270 î.Hr.) punea fericirea în cumpătarea plăcerilor şi în cultura spiritului. Deviza adepţilor lui Epicur însă era: „Mănâncă, bea, căci după moarte nu mai este nici o dorinţă" (adică: Edite, bibite, post mortem nulla voluptas). Datorită denaturării doctrinei maestrului, discipolii dedându-se plăcerilor materiale, s-au numit „porcii din turma lui Epicur" (Epicuri de grege porci).

În contrast cu concepţia lumii păgâne, creştinismul, prin concepţia sa, acordă importanţă deosebită purtării de grijă a lui Dumnezeu, pentru cele spirituale, pentru suflet, în scopul dobândirii vieţii de dincolo de mormânt. Valoarea sufletului este oglindită cu prisosinţă în parabolele cu drahma cea pierdută şi în cea cu oaia cea rătăcită.

Cu osteneală a fost agonisită drahma cea pierdută de către sărmana femeie, al cărei avut se restrânge la modesta sumă de zece drahme. Ea şi-a grijit cu scumpătate aceşti bani ai săi şi dacă totuşi şi-a pierdut una din drahme, a căutat scotocind peste tot, până a găsit-o. Ca şi această femeie, şi Biserica ţine cu minuţiozitate la sufletele fiilor săi, să nu se rătăcească vreunul. Dacă însă se pierde un suflet, nu renunţă la nici o osteneală, până când nu-l găseşte. Dacă reuşeşte să-l afle, îl readuce la sânul său. Bucurie deosebită se face pentru un suflet readus în viaţa Bisericii.

Ca şi femeia sărmană, o îngrijorare asemănătoare l-a cuprins şi pe păstorul care având o sută de oi, i s-a rătăcit una dintre ele. El nu stă pe gânduri; lasă cele nouăzeci şi nouă de oi pe pajişte şi pleacă în căutarea oii rătăcite. Depune osteneală şi nu se lasă până nu o găseşte. Aflând-o, o ia pe umerii săi şi cu mare bucurie o readuce în turma sa. Iconografia Bisericii creştine îl reprezintă pe Mântuitorul ca bunul păstor, cu oaia regăsită pe umerii săi, readucând-o în staulul turmei sale. Bucurie mare se face în ceruri pentru un suflet salvat de la rătăcire şi readus în staulul turmei cuvântătoare.

Simţind că sfârşitul său este aproape şi dându-şi seama, că de-acum este gata pentru jertfă, Sf. Ap. Pavel face ultime consideraţii şi anume:

„Lupta cea bună m-am luptat, am ajuns la capătul drumului, am păzit credinţa. De aci încolo, îmi stă înainte cununa dreptăţii, pe care Domnul mi-o va da în Ziua Aceea, El, dreptul judecător şi nu numai mie, ci şi tuturor celor ce au iubit arătarea lui" (II Timotei 4, 6—8).

Alături de porunca dată de Domnul unora dintre episcopii bisericilor, răsună peste veacuri, îndemnul Sf. Ap. şi evanghelist Ioan: „Fii credincios până la moarte şi îţi voi da ţie cununa vieţii" (Apoc. Sf. Ioan Teologul 2, 10).

Biserica Ortodoxă Română împărtăşeşte doliul Bisericii Alexandriei Egiptului

(Urmare din pag. 1)

unul era al patriarhului Petros al VII-lea. Împreună cu el au pierit în accident toate cele 17 persoane aflate la bord, între care mitropolitul Irineu de Pilousion, mitropolitul Hrisostom de la Cartagina, episcopul Nectarie de Madagascar, arhimandritul Arsenios, starețul Mânăstirii Machaira din Cipru, arhimandritul Calistrat, un diacon, trei consilieri, o persoană de gardă, fratele patriarhului, Gheorghios şi cinci membri ai echipajului.

Vestea morţii patriarhului Petros al VII-lea s-a răspândit cu repeziciune producând consternare în întreaga lume creştină.

În vârstă de 55 de ani, patriarhul era cel mai tânăr dintre Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe şi era o figură cunoscută în lume pentru deschiderea sa ecumenică ca şi pentru acţiunile sale umanitare în întreaga Africă.

În anul trecut 2003, ca invitat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist al României, S. Sa a făcut o vizită oficială între 6—12 septembrie în ţara noastră, prilej cu care a avut posibilitatea să cunoască şi viaţa bisericească din Transilvania, participând la sfinţirea mânăstirii Recea din jud. Mureş şi la sfinţirea subsolului Catedralei din Baia Mare.

După ce trupul său a fost recuperat din apa mării a fost transportat la spitalul din Larisa şi apoi depus în Catedrala ahiepiscopală din Atena.

La vestea trecerii sale dincolo, patriarhul ecumenic Bartolomeu al Constantinopolului a declarat: *„Este foarte greu să crezi că nu se mai află printre noi patriarhul Alexandriei, dinamicul şi energicul Întâistătător al tronului Alexandriei, părintele grijuliu al grecilor, mult iubitorul nostru prieten, frate şi împreună slujitor, care înainte de urcarea pe tronul patriarhal din diferite poziţii şi mai apoi ca patriarh a desfăşurat o valoroasă pastoraţie apostolică în continentul african. Ne vom ruga pentru odihna în lumea dreptilor a fericitului său suflet. Împărtăşim durerea Patriarhiei Ecumenice, a familiei tuturor ortodocşilor şi mai ales a Bisericii surori a Alexandriei care acum a rămas orfană de păstorul ei".*

La rândul său, Arhiepiscopul Atenei Hristodulos a declarat: *„Moartea Patriarhului Alexandriei zguduie Ortodoxia şi văduveşte Patriarhia Alexandriei într-un moment decisiv al ei. A fost un veritabil slujitor şi suntem profund mişcaţi de acest tragic accident".* La fel premierul grec Costa Karamanlis, aflat la Tesalonic chiar în ziua producerii accidentului şi-a exprimat şi el *„profunda durere"* pentru acest tragic accident, considerat ca *„o pierdere grea pentru Biserica Ortodoxă, pentru elenism şi pentru forţele armate"*, cerând populaţiei să păstreze un minut de reculegere în memoria victimelor.

Slujba înmormântării patriarhului Alexandriei Petros al VII-lea s-a desfăşurat în două etape, miercuri, 15 septembrie a.c.

Mai întâi în Catedrala arhiepiscopală din Atena a fost oficiat un serviciu religios sub protia Prea Fericitului Hristodulos al Atenei şi al întregii Elade, şi la care au participat membri ai Sinodului Bisericii Greciei, ai Sinodului Patriarhiei Alexandriei, reprezentanţi ai autorităţilor în frunte cu preşedintele Greciei Costas Stefanopoulos şi premierul Costas Karamanlis. După terminarea serviciului funebru cu onoruri militare, trupul patriarhului Alexandriei a fost depus pe un afet de tun şi apoi îmbarcat într-un avion militar cu destinaţia Cairo.

La mânăstirea Sf. Gheorghe din Paleo Cairo, locul unde se îngroapă după tradiţie patriarhii Alexandriei, a avut loc slujba propriu-zisă a înmormântării, oficiată de un sobor de ierarhi în frunte cu S. Sa Bartolomeu I, patriarhul Ecumenic de Constantinopol. Au participat de asemenea pătriarhii: Ignatie al Antiohiei, Irineu al Ierusalimului, Arhiepiscopul Hristodulos al Atenei, arhiepiscopul Anastasios al Albaniei precum şi alţi reprezentanţi ai Bisericilor ortodoxe surori. La slujbă au luat parte autorităţi civile din Grecia şi din Egipt, reprezentanţi ai altor Biserici Creştine şi mulţime de credincioşi. După terminarea slujbei, trupul a fost depus în cripta din subsolul bisericii spre veşnică odihnă.

*

Patriarhul de fericită pomenire Petros al VII-lea s-a născut în localitatea Synhari din Cipru la 3 septembrie 1949, astăzi în regiunea de nord, ocupată de turci.

În anul 1962 a fost tuns în monahism la mânăstirea Machaira din Cipru. Între 1966—1969 a urmat cursurile Seminarului Teologic Sfântul Barnaba din Nicosia. A fost hirotonit diacon în 1969 iar din 1970 a intrat în clerul Patriarhiei. A studiat apoi la Cairo, Atena şi la Dublin, în Irlanda. La 15 august 1978 a fost hirotonit întru ieromonah şi numit preot la Parohia „Sf. Nicolae" din Cairo. Între 1980—1983 a fost numit vicar general la Iohanesburg, iar la 15 august 1983 a fost hirotonit episcop de Babilon. În anul 1990 a fost numit vicar general de Cairo, apoi a fost ales în 1993 mitropolit de Akkra iar din 1994 a devenit mitropolit de Camerun.

La 9 martie 1997 a fost ales ca patriarh al Alexandriei succedându-i patriarhului Partenie, fiind în acelaşi timp al 115-lea patriarh al Alexandriei şi urmaş al Sf. Ap. şi Evanghelist Marcu.

Dumnezeu să-l odihnească întru lumina cea fericită a aleşilor Săi şi veşnică să-i fie pomenirea.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Joi, 2 SEPTEMBRIE 2004** — **I.P.S. Sa** a primit în audienţă la Reşedinţa mitropolitană pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului;
— A primit pe Dl. Ilie Cişmaş, revizor contabil al Arhiepiscopiei.
— A primit pe D-na Tatiana Tăban din Sibiu.

● **Sâmbătă, 4 SEPTEMBRIE 2004** — S-a întâlnit la Reşedinţa mitropolitană cu Dl. Ion Iliescu, Preşedintele României.
— În drum spre Austria a poposit la Episcopia Aradului, fiind întâmpinat de Prea Sfinţitul Timotei Seviciu, Episcopul Aradului.

● **Duminică, 5 SEPTEMBRIE 2004** — A sosit la Mönchhof — Austria unde a fost întâmpinat de P.C. Pr. Dr. Nicolae Dura, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Viena.

● **Vineri, 10 SEPTEMBRIE 2004** — S-a întâlnit cu d-na Dr. Cornelia Foit, vicepreşedinta Societăţii de Cruce Roşie din Viena.

● **Duminică, 12 SEPTEMBRIE 2004** — A asistat la Sf. Liturghie în Capela Mânăstirii Marienkrou — Mönchhof.
— În după-masa aceleiaşi zile a efectuat o vizită în împrejurimi.

● **Joi, 16 SEPTEMBRIE 2004** — A vizitat biserica nou-zidită a Parohiei Ortodoxe Române din Viena, păstorită de vrednicul Pr. Nicolae Dura, parohul bisericii.
— A vizitat Viena şi împrejurimile.

● **Duminică, 19 SEPTEMBRIE 2004** — A revenit în ţară şi a făcut un popas la Sf. Episcopie a Aradului.
— S-a întâlnit cu P. S. Sa Timotei Seviciu, Episcopul Aradului.
— În după-masa aceleiaşi zile a ajuns la Sibiu.

● **Joi, 23 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe Dl. Costel Şerbănescu din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Sorin Minea de la parohia Brădet, Episcopia Covasnei şi Harghitei.
— A primit pe P.C. Pr. Tudor Sicoe de la parohia Hurez, Protopopiatul Făgăraş.
— A primit pe Ierom. Calinic Pondroş de la schitul Răşinari.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Victor Neamţu, Directorul Seminarului Teologic Liceal Braşov.

● **Sâmbătă, 25 SEPTEMBRIE 2004** — A efectuat o vizită de lucru la şantierul Academiei de la Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.
— S-a întâlnit cu membrii colectivului de constructori, format din arhitect Victor Modoran, ing. Bogdan Ioniţă şi ing. Alexe Plămădeală, toţi din Bucureşti.
— S-a întâlnit cu dl. Ec. Constantin Teculescu din Bucureşti.

● **Duminică, 26 SEPTEMBRIE 2004** — A asistat la Sf. Liturghie în Biserica Mânăstiriii „Constantin Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, prilej cu care, la sfârşitul Sf. Liturghii, a rostit un cuvânt de învăţătură.

● **Luni, 27 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe Prof. Ştefan Dumitru din Bucureşti.
— Ec. Nicolae Negrilă — Craiova.
— Prof. Constantin Dogaru — Bucureşti.
— Ec. Dan Zamisnicu din Bucureşti.
— A primit pe Arhim. Ilarion Urs, stareţul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi exarh al Mânăstirilor.

● **Marţi, 28 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Stelian Manolache din Braşov.
— A primit pe monahia Tecla Streulea, stareţa Mânăstirii Măgura - Jina.

● **Miercuri, 29 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe dl. Ionuţ Tomuş din Sibiu.
— S-a întâlnit cu P. S. Sa Dr. Irineu Slătineanul, arhiereu-vicar — Vâlcea.
— În după-masa aceleiaşi zile a primit vizita d-nei Dr. Cornelia Foit, vicepreşedinta Crucii Roşii din Viena, aflată în trecere spre Bucureşti.
— A primit pe Dl. Dr. Viorel Roman din Sibiu.

● **Joi, 30 SEPTEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Găban, Protopopul Mediaşului, jud. Sibiu.
— A primit pe d-na Ogrean Anuţa din Târnăveni.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

În Editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut, încă din luna iunie, ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2004.

El poate fi procurat sau comandat la Librăria Eparhială Sibiu (Str. Mitropoliei, nr. 35), la preţul de 80 000 lei/exemplar.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele Parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

— **Parohia ortodoxă română** POIANA MĂRULUI I — **la numiri;**
— **Parohia ortodoxă română** ROTBAV — **la numiri.**

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN FĂGĂRAŞ

— **Parohia ortodoxă română** OHABA — **la numiri.**

Termen de concurs: 1 octombrie — 1 noiembrie 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti.

După expirarea termenului de concurs Of. Protopopeşti ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona: examene absolvite, situaţia socială (domiciliul, copiii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie: 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● **Părintele Dumitru Stăniloae, teolog al iubirii, 1903—2003.** *La centenarul naşterii sale.* Lucrare apărută la Editura Universităţii „Lucian Blaga", Sibiu, 2004, tipărit cu binecuvântarea *I. P. S. Antonie,* coordonator avându-l pe P. C. Pr. prof. univ. Dr. *Dumitru Abrudan,* iar responsabili de volum, P. C. Pr. lect. Dr. *Aurel Pavel* şi P. C. Pr. lect. Dr. *Constantin Oancea.*

Este un volum aniversar la împlinirea a 100 de ani, a celui ce a fost iubitul nostru profesor *Dumitru Stăniloae.* Au scris despre dânsul, în această carte, în special părinţii profesori de la Facultatea de Teologie, dar şi alţii din Anglia, U.S.A. etc. .

El se înscrie în rândul celor mai mari profesori, teologi ai Ortodoxiei, luminând întru înţelegere Teologia secolului XX. „Pentru Teologia românească el este un deschizător de drumuri prin faptul că a pus în lumină gândirea şi duhul Părinţilor Bisericii, depăşind schemele scolastice ale Teologiei ortodoxe de manual a secolului XIX, propunând un discurs viu, personal, dinamic, despre Dumnezeu şi despre lume. Traducerile făcute de-a lungul întregii sale vieţi, din Operele Sfinţilor Părinţi de la Atanasie cel Mare, Chiril al Alexandriei, Grigorie Teologul, la Maxim Mărturisitorul şi Grigorie Palama, precum şi traducerea în limba română a celor 12 volume ale Filocaliei, sunt o dovadă a legăturii strânse pe care Părintele Stăniloae a văzut-o între teologisire şi viaţa de rugăciune a Bisericii, între tradiţie şi datoria Teologiei de a răspunde problemelor lumii contemporane" (P. F. Patriarh Teoctist).

A scris desigur opera lui principală **„Teologia dogmatică"** în 3 volume şi multe altele care îl fac **cel mai mare teolog al lumii contemporane.**

Îndemnăm la lectura acestei cărţi pe toţi cei care doresc să îl cunoască cu adevărat pe Părintele Dumitru Stăniloae.

*

Viorica E. Ungureanu publică: **Clipa, această veşnicie. L'instant, cette éternité.** Cartea apare la Editura Universitas XXI, Iaşi.

E o carte căruia Constantin Ciopraga îi scrie un scurt cuvânt înainte, din care înţeleg că e vorba despre o poezie reflexivă în care clipa, mărginitul, finitul beneficiază de miracolele infinitului. El scrie printre altele: *„Nu e, în aceste pagini, nici exuberanţă în exces, nu sunt nici melancolii durabile, nici surpări în solitudine. În halourile vremii, existenţa devine o formă de eternism condensat".*

Am cunoscut-o bine pe poetă, încă de când era, nu ştiu, şcolăriţă sau poate terminase liceul, la Geneva, în Elveţia. I-am cunoscut bine familia, căreia ea îi dedică aceste versuri. Scrie un vers foarte frumos, şi-mi pare rău că nu pot să exprim aici toată admiraţia mea, pentru versul ei scurt, în aşa fel încât încape pe pagină poezia în româneşte şi apoi în franţuzeşte, limbă pe care ea o ştie, parcă, din născare. Aş da un singur exemplu dintr-o poezie luată la întâmplare, care se numeşte **Poveste uitată:** *„Codrul — mare străbună / Corole ce spumă / în frunze adună, / Umbra tăiată cu raze de lună / Grăbeşte să spună / Povestea-nvăţată / mereu ascultată / mereu uitată . . . / Ascultaţi oameni / încă o dată: / eterne renaşteri, eterne întoarceri!"* / şi iată cum o traduce în franţuzeşte: *„Le bois-mer ancestrale, / corolles de mousse / dans des feuilles s'amassent / L'Ombre taillée / par les rayons / de lune / raconte / le conte déjà appris / toujours écouté, / toujours ignoré . . . / Humains, écoutez: / Nouvelles renaissances, / Éternels retours".*

În general, scrie poezie frumoasă, lipsită de conotaţiile amoroase sau de esenţă lirică, despre chemările iubirii, sau despre alte chemări omeneşti pe care le găsim de obicei în lirica feminină. Aici toate versurile sunt de reţinere, de lăsare în umbră, de nepomenire a ceea ce face de obicei lirica feminină.

E o poezie destul de serioasă, unde nu au ce căuta sentimentalismele care de obicei populează lirica feminină. Văd pe ultima copertă, cărţi scrise de acelaşi autor: *Victor Hugo* — **Cugetări.** Antologie şi traduceri în limba română, Ed. Albatros, 1982, *Nicolae Titulescu* — **Reflecţii.** *Antologie şi studiu introductiv,* Ed. Albatros, 1985.

M-a bucurat acest volum de versuri şi îi doresc în continuare, autoarei, tot gândul cel bun, şi în versuri ca acestea să-şi treacă timpul acesta scurt, care e viaţa.

*

● Părintele Constantin Necula scrie, la Editura Oastei Domnului, Sibiu, 2004: **Să ne merităm Ortodoxia.** Este o carte cu foarte multe titluri, alcătuită din meditaţii diferite, cu privire la unele teme, cum ar fi: *Să ne merităm Ortodoxia, Firescul discret al Crăciunului, Despre sinceritate şi nu numai, Căderea în lumesc, Taina Bisericii* etc.

Iată ce scrie Lect. Univ. Dr. Lucian Groza: *„Să ne merităm ortodoxia e, mai întâi de toate, o impresie, «un deja şi nu încă» în speranţa mântuirii, a ajungerii la asemănarea Persoanei, nu doar prin ghicitură şi oglindă, ci aceea faţă către Faţă".*

E o carte bună pe care o recomandăm cititorilor.

ANTONIE P.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, **a săvârşit următoarele:**

● **2 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit împreună cu P.S. Gherasim al Râmnicului, Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala arhiepiscopală din Constanţa.
— A făcut parte din soborul slujitor care, sub protia P. F. Părinte Teoctist, Patriarhul României, a oficiat slujba înmormântării arhiepiscopului Lucian Florea.

● **4 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de sfinţire a monumentului eroilor din localitatea Rod, prot. Sălişte.
— A însoţit pe dl. Ion Iliescu, Preşedintele României, în vizita oficială efectuată în localităţile Rod, Tilişca şi Sălişte din Mărginimea Sibiului.
— Seara a oficiat, în biserica din Tălmăcel, cununia tânărului teolog Nicolae Popa cu Iuliana, din Chişinău.

● **5 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica mare din Răşinari rostind cuvânt de învăţătură. Teologul Marius Corlean a fost hirotonit întru diacon.
— Cu prilejul împlinirii a 800 de ani de atestare a localităţii, P.S. Sa a primit titlul de „cetăţean de onoare".

● **7 SEPTEMBRIE 2004 — P. S. Sa** a săvârşit slujba Vecerniei la Mânăstirea Răşinari şi a tuns în călugărie pe monahul Chesarie Pondroş, vieţuitor al mânăstirii.

● **8 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Mânăstirea „Naşterea Maicii Domnului" de la Măgura - Jina, prot. Sălişte, rostind cuvânt de învăţătură.

● **10 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit o delegaţie de credincioşi germani din Regensburg, conduşi de monseniorul Nikolaus Wyrvoll.

● **11 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană din Sibiu.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **12 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din loc. Bucium, prot. Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură.
— Diaconul Marius Corlean a fost hirotonit întru preot pe seama acestei parohii, iar seminaristul Alin Lazăr Zăgrean, întru diacon.
— Seara, a slujit şi a predicat la slujba Vecerniei, la Mânăstirea Bucium.

● **14 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Beneşti, protopopiatul Agnita, hirotonind întru preot pe seama acesteia pe diaconul Alin Lazăr Zăgrean, iar întru diacon, pe monahul Chesarie Pondroş.

● **15 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit un grup de 12 pastori luterani din Germania aflaţi în vizită la Sibiu.
— A săvârşit în Capelă slujba de Te-Deum cu prilejul începerii cursurilor preoţeşti şi a cursurilor de asimlare a cântăreţilor bisericeşti.
— A slujit Vecernia în Catedrală.

● **19 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la mânăstirea „Toţi Sfinţii" din Răşinari, hirotonind întru ieromonah pe seama acesteia pe ierodiaconul Chesarie.

● **20—21 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de Te-Deum cu prilejul deschiderii anului şcolar la Seminariile Teologice din Braşov şi Făgăraş, rostind cuvânt de învăţătură elevilor seminarişti.

● **22 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit pe Stephen Platt, preot ortodox, directorul Societăţii Sf. Alban şi Sf. Sergiu din Oxford, însoţit de rev. Geoff Kimber.
— Seara a slujit Vecernia în Capela mitropolitană împreună cu cântăreţii bisericeşti - rostindu-le cuvânt de învăţătură.

● **26 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în parohia Râu Sadului, prot. Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură (pr. paroh Adrian Drăguşin).

● **27 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care, sub protia I.P.S. Teofan, mitropolitul Olteniei, a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească la Râmnicu-Vâlcea cu prilejul zilei Sf. Ierarh martir Antim Ivireanul.

● **29 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a vizitat Asociaţia medical-creştină „Christiana" aflată sub îndrumarea Arhiepiscopiei Sibiului.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală şi a conferit d-lui Ec. Ioan Meţiu din Sibiu, distincţia „Crucea Patriarhală pentru mireni" oferită de P.F. Teoctist, Patriarhul României.

● **30 SEPTEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Seminarul Teologic din Braşov.
— A făcut o vizită protocolară d-lui George Scripcaru, primarul oraşului Braşov.

Arhid. VASILE AVRAM

Semnal

Inaugurat în 1948, la Amsterdam, în Olanda, Consiliul Ecumenic al Bisericilor (C.E.B.), este o grupare a 342 de Biserici din mai mult de 120 de ţări, de pe toate continentele şi îşi are sediul la Geneva. Pe lângă protestanţi, au aderat la Consiliul Ecumenic şi cele mai mari Biserici de tradiţie ortodoxă (la New-Delhi, în 1961).

Cu toate că Biserica romano-catolică nu este membră a C.E.B., ea cooperează strâns cu această organizaţie intercreştină.

În ultimii ani, Consiliul Ecumenic a trecut printr-o perioadă de criză, existând temeri că s-a îndepărtat de adevărata sa menire, care este refacerea unităţii creştine primare. Un semnal al acestei crize îl reprezintă refuzul unor Biserici ortodoxe de a trimite delegaţi la întrunirile C.E.B.-ului.

Se încearcă o reaşezare a lucrurilor şi o sporire a încrederii Bisericilor membre cum că C.E.B. a rămas fidel idealurilor sale, care izvorăsc din Evanghelie.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ȘAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATA DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXA ROMANA A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 și 15 octombrie
Nr. 37—40
2004

„LA CEAS DE PRAZNIC ARDELEAN"

Cu aleasă bucurie, Biserica Ortodoxă Română prăznuiește în fiecare an la 21 octombrie pe sfinții mărturisitori din Ardeal, Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara, mucenicul Nicolae Oprea din Săliște, preoții Moise Măcinic din Sibiel și Ioan din Galeș. Primii trei sfinți mărturisitori au fost canonizați de către Sf. Sinod al Bisericii noastre în anul 1955, fiind proclamați cu mare solemnitate în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia la 21 octombrie, în chiar ziua în care a avut loc actul revenirii fostei Biserici Unite la Biserica mamă Ortodoxă.

Au fost atunci manifestări grandioase la care au participat membrii Sf. Sinod în frunte cu patriarhul de veșnică pomenire Justinian Marina, mulțime mare de preoți și de credincioși.

Ultimii doi din ceata mărturisitorilor ardeleni, preoții Moise Măcinic și Ioan din Galeș au fost canonizați de către Sf. Sinod în anul 1993, împreună cu alți sfinți și bineplăcuți lui Dumnezeu, odrăsliți din neamul nostru. De aproape 50 de ani, credincioșii ortodocși români, mai ales cei din Ardeal, cinstesc așa cum se cuvine pe cuvioșii mărturisitori care au luptat pentru apărarea dreptei credințe și și-au jertfit viața în temnițele vremii, pentru puritatea credinței străbune și pentru închinarea neîntinată a lui Hristos.

Au fost vremuri de cumpănă pentru neamul românesc din Transilvania, atunci când s-a vrut ruperea unității de credință și de simțire românească a fiilor aceluiași neam. S-a încercat, cum se mai încearcă și acum, să-i înstrăineze pe români de la sânul cald al Bisericii pravoslavnice și să-i facă astfel să-și uite limba, credința, obiceiurile și neamul.

Ca un dar al Providenței dumnezeiești au apărut în acele vremuri de răstrițte sfinții ardeleni, mărturisitorii dreptei credințe care, ca niște luceferi, au condus lupta pentru apărarea credinței și a Bisericii.

Ca niște îngerești trâmbițe ei au înviorat în sufletul românilor ardeleni îndrăznirea mărturisirii dreptei credințe — cum îi numește troparul lor — și ca niște înțelepți propoveduitori pe popor l-au hrănit cu dreaptă și luminată învățătură.

Nici nu ne dăm poate seama cum ar fi arătat Transilvania astăzi, atât din punct de vedere spiritual

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Cântarea omofonă mijloc de întărire a unității de credință

Se știe că nu a existat popor în lume care să nu fi avut muzică și să nu fi practicat cântarea. Sentimentul frumosului s-a manifestat dintotdeauna prin muzică — ca și prin celelalte arte — potrivit cu locul, timpul și specificul fiecărui popor. Muzica are putere emoțională, fiind socotită un tezaur prețios al simțirii și gândirii ființei umane. De aceea popoarele din cele mai vechi timpuri atribuiau muzicii un rol instructiv și educativ, înscriind-o printre științele cele mai înalte și folositoare.

Despre muzică Platon spunea: *„Muzica este o lege morală. Ea dă suflet universului, aripi gândirii, este esența ordinii, înălțând către tot ce este bun, drept și frumos"*. Mulți gânditori din antichitate vorbesc despre originea divină a muzicii.

Evreii, popor monoteist, au cultivat de asemenea muzica închinată lui Iahve, muzica religioasă a templului.

În concepția creștină, Dumnezeu însuși cântă, iar lumea cerească trăiește și ea în compania muzicii. De aceea îngerii nu apar în picturile celebre nici pictând, nici desenând sau scriind, ci *cântând*. Prin darul cântării omul se aseamănă cu îngerii și cu sfinții care aduc neîncetat slavă lui Dumnezeu *(Isaia, VI, 2-3, Luca, II, 13-14)*. E firesc ca în cultul creștin cântarea să fi ocupat încă de la început un loc important. Mai ales cultul ortodox folosește un bogat și variat volum de cântări, unele de origine biblică, altele alcătuite de diferiți melozi și imnografi creștini.

Cântarea este modul cel mai propriu de a vorbi despre sau lui Dumnezeu, de a mulțumi lui Dumnezeu, de a-L lăuda, de a I ne închina.

Prin cântare spunem mai mult decât putem exprima prin cuvinte.

CÂNTAREA ÎN COMUN A CREDINCIOȘILOR, MIJLOC DE PARTICIPARE ACTIVĂ LA VIAȚA LITURGICĂ A BISERICII

Cântarea bisericească în cadrul cultului divin în Biserica Ortodoxă deține un rol deosebit de important, două treimi din rânduielile slujbelor fiind cântate. Una din formele de participare directă și activă a credincioșilor la cult, în timpul slujbelor și serviciilor religioase, este *„cântarea în comun"*, formă de manifestare de o deosebită putere emoțională, ce poate fi întâlnită încă din Vechiul Testament.

a) *Cântarea liturgică în istoria Bisericii*

Temeiuri biblice și patristice pentru cântarea în comun a credincioșilor

Cea dintâi *„cântare în comun"* de care se vorbește în Vechiul Testament este *„Cântarea lui Moise și a fiilor lui Israel"*, după ce au trecut prin Marea Roșie, îndreptându-se spre pământul făgăduinței. *„Atunci Moise și fiii lui Israel au cântat Domnului cântarea aceasta și au zis: Să cântăm Domnului căci cu slavă s-a preaslăvit"*.

În psalmii lui David sunt de asemenea numeroase referirile la cântarea în comun. *„Și au crezut în cuvintele Lui și au cântat laudă Lui" (Ps. 105,12)* sau *„Cântați Domnului cântare nouă, cântați lauda Lui" (Ps. 149,1)*, iar în *Psalmul 134, 1-4 „lăudați numele Domnului, lăudați pe Domnul cei ce stați în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru. Lăudați pe Domnul că este bun, cântați numele Lui că este bun"*.

În Noul Testament, Însuși Mântuitorul împreună cu apostolii, într-unul din cele mai importante momente ale vieții și activității Sale, la Cina cea de Taină, - cum relatează Sf. Ap. și Ev. Matei la Cap. 26, vs. 30 -, au cântat laude, *„și după ce au cântat laude, au ieșit la Muntele Măslinilor"*. Sf. Ap. și Ev. Marcu descrie același moment la Cap. 14, vs. 26: *„după ce au cântat cântări de laudă, au ieșit la Muntele Măslinilor"*.

Mai târziu Sf. Ap. Pavel, adresându-se Efesenilor le recomanda: *„vorbiți între voi în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești, lăudând și cântând Domnului în inimile voas-*

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. DUMITRU LUCA

Constantin Vodă Brâncoveanu

La Sf. Maria Mare s-au împlinit 290 de ani de la tragica moarte a lui Constantin Vodă Brâncoveanu și a celor patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu și Matei.

În 1688, moartea neașteptată a domnitorului Șerban Cantacuzino și neputința ca tronul să-i revină fiului său minor, i-a ușurat într-o considerabilă măsură urcarea la tronul Țării Românești a lui Constantin Brâncoveanu. Cu puțin timp înaintea morții sale, chiar Șerban Cantacuzino îl socotea pe Constantin Brâncoveanu a fi cel mai indicat ca să-i moștenească tronul.

Marea boierime i s-a adresat lui Constantin Brâncoveanu cu rugămintea să accepte a fi domnitor. Între altele, Brâncoveanu a spus: „Dumneavoastră m-ați pohtit și fără voia mea m-ați pus domn, în vremi de acestea turburate, înconjurate de oști și de vrăjmași... Dacă pohtiți toți, mi-e voia și mie" (Columbeanu S., Valentin Radu, Constantin Brâncoveanu și epoca sa, Ed. Științifică, București, 1967, p. 21). Confirmat fiind apoi ca domnitor de către sultan, în acele condiții potrivnice, în treburile statului, Brâncoveanu a fost ajutat de către unchiul său, stolnicul Constantin Cantacuzino.

La instalarea ca domn a lui Brârcoveanu, se anunțau nori amenințători asupra statului muntean. Turcia cu granița de-a lungul Dunării, iar Austria prezentă la nord, în Transilvania, își făceau simțite interesele expansioniste, care se ciocneau deasupra teritoriului Țării Românești. Spre a alunga primejdia, era necesar a face uz de toate resursele dibace ale diplomației. Nu puteau fi neglijate nici interesele Poloniei și trebuia asigurată liniștea din partea statului moldovean. În ale lor „Pagini din trecutul diplomației românești" V. Cândea, D. C. Giurescu și M. Malița, p. 168-169, arată că în partea din urmă a sec. al XVII-lea și în partea de început a următorului secol, „cancelaria domnească a Țarii Românești a desfășurat cea mai intensă activitate diplomatică din întreaga Europă de sud-est". În câteva încăperi ale Curții Vechi, un număr de slujbași, sub conducerea stolnicului C. Cantacuzino, încercau să descifreze, cu ajutorul rapoartelor primite din: Viena, Moscova, Constantinopol, Ierusalim, Veneția, Iași etc., sensul evoluției evenimentelor politice. O astfel de activitate diplomatică se impunea mai cu osebire, începând cu venirea pe tronul Țării Românești a lui Constantin Brâncoveanu.

Proaspăt domnitor, Brâncoveanu s-a declarat continuatorul politicii înaintașului său. La 30 ianuarie 1689, el a semnat diploma imperială cu austriecii. Vienei îi trimitea in-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

În spiritul hotărârii sinodale privind promovarea cântării omofone

Cursurile pentru Cântăreți bisericești la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu — septembrie 2004

Urmând prevederile Hotărârii Sfântului Sinod nr. 8400/13—14 febr. 1996, reînnoită în data de 15 iunie 2004 privind promovarea cântării omofone în parohiile Bisericii Ortodoxe Române, în perioada 13—25 septembrie 2004 la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" a Universității „Lucian Blaga" din Sibiu s-au ținut *Cursurile pentru cântăreții bisericești din Arhiepiscopia Sibiului*.

Bucurându-se de binecuvântarea Înalt Prea Sfinției Sale I.P.S. Dr. ANTONIE Plămădeală, Mitropolitul Ardealului și ținute la Sibiu după o întrerupere de mai mulți ani, aceste cursuri de specialitate au reunit peste 50 de cântăreți de diferite vârste din toate protopopiatele Arhiepiscopiei Sibiului.

Cele circa două săptămâni au cuprins variate activități de predare și de practică — cursuri, seminarii și participări zilnice la Sfintele Slujbe care au avut loc la Capela Facultății de Teologie.

Cursurile cu caracter teoretic au privit elemente de *Istorie a cântării bisericești* în general și *Cântarea în Biserica Ortodoxă Română* în particular, unele aspecte specifice ale cântării bisericești, cum ar fi *uniformizarea cântării* în contextul existenței unor variante regionale (în special cântările după Dimitrie Cunțanu) sau importanța misionară și pastorală a *cântării în comun* a credincioșilor. Cele mai importante activități însă, fapt pentru care li s-a acordat cel mai mare spațiu în economia cursurilor pentru cântăreți, au fost cursurile, seminariile și activitățile cu caracter practic, ce au permis participanților să parcurgă toate cântările necesare la Sfintele slujbe obișnuite în Biserica Ortodoxă. Astfel, s-au avut în vedere în primul rând *Cântările Sfintei Liturghii*, apoi *cele opt glasuri bisericești* (Octoihul), cântări la *Sfintele Taine și Ierurgii, cântări la sărbători, Irmoase la Praznicele împărătești*. Cântările exersate în seminariile practice au fost puse în aplicare și în practica de strană desfășurată zilnic, pe grupe, în cadrul slujbelor de la Capela Facultății de Teologie „Andrei Șaguna".

Nu au fost neglijate nici problemele de *tipic*, strâns legate de activitatea de cântare bisericească, fiind tratate aspecte precum *folosirea cărților de slujbă*, rânduielile la *Vecernie și Utrenie*, alte *rânduieli speciale la sărbători* sau în perioada *Triodului* și cea a *Penticostarului*.

Un moment important l-a constituit întâlnirea Prea Sfinției Sale P.S. Episcop Vicar VISARION Rășinăreanu cu cântăreții bisericești prezenți, în cursul căreia s-au abordat probleme care interesează activitatea cântăreților în parohii.

Cursurile pentru cântăreții bisericești s-au desfășurat sub îngrijirea cadrelor didactice — profesori, conferențiari și lectori, de la Secția Practică a Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

Pr. Prof. univ. dr.
VASILE GRĂJDIAN

Gânduri la început de an şcolar

Să veghem la porţile sufletelor copiilor noştri

De o bună bucată de vreme, „graţie" libertăţii democratice, televizorul, presa, mass-media în general, abundă în ştiri tot mai sumbre şi care mai degrabă nu te informează, ci te îngrozesc. În calitatea mea de părinte mă îngrijorez de ceea ce se petrece cu copiii noştri azi, însă ceea ce va urma mâine nu se ştie. Mă întreb cum aş putea să-mi protejez copiii atenuând din influenţa nefastă a vremurilor de astăzi.

Dintotdeauna au existat păcate pe pământ, şi, pe drept, Cioran spunea, referindu-se la istorie, că este o repetare a păcatului strămoşesc, mărturisind astfel un adevăr. Nu vreau să arăt cu degetul pe nimeni, însă toţi oamenii care avem un discernământ sănătos am ajuns la saturaţie în ceea ce priveşte ştirile negative abundente pe primele pagini ale ziarelor sau în jurnalele Tv.

Interesul comercial premerge oricărei raţiuni. De altfel, am ajuns cu toţii robii unei viziuni pur comerciale în detrimentul unei priviri duhovniceşti asupra vieţii şi a morţii, care astăzi este atât de mult pomenită în jurnalele de ştiri. Mai precis, trăim din toate punctele de vedere într-o lume a negativului, se accentuează din punct de vedere economic, lipsa banilor, în cel sociologic sărăcia, iar din punct de vedere psihologic, depresiile. Pe de altă parte, această lume se dovedeşte a fi una a violenţei, a abuzurilor sociale, a practicilor oculte, în care vrăjitoria e apreciată, slăvită prin miile de anunţuri făcute pe canalele mass-media, a guru-rilor Orientului, cu religiile lor din ce în ce mai adorate mai ales de starurile de muzică şi cinematografie. Urmările le cunoaştem cu toţii. Pe scurt, ne îmbătăm cu propriile deşertăciuni.

Sub aspect cultural şi comercial, suntem departe de a ne bucura de viaţa visată pentru care s-au jertfit vieţi tinere, în timpul revoluţiei. S-a murit atunci pentru ca astăzi, paradoxal, să putem, în libertate — după cum aflăm din emisiunile Tv. şi din ziare, să ne ucidem unul pe altul. Nu oricum şi nu pentru orice motiv. Un om ucide pe altul fără a avea o motivaţie anume. Dintotdeauna pornirile criminale au existat, începând cu Cain şi Abel, putând conclu-ziona că ar fi o parte inerentă a naturii umane căzute în păcat.

S-a scris pe drept că „societatea arde în focul criminalităţii", mai mult, că această criminalitate este oarecum spontană luând proporţiile unui adevărat război civil (fiul îşi ucide tatăl, mama, fratele îşi ucide fratele).

Este trist ceea ce se petrece cu copiii noştri. Am aflat că un copil s-a sinucis crezând în nemurirea sufletului pe care clonarea umană pare că ar fi rezolvat-o pentru totdeauna. Altul s-a aruncat de la etaj fiindcă ştia de la desene animate că cei care se aruncă în gol, nu păţesc nimic. Amintim cazul băiatului de 13 ani din Alexandria care şi-a spintecat sora de 9 ori fiind inspirat de un film de la televizor, săvârşind crima respectivă după un anumit ritual, îmbrăcat cu mantie neagră, cu o mască albă pe faţă. Criminalul — sărmanul copil — a povestit apoi că doar a visat cum îşi înjunghie sora, iar când s-a trezit calvarul devenise realitate. Mărturisesc că după ce am auzit şi citit toate acestea am asociat cele întâmplate cu adevărurile din cartea părintelui Rodion, „Oameni şi demoni", care cuprinde un capitol intitulat: „Rădăcinile mistice" ale criminalităţii. Bine documentată, cartea amintită surprinde ipotezele nemulţumitoare ale psihologilor şi sociologilor, cu privire la mobilul unor crime petrecute în societatea contemporană, ipoteze pe care spaţiul nu-mi permite a le detalia şi a evidenţia toate legăturile eu-lui şi conexiunile interioare ale psihicului uman.

Cauza multor crime îngrozitoare, crime săvârşite fără o logică, nu poate fi explicată decât admiţând existenţa influenţelor ce ne parvin din lumea de dincolo, cea a duhurilor răutăţii.

Potrivit tradiţiei patristice, după cum mărturiseşte părintele Rodion, demonii acaparează atât sfera gândurilor omului, sugerându-i anumite imagini, cât şi pe cea senzitivă, prin aprinderea în om a senzualităţii excesive, a iritării, a mâniei, tristeţii, descurajării. De aceea, fiecare om, fiecare creştin care doreşte să aibă parte de o viaţă îmbunătăţită, trebuie să vegheze atent asupra gândurilor şi a simţămintelor lui. În cazul copiilor, e dator să-i apere de toate aceste influenţe, cercetându-le atent vorbele şi faptele pentru a putea preîntâmpina unele situaţii nedorite în evoluţia lor.

Viaţa nu se mărgineşte doar la raţiuni biologice. Ar trebui făcută deci o resocializare a vieţii noastre. De ce tocmai creştin? Pentru că nu în zadar ca popor ne-am născut creştini şi nu având o altă religie. O dată trăit creştinismul cu adevărat, nu mai cred că mai poţi fi învins de ispita altor credinţe. Credinţa dăruieşte o anumită disciplină mentală, o anumită sănătate interioară dacă ne debarasăm cu adevărat de acea logică a trupului, a păcatului, a trufiei, a atotputernicie banului şi de a primi jertfa vieţii, jertfa lui Hristos. Apoi, la rândul nostru, autocriticându-ne e-ul infatuat şi intoxicat de ambiţii deşarte, să ne jertfim pentru aproapele, pentru neam şi nu în ultimul rând pentru Biserică. Astfel, putem recâştiga o altă viziune de viaţă, ca prin răbdare să putem zice: „Nu trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine" (Galateni 4, 4) şi nu altcineva care ne îndeamnă lăuntric la fapte nesăbuite, adică la desfrâu, violenţă şi crimă.

Ar fi nedrept să fiu acuzat de fundamentalism creştin pentru că am exprimat astfel de rezerve vis-à-vis de abuzul de negativitate cu care zilnic, fără cruţare, suntem bombardaţi sufleteşte, pe canale mass-media. Faptul că aceste rânduri sunt scrise într-o lumină mai sumbă, se datorează unor realităţi care ajung să ne copleşească.

Infracţionalităţile sunt prea mult mediatizate. Aceasta a fost motivaţia jertfei din 1989 pentru a putea câştiga această „libertate" de exprimare. Ştiu că a alege binele implică cu necesitate cunoaşterea răului. Fără acest lucru nu este posibilă o judecată dreaptă, dar trebuie să fim decenţi, deoarece copiii noştri ajung să fie de-a dreptul agresaţi în sensibilitatea şi fragilitatea lor.

Copiii nu pot delimita realitatea de ficţiune; pentru ei cele două elemente se contopesc într-un joc al fascinaţiei, de aici faptul că băieţelul, prin ceea ce a făcut, credea că se găseşte în filmul „Seream 3", şi nu în realitate. Nu-i învinovăţesc pe părinţi, însă trebuie să luăm aminte că nu trebuie să-i abandonăm pe copii din cauza crizei de timp, în faţa televizorului. Am rezolvat o chestiune de moment care în viitor va genera alte o sută de probleme.

Ar trebui să fim creştini cu adevărat, nu habotnici. Problema e că trebuie să ştim în slujba cui ne punem. Omului îi este dat să fie factorul care sfinţeşte pământul. Să ne împărtăşim de Iisus Hristos în rânduială, să ne integrăm în Biserică şi nu oricum, ci avându-l pe Iisus înlăuntrul nostru să veghem cu adevărat la porţile sufletelor copiilor noştri.

Pr. IOAN OPRIŞIU
Parohia Săcel

Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă

— ediţia a V-a la final —

În perioada 14—17 octombrie a.c. s-a desfăşurat la Sibiu a V-a ediţie a *Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă*. Organizatorii şi-au propus încă de la început ca această manifestare să devină un reper important în viaţa cultural-duhovnicească a urbei noastre, o sărbătoare a cărţii şi revistei religioase. Şi se pare că, privind în urmă la ediţia din acest an, în mare parte, acest scop tinde să se realizeze. Un rol important în realizarea acestui obiectiv îl are, desigur, faptul că Târgul se desfăşoară sub Înaltul Patronaj al Patriarhiei Române, cu sprijinul Mitropoliei Ardealului şi al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Dar, după cum s-a putut observa în acest an, o altă instituţie culturală din Sibiu va contribui de acum încolo în a da Târgului consistenţa pe care o merită, şi anume Biblioteca ASTRA Sibiu, care, prin domnul Director Ion Onuc Nemeş, a făcut ca organizarea ediţiei a V-a să fie ireproşabilă.

Astfel îmbrăcat în haină nouă — Sala de Festivităţi a Bibliotecii ASTRA — şi în zi de sfântă sărbătoare, praznicul Cuvioasei Paraschiva, Târgul şi-a deschis smerit porţile, neştiind că avea să primească, spre bucuria organizatorilor şi participanţilor, câteva mii de vizitatori, vizitatori care aveau să se bucure duhovniceşte de cele peste 700 de titluri de carte şi revistă religioasă expuse de către cele 19 edituri participante, dintre care amintim: Editura Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Arhiepiscopia Sibiului, Episcopia Argeşului şi Muscelului, Editura Sophia cu Societatea de Difuzare Supergraph, Editura Oastea Domnului, Renaşterea, Logos, Bunavestire, Bizantină, Editura Christiana, Revista Lumea Credinţei, Editura Dacia s.a.

Bucuria a fost cu atât mai mare cu cât din cele 700 de titluri expuse 177 au fost titluri apărute în acest an, iar dintre acestea 12 au fost lansate în prezenţa autorilor de carte, de către: Pr. Prof. Dr. Ioan Ică senior, Arhid. Prof. univ. dr. Constantin Voicu, Conf. Univ. Dr. Nicu Dumitraşcu, Prof. Cornel Constantin Ciomâzgă, Caragiu Florin — directorul editurii Platytera. Aşa se explică vânzările de peste 200 de milioane de lei pe care le-au înregistrat ediurile participante la cea de-a V-a ediţie a Târgului Naţional de Carte şi Revistă Religioasă.

Desigur că succesul acestei ediţii nu se verifică prin aceste cifre, căci, după cum atât de frumos spunea P.C. Sa Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, „cartea duhovnicească nu se târguieşte", ea trebuie citită iar cuvintele ei trebuie împlinite prin fapte de fiecare dintre noi.

Ceea ce a făcut ca într-adevăr succesul ediţiei din acest an să fie desăvârşit au fost întâlnirile cu o seamă de personalităţi ale vieţii noastre duhovniceşti, întâlniri concretizate în conferinţe, mese rotunde, simpozioane şi nu în ultimul rând lansări şi prezentări de carte, care reprezintă de fapt specificul acestei manifestări. Şi nu putem să nu amintim, în aceste rânduri

(Continuare în pag. a 5-a)

CLAUDIU CURIBAN,
LUCIAN COCA

„LA CEAS DE PRAZNIC ARDELEAN"

(Urmare din pag. 1)

cât şi politic fără munca şi jertfa nepregetată a sfinţilor ardeleni prăznuiţi astăzi. Cu siguranţă, că alta ar fi fost situaţia, dar ca întotdeauna Dumnezeu *„a cercetat pe poporul său"* şi i-a trimis la vremea potrivită şi sorocită oameni aleşi care să-l lumineze şi să-l menţină la sânul Bisericii Sale. Jertfa mărturisitorilor ardeleni a rodit atunci în acele vremuri, dar a rodit însutit şi înmiit până în zilele noastre.

Chipul, curajul, jertfa şi strădania cuvioşilor mărturisitori sunt pe deplin actuale şi astăzi, când, iată, ne confruntăm cu atâtea şi atâtea probleme.

Aşa cum arăta cu un anumit prilej, fericitul întru adormire Teofil, Arhiepiscopul Clujului *„pe ostenelile, pătimirile şi jertfa unor astfel de osârduitori din vremile de cumpănă prin care a trecut neamul nostru se reazemă bucuriile Bisericii strămoşeşti de azi. Le datorăm admiraţie, respect şi cinstire desăvârşită, prin ei cinstim totodată şi pe toţi aceia care s-au jertfit pentru acelaşi măreţ ideal, cunoscuţi şi necunoscuţi, al căror număr şi ale căror nume numai Dumnezeu singur le ştie"*.

Luptele lor, nevoinţele lor, curajul lor, i-au însufleţit întotdeauna pe românii ortodocşi din Ardeal şi, astăzi, ei veghează asupra Bisericii noastre şi se roagă în ceruri lui Hristos Dumnezeu pentru pacea şi liniştea ţării şi pentru întărirea unităţii de credinţă între fiii aceluiaşi pământ românesc, pământ care a fost stropit din belşug cu sudoarea şi sângele lor.

Astăzi, este mare bucurie în toată ţara Ardealului la ziua de prăznuire a sfinţilor mărturisitori, cei care au fost chemaţi de Dumnezeu să lupte şi să biruiască pentru apărarea credinţei străbune şi a fiinţei naţionale.

La bucuria aceasta participă din plin şi credincioşii din Mărginimea Sibiului, care păstrează cu sfinţenie şi cinstesc cu evlavie amintirea trecerii lor pe aceste plaiuri, dovadă aşezămintele de cult închinate lor: bisericuţa Sf. Visarion de la Foltea-Sălişte, biserica mare din Sălişte cu hramul Sf. Mucenic Nicolae Oprea ca şi bisericile din Sibiel şi Galeş, unde au slujit până la întemniţarea lor sfinţii Moise Măcinic şi Ioan preotul.

Fie ca această zi de 21 octombrie, zi emblematică pentru istoria noastră bisericească, ziua Reîntregirii şi ziua de pomenire a sfinţilor mărturisitori să ne fie tuturor o zi de aleasă bucurie, o zi de înălţare duhovnicească şi o zi de comemorare a luptei şi strădaniilor lor în slujba Bisericii şi a Patriei.

Cinstindu-i şi pomenindu-i aşa cum se cuvine, să le urmăm pilda vieţii lor, împlinind îndemnul paulin care ne zice tuturor: *„Aduceţi-vă aminte de mai-marii voştri, care v-au grăit cuvântul lui Dumnezeu, pentru ca privind la săvârşirea vieţii lor, să le urmaţi credinţa"* (Evrei 13, 7).

Fie ca făclia pomenirii şi cinstirii sfinţilor ardeleni să nu se stingă niciodată din sufletele tuturor românilor. AMIN.

Cântarea omofonă

(Urmare din pag. 1)

tre" (Efeseni V, 18). Iar Sf. Ap. Iacov, vorbind despre puterea rugăciunii, spune: *„este vreunul din voi în suferinţă? Să se roage. Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi"* (Iacov V, 13).

Sfânta Tradiţie confirmă continuitatea şi importanţa cântării în comun practicată în adunările creştine de cult.

Sfinţii părinţi apreciază şi recomandă cu stăruinţă cântarea în comun ca fiind un mijloc eficace la îndemâna tuturor, atrăgător şi plăcut în cultivarea şi desăvârşirea virtuţilor celor mai alese ale sufletului omenesc: *„căci cine oare* — zice Sf. Vasile cel Mare — *mai poate fi socotit vrăjmaş altuia, atunci când îşi uneşte glasul la un loc cu el pentru a da laolaltă laudă lui Dumnezeu. Psalmodia aduce cu sine tot ce poate fi mai bun, iubirea, făcând din cântare un fel de unire între oameni, adunând poporul într-un singur glas de cor"*.

Iar Sf. Ioan Gură de Aur, în Omiliile sale la Psalmi, referindu-se de asemenea la importanţa cântării în comun, constată că: *„vocile noastre sunt ca şi corzile unei chitare, care scot sunete diferite, dar creează armonie a pietăţii"*.

La începutul sec. al 3-lea cântarea în comun a fost folosită în activitatea misionară a Bisericii, ca armă împotriva ereziilor şi ca mijloc de exprimare şi de apărare a doctrinei ortodoxe. În această perioadă Biserica Creştină prin *Sf. Efrem Sirul, Sf. Ioan Gură de Aur* şi *Sf. Ambrozie, Episcopul Milanului*, au compus imnuri cu conţinut ortodox, pentru apărarea împotriva ereziilor timpului.

La începutul sec. al 4-lea *Eusebiu, Episcopul Cezareei Palestinei* afirmă în termeni categorici universalitatea cântării în comun a credincioşilor în bisericile creştine de pretutindeni. Începând cu sec. 4, odată cu apariţia imnurilor noi doctrinare, se inaugurează un mod nou de cântare în comun: cea *antifonică* sau *alternativă*, când credincioşii erau împărţiţi în două grupe şi cântau la unison, alternativ.

Tot în sec. al 4-lea se dezvoltă liturghia bizantină prin *Sfinţii Vasile cel Mare* şi *Ioan Gură de Aur*.

Imnul se dezvoltă tot mai mult în sec. al 6-lea prin Roman Melodul, *„Făuritorul de muzică"*. Cultul ortodox se îmbogăţeşte şi prin creaţia *Sf. Andrei Criteanul* (sec. 8), autorul marelui canon de pocăinţă, şi prin creaţia *Sf. Ioan Damaschinul*, autorul *Octoihului* (sec. 8).

Argumentul cel mai puternic în favoarea participării credincioşilor la cântarea bisericească ni-l dă cultul însuşi şi îndeosebi Sf. Liturghie, cel dintâi şi cel mai preţios monument al Sf. Tradiţii şi al vieţii religioase creştine. Structura Sf. Liturghii presupune prezenţa şi participarea activă a comunităţii la săvârşirea ei.

Formele de discursuri şi de dialog între liturghisitori şi credincioşi, precum şi forma plurală a mai tuturor rugăciunilor, în special a ecteniilor, au fost concepute în vederea participării efective a credincioşilor în desfăşurarea acţiunii liturgice.

Vorbind despre calităţile cântării bisericeşti, *Sf. Niceta*, Episcop de Remesiana, aminteşte următoarele:

I. *cântarea trebuie făcută din inimă curată;* o asemenea cântare nu este şi nu trebuie să fie complicată. Prima ei calitate e să pornească dintr-o inimă curată;

II. *acordul dintre cuget şi cântare;* se recomandă să se cânte nu numai cu glasul ci şi cu mintea, să cugetăm la ceea ce cântăm;

III. *evitarea afectărilor teatrale,* insistând în mod deosebit asupra adevăratei cântări, ce este în armonie cu religia, cu dogma ei. Sf. Niceta criticând aspru pe cei care în timpul slujbei se manifestă ca actorii pe scenă;

IV. *cântarea trebuie să fie comună, omofonă (la o singură voce) şi uniformă.* Una din condiţiile esenţiale ale cântării în biserică este ca toţi credincioşii să-şi integreze vocile în ansamblu, iar cântarea să fie executată omofonic şi să fie uniformă.

Din cele prezentate şi din multe alte confirmări scrise ale istoriei Bisericii, se vede clar folosirea cântării în comun în Biserică în toate timpurile şi mai ales în primele secole ale creştinismului. Cântarea în comun nu este o inovaţie cu caracter neoprotestant — cum din eroare s-a afirmat şi poate se mai crede — ci, dimpotrivă, ea este o revenire la tradiţia Bisericii secolelor primare, tradiţie care n-a încetat niciodată de a fi păstrată.

Gânduri aşternute în pagini de ziar, readunate într-o ingenioasă alcătuire a unei cărţi

În editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu, a apărut recent o carte în trei volume care poartă titlul *„Gânduri de frumuseţi albe"* şi al cărei autor este Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie al Ardealului.

Primele pagini ale acestei cărţi au fost scrise şi publicate în chiar anul instalării I.P.S. Sale la Sibiu, deci pe la începutul lui 1982. Atunci a fost inaugurată rubrica „Semnalăm..." din „Telegraful Român", în cadrul căreia au fost publicate paginile respective. De atunci şi până azi, rubrica a fost întreţinută, fără întrerupere, adăugându-se constant noi pagini la cartea care a fost finalizată acum şi care însumează 691 de pagini (primul volum — 232 de pagini; al doilea — 243 de pagini şi al treilea — 216 pagini).

Dar, se pare că în aceste trei volume au fost înmănunchiate doar paginile scrise până în 1996. Înseamnă că cele scrise de atunci încoace urmează să fie cuprinse în următorul sau următoarele volume.

Cartea la care ne referim are un caracter mai aparte. Cuprinsul ei este extrem de divers. Atât de divers încât fiecare pagină este segmentată în câte două, trei sau chiar patru părţi.

Lucru paradoxal, cu toată diversitatea cuprinsului, unitatea cărţii n-a fost sacrificată. Cele trei volume se succed în chip logic şi fiecare din ele se prezintă ca un volum unitar.

În concret, în cele trei volume, sunt grupate, respectiv aranjate, în succesiunea apariţiei, în „Telegraful Român" şi la rubrica „Semnalăm", toate prezentările (în marea lor majoritate foarte succinte) a unor cărţi, studii, articole, periodice, despre apariţia cărora autorul a luat cunoştinţă. Nu este vorba, prin urmare, de recenzii mai extinse ci doar de semnalări de noutăţi editoriale, cu menţionarea unor caracteristici definitorii ale cărţilor respective. Se dorea popularizarea acestora şi trezirea interesului pentru cuprinsul lor. Nu lipsesc accentele critice, dar nici aprecierile competente şi definitorii la adresa unuia sau altuia dintre autori.

Evident că marea majoritate a cărţilor şi materialelor din reviste semnalate sunt din domeniul teologic, dar nu lipsesc nici relatări despre cărţi, documente, evenimente din domeniul culturii, în general, al istoriei, filosofiei şi literaturii, în special. Ca unul care a lucrat ani îndelungaţi în mişcarea ecumenică, I.P.S. Sa a acordat o atenţie aparte tuturor noutăţilor din acest domeniu, atât pe plan local cât şi pe plan general.

Lectura acestor trei volume s-ar adresa prioritar tinerilor, care pot câştiga, în timp record, o cantitate semnificativă de informaţii de ordin teologic, cultural-spiritual, urmând ca apoi să selecteze şi să lectureze cărţi şi materiale care ar prezenta interes pentru cultura şi formarea lor duhovnicească.

Nu în ultimul rând, credem că cele trei volume vor constitui sursă de inspiraţie pentru slujitorii altarelor din eparhie şi din alte părţi ale ţării, care vor ajunge în posesia lor.

Pentru o astfel de carte, cu caracter informativ, găsim fericită ideea de a fi fost tipărită în volume potrivite ca dimensiune pentru mai lesnicioasa consultare.

„Semnalăm", prin urmare, cu plăcere şi stăruinţă apariţia acestei noi şi originale cărţi care poartă semnătura întâistătătorului Mitropoliei Ardealului.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

Cursurile de perfecţionare a muzeografilor şi ghizilor din muzeele bisericeşti

Mănăstirea Neamţ — 19—26 septembrie 2004

În cadrul mai mult decât fericitor al Complexului bisericesc de la Mănăstirea Neamţ, timp de o săptămână, s-au desfăşurat cursurile de îndrumare şi perfecţionare a celor care poartă responsabilitatea valorilor patrimoniale bisericeşti în întregul spaţiu geografic al ţării, participanţii aparţinând tuturor cultelor religioase.

Organizate sub înalta oblăduire a Patriarhiei Ortodoxe Române, a Ministerului Culturii şi Cultelor, Secretariatul de Stat pentru Culte, în colaborare cu Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, cursurile din acest an, aflându-se la a şasea ediţie, s-au bucurat de prezenţa a cca. 150 cursanţi, fiind răsplătiţi pe deplin, nu numai prin buna organizare şi găzduire, dar şi prin prelegerile de înalt nivel profesional susţinute de cei responsabili de buna păstrare a patrimoniului bisericesc. Cursanţii au avut onoarea să fie binecuvântaţi prin prezenţa, la deschidere şi în timpul cursurilor, a I.P.S. Sale Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei şi a Ministrului Secretar de Stat, Laurenţiu Tănase.

Cursurile s-au deschis prin prezentarea mesajului Primului Ministru al Guvernului României Adrian Năstase adresat cursanţilor şi prezentat de Ministrul Secretar de Stat pentru Culte Laurenţiu Tănase. Acest mesaj a fost urmat de cel al Preafericitului Teoctist Arăpaşu, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române oferit „în lumina anului ştefanian — întru punerea în lumină a comorilor patrimoniului Bisericii strămoşeşti". A urmat mesajul Academicianului Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, al I.P.S. Sale Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, care a evidenţiat „comuniunea ctitorilor cu sfinţii şi generaţiile viitoare — importanţa patrimoniului cultural religios". A urmat mesajul personal al Ministrului Secretar de Stat pentru Culte Laurenţiu D. Tănase, declarând deschisă cea de a VI-a ediţie a cursurilor de perfecţionare.

În puţine cuvinte ne îngăduim să menţionăm doar câteva lucrări, care au făcut obiectul dezbaterilor pe parcursul desfăşurării cursurilor din acest an.

În cadrul secţiunii istorice, dat fiind faptul că aceste cursuri s-au desfăşurat sub genericul „Anul omagial Ştefan cel Mare şi Sfânt — 500 de ani", remarcăm lucrarea părintelui lect. univ. drd. Florin Şerbănescu, Consilier la Patriarhia Română, cu lucrarea „Sfântul Voievod Ştefan cel Mare — figură luminoasă în istoria şi spiritualitatea poporului român — 500 de ani de la trecerea sa la cele veşnice". În cadrul aceleiaşi secţiuni s-a prezentat lucrarea „Tiparul confesional în Transilvania" a pr. prof. dr. Vasile Oltean.

Cea de a doua secţiune a fost dedicată „patrimoniului cultural naţional religios mobil şi imobil", în cadrul căreia remarcăm lucrarea pr. prof. univ. dr. Mircea Victor Angelescu de la Comisia Naţională a Muzeelor şi Colecţiilor „Protejarea, restaurarea, conservarea şi punerea în valoare a patrimoniului naţional", urmată de lucrarea prof. univ. dr. arh. Cristian Moisescu cu tema „O particularitate în boltirea monumentelor istorice religioase — expresie a unităţii spirituale româneşti". În acelaşi context Ana Dobjanschi de la Muzeul de Artă al României, a susţinut două teme privind „Pictura murală din Moldova în secolele XV şi XVI" şi „Broderia religioasă din Moldova — secolele XV—XVIII", urmate de lucrarea prof. Victor Simion privind „argintăria de cult" şi a prof. Ana Uncu cu două teme privind „Fotografia de arhitectură religioasă şi rolul ei în promovarea valorilor cultural-spirituа-

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

LA POMENIREA SFINTEI PARASCHIVA

Biserica dreptmăritoare pomeneşte cu evlavie la 14 octombrie a fiecărui an pe Sfânta Prea Cuvioasa şi mult milostiva Parascheva, cinstită, în mod deosebit, în tot spaţiul ortodox pentru darurile care le-a primit de la Dumnezeu.

Dintre puţinele izvoare care amintesc despre petrecerea ei pe pământ este „Viaţa Cuvioasei" scrisă de Eftimie al Târnovei. Aflăm de aici că a trăit în prima jumătate a veacului al XI-lea, înainte de despărţirea Bisericilor, născându-se în satul Epivata din Tracia, la cca 30 km depărtare de Constantinopol. Provenea dintr-o familie de „neam bun, foarte bogată şi iubitoare de Dumnezeu". Din aceeaşi familie s-a ridicat şi Eftimie, ajuns Episcop de Madite, lăudat mult în panegiricul Patriarhului Cerularie al Constantinopolului, de către scriitorul bizantin Mihail Psellos. În timp ce se afla în biserica din sat, a auzit citindu-se la Evanghelie cuvintele „Oricine voieşte să vină la Mine, să se lepede de sine, să-şi ia Crucea Sa şi să-Mi urmeze Mie". Acestea au mişcat inima ei şi se gândea mereu la viaţa călugărească. Acatistul ei ne spune că într-o zi de duminică, pe când venea de la biserică „a schimbat haina cea scumpă cu a cerşetorului, părăsindu-şi părinţii care o certau cu mustrări de la o asemenea plecare".

A plecat mai întâi la Constantinopol, unde a întâlnit călugări şi călugăriţe cu viaţă îmbunătăţită, îndreptându-se apoi spre ţinutul Pontului, la mănăstirea Născătoarei de Dumnezeu din Heracleea şi a rămas acolo timp de cinci ani. Dar ea dorea mai mult. Dorea să calce pe urmele Mântuitorului, în Ţara Sfântă. Dorea apoi să petreacă în pustiul Iordanului, unde odinioară se nevoiseră Sf. Ioan Botezătorul, Maria Egipteanca şi atâţia alţii. Numai Dumnezeu ştie câte au fost nevoinţele Sale în acest răstimp. Rugăciunea, postul, privegherea, citirea Scripturilor, lepădarea de tot ce aparţine acestei lumi şi smerita cugetare.

Mitropolitul Varlaam, în Cazania de la 1643, spune că Sfânta nu mai avea grijă nici de mâncăruri şi de mese, nici de casă sau de slujnice, ci numai de curăţirea sufletului şi de răspunsul la judecata ce va să fie. Ea „pururea suspina şi nepărăsit tânjea cum îşi va înfrumuseţa sufletul, cum se va logodi pe sine Mirelui Ceresc, cum se va îndulci la vederea Mirelui său, de slava şi de lumina şi de bucuria cea fericită. De aceea ochii de lacrimi îi erau plini pururea".

La vârsta de 25 de ani, un glas îngeresc i-a spus: „Lasă pustiul şi te întoarce în patria ta, căci se apropie vremea când sufletul tău va merge întru cele cereşti, iar trupul tău se cuvine să fie îngropat în locul unde te-ai născut".

Necunoscută de nimeni, aproape de casa părintească s-a mai nevoit puţin până când tânăra fecioară a fost chemată de Mirele Său. Trupul ei, îngropat pe malul Mării Marmara, a fost descoperit neputrezit atunci când un marinar păcătos a fost îngropat alături de ea. Tot printr-o descoperire dumnezeiască a fost aşezat în biserica satului, dusă apoi la Constantinopol şi mai târziu la Târnovo în Bulgaria, la Belgrad în Serbia şi iarăşi la Constantinopol.

Aduse la Iaşi în 1641 din cetatea Constantinopolului, moaştele Sfintei Parascheva au fost şi rămân odorul cel mai de preţ din capitala Moldovei. Oameni de toate rangurile şi din toate vremurile au îngenunchiat înaintea Sfintelor Moaşte şi le consideră un mare dar pe care Dumnezeu l-a făcut evlavioşilor şi încercaţilor credincioşi moldoveni.

Moaştele cuvioasei au fost strămutate de mitropolitul Iosif Naniescu în Catedrala mitropolitană în 1888.

În veacul al XX-lea, în două situaţii diferite, moaştele Sfintei Parascheva au părăsit Catedrala mitropolitană. În primăvara anului 1944, când se pregătea evacuarea, s-a pus problema ducerii Sfintelor Moaşte la Mănăstirea Turnu din Eparhia Râmnicului, acolo unde se aflau vremelnic la adăpost şi moaştele Sf. Ioan cel Nou de la Suceava. De ce nu au ajuns acolo nu ştim exact; cunoaştem doar că vreme de şase luni, racla cu Sfintele moaşte a poposit la mănăstirea Ciorogârla pe lângă Bucureşti, însoţite fiind de Arhimandritul Ioanichie Grădinaru de la Catedrala Mitropolitană din Iaşi (după mărturia Arhimandritului Partenie Apetrei). Readuse la Iaşi, sfintele Moaşte au fost primite cu multe lacrimi şi flori, cu emoţionante cuvântări rostite de cler şi autorităţi în prezenţa majorităţii locuitorilor cetăţii.

O altă perioadă de absenţă a Sfintelor Moaşte din Iaşi a fost vara anului 1947, o vară fierbinte care, odată cu problemele de pe urma războiului, aducea şi o secetă nemiloasă care înrăutăţise şi mai mult viaţa atât de liniştită altcândva. Pentru ca mila lui Dumnezeu să se arate din nou peste poporul Său, mulţi preoţi şi credincioşi cereau insistent o procesiune cu Sfintele Moaşte ale Sfintei Parascheva prin Moldova. Atunci s-a desfăşurat cea mai mare procesiune religioasă de pe pământul Moldovei. Ea s-a derulat în două etape: mai întâi în judeţul Iaşi (sfârşitul lui mai — 10 iunie), iar apoi în judeţele Vaslui, Roman, Bacău, Neamţ şi Baia — până-n luna august. În fruntea acestei procesiuni s-a aflat arhim. Teoctist Arăpaşu, actualul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, pe atunci întâiul dintre slujitorii Catedralei mitropolitane din Iaşi. De bună seamă, nu se pot aminti toate localităţile pe unde a trecut procesiunea în acele zile, dar, totuşi vom aminti de satele de pe Valea Prutului, Trifeşti şi Bivolari, de Prisecani, unde s-a ridicat o troiţă în amintirea acestui eveniment, de ţinutul Vasluiului, de valea Trotuşului până la graniţa cu Ardealul (la Ghimeş), apoi Bacăul, Romanul (a cărui veche Catedrală episcopală este închinată Sfintei Parascheva). Procesiunea a continuat apoi după următorul itinerar: Piatra Neamţ, Văratec, Agapia, Humuleşti, Leghin, Pipirig (pe atunci se mai lucra la monumentala biserică din localitate), Mănăstirea Neamţ, unde au poposit două zile, apoi Vânători Neamţ, Boroaia, Râşca, Bogdăneşti, Baia — vechea capitală a Muşatinilor, Fălticeni, unde moaştele au poposit o zi şi o noapte la biserica Adormirea Maicii Domnului, Mălini, Slatina, Paşcani, Târgu Frumos şi, în luna august, au ajuns înapoi la Catedrala Mitropolitană din Iaşi.

Într-o mărturisire de suflet, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist îşi amintea de minunile care s-au săvârşit în acele zile cu mijlocirea Sfintei Prea Cuvioasei şi Mult Milostivei Parascheva. Adeseori era obligat să schimbe itinerarul, pentru că sătenii de la câţiva kilometri depărtare implorau să ajungă şi la ei, o dată cu Sfânta venind şi nori de ploaie. Îl ascultam pe Prea Fericitul vorbind despre pelerinaj ca despre un eveniment întâmplat cu câteva zile în urmă, deşi de atunci trecuseră mai bine de 55 de ani. Cu emoţie, Prea Fericirea Sa amintea de întâlnirea la Mănăstirea Neamţ cu patriarhul Nicodim Munteanu care a întâmpinat procesiunea dimpreună cu Episcopul Valerie Moglan, apoi de Mitropolitul Irineu Mihălcescu, care i-a întâmpinat la Agapia, de Arhiereul Ilarion Băcăoanul, care i-a primit la Roman (Prea Sfinţitul Ilarion îl hirotonise pe Prea Fericitul Teoctist ierodiacon la Catedrala Precista din Roman).

În puţine şi sărace cuvinte am amintit despre petrecerea pământească a Sfintei Parascheva „cea cu suflet îngeresc în trup fecioresc".

Zi de zi, sute şi mii de credincioşi vin să-şi plece genunchii la Sfintele ei moaşte. De pe întreg cuprinsul ţării ori dincolo de hotarele ei, oameni apăsaţi de nevoi şi risipiţi printre necazurile vieţii găsesc la Sfânta Parascheva alinare.

Şi azi ca şi-n trecut se petrec la moaştele ei minuni. Ştiute şi neştiute. Arătate şi nearătate. Mulţi dintre cei miluiţi se întorc cu ochii înlăcrimaţi şi-I mulţumesc. Alţii, mulţi, uită să-I mulţumească.

Zilnic, la Catedrala Mitropolitană din Iaşi, vin sute şi uneori mii de credincioşi. La hramul din 14 octombrie, curtea Mitropoliei şi străzile dimprejur sunt arhipline. Toate acestea arată cât de mult este venerată Sfânta Cuvioasă Parascheva.

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. TIMOTEI AIOANEI

Titus şi templul

Şi ieşind Iisus şi plecând de la templu, s-au apropiat de El ucenicii Săi, ca să-i arate clădirile templului. / Iar El, răspunzând, le-a zis: Le vedeţi pe toate astea? Adevăr vă grăiesc. Nu va rămâne aici piatră pe piatră, ca să nu se risipească (Mt. 24, 1-2).

Când Mântuitorul a rostit aceste cuvinte, nimic nu sugera năpasta ce urma să vină, căci *despre ziua aceea şi ceasul acela nimeni nu ştie ... numai Tatăl* (Mc. 13, 32). Totuşi, ca punct de reper, El le-a spus ucenicilor: *Adevăr vă grăiesc că neamul acesta nu va trece până ce toate acestea nu vor fi. / Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece* (Mc. 13, 30-31). De precizat că prin sintagma *neamul acesta*, majoritatea specialiştilor în domeniu înţeleg, în sens larg, „generaţia aceasta". Şi într-adevăr, peste aproximativ trei decenii, mai precis în anul 66 d.Hr., a izbucnit o puternică răscoală a iudeilor din întreaga provincie romană Palestina.

Când vorbim despre provincia romană Palestina ne gândim la fostul regat Iudeea, care a ajuns sub stăpânirea romană şi care — în cadrul reorganizării Orientului din anul 64 î.Hr. de către Cn. Pompeius — a intrat în cadrul noii provincii Siria. Este adevărat, Iudeea devenise doar regat clientelar (63—46 î.Hr.; 37 î.Hr. - 6 d.Hr.; 41—44 d.Hr.), însă sub ocupaţii romane temporare (46—37 î.Hr.; 6—41 d.Hr.; 44—66 d.Hr.), când Roma îşi exercita autoritatea printr-un funcţionar roman cu statut de procurator.[1] Era vorba de un *procurator pro legato* („procurator în locul guvernatorului") — în cazul acesta, în locul guvernatorului Siriei romane — care exercita puterea administrativă şi juridică, având, ca în majoritatea cazurilor, numai trupe auxiliare în subordine. Procuratorii erau selectaţi din rândul clasei cavalerilor, cu alte cuvinte, a ordinului ecvestru, ordin ce reprezenta, în lumea romană, al doilea segment social elitar, după cel senatorial, ordin senatorial din care era desemnat, spre exemplu, guvernatorul Siriei. Cum era şi firesc, Iudeea nu reprezenta un caz singular, în sensul că şi alte provincii, tot aşa, de mai mică importanţă, aveau în fruntea lor procuratori. Ne mărginim să amintim provinciile Raetia, Noricum, Epir, Mauretania, Cappadocia.[2]

Răscoala despre care discutăm acum a durat patru ani şi s-a desfăşurat pe finalul domniei tiranului Nero (54-68), ultimul reprezentant al dinastiei Iulio-Claudiene, pe parcursul războiului civil din Imperiu (68—69), precum şi în primii ani de domnie a lui Vespasian (69—79), fondatorul noii dinastii a Flaviilor. În momentul în care Vespasian era proclamat împărat în Alexandria Egiptului, răscoala, intrată în al treilea an de desfăşurare, a dus la puternice încleştări în jurul Ierusalimului. Încă de la începutul domniei, împăratul l-a numit comandant suprem pe fiul său Titus, cu misiunea de a lichida cât mai repede rezistenţa răsculaţilor. Ca şef de stat major al trupelor a fost numit prefectul Egiptului, Tiberius Iulius Alexander, ofiţer experimentat în probleme de asediu. Împăratul i-a trimis feciorului său trupe din alte părţi ale lumii romane, apte să-i asedieze cu succes pe răsculaţii fanatizaţi, baricadaţi, în ultima fază a răscoalei, între zidurile templului lui Solomon. Tacitus ne spune că acesta *era clădit în forma unei fortăreţe şi zidurile lui erau mai presus de toate celelalte prin truda şi meşteşugul cu care fuseseră ridicate; chiar porticele care împrejmuiau templul erau un loc minunat de apărare*.[3] Titus a avut nevoie de cinci luni de asediu până să-i răpună prin foame pe apărătorii templului. Şi astfel, în 26 septembrie 70 d.Hr. — după calendarul ebraic, la 9 Av, ziua comemorării distrugerii primului templu — templul a fost cucerit şi incendiat.[4] Supravieţuitorii învinşi au avut de suportat rigorile legilor de război ale Antichităţii, în sensul că au fost vânduţi ca sclavi, iar oraşul a fost ars şi distrus sistematic. Dezastrul ne duce, din nou, cu gândul la cuvintele Evangheliei: *Că mare necaz va fi atunci, cum n-a mai fost de la'nceputul lumii până acum şi nici nu va mai fi* (Mt. 24, 21).

Cuvintele din *Evanghelia după Matei*, citate mai sus, se pot corobora cu cele din *Fapte*, despre Sf. Arhidiacon Ştefan şi despre activitatea acestuia. Adus în faţa Sinedriului, a fost acuzat de *martori mincinoşi* că ar fi rostit cuvinte de hulă împotriva templului şi legii, *zicând că Iisus, Nazarineanul acesta, va strica locul acesta şi va schimba datinile pe care ni le-a lăsat nouă Moise* (Fapte 6, 14). De fapt, în discursul său, Ştefan reaminteşte principalele etape ale istoriei *poporului vechi* (Sf. Efrem Sirul) şi insistă asupra încălcărilor repetate ale legii (vechi), amintind adorarea viţelului de aur, construirea templului, uciderea profeţilor şi Răstignirea. Este adevărat că Sf. Ştefan reia acuzele profeţilor, dar originalitatea sa constă în condamnarea radicală a sanctuarului şi a cultului din Ierusalim, condamnare care se ataşează unei tradiţii de gândire mult mai veche în iudaism, gândire în conformitate cu care Cel de Sus repudiază oricare sanctuar ridicat de mâini omeneşti.[5] În perspectivă originală, reluată de Şf. Ştefan, anticul tabernacol al evreilor nomazi, al cărui model Dumnezeu însuşi i l-a comunicat lui Moise (Ieşirea 25, 9), constituie singurul sanctuar autentic şi legitim.[6] Arhidiaconul insistă că atât viţelul de aur, cât şi templul sunt făcute de om, or *Cel prea înalt nu locuieşte în temple făcute de mâini* (Fapte 7, 48). *Aşa zice Domnul: Cerul este scaunul Meu şi pământul aşternut picioarelor mele! Ce fel de casă îmi veţi zidi voi şi ce loc de odihnă pentru Mine? Toate acestea mâna Mea le-a făcut şi sunt ale Mele, zice Domnul* (Isaia 66, 1-2). Ca reper neo-testamentar avem cuvintele: *Cerul este tronul Meu şi pământul aşternut picioarelor Mele. Ce casă îmi veţi zidi Mie — zice Domnul — sau care este locul odihnei Mele? Nu mâna Mea a făcut toate acestea?* (Fapte 7, 49—50).

O treime din populaţia Palestinei antice a căzut în luptă cu legiunile romane. *Şi dacă Domnul n-ar fi scurtat zilele acelea, nici un trup n-ar mai scăpa; dar El a scurtat acele zile de dragul celor aleşi, pe care El i-a ales* (Mc. 13, 20). O bună parte dintre supravieţuitori şi-au părăsit meleagurile natale, răspândindu-se în alte provincii ale Imperiului Roman. Dincolo de dramatismul situaţiei, plecarea în exilul autoimpus spre cele mai diverse zone ale lumii romane a fost posibilă (şi) datorită reţelei dense de drumuri din epocă. Roma acelor timpuri dezvoltase un complex de căi de comunicaţie — iniţiat încă din primele secole ale Republicii — complex circum-mediteraneean ale cărui dimensiuni şi nivel de realizare materială aveau să fie atinse din nou abia în timpurile moderne. Drumurile romane aveau puncte de pază *(statio)*, popasuri *(mansio)* şi puncte de schimbare a cailor *(mutatio)*.[7] Este de presupus că atât printre refugiaţi, cât şi printre cei ajunşi prizonieri şi vânduţi ca sclavi în toată lumea romană s-au aflat creştini. Datorită lor, precum şi datorită zelului primilor misionari — apostoli de talia Sf. Pavel ori a unora dintre cei 70 (72) de ucenici ai Domnului — creştinismul se va răspândi în Imperiu sau, altfel spus, *această Evanghelie a împărăţiei va fi propovăduită în toată lumea, spre mărturie la toate neamurile* (Mt. 24, 14)

Mediile în care a fost propovăduit creştinismul chiar înainte de căderea templului nu au fost în exclusivitate, iudaice, exemplul cel mai clar de misionarism în acest sens fiind cel al Sf. Pavel, cunoscut ca *apostolul neamurilor*, desigur, aici *neamuri*, însemnând acele populaţii din bazinul mediteraneean, altele decât iudeii. În schimb, după dărâmarea templului, criza dogmatică în care s-a ajuns prin această distrugere a dus la separarea creştinilor dintre *neamuri* de iudeocreştini. Treptat, numărul creştinilor proveniţi din păgâni a constituit un segment semnificativ, împlinind profeţia: *Şi vă spun Eu vouă că mulţi de la răsărit şi de la apus vor veni şi vor şedea la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacob în împărăţia cerurilor* (Mt. 8, 11).

Până la venirea pe tronul caesarilor a Sf. Constantin, creştinismul a cunoscut, în balans, perioade de persecuţii şi de aparentă linişte, perioade în care ruga buzelor s-a împletit cu sângele martirilor, constituind una dintre cele mai interesante perioade din istoria creştinismului, cu aura sa de dramatism şi sfinţenie.

Dr. CONSTANTIN ITTU
cercetător

NOTE:

1 *Enciclopedia civilizaţiei romane*, coord. Dumitru Tudor, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1982, p. 562.
2 *Ibidem*, p. 628.
3 D. Tudor, *Figuri de împăraţi romani*, vol. I, Bucureşti, Editura enciclopedică română, 1974, p. 186.
4 J. Eisenberg, *O istorie a evreilor*, trad. de J. Roşu, Bucureşti, Humanitas, 1993, p. 78.
5 M. Simon, *Primii creştini*, trad. de O. Cheţan, Bucureşti, Editura Polimark, 1993, p. 46.
6 *Ibidem*, p. 48.
7 *Enciclopedia*, p. 283.

Constantin Vodă Brâncoveanu

(Urmare din pag. 1)

formaţii despre mişcarile de trupe otomane. A refuzat însă să se achite de cerinţa de asigurare cu provizii a trupelor imperiale austriece. În noiembrie 1689, trupe austriece au intrat în ţară, ocupând o serie de localităţi şi au impus grele condiţii Ţării Româneşti. Cu ajutorul tătarilor, austriecii au fost alungaţi peste munţi. În 1690, trupele muntene aliate cu cele otomane i-au înfrânt pe austrieci la Zărneşti. Cu armată sporită, austriecii i-au respins din Transilvania pe muntenii aliaţi cu otomanii.

Imperialii vienezi şi-au dat seama că Brâncoveanu este un adversar dificil de înfrânt şi au căutat să şi-l atragă de partea lor. Brâncoveanu însuşi a consimţit la îmbunătăţirea relaţiilor cu austriecii. În 1695, Brâncoveanu era declarat de către vienezi, principe al imperiului. Pentru posibil refugiu, Brâncoveanu a cumpărat moşii în Ardeal şi a realizat pe ele importante construcţii.

În 1705, răcindu-se relaţiile cu Austria, Brâncoveanu a început să strângă tot mai mult relaţiile cu Rusia. Ţara era înconjurată de duşmani puternici şi astfel pentru Brâncoveanu nu era posibilă o luptă cu armele. Singura cale ce îi mai rămânea, era o bună activitate diplomatică.

Domnitorul Brâncoveanu Constantin a fost apreciat ca unul dintre cei mai mari voievozi ai culturii. Dumnezeu a voit ca el să fie posesorul unei averi de răsunet, pentru care turcii l-au numit Altin-Bey, adică principele aurului. Din această bogăţie, cultura şi religia au dobândit mult, Brâncoveanu fiind un creştin evlavios şi iubitor de lumina cărţii. A dăruit mult spre a aduce la curtea sa cărturari vestiţi şi învăţaţi străini. Patriarhii din Constantinopol, Alexandria, Antiohia şi Ierusalim au fost atraşi de religiozitatea şi dărnicia domnului Brâncoveanu. Unul dintre camenii de talent, adus în ţară de Brâncoveanu a fost Antim Ivireanu, georgian de origine, care se iscălea „Antim din Iviria".

Constantin Brâncoveanu a sprijinit înfiinţarea de şcoli şi anume: şcoli mânăstireşti, numite şcoli de slovenie, şcoli episcopale şi şcoli domneşti, cea mai importantă fiind Academia de la Sf. Sava.

Tiparul a cunoscut o deosebită dezvoltare în timpul domniei lui Brâncoveanu. La loc de frunte au contribuit: stolnicul C. Cantacuzino, mitropolitul Antim şi episcopul Mitrofan al Buzăului. Au funcţionat cinci tipografii şi anume: la Buzău, la Râmnic, la Snagov, la Târgovişte şi la Bucureşti. În aceste tipografii au apărut cărţi în limba română şi nu numai. Despre dărnicia creştinească a lui C. Brâncoveanu, scria mitropolitul Antim, că a fost ca a unui „râu cu curgerile de aur, dintru care au curs aceste patru izvoare: ale Românilor, Elinilor, Arabilor şi ale Ivirilor tipare". Marea majoritate a cărţilor tipărite au avut caracter religios. În afară de acestea au fost cărţi de literatură, istoriografice, ştiinţifice. Dintre acestea amintesc: Floarea darurilor, Pildele filozoficeşti, Varlaam şi Ioasaf, Alexandria, Esopia, Manualul împotriva schismei papiştaşilor, Mărturisirea de credinţă a mitropolitului Petru Movilă, Didahiile lui Antim Ivireanul. În timpul lui Brâncoveanu au fost scrise Cronica lui Radu Greceanu şi Anonimul brâncovenesc.

Tipărirea Bibliei de la Bucureşti, începută în timpul domniei lui Şerban Cantacuzino, a continuat şi în timpul domniei lui C. Brâncoveanu marcând progresele realizate în limba noastră scrisă. Ea a circulat atât în Ţara Românească, aşa cum şi în Moldova şi în Transilvania.

Tălmăcitorii Bibliei s-au silit să îmbrace cuvântul lui Dumnezeu într-un grai pe care să-l înţeleagă românii din oricare ţară, „căci toţi Românii dintr-o fântână izvorăsc şi cură", adică au aceeaşi obârşie. „Românii se înţeleg nu numai cei din Ţara Românească, ci şi cei din Ardeal, căci încă şi mai neaoşi sunt".

Învăţământul, tiparul, cărţile religioase, de literatură, de istoriografie, au cunoscut o perioadă de evidentă dezvoltare, numită epocă brâncovenească. O evidentă dezvoltare a cunoscut şi arta, care prin amploarea şi diversitatea ei, s-a manifestat prin „stilul brâncovenesc".

În arhitectura bisericească a dominat stilul bizantin, cu influenţa elementelor renaşterii italiene târzii, cu coloane spiralate, cu capitole florale şi decoraţii sculpturale. Prin dărnicia sa, Brâncoveanu a ridicat multe biserici şi mânăstiri, în Ţara Românească şi în Transilvania. Dintre acestea, amintesc bisericile de la Potlogi, Mogoşoaia, Brâncoveni, Râmnicu-Sărat, Sf. Gheorghe-Nou din Bucureşti, bisericile din Ardeal, de la Făgăraş şi Ocna Sibiului. Cea mai importantă construcţie a fost biserica şi mânăstirea Hurez.

Ca monumente arhitecturale laice amintesc: adăugirile de la Curtea domnească din Bucureşti, Chindia curţii domneşti de la Târgovişte, palatele de la Potlogi şi Mogoşoaia. Acesta din urmă este în cel mai autentic stil brâncovenesc.

Cele mai valoroase construcţii bisericeşti, în stil brâncovenesc, au fost: biserica şi mânăstirea Hurez, biserica Sf. Gheorghe-Nou din Bucureşti şi mânăstirea Vacăreşti. În Ardeal, la Sâmbăta de Sus, a construit mânăstirea, cu lăcaşul de închinare, pe care mitropolitul Nicolae Bălan l-a salvat de la ruină. Noul său ctitor, *Î. P. S. mitropolit Antonie* a adus această mânăstire la amploarea şi deosebita ei dezvoltare, din zilele noastre.

În preajma anului 1700, Constantin Vodă Brâncoveanu a simţit o adâncă amărăciune, din pricina căderii lui Atanasie şi a acelora din Ardeal care „au lunecat cu firea" şi nu au ştiut să-şi păzească „cinstea legii", în care s-au născut. În timpul petrecut de Atanasie Anghel, la Bucureşti, pentru sfinţire, Brâncoveanu a înnoit vechea danie privitoare la ajutorul de şase mii de bani în fiecare an, şi satul Merişani, dăruit bisericii din Ardeal care se învăluia ca o corabie în mijlocul valurilor mării (Silviu Dragomir, Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal, în sec. al XVIII-lea, vol. I, Sibiu, 1920, p. 63-64).

La finele secolului al XVII-lea, văzând nestatornicia Turciei şi a Austriei, Brâncoveanu a căutat să afle cât mai multe lucruri despre Rusia, cu care să stabilească legături. Trimişii lui Brâncoveanu au dus scrisori cifrate, informându-i pe ruşi asupra stărilor de lucruri din Turcia. Brâncoveanu l-a felicitat pe ţar pentru biruinţa asupra Suediei. Ţarul Petru I s-a oferit să-i acorde azil domnului muntean, pentru cazul de invadare a turcilor. În 1709 s-a încheiat o coaliţie secretă între Rusia şi Ţara Românească.

În 1711, Brâncoveanu şi-a pregătit oştirea, spre a le veni în sprijin ruşilor. Aflând însă că turcii se îndreptau spre Dunăre, Brâncoveanu şi-a mutat tabăra la Târgovişte. După dezastrul de la Stănileşti al armatelor rusomoldave, Brâncoveanu a fost socotit a fi vinovat. De fapt, Rusia nu era pregătită pentru acţiuni de amploare împotriva turcilor.

Bănuielile privitoare la acţiunile lui Brâncoveanu, treptat s-au confirmat şi astfel sultanul s-a decis să pună capăt domniei ce s-a dovedit a fi periculoasă pentru imperiu. În ziua de 15 august 1714 a fost executată sentinţa. La vârsta de 17 ani, fiul mai mic, Matei, a căzut sub securea călăului. După el au urmat ceilalţi trei fii ai lui Brâncoveanu: Radu, Ştefan şi Constantin, sub ochii adânc întristaţi ai tatălui lor, care a fost apoi executat şi el. Cu ei împreună a fost executat şi sfetnicul Ianache. Trupurile lor aruncate fiind în apele Mării de Marmara, au fost pescuite. După mulţi ani au fost aduse în Ţară, îngropate fiind în biserica fostei mânăstiri Sf. Gheorghe din Bucureşti.

Domnia de 25 de ani a lui Brâncoveanu a fost lungă, faţă de multele domnii care n-au depăşit patru ani. Cu remarcabil talent diplomatic, Constantin Vodă Brâncoveanu a reuşit să ducă o politică de echilibru, între marile puteri ale acelor vremi. După cum afirmă S. Columbeanu şi Radu Valentin, în op. cit., p. 95, sfârşitul năpraznic amplifică meritele, astfel încât omul Constantin Brâncoveanu a devenit filă de legendă.

Apreciind multele şi marile realizări pentru neam şi biserică, jertfa lor neprecupeţită, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în 1992, i-a trecut în rândul Sf. Martiri pe Constantin Vodă Brâncoveanu şi cei patru fii ai săi: Constantin, Ştefan, Radu, Matei şi sfetnicul Ianache. În fiecare an, în 16 august, Biserica noastră ortodoxă face cinstită pomenirea lor.

Din seria „Avertisment"

Despre Talismanul Domnului, despre alte talismane şi influenţa acestora în viaţa unora dintre credincioşii noştri

Printre alte credinţe populare şi tot felul de superstiţii care circulă, din păcate, şi au mare influenţă asupra multor credincioşi — alimentate fiind, multe dintre ele, de tot felul de femei pioase şi, mai ales de multe cărţi apocrife numite şi populare cum ar fi Visul Maicii Domnului, Epistolia Domnului, Brâul Maicii Domnului — circulă şi cărticica Talismanul Domnului având, încă, foarte mulţi foarte mare încredere în foloasele ei dacă este tot timpul purtată şi citită!...

Este surprinzător că, de cele mai multe ori, aceste cărţi sunt editate, răspândite şi promovate chiar de către slujitori de-ai Bisericii şi chiar în sânul acesteia, alimentată fiind astfel chiar în mediul bisericesc ignoranţa şi neştiinţa oamenilor — care găsesc aceste broşuri la multe dintre bisericile şi mănăstirile noastre!...

Se spune în primele rânduri ale talismanului că acest text a fost găsit în anul 1585 sub mormântul Mântuitorului. Oare cine poate avea atâta îndrăzneală să ia o casma şi un târnăcop şi să sape sub mormântul Mântuitorului? Cu ce scop? Puteţi crede aşa ceva?!... Remarcăm faptul că această lucrare nu are un autor, nu are girul autorităţii ierarhice a Bisericii, aşa încât este clar că această broşură reprezintă o mare înşelare chiar dacă începe cu rugăciunile Tatăl nostru şi Simbolul Credinţei, iar după acestea minciunile încep să curgă: — Când o femeie se află în durerile naşterii, să se citească talismanul şi va avea parte de o naştere uşoară. Oare să fie adevărat?! Nu ar fi, oare, mai bine dacă respectiva femeie s-ar pregăti pentru acest însemnat eveniment din viaţa ei, prin împărtăşirea cu cinstitul Trup şi Sânge al Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos?!... Dar haideţi să vedem şi alte inepţii pe care le cuprinde această carte: — Dacă atingem cu talismanul partea dreaptă a copilului va avea noroc în viaţă!... Este de ajuns să atingeţi umărul drept al bolnavului cu această rugăciune (talisman) ca acela să se vindece cu desăvârşire!... Mare înşelătorie! A fost cineva la secţia de reanimare a unui spital clinic şi a făcut un experiment atingând mai mulţi bolnavi şi pe umărul drept şi pe cel stâng, cu această carte, şi tot aşa au rămas!... Când această rugăciune va fi dusă într-o casă aceea va fi ferită de orice fel de primejdie!... Oare să substituie într-atât rolul şi valoarea Slujbei de sfinţire a casei numită Sfeştanie?!... Sau, iată o altă afirmaţie năstruşnică: cel care are păcate mari va fi iertat de ele dacă va purta talismanul asupra sa citindu-l măcar o dată pe săptămână!... Oare aşa să fie?!... Asta înseamnă că îmi cumpăr un talisman, îl port în buzunar şi, apoi, pot săvârşi fără frică orice păcate fiindcă citesc talismanul, şi, gata voi fi iertat de toate păcatele!... Cine are acest talisman să stea liniştit!... puterea sa este mare!... În cazul unui atac direct cu arme de foc, ele nu ne vor afecta!... N-am ştiut că îl putem folosi şi pe post de vestă antiglonţ, ar trebui să le aducem la cunoştinţă factorilor de răspundere din cadrul Ministerelor Apărării Naţionale şi cel de Interne pentru a-l comanda tuturor soldaţilor aflaţi sub armă!... Acest talisman a fost scris de Iisus Hristos şi de Sfânta Fecioară Maria şi puterea lui este mare!... Noi ştim că Iisus Hristos şi Prea Curata Sa Maică nu ne-au lăsat nimic scris după cum ne mărturisesc Sfintele Evanghelii, ci doar evangheliştii şi apostolii ne-au lăsat scrieri despre viaţa, opera şi activitatea Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

În lumea de astăzi, din păcate, sunt destul de mulţi cei care cred în talisman. Ca atare nu greşesc când spun că talismanul este un idol în miniatură, un idol de buzunar, de geantă, de portofel!... Talismanul sau amuleta este un semn vizibil al necredinţei în ajutorul lui Dumnezeu. Ştim că talismanele erau obiecte despre care se credea că au puteri magice şi care se purtau de către oameni cu convingerea că ele apără de boli, de primejdii şi sunt aducătoare de noroc. Oamenii cred că atât de mari sunt puterile unui talisman încât pot înlocui, pur şi simplu, pe Dumnezeu, cu alte cuvinte având talismanul asupra noastră nu mai avem nevoie de harul Sfintelor Taine!...

Consultând un dicţionar religios vom vedea că „talismanul este obiect căruia superstiţiosii îi atribuie puterea de a-i feri de rele şi de a le aduce noroc; amuletă"; dar cum noi astăzi, suntem atât de influenţaţi de tot felul de superstiţii, de credinţe şi de obiecte superstiţioase nu este de mirare că avem aşa o atitudine pozitivă faţă de talisman, talismane şi amulete pe care deseori le vedem asupra tinerilor (şi nu numai) cum ar fi inelul luxor (vechi de peste 3000 de ani) şi căruia, într-o emisiune, i-a făcut reclamă chiar o prezentatoare de televiziune, mărturisind că îi datorează acestuia toate succesele din cariera sa!... Ca toate celelalte inelul luxor este un talisman; fie că are puteri magice care numai de la Dumnezeu nu vin, fie că a fost doar o reclamă, ideea în sine de a-ţi pune nădejdea într-un lucru lipsit de viaţă şi de harul lui Dumnezeu este un păcat!... Ştim cu toţii că egiptenii politeişti erau renumiţi pentru amuletele lor magice care făceau parte integrantă din recuzita unui faraon.

Pentru creştini, pentru autenticii creştini, toată nădejdea ar trebui să fie numai la Dumnezeu, aşa cum foarte frumos spune o cunoscută rugăciune a pavecerniţei: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, Acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, Slavă Ţie!", iar dacă în urma rugăciunilor nu primim ceea ce am cerut, un lucru de care vrem să ne legăm fericirea, întotdeauna există o raţiune, o chibzuială divină pentru care nu se întâmplă aşa (deoarece nu ne este de folos acel lucru, în primul rând din punct de vedere sufletesc). În ce priveşte ferirea de rele şi de moarte tot la Dumnezeu trebuie să ne fie nădejdea, întrucât Sfinţii Părinţi atrag, în general, atenţia că diavolul poate să-l înşele pe om chiar prin aparente lucruri bune sau prin salvarea de situaţii pe care chiar el le-a provocat pentru a ne înşela.

Într-o discuţie pe această temă între un mare duhovnic contemporan din Grecia — Cuviosul Paisie Aghioritul de la Sfântul Munte Athos şi un fiu duhovnicesc al lui — consemnată în cartea „Cuvinte duhovniceşti" — vol. III apărută la Bucureşti, la Editura Evanghelismos în 2003, spunea următoarele: „— Mai bine să le daţi cruciuliţe atunci când vă cer talisman, pentru că şi vrăjitorii fac şi folosesc, acum, talismane. Pun pe dinafară o iconiţă sau cruce, însă înăuntru au diferite vrăji. Oamenii văd icoana sau crucea şi se încurcă. Iată, cu câteva zile înainte mi-au adus un talisman de la un turc, Ibrahim, care avea şi o cruce brodată pe deasupra. Am aflat şi despre un netămător de Dumnezeu că înfăşura diferite iconiţe şi înlăuntrul lor punea păr, lemnişoare, cuie, mărgele etc. Sărmanii oameni care poartă astfel de talismane — chipurile ca să fie ajutaţi — şi se chinuiesc! Pe acestea trebuie să le ardă şi cenuşa s-o îngroape adânc în pământ sau să o arunce în mare, apoi să meargă să se spovedească. Numai aşa se eliberează!..." Nemaivorbind de faptul că prin aceste fapte şi prin ataşarea de aceste talismane sunt încălcate prima şi a doua poruncă din Decalog!...

Din păcate, povestea talismanelor este veche, iar la noi s-a transmis pe fondul superstiţiei. Mihail Urzică în cartea sa „Minuni şi false minuni" — apărută la Editura Anastasia în 1993 — vorbind despre contestatul vizionar Petrache Lupu de la Maglavit care l-ar fi văzut pe Dumnezeu, „moşu" arată că acesta încuraja credinţa în talismane. „În felurite împrejurări pelerinii superstiţiosi îi dădeau în păstrare, pentru puţină vreme, diferite obiecte: câte un ceasornic, un portmoneu,, un carnet, un bilet de loterie, sau chiar o batistă, ca să le poarte asupra lui, ca să doarmă pe ele şi astfel, atinse acele obiecte de „sfinţenia" lui să poată deveni „aducătoare de noroc" ... Pe respectivii creştini Urzică îi numeşte superstiţioşi „subjugaţi de această ispită" — care se înţelege că numai lucrarea lui Dumnezeu nu este.

Ar mai fi de amintit, referitor tot la talismane şi o anumită tendinţă populară de a încreştina ideea de obiect aducător de noroc. Astfel au luat naştere Visul Maicii Domnului, Brâul Maicii Domnului, Epistoliile — de care am pomenit şi la începutul acestui material şi despre care Nichifor Crainic nota într-un articol că în timpul războiului mii de soldaţi au murit la piept cu cărticele din acestea aşa zis protectoare, dar că mulţi dintre ei prea puţin cunoşteau Noul Testament!...

Canoanele 61 al sinodului 6 ecumenic de la Niceea şi 65 al sinodului Trulan din anul 692 hotărăsc să fie afurisiţi vrăjitorii care confecţionează „talismane" în care pun simboluri diavoleşti sau diferite obiecte macabre; să cadă sub canon cei ce spun norocul, cei care se numesc vrăjitori şi cei făcători de talismane şi ghicitorii".

Aşadar, dacă în loc să ne punem nădejdea în Dumnezeu şi să ne cunoaştem corect învăţătura de credinţă — după revelaţia Sfintei Scripturi şi a Sfintei Tradiţii, ne punem nădejdea în tot felul de inele, potcoave, cărticele sau chiar felurite rugăciuni pe care dacă le rosteşti zilnic îţi va fi bine sau unele pe care dacă nu le zici cine ştie ce mai păţeşti, este firesc să fim, în aceste condiţii, lipsiţi de harul lui Dumnezeu; deoarece trebuie subliniat că primirea harului divin nu este acelaşi lucru cu obţinerea unor bogăţii, a sănătăţii, sau a unor diverse avantaje. Un anume bine aparent dacă e, şi dacă totuşi s-ar datora în vreun fel talismanului este o cumplită amăgire. Însă şi doar ideea de a-ţi pune nădejdea într-un lucru neînsufleţit este un păcat, deşi adeseori al ignoranţei, asistând, astfel, de foarte multe ori la o continuă răsturnare axiologică ajungând, şi în acest fel, să spunem răului bine şi binelui rău, din nefericire!...

STELIAN GOMBOŞ

Biserica Sf. Nicolae din Braşov

O faţă a ei mai puţin cunoscută: filantropia

Ctitoria voievodală a Bisericii „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului, de peste o jumătate de mileniu de existenţă, s-a bucurat în decursul anilor de atenţia şi preţuirea multor personalităţi, printre care, în primele rânduri, se află N. Iorga, Ioan Lupaş şi Candid Muşlea. Toţi s-au folosit de Cronica învăţatului protopop Radu Tempea II, mare apărător al drepturilor şi aspiraţiilor românilor braşoveni, manuscris cu titlul: „Istoria sfintei beserici a Şcheilor Braşovului", care cuprinde perioada de la 1484 până la 1741, adică peste 250 ani şi care la rândul său s-a folosit de vechea Cronică a protopopului Vasile, cuprinzând însemnări dintre anii 1392—1633. Candid Muşlea a scris „Istoria bisericii Sf. Nicolae din Braşov" în deceniul cinci al secolului trecut, în trei volume, ultimul volum rămas în manuscris, pornind de la Cronica lui Radu Tempea II şi până la începutul celui de al doilea război mondial, cu multe date culese din arhivele oraşului, pe lângă acelea ale bisericii şi protopopiatului.

Pe lângă cei amintiţi au scris pagini memorabile şi I. Pervain, I. Ciobanu, S. Puşcariu şi C. Lacea, iar prin diferite reviste s-a abordat cu prioritate activitatea culturală a diaconului Coresi, în strânsă colaborare cu preoţii bisericii". N-au lipsit chiar zile festive închinate apariţiei tipăriturilor Coresiene după patru secole. O asemenea serbare culturală a avut loc în anul 1970 la biserica Sf. Nicolae, organizată de Oficiul parohial, onorată cu prezenţa şi binecuvântarea Mitropolitului de pie memorie Dr. Nicolae Mladin.

Între timp, după înfiinţarea muzeului bisericii, desehis oficial în anul 1961, s-a iscat o mică întrecere privind popularizarea fenomenului coresian şi s-a uitat că realizarea muzeului a fost o lucrare de mare anvergură şi responsabilitate. Peste doi ani au durat adunarea şi selectarea obiectelor de mare valoare artistică şi istorică şi mai ales confecţionarea mobilierului adecvat pentru exponate. O parte dintre aceste exponate, şi anume obiecte de valoare, cărţi rare, odăjdii rarisime şi tiparniţa — ca simbol, au fost rânduite prin osârdia colaboratorului cu experienţă, prof. Ioan Colan, în clădirea primei şcoli româneşti, iar arhiva împreună cu biblioteca populară, care mult timp a îndeplinit o misiune cultural-educativă, în clădirea masivă de la intrarea în curtea bisericii, care a fost timp îndelungat reşedinţa Oficiului protopopesc şi locuinţa protopopului Iosif Barac. Personalul muzeului, provenit prin selectare şi îndeosebi prin numire oficială, tineri (ghid, muzeograf sau bibliotecar), dornici să se afirme, au scris şi ei prin presa locală şi bisericească frumoase gânduri sau evocări, dar din păcate, la scurtă vreme, s-au risipit, plecând în locuri mai favorizate ca existenţă materială, încât în prezent pe lângă două femei ca îngrijitoare, toate funcţiile amintite sunt îndeplinite de directorul muzeului. Biblioteca populară, de acută necesitate din nou, nu a mai funcţionat nici când muzeul avea personal cu duiumul.

Biserica Sf. Nicolae, prin naţionalizarea săvârşită sub regimul comunist, la care s-a adăugat micşorarea jurisdicţiei sale parohiale, a întâmpinat o sumedenie de greutăţi pe linie economică şi implicit în misiunea ei primordială şi emblematică.

Dar revenind la zilele mai puţin ceţoase, trebuie să constatăm că în mare majoritate,

(Continuare în pag. a 6-a)

Dr. IULIU ALEX. IŞA,
Protopop onorific
Biserica Sf. Nicolae din Braşov

Deschiderea festivă a noului an universitar 2004/2005

Vineri, 1 octombrie 2004, a avut loc deschiderea festivă a unui nou an de învăţământ universitar.

Pentru Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu acest eveniment s-a petrecut pentru a 218-a oară.

În conformitate cu tradiţia statornicită, un astfel de eveniment, în şcolile teologice, se marchează prin implorarea ajutorului dumnezeiesc. Astfel s-au petrecut lucrurile şi la Sibiu, unde în paraclisul facultăţii, la ora 9,30, a început oficierea Sfintei Liturghii, cu participarea Înalt Prea Sfinţitului dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, a consilierilor şi secretarului eparhial, a profesorilor şi a unei părţi dintre studenţii facultăţii.

În final, s-a citit rugăciunea rânduită pentru începutul anului şcolar.

Înalt Prea Sfinţitul mitropolit Antonie a adresat cu acest prilej un cuvânt de atenţionare şi îndrumare părintească, în care a stăruit asupra priorităţii formării duhovniceşti a celor care doresc să devină preoţi, asistenţi sociali şi profesori de religie. Î.P.S. Sa a stăruit asupra a ceea ce este esenţial în cazul studenţilor de la Teologie şi anume *vocaţia*, care se concretizează în deschiderea sinceră, firească, spre ceea ce înseamnă evlavie, rugăciune, frecventarea bisericii şi un comportament adecvat cu statul de student în Teologie.

În general, pentru toţi studenţii, indiferent de la ce facultate ar fi aceştia, se cere seriozitate şi preocupare pentru studiu şi formarea profesională. Pentru studenţii de la Teologie însă se pretinde mai mult decât de la colegii lor din universitate.

S-ar putea întâmpla, a precizat I.P.S. Sa, ca unii dintre studenţii de la Teologie să constate ei înşişi că nu se regăsesc în atmosfera specifică unei instituţii de învăţământ teologic. Ar fi lucrul cel mai firesc să se reorienteze spre o altă profesie. Posibilităţile sunt nenumărate. Rămânerea lor însă într-o instituţie cu care nu au nici o afinitate sufletească nu este de bun augur.

Înalt Prea Sfinţitul mitropolit Antonie a făcut apel la profesorii şi duhovnicii facultăţii să reflecteze şi ei la marea lor responsabilitate pe care o au de a fi modele pentru cei pe care îi au în purtarea lor de grijă şi de a nu precupeţi nici un efort în a-şi împlini importanta şi greaua lor sarcină de educatori şi părinţi duhovniceşti.

Timpul şi lumea în care trăim impun şi Bisericii unele exigenţe cărora va trebui să le facă faţă. Pentru aceasta este nevoie de slujitori responsabili, însufleţiţi de zel misionar şi în măsură să-i poată ajuta pe oameni să-şi păstreze credinţa şi să înfrunte provocările veacului acestuia.

Şcoala teologică de la Sibiu este recunoscută prin seriozitatea cu care şi-a împlinit menirea în viaţa Bisericii transilvănene şi a societăţii. Ea trebuie să rămână statornică în a continua să persevereze pe drumul acesta.

În final, a luat cuvântul decanul facultăţii, arhid. conf. dr. Dorin Oancea, care a prezentat situaţia statistică la început de an universitar şi s-a referit la toate aspectele instructiv-educative şi de formare duhovnicească ce vor fi avute în vedere în împrejurările noi ale restructurării învăţământului universitar din ţara noastră.

La ora 11,00, în aula „Avram Iancu" a Universităţii „Lucian Blaga", a avut loc festivitatea de deschidere oficială a noului an universitar.

Potrivit programului, pr. prof. dr. Dumitru Abrudan, consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului şi Dl. episcop dr. Christoph Klein al Bisericii Evanghelice din Sibiu au invocat binecuvântarea lui Dumnezeu asupra comunităţii universitare sibiene.

A luat apoi cuvântul Dl. prof. univ. ing. dr. Constantin Oprean, rectorul Universităţii „Lucian Blaga", care a înfăţişat stadiul actual de dezvoltare, sub toate aspectele, a instituţiei celei mai reprezentative din oraşul de reşedinţă a judeţului Sibiu.

Dl. prof. univ. dr. W. Schaal, din Marburg — Germania, preşedinte al Universităţii sibiene a prezentat perspectivele unor parteneriate europene care se vor concretiza în noul an universitar.

Dl. Silviu Lup, prefectul judeţului Sibiu, a dat asigurarea sprijinului din partea guvernului şi prefecturii pentru Universitate.

Au luat cuvântul şi alţi invitaţi din partea unor instituţii din oraşul Sibiu, ca şi reprezentanţii studenţilor.

Astfel s-a făcut primul pas în derularea unui intens şi exigent proces de pregătire academică.

Fie ca binecuvântarea Părintelui luminilor să se reverse îmbelşugat peste toţi cei care se vor osteni în îndeplinirea nobilei lor misiuni de instruire şi educaţie, de formare a unor caractere umane gata a se dărui înfăptuirii binelui faţă de semeni.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Târgul Naţional de Carte şi Revistă Religioasă

(Urmare din pag. a 2-a)

de bun rămas, întâlnirea cu părintele Teofil Părăian, cu părintele Mina Dobzeu, cu părintele Ioan Sabău, cu părintele Arhid. Prof. Dr. Dorin Oancea, decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, cu părintele Constantin Necula, cu domnii Răzvan Codrescu, Costion Nicolescu, George Ardeleanu, cu studentul Ionuţ Lepădat precum şi cu mulţi alţi invitaţi clerici sau mireni care ne-au bucurat duhovniceşte prin prezenţa şi cuvântul domniilor lor.

Toate aceste evenimente precum şi prezenţa numeroasă a publicului mai cu seamă tânăr, a făcut din această ediţie un prilej de comunicare între autori, editori şi cititori.

Festivitatea de închidere, care a avut loc în prezenţa P.S. Sale Visarion Răşinăreanu, a constituit prilejul acordării diplomelor de excelenţă editorilor prezente pentru rodnica participare din cadrul acestei ediţii.

Tot în acest cadru festiv, Asociaţia SCRIPTUS a ţinut să acorde calitatea de *membru de onoare al Asociaţiei* P.S. Sale Visarion Răşinăreanu, domnului profesor Florin Soare, domnului director Ion Onuc Nemeş şi domnului inspector de poliţie Christian Stanciu, pentru sprijinul acordat la buna desfăşurare a ediţiei din acest an a Târgului precum şi la alte acţiuni iniţiate şi derulate de Asociaţia Scriptus.

Se cuvine acum să adresăm şi prin intermediul acestor rânduri mulţumirile noastre Preasfinţitului Părinte Patriarh Teoctist, I.P.S. Sale Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, P.S. Sale Visarion Răşinăreanu, P.C. Sale Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, P.C. Sale Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, P.C. Sale Arhid. Prof. Dr. Dorin Oancea, P.C. Sale Pr. Ezechil Oancea, Părinţilor Profesori ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, domnului Răzvan Codrescu — directorul Editurii Christiana, precum şi tuturor celor care au contribuit într-un fel sau altul la buna organizare a acestei ediţii, şi fără de care această manifestare unică în ţară după specificul ei nu s-ar fi putut organiza.

Fie ca Bunul Dumnezeu să le răsplătească purtarea de grijă pe care cu timp şi fără de timp au avut-o faţă de organizatori.

Apostolia — slujire permanentă pentru apropierea omului de Dumnezeu

Primii doi dintre sinoptici — Matei şi Marcu, amintesc doar foarte pe scurt modul în care s-a petrecut chemarea la apostolie a celor dintâi ucenici ai Mântuitorului. Totul este redat extrem de laconic, fără amănunte şi fără să se insiste asupra circumstanţelor în care s-a petrecut evenimentul. Doar chemarea lui Iisus „veniţi după Mine", urmată de răspunsul necondiţionat al apostolilor, care fără zăbavă „îndată lăsându-şi corabia şi pe tatăl lor, au mers după El" (Mt. 4. 19, 22), ne pune în temă cum s-au petrecut lucrurile.

Din fericire pentru noi, evangheliştii se completează unii pe alţii, astfel că amănunte care le scapă unora le găsim la ceilalţi şi de cele mai multe ori astfel de amănunte vin să evidenţieze sensuri şi aspecte noi ale minunilor săvârşite de Iisus, iar fără existenţa acestor detalii poate că multe dintre ele ne-ar rămâne ascunse sau în orice caz nu îndeajuns de clare.

Este şi cazul cu *Pescuirea minunată*, despre care evangheliştii Matei şi Marcu amintesc doar foarte succint, în schimb o găsim prezentată detailat la Sf. Luca. Această pericopă evanghelică (Lc. 5, 1—11) a fost rânduită să se citească în duminica a XVIII-a după Rusalii, marcând începutul constituirii grupului apostolilor, alături de care timp de trei ani, Iisus îşi va desfăşura activitatea de răspândire a cuvântului sfânt şi întemeiere a împărăţiei Sale.

Ne găsim aşadar nu la mult timp după ce Mântuitorul îşi începuse activitatea publică. I se deschidea înainte aria unei lucrări care avea să dureze peste trei ani, răstimp în care va colinda aproape toată Ţara Sfântă.

Dar Iisus ştia că va veni vremea când El nu va mai fi cu trupul pe pământ, iar învăţătura Sa trebuia lăsată altora care s-o ducă mai departe şi care să dea mărturie despre El în faţa lumii, iar aceştia vor fi apostolii.

Ca un adevărat istoric, Sf. Luca fixează mai întâi timpul şi locul unde s-a petrecut pescuirea minunată. Ne găsim aşadar în momentul în care Iisus tocmai începuse lucrarea Sa publică şi cutreierase o bună parte din Galileea. În momentul respectiv se găsea undeva pe marginea lacului Ghenizaret. Într-o ţară destul de sărăcăcioasă cum era Palestina antică, ne putem lesne închipui că un astfel de lac era o adevărată binecuvântare, fiind de altfel şi unica sursă de câştigare a hranei pentru locuitorii ţării respective.

În momentul sosirii Sale în acest loc, Iisus nu mai era chiar un necunoscut. Săvârşise mai înainte câteva minuni: vindecă un demonizat, pe soacra lui Petru, precum şi alţi mulţi bolnavi (Lc. 4, 40), fapt ce-l adusese o mare popularitate. „Mulţimile Îl căutau şi au venit până la El, şi-L ţineau să nu plece de la ei" (Lc. 4, 42).

Într-o astfel de împrejurare „când mulţimile îl îmbulzeau ca să asculte cuvântul lui Dumnezeu" (Lc. 5, 1), pe marginea lacului Ghenizaret, Iisus îşi va alege dintre oamenii locului pe primii Săi apostoli. Pentru a-i smulge însă pe aceşti oameni simpli din obiceiurile lor şi din universul lor destul de sărăcăcios, Iisus trebuia să-i provoace într-un fel, să-i facă să înţeleagă ceea ce avea să se întâmple şi la care ei vor fi martori, şi mai ales să înţeleagă că misiunea la care avea să-i cheme era una specială, ceva cu totul deosebit decât făcuseră ei până atunci, iar Cel care-i va chema la această lucrare, era El însuşi, Cineva cu totul deosebit. Pentru a-i convinge de lucrul acesta, Hristos va săvârşi înaintea lor şi pentru ei această minune. Era provocarea şi totodată chemarea lui Dumnezeu de a-i deveni părtaşi la lucrarea Sa.

Nimic nu se petrece la voia întâmplării în lucrarea lui Dumnezeu, hazardul nu face parte din planul divin. Pescuirea minunată s-a făcut cu un *scop anume*, ea îşi are un temei bine definit, iar raţiunea pentru care s-a săvârşit această minune a fost tocmai aceea de a-i trezi pe viitorii apostoli, de a le deschide ochii spre aceste lucruri care erau deja scrise în planul divin. Fără să bănuiască, apostolii erau deja aleşi de Dumnezeu, făceau parte din acest plan divin care, pentru moment, le depăşea capacitatea de înţelegere.

Suindu-se într-una din luntrile care împânzeau ţărmul — alegerea lui Iisus nu este deloc întâmplătoare —, „care era a lui Simon" (Lc. 5, 3), le va vorbi mulţimilor despre lucruri nemaiauzite până atunci. La sfârşitul cuvântării Sale, Iisus îi va îndemna pe viitorii Săi ucenici, să mâne luntrea înspre mijlocul lacului şi să arunce mrejele acolo. Răspunsul lui Petru vine să accentueze truda cu care aceşti oameni îşi câştigau existenţa, de multe ori trebuind să se resemneze în faţa insuccesului. Deşi puternic marcat de nereuşita unei astfel de încercări („toată noaptea ne-am străduit şi nimic n-am prins"), totuşi răspunsul lui Simon-Petru îl vădeşte a fi un om plin de respect faţă de oaspetele său: „după vorba Ta voi arunca mrejele".

Ascultarea lui Simon avea să dea roade, aşa cum nu i se mai întâmplase niciodată în decursul vieţii sale: „au prins mulţime mare de peşte, că li se rupeau mrejele". În faţa unei astfel de întâmplări care depăşea obişnuitul, Simon şi ceilalţi vor înţelege că se găsesc în prezenţa unei Persoane aparte, iar reacţia lor, întru totul firească, este de fapt reacţia omului copleşit de prezenţa şi măreţia divinităţii: „a căzut la genunchii lui Iisus zicând: Ieşi de la mine, Doamne, că sunt om păcătos...". Ceilalţi, care se aflau împreună cu Simon, „Iacob şi Ioan, fiii lui Zevedeu, care erau fârtaţii lui" vor fi şi ei puternic marcaţi de minunea care se petrecuse în faţa lor „fiind cuprinşi de spaimă".

Lucrurile nu se vor sfârşi însă aici. Altceva dorea Iisus de la ei şi nicidecum să-i înspăimânte sau să-i copleşească doar cu măreţia Sa, ci prin această minune n-a făcut altceva decât să-i provoace şi să-i pregătească pentru chemarea pe care urma să le-o facă: „veniţi după Mine şi vă voi face pescari de oameni!". Urmarea acestei adevărate demonstraţii prin care Hristos îşi descoperea divinitatea, nu putea fi alta decât aceea că „apostolii trăgând luntrile la ţărm şi lăsând totul, I-au urmat Lui".

La o primă analiză, s-ar părea că această evanghelie în care ne este relatată pescuirea minunată nu pune probleme deosebite de interpretare, lucrurile părând destul de clare: prin această minune Iisus a început constituirea grupului de apostoli alături de care Îşi va duce mai departe misiunea de răspândire a cuvântului sfânt, iar atunci când vremea Sa se va împlini, ei vor fi cei care Îi vor duce mai departe mesajul, până la sfârşitul veacurilor.

Deşi această evanghelie ne relatează un fapt, o minune care s-a petrecut cu mult timp înainte şi care aparent nu mai are nici o semnificaţie pentru noi, totuşi ea se dovedeşte extrem de actuală, fiind şi pentru noi o lecţie, o demonstraţie a divinităţii lui Iisus. Expus celor mai diverse şi mai periculoase ispite, cum ar fi ateismul, idealismul sau nihilismul, omul de astăzi se arată a fi tot mai puţin dispus să creadă în Dumnezeu, şi prin aceasta condamnându-se singur la o situaţie fără ieşire.

Or, această evanghelie indică tocmai cauza tragediei pe care o trăieşte omul zilelor noastre, care s-a îndepărtat aproape complet de Dumnezeu încercând să creadă că poate exista sau se poate explica doar prin sine. *„Toată noaptea ne-am trudit şi nimic n-am prins"* cât de potrivite se dovedesc a fi aceste cuvinte pentru omul zilelor noastre, care-şi consumă drama trăirii în înstrăinare de Dumnezeu. Atâta timp cât la baza acţiunilor sale nu-l va aşeza pe Dumnezeu, toate acestea se vor dovedi din capul locului sortite eşecului.

Prin structura sa cea mai intimă fiinţa umană este orientată spre Dumnezeu, iar atunci când se îndepărtează de această ţintă a existenţei sale, el se va simţi un etern înstrăinat, de aici şi senzaţia de zădărnicie, de perpetuă insatisfacţie şi neîmplinire.

Atâta timp cât vom încerca să ne bazăm doar pe propriile noastre puteri, excluzându-L pe Dumnezeu din planul existenţei noastre, nu vom face altceva decât să ne condamnăm singuri la neîmplinire. Fără Dumnezeu, existenţa umană în întregul ei nu este decât deşartă alergare.

„Fără Mine nu puteţi face nimic" (In. 15, 5). Cât de bine ar putea să încheie aceste cuvinte mesajul acestei evanghelii, căci finalmente omul nu poate fi decât în măsura în care este în Dumnezeu. Restul nu este decât o neinspirată abordare a realităţii. A *realităţii* pe care omul de astăzi o confundă tot mai des cu formele sale false şi înşelătoare. De *„adevărata realitate"*, care este Dumnezeu, omul modern nu mai ştie se pare, sau nu mai vrea să se apropie. De aici eşecul eforturilor sale şi sentimentul de neputinţă şi amară zădărnicie care-l încearcă.

Preot NICOLAE STOIA

Centenar Ştefan Mironescu

„Şcheii Braşovului în pictura lui Ştefan Mironescu"

Adevărat rapsod al vechiului cartier de tradiţie al Braşovului, supranumit „pictorul Şcheiului", Ştefan Mironescu îşi desfăşurase mai bine de cinci decenii activitatea în acest spaţiu istoric braşovean, pe care l-a iubit, contopindu-se cu el în pictura sa. Cu bonomia proprie unui moldovean (căci se născuse la Iaşi în 24 septembrie 1904, ca fiu al unui arhitect, care participase alături de Tocilescu la săpăturile de la Adam-Clisi şi a asistat la zborul lui Aurel Vlaicu), Ştefan Mironescu poposeşte în oraşul de la poalele Tâmpei în toamna anului 1931, după ce absolvise la Iaşi Institutul de Belle Arte (avându-l coleg pe viitorul mare pictor Octavian Angheluţă şi profesor pe vestitul pictor Cosmovici, luând chiar şi lecţii de vioară cu Candella). Studiile le continuă în cadrul Institutului bucureştean similar, unde studiază desenul cu Constantin Artachino şi pictura cu Camil Ressu (coleg fiindu-i Al. Ciucurencu). Între profesori l-a avut şi pe Costin Petrescu, care a pictat Biserica Sf. Nicolae din Şchei. Un scurt popas didactic la Liceul Sf. Nicolae din Gheorghieni, apoi la Ismail şi Bolgrad, urmat de popasul definitiv braşovean, mai întâi la Satulung, şi din 1936 la liceul Andrei Bârseanu din Braşov, când deschide prima sa expoziţie de acuarelă şi uleiuri la Casina Română (50 lucrări). Din 1944 se stabileşte definitiv la liceul „Andrei Şaguna", predând consecutiv şi la Şcoala populară de artă, până la sfârşitul vieţii (17 mai 1985). Prestigiul său este câştigat prin cele peste 130 de participări expoziţionale, impunând un stil propriu de creaţie, atât de apreciat şi reconfortabil iubitorului de frumos. Echilibrate şi logice tablourile sale, în ulei sau acuarelă, încărcate de poezie şi picturalitate, configurează o monografie estetică a cartierului Schei, în cadrul căreia se înserează perfect şi desenele florale atât de reuşite.

Pe bună dreptate afirma criticul de artă braşovean Anca Pop: „Cine încearcă un excurs în arta plastică braşoveană sau mai bine zis în istoria artei plastice braşovene, nu o poate face fără Ştefan Mironescu, care conturează prin creaţia sa o epocă, un stil şi mai ales o lume".

Prilejuit de centenarul naşterii sale, în cadrul Complexului muzeal de pe lângă Biserica Sf. Nicolae, în această lună, cu binecuvântarea I.P.S. Sfinţiei Sale, dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, se redeschide expoziţia permanentă „Şcheii Braşovului în pictura lui Ştefan Mironescu".

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

Biserica Sf. Nicolae din Braşov

(Urmare din pag. a 5-a)

istoricii şi cronicarii din trecut au reţinut în legătură cu biserica faţa statornică şi apărătoare a credinţei din strămoşi, Ortodoxia, precum şi faţa luminoasă privind cultura naţională, aşa fiind cunoscut chipul strălucitor al bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului. Bătrânul Sion a avut însă şi o altă faţă, cu raze luminoase, proprii misiunii sale, care i-a fost umbrită prin aşa-zisă naţionalizare. Biserica Sf. Nicolae a fost o biserică înstărită şi cu largă activitate de binefacere, binecunoscută în secolul 19, cu contribuţie esenţială la înfiinţarea liceului A. Şaguna. În perioada dintre cele două războaie mondiale, adică secolul 20, biserica, urmând pe drumul ocrotitorului ei, Sfântul Nicolae, a desfăşurat o bogată şi diversificată activitate filantropică. În mare măsură, exceptând pe puţinii negustori şi câteva familii de meseriaşi, populaţia din Şcheii Braşovului consta din oameni truditori cu ziua şi doar câţiva gospodari cu o vacă şi câteva oi pe lângă casele lor modeste şi cu o mică grădină pe deal. Câteva generaţii de intelectuali, cu osebire învăţători şi profesori s-au născut sub egida bisericii Sf. Nicolae, care şi-a întins mâinile pentru ajutorarea enoriaşilor ei şi în primul rând pentru ridicarea nivelului cultural. Pe lângă liceul A. Şaguna s-a construit o şcoală elementară, înzestrată cu cele necesare şi cu învăţători cu pregătire superioară. Purta numele vrednicului protopop Ioan Popazu, ajuns episcop de Caransebeş. La această şcoală au funcţionat şi oameni cu pregătire teologică, unii ajungând prin diligenţă şi destoinicie în postura de diaconi sau chiar preoţi la biserică. Copii talentaţi, cu vocaţie şi bună purtare erau ajutaţi să urmeze la şcoli cu grad superior, la liceu şi li se acordau burse. Prof. Candid Muşlea nu a uitat să scrie despre aceste burse. Şiruri întregi, (pe unii am apucat să-i cunosc personal), de elemente cu calităţi s-au bucurat de sprijin pentru a putea face studii la diverse facultăţi din străinătate sau în ţară. Medici, profesori sau enonomişti au plecat în alte oraşe sau în Capitală, unde în prezent se află fii şi nepoţi ai unor distinşi bursieri ai bisericii Sf. Nicolae. Biserica nu a uitat vorba din bătrâni care spune că meseria este o brăţară de aur şi ca atare o deosebită atenţie s-a acordat pregătirii unor buni meseriaşi, care apoi s-au încadrat în diferite societăţi, după rânduielile breslelor. Lucruri frumoase a scris, într-o carte etnografică, despre aceşti meseriaşi distinsul profesor G. Pitiş, plecat la Bucureşti.

Ce bine ar fi ca întreagă această activitate pe linia social-filantropică a bisericii Sf. Nicolae ar fi prezentată mai pe larg. Arhiva bisericii existentă, dar necercetată încă în această direcţie, aşteaptă omul care să scoată în evidenţă şi să dea publicităţii faţa puţin cunoscută a bisericii Sf. Nicolae şi care nu se opreşte doar la acordarea de burse pentru studii, la promovarea unor meseriaşi de calitate superioară şi la îngrijirea şi ocrotirea unor tineri de nădejde în micul cămin-internat ce a funcţionat un timp sub supravegherea unui preot-profesor.

În curtea bisericii, pe lângă casele cantorale existau chilii pentru femeile „scăpătate", adică rămase fără sprijin familial şi care primeau ajutoare din partea bisericii. Şi nu numai aceste femei, ci şi oameni bătrâni şi nevoiaşi rămaşi fără pâine şi îmbrăcăminte. Lista cu aceşti oameni săraci era în evidenţa epitropilor, care în unele zile a marilor sărbători sau de hramul bisericii le împărţeau acestora haine, încălţăminte, alimente şi bani.

Se vor întreba unii oameni din zilele noastre, dar de unde avea biserica această capacitate de binefacere? Dacă se vor osteni puţin vor afla că biserica Sf. Nicolae a fost înzestrată în decursul vremilor de ctitori şi mecenaţi cu suflet larg, unii rămaşi anonimi, cu bunuri materiale de valoare deosebită. Avea zeci de hectare de pădure şi fânaţe în Poiana Braşovului, ba şi locuri de case tot acolo. Avea teren arabil peste o sută de hectare în Braşov-Stupini, o parte fiind în folosinţa personalului slujitor la biserică, iar alta dată în arendă, spre a servi unor scopuri de binefacere. Avea vie în comuna Pleaşa, aproape de Ploieşti şi chiar un munte întreg, muntele Sf. Ilie din zona Buzăului. Toate erau gospodărite de epitropia bisericii, sub controlul Consiliului parohial şi a preoţilor. Toate, dar absolut toate au fost naţionalizate.

Mai bine de cincizeci de ani mândra ctitorie plurivoievodală, unde a făcut popas Mihai Viteazul, în drumul său spre Alba Iulia, a rămas o cenuşăreasă. Bunurile sale materiale prin care a slujit cu devotament de mamă bunăstarea şi existenţa vrednicului popor român din Şcheii Braşovului, secole de-a rândul sub stăpânire străină şi cruntă, nu i-au fost restituite decât parţial. Cele mai multe au rămas înstrăinate şi răstrăinate. Aşa a ajuns maica bisericilor din Braşov şi din Ţara Bârsei!

Marele mitropolit Dr. Nicolae Bălan, în cuvântarea sa de sinteză, rostită cu ocazia sfinţirii bisericii din 10 noiembrie 1940, a putut spune memorabilele cuvinte: „Aşezat în centrul românismului şi în imediata vecinătate cu Ţara Românească, Braşovul a devenit din cele mai vechi timpuri o vatră de lumină a ortodoxiei, un focar de viaţă şi cultură românească pentru tot cuprinsul locuit de neamul nostru. Toată această activitate s-a grupat în jurul bisericii Sf. Nicolae, care poartă şi în zidirea ei urmele istoriei noastre şi a peripeţiilor prin care a trecut neamul şi cultura românească".

Cu adevărat „flacăra statornică de cultură şi de dârzenie naţională" nu s-a stins şi nici jarul filantropiei chiar dacă aceasta a fost sub obroc.

PROLOAGE, vol. I, Editura Parohiei Malovăţ, 2003, 258 pag.

Parohia Malovăţ din judeţul Mehedinţi a luat iniţiativă lăudabilă de a reedita colecţia *Proloagelor*. A apărut primul volum în condiţii grafice de excepţie, pe măsura conţinutului. Parohia îşi propune să reediteze în curând următoarele 11 volume. *Proloagele* sunt adevărate perle ale literaturii bizantine, care au ajuns prin veacuri până în zilele noastre. Ele sunt prezente în cultura tuturor popoarelor ortodoxe şi nu numai. Ele conţin vieţile sfinţilor din timpul anului. În ediţia de faţă, pentru fiecare lună este proiectat un volum, primul fiind dedicat, cum era firesc, sfinţilor din luna ianuarie. *Proloagele* au pătruns la noi în limba greacă şi slavonă mai întâi. Nu puţini au fost cei care s-au trudit să le redea în limba română de-a lungul veacurilor, printre aceştia numărându-se la loc de frunte mitropolitul Dosoftei al Moldovei. În textele vechi, copiştii şi editorii au adăugat, de-a lungul vieţii, altele noi, privind viaţa şi învăţătura unor sfinţi din spaţiul slav, românesc şi nu numai. *Proloagele* devin astfel importante şi pentru faptul că se îmbogăţesc mereu şi devin carte de căpătâi pentru tot cel ce se străduieşte să-şi mântuiască sufletul. *Proloagele* s-au răspândit pe întreg spaţiul românesc, indiferent de conducerea politică a vremii, altfel spus, s-au răspândit cu uşurinţă în imperiul limbii române. Au fost citite la slujbele duminicale şi-n sărbători, în biserici şi mânăstiri, au fost citite de călugări, preoţi şi credincioşi. Au fost transcrise cu mâna, iar la apariţia tiparului au beneficiat de nenumărate ediţii. Tocmai de aceea se înregistrează şi unele variante ale *Proloagelor*, acestea fiind influenţate de sursa din care făcea parte traducerea. *Proloagele* au fost adevărate manuale de sfinţenie şi de conduită morală. Exemplele de vieţi de sfinţi, pildele cu tâlc şi cugetările ce sunt rânduite ca normă de lectură pentru fiecare zi a lunii, respectiv a anului, contribuiau din plin la educarea religios-morală a cititorilor şi ascultătorilor. Lecturile din *Proloage* sunt actuale şi necesare şi azi pentru oricine voieşte să se înalţe spiritual. Emil Cioran spunea că nu e atât de importantă sfinţenia în sine ca valoare spirituală, cât mai ales eforturile umane care duc la câştigarea ei. Tocmai astfel de eforturi întâlnim în *Proloage* şi tocmai prin aceasta ele devin de actualitate. După lectura unor astfel de cărţi, sfinţii nu ţi se mai par departe de omul zilelor noastre, ci uneori par chiar contemporani ai noştri, cu înălţări şi poticniri asemănătoare, cu singura deosebire faţă de noi că ei sunt nişte învingători, în timp ce noi suntem luptători. Sfinţii, actualii prieteni ai lui Dumnezeu, devin contemporani ai noştri, oameni care au trăit experienţe asemănătoare cu ale noastre, dar, prin lupta şi credinţa lor au biruit răul din ei şi din jurul lor. Citind şi recitind *Proloagele*, ai mulţumirea sufletească a descoperirii unei pagini de literatură.

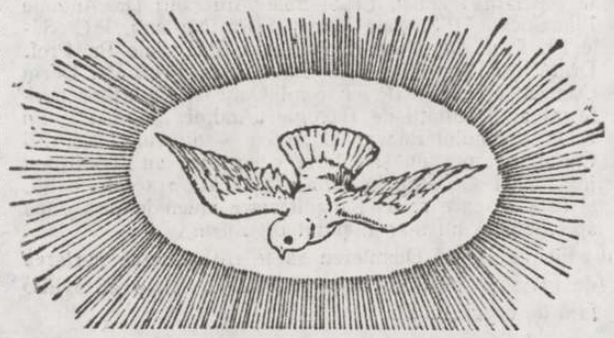

Centrul educaţional de zi - Asociaţia Filantropică „Sfântul Nicolae" Sibiu, Valea Aurie

Asociaţia „Sf. Nicolae" s-a înfiinţat în cadrul Parohiei „Pogorârea Sfântului Duh", cartier Valea-Aurie Sibiu, cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului în anul 1995, în baza Hotărârii judecătoreşti nr. 318/09.06.1995 şi a avizului favorabil al Secretariatului de Stat pentru Culte din 13.09.1994 cu nr. 7984.

Asociaţia a servit de la început, scopurilor de binefacere şi utilitate publică cu caracter umanitar, elaborând programe cu caracter educaţional, de asistenţă socială şi sprijin pentru copil şi familie.

Urmare unor anchete sociale efectuate în cadrul Şcolii generale din cartier, s-a constatat că un număr de peste 30 de copii care frecventează şcoala sunt orfani, prin deces sau divorţ, iar alţii săraci. Ţinând seama de această realitate din cadrul comunităţii, biserica parohiei s-a văzut responsabilă faţă de acei copii aflaţi în dificultate.

Prin eforturi susţinute, parohia sprijină Asociaţia şi reuşeşte abia în anul 2000 să deschidă, la demisolul bisericii o cantină, unde copiii cu probleme pot servi un prânz zilnic.

Începând cu anul 2001, în cadrul Asociaţiei, ia fiinţă Centrul educaţional de zi cu proiectul: „Să oferim copiilor iubire" proiect prin care biserica parohiei intră în susţinerea propriu-zisă, şi asigură protecţie spirituală şi materială unei categorii sociale defavorizate: copii orfani şi săraci.

După 3 ani de activitate, începând cu data de 1 ianuarie 2004 Ministerul Muncii, prin Direcţia pentru Dialog, Familie şi Solidaritate Socială Sibiu, aprobă pentru Asociaţia „Sf. Nicolae" proiectul „Centrul de sprijin şi asistenţă pentru copil şi familie". Este un proiect cu servicii sociale ce se derulează atât în spaţiul Centrului de zi, cât şi la domiciliul copiilor.

Grupul ţintă al proiectului

- Copii defavorizaţi proveniţi din familii monoparentale prin deces sau divorţ, familii dezorganizate, familii cu probleme financiare grele, condiţii precare de locuit.
- Copii aflaţi în plasament familial proveniţi din alte judeţe.

Beneficiari direcţi ai proiectului

- 32 de copii selecţionaţi din cartierul Valea-Aurie şi Pădurea Dumbrava Sibiu.
- 3 copii aflaţi în plasament familial, cu domiciliul în alte cartiere din Sibiu, aparţinând altor judeţe.

1. Proveniența veniturilor pentru beneficiari:

- fonduri proprii: donaţii, sponsorizări din partea enoriaşilor şi a altor binevoitori;
- o subvenţie de 500 000 lei lunar pentru un copil din partea Ministerului Muncii — Bucureşti;
- sprijinul partenerilor.

2. Scopul proiectului:

— îmbunătăţirea serviciilor sociale, oferite copiilor şi familiilor lor, aflate în dificultate;
— acordarea zilnic a unei mese de prânz;
— sprijin educaţional pentru integrare şcolară;
— recuperare emoţională, pentru prevenirea abandonului şcolar;
— prevenirea abuzului împotriva minorilor;
— recuperare psihologică, cu reducerea agresivităţii în comportament;
— orientare profesională;
— iniţiere în informatică.

3. Descrierea activităţilor proiectului:

Activităţi derulate:

A) Consiliere şi asistenţă de specialitate:

- cunoaşterea învăţăturii de credinţă ortodoxă;
- evaluare psihologică;
- analiza situaţiei socio-familiale şi materiale;
- consiliere psihologică şi activităţi educative în vederea stimulării intelectuale şi dezvoltării personalităţii copilului;
- suport psihologic şi consiliere în situaţiile unor modificări psiho-comportamentale ca: absenteism, tendinţa la abandon şcolar, agresivitate, depresie;
- consilierea familiei în scopul armonizării relaţiilor familiale şi conştientizarea părinţilor referitor la importanţa implicării lor în procesul de reabilitare şi integrare socială şi şcolară a copilului.

B) Oferirea zilnică a mesei de prânz pentru copiii aflaţi în dificultate:

- implicarea copiilor în organizarea mesei;
- servirea mesei;
- însuşirea de cunoştinţe privind igiena alimentaţiei şi rolul ei în menţinerea sănătăţii.

4. Activităţi instructiv-educative:

- sprijin şi supraveghere în efectuarea lecţiilor;
- organizare cercuri limbi străine (engleza, germana);
- integrare socială şi şcolară la 9 copii cu probleme pe linie de comportament;
- orientare şcolară şi profesională.

Activităţi recreative

- organizarea cercului de pictură, lectură etc.;
- organizarea şi sărbătorirea zilelor onomastice şi a altor evenimente importante;
- organizare de drumeţii, excursii, vizite la muzeele din Sibiu şi mănăstiri;
- jocuri de mişcare, jocuri de masă, de cultură generală;
- concursuri pe diferite teme (de circulaţie, de educaţie sanitară, şah, poezie etc.);
- confecţionarea materialelor necesare pavoazării spaţiului social, corespunzător anotimpurilor;
- iniţiere în tehnica cusutului de mână: goblen, semne de carte etc.

5. Rezultate obţinute:

- s-a îmbunătăţit situaţia la învăţătură, în general;
- au fost depăşite dificultăţile şcolare astfel încât s-a înregistrat un singur caz de repetenţie;
- toţi elevii şi-au ridicat nivelul de învăţare al limbilor străine, unul reuşind la testul de aptitudini pentru studierea intensivă a limbii engleze;
- s-a prevenit vagabondajul prin atragerea şi supravegherea copiilor în cadrul unităţii de asistenţă socială după terminarea orele de curs;
- pe parcurs s-a ameliorat comportamentul cotidian al copiilor, au scăzut manifestările agresive, s-au corectat notele la purtare;
- copiii şi-au format deprinderi de igienă personală, igienă a spaţiului şi comportament civilizat;
- s-a dezvoltat creativitatea artistică: desen, poezie, având două eleve cu creaţii literare reuşite;
- s-a îmbunătăţit calitatea vieţii în familiile naturale / substitutive ale copiilor prin activităţi de mediere, informare, consiliere, sprijin material şi educaţional al părinţilor;
- comunitatea s-a implicat prin activităţi de voluntariat.
- toate serviciile oferite copiilor şi familiilor lor au fost gratuite;
- copiii din Centru participă regulat la Sf. Liturghie.

6. Parteneriate în derularea proiectului:

— Parohia Ortodoxă Română Valea Aurie I Sibiu;
— Direcţia de Dialog, Familie şi Solidaritate Socială Sibiu;
— Direcţia Generală pentru Protecţia Drepturilor Copilului Sibiu.

7. Responsabili de proiect:

Pr. Săsăujan Simion — preşedinte
Personal de specialitate:
Săsăujan Irina — asistent social
Apolzan Eva — psiholog
Bădiţescu Viorica — educatoare
Caragea Mirela — contabil
Cubaşa Eugenia — bucătar
Moldovan Elena — bucătar
Bunescu Constantin Crinu — secretar
Micu Ioan — administrator

CE PROIECT SE PREVEDE PENTRU VIITOR?

Pentru anul 2005 Asociaţia „Sf. Nicolae" va derula proiectul: „Servicii sociale cu caracter primar şi de suport pentru persoane vârstnice".

Proiectul a fost aprobat şi se va derula pe o perioadă de 4 ani.

Obiectivele generale şi operaţionale ale proiectului sunt:

- dezvoltarea de servicii sociale cu caracter primar pentru persoanele vârstnice din municipiul Sibiu aflate în situaţie de risc social;
- asigurarea unei mese calde, complete şi echilibrate la

(Continuare în pag. a 8-a)

Conducător de proiect
Pr. SĂSĂUJAN SIMION

Parohia ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh", Valea Aurie I, Sibiu

Cursurile de perfecţionare

(Urmare din pag. a 3-a)

le" precum şi „Intervenţii arhitecturale la monumentele religioase". Preţioase informaţii s-au adus de subcomisarul de poliţie Gabriel Enescu prin lucrarea privind „prevenirea furturilor obiectelor de cult", urmată de cea a lui lt. col. ing. Ioan Vale privind „securitatea la incendiu a patrimoniului cultural eclezial".

În cadrul secţiunii dedicate conservării şi restaurării patrimoniului bisericesc, menţionăm lucrarea susţinută de arh. Laura Ilie, de la Secretariatul de Stat pentru Culte, privind „Conservarea monumentelor istorice" şi pe aceeaşi temă alte trei lucrări susţinute de Mihaela Nacu, restaurator pictură bisericească, Camelia-Elena Comşa şi Luiza-Ştefania Gherghinescu de la Muzeul de Artă al României.

Secţiunea de muzeologie a fost onorată prin susţinerea mai multor lucrări, între care menţionăm pe cea a cunoscutei cercetătoare de la Institutul de Memorie Culturală a Ministerului Culturii şi Cultelor, Mariana Iova, care oferă „instrucţiuni privind completarea fişelor de evidenţă pentru cartea religioasă de patrimoniu", urmată de cea a Florentinei Udrea privind „evidenţa unităţilor de cult" şi cea a Mihaelei Popescu privind „evidenţa şi clasificarea patrimoniului cultural naţional".

Întrucât cursurile au avut şi sprijinul Autorităţii Naţionale pentru Turism, agent de turism, prof. Alexandra-Crina Chiriac a prezentat „tehnica activităţii ghidului de turism". N-au lipsit nici informaţii privind cel mai important monument gotic din Ardeal, Biserica Neagră prezentată de Crysztina şi David Szigethy de la Braşov.

Cu totul inedit şi neîntâlnit în cadrul celorlalte cursuri, a fost secţiunea dedicată cunoaşterii „Actelor normative referitoare la patrimoniul cultural naţional — reglementări legislative referitoare la activitatea de turism", oferind astfel accesul în detaliu la toate legile care vizează patrimoniul naţional.

Dat fiind faptul că toate lucrările au fost publicate într-un monumental volum (620 p. format A 4) cu sprijinul financiar al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, bogatele informaţii ale specialiştilor pot intra în raza de cunoaştere a marelui public interesat de păstrarea, conservarea şi valorificarea patrimoniului naţional bisericesc.

Cursurile s-au încheiat cu o binevenită excursie de lucru la Mănăstirile din nordul Moldovei: Putna, Dragomirna, Rădăuţi, Voroneţ ş.a. cu participarea tuturor cursanţilor şi a conferenţiarilor.

Tot ca element de noutate au fost probele de examen de la sfârşitul cursului, prilej cu care fiecare cursant a alcătuit şi un model de ghid turistic pentru traseele turismului bisericesc, primind ca diplomă brevetul de ghid turistic autorizat din partea Autorităţii Naţionale pentru Turism.

Considerăm că şi această a şasea sesiune a cursurilor de perfecţionare a personalului bisericesc din muzee a fost o bună reuşită.

La pomenirea Sf. Paraschiva

(Urmare din pag. a 3-a)

Cinstind-o pe Sfânta Cuvioasă Parascheva, credincioşii de ieri şi de azi cinstesc darul sfinţeniei cu care Dumnezeu înfrumuseţează pe creştinii cu viaţă aleasă. Sfânta ocrotitoare a Iaşului şi a Moldovei întregi, Cuvioasa Parascheva, este neîndoielnic *lauda Moldovei* şi înaintestătătoare, aşa cum glăsuieşte un vechi tropar închinat Sfintei: *„Dobândirea dezmierdării cea râvnitoare de cele pământeşti, înţelepţeşte trecându-o cu vederea, te-ai ridicat către locaşurile cele dumnezeieşti şi izvor al tămăduirilor ai lăsat celor credincioşi presfinţit cortul tău, Maică prealăudată. A Moldovei lauda cea cinstită şi înaintestătătoare, cea încredinţată, Parascheva. Nu înceta cu fierbinţeală a ruga pe Hristos Dumnezeu pentru noi toţi".* Acum îi mulţumim Sfintei Parascheva pentru multa-I milostivire revărsată în trecut şi astăzi peste noi toţi şi o rugăm să fie pe mai departe „fierbinte mângâietoare", a sufletelor noastre.

Lumină lină...

Apariţia eleganţei şi impunătoarei lucrări semnată de Prof. I. Dumitriu-Snagov: *Monumenta Romaniae Vaticana* / Monumente-Documente-Hărţi (Bucureşti, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", 1996), ne-a interesat, de pildă, şi pentru faptul că la pagina 150—151 se află o planşă cu nume şi text în chirilică (format 13,5×17,5), al cărei incipit este foarte clar: *Lumină lină a sfintei slave, a Tatălui ceresc.* În prezentarea acestui imn liturgic ortodox autorul volumului menţionat ne spune: „La sfârşitul manuscrisului grecesc [BAV. VAT, 2511, f. 215v—216] un anonim adaugă *Imnul înserării* în limba română: „două pagini de notaţie muzicală bizantină, care transcriu o melodie tradiţională de muzică românească... Marele lirism al poemului... se înserează perfect în rândul psalmodiilor tradiţionale, cu accentele calde ale muzicii populare, care chiamă seară de seară credinciosul la meditaţia profundă şi-l însoţeşte spre liniştea nopţii"[1].

Luând sub observaţie cele două pagini am remarcat, în timp, că încă înainte de caligrafierea neumelor respective, copistul, un anonim, desigur, a adăugat şi câteva cuvinte lămuritoare, de ordin tipiconal precum: *La Vecernia cea Mare, la Văhod, glas 2, facerea smeritului Ieromonah Macar e.*

Deslușirea acestui text ne-a prilejuit însă lămurirea a două aspecte indubitabil legate de manuscrisul muzical, respectiv, aflat şi el, ca multe altele asemenea, peste hotarele ţării. În primul rând ms. grec, de la *Biblioteca Vaticanului* (nr. 2511) a aparţinut unui psalt român care a cunoscut, desigur, şi cântarea de tradiţie bizantină cu text în limba greacă; în al doilea rând textul explicativ, cu privire la cântarea *Lumină lină,* înlătură şi o anume incertitudine asupra numelui, «*românitorului*» acestei cântări. La faptul că în unele studii de muzicologie s-a lăsat să se înţeleagă că *Lumină lină...*, publicată în *Tomul al doilea al Antologhiei* (Bucureşti, 1827, p. 361—363), poate să nu-i aparţină lui Macarie, deoarece ieromonahul muzician nu a făcut „nici o precizare în acest sens"[2].

De acum însemnarea comentată, cel puţin pentru înţelesul nostru, nu numai că autentifică apartenenţa creatorului ei, dar, pe de altă parte, evidenţiază şi acele trăsături artistice şi de creaţie (melodie, în mod deosebit) ce i-au asigurat acestei cântări o circulaţie pe un spaţiu cultural şi religios mult mai extins decât s-ar crede la prima vedere.

Evident, manuscrise şi însemnări asemănătoare, ocrotite de către Mănăstirea *Căldăruşani* s-au mai păstrat şi datorită altor foşti elevi şi colaboratori ai Ieromonahului Macarie, între care Antonie, Acachie, Chipriian, Chesarie, Ghelasie[3], iar mai târziu prin cele întreprinse de Dimitrie Suceveanu[4], N. Gh. Ionescu, Ioan Dascălu, Ioan Ştefănescu[5] şi alţii.

La cei 180 de ani de la apariţia primelor cărţi de psaltichie în limba română (Viena, 1823)[6], merită, desigur, a face un popas; un popas împodobit cu rugăciune şi cântări psaltice, care să ni-l aducă tot mai aproape pe muzicianul, pe dascălul şi tipograful de spirit paisian, cu loc de odihnă veşnică la Mănăstirea *Viforâta,* pe *Macarie Ieromonahul!*

Prof. Dr. CONSTANTIN CATRINA

Note bibliografice:

1. I. Dumitriu-Snagov, *op. cit.*, p. 149.
2. Titus Moisescu, *Muzica bizantină în spaţiul cultural-românesc,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1996, p. 263—264; Grigore Panţiru, *Notaţia şi cheile muzicii bizantine,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1971, p. 282—283.
3. D. Furtună, *Ucenicii stareţului Paisie în mănăstirile Cernica şi Căldăruşani,* Bucureşti, Editura Nemira, 2002, p. 115.
4. Vasile Vasile, *Protopsaltul Dimitrie Suceveanu (1816—1898), în Byzanton,* vol. I, Iaşi, Academia de Arte „George Enescu", 1995, p. 9—56.
5. Mihail Poşluşnicu, *Istoria musicei la români,* Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1928, p. 34.
6. Constantin Catrina, *Câteva lămuriri şi adăugiri privind viaţa şi activitatea muzicală a Ieromonahului Macarie,* în *Acta Musicae Byzantinae,* vol. VII, Iaşi, Centrul de Studii Bizantine Iaşi, 2004, p. 157—165.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Vineri, 1 OCTOMBRIE 2004 — Înalt Prea Sfinția Sa** a participat în Capela mitropolitană, la Liturghia festivă cu prilejul deschiderii noului an universitar. La sfârșitul Sf. Liturghii a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

● **Sâmbătă, 9 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe Maica Isidora și sora Georgeta de la Sfânta Mânăstire Rătești - Buzău.

● **Marți, 12 OCTOMBRIE 2004** — A primit la reședința mitropolitană pe:
— Dl. ec. Ioan Cindrea din Sibiu;
— Dl. dr. Cornel Langa subprefectul Județului Sibiu.
— Dl. prof. univ. dr. Acad. Ovidiu Drâmba din București, împreună cu d-na conferențiar dr. Anca Sârghie din Sibiu.
— P. C. Pr. Ioan Eugen Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.
— Lector Dr. Paul Brusanowski de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **Miercuri, 13 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Drd. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic Liceal din Brașov.

● **Vineri, 15 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Marți, 19 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu de la Facultatea de Teologie din Oradea.
— A primit pe dl. Prof. Mihnea Marinescu, directorul Liceului „Rulmentul" din Brașov, împreună cu d-nii: Prof. Dumitru Voicu și Chintean Cristian de la același liceu.
— A primit pe dl. Prof. univ. Dr. Mircea Tomuș din Sibiu, împreună cu dl. Ing. Ștefan Giurgiu din Sibiu.
— A primit pe dl. ec. Ioan Mețiu din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Coșa, secretarul Protopopiatului Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ioan Ersiliu Pop, preot la Mânăstirea Valea Hârtibaciului.

● **Miercuri, 27 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe P. C. Pr. conf. Dr. Irimie Marga de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Arhid. prof. Dr. Ioan Floca, consilierul juridic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P. C. Pr. Simion Săsăujan de la Parohia Valea Aurie I, Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 28 OCTOMBRIE 2004** — A primit pe:
— Dl. Ioan Vidrighin — ziarist din Sibiu;
— O delegație de la Parohia Strand, Sibiu;
— D-ra Tatiana Sudacevschi de la Chișinău, Republica Moldova.

● **Vineri, 29 OCTOMBRIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu la reședința mitropolitană.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

GRECIA

Cereri pentru a se introduce greaca modernă în cult

Prea Fericitul Arhiepiscop Hristodulos al Atenei și al Întregii Elade a făcut publică intenția de a introduce, pentru moment, greaca modernă în cult, cel puțin pentru citirea pericopelor biblice (Evanghelia și Apostolul), dat fiind faptul că mai ales tinerii nu mai cunosc greaca veche, și astfel nu mai pot urmări desfășurarea slujbelor, care se oficiază încă în această limbă.

Ar fi, de fapt, un prim pas către utilizarea limbii vorbite azi, în derularea tuturor slujbelor, în Biserica Greciei.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs, publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA:

— Parohia ortodoxă română Noiștat — la numiri

Termen de concurs: 1 noiembrie — 1 decembrie 2004.

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAȘ:

— Parohia ortodoxă română Prod — la numiri

Termen de concurs: 15 octombrie — 1 noiembrie 2004.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopești.

După expirarea termenului de concurs, Oficiile Protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa: examenele absolvite, situația socială (domiciliu, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier ad-tiv bisericesc,
Pr. GHEORGHE STREZA

În Editura Centrului Mitropolitan Sibiu a apărut, încă din luna iunie, ÎNDRUMĂTORUL BISERICESC pe anul 2004.

El poate fi procurat sau comandat la Librăria Eparhială Sibiu (Str. Mitropoliei, nr. 35), la prețul de 80 000 lei/exemplar.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, a săvârșit următoarele:

● *1 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească la Mânăstirea „Acoperământul Maicii Domnului" — Dejani, prot. Făgăraș, precum și slujba din tundere în monahism a monahului Chiril P.

● *3 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de binecuvântare a noii picturi din biserica „Cuv. Paraschiva" din Hurezi prot. Făgăraș și Sf. Liturghie arhierească. P.C. pr. paroh Tudor Sicoe a fost hirotesit întru sachelar.

● *4 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a oficiat în sobor slujba înmormântării credincioasei Eleonora Friciu, în Catedrala mitropolitană rostind cuvânt de învățătură.
— Seara participă la recepția oferită de Consulatul German din Sibiu cu prilejul Zilei reunificării Germaniei.

● *5 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Agnita, cu tema *„Cântarea omofonă, mijloc de întărire a credinței ortodoxe"*.

● *7—8 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a participat la întâlnirea coordonatorilor Martirologiului creștin pentru România ce s-a desfășurat la mânăstirea Tismana. A vizitat mânăstirile Polovragi și Strâmba din jud. Gorj.

● *10 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii „Cuv. Paraschiva" din Chihalma prot. Rupea, recent restaurată și Sf. Liturghie arhierească rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Octavian Roșală).
— Seara slujește Vecernia la Tălmăcel prot. Avrig și participă la festivitatea de premiere a copiilor iconari din parohie.

● *11 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a participat la deschiderea cursurilor Universității Româno-Germane din Sibiu, rostind un cuvânt duhovnicesc.

● *12 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Sibiu.

● *13 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Mediaș.
— Seara slujește și predică la Vecernie în biserica „Cuv. Paraschiva" din Sibiu-Triaj (pr. paroh Vasile Ghișoiu).

● *14 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit slujba de binecuvântare a capelei „Cuv. Paraschiva" din Brașov Triaj, recent pictată și Sf. Liturghie arhierească (pr. paroh Andrei Sicoe).
— Seara slujește și predică la Vecernie în biserica „Cuv. Paraschiva" din Brașov-Groaveri (pr. paroh Florin Gârlonța).

● *16 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
— Slujește la depunerea jurământului militar al studenților Academiei Trupelor de Uscat Sibiu.

● *17 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Nașterea Domnului" din Sibiu și sfințește localul cantinei sociale a parohiei amenajate recent la subsolul bisericii. P.C. pr. paroh Ioan Coșa a fost hirotesit întru iconom.
— Seara participă la festivitatea de închidere a Târgului Național de Carte Religioasă din Sibiu.

● *18 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ev. Luca" din Sibiu cu prilejul zilei hramului, rostind cuvânt de învățătură.

● *19 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a participat la festivitățile prilejuite de vizita la Cluj a S. Sale patriarhul ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului.

● *20 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Făgăraș.

● *21 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească sub protia I.P.S. Andrei în Catedrala arhiepiscopală din Alba-Iulia.
— Seara slujește Vecernia și Acatistul Sf. Mărturisitori: Visarion, Sofronie și Oprea în Catedrala mitropolitană.

● *23 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit un Te Deum în Capela mitropolitană cu prilejul vizitei unui grup de profesori și studenți teologi din Graz-Austria la Fac. de Teologie din Sibiu, rostind un cuvânt de salut.

● *24 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană.

● *25 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Săliște.
— Seara slujește Vecernia și Litia în Catedrală.

● *26 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Ioan Botezătorul" din Nucet prot. Sibiu, rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Alin Danciu).

● *27 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței din protopopiatul Avrig.

● *28 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa* a prezidat lucrările conferinței preoțești din prot. Brașov.
— A participat la vernisajul expoziției închinate lui Ștefan Mironescu și Anton Pann la Muzeul bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului.
— A oficiat slujba sfeștaniei cu prilejul inaugurării noii clădiri CEC din Brașov.

● *31 OCTOMBRIE a.c. — P.S. Sa a* participat la slujba de resfințire a catedralei ortodoxe din Aiud jud. Alba.
— A făcut o vizită la Penitenciarul din Aiud.

Arhid. VASILE AVRAM

Centrul educațional de zi

(Urmare din pag. a 7-a)

domiciliu pentru un număr de 40 persoane vârstnice (masă pe roți);

● întâlnire săptămânală, sâmbăta și duminica la orele 17—18, între preotul paroh ca și consilier spiritual al proiectului și persoanele vârstnice asistate, având ca scop prezentarea unor teme religioase, precum și alte probleme ce frământă vârsta a treia.

Proiectul va fi susținut de Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei și de Consiliul Județean Sibiu.

Lucrarea filantropică, socială pe care Asociația „Sf. Nicolae" din cartierul Valea-Aurie Sibiu o desfășoară cu copiii orfani și săraci, cu persoanele vârstnice, este lucrarea misionară a Bisericii. De la începutul vieții creștine primare, în veacul IV, mai deosebit și până în zilele noastre, Biserica și-a arătat grija față de cei în nevoi. Filantropia, ca iubire de oameni a lui Dumnezeu, exercitată de creștini în numele Său, constituie condiția mântuirii (Mt. 25, 34—46), având la bază principiul fundamental: dragostea creștină.

Toți, din toate categoriile sociale, suntem chemați să ne implicăm faptic în viața copiilor și a vârstnicilor care sunt în dificultate. Să ascultăm glasurile celor ce sunt în boală, în singurătate, în lipsă, să facem ceva pentru ei, să-i ascultăm, să comunicăm cu ei, să le dăm o speranță pentru ziua de mâine, să-i ajutăm.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Carpathia Press publică cartea: *Modelul „Omului mare". Zece „Convorbiri de amurg" cu Antonie Plămădeală urmate de „Douăzeci și opt de scrisori de altădată"* de Artur Silvestri (București, 2004, 72 pag.).

N-aș avea multe de spus despre această carte care cuprinde, în special, un articol cu răspunsurile la întrebările puse de Artur Silvestri. E un fel de carte cu amintiri din viața mea, începută la Prislop și apoi trecută prin multe locuri în care nu știu cum Dumnezeu m-a ajutat să mă strecor. Nici nu m-am gândit că aș putea ajunge unde am ajuns, după ce de la început am avut parte de urmările unei condamnări, de care să vă ferească Dumnezeu pe dumneavoastră.

Am recitit cartea domnului Artur Silvestri. Cred că s-a strecurat o greșeală la pag. 14, rândurile 3—4 de sus, unde se spune că stareț la Mânăstirea Prislop era Părintele Arsenie Papacioc, în timpul când eu m-am călugărit. Or, la Prislop era stareț Părintele Arsenie Boca. Niciodată nu a fost stareț la Prislop Părintele Arsenie Papacioc. Încolo cartea, cred, dă elemente biografice dintre cele adevărate.

Tot în cartea aceasta se mai publică o parte din scrisorile pe care le-am scris în decursul anilor domnului Artur Silvestri și o parte din răspunsurile lui. Mă bucură mult această carte, care ar fi, parcă, o carte de ultim cuvânt al meu, înainte de moarte. Adevărul e însă că eu mai am încă planuri să mai public vreo 10 cărți, înainte de a mă reîntoarce la Dumnezeu.

Oricum, cartea aceasta cuprinde tot ce am vrut eu să fac și am și făcut în viața mea. Adevărul e că viața mea călugărească, care nu a fost scurtă și după aceea mergerea mea la studii în Anglia, fără voința și prietenia arătată de Patriarhul Justinian Marina nu s-ar fi putut realiza deloc.

Pozele care se află pe coperta cărții sunt alese dintre multe altele, care fac parte dintr-o mulțime de alte poze, care arată o largă activitate.

Eu îl rog pe Dumnezeu să-i dea domnului Artur Silvestri multă sănătate și multe bucurii, ca aceasta pe care mi-a făcut-o mie.

*

● *Lumină și speranță. Revistă de cultură, opinie și informare.* Editată de Centrul de Reeducare Găiești, iunie—decembrie 2004.

Este o revistă bună cu foarte multe articole, cu foarte multe povețe pentru cei închiși, deși revista își lărgește mult cuprinsul, vorbind, spre exemplu, despre pedeapsa cu moartea (conf. univ. dr. Octavian Pop), despre Ștefan cel Mare și Sfânt, despre Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul (pr. drd. Minea Gheorghița și pr. Adrian Dulgheru), despre Manuscrisele de la Marea Moartă și importanța lor pentru Vechiul Testament (pr. conf. univ. dr. Octavian Pop), apoi un bun articol de Bogdan Stoica: Sfântul la Petre Țuțea și multe altele cu subiecte diferite, care fac ca revista să fie bună.

E mare lucru să apară o astfel de revistă redactată de Centrul de Reeducare Găiești, care pare a fi un bun centru, slujit de oameni buni.

Le doresc tuturor celor care depun aceste eforturi, o activitate culturală în slujba oamenilor și a vieții de restaurare pe care o duc.

*

● Arhim. Mina Dobzeu scoate cărticica cu titlul: *Rugăciunea inimii pentru toți.* Editura Trinitas, Iași, 2003, 89 pag.

Părintele Mina Dobzeu își dă mult interes pentru învățarea credincioșilor în tainele creștine. El ne-a trimis un număr de 150 de exemplare din această carte, să le împărțim monahilor din eparhia noastră gratuit. Îi mulțumim pe această cale și rugăm pe milostivul Dumnezeu să-i facă parte de bucurii și, nu în ultimul rând, de fericirea veșnică, adică de mântuire.

Iată ce scrie pe ultima copertă, pentru o mai bună lămurire a creștinilor: *„Cum arde lumânarea până se topește toată, cum se consumă untdelemnul din candelă răspândind lumină în jur, așa trebuie să fie și rugăciunea: totală până la jertfă, să te absoarbă cu totul și continuu. „Rugați-vă neîncetat", zice Sfântul Apostol Pavel (I Tes. 5, 17). Iisus Hristos ne îndeamnă: „... privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită" (Matei 26, 41). Privegherea e când stai noaptea de veghe și te ostenești în rugăciune. Privegherea este paza gândurilor, vorbelor și faptelor noastre".* (Arhim. Mina Dobzeu).

E bine să luăm aminte și pe cât posibil să punem și în practică.

*

● La Editura „Episcop Nicolae Popovici" din Oradea apare cartea: *Istoria bisericească a românilor din Lugașu de Jos, județul Bihor* de Radu Marian (Oradea, 2004, 158 pag.).

Cartea apare cu binecuvântarea P.S. Dr. Ioan Mihălțan, episcop al Oradiei, Bihorului și Sălajului. *Cuvântul înainte* aparține profesorului Gavril Ursu din Lugașu de Jos, iar pe următoarea pagină găsim scris *Cuvântul autorului*, care descrie cu multă migală: *Istoria bisericească a românilor din Lugașu de Jos, județul Bihor.*

Este o prezentare bibliografică a unei comune din județul Bihor, și e un bun exemplu pentru celelalte. Merită o lectură interesantă spre a vedea cum s-a dezvoltat, ce rezultate a avut, și ce viitor i se arată. Trebuie citită cu toată atenția cuvenită.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152

SIBIU

1 şi 15 noiembrie

2004

Nr. 41—44

N
an-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

„FERICIŢI CEI MILOSTIVI"

Ne aflăm din nou în aceste sfinte zile ale Postului Crăciunului, zile de curăţire sufletească şi trupească, când prin post, rugăciune şi fapte bune ne pregătim să întâmpinăm venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu Întrupat, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Astăzi Biserica lui Hristos ne cheamă să-l cinstim pe Sf. Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei, căreia creştinătatea i-a acordat titlul de *„făcător de minuni"* şi pe care îl pomeneşte în fiecare an la 6 decembrie.

Sf. Ierarh Nicolae a trăit în sec. IV după Hristos, în veacul de aur al Bisericii şi prin întreaga sa activitate pusă în slujba păstoriţilor săi, a rămas în conştiinţa creştinătăţii ca o icoană a sfinţeniei şi a faptelor bune.

Sf. Ierarh Nicolae s-a făcut *„tuturor toate"*, fiind aşa cum îl descrie troparul său, *„îndreptător credinţei"*, prin faptul că a luat parte la Sinodul I Ecumenic de la Niceea din anul 325 şi a apărat dreapta credinţă în dumnezeirea lui Hristos pe care o tăgăduia ereticul Arie; *„chip blândeţelor"*, prin faptele de milostenie pe care le-a făcut ca şi prin zelul său pastoral, punându-şi *„sufletul pentru oile sale"* (Ioan 10, 11); *„învăţător înfrânării"*, prin salvarea în chip minunat a celor trei fete sărace de la păcat, şi *„adevărul lucrurilor"*, izbăvind pe cei condamnaţi la moarte pe nedrept prin descoperirea adevărului.

Pentru toate acestea Sf. Nicolae a dobândit cununa sfinţeniei, câştigând *„cu smerenia cele înalte şi cu sărăcia cele bogate"*.

Sf. Ierarh Nicolae a rămas în viaţa Bisericii precum şi în conştiinţa credincioşilor ca un exemplu de milostenie şi de iubire jertfelnică faţă de cei aflaţi în necazuri şi suferinţe, în boli şi strâmtorare.

Sf. Ierarh Nicolae ne cheamă şi pe noi, cei de astăzi, să fim milostivi, să stăm într-ajutorul celor aflaţi în nevoi şi care aşteaptă ajutorul nostru ca de la nişte fraţi preaiubiţi în Hristos.

Milostenia este mijlocul sigur prin care şi noi, urmând pilda Sf. Ierarh Nicolae şi a altor sfinţi ai Bisericii noastre, putem să venim în sprijinul semenilor noştri şi să dobândim Împărăţia Cerurilor.

Mântuitorul Hristos, în Predica de pe Munte, îi fericeşte pe cei milostivi, spunându-le celor de atunci cuvintele: *„Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui"* (Matei 5, 7), iar Apostolul neamurilor, Pavel îi îndeamnă pe creştinii vremii sale dar şi pe noi *„să ne aducem aminte de cei săraci"* (Gal. 2, 10).

Suntem chemaţi să ne dovedim credinţa noastră dreaptă ca fiind *„lucrătoare prin iubire"* (Gal. 5, 6) în ajutorarea aproapelui nostru aflat în grea încercare.

Aşa ne îndeamnă şi dumnezeiescul apostol Iacob, zicând: *„Ce folos, fraţii mei, dacă zice cineva că are credinţă iar fapte nu are? Dacă un frate sau o soră sunt goi şi lipsiţi de hrana cea de toate zilele, şi cineva dintre voi le-ar zice: Mergeţi în pace! Încălziţi-vă şi vă săturaţi, dar nu le daţi cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul? Aşa şi cu credinţa: dacă nu are fapte, e moartă în ea însăşi"* (Iacob, 2, 14—17).

Sfântul Ioan Gură de Aur ne învaţă şi el că milostenia, adică fapta bună, aduce pe lângă toate celelalte daruri cereşti şi iertarea păcatelor. *„Oricare ar fi păcatele tale,* zice el, *dacă faci milostenie, nu te teme, ea cântăreşte mai mult decât ele în balanţa dreptului judecător"*.

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

ÎNTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

Preasfânta Fecioară Maria, Împărăteasă prealăudată, Maică Fecioară, care s-a învrednicit să nască pe Mântuitorul lumii, Maica Domnului, este prăznuită totdeauna de Biserica dreptmăritoare, în mod deosebit, cu multă şi adâncă evlavie. O astfel de sărbătoare împărătească este şi „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului", prăznuită la 21 noiembrie.

Fecioara Maria, curată la inimă, adică fără pată sufletească, a fost rodul a multor rugăciuni fierbinţi pe care temătorii de Dumnezeu, Ioachim şi Ana, le-au adresat Ziditorului a toate. Cu timp înainte, drept recunoştinţă, au promis că mult doritul rod aşteptat la bătrâneţe îl vor închina Domnului. Tradiţia ne spune că Ioachim şi Ana descindeau din neamul lui David şi vieţuiau în Nazaretul Galileii. Când Fecioara Maria a împlinit vârsta de trei ani, părinţii ei au dus-o la templul din Ierusalim, spre a-şi împlini făgăduinţa, de a o închina Domnului. Ea era însoţită de fecioare, cu făclii aprinse, căci — după cuvântul psalmistului — „celor drepţi Domnul le străluceşte ca lumina în întuneric" (Psalm 112, 4). „Tu, Doamne, binecuvintezi pe cel drept şi-l înconjuri cu bună plăcerea ta, cum l-ai înconjura cu o pavăză" (Psalm 5, 13). Sosind la uşa bisericii, cu multă cucernicie şi cu credinţă fericita Ana i s-a adresat preotului Zaharia, cerându-i să o primească pe această fiică nevinovată, roadă a pântecelui ei, pe care a dobândit-o prin rugăciuni, cu multă frângere de inimă, cu lacrimi amestecate. I-a cerut să o aşeze în casa Domnului, că Lui i-a făgăduit-o. Dumnezeu s-a milostivit şi faţă de ea, ridicând de deasupra sa, hula norodului.

Preotul Zaharia a ascultat cu toată atenţia cuvintele acestei mame şi a privit cu căldură asupra Preacuratei Fecioare, minunându-se şi a primit-o cu bucurie mare. La această Fecioară s-a referit proorocul Iezechil, prin cuvintele: „poarta aceasta era închisă şi să stea închisă, să nu se deschidă... că Domnul Dumnezeul lui Israil a trecut printr-însa" (Iezechil 44, 1-2). Degrabă, preotul a deschis uşa bisericii, pentru ca Fecioara să intre spre a locui într-însa. Cu adevărat, David şi Solomon cu înţelepciune au gândit şi respectiv, a ridicat locaşul de închinare, învrednicindu-se a cunoaşte, cu ochii gândului lor, sublima demnitate a Fecioarei. Adevărul celor proorocite s-a arătat acum şi — ca urmare — trebuia să se ridice umbra. „Slava templului de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi, că în locul acesta voi sălăşlui pacea — zice Domnul Savaot" (Agheu 2,9). În templul al doilea a intrat Preacurata spre a pregăti lăcaş lui Iisus, Mântuitorul lumii. În locul cel ales, a intrat ceea ce aleasă a fost mai înainte de veci, spre a se hrăni cu hrană cerească, trimisă ei prin îngerul Domnului. A intrat în Sfânta Sfinţelor, căci ei i se cuvenea să audă tainele cele ascunse şi preaslăvite ce s-au grăit în cămările cereşti, că ea va naşte pe Ziditorul lumii. I s-a încuviinţat să intre, căci ea avea să devină mijlocitoarea mântuirii neamului omenesc. Prin intrarea în biserică şi-a închinat întreaga sa viaţă lui Dumnezeu.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Cântarea bisericească în Biserica Ortodoxă Română

Muzica bisericească bizantină îşi întinde aria de răspândire în toate ţările pravoslavnice, deci şi la români. Dacă documente scrise care să conţină date privind cântarea bisericească la noi, în primul mileniu nu s-au descoperit, se ştie în schimb, că pe teritoriul ţării noastre creştinismul a pătruns chiar din sec. I. Şi dacă creştinismul exista în forme organizate începând cu sec. al IV-lea, înseamnă că exista şi un cult în care se predica şi se cânta în limba poporului. Începând cu sec. XIV—XV s-au păstrat şi documente ce vorbesc de o adevărată tradiţie muzical-bisericească la români. Ea se dezvoltă puternic în mânăstirile noastre, unde erau adevărate şcoli muzicale, cu dascăli iluştri: *Eustatie Protopsaltul, Filotei de la Cozia* (de la care ni s-a păstrat prima Psaltichie românească).

O contribuţie deosebită la dezvoltarea muzicii bisericeşti la noi a avut-o şi *Anton Pann, Macarie* şi *Ion Popescu-Pasărea.*

Lupta de apărare a Bisericii primare, dusă împotriva învăţăturilor greşite propagate de reprezentanţii diferitelor erezii, este necesar să continue şi în zilele noastre, deoarece sectele desfăşoară o activitate predilectă de sporire a membrilor lor, recrutaţi din rândul credincioşilor noştri ortodocşi. S-a constatat că unul din principalele motive care contribuie la acest proces de trecere la neoprotestanţi îl constituie lipsa participării mai active a credincioşilor ortodocşi la viaţa cultică.

La propaganda pe care unele secte au desfăşurat-o în ţara noastră, mai ales după primul război mondial, Biserica Ortodoxă Română a răspuns printr-o susţinută acţiune de apărare a dreptei credinţe prin presă, literatură religioasă, predici şi mai ales înfrumuseţarea cultului prin cântarea în comun.

Pentru oprirea acestei influenţe directe şi indirecte a sectelor, în anul 1950 Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin grija Întâistătătorului ei de atunci — vrednicul de pomenire *Patriarhul Iustinian Marina* — a luat măsurile necesare să se introducă cântarea în comun în biserică, în special la slujba Sf. Liturghii. Astfel în şedinţa din *5 octombrie 1950* s-a hotărât să se redea credincioşilor mireni dreptul participării active la cântările, citirile şi rugăciunile folosite în cadrul cultului divin, drept legitim, întemeiat pe o veche şi îndelungată practică creştină.

Aducerea la îndeplinire a acestei hotărâri sinodale a necesitat o complexă şi susţinută activitate din partea autorităţilor superioare bisericeşti pentru îndrumarea şi orientarea slujitorilor bisericeşti, preoţi şi cântăreţi, pentru asigurarea lor cu cărţile necesare învăţării cântărilor monodice — omofone (la unison), cât şi pentru studiul muzicii psaltice, a cântării uniformizate în învăţământul teologic.

Toate acestea corespund unei necesităţi actuale în biserica noastră, aceea de a uniformiza şi generaliza o cântare mai cunoscută şi mai uşor de învăţat în stil bisericesc ortodox, plăcută, corectă şi frumoasă. S-a făcut în această privinţă un pas important pentru alegerea şi popularizarea cântărilor liturgice lăsate mult timp la gustul şi priceperea cântăreţilor bisericeşti, a preoţilor şi credincioşilor. Prin generalizarea cântării omofone s-a contribuit la unificarea şi armonizarea sufletească în cult a neamului nostru.

Pentru fixarea şi unificarea melodiei psaltice, precum şi pentru ferirea ei de schimbări şi denaturări, Sf. Sinod a apelat la specialişti în domeniul muzicii psaltice, liniare şi cel liturgic, care au întocmit mai multe lucrări prin care s-au pus bazele monumentalei opere de uniformizare şi transcriere a muzicii psaltice pe ambele notaţii, suprapuse - *neumatică (psaltică)* şi *guidonică (liniară)* - considerată o premieră pe plan mondial.

Până în prezent s-au tipărit şi pus la îndemâna slujitorilor bisericeşti, a studenţilor de

(Continuare în pag. a 5-a)

Preot DUMITRU LUCA

Biblia de la Buzău — 150 de ani de la apariţie

În 1854 apărea, la Buzău, cea de a III-a ediţie a Bibliei, în limba română[1]. Este vorba de fapt de primul dintre cele cinci volume, câte au apărut, la Buzău, prin purtarea de grijă a episcopului Filotei, din respectiva Biblie.

În „Procuvântarea" Bibliei suntem preveniţi că datorită dimensiunilor exagerat de mari ale Bibliilor anterioare, foarte greu de utilizat tocmai datorită masivităţii lor, episcopul de Buzău a găsit potrivit să împartă Cartea sfântă în cinci volume. Aşa se face că tipărirea Bibliei de la Buzău se va extinde pe durata a trei ani. În 1854 a apărut primul volum, care cuprindea Pentateuhul. Volumele II, III şi IV au apărut în 1855 şi fiecare din acestea avea următorul cuprins: volumul II — Cartea Iisus Navi (Iosua), Judecători, Rut, Împăraţi 1, 2, 3, 4 şi Paralipomena 1 şi 2; volumul III — Ezdra, Neemia, Estir, Iov, Psaltirea, Pildele lui Solomon, Eclesiastul, Cântarea Cântărilor, Proorocia Isaiei, Proorocia Ieremiei, Plângerea Ieremiei[2]; volumul IV — Proorocia lui Iezechiel, Proorocia lui Daniel, cei doisprezece profeţi mici, cărţile necanonice şi o carte apocrifă: Iosip Flavie (Cartea a IV-a Macabei). Volumul V a apărut în 1856 şi cuprindea cărţile Noului Testament.

În fruntea primului volum se află o bogată Introducere *(„Procuvântare")*, semnată de episcopul Filotei, în care se dau detalii în legătură cu cuprinsul revelat al Sf. Scripturi, cu caracterul ei inspirat, cu folosul citirii şi mai ales cu datoria orânduirii vieţii după normele religios-morale cuprinse în cărţile Vechiului şi Noului Testament.

Se cuvine precizat că şi fiecare carte în parte este precedată de un „Cuvânt înainte", în care este prezentat cuprinsul cărţii respective şi se dau detalii în legătură cu autorul şi timpul scrierii.

Ca o justificare a hotărârii de a tipări Biblia, în „Procuvântare", episcopul Filotei vine cu precizarea că această *Carte a cărţilor* a ajuns atât de rară şi atât de costisitoare încât trebuie să cauţi mult până să găseşti un exemplar. Biblia lipsea nu numai din casele credincioşilor, ci şi din casele preoţilor. „Nu vede cineva la dânşii — subliniază episcopul — decât Liturghia („Liturghierul", n.n.) şi Molitfelnicul, iar Sfânta Scriptură, coroana cărţilor, niciodată n-a împodobit stearpa lor bibliotecă".

Îngrijorat de această stare de lucruri, ierarhul buzoian continuă să explice cum că: „văzându-se dar de către noi lipsa cea mare de asemenea carte atât de *interesată* (necesară, n.n.), pentru creştini şi privind cu

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

1. Corect ar fi să spunem că este cea de a IV-a ediţie, deoarece, după ediţiile de la Bucureşti (1688) şi Blaj (1795), a mai apărut o ediţie, în limba română, la Petersburg (1819), tipărită de către o societate biblică rusească. În prefaţa Bibliei de la Buzău se menţionează cum că aceasta ar fi a treia ediţie probabil dintre cele care au apărut pe pământ românesc.

2. Am reprodus denumirea cărţilor exact după Biblia de la Buzău.

Publicistul Nicolae Cristea — 170 de ani de la naştere

A încerca să defineşti configuraţia frământatului secol al XIX-lea transilvănean fără să fixezi contribuţia publicisticii româneşti la împlinirea unor deziderate naţionale fundamentale rămâne o întreprindere hazardată.

Ca oricare oraş european cu prestigiu cultural, Sibiul a simţit de timpuriu nevoia de a-şi făuri acele instrumente de circulaţie modernă a informaţiilor care aparţin presei. Aici s-au făcut încă la finele sec. al XVIII-lea repetate proiecte de înfiinţare a unor publicaţii în limba română. După cum dovedesc documentele epocii o societate de intelectuali români transilvăneni intenţiona să scoată în 1789 *„Walachische Zeitung für den Landmann"*, se pare la sugestia medicului Ioan Molnar-Piuariu. Acesta nerenunţând la proiect în urma primului eşec va reveni cu o cerere către Cancelaria Transilvană la 1 dec. 1793 pentru concesionarea unui ziar românesc, cerere repetată şi în anul 1794. Desigur că tatonările începutului au fost şi aici, ca pretutindeni, dificile. Între timp ia fiinţă la Sibiu, *Societatea filosofească a neamului românesc în Mare Principatul Ardealului*, în a cărei *Înştiinţare* publicată în 1795 apărea între obiective înfiinţarea unei gazete care urma să se intituleze *„Vestiri filosoficeşti şi moraliceşti"*. Aceasta era destinată nu numai cititorilor din Transilvania, ci şi celor de peste Carpaţi, dovedind cât de veche era aspiraţia legitimă de unire a românilor printr-o lucrare culturală menită să preceadă pe cea politică. Semnificativ se dovedea faptul că din acea societate făceau parte Gheorghe Şincai, Samuil Micu, Petre Maior, Radu Tempea, Sava Popovici, Ioan Piuariu-Molnar, Naum Râmniceanu, adică cei mai înflăcăraţi iluminişti transilvăneni. În acelaşi răstimp la Iaşi prinde viaţă ideea scoaterii unei publicaţii româneşti, care în 1790 se va înfăptui prin apariţia acelui *„Courrier de Moldavie"*, având informaţii cu caracter militar.

La Sibiu abia după mai bine de o jumătate de secol visul iluminiştilor se va concretiza prin apariţia în 1853 a *„Telegrafului Român"*, într-un moment când *„Gazeta de Transilvania"* a lui Gh. Bariţiu la Braşov şi *„Foaie pentru minte, inimă şi literatură"* îşi pierdeau renumele dobândit în deceniul precedent.

Iniţiativele mitropolitului Andrei Şaguna în Transilvania celei de-a doua jumătăţi a secolului al XX-lea au regenerat viaţa românilor ardeleni în plan social-politic şi cultural. Întorcând privirea spre acea perioadă strălucită şi spre personalitatea incomparabilă a lui Şaguna, ctitor al instituţiilor de învăţământ în limba română, I. Slavici remarca epistolar un mare adevăr:

„... Deşi astăzi e mai multă cultură la poporul român decât acum zece ani, nu putem să ne prezentăm cu autoritatea pe care o aveam, când se afla un om ca Şaguna în mijlocul nostru. Nu e o frază deşeartă, când zic

(Continuare în pag. a 7-a)

Conf. univ. Dr. ANCA SÎRGHIE

SESIUNI COMEMORATIVE

Există în evoluţia istorică a fiecărui popor momente de popas, când cifrele în jocul lor neîntrerupt se rotunjesc. Atunci aceia care îşi întorc gândul încărcat de evlavie spre trecut împlinesc acele aniversări ale personalităţilor comemorate prin evocarea vieţii şi sublinierea meritelor pe care înaintaşii lor le-au dovedit. Recent s-au împlinit 170 de ani de la naşterea lui Nicolae Cristea, o remarcabilă personalitate a Bisericii ortodoxe din Ardeal, care a activat ca dascăl la Institutul teologic din Sibiu şi apoi ca asesor consistorial sub 3 arhierei: mitropolitul Andrei Şaguna, Miron Romanul şi Ioan Meţianu. Dintre aceştia Şaguna a jucat un rol decisiv în ridicarea profesională şi desăvârşirea spirituală a tânărului fiu de ţărani ocneri; tânăr pe care mitropolitul, din proprii lui bani, l-a susţinut financiar, ca să-şi continue studiile în Drept şi Teologie la Leipzig, în Germania. Revenit la Sibiu, el a primit responsabilitatea conducerii ziarului *„Telegraful român"* pe care l-a rentabilizat economic şi l-a îmbogăţit tematic, orientându-l spre problemele ardente ale întregului neam românesc. În anul 1867 iniţiativa sa de a înfiinţa *Reuniunea sodalilor (meseriaşilor) români* îl recomandă ca un om de acţiune socială generoasă şi eficientă, pe care el a înţeles să o desfăşoare ca preşedinte timp de 30 de ani. În 1884 „Cristea se număra printre ctitorii ziarului „Tribuna", iar pe lângă activitatea sa de ziarist, notabilă este şi aceea de om politic, semnatar în cele din urmă al *Memorandumului*, drept care va fi întemniţat la Vaţ. În răstimpul detenţiei, el scrie cel mai important studiu social-politic al său, intitulat *La ţintă*, iar după revenirea din închisoare avea să-şi completeze un jurnal dens în consemnări, care prind în acolada lor temporală ultimii 7 ani de viaţă, poate cei mai trişti, datorită dramei unei lăuntrice sfâşieri, produse de neînţelegerea triplă manifestată în mediul familial, în cel profesional şi în viaţa social-politică. Nicolae Cristea a murit în 1902, lăsând în urmă imaginea cărturarului cu o deschidere enciclopedică, a poliglotului temeinic, a ziaristului din familia spirituală a lui Mureşanu, Bariţiu, Eminescu şi Slavici, care şi-au pus condeiul în slujba neamului, fără să abdice de la principiul onestităţii exemplare.

Zilele trecute la Sibiu s-a desfăşurat o salbă de manifestări comemorative, iniţiate de conf. univ. dr. Anca Sârghie, ca urmaşă a celui sărbătorit şi susţinute de Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", Facultatea de Litere şi Arte, Facultatea de Istorie şi Patrimoniu „Nicolae Lupu" şi Facultatea de Jurnalistică din localitate. În 2 noiembrie a.c. la Capela Mitropolitană s-a slujit parastasul de

(Continuare în pag. a 6-a)

PARTICIPANT

„Fericiţi cei milostivi"

(Urmare din pag. 1)

La dreapta judecată vom fi nevoiţi să dăm *„răspuns bun"* şi la întrebarea cum am ajutat pe cei săraci şi bolnavi, pe cei întemniţaţi şi pe cei străini (Matei 25, 34—46) şi în funcţie de aceasta vom dobândi sau vom pierde Împărăţia Cerurilor.

Ne îndreptăm, la fel ca şi în anii precedenţi, şi acum cu acest Apel de suflet, către toţi binecredincioşii creştini din de Dumnezeu păzita Arhiepiscopie a Sibiului, în vederea constituirii noului Fond Filantropic Eparhial pe anul viitor 2005.

Avem speranţa că şi în acest an, la fel ca şi în cei precedenţi, Dumneavoastră veţi răspunde cu generozitate acestui Apel, dovedind astfel că aţi înţeles pe deplin mesajul Evanghelic pe care ni-l adresează tuturor Mântuitorul Hristos, acela de a fi milostivi.

În anul acesta, din fondul existent anterior am ajutat financiar sute de familii şi persoane nevoiaşe, săraci, persoane handicapate, oameni bolnavi, şomeri, case de copii, precum şi studenţi şi elevi proveniţi din familiile cu mulţi copii.

Cu prilejul marilor praznice: al Naşterii Domnului şi al Sf. Paşti, Centrul nostru Eparhial a distribuit ajutoare financiare în sume considerabile tuturor celor care au cerut ajutor de la Sf. Biserică. Astăzi când Biserica noastră strămoşească este chemată la slujirea oamenilor şi la o susţinută activitate filantropică şi misionară, obolul Dvs. dat cu jertfelnicie şi cu credinţă se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-şi îndeplinească misiunea ei filantropică.

Rugăm pe Părintele Luminilor de la care se pogoară *„toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit"* (Iacob 1, 17) să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele dragostei creştine şi să Vă hărăzească tuturor: sănătate pace, belşug, mântuire.

Vă mulţumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel şi în numele celor care au fost ajutaţi sau vor fi ajutaţi în viitor de către Centrul nostru Eparhial din obolul Dvs. şi cu siguranţă că ei la rândul lor se vor ruga pentru sănătatea şi mântuirea Dvs.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate şi de belşug în viaţă, de petrecere cu binecuvântare a Sf. Post al Crăciunului. Fie ca Dumnezeu *„Cel milostiv şi iubitor de oameni"* să Vă dăruiască sănătate şi spor duhovnicesc iar mila şi bunăvoinţa Lui să fie de-a pururi cu noi. AMIN

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului

(Urmare din pag. 1)

Gânduri alese a exprimat preotul Zaharia şi la adresa perechii blagoslovite, Ioachim şi Ana, care s-a învrednicit a fi părinţii preasfintei prunce, care este „acoperământul goliciunii strămoşilor, oglinda proorocilor şi izbăvirea lumii".[1] Este firesc să ne întrebăm: câţi dintre părinţi — oricâţi copii ar avea — ar consimţi să-l închine pe unul dintre ei lui Dumnezeu, pentru toate zilele vieţii lui?

„Astăzi, în biserica lui Dumnezeu, luminat Fecioara se arată şi pe Hristos tuturor mai nainte vesteşte" (troparul sărbătorii). „Astăzi, în biserică se aduce Fecioara cea cu totul fără prihană, întru sălăşluirea Împăratului a toate, Dumnezeu. Astăzi sfinţenia cea prea curată, ca o pruncă de trei ani se aduce în Sfânta Sfintelor" (la Hvalite). „Îngerii văzând intrarea celei prea curate s-au mirat, cum Fecioara a intrat în Sfânta Sfintelor. Cu adevărat mai presus decât toţi eşti Fecioară curată; deci ca de un sicriu însufleţit al lui Dumnezeu, nicidecum să nu se atingă mâna necredincioşilor" (Irmosul sărbătorii). „Stăpână, dumnezeiască mireasă, venit-ai în biserica Domnului, să te hrăneşti ca o sfinţită, în Sfânta Sfintelor. Atunci Gavriil trimis a fost la tine, la cea cu totul fără prihană, aducându-ţi ţie hrană. Toate cetele cereşti s-au minunat, văzând pe Duhul Sfânt întru tine sălăşluindu-se" — zice cântarea bisericească.

Ap. Pavel arată, că la cortul descoperirii vechiului legământ, mai întâi era Sfânta, în care intrau preoţii, pentru săvârşirea slujbelor dumnezeieşti. Despărţită de Sfânta printr-o perdea, era Sfânta Sfintelor, unde era tămâietorul de aur şi sicriul legii, în care era: năstrapa (= cană) de aur cu mana, toiagul lui Aaron, ce odrăslise şi cele două table ale legii, date de Dumnezeu lui Moise, pe muntele Sinai. În Sfânta Sfintelor intra numai arhiereul, „odată în an şi nu fără sânge, pentru sine însuşi şi pentru păcatele poporului. Cortul dintâi mai stă în picioare şi este icoană pentru timpul de faţă (Evrei 9, 1-9). Arhiereul a aşezat-o pe Preacurata Fecioară în Sfânta Sfintelor şi aici a rămas ea timp de 12 ani. A petrecut acest timp în curăţie şi sfinţenie, prin rugăciune şi post, lucrând şi citind Scripturile. A ajuns să cunoască profeţiile despre venirea pe pământ a lui Mesia, Fiul lui Dumnezeu. Tradiţia consemnată în Protoevanghelia lui Iacob — apocrif vechi — arată că Fecioara Maria s-a îndeletnicit cu lucruri de mână, pentru trebuinţele templului, probabil sub îndrumarea femeilor ce se închinaseră serviciului la templu.[2]

În răstimpul de 12 ani, cât a vieţuit Fecioara Maria în biserică, părinţii ei în vârstă fiind, chemaţi au fost de Dumnezeu la sine şi astfel Preacurata a rămas orfană. La vârsta ei de 15 ani, discutându-se asupra căsătoriei, a apărut protestul categoric al Fecioarei, care ştia despre sine că este închinată lui Dumnezeu pentru întreaga viaţă. Recugându-se la un procedeu adecvat, s-au înţeles a o logodi cu teslarul Iosif din Nazaret. Iosif era mai în etate, drept şi temător de Dumnezeu şi era rudenie apropiată a Fecioarei Maria. I s-a oferit astfel Preasfintei un ocrotitor, care să o ajute. În faţa oamenilor, Iosif îi era ca un logodnic, iar în faţa Părintelui ceresc, ca un tată ocrotitor.[3]

Vieţuirea în sfinţenie, timp de 12 ani în biserică, a Fecioarei Maria, a fost o pregătire pentru curăţirea de păcatul strămoşesc, prin pogorârea Duhului Sfânt asupra ei şi umbrirea puterii Celui Preaînalt. Prin buna-vestire, arhanghelul Gavriil i-a glăsuit Fecioarei: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul care se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema" (Luca 1, 35). În această privinţă, învăţătura de credinţă ortodoxă diferă de a rom.-catolicilor care — în mod neîntemeiat — au promulgat în 1854, dogma „Immaculata conceptio Mariae Virginis", adică zămislirea (şi naşterea) Fecioarei Maria fără păcat(-ul strămoşesc).[4]

Multe locaşuri de închinare din ţara noastră au hramul „Intrării în Biserică a Maicii Domnului". Exemplu deosebit este biserica mânăstirii Snagov, al cărei prim ctitor a fost Mircea cel Bătrân, în sec. al XIV-lea. Alţi ctitori ai ei au fost Vlad Ţepeş, în sec al XV-lea şi evlaviosul domn Neagoe Basarab, care — între 1517-1521 — a zidit biserica actuală, arhitectonic, cu influenţe athonite. Aici a funcţionat tipografia înfiinţată de Sf. Antim Ivireanul, după ce a fost reparată mânăstirea, de Sf. domn Brâncoveanu Constantin.[5]

O icoană frumoasă, provenind de la biserica de lemn din Văleni, lucrată de un meşter maramureşan, datând din anul 1779 şi păstrată la Muzeul din Sighetul Marmaţiei, înfăţişează „Prezentarea la templu a Fecioarei Maria". În registrul de jos sunt înfăţişaţi părinţii Fecioarei, feţele lor exprimând stare de linişte şi mulţumire sufletească. În deschiderea uşii templului, este înfăţişat arhiereul, care cu bunăvoinţă întinde braţele, spre a prinde mânuţele Fecioarei şi spre a o conduce în sfântul locaş. În registrul de sus, Fecioara, în Sfânta Sfintelor, îl întâmpină pe arhanghelul Gavriil, care pe norii cerului venind, îi aduce în potir hrană cerească.[6]

La acest praznic, credincioşii sunt chemaţi ca împreună, cu un glas să laude pe Preasfânta Fecioară Maria, prunca cea aleasă a lui Dumnezeu şi să cinstească intrarea ei în Biserica Domnului, zicându-i: Lauda cea îngerească, bucură-te, ceea ce eşti plină de dar, Domnul este cu tine!

---

1 Antim Ivireanul, Didahii, Bucureşti, 1983, p. 39—40.
2 Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. I, trad. de A. Mironescu, ed. a II-a, Bucureşti, 1925, p. 200-201.
3 Chira Iustinian, Viaţa Preacuratei Fecioare Maria, Cluj, 1948, p. 10.
4 Popovici E., op. cit., cartea a II-a, 1928, p. 163.
5 Vlasie M., Drumuri spre mânăstiri, Bacău, 1997, p. 16, 178, 202.
6 Porumb M., Icoane din Maramureş, Cluj-Napoca, 1975, p. 12 şi 46, planşa 50.

Comunicat de presă

În zilele de 2-3 noiembrie 2004, la Reşedinţa patriarhală, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Pe ordinea de zi s-au aflat teme referitoare la slujirea pastoral-misionară, viaţa monahală şi misiunea socială a Bisericii, viaţa liturgică din parohii, învăţământul teologic şi religios, diferite aspecte din activitatea comunităţilor ortodoxe româneşti de peste hotare, participări ale unor membri ai Sfântului Sinod şi ale altor teologi ortodocşi români la întruniri internaţionale ortodoxe şi ecumenice etc.

Dintre hotărârile adoptate menţionăm:

— în legătură cu Dialogul dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (Greco-catolică), Sfântul Sinod — luând act de faptul că încă nu s-a primit un răspuns clar la solicitarea adresată părţii Greco-Catolice de a alege între dialog şi apelarea justiţiei — a aprobat propunerea de a se aştepta răspunsul care va decide calea care va fi urmată pentru rezolvarea neînţelegerilor privind unele locaşuri de cult;

— Sfântul Sinod a hotărât să solicite forurilor legiuitoare reluarea procesului legislativ în vederea aprobării proiectului *Legii Cultelor* cât mai urgent posibil.

— aprobarea Protocolului privind colaborarea în domeniul protejării Patrimoniului Naţional Bisericesc — *pictură bisericească*, încheiat între Patriarhia Română şi Ministerul Culturii şi Cultelor — Comisia Naţională a Monumentelor Istorice.

— înfiinţarea unui Seminar Teologic Liceal în municipiul Drobeta-Turnu Severin începând cu anul de învăţământ 2005/2006.

— editarea unui liturghier în limbajul mimico-gestual şi a lucrării *Simbolica semnelor* necesare în opera de asistenţă religioasă a persoanelor cu deficienţă hipoacuzică.

— a luat act de promulgarea şi publicarea în Monitorul Oficial a *Legii pentru construirea Catedralei Mântuirii Neamului în Parcul Carol din Bucureşti.*

În perspectiva alegerilor generale din România, Sfântul Sinod îndeamnă pe toţi slujitorii Sfintelor Altare şi pe toţi credincioşii Bisericii Ortodoxe Române să participe la vot în duhul credinţei şi al iubirii de Biserică şi Neam, cu responsabilitate creştină şi civică, votând pentru înfăptuirea binelui comun şi a viitorului României.

BIROUL DE PRESĂ ŞI COMUNICAŢII AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Prin harul lui Dumnezeu, vrednici de cinstire şi recunoştinţă

Prea Sfinţitul Gherasim, episcopul Râmnicului — la venerabila vârstă de 90 de ani

Cu binecuvântarea lui Dumnezeu, părintele nostru Gherasim, episcopul Râmnicului, împlineşte în acest an venerabila vârstă de 90 de ani.

O vârstă pe care mulţi dintre noi nici nu ne-o închipuim că am putea-o ajunge şi la care, din păcate, puţini ajung.

90 de ani sunt cu siguranţă un dar şi o binecuvântare pe care Dumnezeu o face oamenilor aleşi şi bineplăcuţi Lui. Şi iată că, la această culme a vieţii, depăşind cu mult vârsta psalmistului, a ajuns şi episcopul Gherasim al Râmnicului. L-am cunoscut pe vlădica Gherasim mai întâi ca vicar arhiereu la Episcopia Râmnicului şi Argeşului când, an de an mergeam ca seminarist şi apoi ca student teolog, împreună cu credincioşii din Tălmaciu la hramul Mânăstirii Turnu din jud. Vâlcea, 6 august (Schimbarea la Faţă). De fiecare dată, vlădica cel tânăr, cum i se spunea, venea la hram, slujea, predica şi făcea de fiecare dată hirotonii.

Tânăr fiind m-a impresionat felul său de a sluji şi mai ales felul său unic de a se apropia de oamenii de rând. Era ceva natural, neprefăcut, neregizat, cu o uşurinţă şi o delicateţe sufletească ştia să-şi apropie oamenii.

L-am cunoscut apoi mai bine după ce am ajuns şi eu arhiereu la Sibiu şi, mi-am dat seama că rămăsese acelaşi om de omenie, cu dragoste faţă de preoţi şi faţă de păstoriţii săi.

Prea Sfinţia Sa a fost întâi de toate un om al acţiunii, un om al lucrului bine făcut şi la timpul său. A cutreierat ca vicar şi apoi ca episcop titular toate parohiile şi cătunele celor trei judeţe care compuneau atunci eparhia. A slujit mereu, simplu, fără pompă, apropiat de cler şi de credincioşi, făcându-se „tuturor toate", după cuvântul apostolului, ca pe toţi să-i câştige pentru Hristos şi pentru Evanghelia Sa. Apoi, în al doilea rând, vlădica Gherasim a fost şi este încă un bun gospodar.

A purtat de grijă, cu multă tragere de inimă, de bunul mers al vieţii gospodăreşti din Eparhie. Făcând din noapte zi, neobosit şi neostoit a alergat de la un capăt la altul al eparhiei supraveghind zecile de şantiere de restaurare, începând de la Centrul Eparhial, şi continuând apoi cu mânăstirile, schiturile şi parohiile cărora prin zelul şi tenacitatea sa le-a dat o nouă înfăţişare. Cine vizitează astăzi Episcopia Râmnicului, rămâne plăcut surprins de lucrările ce s-au întreprins aici, multe chiar înainte de Revoluţie, când cu mari greutăţi a reuşit să restaureze toate monumentele istorice - şi care nu erau puţine - în eparhia sa. Să adăugăm la acestea şi lucrările din ultimii ani de la Centrul eparhial, de la Mânăstirile Horezu, Bistriţa, Dintr-un lemn, Cozia, Turnu, precum şi zecile de noi biserici construite recent şi vom avea un tablou integral al activităţii neobosite al vlădicului de la Râmnic.

Ca un corolar al celor spuse mai sus, episcopul Gherasim este şi un om al slovelor scrise, rodul cercetărilor sale cărturăreşti fiind cele peste zece cărţi scrise şi publicate de Prea Sfinţia Sa şi prin care a scos din colbul istoriei şi al uitării mari personalităţi ale istoriei noastre ecleziastice şi naţionale.

Iată pe scurt câteva din reperele vieţii vlădicii Gherasim, care prin tot ceea ce a făcut şi face pentru viaţa bisericească din această parte binecuvântată a ţării şi-a înscris deja numele între marii vlădici cărturari care au ilustrat de-a lungul vremii cu cinste şi sfinţenie scaunul episcopal de la Râmnicu-Vâlcea.

Acum la ceas aniversar, rugăm pe Marele Arhiereu Iisus Hristos să-i hărăzească episcopului Gherasim, ani cu pace şi linişte, cu binecuvântate roade în ogorul sfintei noastre Biserici spre folosul clerului şi a credincioşilor din de Dumnezeu păzita Episcopie a Râmnicului.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Prea Sfinţitul Eftimie al Romanului — nonagenar

Oricare aniversare, fără putinţă de tăgadă, este un moment de bucurie şi de înălţare sufletească. Când ea se întâmplă în viaţa B sericii, fiind vorba de un slujitor al ei, bucuria este cu atât mai mare. În cazul de faţă, întâistătătorul Eparhiei Romanului împlineşte frumoasa vârstă de 90 de ani.

O vârstă cu mult peste graiul psalmistului, o vârstă pe care puţini dintre oameni nădăjduiesc să o apuce.

Şi totuşi vlădica Eftimie de la Roman a ajuns să o împlinească, cu sănătate şi în deplină activitate.

O viaţă de om închinată lui Hristos şi Bisericii Sale este viaţa ierarhului sărbătorit acum. Intrat de tânăr în ascultarea vieţii monahale, docil, smerit şi evlavios, a reuşit să urce pe cea mai înaltă treaptă a slujirii, aceea a arhieriei, slujire pe care a desfăşurat-o vreme de peste treizeci de ani. Neobosit la birou, la altar sau pe şantierele Eparhiei, vlădica Eftimie a lăsat o dâră de lumină în istoria vieţii bisericeşti din părţile Romanului.

Eftimie *„cel bun"*, cum i se spune, P. S. Sa a fost întâi de toate un ierarh cu suflet mare, care a înţeles preoţimea cu toate bucuriile şi mai ales cu toate necazurile ei. A înţeles-o şi a căutat să o ajute. Nimeni nu s-a întors de la uşa biroului său nemângâiat sau cu situaţia nerezolvată atât pe cât se putea.

Am auzit numai cuvinte bune despre vlădica Eftimie şi în întâlnirile de la sinod i-am putut descoperi şi alte valenţe ale sufletului.

Îi urăm din inimă multă sănătate, multă putere de muncă şi rugăm pe Dumnezeu să-i binecuvânteze împlinirea celor 90 de ani cu pace şi cu bucurie.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop vicar
Sibiu

A. Pann şi Braşovul — 150 de ani de la moartea sa (1779—1854)

Trubadur al tuturor meleagurilor româneşti, încărcate de o străveche şi bogată viaţă spirituală, „finul Pepelei", cel „isteţ ca un proverb" — cum îl clasa Eminescu — se înscrie biografic în rândul cărturarilor care au întreţinut flacăra de lumină la şcoala şi biserica de îndepărtată existenţă în Şcheii Braşovului, atât prin popasurile sale, cât şi prin zestrea de carte musical-bisericească oferită de marele cărturar şi păstrată încă aici, unde o sală de clasă din muzeul şcolii îi statuează încă memoria.

Alături de Râmnicu Vâlcea şi Bucureşti, Braşovul, în speţă Şcheii Braşovului, deţine statutul de oraş găzduitor al marelui cărturar.

Primul popas braşovean are loc în condiţiile revoluţiei lui Tudor Vladimirescu, când cca. 8000 de munteni găsesc popas în Şcheii Braşovului, între care şi mitropolitul muntean Dositei (decedat la Braşov în 1826 şi înmormântat la Biserica Sf. Treime - Bariţiu) şi prinţul Grigore Brâncoveanu (care îşi înmormânta părinţii în cimitirul Bisericii Sf. Treime din Cetatea Braşovului), dar şi Anton Pann, care mărturiseşte că a venit aici „cu sufletul plin de dor şi inima de mohor". Încă puţin cunoscut, pentru că nu-şi publicase încă nici o carte, avea să fie găzduit de poetul iluminist Ioan Barac „dascăl mare" la şcoala bisericii din Şchei „carele învăţa gramaticeşte pre prunci şi pe lângă aceste şi alte trebuincioase ştiinţe frumoase", traducător din Shachespeare, Gesner, Schieman, Kotzebue ş.a., autor al mult popularizatei „Istorii despre Arghir cel frumos şi Elena cea frumoasă", dar şi traducător al Halimei (1001 de nopţi). În această casă în care poposea Anton Pann, astăzi se află arhiva şi biblioteca istorică a Muzeului Bisericii Sf. Nicolae. „Aici a învăţat a compune versuri mai potrivite" de la Ioan Barac, ţine să precizeze mai târziu protopopul Iosif Barac, fiul poetului iluminist. Prima sa poezie, „Ah noroc noroace!", o dedică Miniţei Barac, micuţei fetiţe a poetului găzduitor. Se pare că rămânerea sa la Braşov a fost de scurtă durată, căci în 1822 îl aflăm din nou la şcoala de pe Podul Mogoşoaiei din Bucureşti, ceea ce presupune că, odată cu revenirea în Muntenia a boierilor refugiaţi, s-a întors şi A. Pann.

Al doilea popas are loc după şapte ani, în 1828, popas confirmat chiar de Anton Pann, care mărturiseşte în predoslovia „Cărţii de cântări..." că *„Doamne miluieşte s-a reformat aflându-mă la Braşov în 1828"*, iar pe fila de vorzaţ al unui Minei *„Acest Minei al lunii lui Iuniu este al sfintei Biserici din Bolgarsechiu* (n.n. - Şchei) *şi pentru ca să să ştie am scris eu şi am iscălit Antonie Panteleon. Braşov în 10 februar 828"*, însemnare completată de discipolul său, George Ucenescu, care precizează că *„Acest mare cântăreţ (A. Pann) au trecut la viaţa c-a mai bună în 5 noiembrie 1854 la Bucureşti, pe timpul acesta s-a numit Anton Pann. Cel ce ştie a scris G. Ucenescu, ciracul lui Pann"*.

Faptul că actul de apartenenţă al cărţii este consemnat chiar de Anton Pann, poate convinge că s-a ocupat şi de organizarea bogatului fond de carte veche existent aici şi aceasta în condiţiile în care se ocupa şi de şcoală, aşa cum dovedeşte G. Ucenescu.

Ambele popasuri sunt consemnate de altfel şi de George Ucenescu, care preciza că *„Pann, dascălul meu a fost psalt în 1821 şi 1828 la Sfântu Nicolae"* (din Şchei).

Dacă despre primele două popasuri deţinem doar aceste sumare mărturii documentare, în schimb ultimul popas este bine confirmat de numeroase documente aflate în Arhiva istorică din Şchei şi concentrate în fondul documentar „Anton Pann - George Ucenescu".

„Tocma în anul 1850, în luna februarie, aştepta onorata reprezentanţie să sosească d. Anton Pann cu doi cantăreţi la Braşov..." — scria într-un memoriu autobiografic George Ucenescu, descriind episodul venirii şi călduroasa primire făcută de slujitorii bisericii şcheiene, în frunte cu protopopii Iosif Barac şi Ion Popazu. Acum este cunoscut Anton Pann în Şchei şi de Titu Maiorescu, pe atunci elev al şcolii conduse de Iosif Barac, fiind găzduit de unchiul său, protopopul Popazu. Însoţit de discipolii săi, Mihalache Popescu şi Dincă Trandafir, pe care-i angajează ca dascăli cântăreţi la biserica şi şcoala bisericii din Şchei. După un an, la 25 martie 1851 aflăm pe George Ionescu, absolvent al şcolii de muzică ecclesiastică din Bucureşti, instalat de Anton Pann cântăreţ „în dreaptă, la biserica cea mare din Şchei",[2] dar acesta nu rămâne mult, pentru că după un an îl găsim slujind în aceeaşi calitate la Biserica din Braşovul Vechi. Tot cu acest prilej, Anton Pann *„chibzuind la folosul naţiunii române din Ardeal"* recrutează din Şchei pe Dumitru Lupan, Ion Petrişor şi pe George Ucenescu, promiţând să-i formeze ca buni cântăreţi bisericeşti la şcoala sa din Bucureşti *„ca să poată fi vrednici a ţinea locul unui profesor perfect, ca să predea ştiinţele sale altor tineri şi să scoată cântăreţi buni din sânul patriei fără să aveţi trebuinţă a vă ruga de toţi proştii şi rău năravişii de prin alte părţi"* — după cum mărturisea Pann într-o scrisoare adresată slujitorilor bisericii din Şchei în anul 1852.

În urma acestei vizite, doar George Ucenescu se obligă a urma cursurile muzicale timp de doi ani şi pentru aceasta încheie un protocol cu reprezentanţa Bisericii,[3] având ca chezaş tocmai pe socrul său, Vasile Neguţ.[4] La puţin timp, în 25 iulie 1851 A. Pann informează Reprezentanţa bisericii din Şchei că G. Ucenescu a fost examinat deja pentru 9 materii de studio (Bazul theoretic şi practice al muzicii bisericeşti, parte întâi şi a doua, Anastasimatarul perfective pentru glasurile 1-4, opt Doxologii octave panegirice după Dionisie Fotino, alte opt Doxologii din

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. prof. dr. VASILE OLTEAN

1 Vasile Oltean *„Acte, documente şi scrisori din Şcheii Braşovului"*, Editura Minerva, Bucureşti, 1981, p. 221 — doc. 1786/26 oct. 1850 — un contract prin care Anton Pann „tocmeşte" drept cântăreţ pentru „horul drept" (strana dreaptă) pe Mihalache Popescu, în curs de un an cu salariul de 750 vaută vieneză, redând toate obligaţiile, între care şi „să înveţe şi şase sau opt copii Sistema Muzicii Ecleziastice dupre metodul cel tipărit de d. Anton Pann".

2 Idem, p. 224, doc. 1809/25 martie 1851.

3 Idem, p. 222-223, doc. 1801/1851 ianuarie 14/26.

4 Idem, p. 223, doc. 1801/11 februarie 1851.

*

Întru pomenirea profesorului Nicolae Stoicescu

Am avut bucuria de a-l cunoaşte pe profesorul Nicolae Stoicescu încă înainte de schimbările din 1989. Era un intelectual de marcă, cu respect profund faţă de valorile culturii şi ale credinţei, aşa încât, după revoluţie, a fost găsit ca cel mai potrivit să i se încredinţeze funcţia de ministru al Cultelor, în guvernul ce s-a constituit atunci. Urma să organizeze şi să conducă un domeniu care înainte s-a aflat în preocuparea totalitarismului ateu numai pentru supraveghere şi restrângere a drepturilor şi libertăţii. Acum era nevoie de o altă viziune, pe care puţini intelectuali români o puteau avea.

Nicolae Stoicescu era omul potrivit la momentul potrivit. Desigur că Dumnezeu l-a trimis şi l-a rânduit spre a fi de folos Bisericii Sale şi poporului drept credincios, trecut prin focul purificator al perioadei comuniste.

S-a dovedit la înălţimea aşteptărilor legate de persoana sa. Mai ales preoţimea a înţeles că avea un înţelept şi apropiat sprijinitor, mijlocitor în toate cele bune în faţa autorităţilor statului.

Multe proiecte de bună aşezare a rânduielilor bisericeşti s-au iniţiat şi concretizat în timpul cât el a îndeplinit importanta funcţie ministerială. Prioritară şi extrem de presantă era problema construirii de lăcaşuri sfinte. Lui Nicolae Stoicescu i se datorează primele acte de sprijin şi încurajare în această privinţă.

Nu pot fi ignorate proiectele de implicare pe linia slujirii sociale a Bisericii. Şi aici, slujitorii altarelor şi Sfântul Sinod, în ansamblu, au găsit înţelegere şi stimulare responsabilă.

Nicolae Stoicescu era şi garantul, apărătorul demnităţii Cultelor religioase. Cu autoritatea sa morală a încurajat ecumenismul şi a favorizat pacea socială şi dezvoltarea unor relaţii umane bazate pe dreptate şi adevăr.

Ulterior a fost numit ambasador la Atena — Grecia. Nici că se putea un loc mai prielnic pentru un om al credinţei şi evlaviei ortodoxe, cum a fost Nicolae Stoicescu. De asemenea, pentru guvern era o şansă să trimită într-o ţară ortodoxă precum Grecia, un reprezentant al său cu credibilitate şi autoritate morală şi politică cum altul mai potrivit nu se găsea.

L-am vizitat la ambasadă de mai multe ori. Merita încredere şi era gata de a-şi oferi sprijinul tuturor cetăţenilor din ţara pe care o respecta.

Eu nu pot să îi fiu decât recunoscător pentru toate

cele câte a făcut, în ţară şi în străinătate într-un timp care era foarte important pentru ieşirea noastră în lume.

A fost un ministru de vocaţie şi un diplomat strălucit, care a adus ţării numai foloase într-un timp în care era nevoie mai ales de aceasta, adică de reabilitarea poziţiei noastre în scena internaţională.

Din nefericire, o boală necruţătoare l-a răpus. Şi-a făcut însă datoria pe deplin. A luptat „lupta cea bună", pentru care i se va da bună răsplată.

Fie ca amintirea lui să dăinuiască în istoria poporului român, pe care l-a iubit mult şi pentru care a scris nenumărate cărţi. Era şi un bun istoric, şi nu un istoric oarecare, ci unul care a scris o istorie adevărată, fundamentată pe valori naţionale.

Personal, nu voi putea uita niciodată contribuţia sa mare la zidirea Mânăstirii Sâmbăta, pe care a sprijinit-o din tot sufletul şi cu toate puterile sale şi încă multe ar mai fi de spus, despre cel cu care am avut norocul să fim contemporani, dar se vor spune desigur la acest simpozion, pe care îl merită din plin.

Profesorul Nicolae Stoicescu să ne fie tuturor un model de credinţă, muncă, corectitudine şi exigenţă.

Fie ca Dumnezeu să-i dea odihnă veşnică, şi să-l aşeze în ceata aleşilor Săi.

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Fapte şi orientări creştine

Câte n-am avea de învăţat de la Sfinţi! Nu degeaba ne-a îndemnat Sf. Apostol Pavel să ne-aducem aminte de cei care ne-au „grăit Cuvântul lui Dumnezeu“ şi privind „cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa, să le urmăm credinţa“ (Evrei 13, 7).

Iată, de pildă, pe ziua de 12 noiembrie, facem în fiecare an prăznuirea Sfântului Ioan cel Milostiv, patriarhul Alexandriei, care s-a mutat la Domnul în anul 620. Dacă ne-am gândi numai la faptul că, în urma cotropirii de către perşi a Ierusalimului în anul 614, rămăseseră fără adăpost zeci de mii de creştini şi Sf. Ioan a organizat o operă de ajutorare unică, trimiţând la Ierusalim vapoare întregi de alimente, de haine, de materiale de construcţie, atunci am înţelege uşor de ce a fost el numit „Cel milostiv“. Dar pe lângă activitatea lui caritativă, Sfântul Ioan, a fost şi un neîntrecut apărător al dreptei credinţe şi, în general, un mare pedagog şi îndrumător al poporului. În cele de mai jos reproducem din „Viaţa“, (pe care i-a scris-o un compatriot al său, Episcopul Leonţiu din Neapolea Ciprului) câteva fragmente:

„Unii din Sfinţii Părinţi susţin că numai îngerii sunt în stare să ducă tot timpul viaţa în pace şi bună înţelegere, câtă vreme chiar şi între cei mai vrednici oameni se pot isca uneori certuri şi neînţelegeri. Or, astfel de fapte „vin de la diavolul“, cum zice Apostolul Ioan (I In. 3, 8). O astfel de întâmplare a avut loc şi pe vremea Sfântului Ioan în Alexandria Egiptului. Neînţelegerea a venit din pricina unei sume de bani, din care Sfântul Ioan voia să facă lucrări de într-ajutorare celor năpăstuiţi, dar marele dregător Nichita nu şi-a dat consimţământul la părerea Sfântului. Discuţiile dintre cei doi au fost destul de lungi şi de aprinse fără ca să se ajungă la o înţelegere. Trecuseră câteva ceasuri de când Nichita plecase supărat. Se apropia noaptea şi amărăciunea nu le dădea linişte nici unuia din cei doi. Sfântul Ioan era de părere că omul n-are voie să se supere nici pentru pricini drepte şi nici când acestea sunt nedrepte. De aceea când se făcuse deja ceasul al 11-lea, Sfântul Ioan a trimis un slujitor să-i amintească porunca Apostolului Pavel care spunea altădată Galatenilor (4, 26): „soarele să nu apună peste mânia voastră“. Când a auzit acest Cuvânt, dregătorul n-a mai putut răbda aprinderea inimii şi simţindu-se ca atins

de focul acestor cuvinte şi-a călcat pe inimă şi sculându-se a venit îndată la Sfântul Ioan, care l-a salutat cu nişte cuvinte tot atât de frumoase: „Bine a venit fiul credinţii, care a dat ascultare glasului ce ne cere tuturor să sprijinim lucrările de binefacere!“ Cei doi înalţi slujitori s-au îmbrăţişat de bucurie că au ajuns la înţelegere, după care Sfântul a adăugat: „Crede-mă, Domnule guvernator, că, dacă nu te-aş fi văzut la plecare atât de amărât şi dacă n-ai fi dat ascultare sfatului apostolesc, aş fi venit eu ca să ne împăcăm pentru că şi eu ardeam de dorul împăcării“.

A doua întâmplare este următoarea:

„Sfântul Ioan avea între rudele sale şi un tânăr cu numele Gheorghe, care din lipsă de tact a ajuns să se certe cu proprietarul unui han, care l-a înfruntat pentru că se ţinea prea mândru şi nu-şi stăpânea nervii şi până la urmă l-a alungat afară din han. Tulburat peste măsură de situaţia neplăcută prin care a trecut, tânărul s-a dus la Sfântul Ioan crezând că acesta îi va da dreptate şi-l va sprijini. Dar se vede că tânărul totuşi se simţea vinovat faţă de neplăcerea suferită, de aceea cu tot plânsetul şi scenele pe care le făcea ca să convingă pe patriarh că nu el ar fi fost de vină, Sfântul a trebuit să întrebe şi pe alţi martori cum s-au petrecut lucrurile. Aceştia crezând că pot veni în ajutorul tânărului au răspuns că totuşi hangiul ar fi trebuit să se gândească mai mult şi să nu fi adus prin purtarea lui o ofensă la adresa Patriarhului.

Ca un adevărat pedagog, vrând să liniştească mai întâi furia tânărului şi în al doilea rând ca un adevărat chirurg care taie din rădăcină rana, care era şi izvorul suferinţei lui, Patriarhul a încercat întâi să potolească durerea adresându-i următoarele cuvinte: „Şi, ia spune, cum adică a îndrăznit cineva să-şi deschidă gura împotriva ta şi să te cleveteaască? Crede-mă că încă azi, eu, unchiul tău, am să-i fac un scandal atât de mare, încât se va mira toată Alexandria!“ Văzând apoi că s-a mai liniştit şi că nu mai este deloc trist, crezând că într-adevăr unchiul se va duce la cel care l-a batjocorit şi îi va pune pe mai marii oraşului să-l biciuiască şi să-l poarte prin tot oraşul, patriarhul l-a sărutat şi i-a zis: „Fiule, dacă într-adevăr eşti ruda smereniei mele, atunci fii gata nu numai să fii batjocorit, ci şi bătut de orice om, că adevărata rudenie nu se socoteşte după sânge şi trup, ci după purtare şi după virtutea sufletului“. Îndată după aceea trimiţând după hangiul respectiv i-a cerut să nu plătească pe un timp nici o chirie (căci întâmplător localul lui se afla pe un teren ecleziastic). Mirându-se toţi de mărinimia Sfântului, au înţeles abia atunci de ce a zis că am să-i fac ceva de se va mira toată Alexandria, adică ajutându-l în loc de a se răzbuna pe el. Iar în acelaşi timp întâmplarea i-a dat o lecţie amară şi lui Gheorghe“.

În sfârşit, reproducem şi pe cel de al treilea episod:

„Mai avea Sfântul acel obicei minunat că dormea pe un pat foarte simplu şi se acoperea în chilia sa cu nişte straie sărăcăcioase. Venind odată să-l viziteze unul din bogătaşii

(Continuare în pag. a 6-a)

T. B.

A. Pann şi Braşovul

(Urmare din pag. a 3-a)

creaţiile lui Anton Pann, Liturghia — jumătate, câteva Heruvice şi Chinovnice din Heruvico-chinonicar, Paresimierul tot, Un polieleu pe glasul al VI-lea şi Antiaxioanele sărbătorilor panegirice“).[5] Ucenescu însuşi informează pe reprezentanţii bisericii că „*am avut a învăţa cu desăvârşire ca să poci ţinea locul unui profesor şi a preda lecţiile mele către alţii din ţinutul Transilvaniei, spre a nu mai avea trebuinţă a aduce din străinătăţi pe unii şi pe alţii cu nume de cântăreţi lăudaţi, iar în ştiinţă slabi . . .*“. Cumpărându-şi cărţile necesare şi haine, rămâne fără bani, motiv pentru care solicită bisericii alte ajutoare financiare.[6] După ce A. Pann mai înaintează o scrisoare asigurând pe braşoveni că studentul său „*a urmat foarte bine la lecţiile sale*“,[7] reprezentanţa bisericii îi trimite prin I. Petrovici banii necesari, pentru care Ucenescu nu are „*cuvinte îndestul vrednice ca să vă aduc mulţumirile mele cele de ecunoştinţă pentru aceste faceri de bine care le revărsaţi asupra mea . . .*“[8] aduce fireştile mulţumiri. În 30 martie 1853 Anton Pann, ca profesor de musică ecclesiastică, împreună cu inspectorul Seminarului Sf. Mitropolii Veniamin Protosincel, precum şi profesorul şi psaltul Ştefan Paviliadis şi librarul George Ioanid emit „Atestatul“ de studii, prin care se confirmă că „*Gheorghe Ucenescu, fiind trimis de către reprezentanţii bisericii cei mari române ortodoxe răsăritene din Braşov, ca să înveţe arta muzicii ecleziastice cu tot fundamental, a urmat regulat cu toată sârguinţa şi purtarea bună în curs de doi ani de zile şi a trecut prin predare, atât toate porţile Bazului teoretic şi practic al acestei sisteme, împreună cu dopia, compunerea şi ortografia, cât şi toate poemile melodiilor stihiratice, irmologice, papadice şi calofonice şi perfecţionându-se în toată cunoştinţa acestei arte, cum şi în regulele versificaţiei, s-a ezaminat faţă cu alţi profesori, de la care luând aplauze, i se dă acest Atestat, cu care oriunde se va arăta să i să dea cinstea cea cuviincioasă de cântăreţu şi de professor al acestei arte*“.[9]

În aceeaşi zi se emite un alt Atestat, semnat de aceleaşi persoane, cu deosebire că A. Pann semnează şi ca tipograf. Prin noul Atestat se confirmă că „*George Ucenescu, fiind la învăţătura tipografiei şi supuindu-se la datoriile sale cu toată silinţa şi purtarea bună, în curs de ani doi — 2, a trecut prin toate ramurile ei, care examinându-se şi dând dovada de vrednicia sa, i s-a dat acest Atestat, prin care se recomandează spre a fi cunoscut de lucrătoriu atât de litere şi de note muzico-ecleziastice, cât şi de tipăritor bun al acestei arte*“.[10]

La nici două săptămâni A. Pann scrie „domnilor reprezentanţi ai bisericei cei mari“ „*ca să vă împlinesc dorinţa, mi-am pus silinţa cu toate puterile, i-am predat tot fundamental acestei sisteme şi nimic n-am lăsat a nu-i arăta . . . Daţi-i câţiva glaşi* (n.n. - elevi) *ca să-i înveţe amănuntele bisericii ce se cuprind în cartea intitulată Orânduiala Sfintei Liturghii, până va veni vremea să-i înveţe regulat*“.[11]

Pe fundalul acestei prietenii se înscrie un alt capitol al legăturilor cu renumitul cărturar („care mă cunoaşte toată naţia română“ — scria el şcheienilor în 1852) şi anume acel al înzestrării cu cărţile din propria tipografie. Documentele confirmă că în timpul popasului din 1850 dăruieşte protopopului Popazu, abia întors de la Viena „*10 trupuri de cărţi, fiecare trup compus din 9 bucăţ*“, avertizând că „*aceste cărţi acum neapărat vă trebuiesc pentru copii a învăţa să cânte*“.[12] După câteva luni revine cu o nouă danie apreciind că „*fiecare şcolar cere să-şi aibă cartea sa înaintea ochilor ca tot meseriaşul instrumental său în mâna sa . . . pentru care eu din parte-mi prezentez cincizeci bucăţi Ceasuri sau Gramatici musicale ca să înlesnească deocamdată greutăţile la această întreprindere puindu-mă şi pe mine în coada fundatorilor acestei şcoli*“.[13]

În ultima parte a vieţii, hărţuit din ce în ce mai mult de lipsa mijloacelor băneşti, Pann este nevoit să străbată adeseori drumurile Munteniei pentru a-şi plasa cărţile sale, trimiţând şi braşovenilor o parte din acestea spre vânzare. În acest context corespondenţa poartă şi accente mai puţin blânde „. . . *Am adăstat dela reprezentanţii (Bisericii) să mi să trimită preţul cărţilor* — scria A. Pann lui Ucenescu cu câteva luni de zile înainte de moarte — *se vede că braşovenii nu vor să-şi şteargă proverbul care zice: îmi spui la braşoave de ale tale . . .*“ sau în ultima scrisoare din septembrie 1854 „*cu mâhnire vă scriu, văzând că prorocirile mele s-au împlinit şi în prea scurtă vreme m-aţi uitat . . .*“.[14]

Dar totuşi raporturile dintre cărturarul bucureştean şi ortodocşii din Şchei nu s-au întrerupt, ci dimpotrivă au continuat, şi ca dovadă chiar şi în această ultimă adresă A. Pann solicită lui Ucenescu un nou ajutor pentru colecţia sa de „calendare . . .“. „*Am mai scris ca să-mi trimiţi ceva poveşti mai de râs ale d(omnului) I(oan) Barac* (cu siguranţă vechiul său prieten, poetul Ioan Barac) *ca să le pui în Calendariu. Nu uita că e pus în lucru*“.[15]

Probabil că G. Ucenescu nu mai reuşeşte să îndeplinească ultima rugăminte a mentorului său, căci pe un Minei al Bisericii din Şchei, alături de o veche însemnare a lui Anton Pann (semnând pe atunci Antonie Panteleon), Ucenescu adaugă propria însemnare anunţând moartea mentorului său „*Acest mare cântăreţ (A. Pann) au trecut la viaţa cea mai bună în 5 noiembrie 1854, la Bucureşti, pe timpul acesta s-a numit Anton Pann. Cel ce ştie a scris G. Ucenescu, ciracul lui Pann*“. De remarcat diferenţa între 2 noiembrie 1854 pe care o redau toate studiile dedicate lui A. Pann ca dată a morţii sale şi cea de 5 noiembrie invocată de Ucenescu, dar credem că Ucenescu a consemnat ziua înmormântării, care are loc totdeauna după trei zile de la deces.

Astăzi, sala de clasă „Anton Pann“ din Muzeul şcolii, fondul documentar „A. Pann - G. Ucenescu“ alcătuit în cadrul arhivei muzeului şi fondul de carte veche de aici, dar şi repetatele expoziţii realizate cu prilejuri aniversare sau comemorative, constituie un pios omagiu adus celui care şi-a adus o deosebită contribuţie pe altarul muzicii psaltice bisericeşti şi al culturii româneşti.

Cu prilejul acestei comemorări, în cadrul Complexului muzeal al Bisericii Sf. Nicolae se va deschide expoziţia „Anton Pann şi Braşovul“.

---

5 Vasile Oltean, op. cit., p. 226, doc. 1823/25 iulie 1851.
6 Idem, p. 227—228, doc. 1870/1852.
7 Idem, p. 228—229 doc. 1871.
8 Idem, p. 229, doc.
9 Vasile Oltean, „Acte . . ., op. cit., p. 230, doc. necatalogat/18775.
10 Idem, p. 231, doc. necatalogat/1853, martie 30.
11 Idem, p. 231-232, doc. 1912/12 aprilie 1853.
12 Idem, p. 232, doc. 1912/12 aprilie 1853.
13 V. Oltean, „Acte . . ., op. cit., p. 233, doc. 1934/15 noiembrie 1853.
14 Idem, p. 235, doc. necatalogat/17 septembrie 1854.
15 Idem, p. 235, doc. necatalogat/14 iulie 1854.

Biblia de la Buzău

(Urmare din pag. 1)

zdrobire de suflet câtă împuţinare de credinţă poate aduce la fiii noştri cei duhovniceşti lipsa acestei cărţi, cum şi câtă mare pagubă de mântuire şi vătămare de suflet poate să cauzeze, şi cunoscând greutatea răspunderii ce avem a da pentru mântuirea sufletelor ce de către întâiul şi cerescul Arhipăstor ni s-au încredinţat, am hotărât cu orice jertfă să împlinim din parte-ne această lipsă şi să întreprindem retipărirea Sfintei Scripturi, ca astfel la toţi cu mântuire să se vestească, să se propovăduiască şi să se întindă cuvântul lui Dumnezeu şi Legea Lui cea sfântă“ (Idem, p. 5).

Cât despre textul de bază pe care l-a folosit, Filotei arată că: „dintre Bibliile tipărite în limba noastră, mai bine tălmăcită şi mai luminată la înţeles este cea de la Blaju; pe aceasta şi noi am ales-o de a o retipări, *însă mai îndreptată şi mai curăţită de ziceri învechite acum şi obicinuite numai la fraţii noştri ardeleni . . .* Spre a nu fi însă o carte atât de voluminoasă, după cum sunt celelalte Biblii, care cu greu se pot purta, am voit ca această Biblie pe care o tipărim să fie mai *portativă* şi ca atare am împărţit-o în mai multe *trupuri*, ca aşa să fie mai lesnicioasă şi mai folositoare.“ (Idem, p. 5).

Referitor la cele menţionate mai sus, ar fi de observat cel puţin două aspecte. În primul rând, episcopul Filotei explică cu onestitate faptul că n-a purces la o nouă traducere după textul ebraic (masoretic) sau cel grecesc (al Septuagintei) ci a preluat textul Bibliei de la Blaj, pe care însă l-a revăzut, aducându-l la zi, în sensul înlocuirii arhaismelor, care ieşiseră din uz. De la tipărirea Bibliei de la Blaj (1795), trecuseră aproape 60 de ani, răstimp în care limba s-a primenit. A procedat în acelaşi fel cu regionalismele (idiomurile) specifice graiului ardelean. Le-a înlocuit cu termeni literari care circulau în arcul extracarpatic.

Cât priveşte împărţirea Bibliei în „*mai multe trupuri*“ (volume, n.n.), ne surprinde să constatăm că nu s-a ţinut cont de grupele tradiţionale din care fac parte cărţile Bibliei. Astfel, o parte dintre cărţile istorice au fost repartizate în volumul II, iar altă parte (cărţile Ezdra, Neemia şi Estir), în volumul III. Tot astfel stau lucrurile cu cărţile profetice. Primele două cărţi (ale profeţilor Isaia şi Ieremia) sunt cuprinse în volumul III, iar ale celorlalţi profeţi mari şi mici, în volumul IV. Probabil că s-a avut în vedere prioritar dimensiunile volumelor.

Oricum, sub raport literar, Biblia de la Buzău reprezintă un progres faţă de ediţiile anterioare. Din punct de vedere bisericesc aceasta a completat într-adevăr un gol, care se făcea tot mai mult simţit în viaţa spirituală a românilor.

Înainte de a încheia, se cuvine să oferim câteva date, fie şi sumare, despre personalitatea celui care a patronat tipărirea Bibliei de la Buzău.

Filotei, episcopul s-a născut în 1805, în localitatea Cernatu-Săcele, din judeţul Braşov. Atras de viaţa monahală, a ucenicit în mănăstirile Suzana, Cheia, Sinaia, Neamţ şi Vatoped, din Muntele Athos. A ajuns apoi colaborator apropiat al episcopului Chesarie al Buzăului, pe care l-a şi succedat în scaunul episcopal, în 1846, ca locţiitor, şi în 1850, ca titular.

Deşi a fost contestat în privinţa pregătirii intelectuale (a se vedea, pe larg, despre viaţa şi activitatea episcopului Filotei, lucrarea: Spiritualitate şi Istorie la Întorsura Carpaţilor, vol. 2, sub îngrijirea Dr. Antonie Plămădeală, Buzău, 1983, pp. 82—100), totuşi de numele lui Filotei se leagă tipărirea unui însemnat număr de cărţi de cult, de teologie şi de cuprins didactic. Editarea Bibliei îl plasează în rândul ierarhilor cu mari merite în activitatea culturală.

Din păcate, a păstorit numai pentru scurtă vreme Episcopia Buzăului, întrucât, în 1859, din cauza bolii s-a retras, decedând în anul următor, la vârsta de 55 de ani.

La împlinirea acestui soroc de 150 de ani de la tipărirea Bibliei, pe care el a patronat-o, se cuvine să-i pomenim, cu pioşenie, numele.

Arhidiacon Gheorghe Vărzaru

Într-o vreme se spunea despre unii oameni, plecaţi dintr-o localitate în alta sau plecaţi definitiv dincolo de zările albastre, în lumea veşniciei: ne-a părăsit un om de treabă, un om vrednic şi cu vorbă caldă. Astfel a fost cunoscut şi calificat de enoriaşii bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului părintele Gheorghe Vărzaru, care a slujit în două faze de zbucium a istoriei noastre doar câţiva ani, evocat cu aleasă stimă şi pomenit în rugăciuni până astăzi.

A fost un om deosebit, purtător distins al diaconiei sacerdotale, un slujitor adevărat al Bisericii, care s-a dovedit a fi un prieten de suflet, un frate şi un tată al tuturor celor aflaţi în necazuri şi împovăraţi cu grija vieţii pământeşti deşi el însuşi şi familia lui erau încercaţi peste măsură, izgoniţi din sălaşul lor, din pământul bunicilor şi străbunicilor şi aflaţi în bejenie.

Părintele Gheorghe Vărzaru s-a născut la 20 iunie 1906 în Edineţi, judeţul Hotin, în Basarabia voievodală, din părinţii Parfenie şi Ecaterina, pe care i-a pierdut la vârsta de 12 ani în urma unei epidemii ce a bântuit la un moment dat. Rămas orfan, după rânduiala din bătrâni, a fost dat la o mănăstire, fiind fără susţinere materială, spre pregătirea unei cariere duhovniceşti. La vârsta corespunzătoare, dând dovadă de bună purtare şi diligenţă a fost dat pe lângă o mică bursă la Seminarul Teologic din Chişinău, unde a fost coleg cu I.P.S. Dr. Antim, fost vicar patriarhal şi apoi arhiepiscop de Galaţi. Din cauza condiţiilor materiale precare a trebuit să se mulţumească cu absolvirea Seminarului, neputând urma studii superioare pentru a obţine harul preoţiei. S-a întreţinut pe lângă unele biserici pentru calităţile sale de caligraf şi eminent dactilograf până în anul 1930 când s-a stabilit în comuna Căuşenii Noi, jud. Tighina, căsătorindu-se cu educatoarea Vasilica şi a fost hirotonit diacon cu postul la biserica din localitate. Remarcată şi preţuită pentru osebitele calităţi profesionale, doamna Vasa, precum este alintată, este odrasla unei familii cu mulţi copii, crescuţi şi educaţi după frumoase tradiţii din moşi-strămoşi, din satul Ţipala, judeţul Lăpuşna. În mica gospodărie a părinţilor ei, Ioan şi Agafia, cei unsprezece copii s-au realizat cu toţii în şcoala hărniciei şi a muncii. Patru dintre ei s-au stabilit în România după război pentru care părinţii lor au fost deportaţi în Siberia în anul 1949, plecarea lor fiind considerată un gest ostil la adresa puterii sovietice. Tatăl lor, Ioan, a murit în Siberia, iar mama Agafia, datorită perioadei de relativă relaxare după moartea lui Stalin, a apucat să se întoarcă în satul natal, unde a trăit doar un an.

Tânăra familie — diaconul Gheorghe şi educatoarea Vasa — pornesc pe drumul vieţii cu mult zel şi însufleţire, reuşind să-şi cumpere în Căuşenii Noi un teren pe care au construit o casă în vecinătatea bisericii existentă din vremea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt. Casa le-a fost binecuvântată şi prin naşterea celor doi copii, Neonila şi Victor, care însă s-au bucurat prea puţin de grădina cu pomi fructiferi din jurul casei lor pentru că al doilea război mondial s-a declanşat cu furie şi i-a pus pe drumurile refugiului, fiind evacuaţi chiar în două faze. Prima dată, între iunie 1940 şi până în septembrie 1941, perioadă de pribegie petrecută în Braşov, unde părintele Vărzaru a slujit la biserica Sf. Nicolae, iar soţia la grădiniţa din apropiere, având locuinţa într-o casă din curtea bisericii. În septembrie 1941 s-au întors în Căuşenii Noi, luându-şi în primire serviciile de dinainte de evacuare. În martie 1944, are loc a doua evacuare, de astă dată şi mai zbuciumată, fiind nevoiţi să suporte nu puţine peregrinări prin diferite localităţi din ţară, în aprilie 1945, reuşind să se stabilească din nou la Braşov, unde părintele Gheorghe şi-a reluat postul de diacon la biserica Sf. Nicolae, iar soţia a fost numită educatoare la grădiniţa din Piaţa Prundului, astăzi Piaţa Unirii.

În cei patru ani cât a slujit ca diacon la biserica Sf. Nicolae, dar şi ca secretar al protopopiatului Braşov s-a remarcat ca un harnic şi devotat slujitor al Bisericii strămoşeşti şi în acelaş timp ca un vrednic gospodar. Apropiat de mulţimea credincioşilor aflaţi sub apăsarea necazurilor, gata oricând să ajute pe cei nevoiaşi din puţinul său, era stimat şi iubit. La sfânta Liturghie, precum şi la alte slujbe era un adevărat ceasornic. Cu vocea lui de bariton aşezat şi călduros se încadra în atmosfera înălţătoare a rugăciunii. Cu toată modestia ce-l caracteriza era un cuceritor de suflete. De aceeaşi stimă şi apreciere s-a bucurat în întreaga tagmă preoţească din protopopiat. S-a dovedit a fi şi un familist exemplar. A găsit timp, deşi aglomerat cu multe sarcini, să-şi plimbe copiii, împreună cu soţia, la pietrele lui Solomon, preferat nu numai cu prilejul serbărilor tradiţionale ale Junilor, dar şi pe drumul forestier până la Poiana Braşovului.

Poate m-am cam repetat în încercarea de-a contura portretul unui frate întru Hristos, după puţinele puteri ce mi-au mai rămas după atâta negură a anilor din perioada comunismului, care nu poate fi uitat şi se cade a fi înscris în paginile de istorie ale bisericii Sf. Nicolae din Braşov, aşa cum s-a încrestat în inimile multor credincioşi ale acestei biserici.

În august 1949 s-a mutat la Bucureşti, în primul rând pentru fiica sa Neonila, care având un handicap — hipoacuzie — avea nevoie de o şcoală specială, dar în acelaşi timp pentru iscarea unei tulburări şi neînţelegeri alimentate de trufia unui suspus. În capitală la început a slujit la două biserici, fiind apoi stabilit la biserica Sf. Spiridon — Nou, unde a slujit până la pensionare ca arhidiacon. Peste săptămână a funcţionat ca secretar la protoieria centrală unde a dat un randament superior şi s-a distins pe lângă calităţile amintite şi datorită profesiunii obţinute prin sârguinţă şi talent, un eminent dactilograf. Soţia, care a funcţionat ca educatoare la o grădiniţă până la pensionare, a trecut la cele veşnice la etatea de 70 de ani, după o boală necruţătoare, dobândită în urma privaţiunilor şi greutăţilor de tot felul. Suflet deosebit a adus tributul ei de sacrificiu pentru copii, care s-au realizat exemplar. Fiica Neonila, cu tot dezavantajul handicapului a ajuns tehnician-proiectant şi s-a căsătorit, având şi un copil, iar fiul, Victor, după absolvirea Facultăţii de Energetică, distins inginer, a urcat până la gradul de cercetător ştiinţific principal şi a întemeiat şi el o frumoasă familie având doi copii cu studii superioare.

Părintele arhidiacon, Gheorghe Vărzaru a adormit întru Domnul în anul 1996, în vârstă de 90 de ani, după grele suferinţe purtate timp de cinci ani, ca un vrednic şi ales slujitor al Bisericii, răsărit pe pământul Basarabiei noastre voivodale.

Părintele IULIU, nonagenar

Cântarea bisericească în Biserica Ortodoxă Română

(Urmare din pag. 1)

la institutele teologice, a elevilor din seminariile teologice şi şcolile de cântăreţi ale B.O.R., următoarele cărţi de muzică bisericească:

— *Gramatica Psaltică (1951)*, de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. I. Croitoru;

— *Cântările Sf. Liturghii* — în două ediţii, prima însoţită de cântări la cateheze, de N. Lungu şi Arhid. Anton Uncu (1951) şi a doua ediţie, însoţită de Podobiile celor 8 Glasuri (1960) de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. Prof. Ene Braniştе;

— *Vecernierul (1953)* de N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. Prof. Ene Braniştе;

— *Cântările din slujbele Sf. Taine şi ale principalelor ierurgii (1964)* de Prof. N. Lungu, Pr. Grigore Costea şi Pr. Prof. Ene Braniştе;

— *Cântările Sf. Paşti (1966)* de Prof. N. Lungu, Pr. Prof. Ene Braniştе şi Prof. Chiril Popescu, care constituie prima parte din cântările Penticostarului uniformizat;

— *Cântările Penticostarului (1980)* de Prof. N. Lungu, Pr. Prof. Ene Braniştе şi Prof. Chiril Popescu;

— *Carte de cântări bisericeşti (1975)* de Prof. N. Lungu şi Pr. Prof. Ene Braniştе — tipărită pe notaţie liniară în special pentru credincioşii laici care iau parte activă la serviciile divine ale Bisericii şi cântă în sfintele locaşuri împreună cu preoţii şi cântăreţii sau în afară de Biserică în diferite împrejurări.

Activitatea de uniformizare şi tipărire a cărţilor de muzică psaltică pe ambele notaţii este necesar să continue şi odată cu ea, grija pentru folosirea cântării în comun. De aceea este de datoria preoţilor — în condiţiile micşorării progresive a numărului cântăreţilor de strană din cadrul B.O.R. — de a stărui în învăţarea ei de către credincioşi pentru a răsuna sfintele locaşuri de glasul tuturor, dând cultului ortodox caracterul de rugăciune comună pe care îl are.

Numai aşa cântarea în comun a credincioşilor va deveni o realitate vie, un mijloc eficient de susţinere şi apărare a dreptei credinţe şi cea mai potrivită cale prin care preoţii de la oraşe şi sate se vor afla în permanentă comuniune cu enoriaşii parohiilor în care îşi desfăşoară activitatea lor pastorală.

Muzica tradiţională bisericească din Ardeal

În parohiile din Ardeal cântarea bisericească de strană prezintă o serie de caracteristici specifice: ea s-a dezvoltat în ultimele secole ca o sinteză între cântarea de origine bizantină şi folclorul românesc şi s-a transmis pe cale orală până în sec. al XIX-lea.

Marele apostol al culturii româneşti de peste Carpaţi, *Mitropolitul Andrei Şaguna*, recunoscând necesitatea unei notări a melodiilor bisericeşti de strană, a însărcinat pe la anul *1868* pe *Dimitrie Cunţan*, profesor la Seminarul Andreian arhidiecezan din Sibiu, să colecţioneze toate aceste cântări bisericeşti şi să le transcrie pe notaţia muzicii moderne, liniare.

Consecvent sfatului arhieresc, Dimitrie Cunţan, tipăreşte în *1890* prima colecţie intitulată *„Cântările bisericeşti după melodiile celor opt glasuri ale Sf. Biserici Ortodoxe"*, cântări învăţate de el după auz de la profesorii dinainte şi de la un cântăreţ mai cunoscut, *Simion Florea* din Daneş. Dimitrie Cunţan a fost primul culegător al melodiilor bisericeşti din zona Sibiului, primul care le-a notat cu notaţia modernă, le-a sistematizat conform tipicului ortodox, le-a predat elevilor şi le-a tipărit în cunoscuta sa carte de „Cântări bisericeşti", salvându-le astfel de la uitare.

Aşa cum Gheorghe Dima este recunoscut ca un deschizător de drumuri în arta corală din Transilvania, tot aşa Dimitre Cunţan poate fi considerat întemeietor de şcoală pentru cântările bisericeşti omofone din zona Sibiului, cartea sa, de cântări, devenind manualul oficial de predare din această parte de ţara.

Colecţia de cântări bisericeşti rămâne cea mai importantă lucrare a sa, pentru că aceste melodii sunt baza cântării actuale bisericeşti din Mitropolia Ardealului, fiind singurul document scris lăsat de Cunţan posterităţii despre felul în care se cântau melodiile bisericeşti în vremea sa, melodii care se foloseau din vremuri vechi, satisfăcând religiozitatea credincioşilor secole de-a rândul.

Trebuie precizat faptul că, dintre variantele muzicii bisericeşti din Transilvania şi Banat, cântările notate de Dimitrie Cunţan sunt recunoscute ca cele mai apropiate de muzica psaltică, unele chiar identice, cum sunt răspunsurile „Mila păcii . . .", care sunt un autentic glas 5 psaltic, iar altele păstrând pasaje asemănătoare cu formule melodice şi cadenţe psaltice aşa cum sunt glasurile 1, 5, 3 şi 6 şi antifonul glasului 2.

Numărul de opt glasuri sau ehuri folosite de D. Cunţan este acelaşi cu numărul glasurilor muzicii psaltice. El le numeşte *„melodii fundamentale"*. Ca şi în muzica psaltică, Cunţan, notează categorii speciale de melodii pentru „Podobii", „Polieleu", „Tropare", „Condace", „Irmoase" şi „Cântări la Liturghie".

În ceea ce priveşte cele trei genuri de scări, diatonice, cromatice şi enarmonice practicate în muzica psaltică, în cântările lui D. Cunţan se disting numai două, cel diatonic şi cel cromatic. Elementele constitutive ale glasului sunt: scara muzicală, genul căruia aparţine, diatonic sau cromatic, sistemul cadenţial şi formulele melodice, întocmai ca în muzica psaltică.

În anul *1903*, la Sibiu apar încă două lucrări ale lui Cunţan: *„Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, pentru cor în două voci"* şi *„Cântările funebrale pentru cor de bărbaţi în patru voci"*.

Toată opera sa muzicală prelucrată sau originală ne dă dreptul să-l considerăm pe preotul compozitor Dimitre Cunţan un demn reprezentant al muzicii bisericeşti ardelene de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul sec. XX, care a reuşit să realizeze o operă importantă şi durabilă pentru Biserică pe care nici până la el, nici după el n-a mai realizat-o nimeni.

Impunerea relativă a cântării cunţane se pare că nu a însemnat automat şi dispariţia altor variante orale (paralele) şi nici nu a împiedicat dezvoltarea unor noi variante în cântarea bisericească din Ardeal. Existenţa unor astfel de variante de „circulaţie orală" a făcut ca după câteva decenii specialişti cum ar fi *Timotei Popovici*, *Petru Gherman* şi *Gheorghe Şoima* să atragă în repetate rânduri atenţia asupra necesităţii cercetării tezaurului de cântare bisericească din Ardeal, lucru ce nu s-a realizat până în prezent.

În anul *1925*, *Timotei Popovici*, împreună cu *Candid Popa* şi *Aurel Popovici* au încercat o îmbunătăţire a cărţii lui Dimitrie Cunţan realizând retipărirea manualului de cântări bisericeşti în trei ediţii apărute la Sibiu în anii *1925*, *1932* şi *1943*.

Urmând exemplul înaintaşilor, un colectiv de cercetare al Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna", din cadrul Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, condus de *Pr. Prof. Vasile Grăjdian*, în cadrul unui proiect finanţat de Ministerul Educaţiei şi Cercetării a început să recenzeze, să înregistreze, să valorifice cu ajutorul mijloacelor moderne, digitale, diversele aspecte ale cântării în parohiile Arhiepiscopiei Sibiului, primele rezultate fiind prezentate în volumul *„Cântări bisericeşti din Ardeal"*.

Mijloace şi modalităţi pentru dezvoltarea cântării bisericeşti în comun

Cunoaşterea muzicii bisericeşti ortodoxe trebuie descoperită credincioşilor, în primul rând de către preot. Acest univers al muzicii bisericeşti este capabil de cea mai eficientă misiune în Biserica zilelor noastre. Ea trebuie făcută accesibilă credincioşilor pentru a-şi atinge scopul. Această idee a fost subliniată şi de Patriarhul Iustinian: *„acolo unde credincioşii cunosc învăţătura Bisericii lor, unde ei au învăţat imnurile Sf. Liturghii, acolo unde ştiu să cânte minunatele imnuri ale Sf. Părinţi n-au să poată să-i mai amăgească niciodată cei de alte credinţe"*.

Preotul are deci datoria să redea cântarea bisericească în toată simplitatea şi cuviinţa ei, cerându-se totodată sobrietate, seninătate şi multă sinceritate în cântare. Rezolvarea problemei cântării în comun depinde în mare parte de preot. Dacă preotul cunoaşte cântările Sf. Liturghii (heruvic, irmos, glas, tropare, axion etc.), atunci poate să-i înveţe şi pe credincioşi. În parohie, preotul trebuie să organizeze întâlniri cu copii, tineri şi adulţi, pentru a-i învăţa cântările Liturghiei, cântările din Postul Paştilor, frumoasele colinde de Crăciun, cântările Vecerniei etc.

Sf. Liturghie este centrul cultului ortodox. De la început şi până la sfârşit credincioşii pot preamări pe Dumnezeu „cu o gură şi cu o inimă". În timpul Sf. Liturghii credincioşii retrăiesc întreaga taină a Întrupării începând cu Naşterea din Bethleem şi până la Înălţarea la Ceruri. În liturghia cântată se arată deplin lucrarea Duhului Sfânt care aduce unire în sufletele de aceeaşi credinţă şi dragoste de Hristos.

Cântarea liturgică comună, mijloc de întărire a credinţei străbune

Muzica bisericească poate contribui la menţinerea şi întărirea unităţii de credinţă a tuturor creştinilor ortodocşi şi la angajarea lor în viaţa creştină autentică, al cărei centru este Biserica. Ea este un foarte bun mijloc prin care se poate stăvili acţiunea prozelitismului sectar din rândurile credincioşilor noştri, dovedindu-se a fi unul din cele mai rodnice mijloace de întărire a evlaviei şi a legăturii credincioşilor cu Biserica în faţa atacurilor ce vor să facă prozeliţi în rândul ortodocşilor.

Din cele arătate până acum desprindem următoarele concluzii:

1) Cântarea bisericească îndeplineşte toate atributele necesare în acţiunea Bisericii de a integra pe toţi membrii ei ca mădulare vii şi lucrătoare, în scopul realizării comuniunii de iubire, comuniune atât de prezentă în epoca Bisericii creştine primare.
2) Creştinul activ de azi tinde după o intensă viaţă religioasă. Biserica Ortodoxă a fost înzestrată cu mijloacele cele mai potrivite pentru a veni în sprijinul credincioşilor dornici de sporire duhovnicească. Dintre aceste mijloace face parte şi cântarea bisericească ortodoxă în comun.
3) Rolul deosebit, în punerea la îndemână a credincioşilor, a acestui mijloc de activitate misionară, îl are preotul.
4) Cântarea bisericească dinamizează credincioşii în realizarea unităţii de credinţă şi a comuniunii de iubire, în intensificarea vieţii duhovniceşti şi a preocupării pentru mântuire, precum şi în răspândirea mesajului Sf. Scripturi printre credincioşi.
5) Cântarea bisericească este înzestrată cu putere de viaţă şi poate contribui la lămurirea, întărirea şi apărarea dreptei credinţe precum şi la întărirea unităţii Bisericii Ortodoxe.
6) Cântarea cultică ortodoxă este un minunat mijloc de stăvilire a acţiunilor prozelitismului sectar actual.

Recital de poezie la Răşinari

Răşinariul, străveche vatră de spiritualitate, plină de istorie, credinţă şi evlavie, a găzduit un recital de poezie şi cântece religioase.

Într-o atmosferă de sărbătoare, în biserica cu hramul «Cuvioasa Paraschiva», pe 15 oct. a.c., în prezenţa unui număr impresionant de credincioşi, de la copii de vârsta şcolară la studenţi, de la agricultori şi casnice la profesori universitari, s-a desfăşurat recitalul de poezie religioasă „Am fost prooroc, izvor de apă vie", din creaţia poetului Octavian Goga, înregistrat de către Societatea de Radiodifuziune — Postul Radio România Cultural.

Deschiderea acestei manifestări cultural-religioase a revenit gazdelor şi cuvântul de început a fost rostit de către părintele Nicolae Jianu, care a prezentat un scurt istoric al lăcaşului de închinare şi legătura familiei Goga cu biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Răşinari, evidenţiind rolul pe care l-a avut Biserica prin înaintaşii poetului la formarea sa ca liric şi publicist, pe care îl redăm în cele ce urmează:

Răşinariul este cunoscut ca o comună pur românească cu credincioşi ortodocşi, care îşi îndeplinesc îndatoririle religioase, rugându-se în cele trei biserici parohiale asemenea moşilor şi strămoşilor lor.

Cea mai veche biserică este cea cu hramul „Cuvioasa Paraschiva" sau „Biserica Veche" — zidită între anii 1725—1758, pe locul unei mai vechi biserici din lemn de la anul 1383, ctitorie a domnitorilor din Ţara Românească: Radu Vodă Negru şi Mircea Basarab.

Date privind datarea şi construcţia bisericii le găsim în inscripţia de la intrarea în locaşul de închinare, unde citim: „De la zidirea bisericii anii Domnului 1725 mai 29".

Despre existenţa unei biserici mai vechi în Răşinari ne vorbeşte şi numele unor preoţi din veacul al XV-lea: popa Iacob, popa Vasile Tomuţa, popa Petru, popa Iosif Pătruţ, popa Sain, popa Maniu, popa Bratu. Cel din urmă — popa Bratu — este unul din preoţii din veacul al XV-lea care a fost încredinţat cu misiuni speciale de către domnitorii munteni în relaţiile politice şi comerciale pe care le aveau cu oraşul Sibiu.

Biserica este construită în stil bizantin, cu altar semirond şi cu o naie centrală în formă de cruce, iar tinda deschisă prin trei arcade semironde deasupra căreia se înalţă turnul.

În interior şi exterior biserica a fost pictată în tehnica frescă de către pictori munteni şi răşinăreni între anii 1760—1795. În timp pictura interioară s a afumat şi pe unele porţiuni s-a deteriorat, ceea ce a necesitat executarea lucrărilor de curăţare, luminare, consolidare şi integrare a frescei. În exterior lucrările de restaurare a picturii murale sunt în curs de desfăşurare.

Biserica „Cuvioasa Paraschiva" din Răşinari a avut un rol important în istoria neamului şi a Bisericii ortodoxe din Transilvania.

Sub streaşina lăcaşului de închinare, răşinărenii au făcut legământ să lupte pe două fronturi: unul pentru apărarea credinţei strămoşeşti împotriva celor care le-au luat cu forţa biserica şi doreau să-i treacă la uniatism şi în al doilea rând cu burghezia Sibiului pentru apărarea moşiei şi a drepturilor străbune, lupte ce s-au încheiat cu biruinţa retrocedării bisericii acelora care au construit-o, ortodocşilor şi declararea comunei Răşinari, la anul 1786, drept „liberă regească" de către împăratul Iosif al II-lea.

În acele vremuri de asuprire politică şi religioasă, biserica „Cuvioasa Paraschiva", a servit episcopilor Dionisie Novacovici, Sofronie Chirilovici, Ghedeon Nichitici şi Gherasim Adamovici ca biserică episcopală şi Răşinariul ca reşedinţă a acestora. De aici, episcopii trimiteau pastorale şi circulare în eparhie şi în biserică, hirotoneau diaconi şi preoţi pentru parohiile din Ardeal.

Aşa, Răşinariul devine un centru al ortodoxismului transilvănean.

Tot sub streaşina bisericii noastre în secolul al XVIII-lea au deprins tainele picturii ucenicii vechilor zugravi de biserici şi iconari, „şcoliţi" prin mânăstirile din Ţara Românească. Întorşi pe locurile natale au creat o adevărată „şcoală" de zugravi bisericeşti, fiind cunoscute trei generaţii de pictori răşinăreni. Reprezentanţi ai curentului brâncovenesc, au pictat biserici în Răşinari, în Mărginimea Sibiului şi în judeţele Alba, Hunedoara, Mureş, Braşov şi Argeş.

Ca un far luminos care luminează în întuneric s-a dovedit a fi biserica „Cuvioasa Paraschiva" şi pentru generaţiile de răşinăreni care s-au format la umbra ei. Voi aminti: membrii familiei Barcianu, memorandistul Eugen Brote, naturalistul Ilarie Mitrea, filosoful de talie mondială Emil Cioran şi nu în ultimul rând pe „trubadurul suferinţelor şi a năzuinţelor româneşti de dincoace de Carpaţi", pe Octavian Goga.

Octavian Goga se trăgea din „dinastia" de preoţi şi protopopi Barcianu. Din şirul de părinţi, moşi şi strămoşi ai poetului mă voi opri asupra acelora care au avut un ecou adânc în sufletul poetului trezindu-i conştiinţa spre istoria şi cultura poporului român.

Sava Popovici Barcianu, zis „cel bătrân", care a trăit între anii 1735—1808, a fost un preot iluminist, vestit copist şi ilustrator de carte care ne-a lăsat peste 30 de cărţi în manuscris.

Strănepotul lui Sava Popovici Barcianu a fost protopopul Ioan Bratu, bunicul poetului. Cărturar şi mare patriot participă la Marea Adunare de la 1848. Face parte din escadronul de trei sute de călăreţi răşinăreni care iau parte la revoluţie, ca apoi să se refugieze la Râmnicu Vâlcea. După o pribegie de 3 ani se întoarce acasă şi devine un colaborator asiduu al mitropolitului Andrei Şaguna.

Pe înaintaşii săi poetul Octavian Goga îi va pomeni cu cucernică emoţie.

Pe Sava Popovici cel bătrân îl vedea prin manuscrisele sale păstrate în biblioteca familiei ca pe un luminător al poporului român.

De la protopopul Ioan Bratu păstra un caiet manuscris cu cântări religioase cu nuanţă oltenească. De aici izvora în poeziile sale ideea de unitate naţională a românilor de pe cele două versante ale Carpaţilor. Cu nostalgie îşi va aduce aminte de tatăl său, preotul Iosif şi de mama lui Aurelia care l-au crescut în miros de aghiasmă şi tămâie, strecurându-i în suflet în anii copilăriei dragostea de biserică şi de neam, dragostea de carte, de înaintaşii care au obosit pentru ridicarea poporului prin cultură. Şi Aurelia Goga a scris poezii pe care le-a publicat în revista Familia din Oradea Mare.

Şi fiul ei, Octavian, a scris. Moştenind arta condeiului de la mamă, de la înaintaşi şi înzestrat de la Dumnezeu cu har, Octavian Goga avea să ajungă, aşa după cum spunea Nicolae Iorga: „Poetul cel mai mare al Ardealului românesc şi unul din cei mai întâi poeţi ai neamului".

În continuare, cuvinte de apreciere asupra personalităţii lui O. Goga au fost rostite de către prof. univ. dr. Pamfil Matei, decanul Facultăţii de Litere şi Arte, după care a urmat recitalul de poezie din creaţia poetului susţinut de cunoscuţii actori Ilinca Tomoroveanu, Traian Stănescu şi Marius Bodochi. Pentru două ore, ca şi în anii copilăriei şi adolescenţei poetul avea să fie prezent în Biserica Veche prin cele 40 de poezii, recitate de strănepoţii săi, cu mare sensibilitate şi adâncă artă actoricească. Întors în biserica în care a fost botezat, în satul natal, unde moşii şi strămoşii săi au luptat pentru apărarea credinţei şi a fiinţei naţionale, O. Goga prin glasul actorilor şi trăirea sufletească a auditoriului, prin poeziile sale ne-a demonstrat încă o dată că a fost „un mare *poet-profet* şi era, prin structura aceasta, mesagerul şi prizonierul unei vremi istorice de mari tensiuni şi conflicte. El s-a dăruit întreg unei misiuni de care s-a pătruns cu o fervoare de-a dreptul mistică, poezia fiind pentru el o „chemare" la fel de sfântă ca şi altarul unde slujiseră, din tată-n fiu, înaintaşii lui". (Mircea Zaciu, O. Goga. Poezii, Sibiu 2004, p. 95).

Seara târzie de toamnă avea să se încheie prin înălţătoare cântări religioase închinate Tatălui Ceresc şi Maicii Domnului, în interpretarea Corului de cameră „Cedonia" al Casei de Cultură a Sindicatelor din Sibiu, dirijat de prof. Florin Soare.

Prin gând şi prin cuvânt, prin recitalul de poezie am adus omagiul iubirii şi al preţuirii noastre „poetului pătimirii" şi prin sfânta cântare a imnurilor de laudă am trăit bucuria curată în care ne-am întâlnit cu Dumnezeu şi cu sfinţii Săi în fosta „biserică episcopală" din „satul din margine de codru" — Răşinari.

Pr. NICOLAE JIANU

A doua Conferinţă preoţească semestrială

A doua conferinţă preoţească semestrială, din anul 2004, s-a desfăşurat la Protopopiatele din Arhiepiscopia Sibiului după cum urmează: Agnita — 5 octombrie, Sibiu — 12 octombrie, Mediaş — 13 octombrie, Făgăraş — 20 octombrie, Sălişte — 25 octombrie, Avrig — 27 octombrie, Braşov — 28 octombrie şi Rupea — 2 noiembrie.

Tema dezbătută a fost: „Cântarea omofonă — mijloc de întărire a unităţii de credinţă". S-a voit ca prin această temă să se răspundă hotărârii Sf. Sinod nr. 8400/13—14 febr. 1996, reînnoită în data de 15 iunie 2004 privind promovarea cântării omofone în parohiile Bisericii Ortodoxe Române.

Conferinţele au fost prezidate, cu binecuvântarea I.P.S. mitropolit Antonie, de către P.S. episcop vicar Visarion Răşinăreanu. Au participat, la fiecare protopopiat şi câte unul dintre consilierii eparhiali şi inspectorul eparhial.

Pe lângă preotul desemnat să susţină conferinţa, alţi doi preoţi au fost desemnaţi în calitate de coraportori.

Ideile principale pe care s-au axat expunerile, la toate protopopiatele au fost acestea:

1. Cântarea liturgică în istoria Bisericii, temeiuri biblice şi patristice pentru cântarea în comun a credincioşilor.
2. Cântarea omofonă în Biserica Ortodoxă Română.
3. Muzica bisericească tradiţională din Ardeal.
4. Mijloace şi modalităţi pentru dezvoltarea cântării bisericeşti în comun.
5. Cântarea liturgică omofonă, mijloc de întărire a credinţei străbune.

Au urmat discuţii şi s-au făcut exemplificări practice.

Preoţii care pentru motive întemeiate n-au putut participa la conferinţa de la Protopopiatul de care aparţin, au fost reprogramaţi să participe la conferinţa de la cel mai apropiat protopopiat.

O problemă adusă în discuţie a fost cea a cântăreţilor de la strană. S-a sesizat faptul că aceştia sunt tot mai puţini. Preoţilor le revine marea responsabilitate de a identifica şi stimula tineri cu calităţi vocale şi dragoste faţă de Biserică spre a-i sprijini în deprinderea cântării bisericeşti şi cunoaşterea tipicului.

În legătură cu această penurie ce se face resimţită, conducerea Arhiepiscopiei Sibiului a organizat, în luna septembrie a.c., un curs de atestare pentru cântăreţii bisericeşti, cu o durată de două săptămâni. Astfel de acţiuni se vor mai repeta.

S-a stăruit şi asupra recitativului liturgic, respectiv asupra corectitudinii şi calităţii părţii de cântare bisericească ce revine preotului. Şi aici s-au adus exemplificări.

În intervenţiile de la toate protopopiatele s-a apreciat utilitatea tematicii dezbătute.

Nu a fost ocolită nici problema răspândirii tot mai mult a unui gen de cântare străin de tradiţia ortodoxă. Este vorba de acele cântări ce se execută în timpul când se împărtăşesc preoţii şi care, în multe locuri, au eliminat total pricesnele tradiţionale. Între unele şi altele există o mare diferenţă calitativă, de conţinut. De aceea, s-a stăruit asupra reînvierii tradiţiei prin reintroducerea frumoaselor pricesne, care exprimă învăţătura noastră de credinţă şi îi ajută pe credincioşi în cunoaşterea acesteia.

Pr. Prof. D. ABRUDAN

Fapte şi orientări creştine

(Urmare din pag. a 4-a)

strai rupt, i-a trimis o plapomă de 36 de galbeni, rugându-l cu toată insistenţa să se acopere cu ea în amintirea celui care i-a dăruit-o. Primind-o şi acoperindu-se după multa lui rugare o singură noapte, aproape toată noaptea vorbea prin somn — spuneau slujitorii care l-au auzit cum se zbuciumă. Cuvintele pe care le spunea erau acestea: — „ce va zice lumea de smeritul Ioan (căci aşa-şi zicea totdeauna), că te acoperi cu un acoperământ de 36 de galbeni, iar săracii, fraţii lui Hristos, îngheaţă de frig? La câţi nu le clănţănesc dinţii de frig? Câţi nu dorm pe câte o jumătate de rogojină şi se acopăr cu cealaltă jumătate, neputându-şi întinde nici picioarele, ci dorm ghemuiţi şi tremurând? Câţi dintre oamenii de la munte nu se culcă fără lumină, căznindu-se din două părţi: de frig şi de nemâncare? Câţi n-ar dori să se sature măcar din cojile şi din păstăile goale căzute de la masa mea? Câţi n-ar dori măcar să-şi înmoaie o coajă de pâine în zeama pe care o aruncă bucătarii mei? Câţi n-ar pofti măcar să miroase vinul care se varsă prin pivniţa mea? Câţi străini nu sunt chiar acum în oraşul acesta, care n-au unde să-şi plece capul, ci stau întinşi pe jos prin pieţe, poate şi uzi de ploaie? Câţi nu sunt care nu gustă untdelemnul câte o lună sau chiar două? Câţi nu sunt care n-au decât o singură haină şi vara şi iarna şi aşa se nenorocesc îmbolnăvindu-se? Iar tu, care aştepţi să ai parte şi de fericirea veşnică, bei vinuri scumpe şi te ghiftuieşti de peşte, petreci în chioşcuri strălucitoare şi faci toate relele, acum te mai încălzeşti şi cu o plapumă de 36 de galbeni! Dacă într-adevăr aşa trăieşti şi aşa petreci în atâta îmbuibare, atunci nu mai aştepta să te bucuri de fericirile vieţii de dincolo, ci mai bine ascultă ce i s-a spus bogatului aceluia: „tu ai luat cele bune în viaţa aceasta, iar cei săraci cele rele. Aceia se mângâie acum, iar tu te chinuieşti". Binecuvântat e Domnul, dar smeritul Ioan nu se va mai acoperi a doua noapte cu acoperământul acesta, căci mai drept este şi mai plăcut Domnului să se acopere din preţul ei 144 de fraţi şi stăpâni ai tăi, decât tu nenorocitule! Căci se vindeau 4 straie pe un galben. Şi de aceea a doua zi a şi trimis s-o vândă şi să cumpere pe ea haine săracilor. Când era să se facă târgul, tocmai trecea pe acolo bogătaşul care i-o dăruise, de aceea s-a hotărât s-o cumpere şi să i-o ducă din nou Sfântului. Acesta din nou o trimise la vânzare, dar omul iarăşi o cumpără şi o aduse Sfântului, cerându-i să se acopere cu ea. Când a văzut că bogătaşul a făcut acelaşi lucru şi a treia oară, Sfântul i-a zis zâmbind: „Să vedem care se va supăra mai iute: eu vânzând-o sau tu cumpărând-o? Căci omul era peste măsură de bogat şi primea cu plăcere să dăruiască orice i s-ar fi cerut, parcă ar fi cules de pe el, zicând că pentru a da săracilor, pot fi despuiaţi de bunăvoie bogaţii . . .".

* * *

Şi astfel, orice creştin poate scoate şi din aceste întâmplări măcar trei învăţăminte şi anume:

1) să nu ţinem mânie, ci să căutăm să ne împăcăm cât mai repede;

2) adevărata înrudire dintre oameni nu-i cea de sânge, ci cea bazată pe virtute şi

3) binefacerea mântuieşte şi pe cel nevoiaş, dar mai ales înalţă sufleteşte pe cel care dăruieşte.

Şi ce bine ar fi dacă am pune la inimă astfel de orientări şi fapte!

Sesiuni comemorative

(Urmare din pag. a 2-a)

pomenire, care a fost susţinut muzical de un cor al studenţilor teologi. Sesiunea comemorativă s-a desfăşurat în Aula Facultăţii de Teologie cu contribuţia prestigioasă a prof. univ. Mircea Păcurariu *(Nicolae Cristea şi generaţia sa)*, a conf. univ. Anca Sîrghie *(Nicolae Cristea - publicistul)*, a conf. univ. Mihai Racoviţan *(Importanţa mişcării memorandiste)* şi a cercetătoarei Ana Grama *(Prin familia lui Nicolae Cristea)*. Ultimul moment al manifestării l-a constituit lansarea cărţii *Memorandistul Nicolae Cristea şi epoca sa. Culegere de studii*, semnată de Anca Sîrghie şi prezentată de prof. univ. Dumitru Abrudan, consilier cultural la Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Sibiu.

La solicitarea unor cadre didactice universitare, comemorarea s-a reluat în 16 nov. a.c., şi la Facultatea de Jurnalistică, în prezenţa a peste 100 de studenţi, profesori şi invitaţi, într-o atmosferă de adâncă trăire patriotică, încălzită şi datorită recitalului de poezie rostit de actorul Paul Mocanu şi de intervenţia prof. Vasile Rusu, care a recomandat cărţile d-nei Anca Sîrghie, ca parte esenţială a exegezei autorului.

În seara aceleiaşi zile în localitatea de obârşie a celui comemorat, Ocna Sibiului, la sediul Primăriei s-au reunit cei mai vrednici reprezentanţi ai intelectualităţii oraşului, care împreună cu urmaşii lui Nicolae Cristea au evocat momente semnificative din existenţa celei mai prestigioase personalităţi născute pe acele meleaguri. S-a făcut propunerea ca liceului din Ocna Sibiului să i se dea numele lui Nicolae Cristea, iar în zona centrală a oraşului să se ridice un bust comemorativ. La Sibiu ar trebui desemnată o stradă care să poarte numele memorandistului, întrucât generaţiile viitoare trebuie să aibă în Nicolae Cristea un model demn de urmat.

Lucrările Comisiei Mondiale de Misiune şi Evanghelizare (CWME) a Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB)

Seminario Evangelico de Teologia, Matanzas, Cuba
30 septembrie — 7 octombrie 2004[1]

Obiectivul general al Comisiei este acela de a activa împreună cu bisericile, partenerii ecumenici şi agenţiile misionare în vederea unei mai profunde înţelegeri a misiunii lui Dumnezeu — *missio Dei*, în lumea de astăzi, şi a unui angajament mai ferm pentru a participa împreună la această misiune.

Programul Comisiei cuprinde cinci domenii de activitate principale: Conferinţa Mondială de Misiune şi Evanghelizare; studierea misiunii; evanghelizarea; misiunea în solidaritate cu săracii (Urban Rural Mission — URM); sănătate şi tămăduire.

1. O mare parte din timpul de lucru al Comisiei a fost dedicat pregătirii Conferinţei Mondiale de Misiune şi Evanghelizare care se va desfăşura pentru prima dată într-o ţară ortodoxă — Atena, Grecia, 9—16 mai 2005. Tema va fi: *„Called in Christ to be reconciling and healing communities"* (am putea traduce: *„Chemaţi în Iisus Hristos să fim comunităţi în care să existe reconciliere şi tămăduire"*), şi va avea ca *moto* invocaţia: *„Come, Holy Spirit — heal and reconcile" („Vino, Duhule Sfinte — tămăduieşte şi reconciliază")*. Rezultatele Conferinţei vor fi parte a pregătirilor pentru a IX-a Adunare Generală a CEB (Porto Alegre, Brazilia, februarie 2006). Conferinţa are următoarea *webpage: www.mission2005.org*

2. Studierea misiunii este o preocupare constantă a Comisiei şi a staff-ului specializat din Geneva.

a) La prima întrunire a actualei Comisii (Morges, Elveţia, aprilie 2000) s-a adoptat documentul intitulat: *„Mission and Evangelism in Unity Today"* („Misiune şi evanghelizare în unitate astăzi"), şi a fost propus pentru studiere şi reflecţie tuturor bisericilor. Documentul subliniază faptul că termenii: „misiune" şi „evanghelizare", fiind în strânsă relaţie, sunt percepuţi şi folosiţi fie în mod diferit, fie sunt consideraţi identici. Cuvântul „misiune" implică o înţelegere holistică (în lb. greacă holon = întreg): *proclamarea* şi *împărtăşirea* Evangheliei prin cuvânt — *kerygma*, fapte *diakonia*, rugăciune şi cult — *leiturgia* şi prin mărturia de zi cu zi a vieţii creştine — *martyria; învăţarea* credincioşilor în vederea zidirii şi întăririi legăturii lor cu Dumnezeu şi între ei; şi *tămăduirea* lor pentru a deveni integri din punct de vedere trupesc şi sufletesc, şi reconciliaţi în vederea comuniunii — *koinonia* cu Dumnezeu, comuniunii între ei, şi comuniunii cu întreaga creaţie.

Noţiunea „evanghelizare", deşi nu exclude diferitele dimensiuni ale misiunii, concentrează atenţia asupra rostirii explicite şi intenţionate a Evangheliei, incluzând invitaţia la convertire personală la o nouă viaţă, la „viaţa în Hristos" şi la condiţia de ucenic. Misiunea şi evanghelizarea sunt atât imperativ cât şi vocaţie. Misiunea este o problemă centrală pentru credinţa şi teologia creştină. Nu este o opţiune, ci mai degrabă un imperativ existenţial şi o vocaţie. Misiunea este parte constitutivă şi condiţionează însăşi existenţa Bisericii şi a tuturor creştinilor. Dumnezeu Se revelează, prin Sf. Scriptură şi prin Tradiţie, ca fiind într-o continuă dinamică misionară: Se manifestă mereu ca Domn al istoriei, conducând poporul Său spre plenitudinea vieţii prin mijlocirea legămintelor, a Legii, a profeţilor care erau exponenţii voinţei lui Dumnezeu şi interpretau semnele timpului; este Cel Care ne iubeşte atât de mult încât vine în lume, „întru ale Sale" (In. 1, 11) prin întruparea Logos-ului, şi Care, prin puterea Duhului Sfânt, manifestă dragoste faţă de omenire, menţine întreaga creaţie în existenţă şi o conduce spre transfigurare. Misiunea lui Dumnezeu — *missio Dei* nu are limite sau bariere; se adresează întregului neam omenesc (deoarece toţi oamenii au fost recapitulaţi în Hristos), şi creaţiei ca întreg (şi aceasta restaurată de Hristos) de-a lungul istoriei. Parabola Samarineanului milostiv şi convorbirea Mântuitorului cu femeia siro-feniciană sunt indicii clare în acest sens.

O înţelegere trinitară a *missio Dei* este prin urmare foarte importantă. Pe de o parte, aceasta promovează o înţelegere *inclusivă* a prezenţei şi lucrării lui Dumnezeu în întreaga creaţie şi între toţi oamenii, prin urmare semne ale acestei prezenţe şi lucrări, chiar şi în legătură cu cele mai neaşteptate persoane şi locuri, pot şi trebuie să fie identificate, afirmate şi luate în considerare. Pe de altă parte, prin afirmarea clară a faptului că Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt sunt prezenţi şi lucrează împreună în orice circumstanţă, se evită orice separaţie în iconomia dumnezeiască.

Missio Dei este sursa şi temeiul misiunii Bisericii, trupul lui Hristos. Prin Hristos, în Duhul Sfânt, Tatăl Se sălăşluieşte în Biserică, conferind putere şi har membrilor ei. Astfel misiunea devine pentru creştini o obligaţie interioară urgentă, chiar un test şi un criteriu pentru evaluarea vieţii autentice în Hristos, având-şi rădăcinile în negrăita iubire a lui Hristos, care invită pe toţi la abundenţa de viaţă pe care El a adus-o lumii (In. 10, 10). Participarea la misiunea Sfintei Treimi este co-naturală Bisericii şi, prin urmare, tuturor creştinilor, şi nu doar unor persoane particulare sau unor grupuri specializate. Duhul Sfânt îi transformă pe creştini în mărturisitori vii şi plini de curaj (cf. F. Ap. 1, 8). *„Nu putem să nu vorbim despre ceea ce am văzut şi am auzit"* (F.Ap. 4, 20; cf. I In 1, 1 sq.). Acesta a fost răspunsul Sf. Apostoli Petru şi Ioan când li s-a poruncit să păstreze tăcerea despre Iisus; sau potrivit cuvintelor Sf. Ap. Pavel: *„Căci dacă vestesc Evanghelia, nu-mi este spre laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie dacă nu voi binevestil"* (I Cor. 9, 16).

Documentul se referă pe larg şi la contextul misionar de astăzi analizând fenomenul globalizării corelativ dezvoltării economice şi schimbării mijloacelor de comunicare. Există tendinţa de a se impune o mono-cultură şi un nou set de valori majorităţii societăţilor umane, producându-se schimbări iremediabile ale vieţii tradiţionale. Biserica va trebui să reafirme cu curaj şi perseverenţă valoarea unică şi eternă a oricărei persoane umane. Creştinii nu pot duce o viaţă dihotomică: viaţa religioasă şi cea seculară constituie o singură realitate. Viaţa însăşi trebuie să fie o continuă *„liturghie după liturghie"* — după fericita formulare consacrată de regretatul *Părinte Profesor Ion Bria* —, o comuniune de iubire cu Dumnezeu, cu semenii şi cu întreaga creaţie. De aceea toate realităţile cu care se confruntă omul trebuie să fie subiect de reflecţie teologică. Credinţa trebuie să atingă toate domeniile vieţii — inclusiv justiţia socială şi economică, politica, etica, genetica şi mediul înconjurător — şi să facă posibilă oferirea unor răspunsuri şi îndrumări profetice.

Un al doilea document, având ca temă misiunea şi reconcilierea a fost propus bisericilor de Comisia de misiune pentru studiu şi reacţii şi va fi folosit într-o plenară şi în grupe de lucru la Conferinţa de misiune din Atena (mai 2005). Forma finală a documentului, care va fi prezentată participanţilor la Conferinţă, va rezulta în urma unei consultaţii ce va avea loc la Geneva în ianuarie 2005, când se vor analiza şi încorpora în textul iniţial toate comentariile şi reacţiile pertinente care se vor fi primit până atunci.

Tema este abordată din mai multe perspective: teologică, biblică şi liturgică, după care se precizează faptul că reconcilierea şi tămăduirea reprezintă un scop şi un proces, o dinamică, şi se specifică cele patru elemente care necesită o atenţie specială: adevărul, amintirea trecutului, dreptatea şi iertarea. Un factor esenţial în procesul reconcilierii este *restituirea*. Se au în vedere reparaţii şi compensaţii reale, nu doar simbolice, pe care sunt datoare să le onoreze cei care au acţionat nedrept în trecut, societăţile actuale fiind obligate să-şi asume acele greşeli. Este vorba în primul rând de ce s-a întâmplat în colonii, şi de perpetuarea unor atitudini inacceptabile răspândite prin neo-liberalismul din era globalizării.

b) *International Review of Mission*. Revista internaţională de misiune, apare de patru ori pe an. Primele două apariţii ale anului 2003 au fost dedicate temei: „Misiunea în contextul secularizării şi postmodernităţii", cea de a treia altor aspecte esenţiale ale misiunii, iar ultima cuprinde documentele consultaţiei prin care s-a aniversat o jumătate de secol de la Conferinţa de Misiune desfăşurată în Willingen.

Prima ediţie a acestui an are ca temă schimbările esenţiale ale „centrului de gravitaţie" al creştinătăţii. Se ştie că astăzi doar 1/3 din populaţia globului de aproximativ 6 miliarde de locuitori este creştină. Dacă primele comunităţi creştine au aparţinut Sudului, s-a ajuns ca în jurul anului 1500, 92% dintre creştini locuiau în Nord. Se estimează că până în anul 2 100 mai mult de 3/4 dintre creştini vor fi în Sud. De exemplu, dacă în anul 1900 în Africa existau doar aproximativ 10 milioane de creştini, în anul 2000 erau 360 de milioane, iar în 2025 se estimează un număr de peste 600 de milioane. Aceste schimbări vor avea consecinţe teologice şi misiologice. Cui va aparţine teologia (teologhisirea) şi cine va face misiune? Ce implicaţii va avea proximitatea creştinilor cu musulmanii în Nigeria, Sudan, Indonezia şi Filipine, sau cea cu hinduşii în India, cu budiştii în Asia de sud-est? A nu se uita faptul că la peste 4000 de culturi, din cele 13000 existente nu a ajuns mesajul Evangheliei. Potrivit experienţei acumulate, mulţi dintre cei care au aparţinut marilor religii ale lumii, odată încreştinaţi, nu renunţă la tot trecutul lor religios.

Recenta apariţie a revistei are ca temă tămăduirea privită din mai multe perspective şi în diferite contexte. Deosebit de importantă este şi publicarea documentului intitulat: *„A Church of all and for all: an interim statement" — „O Biserică a tuturor şi pentru*

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. NICOLAE MOŞOIU

1. Articolul se doreşte a fi şi un modest omagiu adus atât de regretatului Părinte Profesor Ion Bria la 75 de ani de la naşterea sa.

(Urmare din pag. a 2-a)

Publicistul Nicolae Cristea

că Şaguna, el singur, în afară, însemna mai mult decât restul de 280 000 români împreună. Om cult în puterea cuvântului, om plin de abnegaţie, om cu vederi întinse, care totdeauna ştia de ce e vorba, ce este şi ce nu este în anumite împrejurări cu putinţă, el era o garanţie pentru aceia cari prin mijlocirea lui se puneau în înţelegere cu poporul român. Curtea din Viena îşi zicea: „Es ist ein Mann, mit dem man sich verstandigen Kann und der im Notfall über die Rumanen im sinne einder bestimmten Vereinbarung verfugen Kann".[1] Unde e astăzi omul care ar putea să dea cuiva această garanţie? (I. Slavici, Scrisoarea din 13-22 martie 1881).

Prezenţa *„Telegrafului Român"*, ca gazetă cu spectru larg, adică politic, industrial, comercial şi literar, era simţită ca necesară. Cei care au schimbat denumirea de *„Telegraful popular"*, cum fusese propunerea iniţială, erau Andrei Şaguna şi Aaron Florian, redactorul, care a formulat şi programul noii apariţii publicistice în termeni generici. Idealul unionist rămâne o constantă a lucrării publicistice româneşti în a doua jumătate a secolului. După plecarea lui Aaron Florian la Viena, postul de redactor va fi preluat pe rând de Pavel Vasici, Ioan Bădilă, Visarion Roman, Ioan Raţiu, Zaharia Boiu şi Nicolae Cristea, proaspăt întors de la studii din Germania. Era în septembrie 1865. El a rentabilizat economic gazeta. Dacă nu a fixat, el a lărgit cadrele unui schimb de valori cu românii de peste Carpaţi, publicând materiale trimise de scriitorii de acolo. Relaţia lui N. Cristea cu Slavici a avut faţete multiple, aşa cum dovedeşte corespondenţa lor. Colaborarea dintre cei doi publicişti se va concretiza în acel răstimp şi prin apariţia în paginile *„Telegrafului Român"* a unor studii politice ale lui Ioan Slavici.

Referindu-se la această perioadă din biografia lui Ion Slavici, istoricul literar G. Călinescu ţinea să complinească datele stricte cu precizarea orientării scriitorului, devenit înflăcărat junimist, când nota: „Atunci Slavici luă redacţia zarului *„Timpul"*, apărut la 15 martie 1876, şi neglijat de Grandea. În aceşti ani trăia tot prin preajma lui Maiorescu şi în mediul lui germanic, luând parte la reuniuni şi la plimbările în împrejurimile oraşului".

Se finaliza, astfel, în presa epocii o mai îndelungată preocupare, familiară şi lui A. D. Xenopol. Acesta, aflat la Berlin, îi scria lui I. Negruzzi, vrednicul secretar „perpetuu" al *Junimii*, redactorul celebrei reviste *„Convorbiri literare"*: „Mi se pare că Slavici e acel ce ţi-a promis articole asupra ungurilor". Cu viu interes revenea acelaşi istoric A. D. Xenopol, la 14 iunie 1871, aşteptând să descopere tratată tema anunţată în *„Convorbiri literare"*, drept pentru care el se arată nerăbdător, scriindu-i inimosului secretar al revistei ieşene: „Nu-mi spui nimic de articolul lui Slavici asupra ungurilor". Proiectul pe care autorul îl anunţase epistolar lui Iacob Negruzzi părea ambiţios („Afară de cele două părţi cari le-aţi primit de la fratele Eminescu, mai sunt patru: *Individualitatea maghiară, Guvernul maghiar* şi *Noi şi maghiarii*. Din acestea, partea din urmă nu e gata". El era totodată dificil de înfăptuit, nu numai din cauza unei documentări lacunare, ci şi din lipsa răgazului necesar cizelării stilistice şi structurării optime a materialului folosit. De aceea, în primăvara anului următor, Ioan Slavici făcea dovada unei admirabile tenacităţi umbrite, însă, de o dezamăgire ce nu mai putea fi ascunsă, când preciza: „Studiile asupra maghiarilor le voi trimite ... Nu-mi plac, însă. Le scriu acum a treia oară". Preocuparea aceasta fusese cu certitudine încurajată de Mihai Eminescu, de la a cărui propunere, de altfel şi pornise. Contribuţia studentului poet nu se rezumase doar la un îndemn verbal, ci Mihai Eminescu intervenise modelator, cu o autoritate pe care Ioan Slavici, proaspătul prieten transilvănean, nu ezită să i-o recunoască atunci când, după amânări nedorite, scria ezitant lui Iacob Negruzzi: „Dacă totuşi se va publica studiul despre maghiari, vă rog, nu ştergeţi, nu coregeţi — ci chiar şi adăugaţi. Nu pentru mine, ci pentru *„Convorbiri"*. Una mă linişteşte: studiul a trecut prin mânele destilatoare a(le) lui Eminescu. Aş merita, însă, ca să fiu aspru pedepsit pentru cutezarea mea: mi-am promis-o însă, cum că nu voi mai lucra nimica nainte de a avea timp".

O concluzie imediată este aceea că problema românilor transilvăneni începe să intereseze pe confraţii lor de peste Carpaţi.

Pentru că literatura necesita un spaţiu mai larg, pornind din 1 ianuarie 1876 Cristea publică suplimentul hebdomadar *„Foişoara Telegrafului Român"*, care însă nu apare mult timp, ci numai până în debutul anului 1878. Adevărul că „Foişoara" era cercetată cu interes peste munţi îl dovedeşte şi comentariul din *„Convorbiri literare"* al lui Eminescu: *„ea e menită a pune în mâna învăţătorului sătesc şi a preotului o lectură, scrisă românește de-a dreptul, lesne de înţeles şi folositoare. Totodată găsim în face dări de seamă asupra cărţilor străine, care ating întrucâtva şi pe români, disbateri asupra limbei ş.a. destul numai că partea de căpetenie o formează studii de o netăgăduită utilitate. Ortografia e fonetică, cu concesii etimologice, pe care le-am făcut şi noi"*.[2] După cum observa judicios Eminescu, ortografia ciparianâ etimologizantă era înlocuită treptat în publicaţia lui Cristea cu cea fonetică, promovată şi de către *Junimea*. La Blaj - *„Luminătarul poporului"* era prima publicaţie românească, cu litere latine. Acest deziderat împărtăşit probabil şi de redactorul sibian nu este singurul care îl va îndreptăţi pe M. Păcurariu să constate că în prima publicaţie românească de la Sibiu se înfăptuise o „adevărată revoluţie culturală." Tot la *„Telegraful Român"* şi în suplimentul său literar se promova limba vorbită de popor, folclorul, se încuraja unificarea ortografiei fonetice şi se propunea ideea publicării unui dicţionar etimologic. Interesau problemele de limbă literară şi se publicau traduceri din operele unor scriitori prestigioşi ai creaţiei universale: Cehov, Dostoievski, Al. Dumas, Lamartine, Maupassant, G. Sand, M. Twain, Gorki etc. Aici semnau în mod aşteptat iluştri transilvăneni ca A. Mureşanu, I. Vulcan, I. Slavici, G. Coşbuc, I. Chendi, Şt. O. Iosif, O. Goga şi clerici docţi, care orientează interesul spre *Actele Sinodului Arhidiecezei greco-răsăritene din Ardeal* pe anii 1870-73, spre *Protocolul Congresului Naţional bisericesc român de religie greco-răsăriteană*, de la Sibiu din 1870, după ce un an mai înainte se publicase Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria şi Transilvania. Nicolae Popea scria în 1870 despre *Vechea Mitropolie Ortodoxă Românească a Transilvaniei. Suprimarea şi restaurarea ei.* În foaia sibiană apăreau şi scrieri ale clasicilor literaturii române ca Alecsandri, Eminescu, Creangă, Delavrancea. În perioada lui Cristea privită mai strict, T. Maiorescu publicase în mai multe numere din 1867 *Despre poezia română*, reprodusă după *„Convorbiri literare"*. Tot în acel an, un text care anterior fusese publicat în *„Convorbiri literare"*, cu reflecţiunile lui B.P. Haşdeu pe marginea dramei istorice *Răzvan Vodă*, după recenzia făcută de Petre Carp, apăreau şi în paginile *„Telegrafului Român"*. Mai târziu, în 1879, este semnalată comedia *Trei crai de la răsărit* a aceluiaşi autor. Cristea era atent la marile evenimente literare ale românilor. Se comentează succesul lui Vasile Alecsandri, care la Montpellier primise în 1878 un premiu pentru poezia *Cântecul gintei latine*. Sibienii îi vor formula lui Alecsandri chiar şi o telegramă de felicitare. Se urmăresc ecourile în Franţa la acest succes românesc, iar iniţiativa unui profesor de ebraică din Bacău de a traduce *Cântecul gintei latine* şi *Peneş Curcanul* nu este nici ea trecută cu vederea, mai ales că însuşi autorul a formulat mulţumiri, repoduse aici după „Timpul".

Perioada celor 18 ani este cea mai interesantă evenimenţial şi calitativ, căci acum se comentează congresul studenţilor de la Putna, Războiul de Independenţă, schimbările din viaţa politică a regatului român sub Carol. Se întăreşte unitatea culturală a românilor din cele 3 principate şi de pretutindeni. Vremea de glorie a *„Telegrafului Român"* se încheie odată cu demiterea lui Cristea. Orientarea publicaţiei va focaliza spre religie, direcţie oficializată după 1918, când ea devine „o foaie bisericească".

În cadrul presei sibiene aceasta era singura publicaţie care, pe lângă preocupările de politică, industrie şi comerţ, şi-a deschis paginile şi spre literatură. Sunt semnalate noile apariţii editoriale, cărora li se fac recenzii. Se dau amănunte despre viaţa scriitorilor români — (din biografia lui Bolintineanu, ca reproducere după *„Familia"* sau o biografie a lui Anton Pann) şi a celor străini (aniversarea în 1881 a lui Victor Hugo la 80 de ani). Desigur că şi înainte de numirea lui Cristea ca redactor şef, erau publicaţi aici Alecsandri ca autor al versurilor din *Adio Moldova!*, ca apoi să semneze *Altarul mânăstirii Putna, Sergentul, Rodica*. Apar Asachi, Anton Pann, Bolintineanu, prezent cu *O fată tânără pe patul morţii*, text român şi german. În perioada sa va debuta tocmai în *„Telegraful Român"* Al. Macedonski, poetul care trimite de la Viena un text publicat în nr. 94 din 26 noiembrie/8 decembrie 1870 sub titlul *Dorinţa Poetului*, colaborarea având să se reia mai târziu.

Unul dintre colaboratorii cei mai importanţi de peste Carpaţi este şi scriitorul Ioan Slavici, a cărui semnătură începe să apară aici în 1873. Aici vede lumina tiparului nuvela sa *Gura satului* cu începere de la nr. 63 din iunie 1879. Nu mult înainte, respectiv în nr. 59 din 1878 apăruse *Pseudokinegetikos*, eseul lui Al. Odobescu, comentat.

Se oglindeşte în gazeta sibiană perioada de trecere de la literatura modernă la cea clasică, fără ca ea să fie o publicaţie pur literară.

Paginile gazetei sibiene sunt deschise polemicii pe teme politice actuale, aici Cristea argumentând poziţia sa activistă şi combătând pasivismul, sens în care multe editoriale ne pot edifica, chiar dacă nu sunt semnate. Consecvenţa cu care şi-a apărat convingerile îl antrenează într-o răsunătoare polemică cu G. Bariţiu, la ale cărui apostrofe violente verbal, Cristea răspundea cu înţeleaptă cumpătare.

Dacă activitatea sa la *„Telegraful Român"* i-a asigurat şansa de a fi actant principal, ctitorirea „Tribunei" l-a pus pe acelaşi publicist într-o altă ipostază, cea de diriguitor din umbră, dacă nu în taină, al tinerilor ziarişti.

Deşi rămâne încă puţin cunoscut, Nicolae Cristea îndreptăţeşte în bună parte preţuirea lui Vasile Netea, care-l aprecia drept „cea mai înaltă figură de gazetar ardelean din secolul al XIX-lea, adevărată pildă de onestitate, de abnegaţie şi eroism profesional".

1 E un bărbat cu care se poate ajunge la înţelegere şi care la nevoie poate dispune de români în sensul unei anumite învoieli.

2 Convorbiri literare, nr. 5/1 aug. 1877, p. 99.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Luni, 1 NOIEMBRIE 2004 — I.P.S. Sa** s-a deplasat la Bucureşti pentru a participa la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— În aceeaşi zi s-a întâlnit cu P.S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului.
— A primit pe Ec. Gheorghe Bistriceanu, contabil şef la Arhiepiscopia Tomisului.
— A primit pe Maica Benedicta Chirobocea, stareţa Sf. Mânăstiri Christiana — Bucureşti.

● **Marţi, 2 NOIEMBRIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
— A primit pe Dr. Andreescu din Bucureşti.
— S-a întâlnit cu P.S. Casian Crăciun, episcopul Galaţilor.
— A prezidat lucrările Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, întrunit în şedinţă extraordinară.
— A primit pe scriitorul Boris Buzilă din Bucureşti.

● **Miercuri, 3 NOIEMBRIE 2004** — A participat la lucrările Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

● **Joi, 4 NOIEMBRIE 2004** — S-a reîntors la Sibiu.

● **Vineri, 5 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Pr. Nicolae Coman din Braşov, preşedintele Consistoriului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Marţi, 9 NOIEMBRIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Ciocan, Protopopul Făgăraşului.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Munteanu de la Parohia Fofeldea, Protopopiatul Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Dr. Stelian Manolache de la Parohia „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" din Braşov.
— A primit pe P.C. Pr. Mărgineanu Nicolae şi pe fiul acestuia, Mărgineanu Marcel de la Parohia Zărneşti, — Protopopiatul Braşov.

● **Miercuri, 10 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P. Cuv. arhim. Ilarion Urs, stareţul Sf. Mânăstiri „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus.

● **Joi, 11 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Oancea Ezechil, consilierul economic al Arhiepiscopiei Sibiului.
— A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Prodea Vasile de la parohia Sf. Nicolae — Şchei Braşov şi pe fiul acestuia, P.C. Pr. Prodea V. Vasile Filip de la Parohia Zărneşti-Braşov.

● **Vineri, 12 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe d-na Dr. Wang Xiaoguang însoţită de domnii Maxiwojing, Renoaug de la Ambasada Chineză — Bucureşti.

● **Duminică, 14 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Dl. Sorin Dumitrescu — directorul Editurii Anastasia — Bucureşti.
— A primit pe dl. Dr. Ionel Droc din Bucureşti aflat în vizită la Sibiu.

Pr. VALENTIN SICOE
Secretar eparhial

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfinţitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂŞINĂREANU, a săvârşit următoarele:

● **2—3 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la lucrările Sf. Sinod la Bucureşti.

● **5 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit slujba de binecuvântare a noului sediu al Poliţiei din oraşul Avrig.

● **6 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană şi slujba pomenirii morţilor.

● **7 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul de arhierei care sub protia I.P.S. Nifon, arhiepiscopul Târgovişte, a săvârşit slujba de resfinţire a mânăstirii Nucet, jud. Dâmboviţa şi Sf. Liturghie arhierească.

● **8 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Arhangheli" din Sibiu - Ştrand (pr. paroh Nicolae Creţu) rostind cuvânt de învăţătură.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Sf. Arhangheli în Catedrală.

● **9 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat, împreună cu membrii Permanenţei, la un dejun oficial oferit de către rectorul Academiei Forţelor Terestre din Sibiu, G-ral Dr. Nicolae Uscoi.

● **11 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Mc. Mina" din Braşov (pr. paroh Alin Albu), rostind cuvânt de învăţătură.
— A săvârşit apoi slujba punerii pietrei de temelie la noua biserică cu hramul „Sf. Mc. Gheorghe" din parohia „Buna-Vestire" II, Braşov (pr. paroh Mihai Manolache sen.).
— A vizitat şantierul bisericii „Învierea Domnului" din Braşovul-Vechi II, aflată în şantier de construcţie (pr. paroh Ioan Dinu).

● **13 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.

● **14 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit Sfânta Liturghie în sobor de arhierei în Catedrala Episcopală din Râmnicu-Vâlcea cu prilejul împlinirii a 90 de ani a P.S. Gherasim Cristea, episcopul Râmnicului, prezentând mesajul **I.P.S. Mitropolit Antonie**.

● **15 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârşit la Braşov, slujba de pomenire a eroilor anticomunişti din noiembrie 1987 care s-au ridicat împotriva dictaturii totalitare.

● **17 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Lucrările Seminarului interconfesional cu tema „Bisericile / confesiunile şi Europa Unită", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu, prezentând comunicarea „Biserica spre o Europă Unită".

● **18 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la festivitatea de semnare a acordului dintre Primăria Sibiu şi Ministerul de Externe al României privind declararea Sibiului capitală culturală a Europei în 2007.
— S-a întâlnit cu dl. Mircea Geoană, ministru de Externe.

● **19 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus.
— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.

Arhid. VASILE AVRAM

Membrii Sinodului Bisericii Ortodoxe a Serbiei fac apel la Naţiunile Unite pentru sprijin în legătură cu problemele din regiunea Kosovo

Biserica Ortodoxă a Serbiei a făcut recent apel la comunitatea internaţională pentru a sprijini revenirea persoanelor izgonite din Kosovo, în împrejurările conflictului din 1999 şi de a acorda ajutor de urgenţă pentru restaurarea bisericilor distruse în timpul luptelor.

„Biserica aşteaptă şi speră că Naţiunile Unite şi Uniunea Europeană vor face dovada responsabilităţii lor istorice şi îşi vor asuma angajamentele de a asigura restaurarea şi protejarea moştenirii spirituale şi culturale a regiunilor Kosovo şi Metohija" au afirmat episcopii sârbi într-un mesaj transmis recent celor două organisme europene.

Precum se ştie, oficial Kosovo este o provincie a Serbiei şi Muntenegrului, dar se află sub supravegherea unei misiuni a Naţiunilor Unite şi a Forţelor NATO de menţinere a păcii. Aceste forţe sunt aspru criticate de către sârbi pentru intervenţia ineficientă din martie, anul acesta, când populaţia albaneză majoritară a declanşat o acţiune împotriva minorităţii sârbe. Incidentul a lăsat în urmă 19 morţi, sute de locuinţe incendiate şi jefuite, iar peste 4000 de sârbi au fost nevoiţi să părăsească provincia.

Episcopii ortodocşi consideră că un plan al guvernului sârb, care să permită descentralizarea şi auto-guvernarea de către diferitele comunităţi din provincie ar fi „unica posibilitate realistă de păstrare a multietnicităţii din regiunea Kosovo şi de protejare a drepturilor omului".

(Informaţie preluată din „Ecumenical News International" — Bulletin ENI, nr. 18/22 sept. 2004, p. 8).

Lucrările Comisiei Mondiale

(Urmare din pag. a 7-a)

toţi: o declaraţie provizorie" (pp. 505—525). Documentul a fost prezentat Comitetului central al CEB în luna august 2003, care, la rândul său, l-a recomandat bisericilor pentru studiu, feedback şi decizii. Este pentru prima dată când CEB acordă o atenţie deosebită persoanelor cu disabilităţi, după ce la a VIII-a adunare generală a CEB (decembrie 1998) se crea EDAN (Ecumenical Disabilities Advocates Network). Conţinutul este foarte impresionant deoarece a fost redactat de *EDAN* în colaborare cu Comisia *Faith and Order* (în limba română *Credinţă şi Constituţie* după traducerea franceză: *Fois et Constitution)*. Textul a fost tradus în limba română şi va apărea în Anuarul Facultăţii noastre din Sibiu (2002/2003).

c) Diverse alte acţiuni, conferinţe, consultaţii, programe, toate menite să ducă la o mai bună înţelegere a contextului misionar actual: de ex. înţelegerea creştină a pluralismului religios, a slujirii în context multicultural *(International Network Forum on Multicultural Ministry — INFORM)* ş.a.

3. Evanghelizarea are ca obiectiv general sprijinirea bisericilor şi organismelor misionare pentru înfăptuirea obiectivelor şi stimularea lor pentru a găsi cele mai relevante metode, programe şi reflecţii teologice în vederea obţinerii perspectivei holiste.

a) *Ecumenical Letter on Evanghelism.* Această publicaţie apare de două ori pe an, fiind tipărită în patru limbi de circulaţie (engleză, franceză, germană şi spaniolă). Prima apariţie a anului 2003 are ca temă evanghelizarea în China. Sunt deja 160 de milioane de creştini, şi condiţiile sunt propice, fiind posibilă tipărirea Bibliei la Beijing şi în alte centre. Prin numărul lor (aprox. 1 miliard şi 3 sute de milioane), chinezii reprezintă mai mult de jumătate din numărul total al creştinilor (aprox. 2 miliarde). Dar asemenea altor zone ale globului prezenţa ortodoxă este slabă. Să nu uităm că o biserică se revigorează cel mai sigur prin misiunea externă care implică riscuri majore, dar şi şansa unică de a mărturisi *(martyria)*. A doua apariţie a anului 2003 este dedicată „şcolii de evanghelizare" desfăşurate în Varşovia în octombrie 2003, iar prima a acestui an consacrării catedralei ortodoxe din Havana, de către patriarhul ecumenic Bartholomeu I. Au participat mii de ortodocşi veniţi din diverse zone ale globului, la eveniment participând şi preşedintele Fidel Castro. Evenimentul, care a avut loc în 25 ianuarie 2004, a însemnat şi recunoaşterea primei comunităţi ortodoxe (astăzi aprox. 160 credincioşi) din Cuba.

b) *School for Evanghelism* (şcoala de evanghelizare), acţiuni purtând acest generic au avut loc în mai multe locuri, ultima, octombrie 2003, s-a desfăşurat în Varşovia, având ca temă evanghelizarea în Estul Europei. La sfârşitul întâlnirii s-a dat publicităţii documentul: „Call for Common Witness in Eastern *Europe"* (*„Chemarea de a mărturisi in comun în Europa de Est"*), prozelitismul fiind aspru criticat.

c) *Networking.* Consiliul Bisericilor din America de Sud a desfăşurat un amplu proces în acest sens, aceasta fiind contribuţia lui majoră la Conferinţa din Atena.

4. Misiunea în solidaritate cu săracii *(Urban Rural Mission)*. Prin acest program se doreşte întărirea celor marginalizaţi să reziste propriei marginalizări, nu se caută ca altcineva să fie *porta voce* pentru ei, ci ei să ajungă să aibă propriul lor glas. Este urgentă schimbarea mentalităţii în privinţa celor defavorizaţi. Este greşit să se spună: „Biserica ajută săracii" ca şi cum ei n-ar fi parte integrantă. Să nu uităm că Mântuitorul se identifică cu cei defavorizaţi, cu cei care independent de ei au ajuns în situaţii limită. Biserica este un organism care trebuie să reacţioneze când un organ suferă (cf. I *Cor.* 12). A-i ignora pe acei „prea mici fraţi", reprezintă o foarte gravă eroare care are ca rezultat imediat pierderea relevanţei unei biserici.

Programul implică reflecţie teologică, un grup de lucru internaţional, din care face parte şi semnatarul acestor rânduri, organizarea comunităţilor, networking, solidaritate.

5. Sănătate şi tămăduire

Acest program implică o activitate foarte complexă desfăşurată în toate regiunile lumii. O atenţie deosebită se acordă întăririi logistice a bisericilor pentru a face faţă flagelului HIV/AIDS. După estimările OMS până în 2010 în 11 ţări subsahariene media de viaţă va scădea la sub 35 de ani din cauza sindromului imuno-deficienţei dobândite (sida).

Comisia întrunită în Cuba a avut în vedere toate aceste domenii de activitate, dar a discutat şi despre lărgirea sa prin primirea de noi membri, despre viitoarea Adunare generală a CEB (Porto Alegre, Brazilia, februarie 2006), modificarea statutului Comisiei, aspectele financiare ş.a. A activa într-o astfel de comisie reprezintă un privilegiu deosebit. Să poţi avea o imagine globală asupra creştinătăţii actuale şi asupra perspectivelor, să poţi mărturisi despre Ortodoxie în faţa unei asemenea diversităţi de membri, să poţi încuraja pe cei ce doresc să participe la misiune în afara propriei lor ţări, toate acestea, şi altele asemenea, înseamnă un dar inestimabil.

În pofida situaţiei existente într-o ţară aflată încă sub dictatură, membrii Comisiei s-au bucurat de o ospitalitate de excepţie, s-au putut întâlni cu şefii diverselor culte recunoscute legal aflând amănunţit despre viaţa religioasă din Cuba, şi-au afirmat solidaritatea şi suportul, iar participanţii ortodocşi am avut ocazia, foarte probabil unică, de a concelebra Sfânta Liturghie în catedrala ortodoxă din Havana.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● In Editura Mirton din Timişoara, au mai apărut cărţile: *Sfântul Ioan Botezătorul, cel mai mare dintre profeţi* şi *Pocăinţa în viaţa credinciosului* de P.C. Pr. Conf. Univ. Dr. Octavian Pop.

Sunt două cărţi de teologie cărora nici nu ştiu cum de le face faţă autorul lor. Dumnezeu să îi dea sănătate să mai scrie încă multe alte cărţi cu aceeaşi bunăvoinţă şi cu aceleaşi gânduri, în primul rând pentru deţinuţi şi apoi şi pentru noi ceilalţi.

*

● *Alexandru Mironescu, Centenarul naşterii 1903—2003.* Mărturii despre gânditor şi operă adunate şi publicate de Ileana Mironescu Sandu, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2003, 291 pag.

Parcă nici nu îmi vine să cred că de la naşterea lui Alexandru Mironescu, au trecut deja 100 de ani. L-am cunoscut bine. A fost din grupul lui Sandu Tudor — Părintele Daniil Tudor, şi a fost, poate, cel mai apropiat discipol al acestui *om mare*. Desigur, a fost şi el, precum se arată în carte, un om destul de mare al culturii româneşti. Eu eram încă student atunci când el, aş zice că era cel mai bun prieten al părintelui Daniil Tudor.

Alexandru Mironescu şi-a făcut apariţia pe scena românească, despre care încă nu se ştia mare lucru, nu se ştia mai ales cum va dăinui în istorie. Este, desigur, o carte pe care o merita, chiar mai demult, să fie publicată.

Este meritul fiicei sale, Ileana Mironescu Sandu, care scrie această carte, şi este interesant faptul că, încă de la început, are două scrisori ale lui Tudor Arghezi. Apoi continuă cu alte multe şi interesante materiale, scrise, de pildă de: George Călinescu, Paul H. Stahl, Nicolae Steinhardt, Părintele Arhim. Andrei Scrima, Părintele Arhim. Benedict Ghiuş, Monica Lovinescu, Părintele Arhim. Petroniu Tănase, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Arsenie Papacioc, Bartolomeu Valeriu Anania, Acad. Virgil Cândea, Valeriu Râpeanu şi se încheie cu: *„O viaţă în imagini"*. Eu am citat doar câteva nume la întâmplare, cei care au scris sunt mult mai mulţi.

Desigur că viaţa lui Alexandru Mironescu, în afară de faptul că era profesor universitar, a fost printre cele care au dat concursul, de la începutul, *Mişcării Rugul Aprins* de la Mănăstirea Antim din Bucureşti.

A fost şi el arestat, după care a ieşit şi a mai trăit câţiva ani.

Cartea de faţă, care adună laolaltă tot ce se putea scrie despre el, ni-l aduce astfel în conştiinţe, unde va trăi încă multă vreme.

*

● Gabriel Licăroiu scrie cartea: *Biserica Sfântul Silvestru. Trecut şi prezent.* Cartea apare cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (Asa, Bucureşti, 2004, 110 pag.).

Este o carte foarte interesantă fiindcă e despre marele ei duhovnic, părintele prof. Constantin Galeriu, care, de altfel, îi şi face cuvântul înainte. Din nefericire, nu a mai ajuns să o vadă tipărită, cum s-ar fi cuvenit, trecând la Domnul, unde cu siguranţă că se roagă pentru noi toţi.

A mai rămas acum părintele prof. Nicolae Bordaşiu, care îi scrie un fel de prefaţă intitulată: *Un popas în istoria seculară a Bisericii „Sfântul Silvestru"*.

Cartea e împărţită în trei capitole: „Ctitori şi ctitorie," unde e vorba de popa Zaharia şi de mitropoliţii Filaret şi Dositei Filitti, iar apoi de domnitorul Gheorghe Caragea. În partea a doua se vorbeşte despre: „Mărturii ale dăinuirii", despre prima reconstruire în 1839 şi 1907, apoi, despre şcoală şi biserică. Desigur că se vorbeşte şi despre al doilea preot rămas după părintele Galeriu: Pr. Prof. dr. Ştefan Alexe şi apoi despre protopsaltul Dorin Dumitru Doinescu, care a trecut la cele veşnice în 1999.

Iar în partea a treia, se vorbeşte despre puterea credinţei. Este o teză de licenţă care ar fi trebuit să scrie mai mult despre părintele prof. dr. Constantin Galeriu, dar se vede că era deja plecat dintre noi, când a apărut cartea.

*

● Am vrea să anunţăm că a apărut în două numere revista: *Teologie şi viaţă. Revistă de gândire şi spiritualitate*, a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, septembrie—decembrie 2002 şi ianuarie—iunie 2003.

Revista din 2002 se deschide cu cuvintele pastorale ale ierarhilor din Mitropolia Moldovei la praznicul Naşterii Domnului. Urmează un articol al Înalt Preasfinţitului Daniel, despre: *„Sinodul de la Iaşi, coresponsabilitate pastorală şi cooperare interetnică"*. Iar în numărul de pe ianuarie—iunie 2003, apar de asemenea pastoralele, la praznicul Învierii Domnului pe 2003.

Poate că ar trebui să amintim că printre articolele din 2003, apare şi unul semnat de Arhid. Dr. Sebastian Barbu Bucur, intitulat: *„Anul naşterii Mitropolitului Iosif Naniescu"*.

Ambele numere ale revistei „Teologie şi viaţă", cuprind deosebit de multe articole, unul mai bun decât altul, care fac teologie serioasă, şi pe care le recomandăm tuturor cititorilor care doresc să cunoască cât mai mult despre teologie.

ANTONIE P.

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2005 este de 150 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 175 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul Nr. RO69 RNCB 4200 0000 0061 0001, B.C.R. Sibiu.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 152
SIBIU
1 şi 15 decembrie
Nr. 45—48
2004

N an-Ioam
Str. Axente Sever 27
Sibiu

RĂSĂRIT-A LUMII LUMINA CUNOŞTINŢEI!

„ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS"

Iată că ne-a ajutat Dumnezeu să ajungem şi în acest an la sărbătoarea Naşterii Domnului. Cel a cărui naştere o sărbătorim astăzi, ne-a învăţat tot ceea ce trebuie să ştim şi să facem, pentru a dobândi mântuirea. El a venit în lume şi S-a întrupat pentru a ne da ştire despre mântuirea noastră.

El a fost trimis de Dumnezeu „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire", precum spunem în Simbolul credinţei. Pentru că Dumnezeu dăduse o lege care acum se cerea înnoită, căci ea nu mai era de ajuns, aşa încât nu mai era o călăuză sinceră spre împărăţia lui Dumnezeu.

De aceea Dumnezeu a venit în lume, să îndrepte ceea ce era de îndreptat şi să pună la cale o lege nouă, care să o îndrepte pe cea veche, care nu mai corespundea adevărului. Se vede aceasta din tâlcuirea Legii Vechi pe care a îndreptat-o, pentru că ea devenise un fel de poruncă care era interpretată greşit de către oameni, încercând să-i înveţe că litera omoară, iar duhul îi face vii. El a venit să îndrepte învăţătura, să o completeze şi să îi dea o altă autoritate, spunând că aceasta vine de la Dumnezeu.

De ce oare a fost nevoie de o Lege Nouă? Pentru că învăţătura lui Dumnezeu, să se ştie bine, că era dată chiar de Fiul lui Dumnezeu, să I se închine Lui şi să-I aducă prinos de laudă. Pentru că Iisus Hristos a venit El Însuşi, să întărească legea şi să deschidă ochii oamenilor spre a o înţelege.

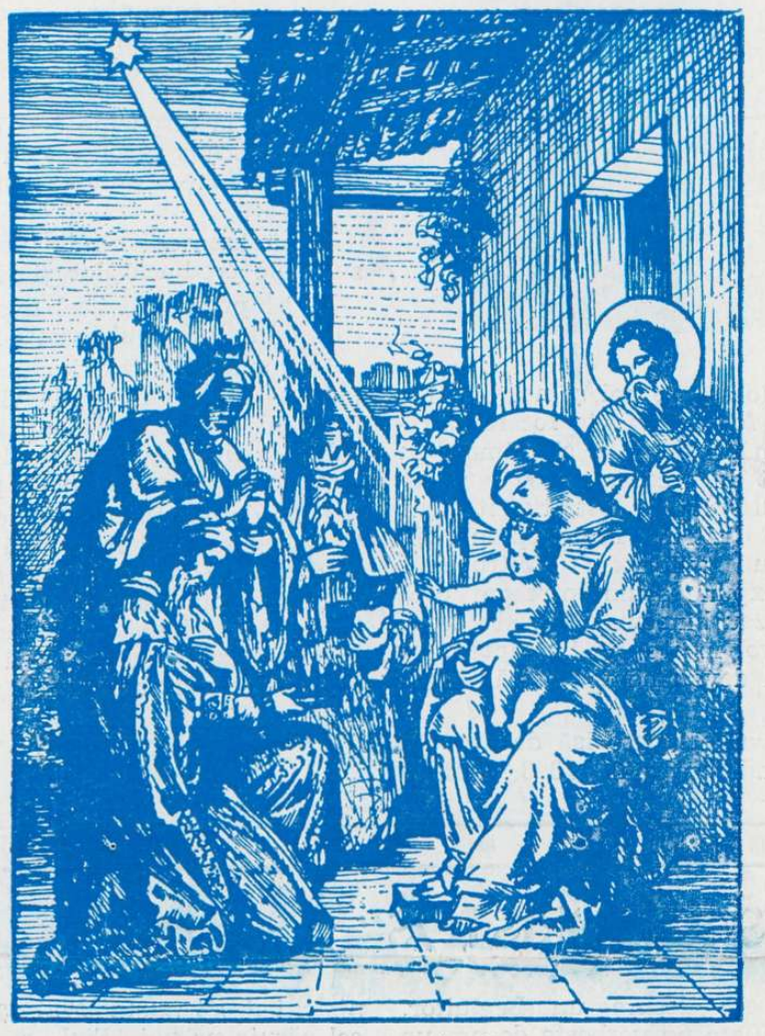

De aceea Mântuitorul S-a prezentat pe Sine, zicând: *„Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa"* (Ioan 14, 6). Şi tot El a mai spus altădată: *„Eu sunt uşa: prin Mine de va intra cineva, se va mântui"* (Ioan 10, 9). Aceste cuvinte au foarte mare însemnătate, pentru toţi oamenii. Căci ce învăţăm de aici? Că nu există nici un alt fel de adevăr, nici altă cale, nici altă uşă spre mântuire.

Vreau să vă învăţ ce înseamnă cuvintele: *„Eu sunt uşa"*. Căci cuvintele acestea sunt dintre cele mai importante, pe care le-a spus Iisus. Uşa mântuirii este în primul rând credinţa în Dumnezeu şi în Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu. Uşa mântuirii înseamnă credinţa că Dumnezeu ne ocroteşte şi ne ajută, şi că, la vremea cuvenită, ne va ju-

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Proclamarea unităţii naţionale, la Alba-Iulia, în ziua de 1 Decembrie 1918

Pentru multe popoare asuprite, anul 1918 a fost un an al împlinirii dorinţelor îndrituite, nutrite veacuri de-a rândul. Adevărul neamurilor avea să răsară din pământul adăpat cu sângele eroilor care şi-au jertfit viaţa pentru biruinţa dreptăţii imanente.

Conducătorii destinului neamului românesc nu şi-au pierdut nădejdea în izbânda adevărului nici în cele mai grele suferinţe. În clipele de cumplite încercări, la 27 martie 1918, de la Răsărit, a început să mijească cea dintâi rază a soarelui dreptăţii, prin desfacerea Basarabiei de ţarismul istovit şi revenirea ei la sânul Patriei străbune.

La 28 noiembrie 1918, bucovinenii s-au afirmat, decizând unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei cu România.

La 1 decembrie 1918, la Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia, românii din Transilvania, Banat şi Ţara Ungurească au decretat unirea cu România, a acelor români şi a teritoriilor locuite de dânşii.

Pentru Marea Adunare Naţională de la Alba-Iulia n-a fost nevoie de o pregătire deosebită a opiniei publice. Pregătirea necesară se realizase în curgerea vremii, timp de sute de ani. Ca la un semnal dat, românimea din întregul arc carpatic, din Ardeal, Banat, Crişana, Maramureş, s-a pornit spre Alba-Iulia, adică spre Bălgrad, cum i se spunea pe vechiul său nume.

Pe vatra bătătorită de Mihai Vodă Viteazul la triumfala sa intrare în Alba-Iulia, în anul 1600, împreună cu ai săi viteji comandanţi de oşti, istoria şi-a ţesut mereu pânza cu isprăvile şi năzuinţele neamului nostru. Sorocul lor avea să fie la istorica Unire naţională de la 1 decembrie 1918.

În memoriul pe care în ianuarie 1860 Al. Papiu Ilarian îl înainta lui Al. Ioan Cuza, se preciza că „idealul român este unirea tuturor Românilor într-un singur corp politic, adică Daco-România, . . . ideal pe care Mihai Viteazul îl pusese în lucrare".

Până să se ajungă la istorica hotărâre de la Alba-Iulia, din 1 decembrie 1918, s-a desfăşurat o intensă pregătire, în planuri distincte. Poporul român a fost pregătit sufleteşte printr-o acţiune condusă cu dibăcie şi soldată cu rezultate remarcabile.

Din scrierile lui Octavian Goga răsună chemările înflăcărate pentru participarea la lupta de dezrobire a fraţilor subjugaţi. Iată o astfel de chemare:

„Veniţi, veniţi, (Români)! Căci adevăr zic vouă:
Ori vă mutaţi hotarul mai departe,
Ori veţi muri cu trupul frânt în două!"

(„Latinitatea strigă din tranşee")

Omul de Stat Nicolae Filipescu, entuziast patriot, în februarie 1915, îi făcea urare regelui Ferdinand: ori să se încoroneze la Alba-Iulia, ori să moară ca eroul întregitor de ţară, pe Câmpia de la Turda. Vrednică de laudă a rămas comportarea regelui Ferdinand, care a afirmat: „Datoria mea mai presus de toate".

Convocând Adunarea naţională de la Alba-Iulia, Şt. C. Pop arăta că istoria cheamă neamul nostru la fapte mari. Mersul irezistibil al istoriei a scos şi neamul nostru ro-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

1 Decembrie — „Euharistia" Neamului Românesc

Neamul Românesc îşi are şi el istoria mântuirii lui. Ca oricare altul, Neamul nostru Românesc s-a născut şi el într-un Babilon. Al neînţelegerii, al luptei, al vărsării de sânge. Ce credeţi că au trăit dacii cei nemuritori când au fost cuceriţi de vitejii bărbaţi romani? Ce altceva dacă nu clipe babilonice? Clipe de sufocare, clipe de durere. Erau durerile naşterii, dureri firesti, însă ceea ce se năştea nu avea să piară niciodată!

Babilonului i-a urmat Iordanul. Un râu de apă şi de foc care avea să-l boteze imediat la naştere. Şi acest imediat i-a dat pecetea identităţii: singurul Neam din lume care s-a născut creştin. N-am fost păgâni niciodată. Nici măcar cu duşmanii noştri! De aceea Boboteaza este pentru Neamul Românesc şi zi onomastică, dar şi zi de naştere. Vreţi să-l sărbătoriţi? Oferiţi-i busuioc, busuiocul românesc şi El îl va purta în păr sau îl va pune deasupra icoanei.

Dar alţii i-au făcut coroană de spini. Aşa a urmat Ierusalimul. Un Ierusalim care i-a adus în faţă prinderea, arestarea, judecata, răstignirea. Câţi oameni ca Pilat din Pont n-a avut Neamul Românesc? L-au supus, l-au legat, l-au bătut şi apoi şi-au spălat mâinile ca nişte nevinovaţi. Câţi Baraba n-a avut Neamul Românesc! Care trăiau liber şi cu drepturi recepte, iar Neamul Românesc stătea legat. Iobag şi tăcut. Prea a ştiut să tacă şi să-şi întoarcă faţa spre pălmuri! Dar el era creştin . . . ce sfântă este Legea noastră Românească!

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. lect. dr. IRIMIE MARGA

Biserica pentru o Europă unită*

Tema propusă spre elucidare şi dezbatere în cadrul acestui Simpozion este deopotrivă actuală şi incitantă. Este actuală, pentru că niciodată nu s-a vorbit mai mult, la noi dar şi în alte părţi, despre integrarea europeană ca şi despre soluţiile şi rolul pe care Biserica sau bisericile îl au în această intreprindere de o importanţă deosebită.

Este incitantă pentru că ea, cum e şi firesc, naşte discuţii şi polemici, naşte idei şi fenomene de multe ori contradictorii, dar care până la urmă toate converg spre acelaşi ţel al popoarelor europene: o Europă unită.

Unificarea europeană este fără putinţă de tăgadă cel mai important fenomen la care asistăm acum la începutul unui nou mileniu, al treilea al erei creştine şi care prin problematicile şi tendinţele pe care le generează va preocupa încă multă vreme omenirea. Proiectul acesta visat de secole de către o Europă dezbinată confesional şi naţional, acela al unificării europene, e figura politică, economică, militară şi religioasă a bătrânului nostru continent pentru secolul al XXI-lea.

Acest fenomen vast şi complex este fără îndoială rezultatul unor crize istorice majore care au periclitat destinul Europei şi chiar existenţa ei atât din exterior (asa'tul islamic sau sovietic) cât şi al interminabilelor lupte civile dintre naţiunile europene.

Ieşirea Europei din schizofrenia ideologiilor totalitare, reconstrucţia ei democratică şi unitară în epoca postbelică a fost opera unor mari politicieni şi gânditori democrat-creştini, deveniţi adevăraţi *„părinţi fondatori"* ai Europei unite, între care amintim şi pe Konrad Adenauer, care patronează în chip spiritual fundaţia co-organizatoare a acestui Simpozion.

Meritul gânditorilor, *„părinţilor fondatori"* ai Europei unite este acela de a fi evidenţiat conexiunea vitală existentă între personalism şi federalism. În centrul politicii Europei unite nu poate sta decât *„politica persoanei"*, politica libertăţii responsabile şi a solidarităţii contemporane (apud. I. Ică jr., *Resorturile creştine ale unificării europene*, în Îndrumătorul Bisericesc - Sibiu, 2004, p. 132).

Persoana, prin excelenţă, este Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Logosul d vin întrupat, Cel care *„la plinirea vremii"* a venit pe pă-

(Continuare în pag. a 7-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

* Cuvânt rostit la Simpozionul „Biserica şi Europa Unită", organizat la Academia Evanghelică din Sibiu, 17 nov. 2004.

Protopopiatul Ortodox Român Mediaş — 100 de ani de slujire în acelaşi sediu

Omul ca fiinţă raţională, evoluată, liberă şi civilizată a dorit şi va dori tot timpul să se conducă după propriile sale puteri intelectuale, după propriile sale idei şi planuri. Acest minunat mod de a te conduce înseamnă a fi autocefal.

Biserica Ortodoxă Română a luptat cu adevărat pentru acest ideal, iar visul s-a împlinit în anul 1885, după ce în anul 1877 naţiunea română a putut striga cu voce tare că este o naţiune liberă şi independentă. Autocefalie bisericească internă am avut şi înainte de 1885, însă din acest an toţi ne-au recunoscut-o şi de atunci până în prezent Biserica Ortodoxă Română a dovedit şi o dovedeşte că poate să se conducă singură într-un mod raţional şi responsabil, fiind sub inspiraţia Duhului Sfânt.

Biserica Ortodoxă Română are conducere sinodală, ierarhică, potrivit canoanelor Bisericii Ecumenice a Răsăritului şi tradiţiei sale. Administraţia se realizează autonom prin organe proprii şi reprezentative, constituite în conformitate cu dispoziţiunile prezentului Statut. Părţile componente şi organele Bisericii Ortodoxe Române sunt: parohia, protopopiatul, mănăstirea, eparhia şi mitropolia. Fiecare din părţile componente ale Bisericii are dreptul de a se conduce şi administra independent de altă parte componentă de acelaşi grad şi de a participa prin reprezentanţii ei la lucrările părţilor componente superioare.

Trecând cu respect prin paginile şi imaginile istoriei Bisericii Ortodoxe Române, voi încerca să scot în evidenţă rolul şi slujirea Protopopiatului Ortodox Român Mediaş, organ administrativ aşezat în mijlocul ţării, unde ortodoxia trebuia şi trebuie apărată şi promovată cu multă responsabilitate. Cu greu voi găsi cele mai potrivite cuvinte care să aibă puterea şi darul să scoată în lumină tot ceea ce simt, tot ceea ce cred şi tot ceea ce se cade a se cunoaşte cu privire la marile evenimente şi adevăratele personalităţi din trecutul şi prezentul acestui protopopiat.

În podişul Transilvaniei, îmbrăţişând cursul liniştit al râului Târnava Mare — care a purtat pe undele apei doinele gererаţiilor, se întinde municipiul Mediaş — clădit pe ruinele vechiului castru roman Media. Numeroasele descoperiri arheologice din acest spaţiu de existenţă sunt de o mare valoare istorică şi spirituală. Ele demonstrează clar o comunitate de viaţă creştină ortodoxă, atât pe colinele line ale dealurilor, cât şi pe valea râului. În decursul timpului apărarea ortodoxiei în acest spaţiu a fost o dorinţă fierbinte şi totodată o necesitate pentru prestigiul unui popor născut creştin şi aflat în hotarele firesti şi de drept.

Cu puteri călăuzite de credinţă, ortodocşii de pe aceste

plaiuri şi-au ridicat în fiecare localitate noi şi noi biserici, care în decursul vremurilor au fost adevărate focare spirituale şi de cultură — unde românii primeau şi primesc cu mare drag hrana spirituală atât de necesară.

Toate parohiile din jurul Mediaşului au fost şi sunt atent supravegheate şi îndrumate de Centrul Protopopesc din Mediaş — care a fost şi este sub autoritatea Mitropoliei Transilvaniei. Nu vom putea expune acum întreaga cronologie a ostenelilor de Dumnezeu binecuvântate ale preoţilor din acest protopopiat, ci voi încerca să-i amintesc pe cei care au condus cu cinste şi devotament această instituţie.

Seria protopopilor la Mediaş a fost deschisă de preoţii Vasile Andron şi Dionisie Chendi. În anul 1893 funcţia protopresbiterală este ocupată de preotul Romul Mircea care s-a ocupat şi de cumpărarea şi amenajarea unui nou sediu protopopesc. Cu ocazia sfinţirii sediului — în anul 1904 s-a realizat o poză de grup cu toţi preoţii din protopopiat. În această instituţie au mai slujit cu multă dăruire următorii protopopi: George Simplăceanu, Ioan Crăciun, Alexandru Florea, Vasile Băcilă, Petru Boieru. În anul 1983, Mitropolitul Transilvaniei, Î.P.S. Dr. Antonie Plămădeală, numeşte protopop la Mediaş pe preotul Ioan Găban, cel care administrează şi astăzi această instituţie.

A rânduit Domnul Dumnezeu, Stăpânul tuturor, ca anul 2004 să fie un binecuvântat popas aniversar: 100 de ani de slujire ortodoxă în Sediul Protopopesc din Mediaş. Pentru acest moment deosebit, protopopul Ioan Găban a depus o muncă susţinută de reparare şi înfrumuseţare a sediului.

Cu prilejul Conferinţei preoţeşti din data de 13 octombrie 2004, după importantele dezbateri, s-au scos în evidenţă şi rolul, importanţa şi misiunea acestei instituţii. După aceste momente emoţionante s-a realizat o poză de grup - imagine de comuniune, unde se regăsesc toţi preoţii din protopopiat, având în mijlocul lor pe Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală şi P.S. Episcop-vicar Visarion Răşinăreanu.

Având la dispoziţie cele două fotografii din 1904 şi 2004 mi-am permis să observ în ochii marilor ierarhi şi a tuturor preoţilor — puterea harului preoţiei care a fost şi este în stare:

- să topească gheaţa negaţiei şi a scepticismului din sufletele credincioşilor şi să promoveze căldura ortodoxiei;
- să primească acel misionarism spiritual care să aducă lumina lină a lui Hristos în fiecare parohie.

Protopopiatul Ortodox Român Mediaş a fost, este şi trebuie să fie un focar de viaţă ortodoxă şi românească, un izvor al dragostei de om, întinzând întotdeauna o „mână" caldă şi sinceră de comuniune spre toţi oamenii care trăiesc, muncesc şi se roagă pe aceste plaiuri binecuvântate.

Prin dragostea, devotamentul şi entuziasmul nostru, tinerii şi maturii împreună cu cei care au albit întru cinstea preoţiei, avem datoria sfântă de a păstra şi de a transmite credinţa ortodoxă şi totodată de a chema oamenii în lumea Liturghiei şi a Tainelor — lume care înalţă, îndumnezeieşte şi garantează prietenia veşnică a Mântuitorului Nostru Iisus Hristos.

Pr. OVIDIU IOAN GĂBAN,
Mediaş

„ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS"

(Urmare din pag. 1)

deca după faptele noastre. Mântuitorul a cerut mereu credinţa aceasta în El, ca Fiu al lui Dumnezeu, pentru că toate cuvintele Lui şi toate minunile Lui vor fi ca de la Dumnezeu, dacă El era şi Dumnezeu.

Iisus a dorit întotdeauna să fie cunoscut şi înţeles. De aceea El se referă foarte des la Sine şi când spune un cuvânt, El caută să-l spună în aşa fel, încât să poată fi înţeles, să fie referit la Sine ca Fiu al lui Dumnezeu. De aceea nu o dată i-a întrebat: *„Cine zic oamenii că sunt Eu?"* (Matei 16, 13). Şi apoi i-a întrebat direct pe Apostoli: *„Dar voi, cine ziceţi că sunt?"* (Matei 16, 15).

Iisus Hristos pune tuturor generaţiilor această întrebare: *„Voi cine ziceţi că sunt?"* Prin această întrebare, Iisus nu a luat pe nimeni prin surprindere, pentru că El i-a pregătit pe toţi, spunându-le că este Fiul lui Dumnezeu. Şi astfel, când ei vor răspunde precum a răspuns Petru, în numele tuturor Apostolilor: *„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"* (Matei 16, 16), înseamnă că am găsit uşa prin care să intrăm toţi şi să ne mântuim. Pentru că Iisus Hristos este uşa: *„Fără de Mine nu puteţi face nimic"*.

Astfel Sfânta Scriptură a Vechiului Testament L-a notat pe Mântuitorul prin profeţi. În Noul Testament L-a descoperit chiar Tatăl. S-a descoperit şi El Însuşi pe Sine. L-au mărturisit ca Fiu al lui Dumnezeu apostolii şi, nu de puţine ori, cei vindecaţi de El şi mulţimile care L-au ascultat şi-au fost martore la minunile Lui. Am crezut că e bine să ne reamintim în această scrisoare pastorală, măcar câteva din multele mărturii care să ne întărească, şi mai mult, convingerea şi credinţa că:

Astăzi s-a născut Hristos Mesia chip luminos.

Fiul lui Dumnezeu, ca înalt sol ceresc, ne aduce cuvânt de la Dumnezeu, ca să ne înveţe ce să credem şi cum să ne trăim viaţa pe acest pământ, Cuvântul fiind chiar El. Veţi vedea şi veţi înţelege din cele ce urmează că, despre nimeni, niciodată în istoria omenirii, nu s-a spus ceea ce s-a spus despre Iisus din cer şi de jos, de pe pământ.

Arhanghelul Gavriil i-a spus Fecioarei Maria la Buna-Vestire: *„Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema..."* (Luca 1, 32).

Un înger s-a arătat bătrânului Iosif şi i-a spus că Maria va naşte fiu de la Duhul Sfânt. Să-i pună numele de Iisus, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lor (Matei 1, 21). El va fi cel anunţat de Isaia ca Emanuel, care se tâlcuieşte: *„Cu noi este Dumnezeu"* (Isaia 7, 14), deci care va fi Dumnezeu.

Despre cine, atâţia îngeri, care au vorbit profeţilor vreme de 1500 de ani înainte de Naşterea Domnului, au mai spus asemenea lucruri? Despre cine ar mai spune vreunul din ei că ar fi Dumnezeu? Despre nimeni, decât, profetic, tot despre Iisus — Mesia Care urma să se nască la „plinirea vremii". Tuturor celorlalţi, de la Moise până la Ioan Botezătorul, Dumnezeu şi profeţii le-au vorbit ca unor oameni, şi i-au prezentat drept oameni. Numai despre Iisus au dat mărturie că este Fiul lui Dumnezeu.

Celor din Vechiul Testament le-a vorbit adesea însuşi Dumnezeu, iar profeţii au repetat întotdeauna cuvintele Lui, zicând: *„Aşa zice Domnul"*. Despre nimeni însă, Dumnezeu n-a dat o mărturie asemănătoare, ca aceea dată despre Mântuitorul Iisus Hristos. El a spus în auzul mulţimilor, la Botez: *„Acesta este Fiul Meu cel iubit"* (Matei 3, 17). Şi tot aşa a spus şi la Schimbarea la Faţă, în auzul apostolilor prezenţi: *„Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care bine am voit. Pe Acesta să-L ascultaţi"* (Matei 17, 5).

Şi iată de ce a ţinut Dumnezeu să se ştie acest lucru: pentru ca Iisus să fie ascultat. Pentru ca învăţătura Lui să fie primită nu ca învăţăturile oamenilor, ci ca adevăr dumnezeiesc. Căci e adevărat că din învăţătura omenească, din observarea lumii de sus şi a celei de jos, ca şi din observarea minunii care se cheamă om, putem *deduce* existenţa lui Dumnezeu, precum este scris: *„Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria"* (Ps. 18, 1).

Legile universului ne vorbesc despre un Legiuitor. Viaţa ne vorbeşte despre un *„Dătător de viaţă"*, căci viaţa şi legile de orice fel, ale materiei vii şi ale celei moarte, nu s-au putut naşte de la sine, din nimic şi din întâmplare.

Dar despre cum le-a făcut Dumnezeu pe toate, cum a făcut materia şi viaţa plantelor, a animalelor şi a oamenilor, şi despre *cum gândeşte Dumnezeu,* şi despre *ce aşteaptă de la noi,* n-am fi putut şti niciodată, şi n-am putea şti niciodată, pe nici o cale omenească. Am rămâne veşnic neştiutori.

Despre acestea nu putem şti decât atât, cât ne-a spus şi ne spune Dumnezeu Însuşi. Iată de ce a descoperit în vechime, cele despre Facerea lumii şi L-a trimis apoi pe pământ pe Fiul Său: ca să ne spună ceea ce altfel n-am putea şti. Şi a venit. S-a întrupat într-o zi ca aceasta. Şi ne-a spus. Şi Dumnezeu a vrut să-L primim şi să credem în El că e Fiul Său, trimis anume, de la El. Numai prin această credinţă putem şti despre voia şi gândurile lui Dumnezeu cu noi, şi despre rolul nostru pe pământ şi în eternitate. Mai rămân multe taine ascunse, dar atât cât ne trebuie pentru mântuire, ştim acum prin Iisus Hristos.

Îndeplinindu-şi misiunea, Iisus S-a descoperit şi El pe Sine, ca Fiu al lui Dumnezeu, cu limpezime şi fără putinţă de a fi interpretat altfel. Astfel a zis: *„Eu şi Tatăl una suntem"* (Ioan 10, 30). S-a afirmat ca nedespărţit de Tatăl şi prin cuvinte: *„Tatăl este întru Mine, şi Eu întru Tatăl"* (Ioan 10, 38; 14, 11). *„Pe Tatăl* — a zis El — *nu-L cunoaşte nimeni decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere"* (Matei 11, 27). Aşadar: cine vrea să ştie ceva coerent, clar, despre Dumnezeu, nu poate şti altfel, decât prin Iisus, direct de la Dumnezeu.

Ucenicii L-au mărturisit şi ei ca *„Fiu al lui Dumnezeu"* (Matei 14, 33); *„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"* (Matei 16, 16; Marcu 8, 29). Ei au recunoscut că El avea *„cuvintele vieţii celei veşnice"* (Ioan 6, 68—69) şi că *„sub cer nu este nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim"* (Faptele Apostolilor 4, 12).

Iisus nu şi-a negat identitatea nici în faţa Marelui arhiereu (Matei 26, 63), nici în faţa lui Pilat (Matei 27, 11). Iar apoi şi-a probat-o prin Învierea Sa din morţi, realitate pe care s-a clădit creştinismul ca religie nouă a mântuirii.

Ioan Botezătorul L-a adeverit şi el, ca Fiu al lui Dumnezeu (Ioan 1, 34). Mulţimile au recunoscut că şi vânturile şi marea ascultau de El (Matei 8, 27); I-au recunoscut înţelepciunea şi puterea (Matei 13, 54—55) şi se întrebau: *„Cum ştie Acesta carte fără să fi învăţat?"* (Ioan 7, 15). Toţi L-au recunoscut ca făcător de minuni, inclusiv membrii Sinedriului, deci adversarii Lui cei mai mari I-au recunoscut minunile (Ioan 11, 47). Până şi unul din cei care L-au răstignit, văzând minunile ce s-au produs atunci, a exclamat: *„Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta"* (Marcu 15, 39).

Astăzi sărbătorim *ziua Naşterii după trup a Fiului lui Dumnezeu,* unul din Treimea cea unică, Fiul din veci al Tatălui. Cel a cărui Naştere o serbăm s-a născut copil, ca noi, şi s-a adresat cu insistenţă copiilor, ca să se maturizeze *„ca oameni buni"*. Copiii simt aceasta şi îl vestesc peste tot prin colinde. Îl simt aproape de ei, cum a şi fost când a zis: *„Lăsaţi copiii să vină la Mine"* (Matei 19, 14), sau când i-a dat drept model celor mari: *„De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi ca şi copiii, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor"* (Matei 18, 3). Copilul e omul curat, fără răutate, fără păcat. Începem prin a fi buni. Să ne continuăm viaţa prin a rămâne buni.

Iisus Hristos, născut în Betleem, vine ca om model. De aici s-a născut teologia asemănării cu Hristos, teologia realizării în noi a chipului lui Hristos în toate, în credinţă şi în fapte bune.

Vă fac tuturor, cu prilejul sărbătorilor Naşterii Domnului, a Anului Nou şi a Botezului, cele mai bune urări de sănătate şi înnoire a vieţii, după chipul şi asemănarea Celui pogorât din ceruri. Să ştim toţi, cu bucurie şi cu speranţă, că ne va sta în ajutor pentru o viaţă mai bună şi pentru dobândirea mântuirii.

La mulţi ani tuturor!

Să fiţi sănătoşi!

La încheierea Anului Ştefan cel Mare şi Sfânt

BALADA PUTNEI

— la mormântul lui ŞTEFAN CEL MARE şi SFÂNT —

Între pâlcuri de pădure
neatinsă de secure,
unde cerul se-mpreună
cu a fagilor cunună,
la o dalbă mănăstire —
Putna, — veşnică zidire,
doarme Ştefan, domnul
Sfânt,
în cinstitul său mormânt.

Vara, flori-l înveselesc,
toamna, frunze îl jelesc,
iarna, vifor-l învesmântă,
primăvara păsări cântă.
Soare, chipu-i luminează,
stele, somnul îi veghează,
ape-n şopot povestesc
de trecutu-i vitejesc
şi de marea lui credinţă
în Hristos şi-n biruinţă.

— „Ştefan, Ştefan, Domn
cel Mare,
la a Ta comemorare,
vin răzeşi din Ţara toată;
se adună-n juru-Ţi roată
din Vaslui, din
Războieni,
Podu-Înalt, Călugăreni;
vin, Mărite, din Rovine,
din Hotin — de lângă
Tine,
de sub nucii din Nişcani,
ce-ai sădit întru mulţi
ani.
Vin, — aşa cum le-ai
cerut,
Cei de dincolo de Prut,
dinspre Tisa, din
Carpaţi —
Vin ai ROMÂNIEI fraţi
să rostească-o rugăciune,
şi să-Ţi facă plecăciune,
numele să-Ţi pomenească,
şi-amintirea să-Ţi
slăvească.

Doamne, Ţara azi e-n pace;
nu ard focuri, tunul tace.
La hotare nu-s duşmani —
turci, tătari, muscali,
germani.
Toate sunt aşa cum sunt:
Bune — spus într-un cuvânt.
Doar un gând ne bântuie,
şi nu ne mai mântuie —
cum că moldoveni de-ai Tăi
's împilaţi de oameni răi.
Plânge plaiul strămoşesc,
de durerea ce-o trăiesc
şi de soarta ce-s bătuţi
ROMÂNII din Cernăuţi,
ori din mândrul Chişinău
unde-i Monumentul Tău.

Vodă Ştefan, Domn cel
Mare,
îndură-Te de-o chemare:
mai ridică — odată
sceptrul,
şi-mpământeneşte dreptul
dat de bunul Dumnezeu,
din străbuni, Neamului
meu —

de a fi stăpân pe veci,
pe unde-ai purces să treci;
scoate, viteazule, spada
şi rotunjeşte ograda, —
vatră de popor român,
peste care-ai fost Stăpân;
du la loc hotarele,
slobozeşte soarele,
şi dă iama prin strigoi.
Vino, Doamne, printre
noi
— *„Să te-aud din corn
sunând
Şi Moldova adunând...“* —
cum doinea-n cântări
cereşti,
un Mihai din Ipoteşti .

Apoi, Ştefane cel Sfânt,
Te întoarce în mormânt,
şi din Putna ocroteşte
tot ce-nseamnă românește:
neamul, limba şi credinţa,
plaiul, gândul, biruinţa...

... Sus în ţara fagilor,
pe tărâmul magilor,
la o dalbă mănăstire —
Putna, — veşnică Zidire,
de cinci veacuri, pelerini
cu simţire de creştini,
vin s-aprindă lumânare
pentru-un Sfânt:
Ştefan cel Mare.

GHEORGHE PĂŞESCU,
Asociaţia Naţională „CULTUL EROILOR“, Fundaţia Naţională „NEAMUL ROMÂNESC“, Despărţământul Central „ASTRA“
Braşov

Sfinţirea iconostasului bisericii „Sf. Ioan Casian“ din Roma

În ziua de 28 septembrie 2004, Comunitatea Ortodoxă Română „Sf. Ioan Casian“ din Roma s-a îmbrăcat în haină de sărbătoare. A fost instalat inconostasul Bisericii „Scala Coeli“, iar în această zi, în prezenţa a sute de credincioşi a fost sfinţit de Î.P.S. Iosif, mitropolit al Mitropoliei Ortodoxe Române pentru Europa Occidentală şi Meridională, Î.P.S. Daniel, mitropolit al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, şi P.S. Siluan Marsilianul, episcop-vicar al mitropoliei noastre. Din partea autorităţii statului au participat Dl. Răzvan Theodorescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, Dl. Victor Opaschi, Consilier Prezidenţial, Dl. Mihail Dobre, Ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun, Dl. Cornel Visoiu, Consul General la Consulatul Român în Italia. Din partea Bisericii Catolice: P. Jacques Briérre, superiorul Abaţiei „Tre Fontane“, P. Giovanni Bialli, din partea Vicariatului Romei, ca şi alţi reprezentanţi ai autorităţilor civile şi religioase din partea Statelor Român, Italian şi Vatican. Î.P.S. Mitropolit Iosif a înmânat Crucea Patriarhală pentru laici Domnilor: Mihail Dobre (Ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun), Cristian Colteanu (Ambasadorul României în Italia), Cornel Visoiu (Consul General la Consulatul Român în Italia), Sorin Dumitrescu (pictorul şi ideatorul artistic al iconostasului), Gheorghe Săndulescu (executorul părţii de lemn a catapetesmei) şi Carlo Paolicelli (avocat), pentru ajutorul oferit pe parcursul acestei lucrări.

Costurile iconostasului au fost suportate, în cea mai mare parte, de Guvernul României. N-a lipsit însă şi sprijinul financiar constant al credincioşilor noştri, ca şi ajutorul fizic, în momentul instalării catapetesmei. Pentru toate, mulţumim lui Dumnezeu, ca şi celor ce au pus mult suflet în tot ce s-a făcut.

Arhim. IUVENALIE ION IONAŞCU

COMUNICAT

Sfântul Sinod al Bisericii noastre, în şedinţa de lucru din 2—3 noiembrie 2004, a luat în examinare adresa Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei nr. 9.379/2004 cu solicitarea Î.P.S. Mitropolit Daniel de a se supune examinării Sfântului Sinod forma revizuită a Rânduielii Proscomidiei.

Având în vedere că textul, în format tabloid şi pliant, prezentat Sfântului Sinod, redă Rânduiala Proscomidiei *„în care s-a făcut o d'ortosire atentă a textului şi s-au adăugat indicaţii tipiconale prezentate într-un grafic expresiv“;*

Luând act că textul în forma prezentată de Editura Arhiepiscopiei Iaşilor, ţine cont de uzul liturgic de la parohii şi mânăstiri, precum şi de raţiuni didactice, spre a fi utilizat mai uşor în instituţiile de învăţământ teologic;

Constatând că pentru textele de la prima şi a doua părticică s-a respectat hotărârea Sfântului Sinod nr. 692 luată în şedinţa de lucru din 10 februarie 2004, tot la propunerea I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei;

În urma discuţiilor din plen şi la propunerea Comisiei pentru Doctrină, viaţă monahală şi misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

- *Ia act şi aprobă textul revizuit al Rânduielii Proscomidiei în forma prezentată de Mitropolia Moldovei şi Bucovinei şi care a fost înmânată fiecărui membru al Sfântului Sinod;*
- *Aprobă ca prezentul text aprobat al Rânduielii Proscomidiei să fie preluat integral în Liturghier la o viitoare imprimare, în care scop se trimite Editurii Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române un exemplar al textului Rânduielii respective, editat de Arhiepiscopia Iaşilor.*

Aducând la cunoştinţă această hotărâre a Sfântului Sinod se vor lua măsurile necesare pentru aducerea la îndeplinire, la nivelul tuturor unităţilor parohiale, mânăstireşti şi de învăţământ teologic din cuprinsul eparhiei prin publicarea în presa bisericească locală.

PREŞEDINTELE SFÂNTULUI SINOD

† TEOCTIST

ARHIEPISCOPUL BUCUREŞTILOR, MITROPOLITUL MUNTENIEI ŞI DOBROGEI ŞI PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Septuaginta 2

Proiectul de mare anvergură aflat în curs de derulare, în cadrul Colegiului Noua Europă (sub patronajul lui Andrei Pleşu şi cu sprijinul Fundaţiei Anonimul), se concretizează printr-o nouă apariţie editorială: Septuaginta 2, care cuprinde şapte dintre cele douăsprezece cărţi istorice şi anume: Iisus Nave (Iosua, n.n.), Judecătorii, Ruth, 1—4 Regi (respectiv I, II Samuel, I, II Regi).

Bănuim că restul de cinci cărţi (I, II Cronici sau I, II Paralipomena, Ezra, Neemia şi Estir), care împreună cu aceste şapte, cuprinse în actualul volum, alcătuiesc, în Septuaginta, grupa cărţilor istorice, au fost programate să apară în volumul următor (al treilea) numai din dorinţa editorilor de a respecta dimensiunile fiecărui volum din cele cinci preconizate să apară. Când spunem aceasta, ne întemeiem pe faptul că fiecare din cele două volume apărute, până acum, are exact 670 de pagini.

Coordonatorii volumului sunt aceiaşi ca şi ai volumului anterior (Septuaginta 1): Cristian Bădiliţă, Francisca Băltăceanu, Monica Broşteanu, Dan Slușanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu.

Traducerile au fost făcute de: Florica Bechet, Ioana Costa, Alexandra Moraru, Ion Pătrulescu, Cristina Costena Rogobete.

Volumul a apărut la Editura Polirom (Bucureşti, Iaşi), în septembrie 2004, beneficiind de o ţinută grafică de excepţie.

Într-o „Notă asupra volumului“, semnată de Cristian Bădiliţă se dau detalii tehnice privind „strategia şi principiile de lucru ale echipei“. Astfel se explică diferenţa de denumiri, între textul ebraic (masoretic) şi cel al Septuagintei ale unora dintre cărţi precum 1—4 Regi din Septuaginta, care în textul ebraic sunt redate ca I, II Samuel şi I, II Regi. De asemenea, se aduc lămuriri şi în privinţa diferenţei de nume de persoane între cele două versiuni.

O menţiune expresă se face cu referire la faptul că şi pentru actualul volum coordonatorii au beneficiat de sprijinul generos al echipei franceze, care pregăteşte „La Bible d'Alexandrie“ (traducerea franceză a Septuagintei), sub coordonarea specialiştilor Marguerite Harl, Gilles Dorival şi Olivier Munnich.

Editura „Cerf“ din Paris a aprobat preluarea introducerilor şi a notelor explicative la trei cărţi (Iisus Nave, Judecătorii şi I Regi), din volumele deja apărute în limba franceză, iar pentru restul cărţilor, introducerile şi notele aparţin traducătorilor şi cercetătorilor români. Am dori să subliniem utilitatea acestor introduceri şi notelor explicative şi, în egală măsură, rigurozitatea ştiinţifică ce le caracterizează.

Credem că nu este de fel hazardată afirmaţia cum că avansăm cu fiecare nou volum al Septuagintei către o primă ediţie critică a Bibliei în limba română. Dacă vremurile vor fi prielnice, se va putea gândi şi la o ediţie critică după textul masoretic.

Oricum, rămân în tezaurul spiritualităţii ortodoxe româneşti toate ediţiile anterioare ale Bibliei în limba română, de la prima dintre ele (cea de la 1688) şi până la ultima (a Î.P.S. Bartolomeu Anania, din 2001). Pe acestea s-a temeluit, ca pe o stâncă nebiruită, tot edificiul credinţei şi evlaviei generaţiilor de români ortodocşi, până azi.

În finalul volumului, pe care îl prezentăm, găsim câteva instrumente de lucru, care favorizează mai buna orientare în cunoaşterea cuprinsului cărţilor. Este vorba de câteva hărţi cu zona Orientului biblic, apoi: Indice de termeni şi expresii greceşti comentate în note, Indice de nume proprii, Sigle şi abrevieri bibliografice şi Bibliografie generală la cărţile istorice incluse în prezentul volum.

Nu putem încheia înainte de a sublinia meritul Editurii Polirom în a favoriza îmbogăţirea culturii româneşti cu scrieri de spiritualitate de o excepţională valoare.

Pr. prof.
DUMITRU ABRUDAN

PLINIREA VREMII

Privită din perspectiva divină, Naşterea Domnului va rămâne în veci, pentru noi oamenii, o taină mai presus de toate tainele, ale cărei dimensiuni nu le vom putea percepe vreodată în toată profunzimea lor, căci va rămâne de nepătruns pentru mintea noastră mărginită, modul în care, Dumnezeu cel necuprins de gând şi de cuvânt, şi mai

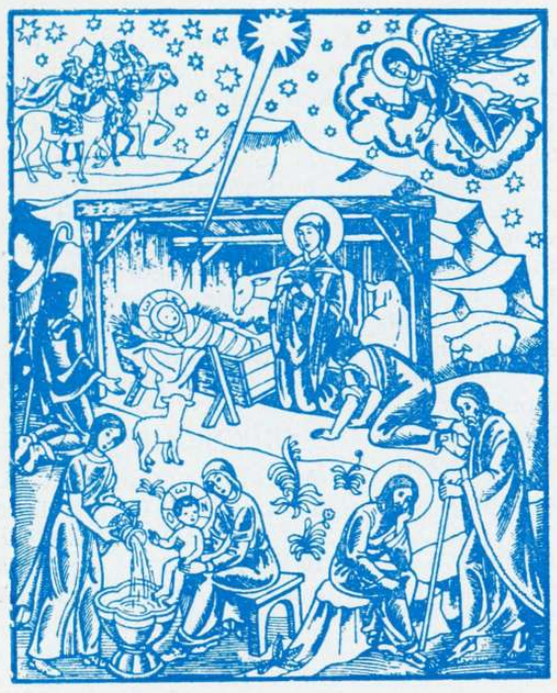

presus de timp şi spaţiu, a încăput în firavul trup omenesc.

Abordată însă, în dimensiunea sa umană şi privită sub aspectul său istoric, ea ne va apare greu de conceput, fără existenţa mai multor factori de ordin religios, geografic sau social, a căror convergenţă a făcut posibilă realizarea sa. Prin aceasta, nu trebuie să înţelegem cumva, că Naşterea Domnului ar fi fost condiţionată de existenţa unor atari factori, pentru că Dumnezeu este mai presus de timp şi spaţiu, susträgându-Se oricărei condiţionări de natură spaţio-temporală, sau de orice altă natură, ci în sensul că lumea trebuie pregătită, disponibilizată pentru întâlnirea cu Dumnezeu, fără ca prin aceasta să se încalce libertatea umană, sau să se anuleze legile după care lumea este condusă. „Naşterea n-a fost un eveniment istoric obişnuit, căci nu provine din concursul forţelor şi împrejurărilor naturale. Are totuşi o relaţie cu istoria. Este un perfectum al istoriei, căci s-a petrecut odată pentru totdeauna, nu se petrece continuu, după nişte legi generale ale existenţei. Este o noutate absolută în istorie" *(Mitropolitul Dr. Antonie Plămădeală,* Cuvinte la zile mari, pag. 10).

Fiind un fapt istoric, nu putea să vină în contradicţie cu legile acesteia, căci atunci ar fi apărut drept ilogic, ceea ce cu siguranţă ar fi contrariat „dacă minunile ar copleşi lumea, ordinea ar fi înlocuită cu haosul" (Joseph de Maistre), astfel că Naşterea ne apare ca finalitatea unor factori care curgeau firesc înspre aceasta. Este ceea ce în limbaj scripturistic este cunoscut drept *„plinirea vremii"* (Gal. 4, 4) sau *„vremea rânduită"* (Dan. 11. 35) de Dumnezeu întru venirea Fiului Său în lume. „Plinirea vremii înseamnă negativ că omul s-a umplut de constatarea insuficienţei sale, iar pozitiv de sentimentul necesităţii ajutorului lui Dumnezeu... „timp umplut" este momentul tensiunii supreme în aşteptare, dar şi al satisfacerii acestei aşteptări, al depăşirii ei în realizarea făgăduinţelor" (Pr. Dumitru Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, pag. 102). „Plinirea vremii" nu trebuie, deci, înţeleasă ca o intervenţie abruptă a lui Dumnezeu în istorie, şi care în acest fel ar fi suspendat legile pe care El însuşi le-a rânduit, şi după care lumea este condusă, ci venind în sensul acestora „plinirea nu înseamnă, pe cât socotesc, o scurtare a timpului, ci este afecţiunea lăuntrică a celor vrednici de ea" (Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. 2, pag. 212).

În sensul celor afirmate mai sus, va trebui să recunoaştem că niciodată în istoria omenirii, n-a mai fost un alt moment în care să existe (cum am spune cu vorbele noastre de astăzi), un concurs de împrejurări în care toate să ducă în final la posibilitatea împlinirii a ceea ce oamenii au aşteptat dintru începutul existenţei lor pământeşti — venirea Mântuitorului lumii.

Fără îndoială că unul din aceşti factori a fost *religia mozaică,* care prin mesianismul pe care-l cultiva, se diferenţia net de toate celelalte religii ale antichităţii, şi care prin profeţii săi, acei adevăraţi vizionari, care au ştiut să scruteze timpul, transmutând prezentul în viitor, menţinându-l într-o permanentă tensiune către *pliroma* - împlinirea omului şi a lumii în Hristos - „Nădejdea venirii lui Mesia, aceasta era substanţa doctrinară a religiei mozaice. Profeţiile mesianice îl prezentau ca pe o mlădiţă a casei lui David, deci ca om, dar totodată şi ca Fiul lui Dumnezeu, în care se vor binecuvânta toate neamurile pământului" (Pr. O. Bucevschi, Hristos despre sine, S.T., nr. 7-8, 1951, pag. 407).

Naşterea Domnului este împlinirea în concret a făgăduinţelor făcute omului de Dumnezeu, iar cine este cât de cât familiarizat cu Sf. Scriptură, va trebui să recunoască că aşteptarea momentului când Dumnezeu va veni între oameni în chip omenesc, era una dintre ideile majore ale V. T. Promisiunea trimiterii *Împăciuitorului* (Fac. 49, 50) neamului omenesc cu Dumnezeu, o întâlnim încă din primele pagini ale V. T. (Fac. 3, 15). Cu cât pătrunzi mai mult în cărţile V.T., cu atât constaţi cum se conturează tot mai clar ideea venirii lui Dumnezeu între oameni ca Mântuitor. şi nu poţi fi decât impresionat de preciziunea detaliilor referitoare la date şi evenimente concrete din viaţa Lui. Cu o clarviziune extraordinară, cartea Iov vorbeşte despre venirea *Răscumpărătorului* (Iov 19, 25). Isaia profetul, cel supranumit „evanghelistul V.T." descrie naşterea *„Pruncului care s-a dat nouă"* (Is. 9, 1-6) cu atâta preciziune, încât parcă vedem aievea icoana Naşterii, şi totuşi acest tablou a fost zugrăvit cu aproape 700 de ani înainte de Naşterea Domnului. Tot Isaia îi prezice naşterea minunată din *Fecioară* (Is. 7, 14), faptul că va odrăsli din *seminţia lui David* (Is. 11, 1 şi 10), că va săvârşi lucrări şi fapte peste puterea omenească (Is. 35, 5; 37, 10), precum şi suferinţele şi moartea (Is. 53, 7-9). Cu preciziune aproape matematică, proorocul Daniel îi prevesteşte timpul când va veni, iar un altul dintre proroci îi va desemna locul naşterii (Mih. 5, 1), iar Osea va vorbi despre un amănunt al vieţii Sale, anume *fuga în Egipt* (Osea 11, 1).

Fiecare prooroc al V. T. a realizat în felul său o ieşire din cadrele înguste ale istoriei omeneşti, depăşindu-le prin puterea de a prevesti momentul solemn şi unic în care Fiul lui Dumnezeu avea să vină în lume, dar nici unul cu limpezimea şi concreteţea Sf. Ioan Botezătorul, ultimul şi cel mai mare, dintre ei: „Iată Mielul lui Dumnezeu Cel ce ridică păcatul lumii" (In. 1, 29). De altfel, Sf. Ioan Botezătorul era unul dintre semnele care trebuiau să anunţe venirea lui Mesia, el fiind denumit *„îngerul legământului"* (Mal. 3, 1), cel care avea să pregătească lumea pentru primirea lui Mesia. „În pustie gătiţi calea Domnului, drepte faceţi în loc neumblat cărările Dumnezeului nostru" (Is. 40, 3). Or, acest fapt s-a împlinit, existenţa istorică a Înaintemergătorului este o certitudine, ca şi activitatea sa prodigioasă, fiind consemnate în documente ale vremii, şi în speţă de toţi cei patru Evanghelişti.

Aşteptat de cei din vechime ca un trimis al cerului, ca Împăciuitorul omului cu Dumnezeu, prevestindu-I-se timpul şi împrejurările deosebite în care se va naşte, de multe ori cu rigoare matematică, Naşterea Domnului este împlinirea dorului arzător dintotdeauna al omului după Dumnezeu.

Popor mic, hărăzit de Dumnezeu să-şi trăiască destinul în vecinătatea unor mari imperii, ostile şi expansioniste în acelaşi timp, poporul evreu a cunoscut de-a lungul istoriei sale, gustul amar al robiei şi al deportării. Astfel, au fost pe rând supuşi de egipteni, apoi înfrânţi de o altă mare putere a Orientului - asiro-babilonienii, de sub care sunt eliberaţi prin clemenţa regelui Cyrus (536 î.Hr.), ca apoi, să cadă iarăşi sub stăpânirea unei alte puteri - cea romană (63 î.Hr.). Toate aceste exiluri şi deportări pe care le-a cunoscut poporul evreu, de-a lungul încercatei sale istorii, au generat un fenomen mai puţin obişnuit pentru lumea antică, şi anume formarea unei puternice diaspore. Acele segmente din sânul poporului evreu, dislocate de stăpânirile vremelnice, şi împrăştiate printre celelalte seminţii, s-au organizat cu timpul, constituindu-se în puternice comunităţi prospere, păstrându-şi totodată nealterată identitatea lor naţional-religioasă, tocmai datorită faptului că au rămas fideli credinţei lor strămoşeşti. Existau asemenea puternice comunităţi evreieşti în toate marile centre ale antichităţii, în Babilon, Alexandria, Roma, Antiohia, Damasc, Corint, Atena. Trăind în sânul acestor populaţii majoritare păgâne, evreii aveau să-i pregătească pentru momentul venirii lui Dumnezeu în istorie, facilitându-le de fapt apropierea de creştinism, prin faptul că le făceau cunoscute multe din ideile religioase ale mozaismului, cum ar fi credinţa într-un singur Dumnezeu, existenţa vieţii veşnice, etc., idei comune şi creştinismului.

În anul 63 î.Hr. Palestina este cucerită de generalul roman Pompei, şi astfel este încorporată vastului imperiu roman, devenind una din provinciile sale, în acest fel se asigura cadrul în care avea să se răspândească noua religie creştină. Momentul Naşterii Domnului corespunde cu momentul de maximă extensiune a imperiului roman. Sub împăratul Octavianus Augustus (31 î.Hr.-14 d.Hr.) imperiul roman ajunsese la apogeul său, fiind numit pe drept un „imperiu universal", el întinzându-se pe trei continente (Europa, Asia, Africa), deci cuprindea, practic, întreaga lume cunoscută atunci, având în inima sa Marea Mediterană, „mare nostrum", care facilita un bun comerţ maritim, dar şi o bună circulaţie a ideilor. Imperiul roman se întindea atunci, de la Atlantic până în Orientul Mijlociu, din Bretania şi până în marginile Saharei, alcătuind un vast imperiu a cărui inimă bătea la Roma, supranumită „caput mundi". În acest fel, imperiul roman atât de pestriţ în alcătuirea lui, şi totuşi unitar într-o anumită privinţă, l-au făcut pe Sf. Evanghelist Luca să-l denumească „lume" (Lc. 2, 1), avea să devină cadrul geografic care va asigura accesul spre universalitate al noii religii creştine.

Cuprinzând în sine atâtea seminţii, imperiul roman era cadrul în care se încrucişau cele mai diverse tendinţe şi curente religioase, întâlnindu-se aici, deopotrivă, religiile orientale mistice, care cultivau ştiinţele oculte (magia, chiromanţia, etc.), cu religia greco-romană, care ajunsese în faza de maximă decadenţă. Este ceea ce specialiştii au denumit cu un cuvânt — sincretism religios: „Palestina şi Egiptul contribuiseră, din plin, la dezvoltarea acestor pretinse ştiinţe. Alături de zeii Egiptului, numele ebraice ale lui Dumnezeu se amestecau cu vorbele neînţelese ale grecilor, în diferite formule magice, pe care le întâlnim în papirusurile vechi" (Prof. J. Moisescu, Sf. Ap. Pavel şi viaţa celor mai de seamă comunităţi creştine, S.T., nr. 7-8/1951, pag. 406). Toată această reprezentare politeistă, nu făcea de fapt altceva, decât să acopere un imens gol spiritual, căci toate aceste religii nu reuşeau să satisfacă, nici pe departe, setea spirituală a oamenilor din vremea respectivă, ei fiind într-o aşteptare înfrigurată al unui trimis al cerului, care să-i scoată din acest adevărat labirint.

Starea de dezorientare care domnea în plan religios, avea un impact direct şi imediat şi asupra moralei vremii respective, tocmai ca o consecinţă a acesteia. Zeii deveneau adesea pilde de imoralitate, iar multe religii din vremea respectivă ridicau la rang de cult desfrâul şi orgiile. „În privinţa vieţii destrăbălate, efesenii se luau la întrecere cu corintenii. Ca loc al superstiţiilor, vrăjitoriilor şi farmecelor de tot felul, nu găsim alt oraş din vechime, care să stea alături de Efes, pe vremea Sf. Ap. Pavel" (F. W. Farrar, Viaţa şi opera Sf. Ap. Pavel, vol. 2, pag. 167). Toate aceste religii politeiste, pline de contraziceri interioare, având zei morţi, nu puteau, nicidecum satisface setea spirituală a omului, astfel că lumea aştepta cu ardoare împlinirea dorinţei sale religioase.

Aceeaşi stare de decadenţă o întâlnim şi în domeniul filosofiei. De la epicureismul care promova indiferentismul în faţa vieţii, şi care decăzuse până la negarea divinităţii, întâlnim hedonismul, care declara plăcerea drept singurul principiu moral, sau stoicismul, care justifica relele şi sinuciderile. Toate aceste sisteme filosofice nu-i puteau aduce omului, nici liniştea, nici certitudinea, ele nefiind altceva decât „capătul ultim al căutărilor organice ale adevărului prin instrumente care garantează dinainte eşecul" (Teoclit Dionisiastul, Dialoguri la Athos, vol. 2, pag. 12), nici nu-l puteau călăuzi spre adevăr, atâta timp cât erau în afara harului divin „omul nu produce adevăruri, ci le împropriază, ca pe unele care există deja. Adevărul este Dumnezeu" (op. cit., pag. 13). Multele adevăruri pe care le susţineau vechii filosofi, nu aveau puterea de a convinge, pentru că „mai multe adevăruri înseamnă nici un adevăr" (P. Ţuţea, Antropologia creştină, vol. 1, pag. 75), iar în esenţa lui „adevărul e religios, şi el nu poate fi căutat, ci revelat" (idem, ibidem).

Cu toate tarele şi contradicţiile sale interioare, filosofia antică prezenta şi un aspect pozitiv, prin câţiva dintre reprezentanţii săi, spre a nu-i aminti decât pe Socrate, Platon şi Aristotel, creatori geniali, care prin sistemele lor filosofice, aveau să contribuie la pregătirea lumii antice întru primirea Logosului divin. În speţă, Platon este cel care s-a ridicat cel mai sus dintre toţi, apropiindu-se cel mai mult de creştinism, el fiind numit de Sf. Ioan Gură de Aur „sublimul Platon" (Discurs contra păgânilor, 31 - P.G., XXV, 61), iar Fer. Augustin îl numea „acest filon, numit Platon, care în filosofie este tot ceea ce poate fi mai pur şi mai lucid, el îndepărtând norii eresurilor" (în Platon, Opere, Buc. 1989, vol. 4, pag. 159).

Ca un corolar la toate cele afirmate mai sus, se adaugă personalitatea fascinantă, unică şi irepetabilă, care a fost Sf. Ap. Pavel „natură de elită, personalitate polară de stil nobil şi de posibilităţi geniale, el era predestinat să se trudească, să cucerească şi să conducă" (G. T. Marcu, Saul din Tars, Sibiu, 1939, pag. 92), prin faptul că aparţinea în egală măsură şi unea în sine toate cele trei elemente cardinale ale vremii sale: iudaismul, de care era legat organic prin naştere şi puternice tradiţii familiare, aşa cum însuşi spunea despre sine, alcătuindu-şi o veritabilă fişă autobiografică „Eu sunt iudeu născut în Tarsul Ciliciei, dar crescut aici, în cetatea aceasta (Ierusalim, n.n.) ...la opt zile am fost tăiat împrejur, sunt din neamul lui Israel, din seminţia lui Beniamin, evreu din evrei; în ce priveşte râvna: prigonitor al Bisericii; în ce priveşte dreptatea cea din lege: fără prihană în viaţa mea; aveam fierbinte râvnă pentru datinile strămoşeşti; am trăit ca fariseu, adică după principiile eresului celui mai strașnic din legea noastră" (cf. FA. 21, 39; 22, 3; 26, 5-6; 2 Cor. 11, 22; Gal. 1, 14; 2 Tim. 1, 3); era apoi mediul elin a cărui atmosferă socială şi culturală a respirat-o încă din copilărie „născut în Tarsul Ciliciei... cetate deloc neînsemnată" (FA. 22, 3), şi pe care a asimilat-o într-un mod strălucit, stau dovadă în acest sens toate cele 14 epistole ale sale, toate redactate în limba greacă, şi imperiul roman, al cărui cetăţean era prin naştere (FA. 22, 28). Toate aceste elemente, s-au întâlnit într-un mod fericit în personalitatea de excepţie a Sf. Ap. Pavel: „se întâlneau în formaţia sa ca un mănunchi de raze în focarul lor" (G.T. Marcu, op. cit., pag. 91), fiecare imprimându-i ceva din specificul său, făcând să se nască o personalitate, fără de care, istoria creştină ar fi greu de conceput, fapt care-l făcea să afirme cu răspundere rostul său în iconomia divină „Dumnezeu m-a ales din pântecele maicii mele şi prin harul Său M-a chemat" (Gal. 1, 15).

Ne vine foarte greu să credem, că această întâlnire fericită a atâtor factori, cum sunt cei pe care i-am amintit mai sus, a fost o simplă coincidenţă, ci toate ne obligă să vedem, dinco'o de ele, purtarea de grijă a lui Dumnezeu faţă de lume, Care în atotînţelepciunea Sa „când a venit plinirea vremii, L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege" (Gal. 4, 4).

Pr. N. STOIA

Proclamarea unităţii naţionale

(Urmare din pag. 1)

mânesc din întunericul robiei, la lumina cunoştinţei de sine, spre a trăi liberi şi independenţi, alături de celelalte naţiuni ale lumii. În numele dreptăţii eterne şi al principiului liberei dispoziţiuni a naţiunilor, şi naţiunea română din Transilvania avea să-şi spună cuvântul său asupra sorţii sale.

Ce condei va putea descrie emoţiile sfinte ale istoricei zile de 1 Decembrie 1918? La emoţia celor ce au luat parte activă la actul de întemeiere a unirii politice a românilor, aclamând votul pronunţat de delegaţi, s-a alăturat şi emoţia multelor milioane din toate ţinuturile locuite de români. Către toţi s-a adresat, ca o solie a Învierii, cuvântul etern de Unire, ce va rămâne legat de Alba-Iulia, cetatea istorică a neamului nostru.

Aşa cum s-a afirmat prin bărbaţii de seamă, bine nu poţi să aştepţi de-a gata de la împăraţi străini şi nici de la fiii altor neamuri; binele poţi să-l aştepţi numai din realizarea prin propriile tale puteri. Unirea într-un singur stat a tuturor fiilor neamului nostru este un drept indiscutabil al nostru, în baza fiinţei noastre naţionale unitare. Toţi fiii neamului nostru avem aceeaşi obârşie şi aceeaşi fire. Avem o singură limbă unitară, încălziţi fiind de aceleaşi tradiţii şi credinţă sfântă. Date fiind toate acestea, cine ne-ar fi putut sta împotrivă spre a împiedica înfăptuirea unităţii naţionale care era de mult înfăptuită sufleteşte?

Realizarea unităţii naţionale a tuturor românilor într-un singur stat — spunea Vasile Goldiş în cuvântul său — este cea mai firească pretenţiune a civilizaţiei.

Cea dintâi unire, de scurtă durată, a elementului românesc, s-a făcut prin sabia lui Mihai, în numele principiului de asigurare a accesului la lumină şi libertate. Noua unire, de la 1 decembrie 1918, are caracteristica de a fi integrală şi pentru eternitate, realizată fiind prin biruinţa pentru egalitatea condiţiilor de viaţă, pentru fiecare individ în parte şi pentru naţiune, în ansamblul ei. Înlăturând nedreptatea, ea este în folosul celor mari şi celor mici deopotrivă.

Poeţii au cuprins în versuri şi au omagiat măreaţa biruinţă a unităţii naţionale:

„Falnic se-nalţă a Daciei cetate;
Pe dragoste de neam ea e clădită
Şi-n veci de veci va fi nebiruită!"

(din poemul „Grăieşte marea"
de Andrei Bârseanu)

În astfel de condiţiuni de împlinire a năzuinţelor de veacuri pentru unire ale neamului nostru, octogenarul preşedinte, Badea Gheorghe (Pop de Băseşti), cu lacrimi în ochi, a rostit încheierea, cu cuvintele dreptului Simeon, adaptate momentului: „Acum slobozeşte pe robul tău, Stăpâne, după cuvântul tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea neamului românesc". Nu i-a fost dat nici lui să ştie şi nici celor care i-au ascultat cuvântul, că după aproape douăzeci şi doi de ani, aveau să fie scormonite dezbaterile procesului de unire naţională a poporului român.

La prânzul dat la Bucureşti, în onoarea delegaţiei ardelene care a dus vestea hotărârii de unire naţională a Transilvaniei, Banatului, Crişanei şi Maramureşului cu România, Ion I. C. Brătianu a rostit, între altele, cuvintele memorabile: „Sunt în viaţa unui neam clipe de fericire atât de mari, încât ele răscumpără veacuri întregi de suferinţă".

Vin colindătorii

Sărbătorile de iarnă — şi în special sărbătoarea Naşterii Domnului Iisus Hristos — ne umplu sufletele noastre de creştini cu bucurii şi mari emoţii.

Sunt multe obiceiurile şi credinţele, iar dintre acestea, cel mai frumos obicei este colinda. Creată de preoţi şi cântăreţi bisericeşti, colinda este cântecul minunat cu care cei mari, dar şi cei mici Îl întâmpină pe Hristos pe pământ.

Cine sunt cei care aşteaptă cu bucurie sărbătoarea Naşterii Domnului şi, desigur, sosirea lui Moş Crăciun? În primul rând copiii, aceste comori ale părinţilor, în sufletul cărora se oglindeşte nu numai dragostea părintească, dar şi chipul lui Dumnezeu.

Prin colindele pregătite cu dăruire, ei aprind flacăra credinţei pentru cei care îi ascultă, făcând legătura între cer şi pământ:

„Iată vin colindătorii
Noaptea pe la cântătorii
Şi ei vin mereu, mereu
Şi v-aduc pe Dumnezeu".

Ei sunt colindătorii cu sufletul curat, sunt fericiţi şi această fericire o împărtăşesc şi celorlalţi din jur.

Vestea Naşterii pruncului Iisus şi misterul aşteptării şi apoi al primirii micilor colindători, pe care nimic — ger, zăpadă, vânt, drum lung, noapte — nu-i opreşte

(Continuare în pag. a 7-a)

ANA MUNTHIU,
Educatoare, Gr. nr. 4,
Sibiu

Anton Pann — inedit (1779—1854)

— 150 DE ANI DE LA MOARTE —

Legăturile lui Anton Pann cu Braşovul au fost începute în anul 1821, când acesta, ca refugiat în timpul mişcării lui Tudor Vladimirescu, a fost psalt al Bisericii Sf. Nicolae şi dascăl al şcolii bisericeşti de aici. Acestea s-au cimentat în anii 1828—1829, răstimp în care a slujit în egală măsură biserica şi şcoala în aceleaşi calităţi de psalt al bisericii şi dascăl al şcolii.

Dar amploarea acestor legături a fost realizată ulterior, când „marele poet al muzicii" a mai trecut pe la Braşov, poposind la biserica noastră din Şchei, menţinând apoi, până la sfârşitul vieţii sale o bogată corespondenţă cu slujitorii bisericii şi Reprezentanţa acesteia, trimiţându-le totodată, spre difuzare, o seamă de cărţi, tipărite de el la Bucureşti.

Putem spune că iniţiatorul muzicii psaltice româneşti, Anton Pann, care a activat pe ambele versante ale Carpaţilor, este un precursor al puternicilor legături între românii braşoveni şi fraţii de peste munţi. Între anii 1850 şi 1853 aceste relaţii s-au strâns şi mai mult datorită faptului că Anton Pann a primit la Bucureşti pe tânărul cântăreţ bisericesc George Ucenescu, trimis de Reprezentanţa bisericii spre a se desăvârşi în muzica psaltică şi a învăţa arta tipografiei psaltice.

După terminarea celor aproape trei ani de studii, Ucenescu se întoarce la Braşov cu „testimoniu de laudă" semnat de Anton Pann, cu recomandarea „de a fi aşezat psalt la biserică şi profesor de cântare bisericească în şcolile noastre gimnaziale şi normale", după cum mărturiseşte chiar şi el în autobiografia sa, păstrată în original în arhiva muzeului Bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului.

Corespondenţa lui Anton Pann cu diferiţi cărturari braşoveni, dar mai ales cu protopopul Ioan Popazu şi cu ucenicul său George Ucenescu este bogată şi în mare parte a fost publicată (v. Vasile Oltean „Acte, documente şi scrisori din Şcheii Braşovului", Bucureşti, Editura Minerva, 1980). Din conţinutul ei remarcăm atât grija lui Anton Pann pentru formarea de cadre muzicale în sânul bisericii şi al şcolii, cât şi atenţia acordată lui George Ucenescu, despre a cărui comportare la învăţătură dă ample informaţii.

O scrisoare din 13 martie 1852, trimisă de Anton Pann din Bucureşti — pe care n-am găsit-o publicată până acum — şi pe care socotim util să o reproducem aproape în întregime, aduce interesante amănunte în această privinţă. Scrisoarea amintită s-a păstrat în arhiva Muzeului Bisericii Sf. Nicolae, fond de documente „Candid Muşlea", printr-o copie transcrisă după originalul (pierdut) de cunoscutul cercetător al acestei arhive, preotul Candid Muşlea. Existenţa ei nu poate fi pusă la îndoială, ştiută fiind probitatea ştiinţifică a lui Candid Muşlea, cel mai important istoriograf de până acum al Bisericii Sf. Nicolae (v. Candid Muşlea: „Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului", Braşov, vol. I, 1942, vol. II, 1946).

Redăm în continuare textul adresat — probabil protopopului Ioan Popazu sau curatorului bisericii:

„Venerabile

De mai mult aş fi scris ... dar am aşteptat că doar voi găsi să trimiţi un cântăreţ, ca să vă scap de greutăţile de care suferiţi, a ţine locul într-o vreme când este cea mai multă slujbă. Şi mulţi nevoiaşi (că aşa e să le zic) mi-au făgăduit astăzi şi mâine s-au lăsat şi pricina nu e alta, decât Manolache, pe care l-aţi gonit, a umplut Bucureştiul, că el s-a întors neputând trăi de scumpetea cea multă care este în Braşov cu toate câştigurile pe care le avea din leafa sa. Iar pe de altă parte, a pus pe oareşcare să se roage de mine ca să-l iert şi ca să scriu să-l trimiţ iarăşi cu deosenbite condiţii şi legături, că de se va dovedi cu vro faptă împotrivă, urmează să se pedepsească şi să se izgonească ... George (n.n. Ucenescu), pe care l-aţi trimis să studieze, urmează la învăţătură prea bine, decat greu îmi este pană să-l fac să lepede acel ifos leşinat cu care a urmat şi să-l fac să cante viu. Ii repetez de o grămadă de ori la cate un loc, ca să-l deprinz melopia. Cu toate a-

cestea, acum nu o să să întoarcă cum a venit. Voi întrebuinţa toate mijloacele ca să-l cioplesc, să-l renduiesc (n.n. a da la rindea) şi să-l lustruiesc. Decat el zice, ca şi mine, că nu ştie în ce chip şi cum e trimis aicia, care, la zisa lui, nu poci pune temeiul, iar zisa mea îşi are explicaţia, adică, cand l-aţi trimis, mi l-aţi trimis să ştiu şi eu în ce chip v-aţi învoit şi cum v-aţi legat, cată vreme să şază şi în drept plata învăţăturii lui, la ce să-l pui să-mi slujească, fiindcă lui nu-i prea place să se supuie după cum îi poruncesc eu şi ar vrea să fie de capul său, cand o vrea să se culce, cand o vrea să se scoale şi cand i-o veni să meargă să se plimbe făr să-mi dea de ştire. L-am certat de cateva ori, a plans, i-a părut rău că m-a supărat, dar în urmă tot aceeaşi a făcut. Eu, pentru ca să-şi aibă şi el libertate, în ceasurile care îi sant spre odihnă, l-am oranduit să şază la un han aproape de mine ... acolo îi vin din cei cunoscuţi şi şade de vorbă, petrece şi oarecum îşi mai uită de dorul de acasă ...

Osebit de aceasta aţi făcut cu dansul, tocmai ca acela care a dat din banii în mana vinovatului şi l-a trimis să se spanzure singur. (Astă poantă o am auzit-o la Braşov). Este cam cheltuitor, după cele ce am băgat de seamă, că încă de cand a venit, mi-a spus că banii mari i-a cheltuit. Acum iar îmi zice că el nu ştie cum e trimis aici, fiindcă ar vrea să umble tot cu punga plină. De aceea, după părerea meas, n-aţi făcut bine dintru început. Nu trebuia să-i daţi banii în mană, ci, sau să-i trimiteţi sau în mana mea sau în mana altuia şi să-i dea din săptămână în săptămană, după cat îi era oranduit să cheltuiască, că aici în Bucureşti, poate cineva cu o jumătate de sfanţ să trăiască şi două zile, dar de va vrea să trăiască boiereşte, poate să cheltuiască şi un galben pe zi. Eu am în tipografie oameni care cu 20 de parale pe zi trăiesc şi cu economie strang banii şi-şi fac capital. Am şi alţii, care iau mai mult leafă şi totdeasuna sant datori pe la birturi. Aşa şi George al nostru, de nu va fi ceva strans, totdeauna o să aibă lipsă de bani şi neajungere despre toate, dar ce să zic; şi el este încă recrut şi acum deschide ochii în lume, că omul pană nu pătimeşte lipsă, nu se învaţă econom. Aceasta e toată vorba mea şi binevoiţi a mă onora cu răspunsul. Prea plecat ss. Anton Pann.

P.S. de-i veţi scrie lui George ceva, nu pomeniţi că am vorbit eu ceva cu el, ca nu cumva să-l desgustaţi, totodată şi decepţiile mele, ci ziceţi-i că aveţi oameni puşi cari să vegheze la purtările lui".

Deşi scrisoarea nu arată numele persoanei căreia îi este adresată, noi socotim că este vorba de protopopul Ioan Popazu, sau unui reprezentant al bisericii, responsabil de cheltuielile bisericii.

Din conţinutul acestei scrisori rezultă că ea a fost expediată înaintea stabilirii unor raporturi contractuale dintre Reprezentanţa Bisericii Sf. Nicolae şi Anton Pann, în ceea ce priveşte condiţiile de studii ale lui George Ucenescu şi acest fapt aduce o contribuţie la cunoaşterea şi mai temeinică a perioadei respective, redând ceva, atât din atmosfera Braşovului, cât şi a Bucureştiului de la mijlocul secolului al XIX-lea.

Pr. REMUS FAUST,
Parohia Turcheş-Săcele

1 Decembrie

(Urmare din pag. 1)

Câţi ostaşi care l-au împuns în coastă n-a avut Neamul Românesc! Ba alţii l-au dat jos, l-au răstignit. Şi-au aşteptat, ca într-o jertfă continuă, Ziua Învierii acestui Neam. Paştele Românilor. O, cât le-am mai aşteptat!

Dar Bunul Dumnezeu ne-a dăruit şi Ziua Paştilor. Ziua Bucuriei, Ziua Euharistiei! Ne-a dăruit-o în Prima zi a lui Decembrie, la Alba-Iulia, unde Neamul Românesc, de la vlădică la opincă, într-o liturghie cerească, şi-a săvârşit propria lui Euharistie.

Spunea cineva că Alba Iulia este Mecca Românilor. Nu! La Mecca nu s-a întâmplat nimic! La Alba-Iulia, însă, Ierusalimul Neamului Românesc, Loc de Înviere, morţii nu mai sunt morţi!

Se spune într-o rugăciune populară: „Cruce-n frunte, cruce-n casă, Dumnezeu cu noi la masă". Românul a avut permanent conştiinţa că Dumnezeu atât se smereşte, încât coboară în coliba lui, în casa lui, sub chipul Pâinii. Câtă smerenie cerească, câtă înălţare duhovnicească.

Dar la Alba-Iulia, Românul L-a văzut cu ochii lui pe Dumnezeu! Şi Dumnezeu a stat cu el la Masă: la Masa Bucuriei, la Masa Euharistiei Neamului nostru.

Atât de sfântă şi de măreaţă a fost această Euharistie, încât ea a însemnat Bucurie veşnică, nu numai pentru noi, ci chiar şi pentru Dumnezeu!

Nostalgie după comunism

Un sondaj realizat de agenţia „FORSA" şi publicat în săptămânalul german *„Stern"* arată că unul din cinci locuitori din fosta Republică Democrată Germană este *„nemulţumit"* de situaţia actuală şi regretă dispariţia sistemului comunist.

Cardinalul Joachim Meisner din Cologne, într-un interviu acordat unui post de radio polonez, îşi exprimă regretul pentru faptul că atât de mulţi compatrioţi de ai săi au uitat cât de inuman a fost sistemul din timpul regimului comunist. Propaganda ideologică şi exploatarea economică ar trebui să fie motivaţii pentru a nu mai exista un astfel de regret.

Cardinalul septuagenar este surprins de o astfel de stare de spirit a unora dintre esticii germani cu atât mai mult cu cât nimeni dintre cei care au trăit în blocul comunist nu au beneficiat de ajutoare din partea Occidentului cum au beneficiat est-germanii.

Tot cardinalul este cel care îndeamnă la răbdare spunând că „ceea ce a fost despărtat vreme de 40 de ani, va avea nevoie de cel puţin tot atâta timp pentru unitatea deplină". Şi apoi, precizează cardinalul, se pare că nu a fost de ajuns demolarea la propriu a zidului Berlinului. Acest zid trebuie demolat şi din minţile şi inimile oamenilor.

Statistic, 57% dintre est-germanii chestionaţi recunosc faptul că reunificarea din 1990 le-a îmbunătăţit considerabil situaţia personală, pe când 29% consideră că nu există azi nici o diferenţă între ceea ce a fost înainte şi situaţia lor de acum, iar 14% spun că, din contră, viaţa lor s-a înrăutăţit.

La întrebarea dacă ar fi de acord cu reconstruirea zidului Berlinului, 12% dintre est-germani au răspuns afirmativ, iar dintre vest-germani, una din patru persoane ar vrea să vadă zidul reconstruit.

Cardinalul Joachim Meisner a fost cetăţean al fostei R.D.G. şi a condus dioceza catolică germană din Berlinul de est timp de opt ani. În 1989 s-a mutat la Cologne.

O altă problemă de care este îngrijorat cardinalul este cea a secularizării. Fosta Germanie de Est, afirmă el, este cel mai secularizat teritoriu al Europei. Foarte mulţi dintre est-germani nu frecventează biserica.

[Informaţie preluată din „Ecumenical News International" (ENI — Bulletin) nr. 18/22 sept. 2004, p. 7]

Hadrian şi Ierusalimul

Ierusalime, Ierusalime, care-i omori pe prooroci şi-i ucizi cu pietre pe cei trimişi la tine, de câte ori am vrut să-i adun pe fiii tăi aşa cum îşi adună cloşca puii sub aripi, dar tu n-ai vrut. / Iată, vi se lasă casa pustie! (Mt. 23, 37-38).

Hadrian (117-138 d.Hr.), urmaşul la tron al lui Traian (98-117), a intrat în domnie cu un program politic defensiv, ce însemna curmarea expediţiilor militare de mare amploare organizate de predecesorul său, cum au fost războaiele dacice şi cele partice. Ca măsură imediată, Hadrian a încercat să lichideze focarele de răscoală din Imperiu, două fiind extrem de serioase, una în Britannia, alta în Iudeea. Răscoala iudeilor din anii 132-135 d.Hr., prin durata şi violenţa ei, i-a dat mult de furcă împăratului pacifist. După luarea cu asalt a Ierusalimului şi dărâmarea templului de către Titus (70 d.Hr.), precum şi după reprimarea răscoalelor din Orient — Egipt, Cipru şi Cyrenaica — de la sfârşitul domniei lui Traian (114-117 d.Hr.), Oraşul Sfânt arăta ca un câmp de ruine. *Şi dacă Domnul n-ar fi scurtat zilele acelea, nici un trup n-ar mai scăpa; dar El a scurtat acele zile de dragul celor aleşi, pe care El i-a ales (Mc.* 13, 20).

Dintre cauzele care au declanşat revolta ne limităm a menţiona două edicte ale lui Hadrian. Primul dintre acestea dispunea rezidirea Ierusalimului sub forma unei *colonia* romane, care urma să primească numele *Aelia Capitolina,* iar pe locul templului lui Solomon urma a fi ridicat altul dedicat lui Jupiter Capitolinul. Al doilea edict imperial interzicea circumcizia şi sabatul.[1] De precizat că statutul de *colonia* era cel mai ridicat în ierarhia oraşelor romane, documentele epigrafice făcând distincţia între *coloniae civium Romanorum* („colonii de cetăţeni romani civili") şi *coloniae veteranorum* („colonii de veterani").[2] Prin proclamarea viitoarei urbe drept *colonia,* majoritatea iudeilor din vechiul Ierusalim şi din Palestina ar fi pierdut dreptul de rezidenţă în oraşul nou, pentru simplul fapt că ei nu se încadrau juridic în nici una din categoriile menţionate mai sus. Cu alte cuvinte, nu aveau nici statutul de „cetăţeni romani civili" şi nici de militari romani lăsaţi la vatră, de „veterani".

Hadrian se înscrie în seria împăraţilor umanişti şi cultivaţi care au dat o serie de edicte în vederea uşurării poverii claselor defavorizate. Astfel, împăratul în discuţie s-a numărat printre suveranii romani care au interzis abandonarea sclavilor bătrâni şi neputincioşi, ori — cu toate că mariajul sclavilor nu era recunoscut legal — le-a interzis stăpânilor să destrame, prin vânzare, familiile deja constituite. Pedepsele care duceau la mutilarea condamnaţilor — liberi sau sclavi — au fost anulate şi înlocuite cu altele mai blânde. Tocmai în acest context trebuie văzută decizia lui Hadrian de a interzice circumcizia, catalogată de el drept mutilare corporală, mutilare nedemnă de specia umană.

Cât timp acest împărat călător s-a aflat în Orient, iudeii n-au îndrăznit să se manifeste, în schimb, în momentul în care Hadrian a părăsit zona (132 d.Hr.), ei au pus mâna pe arme în întreaga Palestină. Ca în toate situaţiile de genul acesta, cu vremuri

(Continuare în pag. a 6-a)

Dr. CONSTANTIN ITTU
cercetător

1 D. Tudor, *Figuri de împăraţi romani,* vol. II, Bucureşti, Editura enciclopedică română, 1974, p. 74.

2 *Enciclopedia civilizaţiei romane,* coord. Dumitru Tudor, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1982, p. 207.

Despre Răul Fizic şi cel Moral

Problema existenţei răului în lume şi a formelor pe care el le îmbracă face parte din problemele perene ale omului şi ale omenirii. De modul rezolvării acestei probleme şi de înlăturarea răului depinde, pentru om, conduita sa prezentă, în această lume şi în această viaţă, dar şi răsplata sau osânda viitoare.

„Teologia răului" şi problema modului în care aceasta poate fi înlăturat din viaţa lumii şi a omului constituie *„una dintre cele mai vechi şi mai grele probleme care frământă pe om de la apariţia lui. Viaţa însăşi este o formă a luptei duse împotriva răului, căci nu se poate spune că omul şi societatea n-au încercat, de-a lungul istoriei, să combată răul"* — susţinea Părintele Profesor Ioan G. Coman în Studiul „Dumnezeu nu este autor al răului". Sau cum, pe bună dreptate, constata un moralist român contemporan — Profesorul Constantin C. Pavel, criza sau drama omului modern şi a lumii în care trăieşte este că *„piere şi nu-şi dă seama de unde-I vine pieirea. Aruncă vina pe crizele economice, sociale şi politice, socotindule ultimele şi singurele cauze ale răului de care suferă, dar ignoră cauza adevărată a tuturor relelor: păcatul"*.

Concepţia teologiei creştine privind originea, manifestările şi modalităţile de luptă împotriva răului, este superioară oricărei morale, ontologii şi metafizici, tocmai prin această dimensiune duhovnicească şi în acelaşi timp practică; ea nu se limitează doar la constatarea existenţei şi prezenţei unei puteri şi lucrări rele în lume şi în viaţă, ci o explică şi ne dă şi mijloacele de contracarare a ei. De aceea, numai teologia creştină este în măsură să aducă soluţia practică la o asemenea problemă. *„Explicaţia creştină a răului din libertate — spune Părintele Dumitru Stăniloae — e singura care ne leagă de esenţa realităţii eterne sau a celei create de Dumnezeu, luând totuşi răul în serios. Şi e singura care salvează însăşi existenţa libertăţii în realitatea existenţei. Orice altă explicaţie compromite iremediabil existenţa şi neagă libertatea, adică însăşi demnitatea umană"*.

Cu privire la existenţa şi realitatea răului, există mai multe ipostaze: *materialistă, substanţialistă* — potrivit cărora răul are o cauză şi o existenţă în sine; şi o ipoteză *negativistă*, după care răul nu are o cauză în sine însuşi nu e coexistent cu Dumnezeu, ci este un adaos la existenţă.

O definiţie largă, fundamentală, din care distingem şi unele note esenţiale ale răului, aflăm la Dionisie Pseudo-Areopagitul, în lucrarea sa *Despre numele divine: „Răul nu este din bine, iar dacă este din bine, nu este rău (...). Şi dacă toate câte există sunt din bine (căci natura binelui este să producă şi să conserve, a răului însă să distrugă şi să nimicească), atunci nimic din cele ce există nu vine de la rău. Răul chiar nici nu există, deci el îşi este sieşi rău (...). Răul însă nu este nici în cele ce există, nici în cele ce nu există; ci el este cu mult mai departe de bine, decât chiar ne-existenţa, fiind ceva străin şi având mai puţină existenţă decât aceasta (ne-existenţă). Căci răul n-are existenţă şi nici nu este generator de existenţă, însă are existenţă prin acţiunea binelui şi, existând ca bine, este şi producător de bunuri"*.

În mod deosebit, subliniem din definiţia dată de Dionisie Areopagitul următoarele aspecte:

1. Originea răului nu este din bine, deci nu este de la Dumnezeu, autor exclusiv al binelui.

2. Răul nu are o existenţă în sine şi de la sine.

3. El nu există în esenţa celor ce există, dar se poate infiltra în ea. Cu toate acestea, el rămâne totuşi pentru ea ceva străin, şi prin aceasta ne uşurează lupta împotriva lui.

4. Problema răului se poate explica numai în raport cu binele, cu modul de participare sau neparticipare la bine. Intensitatea întunericului se dovedeşte prin lipsa calităţii luminii; la fel, amploarea răului, prin măsura îndepărtării de bine.

Transferând problema în sfera metafizicii şi încercând să definească răul, Sfântul Maxim Mărturisitorul arată că „răul nu era, nici nu va fi ceva ce subzistă prin firea proprie. Căci nu are corespondenţă în cele ce sunt. Nu e nici calitate, nici cantitate, nici relaţie, nici loc, nici timp, nici poziţie, nici acţiune, nici mişcare, nici aptitudine, nici patimă (pasivitate, afect) contemplată în chip natural în vreo existenţă şi în nici una din acestea toate nu subzistă prin vreo înrudire naturală. Nu e nici început (principiu), nici mijloc, nici sfârşit. Ci, ca să-l cuprind într-o definiţie, voi spune că răul este abaterea lucrării puterilor (facultăţilor) sădite în fire de la scopul lor şi nimic altceva. Sau iarăşi, răul este mişcarea nesocotită a puterilor naturale spre altceva decât spre scopul lor, în urma unei judecăţi greşite".

Sintetizând, Sfântul Maxim considera că răul constă în „necunoaşterea cauzei celei bune a lucrurilor". Acesta, orbind mintea şi deschizând larg simţirea îl îndepărtează pe om de Dumnezeu, sădind, în locul dragostei de Dumnezeu, iubirea pătimaşă a lucrurilor ce cad sub simţuri.

La fel, Sfântul Ioan Scărarul spune că „răutatea nu este în ea însăşi nimic, că nu e nici o fiinţă oarecare şi nu are nici un ipostas".

„Dintre definiţiile date răului, în teologia răsăriteană urmând demonstraţiilor lui Dionisie Pseudo-Areopagitul, s-a impus aceea de „accident", „defect" şi „lipsă de perfecţiune", iar dintre cauzele lui, cel mai des se arată că răul nu are o cauză eficientă şi una deficientă. Adevărata şi ultima lui cauză o constituie voinţa liberă a omului sau mai exact liberul arbitru, *gnomi*, din terminologia Sfântului Maxim Mărturisitorul, îndreptată într-un sens, o direcţie şi către o finalitate negativă, opusă binelui, adică vieţuirii celei bune şi virtuoasă. Răul este o scădere, o lipsă, un minus în existenţă. Răul împlinit deplin este non-existenţă, pervertirea, robirea şi desfiinţarea existenţei în temeliile sale. El nu este totuşi o lipsă deplină, totală a existenţei, ci o ştirbire gravă a ei, o afectare radicală, o slăbire sensibilă a ei, o lipsă de realitate şi consistenţă autentică" — afirmă Părintele Profesor Ioan Cristinel Teşu în cartea sa „Din iadul patimilor spre raiul virtuţilor" apărută la Editura Christiana, la Bucureşti, în anul 2000 — în primul capitol al ei intitulat: „Răul fizic şi moral — o deficienţă sau un accident al creaţiei?".

„Deşi unii teologi şi moralişti vorbesc de o cauză suplimentară a răului, în sensul că „originea răului se află parţial şi în diavol, căci răul s-a instalat în el cu atâta putere încât ambii aproape se identifică", totuşi originea sa reală o constituie libera alegere sau liberul arbitru. În centrul chipului lui Dumnezeu, din constituţia umană, se află acest dor şi bun firesc — libertatea de deliberare, alegere şi hotărâre, chiar dacă ea este întunecată, eclipsată sau restrânsă ca manifestare datorită păcatelor care o pervertesc şi o subjugă. Dar, oricât de restrânsă ar fi ea îi dă omului, totuşi, posibilitatea de alegere între bine şi rău. Stăruinţa în virtute dă autoritate şi fermitate în firea noastră binelui, obişnuinţa în rău îi dă acestuia o putere asupra sufletului" — precizează tot Părintele Teşu în aceeaşi lucrare.

Prin urmare, răul nu are nici o definiţie, nici cauză şi nu este în conformitate cu natura. El este de fapt, o lipsă, o neputinţă, o slăbiciune, o abatere şi cădere de la adevărata fiinţă şi esenţă, şi a binelui.

Răul este în lume, în viaţă şi în om, un efect ontologic. Pentru acest motiv el nu are o „cauză eficientă", ci una „deficientă", în calitate de lipsă a binelui. Răul nu are o existenţă ipostatică şi nici un ipostaz propriu, o fiinţă sau existenţă proprie ci este ne-existenţă în colaborare cu binele. Răul este, în teologia lui Dionisie „alăturea de drum, alături de scop, alături de natură, alături de cauză, alături de început, o disproporţie, o slăbiciune, o eroare... El este fără ţintă, fără frumuseţe, fără raţiune, imperfect, fără temei, fără cauză, nedeterminat, steril, neavând existenţă de sine nicicând şi sub nici o formă".

El este dezordine, neexistenţă, mască a ordinii şi existenţei, minciună, chip ireal al realităţii, caricatura binelui, reflexie falsă a binelui.

Concluzia pe care o trage Dionisie Areopagitul este că el „n-are o existenţă (substanţială), ci numai o umbră de substanţă pentru că se produce din cauza binelui şi nu din cauza proprie. Răul ca rău „n-are existenţă nici nu există între cele existente".

Răul, deci, nu este o substanţă, nu este ceva real, ci lipsa binelui din substanţă, un defect şi nu o entitate. Potrivit lui Diadoh al Foticeii, răul nu este în fire, căci nimeni nu este rău prin fire. El se produce prin pofta inimii care dă formă la ceea ce nu are fiinţă, la ceea ce nu există, prin gânduri şi sentimente rele, păcătoase. Dar oricât de multe şi variate ar fi acestea Sfântul Diadoh ne arată limpede că „e mai puternică firea binelui decât deprinderea răului".

O altă problemă pe care a pus-o în discuţie Dionisie este existenţa răului personalizat — diavolii sau modul lor de implicare la rău. Dionisie susţine că răul nu îşi are originea sau nu izvorăşte de la îngerii răi, deşi se identifică cu ei. Potrivit teologiei sale, îngerii răi nu sunt astfel — răi — prin firea lor, ci au devenit aşa prin cădere. Atât timp cât şi-au păstrat legătura cu Dumnezeu, Creatorul lor, au fost buni, ca de astfel întreaga operă a lui Dumnezeu. Odată căzuţi, s-au îndepărtat de izvorul binelui şi al luminii şi se apropie tot mai mult de oceanul tenebros al întunericului şi păcatului. Răul nu îşi are originea în ei, deşi s-a instalat în ei definitiv. Demonii, pentru Dionisie, nu sunt răi prin fire, ci prin lipsa virtuţilor îngereşti iniţiale, întru care au fost creaţi. Răul din ei este „o pervertire, o slăbire de la situaţia cuvenită lor, un defect, o imperfecţiune, o neputinţă, o slăbire, o pierdere, o scădere a puterii care trebuia să le păstreze perfecţiunea în ei". Răul demonic constă în mânie iraţională, dorinţă nechibzuită, imaginaţie nestăpânită" — susţine acelaşi Părinte I.C. Teşu în aceeaşi lucrare.

În cadrul acestui ontologism, Dionisie susţine că demonii au un dor de bine, de frumos. Prin faptul că au dobândit fiinţa de la Dumnezeu, ei sunt — consideră Dionisie — buni şi doritori de frumos şi de a vedea binele, pentru că doresc să fie, să existe, să trăiască, să înţeleagă cele ce sunt. Însă, prin căderea lor şi lipsa sau pierderea bunurilor pentru care au fost creaţi, ei sunt răi. Ei — spune Dionisie — sunt răi întrucât nu există, iar dorind ceea ce nu există, ei doresc răul. Pentru demon „răul constă în aceea că el este contrar gândului celui bun; pentru suflet în a fi contra raţiunii, pentru trup, în a fi contrar firii".

STELIAN GOMBOŞ

Hadrian şi Ierusalimul

(Urmare din pag. a 5-a)

tulburi ca apele, a apărut şi un cap al răscoalei, pe numele său Simon, întâlnit când ca Simon bar Koziba („fiul minciunii"),[3] când ca Bar-Khoba („fiul stelei"), care se pretindea a fi Mesia, cel anunţat de prooroci. *Şi mulţi profeţi mincinoşi se vor scula şi pe mulţi îi vor amăgi (Mt.* 24, 11). Sacerdotul Eliazar l-a ajutat pe Bar-Khoba să înflăcăreze fanatismul gloatei, care a trecut la masacrarea coloniştilor romani.[4] *Eu am venit în numele Tatălui Meu şi voi nu mă primiţi; dacă va veni altul în numele lui însuşi, pe acela-l veţi primi (In.* 5, 43).

La început, autorităţile romane nu au luat în serios răscoala, alarmându-se doar în momentul în care s-a extins în întreaga Palestină. Doi guvernatori, pe rând, nu au putut face faţă situaţiei — este vorba de Tineius Rufus şi Publius Marcellus —, motiv pentru care Hadrian a fost nevoit să vină pe teatrul de operaţiuni şi să-i încredinţeze comanda lui Iulius Severus, guvernatorul Britanniei, în acel moment. Experimentatul general roman s-a ferit de o luptă în stil mare, preferând tactici de contra-guerilă, atacând gradat fiecare localitate, punct de aprovizionare şi de rezistenţă. Metoda s-a dovedit eficientă, răsculaţii fiind, în final, sleiţi şi în pragul colapsului rezistenţional. Ultimul cuib, citadela de la Bether, a căzut în anul 135 d.Hr. Dio Cassius relatează: *Foarte puţini scăpară cu viaţă... astfel că aproape întreaga Iudee a ajuns un deşert aşa precum i se prezisese mai înainte de răscoală. Templul lui Solomon, faţă de care ei păstrează o mare veneraţie, s-a dărâmat de la sine.*[5] Într-adevăr, prezicerile arătau că locuitorii Palestinei *vor cădea sub ascuţişul sabiei şi vor fi duşi robi la toate neamurile şi Ierusalimul va fi călcat în picioare de neamuri (Lc.* 21, 24).

Din punct de vedere politic, Palestina — numele sub care, în epoca romană, era cunoscută vechea Iudee, care devine provincia Siria-Palestina — scade ca importanţă. Distrusă prin politica pământului pârjolit dusă de răsculaţi, zona nu mai este decât un deşert. Ierusalimul, şters de pe faţa pământului, este înlocuit cu un oraş roman. În acest sens, dramatismul unui fragment vetero testamentar este elocvent: *O, Doamne, Dumnezeule, vei pierde oare tot ce a mai rămas din Israel, vărsându-Ţi mânia asupra Ierusalimului (Iez.* 9, 8). Sub aspect psihologic, speranţa într-o renaştere naţională imediată este curmată, răspunsul Divinităţii fiind copleşitor: *Eu voi lucra cu urgie; ochiul meu nu-i va cruţa şi eu nu mă voi îndura. Chiar de ar striga ei cu glas mare la urechile Mele, nu-i voi auzi (Iez.* 8, 18).

Palestina va fi golită de locuitorii săi de baştină, ajunşi pe pieţele de sclavi, situaţie ce a provocat o spectaculoasă cădere a cursurilor.[6] În epoca de care ne ocupăm, întreg comerţul de sclavi din bazinul Mediteranei îşi avea pieţele de desfacere în cadrul Imperiului Roman. Tranzacţii importante se desfăşurau atât în insula Delos, unde, după mărturia lui Strabo, zilnic se vindeau 10 000 de sclavi, cât şi la Roma. Deşi vânzătorii şi cumpărătorii erau persoane private, comerţul cu sclavi era atent supravegheat din partea statului, cu intenţia de a ţine evidenţa tranzacţiilor şi a percepe taxe.[7]

Distrugerea templului, din anul 70, dublată de această catastrofă, din anul 135, care a dus la radierea statului evreu de pe harta lumii — până în 1948 — a avut consecinţe dintre cele mai importante în istoria creştinismului. Cu alte cuvinte, avuseseră dreptate Sf. Ştefan, care condamnase templul, şi Sf. Pavel, care anunţase sfârşitul Legii şi transferul Alianţei divine în beneficiul creştinilor proveniţi din păgâni. *Şi această Evanghelie a împărăţiei va fi propovăduită în toată lumea, spre mărturie la toate neamurile, şi atunci va veni sfârşitul (Mt.* 24, 14). Izolaţi dincolo de Iordan, iudeo-creştinii din Pella încetează să mai conteze pentru istoria ulterioară a creştinismului. În schimb, avem de-a face, de acum încolo, tot mai mult, cu o Biserică a *neamurilor* (a celorlalte neamuri) care a vădit facultatea de a îngloba creator culturile acelor *neamuri* care o compuneau. Apoi, vocaţia sintetică a Europei secolelor ce au urmat anilor 70 şi 135 d.Hr. a transfigurat patrimoniile asimilate, generând paradigma unei universalităţi care se desface hermeneutic în *stiluri* şi *orizonturi culturale* mereu noi. Nici o altă religie, precum creştinismul, nu a reuşit performanţa de a face să rodească un număr atât de mare de culturi locale aprioric distante sau chiar paralele.[8]

---

3 J. Eisenberg, *O istorie a evreilor*, trad. de J. Raşu, Bucureşti, Humanitas, 1993, p. 80.
4 Tudor, *op. cit.*, p. 74.
5 Tudor, *op. cit.*, pp. 74-75.
6 Eisenberg, *op. cit.*, p. 82.
7 N. Lascu, *Cum trăiau romanii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică. 1965, p. 309.
8 T. Bakonsky, *Ispita binelui.* Eseuri despre urbanitatea credinţei, Bucureşti, Editura Anastasia, p. 76.

Un Crăciun... post-modernist!?

Au trecut de mult „vremurile de bejenie", în care singurele sărbători autentice pe care le puteau trăi românii erau cele camuflate, în care nu se vorbea decât tăinuit despre un Moș Crăciun aflat în „exil" sau la „canal" pentru că nu era „membru de partid", în schimb era în mare vogă Moș Gerilă, tovarăș cu nume sonor și cu trecere „sus", la apariția căruia toți copiii știau să recite cu sfioasă pioșenie poezii de preaslăvire a „iluștrilor conducători" ai Țării. Dacă ar fi să facem un portret al omului acelor vremuri, am avea în față un om aflat în ignoranță și în beznă datorită dezinformării programate, trăind într-o societate în care toți membrii ei erau egali între ei, însă „unii", erau „mai egali decât alții", cum bine spunea Orwell în romanul său „Ferma animalelor". Toate acestea sunt — cum spuneam —, de mult istorie, sau zac uitate în vreun colț prăfuit de amintire, peste care, încet, se așterne uitarea cu clemența-i binecuvântată, așa cum este scris în firea lucrurilor.

Iată-ne la aproape cincisprezece ani de la „Revoluția" decembrie, lucrurile au luat-o ireversibil pe un făgaș cu totul diferit. „Societatea ignoranței" de până în '89 a devenit o societate informațională, al cărei cetățean este bombardat cu date din toate domeniile, pe „canalele" supersensibilizate ale celor cinci simțuri.

Informația, ieri ignorată, capătă astăzi valoare vitală pentru fiecare membru al proaspetei democrații, știut fiind faptul că cine o deține, deține puterea, acest miraj al tuturor din toate timpurile, pentru că fiecare în felul lui, chiar dacă subconștient, nutrește speranța că măcar o dată în viață îi va privi pe ceilalți „de la înălțime". Ajuns în această postură privilegiată, va tuna și va fulgera asupra celorlalți, care, nu destul de puternici ca să-i calce în picioare pe alții în vederea atingerii propriilor aspirații, își acceptă condiția de simpli muritori de rând, mocnind în suflete însă dorința de dreptate, în orice fel ar fi aceasta făcută.

Iată-ne deci așa cum suntem, populând o lume în care domnește bunul plac al fiecăruia, condiție necesară și suficientă instaurării unui regim pentru care sloganul cel mai vehiculat și mai în vogă ar fi: „bellum omnium contra omnes". Ce ne mai poate oare salva de situația aceasta...?

De undeva, de sus..., mult mai de sus, ca în fiecare an de vreo două milenii încoace, în Noaptea Sfântă de Crăciun se coboară tainic peste Pământ o nouă Ordine, o nouă Împărăție, a păcii între oameni și a oamenilor cu ei înșiși. Primii „cetățeni" ai acestei Împărății sunt cei simpli, cei umili, cei săraci. Și cum ar putea fi altfel, când Împăratul tuturor se naște într-o iesle, Smerit, înconjurat de necuvântătoare, arătând oricui are ochi de văzut și urechi de auzit că inimile au alte „legi" decât creierele cibernetizate care funcționează pe bază de informații, logice ce-i drept, dar glaciale. Inimile pulsează de sentimente, realități pe care informaționalul le sufocă, le ucide.

Însă, este Crăciun! Nici urmă de dorință de putere, nici urmă de orgoliu egoist. Războiul a rămas doar în sufletul omului informațional care se regăsește singur cu el însuși, suficient lui însuși, dar nefericit; ceva totuși îi mai lipsește

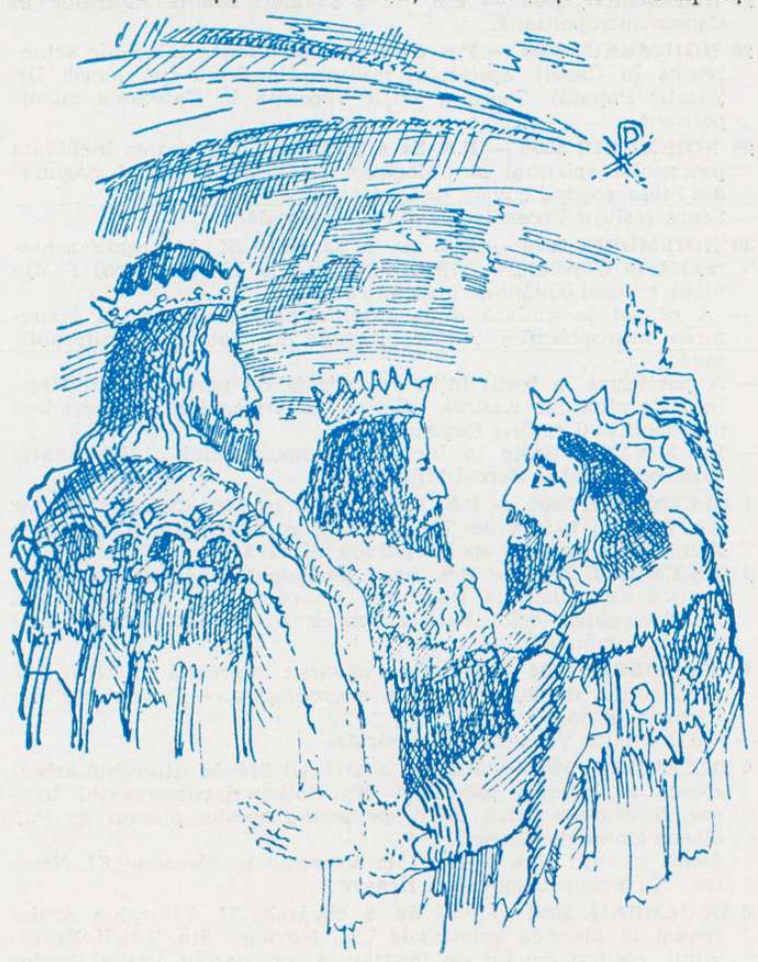

însă și lui: ... mai multă informație! Ea poate ar reuși să-l facă fericit! Mass-media îi sare în ajutor, grijulie, cu tot ce își dorește. Internetul îi aduce în suflet ceea ce el nici nu visase până nu de mult. Acum este împlinit. Pe nesimțite însă abundența informațională îi tocește discernământul, sufletul nu mai triază materialul pe care îl primește, conștiința sa suprasaturată nu mai discriminează între bun și rău, realitatea lui interioară și exterioară este deformată...

Din înălțimi, răsună voioase glasurile îngerești izbucnite în colindele sfinte: „Hristos Se naște, măriți-L!" Un Dumnezeu cu „chip de rob" (Fil. 2, 7), într-o peșteră din Betleem, Se naște pentru a fi slăvit, dar și pentru a-i slăvi pe cei smeriți ca El.

„Hristos Se naște, ... măriți-L!" Măriți-L pe El, Cel Care a înțeles mai bine decât oricine obida omului simplu, neluat în seamă de nimeni, dat la o parte de toți cei care îndrăznesc să vorbească „de sus" și să poarte, fariseic, haine șic, suficient de luxoase încât să acopere golul dinlăuntrul lor. Măriți-L pe Cel Care a venit „nu cu năluciri, ca să ne înspăimânte" (Molitfelnic), cum fac toți cei care altfel nu pot impresiona decât făcând uz de putere și amenințând tunător.

„Hristos Se naște, ... măriți-L!" Dintre lecțiile pe care ni le oferă Crăciunul, lecția smereniei este, de departe, cea mai importantă. Este lecția pe care trebuie să și-o însușească omul zilelor noastre pentru a-și regăsi umanitatea pierdută, pentru a se regăsi pe sine, nu prin sublinierea diferențelor, ci a ceea ce are în comun cu ceilalți semeni ai săi.

Descoperirea punților de legătură între oameni nu se face însă la nivel informațional, ci profund sentimental, emoțional, căci aici nu mai încape duplicitatea. În ciuda progresului fantastic atins de știință și de tehnică, sentimentele nu pot fi clonate. Pe acestea se întemeiază totul în definitiv.

Crăciunul e o stare de spirit, de trăire intensă. Importantă este trăirea autentică a lui, nu fiind informați despre el din ziare, televizor și/sau de pe Internet, ci participând efectiv la el, în Biserica ce se transformă pentru o noapte în peștera gata să-L primească pe Domnul.

În Noaptea de Crăciun, câte o „stea de la Răsărit" pornește spre călăuzirea fiecăruia către Hristos, iar cântul îngeresc răsună îndemnător pentru fiecare suflet smerit:... „Hristos Se naște, măriți-L!"

Pr. VASILE GAFTON

Din colindătorii

(Urmare din pag. a 4-a)

a colinda, sunt redate în cuvinte și cântări, în vers și cânt, fiind parcă buchete de flori dalbe, pe care copiii le dăruiesc din sufletul lor nevinovat.

În curând vor răsuna, asemenea unor clopoței, glasurile argintii ale micilor colindători prin colindele pe care nu le întâlnești atât de frumoase și variate la nici un popor ca la poporul român. Ei, parcă, îi înlocuiesc pe îngerii cerului:

„Îngerașii l-au cântat,
Pe păstori i-au anunțat"

pentru că sufletul lor curat este mai aproape de aceștia când vor vesti că un prunc mic a fost născut prin puterea Sfântului Duh:

„O, ce veste minunată
În Vifleem se arată
Că s-a născut prunc,
Prunc din Duhul Sfânt".

Să-i întâmpinăm cu dragoste, să le deschidem larg ușile caselor și sufletele în această minunată noapte, căci:

„Nu e noapte mai
frumoasă,
Noaptea-aceasta-i
noapte-aleasă;
Noaptea-aceasta-i
noapte sfântă
Căci colindele se cântă".

Să le creăm trăiri cu valoare de amintire, acasă și la grădiniță, în jurul bradului luminos când sunt fericiți:

„Moș Crăciun, ca și tine,
Moș mai darnic nu-i pe
lume!",

când mulțumesc:

„Pentru bradul luminos
Doamne-ți mulțumim
frumos!"

și promit că vor colinda și în anul viitor:

„Și la anul vom veni
Numai dacă ne-ți primi;
Și mai multe vom ura,
Un covrig dacă ne-o-ți
da!"

Chemarea Asociației pentru Cinstirea Eroilor Martiri din Decembrie 1989, adresată locuitorilor Sibiului și Autorităților locale și centrale

În luna mai 1990 s-a hotărât de către Asociația pentru Cinstirea Eroilor Martiri, căzuți în Revoluția din 1989, împreună cu Autoritățile locale din acea perioadă și împreună cu Arhiepiscopia Sibiului, construirea unei biserici pe Bulevardul Mihai Viteazul, cu hramul Înălțarea Domnului și Sfântul Ierarh Nicolae, închinată memoriei eroilor martiri sibieni.

Prin sacrificiul și jertfa deosebită a credincioșilor ortodocși ai urbei noastre, sub îndrumarea preotului-paroh Achim Băcilă și cu sprijinul Ministerului Culturii (D-nul ministru Răzvan Teodorescu), această biserică a devenit realitate.

În prezent se execută ultimele lucrări de finisare: pictură și amenajarea curții.

Asociația pentru Cinstirea Eroilor Martiri din Decembrie '89 vine acum cu propunerea ca numele eroilor martiri sibieni să fie evidențiat pe un monument reprezentativ, așezat în curtea bisericii, împreună cu bustul domnitorului erou Mihai Viteazul.

Rugăm arhitecții sibieni și artiștii plastici să stabilească locul și forma acestor opere de artă, opere ce vor dăinui de-a lungul secolelor și vor aminti generațiilor prezente și viitoare de jertfa lui Mihai Viteazul, care a unit sub sceptrul lui, pentru prima oară, cele trei Țări românești, în anul de glorie 1600, precum și de jertfa tinerilor sibieni căzuți în însângeratul Decembrie 1989.

Am fi bucuroși dacă proiectele acestor opere de artă ar fi contribuția maeștrilor sibieni.

Amintim că datorită jertfei acestor tineri răpuși de gloanțe în Decembrie 1989, Sibiul a primit titlul de Oraș Erou Martir.

Conștienți de sprijinul tuturor sibienilor care au dat dovadă de înțelegere și cu alte ocazii, rugăm autoritățile locale să facă toate demersurile necesare pentru realizarea acestor deziderate.

Comitetul de conducere al Asociației pentru Cinstirea Eroilor Martiri, Decembrie '89 și Consiliul parohial al bisericii de pe Mihai Viteazul, Sibiu — noiembrie 2004

Biserica pentru o Europă unită

(Urmare din pag. 1)

mânt pentru a ne restaura ontologic, a reface legătura noastră cu Dumnezeu și de a ne izbăvi din urmările păcatului strămoșesc. Teologia persoanei privită din punctul de vedere al doctrinei creștine a stat la baza formei de gândire a Europei, imprimând o viziune relațional-personală nu numai despre Dumnezeu dar și despre om, lume și istorie. Tocmai de aceea Denis de Rougemont și după el Constantin Noica afirmau că Europa s-a născut la 325, odată cu Sinodul I Ecumenic de la Niceea, care a definit dogma privitoare la cea de a doua persoană a Sf. Treimi, Mântuitorul Iisus Hristos. Deci rădăcinile creștine ale Europei sunt lucruri palpabile, dovedite istoric și care nu pot fi tăgăduite. Fără identitatea ei creștină, Europa se transformă într-un recipient irațional de ideologii, într-o entitate fără tradiție și prin urmare fără opoziții și fără propuneri constructive.

Paul Valery a arătat granițele reale ale Europei afirmând că *„Europa există acolo unde domnește influența credinței creștine, a lumii latine și a literaturii eline"*.

Deschiderea creștinismului față de popoarele Europei a fost un element fundamental pentru nașterea acesteia deoarece datorită acesteia creștinismul nu a devenit o religie națională ci a acceptat ca pe niște egali pe oamenii proveniți din toate neamurile, țările și stările sociale, oferind o identitate comună tuturor și creând astfel sentimentul că toți aparțin aceleiași lumi.

„Casa europeană — după cuvântul arhiepiscopului Hristodulos al Greciei — *a fost ridicată astfel: grație faptului că creștinii au păstrat educația elină, tradiția de drept romană dar mai presus de toate s-au luptat pentru transformarea unui imperiu crunt într-o republică creștină"* (cf. *Europa Noastră*, în Almanah bisericesc 2004, Târgoviște, p. 72).

Europa este produsul creștinismului, este bogăția culturală născută în urma faptului că Biserica Creștină a oferit tuturor popoarelor o identitate comună, o educație comună și o concepție comunitară.

Biserica Ortodoxă a fost un factor important de formare a identității civilizației europene. Părinții greci ai primelor veacuri au realizat o sinteză armonioasă și echilibrată a principiilor spiritului european, iar Biserica Ortodoxă dăinuie în spiritul acestei tradiții patristice.

Ortodoxia a păstrat legături directe, prin spiritul ei puternic tradițional, cu conținutul primordial al elementelor fundamentale ale spiritului european după cum acestea s-au întipărit în tradiția patristică și în moștenirea spirituală a popoarelor creștine până în timpurile noastre.

Și astăzi Biserica Ortodoxă este pe deplin conștientă de rolul pe care îl are în procesul de integrare europeană și caută prin mijloacele ei specifice să contribuie la realizarea acestui vis al popoarelor bătrânului nostru continent.

Intrarea României în Uniunea Europeană va aduce după sine, așa cum este firesc, prezența B.O.R. în structurile europene. Astfel, alături de celelalte popoare ortodoxe, noi românii vom avea o mare șansă în istoria europeană. Pentru noi va fi o adevărată binecuvântare de la Dumnezeu, a ni se oferi posibilitatea să valorificăm tezaurul de credință și de trăire creștină în forma sa cea mai curată, tezaur pe care îl deținem și prin care putem îmbogăți sufletul Europei.

Aș dori să închei cu un fragment din Declarația Comună semnată de S. Sa Papa Ioan Paul al II-lea și P. F. Părinte Patriarh Teoctist la Vatican în 2002 *„Biserica nu este o realitate închisă în ea însăși: ea este trimisă în lume și este deschisă către lume. Noile posibilități care se creează într-o Europă deja unită și care își extinde granițele pentru a îmbrățișa popoarele și culturile din partea centrală și răsăriteană a continentului constituie o provocare pe care creștinii din Răsărit și din Apus trebuie să o întâmpine împreună. Cu cât vor fi mai uniți în mărturisirea Unicului Dumnezeu cu atât ei vor da expresie, consistență și spațiu sufletului creștin al Europei, sfințeniei vieții, demnității și drepturilor fundamentale ale persoanei umane, dreptății și solidarității păcii, reconcilierii, valorilor familiei, apărării creației. Europa întreagă are nevoie de bogăția culturală creată de creștinism"*.

Să-l rugăm pe Dumnezeu *„Părintele Luminilor de la care se coboară toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit"* (Iacob, 1, 17) să ne lumineze calea și mintea întru înfăptuirea acestui mare deziderat al poporului nostru.

Biserica se roagă și lucrează în acest sens sub oblăduirea Sf. Duh și speranța noastră este că idealul ei se va împlini curând.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **Marți, 16 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe Monahia Filofteia Potcoavă, starețа Mânăstirii Bunești, Protopopiatul Rupea și pe P.C. Pr. Susanu Mihail de la Galați.
— A primit pe d-na Chioaru Elena din Sibiu.
— A primit pe P. C. Pr. Totolici Constantin din Galați.
— A primit pe P.C. Pr. Ambrozie Botez din Basarabia.
— A primit pe dl. Nicolae Rusu din Oradea.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Comșulea de la Parohia Brașov-Blumăna II, împreună cu P.C. Pr. Comșulea Ciprian de la Parohia Brașov-Spitale III și Pr. Eugen Comșulea de la Parohia Brașov-Spitale II.
— A primit pe dl. Gheorghe Ciuhandu, Primarul Timișoarei, însoțit de d-nii Ovidiu Spătaru și Toma Roman din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. lector Constantin Necula de la Facultatea de Teologie din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. lector Dr. Nicolae Moșoiu de la Facultatea de Teologie din Sibiu împreună cu o delegație de preoți din străinătate, participanți la o conferință teologică.

● **Miercuri, 17 NOIEMBRIE 2004 — (Ziua de naștere a Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie).**
— După săvârșirea „Te-Deum-ului" la Catedrala mitropolitană în cinstea Înalt Prea Sfinției Sale, a oferit o recepție la care au participat: P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar și Permanența Arhiepiscopiei Sibiului, Dl. General de Brigadă Nicolae Uscoi, comandantul Academiei Trupelor de Uscat din Sibiu și Membru al Consiliului Eparhial, P. Cuv. Arhim. Ilarion Uns, starețul Mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus și Exarh al Mânăstirilor, profesori ai Facultății de Teologie, împreună cu decanul Arhid. conf. dr. Dorin Oancea, Protopopii Gheorghe Șebu al Sibiului, Ioan Găban al Mediașului și Protopopul Ioan Ciocan al Făgărașului.
— Au participat de asemenea dl. subprefect dr. Cornel Langa, preoți și diaconi ai Catedralei, angajați și ostenitori ai Arhiepiscopiei și ai Facultății de Teologie, alte persoane.
— Î.P.S. Mitropolit a rostit un cuvânt de mulțumire și de învățătură tuturor celor prezenți.

● **Joi, 18 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe d-na Mariana Lăcătuș din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Herda Ioan de la Parohia „Sf. Nicolae" II Brașov.
— A primit pe studentul Ovidiu Popovici de la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.

● **Vineri, 19 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. prof. Drd. Victor Neamțu, Directorul Seminarului Teologic „Dumitru Stăniloae" din Brașov.

● **Sâmbătă, 20 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Gheorghe Streza, consilierul administrativ-bisericesc al Arhiepiscopiei.

● **Luni, 22 NOIEMBRIE 2004** — A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **Marți, 23 NOIEMBRIE 2004** — A primit la Reședința mitropolitană pe P.C. Pr. Prof. Gheorghios Metallinos, decanul Facultății de Teologie din Atena.
— A primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Comșa Alexandru și fiul Călin de la parohia Ghimbav, protopopiatul Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Paul Lupu cu soția de la parohia Lovnic, protopopiatul Brașov.
— A primit pe P.C. Pr. Eugen Buta, inspectorul eparhial al Arhiepiscopiei.

● **Joi, 25 NOIEMBRIE 2004** — A primit pe P.C. Pr. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
— A primit pe P.C. Pr. Dumitru Luca și soția de la parohia „Calea Poplăcii", protopopiatul Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Nicolae Lațchescu, asistent social din Sibiu.
— A primit pe P.C. Pr. Ioan Eugen Buta, Inspectorul Eparhial al Arhiepiscopiei.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, VISARION RĂȘINĂREANU, **a săvârșit următoarele:**

● **21 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica „Sf. Treime" din Dârste, Brașov, rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Vasile Bogdan). A binecuvântat și noua Capelă mortuară din incinta cimitirului parohial.

● **23 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a primit pe P.C. Pr. prof. Dr. Gheorghios Metallinos, decanul Facultății de Teologie din Atena.

● **27 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie în Capela mitropolitană.

● **28 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Capela Spitalului militar din Sibiu (pr. paroh Dr. Zamfir Papară). Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **29 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Serbarea închinată patronului spiritual al Colegiului Pedagogic „Andrei Șaguna" din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
— Seara, a slujit Vecernia și Litia în Catedrală.

● **30 NOIEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela „Sf. Ap. Andrei" de la Liceul „Carol I" din Sibiu, rostind cuvânt de învățătură.
— A oficiat la amiază după tradiție parastasul pentru pomenirea mitropolitului Andrei Șaguna în Catedrala mitropolitană.
— A participat la festivitățile organizate de parohiile din Rășinari de ziua Sf. Andrei, oficiind un trisaghion la mausoleul mitropolitului Andrei Șaguna.
— Seara a luat parte la lucrările Simpozionului „1 Decembrie 1918" organizat la Cercul Militar Sibiu.

● **1 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a oficiat în fața Cercului Militar din Sibiu o slujbă de Te-Deum cu prilejul Zilei naționale a României și a asistat apoi la parada militară.

● **3 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a participat la Academia Evanghelică din Sibiu, la întâlnirea responsabililor cu întocmirea Martirologiului celor care au murit în închisorile comuniste pentru România.

● **4 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit împreună cu *Î.P.S. Andrei,* slujba de înmormântare a credincioasei Felicia Bar din Câmpeni-Alba.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrală.

● **5 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Rotbav, protopopiatul Brașov, hirotonind întru preot, pe seama acestei parohii pe P.C. diacon Gheorghe Cioacă.
— Seara a slujit și a predicat la Vecernie în biserica „Sf. Nicolae" din orașul Râșnov, jud. Brașov.

● **6 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica voievodală „Sf. Nicolae" din Șcheii Brașovului, rostind cuvânt de învățătură (pr. parohi Vasile Prodea și Ioan Herda).
— Tânărul teolog Călin Constantin Comșa a fost hirotonit întru diacon onorific.

● **7 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care, la invitația P.S. Calinic al Argeșului, a oficiat Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala episcopală din Curtea de Argeș cu prilejul pomenirii Sf. Mucenițe Filofteia.

● **8 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut o vizită la Centrul Eparhial din Roman unde s-a întâlnit cu *P.S. Episcop Eftimie* și cu *P.S. Arhiereu-vicar Ioachim.*

● **9 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a făcut parte din soborul slujitor care sub protia *Î.P.S. Mitropolit Daniel* al Moldovei și Bucovinei a oficiat la Mânăstirea Cămârzani, jud. Suceava, slujba de înmormântare a episcopului Gherasim Putneanul, prezentând mesajul *Î.P.S. Mitropolit Antonie* al Ardealului.

● **11 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în Capela mitropolitană hirotonind întru diacon pe teologul Ionuț-Ciprian Ilea.
— Seara a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană.

● **12 DECEMBRIE 2004 — P.S. Sa** a săvârșit Sfânta Liturghie arhierească în biserica parohială din Ohaba, prot. Făgăraș, hirotonind întru preot pe seama acesteia pe P.C. diacon Ionuț-Ciprian Ilea, iar întru diacon pe teologul Nicolae-Lucian Nan.
— A vizitat canonic și mânăstirea Bucium.
— Seara a participat, în biserica militară din Făgăraș, la Concertul de colinde susținut de către corul bisericesc din Șinca-Nouă și de către Corul Seminarului Teologic din Făgăraș.

Arhid. VASILE AVRAM

La poartă la Ștefan Vodă

Colindă din Moldova

La poartă la Ștefan Vodă,
Boierii s-au strâns la vorbă

Dar vorba de cine este?
De Iisus născut în iesle.

Atunci Ștefan, Domn prea sfânt,
De la rugă auzind

Pe boieri care vorbeau
Și pe Domnul preamăreau

El pe dată s-a plecat,
Cu boierii s-a-nchinat.

Și cu glasul de supus
A mărit pe Iisus.

Steaua sus răsare

Steaua sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua strălucește
Magilor vestește,

Că astăzi Curata,
Prea nevinovata,
Fecioara Maria
Naște pe Mesia.

Magii cum zăriră,
Steaua și porniră,
Mergând după rază,
Pe Hristos să-l vază.

Și dacă porniră
Îndată-l găsiră,
La Dânsul intrară
Și se închinară.

Cu daruri gătite
Lui Hristos menite,
Având fiecare
Bucurie mare,

Care bucurie
Și aici să fie
De la tinerețe
Pân-la bătrânețe.

Cu sufletul luminat de strălucirea stelei de la Betleem, întâmpinăm pe toți cititorii, abonații și sprijinitorii, prin cuvântul scris, ai publicației șaguniene „Telegraful Român", cu urarea de sănătate, pace, bucurii în familie și multe împliniri în noul an!

Redacția

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 2005 este de 150 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 175 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul Nr. RO69 RNCB 4200 0000 0061 0001, B.C.R. Sibiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Rosmarin publică cartea: *Vasile Lovinescu și Funcțiunea Tradițională.* Acest volum este alcătuit de: Florin Mihăiescu și Roxana Cristian (București, 297 pag.).

Pe Vasile Lovinescu l-am întâlnit de multe ori și multe mi-a mai spus. Îi plăcea să vină pe jos, de la Fălticeni până la Râșca, unde era mânăstire de maici și unde mă chemase să le fac cancelaria. Nici nu știu de câte ori a venit Lovinescu în timp ce eram acolo. Mi-aduc bine aminte că era un om liniștit, cu un grai blând, dar îmi dădeam seama încă de-atunci că e un om peste măsură de învățat, cu care puteai conversa ore întregi. Știam că e scriitor.

S-a născut la 30 decembrie 1905, și a trecut la [illegible]ele veșnice în 1980, la frumoasa vârstă de 75 de ani, [illegible]d o cardiopatie ischemică dureroasă.

Tatăl lui, Octav, era magistrat, de fel din Rădășeni, iar mama, Ana Cetățeanu, era din Subcetate, aproape de cetatea Sarmisegetuzei. Din familia lui s-au născut neașteptat de mulți oameni de litere. Era criticul Eugen Lovinescu (unchi), era apoi romancierul Anton Holban (văr), apoi dramaturgul Horia Lovinescu (frate), până la scriitoarea din exil Monica Lovinescu (vară), și la Alexandrina Lovinescu (vară).

Lovinescu a avut încă de mic copil, — cum spun în volum Florin Mihăiescu și Roxana Cristian, — un loc anume, marcat de destinul unicității și al singurătății. A participat de multe ori la cenaclul *„Sburătorul"* al criticului Eugen Lovinescu, care era de altfel unchiul său. S-a căsătorit cu Steliana Victoria Păunescu, care era ortodoxă, și pe care am cunoscut-o și eu, apoi întâlnindu-ne, că era o expertă în contabilitate. Deși era creștină, nu-i făcea lui Vasile Lovinescu nici o problemă.

Fiind frate cu dramaturgul Horia Lovinescu și mai ales văr cu Monica Lovinescu, a trebuit să aibă grijă de Securitate. Așa că nu a fost niciodată arestat de Securitate.

Cred că am scris cândva despre „Creangă și Creanga de aur". Apoi din „Creanga de aur" a mai scris două studii intitulate „Ciubăr-Vodă" și „Moș Nichifor Coțcariu". A scris apoi multe povestiri ciudate interpretate istoric. A terminat prin „Jurnal Alchimic", în „Însemnări inițiatice" și „Meditații, Simboluri, Rituri", în care și-a notat unele din gândurile cele mai profunde.

La sfârșitul vieții el s-a mutat din nou la Fălticeni, despre care scrie: *„Pentru mine monotonia Fălticeniului se transmută în incantațiune. Nu e amorțire, din contră. Probă e că pot scrie la Creangă, care îmi dă prilej de nenumărate și neprevăzute actualizări".*

Vasile Lovinescu a fost un scriitor mare și văd încă vreo opt volume care vor fi publicate de Editura Rosmarin.

Îmi aduc astfel aminte de desele întâlniri la Râșca, care, iată, acum îl fac celebru și care vor apărea curând.

*

● *Clopotele Athosului.* Note de călătorie. Cartea este scrisă de Bucur Chiriac, cu o postfață de Radu Cârneci (Ed. Ametist 92, București, 2000, 230 pag.).

Bucur Chiriac s-a născut la 1 mai 1932 în Buzău. Termină Liceul Industrial și își ia bacalaureatul la Brașov. Îndată după bacalaureat e numit muzeograf la Muzeul de Istorie din Ploiești. Urmează apoi cursurile Facultății de Filologie din București, după care e chemat să lucreze în diplomație, fiind numit atașat cultural la Ambasada din Moscova. În 1993 este numit prim-secretar al Ambasadei Române din Sofia.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din 1985.

Așa se face că a vizitat și Sfântul Munte Athos, de unde a strâns materialul necesar, despre multele mânăstiri pe care le-a văzut, începând chiar cu Prodromul, care e un schit românesc aproape de vârful muntelui.

Mi-am amintit și eu de vizitele pe care le-am făcut în Athos, vizitând bineînțeles întâi Schitul Prodromul, unde acum e Stareț părintele Arhim. Petroniu Tănase. Pe atunci erau alți monahi, printre care aș numi pe părintele Dometie Trihenea. Am văzut și eu marile mânăstiri ascunse prin Muntele Sfânt, în care mai existau încă călugări vechi, care au trecut între timp la cele veșnice. Cu deosebită plăcere mi-am amintit de toate acestea, citind cartea Domnului Bucur Chiriac.

„Cetate a ortodoxismului, Sfântul Munte Athos cu istoria fascinantă, marcată de celebre personalități clericale și laice, trăiește azi o vie și complexă activitate de revitalizare la timpul prezent.

Toate acestea — idei și fapte — dar și altele, fac din cartea de față — semnată de scriitorul și diplomatul Bucur Chiriac, un mijloc de „documentare" istorică și bisericească dintre cele mai complexe. Citind-o, memoria noastră se încarcă de simțire românească (ritmând timpul asemenea unei inimi din afara trupului țării!) nume de voievozi binecredincioși și ziditori de lăcașuri pentru închinăciune, de boieri mai mari sau mai mărunți, dăruitori de bunuri nelumești, de monahi evlavioși, stăruitori în fapte de sfințenie, de cărturari statornici ori în trecere" (Radu Cârneci).

Eu aș îndemna pe tot omul să citească această carte plină de înțelepciune și plină de har.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.
Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - Episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**
I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 125 000 lei. Cont nr. 2511.1-61 1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2511.1-61.15/U.S.D.; cont Euro 2511.1 - 61.34/EUR) sau echivalentul în altă valută. Banca Comercială Sibiu, str. Emil Cioran nr. 1.